

PROLETÁŘI
VŠECH ZEMÍ,
SPOJTE SE!

LENIN
SEBRANÉ
SPISY

32

VYDÁVÁ SE NA ZÁKLADĚ
USNESENÍ ÚSTŘEDNÍHO VÝBORU
KOMUNISTICKÉ STRANY
ČESKOSLOVENSKA

VLADIMÍR
ILJIČ
LENIN
SEBRANÉ
SPISY

SVAZEK

32

květen-červenec 1917

NAKLADATELSTVÍ SVOBODA
PRAHA 1987

Podle 5. ruského vydání
V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij,
tom 32, Politizdat, Moskva 1977,
připraveného
Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS,
přeložil kolektiv překladatelů

© Politizdat, Moskva 1977
Translation © Nakladatelství Svoboda, Praha 1987

PŘEDMLUVA

Třicátý druhý svazek Sebraných spisů V. I. Lenina obsahuje práce napsané od května do července 1917, v období od VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) až do červencových událostí. Bolševická strana se na základě usnesení dubnové konference, jejichž návrhy vypracoval Lenin, zaměřila na přípravu dělnické třídy a chudého rolnictva k boji za druhou, socialistickou etapu revoluce v Rusku a za politické zajištění revoluce.

Pro politickou situaci v zemi bylo v té době charakteristické další revolucionizování mas. Buržoazní prozatímní vláda nemohla a nechtěla řešit žádnou z otázek, které nastolila revoluce, nemohla dát lidu ani mír, ani chléb, ani půdu, nedokázala zastavit blížící se hospodářský rozvrat. Charakteristickým rysem tohoto období byl houževnatý boj o získání mas, k němuž docházelo mezi bolševiky a buržoazními a maloburžoazními stranami. Tento boj se týkal především politické moci. Leninovo heslo Všechnu moc sovětům!, které vytyčila bolševická strana, znamenalo v té době orientaci na postupné a pokojné přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou a nastolení diktatury proletariátu.

Úkolem bolševické strany bylo, aby v boji za socialistickou revoluci spojila v jediný mohutný revoluční proud všeobecně demokratické hnutí za mír s bojem rolníků za půdu a s národně osvobozeneckým hnutím utlačovaných národů za národní nezávislost. Na to stranické organizace zaměřily politickou a organizační činnost v sovětech dělnických a vojenských zástupců, v sovětech rolnic-

kých zástupců a ve vojenských výborech, v závodních výborech a odborech. V průběhu třídního boje usilovala bolševická strana hlavně o to, aby sověty převzaly všechnu moc, protože byla přesvědčená, že až se masy na vlastní oči přesvědčí o protilidovém charakteru politiky eserů a menševiků, získá v sovětech většinu a změní jejich politiku.

Bolševická strana měla koncem dubna a začátkem května 80 000 členů, sdružených v 78 organizacích. V porovnání s celkovým počtem obyvatelstva v Rusku to byla nevelká, ale v třídních bojích zocelená armáda aktivních bojovníků za komunismus. V průběhu revolučního boje strana denně rozšiřovala své řady o další tisíce aktivních, skutečně uvědomělých a oddaných členů z řad dělníků, chudých rolníků, vojáků a námořníků. V červenci (před VI. sjezdem) vzrostl počet členů strany na 240 000 a počet organizací na 162.

Práce zařazené do třicátého druhého svazku ukazují, jak obrovskou úlohu měl při formování taktické linie strany a při získávání mas na stranu bolševiků Lenin. Byl hlavním iniciátorem mnohostranné činnosti strany a jejího ústředního výboru, dbal na udržování spojení s místními stranickými organizacemi, pečlivě instruoval jejich zástupce, hovořil s dělníky, vojáky a rolníky. V článkách, které skoro denně psal do Pravdy, v jeho referátech a diskusních příspěvcích nacházeli pracující odpovědi na všechny otázky, které je vzrušovaly; Leninovy práce objasňovaly smysl politických událostí a záměry třídního nepřítele, ukazovaly dělníkům a rolníkům cestu k vítězství nad kapitalismem. Práce zařazené do tohoto svazku jsou proniknuty základní myšlenkou, že socialistická revoluce v Rusku může a musí zvítězit.

Řada prací v tomto svazku je zaměřena na odhalení imperialistické povahy války, protilidové podstaty prozatímní vlády a buržoazních stran, které válku všemožně prodlužovaly, a také maloburžoazních stran, eserů a menševiků, kteří pomáhali lidové mase klamat. V pracích jako

Tajemství zahraniční politiky, Jedna z tajných smluv, v přednášce Válka a revoluce, v Projevu o válce na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců a jinde Lenin ukazuje, že imperialistický charakter války, v níž prozatímní vláda pokračuje, se nezměnil. V článku „Krise moci“ Lenin napsal: „Prozatímní vláda je vláda kapitalistů. Nemůže se vzdát svých agresivních snah (anexí), nemůže ukončit loupeživou válku demokratickým mírem, musí chránit zisky vlastní třídy (tj. třídy kapitalistů), musí chránit půdu velkostatkářů“ (tento svazek, s. 21—22).

Lenin ukázal, že buržoazní prozatímní vláda poslušně plní přání ruských, britských a francouzských imperialistů a pro jejich obohacování neváhá obětovat milióny ruských vojáků. Na konkrétních příkladech a faktech usvědčoval z dobytvačné, agresivní politiky oba zneprátelené imperialistické bloky: rakousko-německý a britsko-francouzsko-americký. Už tehdy poukazoval na snahy amerického imperialismu o světovládu. V přednášce Válka a revoluce, adresované mnoha tisícům posluchačů, řekl, že v kapitalistickém světě „se síla určuje podle počtu bank, tam se síla určuje tak, jak to s ryze americkou otevřeností a s ryze americkým cynismem vyjádřil jeden orgán amerických multimilionářů, když prohlásil: ‚V Evropě se vede válka o světovládu. Kdo chce ovládat svět, musí mít dvě věci: dolary a banky. Dolary máme, banky si zřídíme a budeme pány světa.‘“ (s. 102) I dnes jde americký imperialismus otevřeně za stejným cílem. Avšak přestože jsou Spojené státy americké hlavní ekonomickou, finanční a vojenskou silou mezi kapitalistickými mocnostmi, život ukazuje naprostou neudržitelnost nároků imperialismu USA na světovládu.

Lenin konstatoval, že jediným možným východiskem z imperialistické války je revoluční boj za převzetí moci dělnickou třídou a chudým rolnictvem prostřednictvím sovětů. Svrhnout moc buržoazie v Rusku, nastolit diktaturu proletariátu a ukázat praktický příklad dělníkům ostatních

zemí označil za smysl boje ruských dělníků za mír. Boj za revoluční východisko z války a vyzývání mezinárodní dělnické třídy, aby podpořila revoluční iniciativu ruských dělníků, prochází jako červená nit všemi pracemi svazku. Lenin napsal, že příklad ruských dělníků budou rozhodně následovat dělníci a pracující ostatních zemí. V zájmu rychlejšího růstu revolučního smýšlení ve všech zemích kladl obrovský důraz na agitační činnost mezi vojáky a na podporu sbratřování na frontě.

Významnou agitační úlohu při mobilizování mas měly Leninovy články věnované vysvětlování bolševické politiky v agrární otázce — Otevřený dopis delegátům celoruského sjezdu rolnických zástupců, O „živelném zabírání“ půdy, návrh rezoluce a projev o agrární otázce na I. celoruském sjezdu rolnických zástupců a jiné.

Prozatímní vláda nechtěla agrární otázku řešit, klamala rolnictvo a odkládala řešení této otázky až do svolání Ústavodárného shromáždění. Na jaře a v létě 1917 se v zemi rychle rozrůstalo rolnické hnutí. Přes pohrůžky prozatímní vlády, které později vyústily v přímé potlačování „neklidu na vesnici“, rolníci zabírali a osévali statkářskou půdu ležící ladem, odmítali platit vysoké pachtovné apod. V květnu bylo zaznamenáno podle oficiálních údajů 259 a v červnu 577 rolnických akcí. Začátkem července se už rolnické hnutí rozšířilo do 43 gubernií.

Bolševický agrární program, který Lenin vypracoval před únorovou revolucí, vycházel především z nacionalizace půdy jako z opatření usnadňujícího přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou. V pracích věnovaných agrární otázce vysvětluje Lenin nevyhnutelnost nacionalizace půdy. Jedině pod podmínkou, že bude odstraněno soukromé vlastnictví půdy, řekl na I. celoruském sjezdu rolnických zástupců, „se udělá další krok k lepší, socialistické budoucnosti“ (s. 201). Taktika bolševiků vůči rolnickému hnutí měla na zřeteli bezprostřední praktické potřeby většiny rolnictva — chudých rol-

níků a vesnických proletářů. Lenin požadoval, aby rolníci nečekali na svolání Ústavodárného shromáždění a okamžitě organizovaně zabírali statkářskou, církevní a jinou půdu, aby ji mohli osít už na jaře 1917. Bolševici radili rolníkům, aby zabírali půdu organizovaně, prostřednictvím sovětu rolnických zástupců, aby nedopustili ničení majetku a snažili se zvýšit produkci zemědělských plodin.

Za opravdu spolehlivou záruku správného řešení agrární otázky a úspěšného rozvoje revoluce na vesnici považoval Lenin vytvoření pevného svazku dělníků a chudých rolníků pro boj za socialismus. V článku O nutnosti založit odborový svaz zemědělských dělníků Ruska upozorňoval Lenin bolševickou stranu, že je třeba neodkladně založit masový odborový svaz vesnických proletářů, více se věnovat jejich politickému vzdělávání, vysvětlovat jim, že jejich zájmy jsou neslučitelné se zájmy vesnické buržoazie, a ukazovat jim jedinou cestu — cestu boje za socialistickou revoluci. Přesvědčoval pracující rolníky, a především vesnické proletáře a poloproletáře, že ani rozdělení statkářské půdy je za kapitalismu neuchrání před bídou a vykořisťováním, protože bez náradí, osiva, zásob potravin a bez peněz se hospodařit nedá, a spoléhat na slibování pomoci by bylo neodpustitelnou naivitou. Východisko z této situace viděl Lenin v boji proti kapitalismu, ve společném postupu, ve společném obdělávání půdy, v kolektivním hospodaření. „Budeme-li se postaru držet malých hospodářství, byť i jako svobodní občané na svobodné půdě, stejně nám hrozí nevyhnutelná záhuba...“ (s. 203). Komunistická strana Sovětského svazu v souladu s učením marxismu-leninismu od základu přebudovala zemědělství, zapojila milióny rolníků do socialistické výstavby, v jejímž průběhu se změnil nejen systém ekonomických vztahů v zemědělství, ale i mentalita rolníka.

Velký význam pro rozvoj socialistické revoluce mělo kromě rolnického hnutí i rychle se rozvíjející národně osvobozené hnutí ve Finsku, na Ukrajině, v Lotyšsku, Litvě,

Bělorusku, Estonsku a na dalších územích, neboť mnohé národy doufaly, že únorová revoluce je zbaví národnostního útlaku. Prozatímní vláda však v národnostní otázce starou kolonizátorskou politiku carismu nijak nezměnila. Obrovskou úlohu při revolucionizování lidových mas z národnostních území pro revoluci, při internacionalistické výchově pracujících mas všech národů měly Leninovy články Finsko a Rusko, Zahraniční politika ruské revoluce, Ukrajina a porážka vládnoucích stran v Rusku a jiné práce zařazené do tohoto svazku. Lenin v nich vysvětluje národnostní program bolševiků a zároveň odhaluje velmocenskou politiku prozatímní vlády a esersko-menševického bloku.

Bolševická strana, věrna proletářskému internacionalismu, uznávala a hájila právo národů utlačovaných carismem svobodně se od Ruska oddělit a bojovala přitom za dobrovolný svazek všech svobodných národů s ruským národem. Lenin zdůrazňoval, že carismus svou velmocenskou politikou udělal všechno pro to, aby národy Ruska zneprátlil a aby rozdělil dokonce i národy, které jsou si velmi blízké „jazykem, obývaným územím, povahou i dějinami“, jako je národ ruský a ukrajinský (s. 355). Má-li být svazek národů Ruska pevný, musí být dobrovolný, psal Lenin, ruský dělník, který nebude v ničem ani na okamžik důvěřovat vlastní ani cizí buržoazii, musí hájit právo na oddělení, nesmí národům přátelství vnucovat, ale musí si je získávat tím, že se k nim bude chovat jako rovný k rovným, jako ke spojencům a bratrům v boji za socialismus. Bolševici si získali sympatie a přímou podporu pracujících mas národnostních okrajových území tím, že pranýřovali politiku buržoazně nacionalistických stran, které se pokoušely využít hesla sebeurčení národů pro své vlastní ziskné třídní zájmy. Komunistická strana Sovětského svazu po převzetí moci v zemi vyřešila nesmírně složitý úkol — vzájemné vztahy mezi národy. Sovětský svaz se stal bratrskou rodinou národů, zemí přátelství s malými národy a zemí jejich

neustálého sblížování na základě dobrovolnosti, rovnost a bratrské spolupráce. Důsledná realizace leninské národnostní politiky a všestranné upevňování přátelství mezi národy je neoddelitelnou součástí zdokonalování socialismu a cestou k dalšímu rozkvětu Sovětského svazu, cestou, která je prověřena společenskou praxí uplynulých let.

Zároveň s orientací na socialistickou revoluci soustředila bolševická strana svou pozornost především na politické vzdělávání a na organizování dělnické třídy Ruska, aby ji připravila na splnění jejího historického poslání v boji proti kapitalismu, na vybojování politické moci. Významné místo v tomto svazku zaujímají články usměřující revoluční dělnické hnutí, které se v té době už značně rozšířilo.

Lenin vyzýval dělnickou třídu k aktivní každodenní účasti v boji proti blížícímu se hospodářskému rozvratu a hladu, k upevňování vlastních hospodářských a politických pozic. Tvrdil, že dělnická třída se může přiblížit k socialismu jedině tehdy, zavede-li dělnickou kontrolu nad výrobou i rozdělováním, nad bankami, trusty a syndikáty, zveřejní-li celkovou výši mimořádných zisků z vojenských dodávek, vytvoří-li dělnickou milici, zavede-li všeobecnou pracovní povinnost apod. V člancích jako Hrozí hospodářský rozvrat, Kapitalisty musíme usvědčovat, Rezoluce o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu a dalších Lenin prosazuje myšlenku, že účinný boj proti rostoucímu hospodářskému rozvratu, hladu, sabotážím a skandálně vysokým válečným ziskům kapitalistů, kterým jsou zájmy lidu zcela lhostejné, je možný jedině tehdy, budou-li zavedena revoluční opatření. To ještě nebude socialismus, upozorňoval Lenin, ale budou to už kroky, které dělnickou třídu k socialismu dovedou.

Za jeden z prvořadých a neodkladných kroků k socialismu Lenin považoval spojení všech bank v jednu národní banku a zavedení kontroly sovětů nad touto bankou, zavedení kontroly sovětů i nad velkými monopoly a progresivní

zdanění příjmů a majetku velkokapitalistů. Na pomlouvačné útoky buržoazních novin, které psaly, že proletariát chce všechny kapitalisty „svléct donaha“, Lenin odpovídal že proletariát nemá nic takového v úmyslu. Pro nás je důležité dobýt nejdůležitější pevnost finančního kapitálu — banky, zatímco jednotlivé kapitalisty proletariát musí přimět, aby pro něj pracovali, a zavést nad nimi dělnickou kontrolu. V článku Jak kapitalisté zastrašují lid psal, že pro pokojný a postupný přechod k socialismu stačí vyvlastnit největší kapitalisty, bankovní a obchodně průmyslové magnáty, stačí několik set, nejvýš dva tisíce milionářů zbavit výrobních prostředků. Leninská taktika pokojného vývoje socialistické revoluce tedy vycházela z toho, že kapitalističtí magnáti budou zbaveni výrobních prostředků a kapitalisté budou pod kontrolou sovětů postupně zapojováni do společensky prospěšné práce. Revoluční opatření v boji proti hospodářskému rozvratu byla vynucena objektivními podmínkami reálně vzniklé situace, která umožňovala dvě alternativy: buď zavedení dělnické kontroly nad výrobou a rozdělováním, nad bankami a trasty, anebo záhubu desetimilionů lidí. Boj bolševiků za dělnickou kontrolu byl zároveň součástí celkového boje za přípravu dělnické třídy na socialistickou revoluci a socialistickou výstavbu.

Práce zařazené do třicátého druhého svazku dokazují, jak Lenin vítal a podporoval revoluční aktivitu pracujících, jejich iniciativu a revoluční akceschopnost při zakládání odborů a organizování závodních výborů, které zaváděly osmihodinovou pracovní dobu, ujímaly se správy podniků, staraly se o palivo a suroviny a spolurozhodovaly o přijímání a propouštění zaměstnanců.

Menševici a eseri se snažili zavedení dělnické kontroly zabránit. Dávali „věčné sliby“, že si dělníci budou přivlastňovat veškeré zisky, ve skutečnosti však kontrolu zužovali jen na státní kontrolu za účasti buržoazie. V řadě článků tohoto svazku — Třídní spolupráce s kapitálem, nebo třídní boj proti kapitálu?, Neodvratná katastrofa

a přehnané sliby, Maloburžoazní stanovisko k hospodářskému rozvratu a dalších — Lenin kritizoval kompromisy eserů a menševiků v otázce kontroly a zesměšnil jejich pokus označovat dělnickou kontrolu za syndikalismus.

Kromě požadavku dělnické kontroly a všeobecné pracovní povinnosti prosazoval Lenin i vytvoření dělnické milice. Tato síla mohla dělnické třídě umožnit realizaci svých revolučních opatření v boji proti hospodářskému rozvratu, postavit se proti pokusům kontrarevoluce nastolit znovu carismus a, což bylo zvláště důležité, dát sovětům skutečnou politickou sílu v boji za socialistické přeměny. „Bez organizovanosti mas,“ psal Lenin, „rozhodně nelze zavést ani naprosto nutnou všeobecnou pracovní povinnost a nelze provádět ani jakž takž seriózní kontrolu bank a syndikátů, výroby a rozdělování výrobků. Proto musíme začít — a to hned — s dělnickou milicí...“ (s. 126).

Největším třídním nepřitelem ruského proletariátu v přípravě socialistické revoluce byla buržoazie a její politické strany, především kadeti, kteří se stali vládní stranou. V mnoha pracích zařazených do tohoto svazku Lenin odhaluje kontrarevoluční plány buržoazních stran na potlačení revoluce, např. v článku *Z jaké třídy vycházejí a „přijdou“ Cavaignacové?* Buržoazní strany prosazovaly svou politiku za podpory maloburžoazních stran menševiků a eserů, které popíraly možnost vítězství socialistické revoluce v Rusku a považovaly za svůj úkol upevňovat vy-moženosti buržoazní revoluce, zavést „pořádek“ v zemi a zvítězit v imperialistické válce. Toto protisocialistické stanovisko vedlo tyto strany ke spolčování s kadety, ke vstupu do koaliční vlády, ke ztrátě vlivu mezi masami a později i k jejich vlastní politické záhubě.

Aby strana bolševiků izolovala esersko-menševický blok a prohloubila revoluční výchovu a organizování mas, zorganizovala v květnu až červenci 1917 několik politických kampaní zaměřených na boj proti válečné půjčce a vytvoření koaliční vlády nebo reagujících na volby do

obvodních dum v Petrohradu a na červnovou ofenzívu na frontě připravovanou prozatímní vládou. Tyto kampaně ideově usměřňoval Lenin. Ve svých článcích uveřejněných v tomto svazku zaměřoval pozornost bolševiků na nejdůležitější a nejaktuálnější otázky politiky dané doby.

Odvážný bolševický program boje za socialistické přeměny Ruska předložil Lenin na I. celoruském sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců, na jehož jednání se aktivně podílel. Pronesl na něm dva obsáhlé projevy: o postoji k prozatímní vládě 4. (17.) června a o válce 9. (22.) června. Oba hluboce zapůsobily nejen na delegáty sjezdu, ale i na revoluční masy v celé zemi. V těchto projevech i v dalších pracích vysvětluje úlohu a význam sovětu jako nových orgánů moci, které vytvořily samy revoluční masy. To, že v Rusku existovaly sověty, nesmírně usnadňovalo přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou. Bez sovětu, řekl Lenin, „nemůže revoluce v Rusku zvítězit, tj. zvítězit nad statkáři, zvítězit nad imperialismem. Bez této státní moci nemůže být vůbec řeč o tom, že bychom sami takového vítězství dosáhli...“ (s. 281). Lenin upozorňoval, že sověty nebudou moci dlouho existovat souběžně s buržoazní prozatímní vládou. Buď budou rozehnány kontrarevolučními generály a neslavně skončí, nebo musí samy převzít moc.

Na slova jednoho z menševických vůdců Cereteliho, že v současné době neexistuje v Rusku strana, která by chtěla převzít všechnu moc, odpověděl Lenin lakonicky a výstižně: „Existuje!“ Ze sjezdové tribuny prohlásil, že strana bolševiků je kdykoli „ochotna převzít všechnu moc“ (s. 282). Tato Leninova slova vyvolala ironické poznámky buržoazního tisku, který nevěřil, že by dělníci a pracující rolníci dokázali zvládnout tak těžký úkol, jakým je státní správa. Vítězství sovětského lidu při budování socialismu a komunismu, úspěchy v rozvoji ekonomiky, vědy a kultury přesvědčivě dokázaly, že převezme-li dělnická třída moc, dokáže spravovat stát lépe než statkáři a kapitalisté.

Svazek obsahuje Materiály k revizi programu strany, vypracované v souladu s usnesením VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) a uveřejněné Leninem na pokyn ústředního výboru strany v červnu 1917. Tato práce má obrovský teoretický význam; osvětluje základní otázky politiky proletářské strany, podává charakteristiku imperialismu a definuje politickou formu diktatury proletariátu — republiku sovětů. Život plně potvrdil Leninovu analýzu imperialismu jako epochy proletářských revolucí. Imperialismus svou podstatu nezměnil a i v dnešní době brzdí pokrok lidstva.

Za velmi důležitou podmínku uskutečnění socialistické revoluce Lenin považoval jednotu revolučních akcí dělníků všech zemí a rozhodný boj proti oportunistu — sociálšovinismu a centrismu. Navrhl, aby o jejich charakteristiku byl doplněn návrh nového programu. Boj proti oportunismu zaručoval trvalé vítězství marxismu-leninismu nad sociáldemokratismem, jenž se v současné době zaměřil především na antikomunismus.

V Materiálech k revizi programu strany zformuloval Lenin jeho nové části, nové ekonomické a politické požadavky místo zastaralých a opatřil je potřebnými poznámkami. V předmluvě k těmto materiálům upozorňoval, že je nutné, aby se co nejvíc členů strany podílelo na vypracování jejího programu.

Předpokládal, že nový program bude schválen na blížícím se VI. sjezdu SDDSR(b). Jenže vzhledem k obtížné situaci po červencových událostech se VI. sjezd, zasedající v poloilegálních podmínkách, nemohl touto otázkou zabývat. Významné teze, které Lenin v těchto materiálech zformuloval, se staly součástí druhého programu bolševické strany, schváleného VIII. sjezdem v roce 1919.

Několik článků zařazených do tohoto svazku je věnováno vyvracení pomlouvačné kampaně proti Leninovi a bolševické straně, kterou zejména po červencových dnech rozpoutal všechen buržoazní a maloburžoazní tisk. Články

Tisící prvá lež kapitalistů, Sprosté pomlavy reakčních listů a Alexinského, K otázce, mají-li se bolševičtí předáci dostavit k soudu, a další vystihují, jak obtížná byla situace, v níž museli bolševici bojovat za vítězství socialistické revoluce v Rusku. Buržoazní a maloburžoazní tisk začal pomlouvat bolševickou stranu od prvních dnů revoluce. Buržoazní a po něm hned také esersko-menševický tisk chrлил nejnehoráznější výmysly a špinavé lži především proti Leninovi. Avšak masy dělníků, vojáků a rolníků dobře pochopily příčiny této štvavé kampaně, která sloužila třídním zájmům buržoazie.

Agitační práce a vlastní zkušenosti mas přinesly bolševikům skvělé vítězství. 18. června (1. července) demonstrovalo asi 500 000 dělníků a vojáků v ulicích hlavního města pod bolševickými hesly Všechnu moc sovětům!, Pryč s deseti kapitalistickými ministry! apod. Červnová demonstrace byla obrovským vítězstvím bolševické strany při formování armády socialistické revoluce.

Lenin pozorně sledoval a hluboce analyzoval události a promyšleně usměrňoval boj bolševické strany tak, aby ani nezaostávala za událostmi, ani jim nepředbíhala. V mnoha pracích zařazených do tohoto svazku, např. v Projevu na zasedání petrohradského výboru SDDSR(b) 11. (24.) června 1917, Na přelomu a v dalších, radí shromážďovat síly, nepospíchat s ozbrojeným vystoupením, projevit houževnatost a vytrvalost a nedat se vyprovokovat k předčasnému, a proto nevčasnému boji.

Na konci svazku jsou otištěny články charakterizující červencové události v Petrohradu: S čím mohli počítat kadeti, když odcházeli z vlády?, Tři krize aj. Červencová demonstrace začala živelně jako první odpověď mas na první zprávy o neúspěšné ofenzívě na frontě, které došly do Petrohradu; petrohradští vojáci a dělníci žádali svržení prozatímní vlády. Bolševici věděli, že armáda ani venkov nejsou připraveny přijít hlavnímu městu na pomoc, a proto varovali před předčasnými ozbrojenými akcemi. Postavili

se do čela hnutí a postarali se o pokojný průběh demonstrace. Za přispění eserů a menševiků však přesto povolala kontrarevoluce z fronty reakční vojenské jednotky a zasláhla zbraněmi. Střílelo se do demonstrantů a bolševici byli obviněni z pokusu o státní převrat. Začaly represálie a bolševické noviny byly zastaveny. Lenin charakterizoval červnové a červencové události jako protivládní demonstrace, které byly stále mohutnější. Nebyly to však obvyklé demonstrace, ale něco mnohem většího než demonstrace a menšího než revoluce; byl to výbuch revoluce a kontrarevoluce zároveň. Lenin předvídal, že se za dané objektivní situace budou podobné krize opakovat, budou mít třeba jinou formu, ale stejný obsah, protože úkoly revoluce se absolutně nedají vyřešit, dokud nebudou podniknuta rozhodná opatření proti buržoazii. Tato opatření mohl uskutečnit jedině proletariát společně s chudým rolnictvem.

Červencové události od základů změnily politickou situaci v zemi. Sověty, zrazené esersko-menševickou většinou, ztratily moc, kontrarevoluce dočasně zvítězila a dvojládí skončilo ve prospěch buržoazie. Teď už proletariát nemohl získat moc pokojnou cestou prostřednictvím sovětů. O budoucí revoluci, o diktatuře proletariátu teď muselo rozhodnout vítězné ozbrojené povstání a k jeho přípravě Lenin vyzval bolševickou stranu.

V třicátém druhém svazku jsou poprvé uveřejněny Leninovy články K záležitosti „Grimm“ a Hanba!, otištěné v Pravdě v roce 1917 bez podpisu, a Vsuvka do článku N. K. Krupské Epizoda z dějin Sociálně demokratické dělnické strany Ruska.

Svazek obsahuje také práce zařazené do Sebraných spisů poprvé. Jsou to Nedokončený životopis, Zpráva o výsledcích VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) na schůzi petrohradské organizace 8. (21.) května 1917, Faktická poznámka v souvislosti s komisí při listu Vperjod,

kteřou Lenin přednesl na zasedání petrohradského výboru strany 30. května (12. června), Projev na zasedání bolševické frakce I. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců 31. května (13. června) 1917 a Referát o současné situaci na celoruské konferenci frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b) 20. června (3. července) 1917. Hlavním úkolem těchto dokumentů bylo vysvětlovat masám politiku bolševické strany v základních otázkách revoluce — problematiku války a míru, agrární otázku a další. „My, bolševici,“ připomínal Lenin, „musíme trpělivě, ale důrazně vysvětlovat dělníkům a rolníkům naše názory... každý se musí stát vším: agitátorem, propagandistou i organizátorem naší strany. Jedině tak dosáhneme toho, že lid pochopí naše učení, dokáže promyslet své zkušenosti a skutečně vezme vládu do svých rukou“ (s. 68—69).

V oddílu Přípravné materiály jsou zařazeny tyto dokumenty: Teze k prohlášení prozatímní vlády, Ke sjezdu sovětů, Osnova zprávy o výsledcích VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) na schůzi petrohradské organizace 8. (21.) května 1917, Osnova rezoluce o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu a Návrh rezoluce z porady zástupců obvodních výborů a vojenských jednotek z Petrohradu spolu se zástupci ústředního výboru a petrohradského výboru 10. (23.) června 1917. Všechny tyto dokumenty s výjimkou prvních dvou jsou v Sebraných spisech publikovány poprvé.

INSTITUT MARXISMU-LENINISMU
PŘI ÚV KSSS

Celé Rusko se ještě pamatuje na 19.—21. duben, kdy na petrohradských ulicích málem vypukla občanská válka¹.

21. dubna vydala prozatímní vláda² další, zdánlivě uklidňující prohlášení³, v němž „vysvětlila“ svou vyděračskou nótu z 18. dubna^[133, 209].

Nato se většina výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců⁴ usnesla, že bude pokládat „incident za skončený“.

Uplynulo ještě několik dní a aktuální se stala otázka koaliční vlády. Výkonný výbor se rozdělil na dvě skoro stejné části: 23 členů bylo proti koaliční vládě, 22 členů pro. Ukázalo se, že incident „skončil“ jen na papíře⁵.

Jenže uplynuly další dva dny, a máme tu nový „incident“. Ministr války Gučkov, jeden z čelných představitelů prozatímní vlády, podal demisi. A o demisi celé prozatímní vlády je prý už rozhodnuto. (Ve chvíli, kdy píšeme tyto řádky, ještě nevíme, je-li pravda, že odstoupila celá vláda.) Takže další „incident“, a přitom takový, že všechny dosavadní „incidenty“ před ním blednou.

Kde se najednou bere tolik „incidentů“? Není zde nějaká základní příčina, která nutně plodí „incident“ za „incidentem“?

Ano, taková příčina *zde je*. Je to takzvané dvojvládí, ona vratká rovnováha jako výsledek dohody mezi sovětem dělnických a vojenských zástupců a prozatímní vládou.

Prozatímní vláda je vláda kapitalistů. Nemůže se vzdát svých agresivních snah (anexí), nemůže ukončit loupeživou válku demokratickým mírem, musí chránit zisky vlast-

ní třídy (tj. třídy kapitalistů), musí chránit půdu velko-
statkářů.

Sověť dělnických a vojenských zástupců je představitelem jiných tříd. Většina dělníků a vojáků, kteří jsou jeho členy, nechce loupeživou válku, nemá zájem na ziscích kapitalistů ani na udržení výsad statkářů. Přitom však dosud důvěřuje prozatímní vládě kapitalistů, chce se s ní dohodnout, chce s ní být v kontaktu.

Sověty dělnických a rolnických zástupců samy jsou zárodky moci. Paralelně s prozatímní vládou se pokoušejí uplatňovat v některých otázkách svou moc i sověty. Dochází tak k prolínání mocí neboli k tomu, čemu se dnes říká „krize moci“.

Nemůže to trvat dlouho. Za tohoto stavu bude docházet každý den k dalším „incidentům“ a vzniknou další komplikace. Napsat prohlášení, že incident skončil, není problém. Jenže tím se těchto incidentů nezbavíme. A to z toho prostého důvodu, že to nejsou žádné „incidentsy“, žádné nahodilosti ani malichernosti. Jsou to vnější projevy hluboké vnitřní krize. Jsou to následky toho, že celé lidstvo uvázlo ve slepé uličce. Z loupeživé války není a nemůže být východisko, pokud se neodhodláme k postupu, který navrhuje socialisté-internacionalisté.

Ruský lid dnes může řešit „krizi moci“ třemi způsoby. Jedni říkají: Nechte všechno při starém a důvěřujte víc prozatímní vládě. Možná že demisí vyhrožuje právě proto, aby donutila sověť prohlásit, že jí ještě víc důvěřuje. Prozatímní vláda chce dosáhnout toho, aby jí začali prosit: pojďte vládnout, co bychom si bez vás počali...

Druhá možnost je koaliční vláda. Rozdělme si ministerská křesla s Miljukovem a spol., přiberme do vlády několik našich lidí, a všechno bude jiné.

My navrhuje třetí možnost: změnit celou politiku sovětů, přestat důvěřovat kapitalistům a *všechnu moc dát sovětům dělnických a vojenských zástupců*. Výměna *osob* nepovede k ničemu, změnit se musí *politika*. Moc musí dostat jiná

třída. Vládě dělníků a vojáků uvěří celý svět, protože každý ví, že dělníci a chudí rolníci nechtějí nikoho okrádat. Jedině tak může válka skončit dříve, jedině tak můžeme snadněji překonat hospodářský rozvrat.

Všechnu moc sovětům dělnických a vojenských zástupců! Žádnou důvěru vládě kapitalistů!

Každý „incident“, každý den a každá hodina budou potvrzovat *správnost* tohoto hesla.

*Pravda, č. 46
15. (2.) května 1917*

Podle textu Pravdy

F I N S K O A R U S K O

Vztah Finska k Rusku je dnes zase aktuální. Prozatímní vláda *nedokázala* uspokojit finský národ, který *zatím ještě* nepožaduje oddělení a odtržení a žádá pouze větší autonomii.

Nedemokratickou, anexionistickou politiku prozatímní vlády v těchto dnech zformulovala a „zaštitila“ Rabočaja gazeta⁶. Udělala to tak, že hůř už svému chráněnci „posloužit“ nemohla. Je to opravdu zásadní otázka celostátního významu, proto ji musíme probrat co nejdůkladněji.

„Organizační výbor se domnívá,“ píše v 42. čísle Rabočaja gazeta, „že otázka vzájemných vztahů mezi Finskem a ruským státem může a musí být celkově řešena jedině dohodou mezi finským sněmem a Ústavodárným shromážděním. Avšak do té doby soudruzi Finové“ (organizační výbor rokoval s finskými sociálními demokraty) „musí mít na paměti, že kdyby ve Finsku zesílily separátní tendence, mohlo by to posílit centralistické snahy ruské buržoazie.“

To je stanovisko kapitalistů, buržoazie, kadetů⁷, rozhodně však ne proletariátu. Program sociálně demokratické strany^[176], konkrétně jeho 9. článek, v němž se přiznává právo na sebeurčení všem národům tvořícím stát, hodili menševičtí sociální demokraté přes palubu. Prakticky se tohoto programu zřekli a přešli ve skutečnosti na stranu buržoazie, stejně jako v otázce nahrazení pravidelné armády všeobecným ozbrojením lidu atd.

Kapitalisté, buržoazie, včetně kadetské strany, nikdy neuznávali politické sebeurčení národů, tj. právo *svobodně se oddělit* od Ruska.

Sociálně demokratická strana *uznala* toto právo v 9. článku svého programu⁸ schváleného v roce 1903.

Jestliže organizační výbor⁹ „odkázal“ finské sociální demokraty na „dohodu“ finského sněmu s Ústavodárným shromážděním^[38], znamená to vlastně, že v této otázce přešel na stranu buržoazie. Abychom se o tom plně přesvědčili, stačí dobře si porovnat postoj *všech* hlavních tříd a stran.

Car, pravicové síly, monarchisté nejsou pro dohodu sněmu s Ústavodárným shromážděním, nýbrž pro přímé podřízení Finska ruskému národu. Republikánská buržoazie je pro *dohodu* finského sněmu s Ústavodárným shromážděním. Uvědomělý proletariát a sociální demokraté *věrní* svému programu jsou pro to, aby se Finsko stejně jako všechny neplnoprávné národy *od* Ruska *svobodně oddělily*. Toto je nesporný, jasný a přesný obraz situace. Pod heslem „dohody“, které absolutně nic neřeší, — protože co když se této dohody *nedosáhne?* — provádí buržoazie zase jen carskou politiku podřízení, zase jen politiku anexí.

Vždyť Finsko anektovali ruští carové na základě čachrování s Napoleonem, který potlačil francouzskou revoluci, atd. Jsme-li skutečně proti anexím, musíme říci: *Ať se Finsko svobodně oddělí!* Až to řekneme a provedeme, *pak* — teprve *pak!* — bude „dohoda“ s Finskem skutečně dobrovolná, svobodná, bude to skutečně dohoda, a ne podvod.

Dohodu mohou uzavírat pouze rovnocenní partneři. Aby dohoda byla skutečně dohodou, a nikoli slovy zastřená podřízenost, musí být *obě* strany skutečně rovnoprávné, tj. jak Rusko, *tak Finsko* musí mít právo *nedohodnout se*. To je nad slunce jasnější.

Nic jiného také pojem „svoboda oddělení“ nevyjadřuje: jedině bude-li se moci Finsko svobodně oddělit, bude moci opravdu uzavřít „dohodu“ s Ruskem o tom, má-li se oddělovat. Kdo *bez* této podmínky, bez uznání svobody oddělit se řeční o dohodě, ten obelhává sebe i lid.

Organizační výbor měl Finům jasně říct, zda uznává

právo na svobodné oddělení, nebo ne. Protože to však po kadetsku zakamufloval, toto právo popřel. Měl zaútočit na ruskou buržoazii za to, že upírá porobeným národům právo oddělit se, což znamená *anexionismus*. Organizační výbor však místo toho útočí na Finy a varuje je, že „separátní“ (přesněji řečeno separatistické) tendence posílí centralistické snahy! Jinými slovy, organizační výbor vyhrožuje Finům posílením anexionistické velkoruské buržoazie, což vždycky dělali právě kadeti. Pod stejným heslem prosazují *svůj* *anexionismus* také Rodičevové.

Toto je názorné, praktické vysvětlení k otázce anexí, o kterých dnes „všichni“ mluví, ale přitom se bojí formulovat otázku přesně a jasně. *Kdo je proti právu na svobodné oddělení, ten je pro anexi.*

Carové prováděli politiku anexí bezohledně, vyměňovali si národy podle dohody s jinými monarchy (rozdělení Polska, čachrášská dohoda s Napoleonem o Finsku aj.), tak jako si velkostatkáři navzájem vyměňovali nevolníky. Buržoazie, která se mění v buržoazii republikánskou, provádí *tutéž* politiku anexí rafinovaněji, nenápadněji, *slíbuj*e „dohodu“, *ale upírá* jedinou reálnou záruku skutečné rovnoprávnosti při dohodě, totiž svobodu oddělit se. Organizační výbor je ve vleku buržoazie a prakticky přechází na její stranu. (Proto měla plnou pravdu Biržovka¹⁰, která otiskla podstatnou část článku z listu Rabočaja gazeta a pochvalně označila odpověď organizačního výboru za „lekcii ruské demokracie“ udělenou Finům. Rabočaja gazeta si tento polibek Biržovky zasloužila^[173, 228].)

Strana proletariátu (bolševici) se na své konferenci v rezoluci o národnostní otázce znovu vyslovila pro právo na svobodné oddělení¹¹.

Seskupení tříd a stran je jasné.

Maloburžoazii děsí přízrak polekané buržoazie — to je celá podstata politiky menševických sociálních demokratů a eserů. „Bojí se“ oddělení. Uvědomějí proletáři *se* ho *nebojí*. Když se Norsko v roce 1905 svobodně oddělilo

od Švédska, získalo tím Norsko i Švédsko. Zvětšila se důvěra mezi oběma národy, upevnily se dobrovolné přátelské vztahy, přestaly nesmyslné a škodlivé třenice, prohloubila se hospodářská a politická, kulturní a sociální *spolupráce* obou zemí, upevnil se bratrský svazek jejich dělnictva.

Soudruzi dělníci a rolníci! Nedejte se zlákat anexionistickou politikou ruských kapitalistů Gučkova, Miljukova a prozatímní vlády vůči Finsku, Kuronsku*, Ukrajině aj.! Nebojte se přiznat právo na svobodné oddělení všem těmto národům. Ke svazku s Velkorusy nesmíme přivádět jiné národy násilím, ale jedině skutečně dobrovolnou a skutečně svobodnou dohodou, která *není možná* bez práva na svobodné oddělení.

Čím svobodnější bude Rusko, čím odhodlaněji poskytne naše republika jiným národům, než je velkoruský, právo svobodně se oddělit, tím víc *se budou* jiné národy *snažit* připojit se k nám, tím méně bude třenic, tím vzácnější budou případy, kdy k oddělení skutečně dojde, tím kratší bude doba, na kterou se některé národy oddělí, tím pevnější a trvalejší bude bratrský svazek ruské proletářskorolnické republiky s republikami kteréhokoli jiného národa.

Pravda, č. 46
15. (2.) května 1917

Podle textu Pravdy

* — historické území na západě a jihozápadě od Řižského zálivu, nyní součást Lotyšské SSR. *Čes. red.*

D O P I S R E D A K C I

Včera buržoazní listy opět uveřejnily nepravdivou zprávu, že jsem slíbil promluvit v neděli 30. dubna k delegátům z fronty¹². Nic takového jsem *neslíbil*. *Nemohu* k nim promluvit, protože jsem nemocný. Prosím, abyste věřili *jedině* informacím z Pravdy¹³ a *jedině* prohlášením s mým podpisem, jinak nejsem s to bojovat proti lžím, proti nepřesnostem a nesprávným informacím.

Pravda, č. 46
15. (2.) května 1917

Podle textu Pravdy

ОРГАНЪ Центрального Комитета Петербургскаго Комитета Р. С. Д. Р. П.

Среда, 16-го Мая (3 мая ст. ст.) 1917 г. ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. Цена № 8 коп. № 47.

ПОДПИСНАЯ ЦЕНА: 12 копеек в неделю; 6 руб. в год; 3 руб. в квартал; 1 руб. в полугодие. По отдельным номерам 3 коп.

Адрес редакции и редакционная контора: Петербург, Мойка, 24. Контора открыта ежедневно с 10 часов утра до 4 часов вечера, кроме воскресенья и праздничных дней. Редакция открыта с 10 до 12 часов. Уставление объявлений: в редакцию, в редакцию № 47.

Каждая партийная организация должна организовать широкое распространение своего центрального органа — „Правды“. Каждый член партии должен стать подписчиком „Правды“. Каждый член партии должен организовать коллективную подписку на „Правду“.

Центр империализма, империализм империализма.

Менее года назад образовался Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Программа Правительства империалистической России прозвучала при образовании (империалистической) волею империализма империализма.

Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Гурьевым, империализма, империализма, империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Во имя же империализма, империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Программа колхозников и их союз.

См. вчерашнее издание. Колхозники империализма империализма империализма империализма. Им. Ц. Ком. Партия, Советов Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

Печальный документ.

Бывший Петерб. Совет Раб. и Солд. Дел. во главе которого встал старый, измученный солдат из Гомеля, Саша Гурьев, человек с высшей волею, но с не совсем здоровым мозгом одной империалистической, империалистической империализма.

První strana 47. čísla Pravdy ze 16. (3.) května 1917 s Leninovými články Obhajoba imperialismu zastíraná fíbiivými frázeny a Neradostný dokument.

Změněno

OBHAJOBA IMPERIALISMU ZASTÍRANÁ LÍBIVÝMI FRÁZEMI

Přesně tak můžeme označit provolání výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců k socialistům celého světa, uveřejněné v dnešních novinách¹⁴. Proti imperialismu je toho tam uvedeno spousta, ale všechna tato slova ztrácejí smysl díky jedné krátké větičce, která zní:

„Prozatímní vláda revolučního Ruska přistoupila na tuto platformu“^[69] (totiž na platformu míru bez anexí a kontribucí a na právo národů na sebeurčení).

Právě v této větě je podstata všeho. Tato věta obhajuje *ruský* imperialismus, zastírá ho a přikrášluje. Protože naše prozatímní vláda ve skutečnosti nejenže „nepřistoupila“ na platformu míru bez anexí, ale každým dnem a každou hodinou ji pošlapává.

Naše prozatímní vláda „diplomaticky“ prohlásila, že se zříká anexí — přesně tak jako vláda německých kapitalistů, lupiči Vilém a Bethmann-Hollweg. *Obě* vlády prohlásily, že se anexí zříkají. Ve skutečnosti *obě* provádějí anekční politiku stále dál. Německá kapitalistická vláda drží násilím Belgii, část Francie, Srbsko, Černou Horu, Rumunsko, Polsko, dánské oblasti, Alsasko aj., ruská kapitalistická vláda část Haliče, tureckou Arménii, Finsko, Ukrajinu aj. Britská kapitalistická vláda je nejanexionističtější vládou na světě, neboť v rámci britského impéria drží násilím největší počet národů: Indii (300 miliónů lidí), Irsko aj., tureckou Mezopotámii, německé kolonie v Africe atd.

Provolání výkonného výboru nesmírně poškozuje revoluci i proletariát, protože neříká o anexích pravdu a zastírá

ji líbivými slovíčky. Za prvé provolání nerozlišuje mezi tím, zřekne-li se někdo anexí slovy (v tomto smyslu *všechny* kapitalistické státy bez výjimky „přistoupily“ na „platformu míru bez anexí“), anebo *zřekne-li se anexí skutky* (v tomto smyslu *se* anexí *nezřekla* žádná kapitalistická vláda). Za druhé provolání neprávem, neodůvodněně a v rozporu s pravdou líčí v lichotivějším světle *ruskou* prozatímní vládu kapitalistů, ačkoli tato vláda není o nic lepší (a patrně ani horší) než jiné kapitalistické vlády.

Zastírat nepřijemné pravdy líbivými slovíčky je velmi škodlivé a nebezpečné pro proletariát, pro masy pracujících. Musíme se dívat pravdě přímo do očí, i kdyby byla sebetrpčí. Politika, která tuto podmínku nedodržuje, je zhoubná.

Pokud jde o anexe, je pravda, že *všechny* kapitalistické vlády, *ruskou* prozatímní vládu nevyjímaje, obelhávají lid *sliby*, že se zřeknou anexí, *ve skutečnosti* však anekční politiku provádějí dál. Každý trochu rozumný člověk se o této pravdě snadno přesvědčí, dá-li si práci se sestavením kompletního seznamu anexí alespoň *tří* zemí: Německa, Ruska a Anglie.

Jen do toho, pánové!

Kdo to neudělá, kdo neprávem očišťuje vlastní vládu a očerňuje ty druhé, stává se ve skutečnosti obráncem imperialismu.

Na závěr poznamenejme, že i konec provolání obsahuje „lžičku dehtu“, totiž ujištění, že „ať jsou názorové neshody, které po tři válečné roky poškozují socialismus, sebevětší, žádná frakce proletariátu se nesmí vzdávat účasti ve společném boji za mír“.

To jsou bohužel taky naprosto prázdná, naprosto bezobsažná líbivá slova. Plechanov i Scheidemann ujišťují, že oba „bojují za mír“, a to za „mír bez anexí“. Jenže kdo nevidí, že oba ve skutečnosti hájí svou imperialistickou vládu kapitalistů? Jaký užitek budou mít pracující třídy z toho, že jim budeme říkat příjemnou nepravdu a maskovat tím

příklon Plechanovů a Scheidemannů k *vlastním* kapitalis-
tům? Copak není jasné, že zastírat tuto pravdu je totéž
jako přikrášlovat imperialismus a jeho obránce?

Pravda, č. 47
16. (3. května) 1917

Podle textu Pravdy

NERADOSTNÝ DOKUMENT

Provolání petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců k armádě, které vyšlo včera v novinách, znamená další krok narodnických¹⁵ a menševických vůdců sovětu na stranu ruské imperialistické buržoazie.

Neujasněnost myšlenek tohoto svolání je přímo zarážející. Jedině lidé, kteří mají hlavu plnou „revolučních“ frází, si toho mohou nevšimnout.

„Pracující lid válku nepotřeboval. A taky ji nezačal. Rozpoutali ji vládcí a kapitalisté všech zemí...“^[68]

Správně. To je fakt. A když svolání „vyzývá k povstání, k revoluci dělníky a rolníky Německa a Rakouska-Uherska“, i my to z celého srdce vítáme, neboť je to správné heslo.

Jak je však možné říct vedle této nesporné pravdy i tuto *nebetyčnou lež*:

„Vy (ruští vojáci) nebráníte vlastním tělem cara ani Protopopovy a Rasputiny, ani bohaté statkáře a kapitalisty...“

Slova, která jsme podtrhli, jsou zjevná, nebetyčná lež. Neboť jestliže pracující lid válku „nepotřeboval“, jestliže ji rozpoutali *nejen* vládcové, ale i „kapitalisté všech zemí“ (jak se v svolání sovětu výslovně uvádí), pak je zřejmé, že dokud kterýkoli národ v této válce trpí doma vládu kapitalistů, „brání“ *právě* kapitalisty.

Buď — anebo: *buď* mají tuto válku „na svědomí“ rakouští a němečtí kapitalisté. Jestliže si to narodničtí a menševičtí vůdcové petrohradského sovětu myslí, klesají až

na úroveň Plechanova, ruského Scheidemanna. Pak se musí jako nepravdivá vyškrtnout slova, že válku „rozpoutali“ kapitalisté všech zemí. Pak se musí jako nepravdivé vypustit heslo „mír bez anexí“, protože pro takovou politiku bude správné heslo znít: Němcům vzít jejich německé anexe, ale Angličanům a Rusům ponechat (a ještě přidat) jejich anglické a ruské anexe.

Anebo tuto válku opravdu rozpoutali „kapitalisté všech zemí“. Jestliže narodničtí a menševičtí vůdcové sovětu tuto nepochybnou pravdu *nepopírají*, nesmějí také strpět tak pobuřující lež, že ruští vojáci prý „nebrání“ kapitalisty, dokud trpí vládu kapitalistů.

Pravda se musí říct *také* ruským (a nejen rakouským a německým) vojákům: soudruzi vojáci, dokud vy i my trpíme doma vládu kapitalistů, dokud jsou tajné carovy smlouvy považovány za nedotknutelné, vedeme válku imperialistickou, dobovačnou a „*bráníme*“ lupičské smlouvy, které uzavřel bývalý car Mikuláš s anglickými a francouzskými kapitalisty.

Je to trpká, ale skutečná pravda. A lidu se musí říkat pravda. Jedině tak se mu otevrou oči a *naučí se* bojovat proti lži.

Podívejte se na věc z druhé strany a znovu se přesvědčíte, že provolání sovětu je naprosto nepravdivé. Vyzývá „k povstání“ dělníky a rolníky v Německu. Výborně. K povstání *proti* komu? Jen proti Vilémovi?

Kdyby však Viléma nahradili němečtí Gučkovové a Miljukovové, tj. představitelé třídy německých kapitalistů, změnil by se tím charakter války ze strany Německa? Samozřejmě nezměnil. Protože všichni vědí, a v provolání sovětu se to konstatuje, že válku „rozpoutali vládcové a kapitalisté všech zemí“. Takže svržení vládců, pokud moc přebírají kapitalisté, na povaze války absolutně nic nemění. Anexe Belgie, Srbska a jiných zemí nepřestává být anexí proto, že Viléma vystřídali němečtí kadeti, stejně jako anexe Chivy, Buchary, Arménie, Finska, Ukrajiny atd. nepřesta-

ne být anexí proto, že Mikuláše vystřídali ruští kadeti, ruští kapitalisté.

Připusťme jiný a poslední možný předpoklad: provolání sovětu vyzývá německé dělníky a rolníky k povstání nejen proti Vilémovi, ale i proti německým kapitalistům. V tom případě odpovíme, že je to správná a dobrá výzva. Plně se s ní ztotožňujeme. Jenže milý občane Černove, Čcheidze, Cereteli, je to správné a rozumné, je vhodné vyzývat Němce k povstání proti kapitalistům, a *přítom doma vládu kapitalistů podporovat?*

Nebojíte se, milí spoluobčané, že vás němečtí dělníci obviní z prolhanosti nebo proboha dokonce z pokrytectví?

Nebojíte se, že němečtí dělníci řeknou: U nás ještě nevypukla revoluce, my ještě nejsme tak daleko, aby se naše sověty dělnických a vojenských zástupců otevřeně domlouvaly o moci s kapitalisty. Jestli jste vy, ruští bratři, už dospěli tak daleko, proč nám kážete o „povstání“ (je to těžká, krvavá, obtížná záležitost) a proč sami *pokojně nepřejímáte moc* z rukou Lvova a spol., kteří prohlašují, že jsou ochotni odstoupit? Odvoláváte se na revoluci v Rusku, ale vždyť přece vy, občané Černové, Čcheidze a Cereteli, jste studovali socialismus a dobře víte, že vaše revoluce *prozatím* dala moc *kapitalistům*. Není to trojnásobná lež, když ve jménu revoluce v Rusku, která dala moc ruským imperialistickým kapitalistům, žádáte od nás, Němců, revoluci proti kapitalistům imperialistického období? Nevyšlo vám z toho náhodou něco jako „internacionalismus na vývoz“, „revolučnost na vývoz?“ — pro Němce revoluci proti kapitalistům, kdežto pro Rusy (přestože v Rusku taky vře revoluce) *dohodu* s kapitalisty?

Černov, Čcheidze a Cereteli definitivně klesli tak hluboko, že obhajují ruský imperialismus.

Je to neradostné, ale je to fakt.

BURŽOAZIE ZASTRAŠUJE LID

Kapitalistické noviny s listem Reč¹⁶ v čele dělají, co mohou, jen aby lidi postrašily strašidlem „anarchie“. Není dne, aby Reč nevykřikovala o anarchii, nezveličovala zprávy a pověsti o jednotlivých, zcela zanedbatelných případech narušení pořádku, aby nestrašila lid přízrakem polekaného měšťáka.

Ve stopách Reči a všech novin kapitalistů jdou i noviny narodníků (včetně socialistů-revolucionářů¹⁷) a menševiků, které se taky daly zastrašit. List Izvěstija petrogradského sověta rabočich i soldatskich deputatov¹⁸, jehož vůdcové v současné době patří k těmto stranám, se v dnešním úvodníku definitivně přiklání k těm, kdo šíří „buržoazní obavy“ a dospívají až k takovému... jak to vyjádřit co nejmírněji?... zjevně přehnanému prohlášení:

„V armádě začíná rozklad. Místy dochází k neorganizovanému zabírání půdy, k vybíjení a rozkrádání dobytka a inventáře. Rozmáhá se svévole...“^[16]

Svévolí rozumějí narodníci a menševici, tj. maloburžoazní strany, mimo jiné to, že rolníci nečekají na Ústavodárné shromáždění a zabírají doma na vesnicích veškerou půdu. Právě tyto obavy („svévole“) vyslovil jak známo ministr Šingarjov ve svém známém telegramu^[235, 236], který se svého času objevil v tisku (viz Pravda, č. 33)*.

Svévole, anarchie... jaká strašná slova! Ale jen ať se narodníci nebo menševici, kterým není zatěžko *přemýšlet*, nad touto otázkou trochu zamyslí.

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 261. *Red.*

Před revolucí patřila půda statkářům. Tomu *se neříkalo* anarchie. A k čemu *to* vedlo? Ke krachu na celé čáře, k „anarchii“ v pravém slova smyslu, tj. k naprostému ožebračení země, k ožebračení a zbídačení většiny obyvatelstva.

Lze se z toho dostat *jinak* než s nasazením obrovské energie, iniciativy a odhodlání *většiny* obyvatelstva? Pochopitelně nelze.

Co z toho tedy plyne?

1. Stoupenci cara chtějí, aby statkáři měli na vesnici absolutní moc a aby jim zůstala všechna půda. *Nebojí se* „anarchie“, která z toho skutečně vzniká.

2. Kadet Šingarjov jako reprezentant všech kapitalistů a statkářů (kromě hrstky carových stoupenců) je pro „dobrovolné dohody mezi zemědělci a majiteli půdy, které by se uzavíraly před smírčími pozemkovými soudy při volostních zásobovacích výborech“ (viz jeho telegram). Maloburžoazní politici — narodnici a menševici — jdou ve skutečnosti za Šingarjovem, protože radí rolníkům, aby „počkali“ na Ústavodárné shromáždění, a protože označují okamžitou konfiskaci půdy, kterou rolníci sami v jednotlivých místech provádějí, za „anarchii“.

3. Strana proletariátu (bolševici) je pro to, aby rolníci doma na vesnicích půdu okamžitě zabírali, a doporučuje jim co největší organizovanost. Nespátřujeme v tom žádnou „anarchii“, neboť právě toto řešení a jedině toto řešení je *v zájmu většiny* místního obyvatelstva.

Odkdy se řešení *v zájmu většiny* nazývá „anarchií“?? Nebylo by správnější označovat za anarchii řešení *v zájmu menšiny*, které navrhuji v různých formách *jak* carovi stoupenci, *tak* Šingarjov?

Chce-li Šingarjov donutit rolníky, aby se „dobrovolně“ „smířili“ se statkáři, je to řešení *v zájmu menšiny*, protože v Rusku připadá zhruba tři sta rolnických rodin na jednu rodinu velkostatkáře. Jestliže navrhuji třem stům rodin, aby se „dobrovolně“ „dohodly“ s *jednou* rodinou velkého

vykořisťovatele, pak navrhuji řešení ve prospěch menšiny, řešení anarchistické.

Křikem o „anarchii“ zastíráte, páni kapitalisté, fakt, že hájíte zájmy jedné rodiny proti třem stům rodin. V tom je celý vtíp.

Někdo namítne: ale vy přece chcete, aby o věci rozhodovali jen místní lidé a nečekali na Ústavodárné shromáždění! A to je anarchie!

Odpovídáme: A co chce Šingarjov? Ten taky chce, aby o věci rozhodovali místní lidé („dobrovolné dohody“ rolníků se statkáři) a nečekali na Ústavodárné shromáždění!

V tomto bodu není mezi námi a Šingarjovem žádný rozdíl: oba jsme pro to, aby o věci definitivně rozhodlo Ústavodárné shromáždění a předběžně aby ji rozhodli — a prováděli — místní lidé. Rozdíl mezi Šingarjovem a námi je jen v tom, že my říkáme: ať tři sta rodin rozhodne a jedna se podřídí; kdežto Šingarjov říká: když tři sta rodin rozhodne, bude to „svévole“, ať se raději tři sta rodin „dohodne“ s jednou.

Jak hluboko museli klesnout narodnici a menševici, když pomáhají Šingarjovovi a spol. šířit buržoazní strašáky!

Obava z lidu — to je teď hlavní hnací motiv vůdců, kteří mají strach a hrůzu.

Lidu se nikdo bát nemusí. Rozhodování podle vůle většiny dělníků a rolníků *není* anarchie. Takové rozhodování je jediné možnou zárukou demokracie, a zejména úspěchu při hledání opatření, jež mají odstranit hospodářský rozvrat.

Napsáno 3. (16.) května 1917

Otištěno 17. (4.) května 1917

v Pravdě, č. 48

Podle textu Pravdy

NEDOKONČENÝ ŽIVOTOPIŠ¹⁹

Soudruzi! Petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců mi zaslal váš dopis z 24. dubna 1917. V tomto dopise se ptáte, „jakého jsem původu, kde jsem žil, a jestli jsem byl ve vyhnanství, tedy za co. Jak jsem se vrátil do Ruska a co nyní dělám, tj. je-li to (co nyní dělám) pro vás prospěšné, nebo škodlivé“.

Odpovídám na všechny tyto otázky kromě poslední, protože jen vy sami můžete posoudit, je-li moje práce pro vás prospěšná, nebo ne.

Jmenuji se Vladimír Iljič Uljanov.

Narodil jsem se v Simbirsku 10. dubna 1870. Na jaře 1887 byl můj starší bratr Alexandr popraven za pokus o atentát na Alexandra III. (1. března 1887). V prosinci 1887 jsem byl poprvé zatčen a vyloučen za studentské bouře z kazaňské univerzity; později jsem byl vypovězen z Kazaně.

V prosinci 1895 jsem byl zatčen podruhé za sociálně demokratickou propagandu mezi dělníky v Petrohradě...*

*Napsáno nejdříve 4. (17.) května 1917
Poprvé otištěno 16. dubna 1927
v Pravdě, č. 86*

Podle rukopisu

* Zde rukopis končí. *Red.*

„Dohody“ se rozjely na plné obrátky. Narodníci a menševici sestavují v potu tváře seznam ministrů. Co nejdříve má být vyhlášena „nová“ vláda...

Jenže nového v ní bude bohužel pramálo. Vládu kapitalistů doplní pár maloburžoazních ministrů, narodníků a menševiků, kteří se dali získat pro podporu imperialistické války.

Přibudou další fráze a tirády, další bombastické sliby a velký kolotoč kolem „míru bez anexí“ — a vůbec žádné odhodlání alespoň vypočítat přesně, přímo a pravdivě *skutečné* anexe dejme tomu tří zemí: Německa, Ruska a Anglie.

Jak dlouho asi, občané staří ministři a občané noví ministři, budete ještě sami sebe obelhávat utopíí, že rolnictvo podporuje kapitalisty (zámožní rolníci ještě nejsou rolnictvo...), utopíí o „ofenzívě“ na frontě (ve jménu „míru bez anexí...“)?

Pravda, č. 49
18. (5.) května 1917

Podle textu Pravdy

Z A P O M N Ě L I N A T O H L A V N Í

(MUNICIPÁLNÍ PLATFORMA
STRANY PROLETARIÁTU)

Protože se blíží volby do obvodních dum, vydaly obě ma-
loburžoazně demokratické strany, narodnici^[64] a menševici^[127], mnohomluvná programová prohlášení. Tato pro-
gramová prohlášení jsou úplně stejná jako ta prohlášení
evropských buržoazních stran, která se snaží zlákat důvě-
řivé a nevypělé voliče z řad drobných podnikatelů apod.,
např. programové prohlášení francouzské „radikální a ra-
dikálně socialistické strany“²¹. Tytéž mnohomluvné fráze
a přehnané sliby, tytéž mlhavé formulace, a přitom se za-
mlčuje to hlavní, anebo se zapomíná na to hlavní, totiž
na reálné podmínky, za nichž se tyto sliby dají splnit.

Tyto reálné podmínky dnes tvoří:

1. imperialistická válka, 2. vláda kapitalistů, 3. neuskutečnitelnost závažných opatření ke zlepšení situace dělníků a všech pracujících, pokud revoluce nesáhne na „nedotknutelné soukromé vlastnictví kapitalistů“, 4. nerealizovatelnost systému reforem, které tyto strany slibují, se starými institucemi a správním aparátem, za existence policie, která nutně musí podporovat kapitalisty a klást tisíce překážek uskutečňování těchto reforem.

Uvedme příklad: „Po dobu války stanovit výši nájemného za obytné prostory...“, „rekvírovat pro potřebu všech takové zásoby“ (tj. zásoby potravin jak v obchodech, tak u soukromníků)..., „zřizovat veřejné obchody, pekárny, jídelny a kuchyně“, píší menševici, „věnovat patřičnou pozornost zdravotním opatřením a hygieně“, přizvukují jim narodnici (socialisté-revolucionáři).

Což o to, přání jsou to krásná, jenže háček je v tom, že

jsou neuskutečnitelná, pokud *se neskončuje* s podporou imperialistické války, s podporou půjčky (výhodné pro kapitalisty), s podporou vlády kapitalistů, která brání zisky z kapitálu, pokud bude existovat policie, která každou takovou reformu zabrzdí, zmaří a zlikviduje, a to i tehdy, nedají-li vláda a kapitalisté reformátorům ultimátum (a oni jim ultimátum určitě dají, jakmile někdo sáhne na zisky kapitálu).

Háček je v tom, že všechna takováto programová prohlášení, veškeré takovéto sepisování bůhvíjakých reforem, pokud se přitom zapomíná na tvrdé a nemilosrdné podmínky nadvlády kapitálu, jsou jen pouhými slovy, která v praxi znamenají buď zcela nevinná „ušlechtilá přání“, nebo prostě obelhávání mas tuctovými buržoazními politikáři.

Je třeba dívat se pravdě do očí. Nezatajovat pravdu, ale otevřeně ji lidem říkat. Třídní boj nezastírat, ale vysvětlovat, jak tento třídní boj souvisí s krásně znějícími, ušlechtilými, ohromně slibnými „radikálními“ reformami.

Soudruzi dělníci a všichni občané Petrohradu! Aby se mohly provést pro lid tolik potřebné neodkladné a naléhavě nutné reformy, o nichž mluví narodníci a menševici, je třeba skoncovat s podporou imperialistické války a půjček, s podporou vlády kapitalistů a se zásadou nedotknutelnosti kapitálových zisků. Aby bylo možné tyto reformy uskutečnit, nesmí *se připustit, aby byla obnovena policie*, o což nyní usilují kadeti, ale musí se nahradit všelidovou milicí. To musí proletářská strana říkat lidu ve volbách, argumentovat tím *proti* maloburžoazním stranám narodníků a menševiků. V tom je podstata proletářské „municipální platformy“, což tyto strany zatajují.

Jádrem této platformy, jádrem těchto reforem podmiňujícím rozhodným způsobem jejich skutečnou realizaci musí být tři hlavní, zásadní body:

1. Rozhodně nepodporovat imperialistickou válku (ani podporováním půjčky a žádnou jinou formou).

2. Rozhodně nepodporovat vládu kapitalistů.
3. Nepřipustit obnovení policie. Nahradit ji všelidovou milicí.

Pokud se nesoustředí hlavní pozornost na tyto zásadní otázky, pokud se nevysvětlí, že podmiňují všechny municipální reformy, pak se municipální program nutně stává (v nejlepším případě) zbožným přáním.

Zastavme se u třetího bodu.

Ve všech buržoazních republikách, i v těch nejdemokratičtějších, je policie hlavním nástrojem útlaku mas (stejně jako pravidelná armáda) a zárukou, že návrat zpět k monarchii je stále možný. Policie bije „malé“ lidi na strážnicích v New Yorku, v Ženevě i v Paříži, ale jde na ruku kapitalistům buď proto, že dostává přímo úplatky (Amerika aj.), nebo získává „protekce“ a „přímluvy“ boháčů (Švýcarsko), anebo z obou důvodů (Francie). Policie je odtržená od lidu, tvoří profesionální kastu a skládá se z lidí „vycvičených“ páchat násilí na nejchudším obyvatelstvu, z lidí, kteří mají o něco vyšší plat a výsady „moci“ (a „podmazávání“ navíc), a proto zůstává zachována v každé demokratické republice, v níž vládne buržoazie, zůstává nutně jejím nejspolehlivějším nástrojem, oporou a záštitou. Závažné a zásadní reformy ve prospěch pracujících mas *se nedají* uskutečnit pomocí policie. To není objektivně možné.

Všelidová milice místo policie a pravidelné armády — to je *podmínka* úspěchu municipálních reforem ve prospěch pracujících. V revoluční době je tato podmínka reálná. A především na ni je třeba zaměřit celou municipální reformu, neboť dvě další základní podmínky se už netýkají jenom municipální sféry, ale celého státu.

Jak konkrétně začít organizovat všelidovou milici, to je věc praxe. Aby se proletáři a poloproletáři mohli stát jejími příslušníky, je nutné přimět zaměstnavatele, aby jim platili mzdu za všechny dny a hodiny odsloužené v milici. To se dá provést. Další otázkou je, zda se *nejdříve* mají vy-

bírat do dělnické milice dělníci z velkých závodů, tj. dělníci nejlépe organizovaní a schopní plnit úlohu milicionářů, anebo by se měla zavést *ihned* všeobecná povinná služba všech dospělých mužů a žen, kteří by v ní sloužili jeden nebo dva týdny v roce apod. To však není podstatné. I když v různých okresech bude organizace zpočátku různá, to nevadí: získá se víc zkušeností, formování bude postupovat plynuleji a bude lépe vyhovovat potřebám praxe.

Všelidová milice znamená vychovávat k demokracii skutečně *masy* obyvatelstva.

Všelidová milice znamená, že chudým *nebudou* vládnout *jen* bohatí, a ne pomocí *jejich* policie, ale že bude vládnout sám lid, jehož většinu tvoří chudí.

Všelidová milice znamená, že kontrola (nad továrnami, nad byty, nad rozdělováním potravin aj.) *nemusí* zůstat jen na papíru.

Všelidová milice znamená, že chléb se bude rozdělovat bez front a *bez jakýchkoli* výsad pro boháče.

Všelidová milice znamená, že řada závažných, radikálních reforem, které uvádějí i narodníci a menševici, *nezůstane* jen zbožným přáním.

Soudruzi dělníci a soudružky dělnice z Petrohradu! Zúčastněte se všichni voleb do obvodních dum! Braňte zájmy chudého obyvatelstva! Proti imperialistické válce, proti podpoře vlády kapitalistů, proti obnovení policie, za její okamžité a bezpodmínečné nahrazení všelidovou milicí!

TŘÍDNÍ SPOLUPRÁCE S KAPITÁLEM, NEBO TŘÍDNÍ BOJ PROTI KAPITÁLU?

Přesně tak položily tuto otázku dějiny, a to ne dějiny obecně, ale hospodářské a politické dějiny *dnešního* Ruska.

Narodníci a menševici, Černov a Cereteli přestěhovali styčnou komisi²² z místnosti sousedící (s tou, v níž zasedali ministři) přímo do zasedací síně vlády. Takový, jedině takový je politický význam události, jakou je „nová“ vláda.

Její hospodářský nebo třídní význam: v lepším případě (pro stabilitu vlády a pro zachování nadvlády kapitalistů) vedoucí činitelé rolnické buržoazie, vedené od roku 1906 Pešechonovem, a maloburžoazní „vůdcové“ menševických dělníků *přislíbili* kapitalistům třídní spolupráci. (V případě pro kapitalisty horším má celá změna význam jen pro jednotlivé osoby nebo skupinky, ale třídní význam žádný.)

Předpokládejme, že jde o ten lepší případ. Ani za tohoto předpokladu nelze rozhodně pochybovat, že ti, co slibovali, nejsou schopni své sliby splnit. „Pomůžeme, společně s kapitalisty, vyvést zemi z krize, zachránit ji před krachem a zbavit ji války,“ to je reálný smysl vstupu maloburžoazních vůdců, Černovů a Cereteliů, do vlády. Naše odpověď zní: Vaše pomoc nestačí. Krize je mnohem hlubší, než tušíte. Zachránit zemi dokáže jedině revoluční třída, jestliže uskuteční revoluční opatření proti kapitálu.

Krize je tak hluboká, tak rozšířená, tak velká, že zachvátila celý svět, a tak těsně spjatá s kapitálem, že třídní

boj proti kapitálu nutně musí mít formu politické nadvlády proletariátu a poloproletářů. Jiné východisko neexistuje.

Občane Černove a Cereteli, chcete, aby v armádě existovalo revoluční nadšení? Nedokážete je vyvolat, protože revoluční nadšení lidových mas nevyvolává změna „vůdců“ ve vládě, ani nabubřelá slova deklarací, ani sliby, že budou podniknuty kroky k zrevidování smlouvy s anglickými kapitalisty, nýbrž jedině všem jasná, každodenně uskutečňovaná a všem pochopitelná revoluční politika *proti* neomezené moci kapitálu, proti jeho ziskům z války, politika, která fakticky radikálně zlepší životní podmínky širokých vrstev chudiny.

I kdybyste okamžitě předali veškerou půdu lidu, stejně nevybřednete z krize, nebudete-li realizovat revoluční opatření proti kapitálu.

Chcete ofenzívu, občane Černove a Cereteli? Nemůžete přinutit armádu k ofenzívě, protože násilí *vůči* lidu dnes nelze použít. A bez násilí půjde lid do útočné války jedině za velké zájmy velké revoluce proti kapitálu celého světa, a to ne revoluce jen slibované, jen vyhlášené, ale už prakticky prováděné, uváděné v život tak, že to každý člověk názorně uvidí a pocítí.

Chcete organizovat zásobování, občane Pešechonovové a Skobelevové, zásobování rolníků výrobky, armády chlebem a masem, průmyslu surovinami atd.? Chcete kontrolovat výrobu a dokonce ji zčásti organizovat?

Nedokážete to bez revolučního nadšení proletářských a poloproletářských mas, které se rodí jedině z revolučních opatření proti výsadám a ziskům plynoucím z kapitálu. Jinak zůstane kontrola, kterou slibujete, mrtvým, polovičatým opatřením kapitalistů a byrokratů.

O třídní spolupráci s kapitálem se dnes pokoušejí občane Černovové a Cereteliové, pokoušejí se o ni jisté vrstvy drobné buržoazie v novém, obrovském, celoruském, celostátním rozsahu.

O to užitečnější bude toto poučení pro lid, až se lid —

a bude to podle všeho brzy — přesvědčí, že tato spolupráce je neudržitelná a marná.

Pravda, č. 50
19. (6.) května 1917

Podle textu Pravdy

O P E V N Ě R E V O L U Č N Í M O C I

Jsme pro pevnou revoluční moc. I kdyby se kapitalisté a jejich přísluhovači snažili nevím jak vykřikovat o nás opak, jejich lež zůstane lží.

Je jen třeba, aby fráze nezatemňovaly mozek, nemátly vědomí. Když se mluví o „revoluci“, o „revolučním lidu“, o „revoluční demokracii“ apod., bývá to *v devíti případech z deseti* lhaní nebo sebeklam. Zeptejme se, *která třída* uskutěňuje revoluci a *proti komu*.

Proti carismu? V tomto smyslu jsou dnes v Rusku statkáři i kapitalisté ve své většině revolucionáři. Když už je po všem, bývají pro revoluční vymoženosti i reakcionáři. V dnešní době jsou masy nejčastěji, nejodporněji a nejškodlivěji obelhávány tím, že je jim vychvalována revoluce *v tomto* smyslu.

Proti statkářům? V tomto smyslu většina rolníků, dokonce i většina zámožných rolníků, čili celkem asi devět desetin obyvatelstva v Rusku jsou revolucionáři. Snad i část kapitalistů je ochotna stát se revolucionáři na základě úvahy: statkáře teď už stejně nezachráníme, buďme raději pro revoluci, abychom ubránili nedotknutelnost kapitálu.

Proti kapitalistům? Ano, to je to hlavní. V tom je podstata, protože bez revoluce proti kapitalistům jsou všechny řeči o „míru bez anexí“ a o rychlém ukončení války takovýmto mírem buď naivita a nevědomost, nebo omezenost a lhaní. Nebýt války, mohlo by Rusko prožít léta, ba desetiletí bez revoluce proti kapitalistům. Za války je to objektivně nemožné: buď záhuba, nebo revoluce proti kapitalistům. Tak zní otázka. Tak ji zformuloval život.

Instinktivně, citově, se sympatiemi tíhne v Rusku k revoluci proti kapitalistům většina obyvatelstva, totiž proletáři a poloproletáři, tj. dělníci a chudí rolníci. Ale chybí tu dosud jasné uvědomění, a proto i odhodlání. Naším hlavním úkolem je obojí rozvíjet.

Vůdcové maloburžoazie — inteligence, zámožné rolnictvo, nynější strany narodníků (včetně eserů) a menševiků — *nejdou* dnes pro revoluci proti kapitalistům, někteří z nich jsou dokonce z hlediska lidu jejími nejnebezpečnějšími odpůrci. Koaliční vláda je „experimentem“, který lidu pomůže mimořádně rychle *se zbavit* iluzí o smířlivecké politice maloburžoazie vůči kapitalistům.

Závěr je jasný: jedině moc proletariátu podporovaného poloproletáři dokáže dát zemi skutečně pevnou a skutečně revoluční moc. Tato moc bude opravdu pevná, protože za ní bude stát semknutá a uvědomělá většina lidu. Bude pevná, protože nemusí spočívat na nejistých „smířliveckých vztazích“ kapitalistů s drobnými vlastníky, milionářů s maloburžoazií, Konovalovů a Šingarjovů s Černovy a Ceretelii.

Jen tato moc bude skutečně revoluční, protože jen ona bude schopna ukázat lidu, že v době, kdy masy musejí snášet obrovské útrapy, se vláda bojácně nezastaví před zisky kapitálu. Bude skutečně revoluční, neboť bude povzbuzovat, podněcovat a znásobovat revoluční nadšení mas, pokud budou vidět, přesvědčovat se a pociťovat každý den a každou hodinu, že orgány moci věří lidu a nebojí se ho, že pomáhají chudým zlepšovat život hned teď, že nutí bohaté, aby *stejnou měrou* snášeli těžké břemeno utrpení lidu.

Jsme pro pevnou revoluční moc.

Jsme pro jedině možnou a jedině spolehlivou pevnou revoluční moc.

D O V Í N K U P R Á V Ě
N A R O Z E N Ě . . . „ N O V Ě “
V L Á D Ě²³

List Reč v seriózním (tuze seriózním!) úvodníku píše:

„Doufejme, že aniž bychom příliš otráslí našimi vztahy ke spojencům, dokážeme stoupencům hesla ‚bez anexí a kontribucí‘ (čti: nové vládě), že prakticky není uplatnitelné.“^[160]

Ale vždyť tito kapitalisté, kteří hovoří jazykem listu Reč, mají pravdu. Toto heslo skutečně „prakticky není uplatnitelné“... dokud v praxi neuskutečníme revoluci proti kapitálu!

Z projevu P. N. Miljukova, který neodstoupil, ale kterého donutili odstoupit:

„Můžeme sebekrásněji formulovat slova o přátelství ke spojencům, jakmile však armáda zůstane nečinná, bude to fakticky znamenat zrazování našich závazků. A naopak, můžeme sebeostřeji formulovat slova zrazující loajalitu, jakmile však armáda bude fakticky bojovat, bude to samozřejmě vlastně plnění našich závazků vůči spojencům...“^[160]

Správně! Občan Miljukov někdy pochopí i věci... Občane Černove a Cereteli, copak nechápete, co z toho vyplývá, pokud jde o váš *faktický* postoj k imperialistické válce?

Ze Šulginova projevu na zasedání organizující se kontra-revoluce:

„Raději budeme žebráky, ale žebráky ve své zemi. Můžete-li nám zachovat tuto zemi a zachránit ji, třeba nás svlečte, my plakat nebudeme.“

Nestrašte nás, pane Šulgine! I když budeme u moci *my*, „nesvlékne“ vás, ale zajistíme vám slušné oblečení a slušnou stravu pod podmínkou, že budete vykonávat práci,

na kterou jste zvyklý, úměrně svým silám. Strašit můžete leda Černovy a Ceretelie, nás „nezastrašíte“!

Z Maklakovova projevu na témž zasedání („členů Státní dumy“):

„Ukázalo se, že Rusko není hodno svobody, kterou si vybojovalo.“

Rozuměj: Rolníci a dělníci pány Maklakovy zklamali. Tito pánové chtějí, aby Černovové a Cereteliové „smířili“ masy s Maklakovy. To se jim nepodaří!

Z téhož projevu:

„Mnoha lidem lze dělat výčitky, ale v Rusku se neobejdeme ani bez buržoazie, ani bez proletariátu, ani bez jednotlivých směrů, ani bez jednotlivých osob.“

Promiňte, občane Maklakove, ale „my“ (strana proletariátu) „se v Rusku obejdeme“ „bez buržoazie“. Však uvidíte, a potom uznáte, že jiné východisko z imperialistické války neexistovalo.

Z téhož projevu:

„Vidíme spoustu špatných instinktů: nechť k práci, nechť uvědomit si svou povinnost vůči vlasti. Vidíme, že zatímco zuří válka, je naše země zemí oslav, táborových schůzí a řečnění, zemí, která odmítá moc a nechce se jí podříditi.“

Správně! Spoustu „špatných instinktů“ mají hlavně statkáři a kapitalisté. Špatné instinkty má i maloburžoazie, například instinkt vstoupit do koaliční vlády s kapitalisty. Špatné instinkty mají i proletáři a poloproletáři, například pomalu se zbavují maloburžoazních iluzí a pomalu dospívají k přesvědčení, že *veškerou* „moc“ musí uchopit právě tato a jedině tato třída.

Z téhož projevu:

„Moc půjde čím dál víc doleva, zatímco země půjde čím dál víc doprava.“

„Zemí“ nazývá Maklakov kapitalisty. V tom smyslu má pravdu. Ale ujišťuji vás, občane, že „země“ dělníků a chu-

dých rolníků je tisíckrát levější než Černovové a Cereteliové, je stokrát levější než my. Počkejte a uvidíte.

Pravda, č. 50
19. (6.) května 1917

Podle textu Pravdy

„NOVÁ“ VLÁDA
UŽ ZAOSTÁVÁ NEJEN
ZA REVOLUČNÍMI DĚLNÍKY,
ALE I ZA ROLNICTVEM

Tady je důkaz:

Večerní vydání listu Russkaja volja²⁴ — prý ruská svoboda! — ze 4. května přináší zprávu o náladě mezi delegáty shromážděnými na rolnickém sjezdu²⁵:

„Delegáti spatřují hlavní křivdu spáchanou na rolnících v tom, že všechny třídy už sklízají plody revoluce, jen rolníci stále ještě čekají na svůj podíl. Jedině rolníkům se navrhuje, aby počkali na svolání Ústavodárného shromáždění, které rozhodne o půdě.

Ne, to nejde, nechceme čekat, jiní taky nečekali. Chceme půdu hned teď, okamžitě.“^[76]

Není pochyb, že reportér listu Russkaja volja, listu, který slouží nejhorším kapitalistům, v tomto případě rolníky nepomlouvá (a proč taky), ale říká pravdu, aby kapitalisty *varoval*. Tuto pravdu potvrzují *všechny* zprávy ze sjezdu.

Srovnejte si s touto pravdou 5. bod návrhu prohlášení „nové“ vlády:

„Prozatímní vláda ponechává na Ústavodárném shromáždění, aby vyřešilo otázku předání půdy pracujícím, a přijme... opatření“^[177] atd. („stará“ prozatímní vláda taky vždycky „přijímala opatření“...).

„Nová“ vláda už beznadějně zaostala dokonce i za rolnickým sjezdem!

Což je fakt pro leckoho nečekaný, ale přece jen fakt.

A fakta jsou tvrdý oříšek, jak praví anglické přísloví.

Pravda, č. 50
19. (6.) května 1917

Podle textu Pravdy

CHTĚJÍ ZASKOČIT DĚLNÍKY

Včera, 5. května, uveřejnily dva velké deníky Dělo národa²⁶ a Reč na první straně ranního vydání velmi pozoruhodné prohlášení, které večer znovu přetiskl Gučkovův a Suvorinův list Večerněje vremja²⁷.

Prohlášení obsahuje informaci, že „na základě dohody sovětu dělnických a vojenských zástupců se Svazem inženýrů a na základě zmocnění prozatímní vlády“ se v Petrohradě ustavil Ústřední výbor pro obnovu a udržení normálního chodu práce v průmyslových podnicích.

„Ústřední výbor,“ čteme v prohlášení, „považuje za nejdůležitější úkol vypracovat a koordinovat všechna opatření pro obnovu a udržení normálního chodu práce v průmyslových podnicích a zavést ve všech průmyslových podnicích stálou a účinnou *veřejnou kontrolu*.“

Poslední dvě slova jsou v prohlášení zdůrazněna.

Připomíná to senátní a jiné byrokratické komise ze „starých zlatých“ carských časů. Jakmile se tehdy z nějakého darebáka z řad carských ministrů, gubernátorů, maršálků šlechty apod. vyklubal defraudant, jakmile se před celým Ruskem a před celou Evropou mimořádně zkompromitovala nějaká instituce přímo či nepřímo závislá na carské vládě, hned se muselo honem honem „uklidňovat *veřejné mínění*“ jmenováním komise vznešených a ještě vznešenějších, vysoko postavených a ještě výše postavených, bohatých a ještě bohatších „osobností“.

A tyto osobnosti „uklidňovaly“ veřejné mínění vždy opravdu úspěšně. Pohřbívaly — a vždycky co nejhonosněji — každou „veřejnou kontrolu“ tím důkladněji, čím nadnese-

nější byly fráze o tom, jak náš moudrý car uklidnil „veřejné svědomí“ ...

A už jsme zase tam, kde jsme byli, řekl by člověk nejraději, když čte vzletné prohlášení o novém ústředním výboru.

Páni kapitalisté chtějí zaskočit dělníky. Stále více dělníků si uvědomuje, že *proletáři* musí kontrolovat továrny a syndikáty. A „geniálním“ pohlavárům obchodního světa z vládních kruhů a z kruhů blízkých vládě napadla „geniální“ myšlenka: zaskočíme je. Sovět dělnických a rolnických zástupců si omotáme kolem prstu, což nebude tak těžké, dokud v něm mají hlavní slovo narodníci a menševici. Zavedeme „veřejnou kontrolu“: bude to vypadat tak důležitě a státnicky moudře, tak ministersky seriózně a solidně... a ve skutečnosti to pohrbí jakoukoli kontrolu a jakoukoli *proletářskou* kontrolu tak spolehlivě a potichoučku... Geniální myšlenka! Dokonalé „uklidnění“ „veřejného svědomí“!

Jak sestavit nový „ústřední výbor“?

Samozřejmě že demokraticky. Jsme přece *všichni* „revoluční demokraté“. Jestli si někdo myslí, že demokracie vyžaduje, aby 200 000 dělníků vyslalo dvacet zástupců a 10 000 inženýrů, kapitalistů apod. jednoho zástupce, tak ovšem podléhá „anarchistickému“ omylu. Nikoli, pravý demokratismus se musí řídit příkladem „revoluční demokracie“, která sestavila svou „novou“ vládu: dělníky a rolníky ať zastupuje šest menševiků a narodníků, zatímco statkáře a kapitalisty bude zastupovat osm kadetů a oktábristů²⁸: nedokazují snad nejnovější statistické výzkumy, dokončované v novém ministerstvu práce podle dohody se starým ministerstvem průmyslu, že většinu obyvatelstva v Rusku tvoří statkáři a kapitalisté?

Možná byste se rádi seznámili s *úplným* seznamem „zástupců“ těch institucí, které se spojily v novém ústředním výboru na základě dohody „revoluční demokracie“ s vládou:

Ústřední výbor tvoří zástupci 1. výkonného výboru so-
větu dělnických a vojenských zástupců; 2. prozatímního
výboru Státní dumy; 3. Celoruského svazu zemstev; 4. Ce-
loruského svazu měst; 5. Petrohradské městské veřejné
správy; 6. Svazu inženýrů; 7. Rady důstojnických zástup-
ců; 8. Rady sjezdů zástupců průmyslu a obchodu; 9. Pe-
trohradské společnosti továrníků; 10. ústředního výboru
pro řízení válečného průmyslu; 11. celoruského výboru
Svazu zemstev a měst; 12. výboru vojensko-technické po-
moci; 13. Svobodné hospodářské společnosti...²⁹

To je všechno?

Všechno.

Nestačí to snad k úplnému uklidnění veřejného svědomí?

Ale co když jedna a táž velká banka nebo jeden a týž
kapitalistický syndikát bude prostřednictvím svých akcio-
nářů zastoupen v těchto deseti nebo dvanácti institucích
pětkrát nebo desetkrát?

Jen prosím vás nehledejte „mouchy“, když podstatou je
zajistit „trvalou a účinnou veřejnou kontrolu“! [¹⁴¹⁻¹⁴³]

Napsáno 6. (19.) května 1917

Otištěno 20. (7.) května 1917

v Pravdě, č. 51

Podle textu Pravdy

POKYNY PRO ZÁSTUPCE
VOLENÉ V PLUCÍCH
A V ZÁVODECH
DO SOVĚTU DĚLNICKÝCH
A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ³⁰

1. Náš zástupce musí být bezpodmínečně odpůrcem nynější dobovačné, imperialistické války. Tuto válku vedou kapitalisté všech zemí — Ruska, Německa i Anglie atd. — pro své zisky a porobení slabých národů.

2. Dokud v čele ruského národa stojí kapitalistická vláda, která vede dobovačnou válku, nesmí jí být poskytnuta žádná podpora, ani groš!

3. Náš zástupce musí být pro okamžité zveřejnění tajných lupičských smluv (o porobení Persie, o rozdělení Turecka, Rakouska aj.), které uzavřel bývalý car Mikuláš s anglickými, francouzskými a jinými kapitalisty.

4. Náš zástupce musí být pro okamžité zrušení všech těchto smluv. Ruský národ, dělníci a rolníci, nechtějí utlačovat a nebudou utlačovat žádný národ; nechtějí a nebudou násilím držet jako součást Ruska žádný neruský (nevelkoruský) národ. Svobodu všem národům, bratrský svazek dělníků a rolníků všech národností!

5. Náš zástupce musí podporovat to, aby ruská vláda okamžitě a bezpodmínečně, bez jakýchkoli výhrad a sebe-menších průtahů otevřeně navrhla *všem* bojujícím zemím mír pod podmínkou, že budou osvobozeny *všechny* porobené či neplnoprávné národy *bez výjimky*.

To znamená, že Velkorusové nebudou násilím držet Polsko, Kuronsko, Ukrajinu, Finsko ani Arménii, ani žádný jiný národ. Velkorusové navrhují všem národům vytvořit bratrský svazek a společný stát na základě dobrovolného souhlasu každého jednotlivého národa, ale rozhodně

ne násilím, přímým nebo nepřímým. Velkorusové se zavazují, že podle podmínek takového míru okamžitě stáhnou vojska z Haliče, Arménie i z Persie a umožní tak národům těchto zemí, ale i *všem* ostatním národům bez výjimky, aby se zcela svobodně rozhodly, zda chtějí žít v samostatném státě, nebo ve svazovém a s kým.

Německo se musí podle podmínek tohoto míru vzdát nejen bez výjimky *všech* území obsazených od počátku války, ale i národů násilně držených v rámci Německa: dánského (severní provincie Šlesvicka), francouzského (část Alsaska a Lotrinska), polského (Poznaň) atd. Německo se musí ihned zároveň s Ruskem zavázat, že stáhne svá vojska ze všech obsazených a ze všech uvedených území a že každému národu poskytne možnost, aby se svobodně, celonárodním hlasováním rozhodl, zda chce žít v samostatném státě, nebo ve svazovém *a s kým*. Německo se musí bezpodmínečně a bez výhrad vzdát všech svých kolonií, protože kolonie znamenají utlačované národy.

Anglie se musí podle podmínek tohoto míru okamžitě a bezpodmínečně vzdát nejen všech cizích území, která obsadila od počátku války (německé kolonie v Africe aj., turecká území, Mezopotámie aj.), nýbrž i *všech svých kolonií*. Anglie musí ihned — stejně jako Rusko a jako Německo — stáhnout svá vojska ze všech území, která obsadila, ze všech svých kolonií i z Irska a umožnit každému národu, aby svobodným hlasováním rozhodl, zda si přeje žít v samostatném státě, nebo ve svazovém a s kým.

A tak dále: všem válčícím stranám bez výjimky musí být předložen návrh na uzavření okamžitého míru za těchto přesně stanovených podmínek. Kapitalisté v *žádné* zemi nesmějí déle obelhávat lid tím, že mu budou slibovat „mír bez anexí“ (tj. mír bez obsazení cizích území), ve skutečnosti si však ponechají *svá* anektovaná území a budou pokračovat ve válce, aby protivníka připravili o „jeho“ území.

6. Náš zástupce nesmí nijak půjčku podporovat, ani pro

ni hlasovat, nesmí dát z peněz lidu ani groš *žádné* vládě, pokud se tato vláda slavnostně nezaváže, že ihned navrhne všem národům podmínky okamžitého míru a že *do dvou dnů* tento svůj návrh zveřejní a všechny s ním seznámí.

7. ...*

Napsáno před 7. (20.) květnem 1917

Podle rukopisu

Poprvé otištěno roku 1925

v publikaci Leninskij sbornik IV

* Zde rukopis končí. *Red.*

O T E V Ř E N Ý D O P I S
D E L E G Á T Ů M
C E L O R U S K É H O S J E Z D U
R O L N I C K Ý C H Z Á S T U P C Ů

Soudruzi rolníci zástupci!

Ústřední výbor Sociálně demokratické dělnické strany (bolševiků) Ruska, jehož členem mám čest být, mne chtěl pověřit, abych zastupoval naši stranu na rolnickém sjezdu. Protože jsem dosud nemohl pro nemoc tento úkol splnit, dovoluji si obrátit se k vám s tímto otevřeným dopisem, abych pozdravil celoruské shromáždění rolnictva a ve stručnosti poukázal na hluboké názorové neshody, které existují mezi naší stranou a stranou „socialistů-revolucionářů“ a „sociálních demokratů-menševiků“.

Tyto hluboké názorové neshody se týkají tří nejdůležitějších otázek: půdy, války a státoprávního uspořádání.

Všechna půda musí patřit lidu. Všechna statkářská půda musí být bez výkupu předána rolníkům. To je jasné. Sporné je, zda rolníci mají nebo nemají zabírat veškerou půdu ihned, bez placení nájemného statkářům a bez čekání na Ústavodárné shromáždění.

Naše strana se domnívá, že mají, a radí rolníkům, aby ihned doma zabírali všechnu půdu a postupovali přitom co nejorganizovaněji, aby rozhodně nepřipustili ničení majetku a vynaložili veškeré úsilí na to, aby se produkce obilí a masa zvýšila, protože vojáci na frontě strašlivě hladovějí. Ústavodárné shromáždění s konečnou platností o půdě rozhodne, ale předběžně s ní nyní, v tuto chvíli nemůžeme disponovat; před jarní setbou s ní nemůže disponovat nikdo jiný než místní orgány; vždyť naše prozatímní vláda, vláda statkářů a kapitalistů, oddaluje svolání Ústavodár-

ného shromáždění a dosud nestanovila ještě ani termín jeho svolání.

Předběžně mohou rozhodnout o disponování s půdou jedině místní orgány. Pole se musí osít. Většina rolníků na vesnici dokáže docela dobře a organizovaně s půdou disponovat, všechnu půdu zorat a osít. To se rozhodně musí udělat, aby se zlepšila strava vojáků na frontě. Proto je nepřipustné čekat na Ústavodárné shromáždění. Naprosto neupíráme Ústavodárnému shromáždění právo definitivně uzákonit všelidové vlastnictví půdy a stanovit podmínky, za nichž s ní bude disponovat. Ale předběžně, hned teď, letos na jaře musí rozhodovat místní rolníci sami. Vojáci z fronty mohou a musí poslat do vesnic své delegáty.

Dále. Aby všechnu půdu dostali pracující, musí se vytvořit těsný svazek mezi městskými dělníky a chudými rolníky (poloproletáři). Bez tohoto svazku nelze kapitalisty porazit. A jestli je neporazíme, žádné předání půdy lidu ho nezachrání před bídou. Půda se nedá jíst a bez peněz, bez kapitálu se prostě nedá sehnat hospodářské nářadí, dobytek ani osivo. Rolníci nesmějí důvěřovat kapitalistům ani bohatým rolníkům (i to jsou kapitalisté), ale jedině městským dělníkům. Jedině ve svazku s nimi dosáhnou chudí rolníci, aby se půda i železnice, banky i továrny staly majetkem všech pracujících, jinak, pouhým předáním půdy lidu, nelze odstranit hlad ani bídu.

Dělníci v některých oblastech Ruska už začínají zavádět dělnický dozor (kontrolu) nad továrnami. Tento dělnický dozor je výhodný pro rolníky a přinese zvýšení výroby a zlevnění výrobků. Rolníci musí ze všech sil tuto iniciativu dělníků podporovat a nevěřit kapitalistům, kteří dělníky jen pomlouvají.

Druhá otázka se týká války.

Tato válka je dobyvačná. Vedou ji kapitalisté všech zemí pro své dobyvačné cíle, pro zvýšení svých zisků. Pracujícím lidem tato válka v žádném případě nepřináší a ne-

může přinést nic než záhubu, hrůzy, pustošení a brutalitu. Proto naše strana, strana uvědomělých dělníků, strana chudých rolníků tuto válku rozhodně a bezpodmínečně odsuzuje, odmítá ospravedlňovat kapitalisty jedné země před kapitalisty druhé země, odmítá podporovat kapitalisty kterékoli země, usiluje o to, aby válka co nejdříve skončila svržením kapitalistů ve všech zemích, dělnickou revolucí ve všech zemích.

V naší nynější, nové prozatímní vládě patří deset ministrů ke stranám statkářů a kapitalistů a šest ke stranám „narodníků“ („socialistů-revolucionářů“) a „sociálních demokratů-menševiků“. Podle našeho přesvědčení narodnici a menševici dělají hlubokou a osudovou chybu tím, že vstupují do kapitalistické vlády a vůbec jsou ochotni ji podporovat. Lidé jako Cereteli a Černov doufají, že přimějí kapitalisty, aby co nejrychleji a nejčestněji skončili tuto dobovačnou válku. Avšak zmínění vůdcové strany narodníků a menševiků jsou na omylu: ve skutečnosti pomáhají kapitalistům připravovat ofenzívu ruských vojsk proti Německu, tj. prodlužovat válku a zvyšovat počet neslýchaně těžkých obětí, které lid v Rusku válce přinesl.

Jsme přesvědčeni, že kapitalisté všech zemí klamou lid, když slibují brzký a spravedlivý mír, ve skutečnosti však prodlužují dobovačnou válku. Ruští kapitalisté, kteří měli v rukou starou prozatímní vládu a mají zrovna tak v rukou novou vládu, nechtěli dokonce ani zveřejnit tajné lupičské smlouvy, které uzavřel bývalý car Mikuláš Romanov s anglickými, francouzskými a jinými kapitalisty, aby Turky připravil o Cařihrad, Rakušanům vzal Halič, Turkům Arménii a tak dále. Prozatímní vláda tyto smlouvy schválila a schvaluje.

Naše strana se domnívá, že jsou to stejně zločinné a lupičské smlouvy jako smlouvy loupeživých německých kapitalistů a loupeživého císaře Viléma s jejich spojenci.

Krev dělníků a rolníků se nesmí prolévat proto, aby se dosáhlo takovýchto lupičských kapitalistických cílů.

Tato zločinná válka musí co nejrychleji skončit, ale *nikoli* separátním (dílním) mírem s Německem, *nýbrž všeobecným mírem*, nikoli mírem kapitalistů, ale mírem mas pracujících *proti* kapitalistům. Vede k tomu jediná cesta: předat veškerou státní moc bezvýhradně sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců jak v Rusku, tak v ostatních zemích. Jedině tyto sověty jsou skutečně schopny zabránit kapitalistům, aby klamali národy, zabránit jim, aby prodlužovali válku.

A tím jsem se dostal k třetí a poslední z uvedených otázek, k otázce státoprávního uspořádání.

Rusko musí být demokratickou republikou. S tím souhlasí dokonce i většina statkářů a kapitalistů, kteří byli vždycky pro monarchii, ale teď se přesvědčili, že lid v Rusku za žádnou cenu obnovení monarchie nepřipustí. Kapitalisté dnes vynakládají veškeré úsilí, aby se republika v Rusku co nejvíc monarchii podobala a mohla v ni být znovu velmi snadno přeměněna (něco takového se už několikrát v mnoha zemích stalo). Proto kapitalisté chtějí zachovat úřednictvo stojící *nad* lidem, policii a pravidelnou armádu, která je od lidu odtržena a které velí nevolení generálové a důstojníci. A jestliže generálové a důstojníci nebudou voleni, budou skoro vždy vybírání z řad statkářů a kapitalistů. To je známo i ze zkušeností všech republik na světě.

Naše strana, strana uvědomělých dělníků a chudých rolníků, proto usiluje o demokratickou republiku jiného typu. Chceme takovou republiku, v níž nebude policie, která lidem pohrdá; v níž budou všichni úředníci zdola až nahoru voleni a na žádost lidu kdykoli odvolatelní, jejich plat nepřesáhne mzdu dobrého dělníka; v níž také v armádě budou všichni velitelé voleni a v níž bude pravidelná armáda, která je od lidu odtržena a které velí třídy lidu cizí, nahrazena všeobecným ozbrojením lidu, všelidovou milicí.

Chceme takovou republiku, aby všechna moc ve státě

zdola až nahoru patřila plně a výhradně sovětům dělnických, vojenských, rolnických a jiných zástupců.

Dělníci a rolníci tvoří většinu obyvatelstva. Moc musí mít oni, a ne statkáři a kapitalisté.

Dělníci a rolníci tvoří většinu obyvatelstva. Moc a státní správu musí mít v rukou jejich *sověty*, a ne úředníci.

Toto jsou naše názory, soudruzi rolničtí zástupci! Jsme pevně přesvědčeni, že zkušenosti brzy ukáží nejširším masám lidu, jak pochybená je politika narodníků a menševiků. Zkušenosti brzy masám ukáží, že zachránit Rusko, které stejně jako Německo a jako ostatní země stojí na pokraji záhuby, a zachránit národy vyčerpané válkou není možné kompromisními dohodami s kapitalisty. Zachránit všechny národy je možné jedině předáním veškeré státní moci přímo do rukou většiny obyvatelstva.

Petrohrad 7. května 1917

N. Lenin

Soldatskaja pravda, č. 19
24. (11.) května 1917

*Podle listu Soldatskaja
pravda*

Z P R Á V A O V Ý S L E D C Í C H
V I I . (D U B N O V Ě)
C E L O R U S K É K O N F E R E N C E
S D D S R (b) N A S C H Ů Z I
P E T R O H R A D S K É
O R G A N I Z A C E

8 . (2 1 .) K V Ě T N A 1 9 1 7 ³¹

Soudruh Lenin úvodem řekl, že naše konference se schází ve zvláštní, neobvyklé době: v Rusku probíhá převrat, revoluce, a ve světě zuří neslýchaná válka.

Abychom tedy mohli pochopit usnesení naší konference^[187], musíme si především uvědomit, jakou válku vedeme a kdo tuto válku začal, jakou revoluci jsme uskutečnili a jaká revoluce nás ještě čeká.

Válku nezačali dělníci ani rolníci: ruští ani němečtí, francouzští ani italští, belgičtí ani angličtí dělníci a rolníci ji nezačali. Tuto válku začali a pokračují v ní kapitalisté celého světa: angličtí a jejich přátelé, francouzští, ruští a italští kapitalisté proti německým kapitalistům a jejich přátelům — rakouským kapitalistům.

Proč se tato válka vede?

Za osvobození, za zájmy dělníků a rolníků? Ne.

Cílem války je loupež, rozdělení cizích území, proto musí kapitalisté křičet o válce až do vítězného konce.

Car Mikuláš, stejný lupič jako Vilém, uzavřel tajné lupičské smlouvy s anglickými a francouzskými kapitalisty; tyto smlouvy se nezveřejňují, protože všechen lid by pochopil, že je obelháván, a válka by rychle skončila. Právě proto jsme ve svém usnesení o válce výslovně označili tuto válku za loupeživou, *imperialistickou*.

Jak tedy skončit tyto světové jatky? Lze je skončit tak, že některý z jejich účastníků odmítne ve válce pokračovat?

Ne, nelze. Nelze, protože spolu neválčí dva státy, ale mnoho států, protože kapitalisté mohou skončit válku jen na nějaký čas, než se připraví na novou. A takový mír nechce ani dělník, ani rolník, ať je to Němec, Francouz nebo Rus.

Kdo tedy může ukončit válku?

Válku mohou ukončit jedině dělníci a rolníci, ne však jenom dělníci a rolníci v Rusku, ale na celém světě. Dělníci a rolníci celého světa mají stejné zájmy: bojovat proti kapitalistům a statkářům. Proto mohou dělníci a rolníci celého světa ukončit válku jedině tehdy, když se spojí. A proto jsme my, bolševici, proti separátnímu míru, tj. proti míru jenom mezi Ruskem a Německem. Separátní mír je hloupost, protože nevyřeší zásadní otázku, otázku boje proti kapitalistům a statkářům.

Jak se tedy mají dělníci a rolníci celého světa spojit? Brání jim v tom válka.

Revoluce v Rusku svrhla samoděržaví a dala ruskému lidu nebývalou svobodu, jakou dnes nemá žádný lid nikde na světě. Vyřešila však otázku pro Rusko zásadní, otázku půdy? Nevyřešila, protože půda je dosud v rukou statkářů. Proč je tomu tak? Protože lid, který svrhl cara, svěřil moc nejen svým voleným zástupcům — rolníkům a dělníkům, sovětům dělnických a vojenských zástupců, ale i prozatímní vládě.

Jenomže prozatímní vládu tvoří kapitalisté, statkáři a ti, kdo upřímně nebo pokrytecky říkají, že je možné zachránit Rusko jedině společně se statkáři.

Ale statkáři nechtějí předat půdu rolníkům, kapitalisté nechtějí přijít o své zisky z války a z drancování cizích území.

Proto my bolševici nepodporujeme prozatímní vládu a nedoporučujeme socialistům, aby se stali ministři.

Socialističtí ministři budou jen krýt svým jménem dran-

cování a anexi. A už to dělají. Vstoupili do vlády a spolu s kapitalisty řekli: Válka je nejen obranná, ale také útočná, a půdu je třeba dát rolníkům ne hned, ale až po svolání Ústavodárného shromáždění.

Proto jsme proti prozatímní vládě a uznáváme za vládu jen *naši* vládu: sověť dělnických a vojenských zástupců. Lepší vláda neexistuje, lid ji dosud nevytvořil, a vymyslet si ji nemůžeme.

Proč se však tato vláda rozhodla podporovat prozatímní vládu, složenou z kapitalistů, statkářů a socialistů, kteří nechtějí dát lidu půdu okamžitě a chtějí zahájit ofenzívu? Proto, že dnes tvoří v sovětu dělnických a vojenských zástupců většinu vojáci z řad rolníků, kteří nechápou, o co která strana *ve skutečnosti* usiluje.

Z toho vyplývá náš úkol trpělivě vysvětlovat dělníkům a rolníkům, že všechno — ukončení války, předání půdy rolníkům i skutečný, ne slovní, ale praktický boj proti kapitalistům — začne teprve tehdy, až všechen lid ze své vlastní praxe, a ne z knížek, pochopí, že jedině veškerá moc v rukou dělníků a rolníků, jedině moc sovětů dělnických, rolnických a vojenských zástupců pomůže zahájit rozhodný boj za mír, za půdu i za socialismus.

Lid se nedá přeskočit. Jedině snílkové a spiklenci si mysleli, že menšina může vnutit svou vůli většině. Myslel si to francouzský revolucionář Blanqui a mýlil se. Když většina lidu nechce převzít moc, protože to ještě nechápe, pak menšina, i kdyby byla seberevolučnější a sebeschopnější, nemůže vnutit své přání většině lidu.

A z toho vyplývá i náš postup.

My bolševici musíme trpělivě, ale důrazně vysvětlovat dělníkům a rolníkům naše názory. Každý z nás musí zapomenout, jak jsme se dříve dívali na naši práci, nikdo nesmí čekat, až přijede agitátor, propagandista, informovanější soudruh a všechno vysvětlí, každý se musí stát vším: agitátorem, propagandistou i organizátorem naší strany.

Jedině tak dosáhneme toho, že lid pochopí naše učení,
dokáže promyslet své zkušenosti a skutečně vezme vládu
do svých rukou.

*Poprvé otištěno roku 1927
v publikaci Zápiski
Instituta Lenina I*

Podle publikace Zápiski

„ F A K T I C K É P Ř Í M Ě Ř Í “

List Novaja žizň³² ze 7. května uveřejnil rozhovory s ministrem „nové“ vlády. Ministerský předseda Lvov prohlásil: „Země musí říci rozhodné slovo a poslat svou armádu do boje.“^[162]

To je tedy podstata programu nové vlády. Ofenzíva, ofenzíva a zase ofenzíva!

A ministr Lvov při obhajobě tohoto imperialistického programu, k němuž se nyní přidali i Černovové a Ceretiovi, s nejvyšším mravním rozhořčením vystoupil proti „*faktickému příměří, jež nastalo na frontě!*“

Jen ať se každý dělník v Rusku, ať se každý rolník jak se patří zamyslí nad tímto programem *ofenzívy*, nad těmito výpady ministrů proti „faktickému příměří“.

Milióny lidí byly ve válce zabity nebo zmrzačeny. Válka způsobila lidstvu, zejména pracujícím masám, nesmírné útrapy. Kapitalisté na válce hanebně vydělávají. Vojáci jsou krajně unavení a vyčerpaní.

Co je tedy špatného na faktickém příměří? Co je špatného na tom, že krveprolévání na chvíli ustalo? Co je špatného na tom, že vojáci získali aspoň kratičký oddech?

Namítá se nám, že k příměří došlo jen na jedné frontě a že proto hrozí nebezpečí separátního míru. Jenže tato námítka zřejmě neobstojí. Neboť jestliže ani ruská vláda, ani dělníci a rolníci v Rusku *nechtějí* separátní mír s německými kapitalisty (víme, že proti takovému míru naše strana rovněž nejednou protestovala, a to nejen v člancích Pravdy^[108], ale i v rezoluci naší konference vyjadřující názory celé strany³³), jestliže nikdo v Rusku nechce sepa-

rátní mír se separátními kapitalisty, jak, odkud a jakým zá-
zrakem se může takový mír objevit?? Kdo ho může komu
vnutit?

Tato námitka je zřejmě naprosto neopodstatněná, je to
zjevný výmysl, pokus lidí zaslepit.

Dále. Proč faktické příměří na jedné frontě znamená „ne-
bezpečí“ separátního míru na této frontě, *ale neznamená
nebezpečí, že se faktické příměří rozšíří na všechny fronty?*

Faktické příměří je stav nestálý, přechodný. O tom není
sporu. Přechodný k čemu? K separátnímu míru nemůže
příměří vést, nesouhlasí-li s tím dvě vlády nebo dva národy.
Proč by takové příměří nemohlo vést k faktickému příměří
na *všech* frontách? S tím by přece jistě souhlasily *všechny*
národy v rozporu se všemi vládami nebo s většinou z nich.

Sbratřování na jedné frontě může a musí vést k sbratřo-
vání na všech frontách. Faktické příměří na jedné frontě
může a musí vést k faktickému příměří na všech frontách.

Národy by si oddechly od krveprolévání. Revoluční děl-
níci ve *všech* zemích by se ještě víc vzchopili, jejich vliv by
vzrostl a víra v možnost a nevyhnutelnost dělnické revoluce
ve vyspělých kapitalistických zemích by se upevnila.

Co je na tom špatného? Proč bychom *tomu* neměli podle
svých sil napomáhat?

Někdo může namítnout, že faktické příměří na všech
frontách by teď pomohlo německým kapitalistům, protože
ti teď získali největší kořist. To není pravda, protože angličtí
kapitalisté si nakradli víc (německé kolonie v Africe, ně-
mecké ostrovy v Tichém oceáně, Mezopotámie, část Sý-
rie aj.) a na rozdíl od německých kapitalistů vůbec nic
neztratili. To za první. A za druhé, kdyby němečtí kapita-
listé byli ještě neústupnější než angličtí, upevnilo by to ještě
víc narůstající revoluci v Německu. Revoluce v Německu
zjevně narůstá. Ofenzíva ruských vojsk tomuto rozmachu
revoluce zabrání. „Faktické příměří“ ho urychluje.

Za třetí, situace v Německu je vzhledem k šířícímu se
hladu, krachu a hospodářskému rozvratu naprosto zoufalá

a beznadějná, horší než v kterékoli jiné zemi, zejména po vstupu Ameriky do války. „Faktické příměří“ *tuto základní příčinu oslabení Německa neodstraní, naopak spíš zlepší situaci v jiných zemích (volný dovoz) a zhorší situaci německých kapitalistů (dovážet nebude odkud a zatajovat lidu pravdu bude těžší).*

Ruský lid si může vybrat ze dvou programů. První je program kapitalistů, kteří převzali Černovové a Cereteliové. Je to program ofenzívy a prodlužování imperialistické války, prodlužování krveprolití.

Druhý je program revolučních dělníků celého světa, který v Rusku obhajuje naše strana. Tento program zní: pokračovat ve sbratřování (nepřipustit však, aby Němci Rusy klamali), sbratřovat se výměnou provolání, rozšiřovat sbratřování i faktické příměří na všechny fronty, všemi prostředky podporovat toto rozšiřování, urychlovat tím rozmach dělnické revoluce ve všech zemích a dopřát aspoň kratičký oddech vojákům všech válčících zemí, urychlit přechod moci v Rusku do rukou sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců a urychlit tak uzavření skutečně spravedlivého, skutečně všeobecného míru v zájmu pracujících, a nikoli v zájmu kapitalistů.

Naše vláda s Černovými a Ceretelii, s narodniky a menševiky je pro první program.

Většina ruského národa a všech národů Ruska (a nejen Ruska), tj. většina dělníků a chudých rolníků, bude nepochybně pro druhý program.

Jeho vítězství se blíží každým dnem.

T A J E M S T V Í Z A H R A N I Č N Í P O L I T I K Y

Jaká škoda, že lidové masy nemohou číst ani knihy o dějinách diplomacie, ani úvodníky kapitalistických novin! A ještě větší škoda — to slovo je ostatně v tomto případě příliš slabé — že ministři strany socialistů-revolucionářů a sociálních demokratů-menševiků spolu se svými kolegy, chtivými ministerských křesel, se ani slůvkem nezmiňují o faktech z těchto dějin, ani o člancích „velikánů“ diplomatického světa, přestože je jim obojí dobře známo.

Reč přináší podle jejího názoru věrohodnou zprávu listu Biržovka, jejímž pravým smyslem je tvrzení, že Anglie vůbec není proti tomu vzdát se „rozkouskování Turecka a rozdělení Rakouska-Uherska“, tj. že Anglie je ochotna souhlasit, aby Rusko *nedostalo* cizí území, které mělo podle starých smluv přislíbeno (Cařihrad, Arménie, Halič). *V tomto* smyslu a jedině v tomto smyslu je Anglie ochotna smlouvy revidovat.

A Reč rozhořčeně píše:

„Tohle je tedy první výsledek vítězství nového hesla“ (tj. hesla mír bez anexí a kontribucí). „K revizi dohod pravděpodobně dojde: předběžné kroky k ní neděláme teď už my, ale naši spojenci. Jenže výsledkem revize nebude, že se všichni spojenci rovnou měrou“ (ale, ale!) „vzdají všech závažných cílů, které si vytkli, nýbrž jednostranně“ (není tohle perlička!) „se vzdají cílů, které si vytkli na jihovýchodě Evropy“ (čti: v Rakousku-Uhersku a Turecku, tj. uloupení Arménie, Cařihradu, Haliče), „ve prospěch cílů, které jsme si nevytkli my, ale naši spojenci v jiných oblastech a v koloniích.

V tisku se už objevila zmínka o možnosti, že se naši spojenci vzdají cílů vytyčených v Malé Asii. Prohlášení, která v tomto smyslu údajně

vyslovil Albert Thomas v sovětu dělnických a vojenských zástupců a která byla dána k dispozici moskevskému tisku, nebyla dosud oficiálně potvrzena. Avšak pokud jde o Anglii, lze něco takového těžko očekávat. Anglie zastává správný názor, že co chceš získat, musíš nejdřív zabrat“ (tak vida!) „a její vojska už teď obsazují území Mezopotámie a Palestiny, důležité pro její životní zájmy“ (čti: pro její kapitalisty). „Za těchto podmínek její odmítnutí bojovat za uspokojení životních zájmů jiných“ (podtrženo listem Reč) „spojenců v této oblasti by ovšem mělo rovněž jednostranný charakter, výhodný jen pro ni samotnou.“^[151]

Na mou duši, Miljukovovi nebo jinému pisateli těchto řádků by se měl ještě za života postavit pomník... za upřímnost. Bravo, bravo, upřímní diplomaté z listu Reč! (A proč jsou upřímní? Protože se zlobí, že Miljukov přišel o ministerské křeslo)...

Všechno, co se v citovaných řádcích říká, je pravda, kterou potvrzují celé dějiny diplomacie — *a dějiny umístování kapitálových investic v zahraničí* — z posledních let. Anglie se v žádném případě nevzdá uloupení (anexe) Palestiny a Mezopotámie, ale bude pro to, aby Rusové byli potrestáni (za „faktické příměří“^[162] na německo-ruské frontě) ztrátou Haliče, Cařihradu, Arménie apod. — to je prostý a jasný, nikoli diplomatickým, ale srozumitelným jazykem vysvětlený smysl citovaných úryvků z listu Reč.

A ruští kapitalisté, kteří si osvojili jazyk listu Reč, stěží potlačují vztek, prozrazují tajemství zahraniční politiky a jedovatě, vztekle a zlostně narážejí při dialogu s anglickými kapitalisty, že je to „jednostranné“, pro vás „výhodné“, ale pro jiné ne.

Soudruzí dělníci, soudruzí vojáci! Zamyslete se nad těmito vzácně upřímnými, vzácně pravdivými prohlášeními dobře informovaných diplomatů a bývalých ministrů z listu Reč. Zamyslete se nad tímto jedinečným odhalením *pravých cílů* války, jež si vytyčili nejen ruští, ale i angličtí kapitalisté.

Soudruzí ruští vojáci! Chcete bojovat za to, aby si angličtí kapitalisté mohli pro sebe uloupit Mezopotámii

a Palestinu? Chcete podporovat ruskou vládu Lvova, Černova, Tereščenka a Cereteliho, která je vázána zájmy kapitalistů a *bojí se* otevřeně říct pravdu, kterou teď vyžvanil list Reč?

Pravda, č. 53
23. (10.) května 1917

Podle textu Pravdy

JEDNA Z TAJNÝCH SMLUV

Jak známo, prvními slovy „revoluční“ prozatímní vlády týkajícími se zahraniční politiky bylo prohlášení, že všechny tajné smlouvy, které uzavřel bývalý car Mikuláš II. se „spojeneckými“ kapitalisty, zůstávají v platnosti a nové Rusko je bude věrně a neochvějně plnit.^[50]

Dále je známo, že naši „obranáři“ zuřivě obhajují rozhodnutí miljukovovců nezveřejnit tajné smlouvy^[133]. Tito rádoby socialisté to dopracovali tak daleko, že obhajují tajnou diplomacii, a k tomu ještě tajnou diplomacii bývalého cara.

Proč obhájí imperialistické války tak vehementně obhajují tajný charakter smluv?

Chcete vědět proč, soudruzi dělníci a vojáci?

Seznamte se alespoň s jedinou z těchto ušlechtilých smluv: máme na mysli „naši“ smlouvu s Itálií (tj. s italskými kapitalisty) ze začátku roku 1915.

Buržoazní demokrat pan V. Vodovozov v listu Děň³⁴ (ze 6. května 1917) na základě materiálů uveřejněných v listu Novoje vremja³⁵ informuje o obsahu této smlouvy:

„Spojenci zaručili Itálii jižní Tyrolsko s Tridentem, celé pobřeží, severní část Dalmácie s městy Zadar a Split, střední část Albánie s Valonou, ostrovy v Egejském moři u pobřeží Malé Asie a mimoto výhodnou železniční koncesi v maloasijském Turecku — to je cena, kterou usmlouvala za svou krev Itálie. Tyto územní zisky mnohokrát převyšují všechny národnostně podložené požadavky, jaké kdy Itálie předložila. Kromě oblastí s přibližně 600 000 italskými obyvateli (jižní Tyrolsko a Terst) získává Itálie podle smlouvy území s víc než miliónem obyvatel, etnograficky i nábožensky jí zcela cizích. Patří sem například Dalmácie, kde je 97 % obyvatelstva srbské národ-

nosti, zatímco Italů je tam něco málo přes dvě procenta. Je zcela přirozené, že smlouva s Itálií, uzavřená nejen bez souhlasu, ale i bez vědomí Srbska, tam vyvolala silné roztrpčení a pobouření. Pašić vyjádřil ve Skupštině naději, že pověsti o smlouvě jsou nepravdivé, jelikož Itálie se sama sjednotila na principu národní jednoty a nemůže udělat nic, co by tento princip od základu vyvracelo. Pašić se však mýlil: smlouva byla uzavřena.

Je to jediná smlouva týkající se nynější války, jejíž obsah známe, a je to smlouva přímo pirátská. Nevíme, zda se i v ostatních smlouvách projevují stejně pirátské choutky. Pro demokracii, která má na svém praporu napsáno Mír bez anexí, by bylo rozhodně nesmírně důležité, aby se to dověděla.“^[22]

„Nevíme“, nakolik pirátské jsou ostatní tajné smlouvy? Ba ne, pane Vodovozove, víme to velmi dobře: tajné smlouvy, jejichž obsahem je rozdělení Persie, Turecka, obsazení Haliče a Arménie, jsou stejně špinavé a lupičské jako smlouva s Itálií.

Soudruzí vojáci a dělníci! Říkají vám, že hájíte „svobodu“ a „revoluci“? Ve skutečnosti hájíte carovy podezřelé smlouvy, které před vámi skrývají, tak jako se skrývá ošklivá nemoc.

T Ó N M I N I S T R A

Redaktoři listu Izvěstija petrogradského sověta rabočich i soldatskich deputatov si zvykají mluvit tónem ministrů. List Pravda se jim nezamlouvá; odsuzují jeho ostré útoky proti prozatímní vládě.

Kritizovat, co se mu nelíbí, je svaté právo každého publicisty. Proč se však zesměšňovat tím, že tónem ministra budu odsuzovat „útoky“, a přitom nebudu kritizovat podstatu věci? Nebylo by lepší pokusit se rozebrat naše argumenty? Aspoň jednu naši rezoluci? Aspoň jednu naši zmínku o třídním boji?

„Země *dnes* spěje do záhuby,“ píše úvodník listu Izvěstija^[181]. Správně. A právě proto není dnes rozumné spoléhat na kompromisní dohodu maloburžoazie, narodníků a menševiků s kapitalisty. Tím se země před záhubou nezachrání.

Pravda, č. 53
23. (10.) května 1917

Podle textu Pravdy

H L E D Á S E N A P O L E O N

List bývalého ministra Miljukova vzteky soptí na menševiky a socialisty-revolucionáře, že vytlačili několik lidí z vlády, a proto se dává strhnout k ne zcela... „opatrným“ prohlášením.[128]

„Jak dlouho ještě budeme trpět trestuhodnou propagandu?“ čtme v nepodepsaném článku o sbratřování z 9. května. „Copak se s tím nikdy neskončuje? Copak se neobejdeme bez Napoleona? Copak se spokojíme pouhými řečmi o železné kázní?!“[129]

Jemná, velmi jemná narážka na smutně proslulá slova Kerenského o železné kázní.

List Reč líčí čtenářům pravdivě a přesně to, co se děje v „naší“ „nové“ vládě. Děkujeme listu Reč z celého srdce za tuto pravdomluvnost, v těchto novinách mimořádně vzácnou a vyvolanou mimořádnými okolnostmi.

Kerenskij, podporovaný Černovem a Ceretelim, vyhláší v „nové“ vládě (pro uskutečnění imperialistického programu ofenzívy), že je v armádě nutná „železná kázeň“.

Ale statkáři a kapitalisté, kteří mají deset ministerských křesel z šestnácti, vzteky soptí na Kerenského: „Copak se spokojíme pouhými řečmi o železné kázní?“

Není snad jasné, že touto větou nabádají Kerenského nebo „příslušné“ generály, aby na sebe vzali úlohu Napoleona, úlohu utlačovatele svobody, úlohu kata dělníků?

Pravda, č. 53
23. (10.) května 1917

Podle textu Pravdy

Teď, když do vlády vstoupili „socialističtí“ ministři³⁶, půjde všechno docela jinak, ujišťovali a ujišťují nás obránáři. Uplynulo sotva několik dní a už se začíná ukazovat, jak klamná jsou tato ujišťování.

Je známo, jaké pobouření vyvolalo mezi vojáky a dělníky prohlášení bývalého ministra Miljukova, že nemá v úmyslu zveřejnit a nezveřejní tajné smlouvy, které bývalý car Mikuláš uzavřel s anglickými a francouzskými kapitalisty. A co nyní? Co o tom dnes říká *nový* ministr zahraničních věcí pan Tereščenko, kolega Skobeleva a Cereteliho ve vládě?

Tereščenko přiznává, že „tato otázka (tj. otázka tajných smluv) rozněcuje vášně“. A co dělá on, aby tyto vášně uklidnil? Jenom *opakuje* to, co říkal nedávno sesazený Miljukov:

„Okamžité zveřejnění smluv bude znamenat roztržku se spojenci,“ prohlásil Tereščenko v rozhovoru s novináři.^[119, 133]

A „socialističtí“ ministři mlčí a kryjí systém tajné diplomacie.

Koaliční vláda nic nezměnila. Carovy tajné smlouvy pro ni zůstávají nedotknutelné.

A vy chcete, pánové, aby to „nerozněcovalo vášně“? Za koho vlastně máte uvědomělé dělníky a vojáky? Copak je doopravdy považujete za „vzbouřené otroky“?

SMUTNÝ ÚSTUP OD DEMOKRATISMU

List Izvěstija dnes uveřejňuje zprávu o zasedání vojenské sekce sovětu dělnických a vojenských zástupců. Na tomto zasedání se mimo jiné projednávala

„otázka, *mohou-li vojáci vykonávat povinnosti milicionářů*. Výkonná komise předkládá schůzi tuto rezoluci:

Protože vojáci musí plnit své *vlastní* poslání, výkonná komise sovětu vojenských zástupců *se vyslovuje proti účasti vojáků v milici* a navrhuje, aby se všichni vojáci sloužící v milici *okamžitě vrátili ke svým útvaram*.

Po krátké diskusi byla rezoluce schválena *s pozměňovacím návrhem*, který připouští možnost, aby *funkce v milici vykonávali vojáci bojující armády evakuovaní z fronty a runění*.“^[15]

Velká škoda, že nebyl uveden přesný text pozměňovacího návrhu i rezoluce. A ještě větší škoda, že výkonná komise navrhla a účastníci schůze schválili rezoluci, která znamená naprostý ústup od základních zásad demokratismu.

Sotva se najde v Rusku demokratická strana, která by neuznávala programový požadavek nahradit pravidelnou armádu všeobecným ozbrojením lidu. Sotva se najde socialista-revolucionář nebo sociální demokrat-menševik, který by se opovážil postavit proti takovému požadavku. Celý problém je v tom, že „v dnešní době“ „je zvykem“ — za vytrubování frází o „revoluční demokracii“ — uznávat demokratické (o socialistických ani nemluvě) programy „teoreticky“ a vzdávat se jich v praxi.

Vyslovovat se proti účasti vojáků v milici proto, že „vojáci musí plnit své vlastní poslání“, znamená úplně

zapomínat na zásady demokracie a možná bezděky, nevědomky přecházet na stanovisko pravidelné armády. Voják je profesionál; jeho vlastním posláním *není* sloužit společnosti — to je názor stoupců pravidelné armády. Není to demokratický názor, je to názor Napoleonů. Je to názor stoupců starého režimu a kapitalistů, kteří touží po snadném obratu zpět, od republiky ke konstituční monarchii.

Demokraté jsou zásadně proti takovému názoru. Účast vojáků v milici znamená, že se zboří zeď mezi armádou a lidem, že se skoncuje s prokletou minulostí „kasáren“, kde izolovaně od lidu a proti lidu byla cvičena, drezúrována a cepována zvláštní vrstva občanů s „vlastním posláním“ věnovat se jedině vojenskému povolání. Účast vojáků v milici je zásadní otázka převýchovy „vojáků“ v občany milicionáře, otázka převýchovy obyvatelstva z maloměšťáků v ozbrojené občany. Demokracie zůstane nespornou a klamnou frází nebo polovičatým opatřením, nebude-li *všemu* lidu okamžitě a bezpodmínečně umožněno učit se zacházet se zbraněmi. Bez systematické, neustálé a masové účasti vojáků v milici toho dosáhnout nelze.

Někdo může namítnout, že není možné *odvolávat* vojáky od jejich *vlastních* povinností. Jenže o to vůbec nejde. Je směšné se tím vůbec zvláště zabývat. Vždyť se taky nikdo zvláště nezabývá tím, že lékař nesmí odejít od lůžka vážně nemocného pacienta, aby odevzdal volební lístek, nebo že dělník zaměstnaný ve výrobě, jejíž plynulost je všeobecně uznávána za bezpodmínečně nutnou, nesmí odejít, aby uplatnil svá politická práva, dokud ho nevystřídá jiný dělník. Takové výmluvy by byly rozhodně neseriózní, nebo dokonce nepoctivé.

Účast v milici je jedním z nejdůležitějších a nejzákladnějších požadavků demokracie, jednou z nejpodstatnějších záruk svobody. (Dodejme v závorkách, že neexistuje spolehlivější cesta ke zvýšení čistě vojenských schopností a bojové síly armády než nahradit pravidelnou armádu všeobecným ozbrojením lidu a umožnit lidu vojenský výcvik.

Takto se postupovalo a bude se postupovat v každé skutečně revoluční válce.) Okamžitě, bezpodmínečně a všude začít organizovat všelidovou milici a všemožně získávat vojáky pro účast v milici — to je prvořadý zájem dělníků, rolníků i vojáků, celé obrovské většiny obyvatelstva, většiny, která nemá zájem chránit zisky statkářů a kapitalistů.

Napsáno 10. (23.) května 1917

Otištěno 25. (12.) května 1917

v Pravdě, č. 55

Podle textu Pravdy

O SVOLÁNÍ MEZINÁRODNÍ,
TAK ZVANÉ
SOCIALISTICKÉ
KONFERENCE S ÚČASTÍ
SOCIÁLŠOVINISTŮ

List Izvěstija petrogradského sověta rabočich i soldatskich deputatov dnes uveřejňuje „Stanovisko“^[166] výkonného výboru k jmenování komise pro svolání mezinárodní konference³⁷. Do této komise je mimo jiné zván i zástupce naší strany. Samozřejmě že členové naší strany se nedostaví ani do komise, ani nepůjdou na žádnou svolávanou konferenci, kde budou takzvaní socialističtí ministři, kteří přešli na stranu vlastní buržoazie. Každý, kdo se zajímal o naši stranu a četl její rezoluci^[165] o situaci v internacionále³⁸, to musel vědět.

Ústřední výbor naší strany se už před několika dny jednomyslně usnesl, že vyšle delegáta na připravovanou zimmerwaldskou konferenci³⁹ a uloží mu, aby v případě, že se konference vysloví pro jakékoli sblížení nebo společné projednávání problémů se sociálšovinisty, tuto konferenci okamžitě opustil a vystoupil z zimmerwaldského svazu.

*Napsáno 10. (23.) května 1917
Otištěno 25. (12.) května 1917
v Pravdě, č. 55*

Podle textu Pravdy

PROJEV NA SHROMÁŽDĚNÍ
V PUTILOVOVĚ ZÁVODĚ
12. (25.) KVĚTNA 1917
STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

Lenin vysvětloval názory bolševiků na základní otázky týkající se války, míru a koaliční vlády.

V první polovině projevu stručně vyličil důvody, proč jel přes Německo, pak přešel k válce a vysvětlil její lupičskou podstatu. Potom se zabýval otázkou, jak skončit válku, a rozvinul myšlenku, že jediným prostředkem proti ní je spojenectví dělníků všech válčících zemí.

Dále se zabýval tím, co tomuto spojenectví dělníků všech zemí brání, a načrtl metody, jimiž se lze a musí k tomuto spojenectví dospět.

Touto metodou není dohoda dělníků s kapitalisty a vojáků z řad rolníků se statkáři, nýbrž boj dělníků a rolníků proti jejich utlačovatelům.

Koaliční vláda znamená dohodu socialistů s kapitalisty, potlačení revoluce.

Chopí-li se dělníci a rolníci moci, bude země schopna vyřešit naše naléhavé otázky — otázku půdy, předání půdy rolníkům a jiné otázky spojené s válkou: zásobování, lepší postavení dělníků atd.

*Soldatskaja pravda, č. 26
1. června (19. května) 1917*

*Podle listu Soldatskaja
pravda*

STRANA PROLETARIÁTU VE VOLBÁCH DO OBVODNÍCH DUM

Naše strana jde do voleb s vlastními samostatnými kandidátky. Podle předběžných informací, které dostal sekretariát ústředního výboru, byly tyto kandidátky ve čtyřech z dvanácti obvodů (moskevský, rožděstvenský, kolpinský a porochovský) sestaveny bez jakýchkoli bloků. Ve všech ostatních obvodech vytváříme blok *pouze* s internacionalisty, a to v šesti obvodech (v 2. městském, v narvském, na Petrohradské straně,* v moskevském, v 1. městském a v obvodu Vasiljevskij ostrov) s „mezirajonovci“⁴⁰ (kteří, jak známo, naprosto rezolutně odsoudili vstup narodníků a menševiků do vlády kapitalistů); dále ve čtyřech obvodech (vyborském, něvském, 1. městském a v obvodu Vasiljevskij ostrov) s menševiky-internacionalisty⁴¹, odpůrci „socialistického“ ministerialismu⁴², a v jednom obvodu (něvském) rovněž s internacionalisty ze strany socialistů-revolucionářů, kteří odsuzují „ministerialismus“ své strany.

Toto spojení s internacionalisty z jiných stran je v plném souladu jak s usneseními našich konferencí^[102] (petrohradské⁴³ i celoruské), tak se zásadní linií proletářské strany zaměřenou proti maloburžoaznímu obranářství a ministerialismu menševiků a narodníků^[98].

Propagování „levicového bloku“, které provádí mimo jiné i list Novaja žizň, nemohlo samozřejmě zpochybnit usnesení naší strany. Nesprávný, zásadně nesprávný je názor, že municipální volby „nemají tak vyhraněně politický charakter“ (jako volby do Ústavodárného shromáždění).

* — nejstarší část Petrohradu. *Čes. red.*

Stejně nesprávné je, že „municipální programy jednotlivých socialistických (??) stran se navzájem liší jen nepatrně“. Opakovat tyto podivné řeči a neodpovědět věcně na argumenty Pravdy znamená vyhýbat se rozboru nejzávažnější otázky nebo před ní přímo kapitulovat.

Zužovat volby v hlavním městě v době revoluce na čistě (nebo aspoň převážně) „municipální“ program je prostě něco zcela absurdního. Je to výsměch zkušenostem všech revolucí. Je to urážka zdravého rozumu dělníků, kteří velmi dobře vědí, že Petrohrad má vedoucí a někdy i *rozhodující* úlohu.

Kadeti sjednocují celou pravici, všechny kontrarevolucionáře, všechny statkáře a kapitalisty. Jsou pro vládu, chtějí přidělit revolučnímu Petrohradu úlohu přísluhovače vlády kapitalistů, kteří mají deset ministrů oproti šesti narodníkům a menševikům.

Proti kadetům, šovinistům a stoupencům války za mořské úžiny jedná strana proletariátu, která je rozhodným odpůrcem imperialismu a jediná je schopna skoncovat se zájmy kapitálu, uskutečnit závažná revoluční opatření, bez nichž *nelze* pomoci masám pracujících ve chvíli blížící se a již velmi blízké obrovské katastrofy. Bez revolučních opatření *není* záchrany. Bez dělnické milice jako stupně k okamžitému vytvoření celonárodní milice *nelze* ani při nejlepší vůli uskutečnit tato opatření, nelze se vyhnout zejména stání ve frontách a nepořádkům v zásobování.

Avšak „střední cesta“, cesta maloburžoazie, menševiků a narodníků, kteří mají plná ústa zbožných přání, oslabují se kompromisními dohodami s kapitalisty a podřizují se kapitalistům (šest ministrů proti deseti!), to je cesta, která nikam nevede. Masy se o tom brzy přesvědčí z vlastní zkušenosti, i kdyby na nějaký čas v „kompromisní dohodu“ s kapitalisty uvěřily.

Kdo je pro opravdové uskutečňování zájmů pracujících mas, kdo je pro zrušení policie, pro to, aby policie byla nahrazena všelidovou milicí, kdo je pro skutečná re-

voluční opatření, která by zemi vyvedla ze strašlivé krize, ze strašlivého hospodářského rozvratu, musí hlasovat pro kandidáty proletářské strany, pro Sociálně demokratickou dělnickou stranu Ruska (bolševiků).

Pravda, č. 56
26. (13.) května 1917

Podle textu Pravdy

CO PŘED REVOLUCÍ PROHLAŠOVALA NAŠE STRANA O VÁLCE

Obzvláště zajímavá jsou prohlášení, která měla na zřeteli právě vítězství revoluce šovinistické („obranářské“). List Social-demokrat⁴⁴, vycházející v Ženevě jako ústřední orgán Sociálně demokratické dělnické strany Ruska za Zinovjevovy a Leninovy redakce, uveřejnil v 47. čísle z 13. října 1915 jménem redakce toto:

„8. Za revolucionáře-šovinisty považujeme všechny ty, kdo si přejí zvítězit nad carismem, aby mohli zvítězit nad Německem, aby mohli drancovat v jiných zemích, aby mohli upevnit nadvládu Velkorusů nad ostatními národy Ruska atd. Revoluční šovinismus pramení z třídního postavení maloburžoazie. Ta vždycky kolísá mezi buržoazií a proletariátem. A dnes kolísá mezi šovinismem (který jí brání, aby byla důsledně revoluční dokonce i ve smyslu demokratické revoluce) a proletářským internacionalismem. Politickými mluvčími této maloburžoazie jsou dnes v Rusku trudovici⁴⁵, socialisté-revolucionáři, Naša zarja⁴⁶, Čcheidzeho frakce⁴⁷, organizační výbor, pan Plechanov a jemu podobní. 9. Kdyby v Rusku zvítězili revolucionáři-šovinisté, byli bychom proti obraně *jejich* ‚vlasti‘ v této válce. Naše heslo zní — proti šovinistům, i kdyby byli revolucionáři a republikány, *proti* nim a *za* spojenectví mezinárodního proletariátu v zájmu uskutečnění socialistické revoluce. 10. Na otázku, zda v Rusku může mít v buržoazní revoluci vedoucí úlohu proletariát, odpovídáme: Ano, může, *pokud* se maloburžoazie v rozhodujících okamžicích přikloní doleva, a doleva ji tlačí nejen naše propaganda, nýbrž i řada objektivních faktorů — ekonomických, finanč-

ních (válečná břemena), vojenských, politických aj. 11. Na otázku, co by udělala strana proletariátu, kdyby jí revoluce dala v nynější válce moc, odpovídáme: Navrhli bychom *všem* válčícím zemím mír pod podmínkou, že budou osvozeny kolonie a *všechny* závislé, porobené a neplnoprávné národy. Tuto podmínku by za nynějšího složení vlád ani Německo, ani Anglie a Francie nepřijaly. Pak bychom museli připravit a vést revoluční válku, tj. velmi radikálně a důsledně bychom uskutečnili nejenom celý náš minimální program^[176], ale začali bychom zároveň systematicky mobilizovat k povstání všechny národy dosud utlačované Velkorusy, všechny kolonie a závislé země Asie (Indii, Čínu, Persii atd.), ale také a především bychom mobilizovali k povstání socialistický proletariát Evropy proti jeho vládám i přes odpor sociálšovinistů v jeho řadách. Vítězství proletariátu v Rusku by nepochybně vytvořilo mimořádně příznivé podmínky pro revoluční hnutí jak v Asii, tak i v Evropě. Dokázal to *už i* rok 1905⁴⁸. A mezinárodní solidarita revolučního proletariátu je na rozdíl od hysterie oportunismu a sociálšovinismu *faktem*. “*^[92]

Pravda, č. 56
26. (13.) května 1917

Podle textu Pravdy

* Viz Sebrané spisy 27, Praha 1986, s. 69–70. *Red.*

V S U V K A D O Č L Á N K U
N. K. K R U P S K Ě
E P I Z O D A Z D Ě J I N
S O C I Á L N Ě D E M O K R A T I C K Ě
D Ě L N I C K Ě S T R A N Y
R U S K A ⁴⁹

V úterý 9. května cestovalo ze Švýcarska přes Německo více než 200 emigrantů. Byl mezi nimi i vůdce menševiků Martov, vůdce socialistů-revolucionářů Natanson aj. Znovu se ukázalo, že jediná spolehlivá cesta ze Švýcarska vede přes Německo. List Izvěstija Petrogradského sověta rabočích i soldatskich deputatov (č. 32 z 5. dubna) uveřejnil Leninovu a Zinovjevovu zprávu o jejich cestě přes Německo a uvedl jména socialistů dvou neutrálních zemí (Švýcarska a Švédska), kteří svým podpisem potvrdili, že jet přes Německo bylo nevyhnutelné a že přitom nedošlo k žádnému sebemeně odsouzeníhodnému kontaktu s německou vládou^[86].

*Soldatskaja pravda, č. 21
26. (13.) května 1917*

Podle rukopisu

HROZÍ HOSPODÁŘSKÝ ROZVRAT

Zpráv, dohadů, obav a pověstí o hrozící katastrofě stále přibývá. Kapitalistický tisk zastrašuje, zběsile řve na bolševiky, ohání se nekonkrétními výroky Kutlera o „jednom“ závodě, o „některých“ závodech, o „jednom“ podniku atd. Podivné způsoby, zvláštní „důkazy“..., proč *nejmenují* konkrétní závod? Proč neumožní veřejnosti a *dělníkům*, aby si ověřili tyto pověsti, které mají jen vyvolávat neklid?

Pánům kapitalistům by nemělo dělat těžkosti pochopit, že se jen zesměšňují, když neuvádějí přesná fakta a neuvádějí jména podniků. Vy jste přece vláda, páni kapitalisté, máte deset ministrů ze šestnácti, vy nesete odpovědnost a vy rozhodujete. Není to směšné, když lidé, kteří mají ve vládě většinu a rozhodují, se omezují na nekonkrétní výroky Kutlera, protože se bojí otevřeně a přímo vystoupit a snaží se přenést odpovědnost na jiné strany, které nejsou u kormidla?

Tisk maloburžoazních stran, narodníků a menševiků, si také stěžuje, jen poněkud jiným tónem, neobviňuje ani tak ty strašné bolševiky (i když se ovšem bez toho neobejde), jako spíš vyslovuje jedno zbožné přání za druhým. Zvlášť typické jsou v tomto smyslu Izvěstija, jejichž redakci má v rukou blok dvou uvedených stran. V 63. čísle z 11. května byly uveřejněny dva články o boji proti hospodářskému rozvratu^[136], oba se stejným obsahem. Jeden z nich má krajně... jak to vyjádřit co nejmírněji?... krajně neopatrný (jako je vůbec „neopatrný“ vstup narodníků a menševiků do vlády imperialistů) název: Co chce prozatímní vláda.^[232]

Správnější by bylo nazvat ho: Co prozatímní vláda *nechce*, ale co slibuje.

Druhý článek je vlastně „rezolucí hospodářského odboru výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců“. Uvádíme několik citátů z tohoto článku, které nej-přesněji vyjadřují jeho obsah:

„Mnohá průmyslová odvětví už jsou zralá na státní monopol (obilí, maso, sůl a kůže), v jiných jsou zase podmínky zralé pro vytvoření státem řízených trustů (těžba uhlí a ropy, výroba kovů, cukru a papíru) a konečně téměř ve všech průmyslových odvětvích současné podmínky vyžadují regulující účast státu jak při rozdělování surovin a vyráběných produktů, tak při stanovení pevných cen... Zároveň musí být pod státní a veřejnou kontrolou všechny úvěrové ústavy, aby se zamezilo spekulaci se zbožím podléhajícím státní regulaci... Současně... musí být přijata co nejrozhodnější opatření k boji proti příživnictví včetně zavedení pracovní povinnosti... Země je už v katastrofální situaci a vyvést z ní ji může jedině tvořivé úsilí všeho lidu *v čele se státní mocí*, která si vědomě vložila na bedra“ (hm, hm!?) „grandiózní úkol zachránit zemi zpustošenou válkou a carským režimem.“

Až na poslední větu od slov, která jsme podtrhli, větu, která s ryze maloměšťáckou důvěřivostí „uložila“ kapitalistům úkoly, které nejsou schopni vyřešit, až na to je to skvělý program. Je tu kontrola i zestátnění trustů, boj proti spekulaci i pracovní povinnost — promiňte, čím se to vlastně liší od „strašného“ bolševismu? Co vlastně chtějí ti „strašní“ bolševici ještě navíc?

A právě v tom je jádro věci, v tom je její podstata, a právě to nechťejí za nic na světě pochopit maloměšťáci a šosáci všech odstínů: program „strašného“ bolševismu *musí* být přijat, protože jiný program, umožňující odvrátit skutečně hrozcí, skutečně strašlivý rozvrat, ani neexistuje, *jenže*... jenže kapitalisté „přijímají“ tento program za svůj (viz smutně proslulý 3. článek deklarace „nové“ prozatímní vlády)⁵⁰ *proto, aby ho neplnili*. A narodnici i menševici „důvěřují“ kapitalistům a učí této zhoubné důvěře lid. V tom je prakticky podstata celé politické situace.[³⁷]

Zavést kontrolu trustů — se zveřejněním jejich úplných bilancí, okamžitě svolat sjezdy jejich zaměstnanců, povinně zapojit do kontroly *samy dělníky*, povolit zástupcům každé velké politické strany provádět samostatnou kontrolu — to všechno se dá zavést dekretem, k jehož zformulování stačí *jeden den*.

Tak co vám v tom brání, občané Šingarjovové, Tereščenkové, Konovalovové? Co vám v tom brání, občané skoro-socialističtí ministři Černove a Cereteli? Co vám v tom brání, občané narodničtí a menševičtí vůdcové výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců?

Nic jiného než *okamžitě* zavedení takové kontroly trustů, bank, obchodu, „*příživníků*“ (toto ohromně výstižné slovo vyšlo — výjimečně — z pera redaktorů listu *Izvěstija*...) a zásobování jsme ani my nenavrhovali, ani nikdo jiný to navrhopvat nemohl. Nic jiného než „*tvořivé úsilí všeho lidu*“ se ani vymyslet nedá...

Jen se nesmí věřit řečem kapitalistů, nesmí se věřit naivní (v lepším případě naivní) naději menševiků a narodníků, že takovou kontrolu mohou uskutečnit kapitalisté.

Hrozí hospodářský rozvrat. Katastrofa se blíží. Kapitalisté přivedli a přivádějí všechny země do záhuby. Jedinou záchranou je revoluční disciplína, revoluční opatření *revoluční třídy*, proletářů a poloproletářů, převzetí veškeré státní moci touto třídou, která doopravdy dokáže takovou kontrolu zavést, doopravdy dokáže úspěšně „*bojovat proti příživnictví*“.

VÁLKA A REVOLUCE

PŘEDNÁŠKA ZE 14. (27.) KVĚTNA 1917⁵¹

Otázka války a revoluce se poslední dobou tak často rozebírá ve veškerém tisku i na každém shromáždění lidu, že mnohým z vás jsou zřejmě četné problémy této otázky nejen dobře známy, ale už vás ani nebaví. Neměl jsem dosud nikdy možnost promluvit, ba ani se účastnit stranických schůzí nebo vůbec shromáždění lidu ve zdejších obvodech, proto se může stát, že budu opakovat věci známé nebo že dost podrobně neproberu problémy, které vás nejvíc zajímají.

Zdá se mi, že to hlavní, na co se obyčejně v diskusích o válce zapomíná, čemu se nevěnuje dostatečná pozornost, to hlavní, o čem se vede tolik sporů, a řekl bych až planých, zbytečných, bezvýsledných sporů, je základní otázka, totiž, jakou třídní povahu má válka, jaké historické a historicko-ekonomické podmínky ji vyvolaly. Pokud jsem na shromážděních lidu a na stranických schůzích měl možnost sledovat, jak se u nás otázka války rozebírá, dospěl jsem k přesvědčení, že spousta nedorozumění tu vzniká právě proto, že v diskusích o válce mluvíme stále a vždy znovu zcela různými jazyky.

Z hlediska marxismu, tj. soudobého vědeckého socialismu, je pro socialisty při diskusích o tom, jak válku hodnotit a jaké stanovisko k ní zaujmout, základní otázkou to, proč se tato válka vede a které třídy ji připravovaly a ovlivňovaly její zaměření. My marxisté nepatříme k bezvýhradným odpůrcům každé války. Říkáme: Naším cílem je dosáhnout vybudování socialistického společenského řádu, který odstraní rozdělení lidstva na třídy, který odstraní každé vyko-

řistování člověka člověkem a jednoho národa jinými národy, a tím nevyhnutelně odstraní každou možnost válek. Jenže v boji o tento socialistický společenský řád musíme počítat i s podmínkami, kdy třídní boj uvnitř každého jednotlivého národa se může střetnout s válkou mezi různými národy, kterou sám tento třídní boj vyvolává, a proto nemůžeme popírat možnost revolučních válek, tj. válek, které z třídního boje vyplynuly, jsou vedeny revolučními třídami a mají přímý, bezprostřední revoluční význam. Tím méně pak můžeme popírat, že v dějinách evropských revolucí v minulém století, za posledních 125—135 let, byly vedle většiny reakčních válek i války revoluční, například válka francouzských revolučních lidových mas proti sjednocené monarchistické, zaostalé, feudální a polofeudální Evropě. V současné době v západní Evropě a nyní i u nás v Rusku je nejrozšířenější metodou balamucení mas poukazování na příklad revolučních válek. Není válka jako válka. Musíme si ujasnit, z jakých historických podmínek určitá válka vznikla, které třídy ji vedou a ve jménu čeho. Dokud si to neujasníme, budou všechny naše úvahy o válce naprosto bezobsažné a naše diskuse budou jen neplodným povídáním. Proto si dovolím, když jste si za téma vybrali vztah mezi válkou a revolucí, zabývat se podrobně touto stránkou věci.

Známý výrok jednoho z nejslavnějších autorů písičích o filozofii válek a o dějinách válek Clausewitze, zní^[243]: „Válka je pokračováním politiky jinými prostředky.“⁵² Tento výrok autora, který hodně věděl o dějinách válek a vyvodil z těchto dějin filozofická ponaučení, pochází z období bezprostředně po napoleonských válkách. Tento autor, jehož hlavní myšlenky jsou dnes nesporným přínosem pro každého myslícího člověka, bojoval už před přibližně osmdesáti lety proti maloburžoaznímu a ignorant-skému předsudku, že válku můžeme oddělit od politiky příslušných vlád a příslušných tříd, že válku někdy můžeme posuzovat jen jako útok porušující mír, po němž následuje

obnovení tohoto porušeného míru. Poprali se a smířili! Je to zjednodušující a ignorantský názor, který byl vyvrácen už před desítkami let, a vyvrací ho každá alespoň trochu pečlivá analýza kteréhokoli historického období válek.

Válka je pokračováním politiky jinými prostředky. Každá válka je nerozlučně spjata s politickým systémem, z něhož vyplývá. Tutéž politiku, kterou určitý stát, určitá třída v tomto státě uskutečňovala už dlouho před válkou, bude tato třída nutně a nevyhnutelně prosazovat i za války, změni pouze formu činnosti.

Válka je pokračováním politiky jinými prostředky. Když francouzští revoluční měšťané a revoluční rolníci koncem 18. století svrhli ve své zemi revoluční cestou monarchii a nastolili demokratickou republiku — vypořádali se nejdřív se svým monarchou a potom se revolučním způsobem vypořádali i se svými statkáři —, musela tato politika revoluční třídy do základů otrást celou ostatní absolutistickou, carskou, královskou a polofeudální Evropou. Nutným pokračováním této politiky revoluční třídy, která ve Francii zvítězila, byly války, v nichž se proti revoluční Francii postavily všechny monarchistické národy v Evropě, utvořily dobře známou koalici a zahájily proti Francii kontrarevoluční válku. Stejně jako tehdy francouzský revoluční lid poprvé vyvinul po staletí nevidanou obrovskou revoluční energii, tak i ve válce koncem 18. století vyvinul stejně obrovské a stejně revoluční tvůrčí úsilí, změnil celý systém strategie, odmítl všechny staré zákony a starý způsob vedení války a místo staré armády vytvořil novou, revoluční, lidovou armádu a nový způsob vedení války. Tento příklad zasluhuje podle mého názoru zvláštní pozornost, protože názorně ukazuje, na co dnes na každém kroku zapomínají publicisté z buržoazního tisku, kteří těží z předsudků a maloměšťácké nevědomosti naprosto nevyspělých lidových mas, které nechápou tuto nepopíratelnou ekonomickou a historickou souvislost každé války s předcházející politikou každé země a každé třídy, jež vládla před válkou

a zabezpečovala si dosažení svých cílů takzvanými „pokojnými“ prostředky. Takzvanými, neboť brutální násilí, bez něhož se například neobejde „pokojná“ nadvláda nad koloniemi, může být sotva nazváno pokojným.

V Evropě vládl mír, jenže trval proto, že vláda evropských národů nad stamilióny obyvatel v koloniích se udržovala jedině neustálými, permanentními, nekonečnými válkami, které my Evropané nepovažujeme za války, protože se příliš často podobaly spíš nebestiálnějšímu vybíjení, vyvražďování bezbranných národů než válkám. Jenže právě o to jde, že máme-li pochopit nynější válku, musíme si především udělat alespoň představu o celkové politice evropských mocností. Nesmíme brát jednotlivé příklady, konkrétní případy, které se vždycky dají snadno vytrhnout z kontextu společenských jevů a nemají žádnou cenu, protože stejně snadno se dá uvést i opačný příklad. Ne, musíme vzít celou politiku celého systému evropských států v jejich vzájemných hospodářských a politických vztazích, abychom pochopili, jak z tohoto systému neodvratně a nezbytně vyplynula nynější válka.

Jsme neustále svědky pokusů, zejména v kapitalistickém tisku — ať už monarchistickém, nebo republikánském — přisoudit nynější válce historický obsah, jaký nemá. Tak například ve Francouzské republice je zcela běžným zvykem pokoušet se prezentovat tuto válku vedenou Francií jako pokračování a období válek Velké francouzské revoluce z roku 1792. Nejrozšířenějším způsobem balamucení francouzských lidových mas, francouzských dělníků a dělníků všech zemí je přenášet do naší současnosti „žargón“ oné doby, její jednotlivá hesla a pokoušet se podat věc tak, že i dnes republikánská Francie brání svou svobodu proti monarchii. Zapomíná se na jednu „nepatrnou“ okolnost, že tehdy, roku 1792, vedla ve Francii válku revoluční třída, která uskutečnila nevídanou revoluci, s nepředstavitelným hrdinstvím mas do základů rozbila francouzskou monarchii a proti sjednocené monarchistické Evropě povstala je-

dině proto, aby mohla pokračovat ve svém revolučním boji.

Válka ve Francii byla pokračováním politiky revoluční třídy, která uskutečnila revoluci, vybojovala republiku, vypořádala se s francouzskými kapitalisty a statkáři s dosud nevídanou energií a která v zájmu této politiky a jejího pokračování vedla revoluční válku proti sjednocené monarchistické Evropě.

Dnes tu ovšem máme především blok dvou skupin kapitalistických mocností. Jsou to všechny největší světové kapitalistické mocnosti — Anglie, Francie, Amerika, Německo —, jejichž veškerá politika byla po celá desetiletí nepřetržitým hospodářským soupeřením o to, jak ovládnout svět, jak potlačit malé národy, jak si zajistit trojnásobné a desetinásobné zisky z bankovního kapitálu, který spoutal řetězem svého vlivu celý svět. To je skutečná politika Anglie a Německa. To zdůrazňuji. A musíme to zdůrazňovat neustále, protože jakmile na to zapomeneme, ničemu z dnešní války neporozumíme a budeme bezbranní a bezmocní vůči každému buržoaznímu publicistovi, který nás bude krmit báchorkami.

Skutečnou politiku obou skupin největších kapitalistických gigantů — Anglie a Německa, které se se svými spojenci do sebe pustily — tuto politiku, uskutečňovanou po celá desetiletí před válkou, musíme prostudovat a pochopit v jejím celku. Kdybychom to neudělali, nejenže bychom zapomněli na hlavní požadavek vědeckého socialismu a každé jednotlivé společenské vědy, ale připravili bychom se o možnost pochopit cokoli ze současné války. Vydali bychom se na milost a nemilost Miljukovovi, lháři, který rozdmýchává šovinismus a nenávisť jednoho národa proti druhému metodami, jaké se používají bez výjimky všude, metodami, o nichž psal před osmdesáti lety už zmiňovaný Clausewitz, který se už tehdy vysmál názoru, že národy žijící dlouho v míru se jednoho dne zničehonic poperou. Jako by to byla pravda! Copak válka se dá vysvětlit, aniž

ji uvedeme do souvislosti s předchozí politikou daného státu, daného systému států a daných tříd? Opakuji znovu: to je základní otázka, na kterou se ustavičně zapomíná, a právě proto, že je nepochopena, stává se diskuse o válce z devíti desetin neplodným hašteřením a krasořečením. My říkáme: dokud jste neprostudovali politiku obou skupin válčících mocností za několik desítek let — aby se vyloučily náhodné jevy, aby se nevytrhávaly ze souvislostí jednotlivé případy —, dokud jste nepoukázali na souvislost této války s předchozí politikou, nic jste z této války nepochopili!

A tato politika nám ukazuje stále totéž: nepřetržité hospodářské soupeření dvou největších světových gigantů, dvou kapitalistických hospodářství. Na jedné straně Anglie, stát, který ovládá většinu zeměkoule, stát, který je na prvním místě svým bohatstvím a který toto bohatství získal ne tak prací svých dělníků jako hlavně vykořisťováním nesmírného počtu kolonií, nesmírnou mocí anglických bank, které se v čele všech ostatních bank sdružily do početné nevelkých — snad tři, čtyři, pět bank — skupin bankovních gigantů, disponujících stamiliardami rublů a disponujících jimi tak, že se bez jakékoli nadsázky dá říci: na celé zeměkouli není místočko, na které by tento kapitál nepoložil svou tlapu, není místočko, které by anglický kapitál nepředl tisícími nitkami. Tento kapitál se koncem devatenáctého a začátkem dvacátého století tak rozrostl, že přenesl svou působnost daleko za hranice jednotlivých států a vytvořil skupinu bankovních gigantů s nepředstavitelným bohatstvím. Když upevnil moc tohoto nepatrného počtu bank, opředl pomocí této sítě stovkami miliard rublů celý svět. To je to hlavní v hospodářské politice Anglie a v hospodářské politice Francie, o níž sami francouzští publicisté, například spolupracovníci listu *l'Humanité*⁵³, který teď vedou bývalí socialisté (například nikdo jiný než známý teoretik Lysis, zabývající se finanční problematikou), napsali už několik let před válkou: „Francie je finanční monarchie,

Francie je finanční oligarchie, Francie je lichvář celého světa.“

Na druhé straně proti této skupině, především anglo-francouzské, vznikla jiná skupina kapitalistů, ještě dravější, ještě loupeživější, skupina, která přišla na kapitalistické hody, když už místa u stolu byla obsazena. Vnesla do boje nové metody rozvíjení kapitalistické výroby, lepší techniku, skvělou organizaci, která přeměňuje starý kapitalismus, kapitalismus období volné soutěže, v kapitalismus mamutích trustů, syndikátů a kartelů. Tato skupina položila základy k zestátnění kapitalistické výroby, ke spojení mohutné síly kapitalismu s mohutnou silou státu v jeden mechanismus, který zapojuje desetimilióny lidí do jedné organizace státního kapitalismu. To jsou hospodářské dějiny, to jsou diplomatické dějiny za celá desetiletí a ty nikdo nemůže obejít. Jedině ony vám ukáží řešení otázky války a přesvědčují vás, že i nynější válka je produktem politiky tříd, jež se v této válce spolu utkaly, dvou obrovských gigantů, kteří dávno před válkou rozhodili po celém světě, po všech zemích síť svého finančního vykořisťování a už před válkou si mezi sebou hospodářsky rozdělili celý svět. Museli se dostat do konfliktu, protože z hlediska kapitalismu se dnes musí tato nadvláda rozdělit znovu.

Staré rozdělení vyplynulo z toho, že Anglie v průběhu několika staletí zničila své někdejší konkurenty. Jejím někdejším konkurentem bylo Holandsko, které ovládalo celý svět, jejím někdejším konkurentem byla Francie, která vedla války o nadvládu asi sto let. Dlouhými válkami si Anglie na základě své hospodářské síly, síly svého obchodního kapitálu upevnila svou nepopiratelnou nadvládu nad světem. Objevil se však nový dravec, roku 1871 vznikla nová kapitalistická mocnost, která se rozvíjela nesrovnatelně rychleji než Anglie.¹ To je základní fakt. Nenajdete jedinou knihu o hospodářských dějinách, která by neuznávala tento nesporný fakt — rychlejší rozvoj Německa. Rychlý rozvoj kapitalismu v Německu byl rozvojem mla-

dého a silného dravce, který se objevil mezi evropskými mocnostmi a řekl: „Zruinovali jste Holandsko, zničili jste Francii, zmocnili jste se poloviny světa — račte nám dát patřičný podíl.“ A co to znamená „patřičný podíl“? Jak ho určit v kapitalistickém světě, ve světě bank? Tam se síla určuje podle počtu bank, tam se síla určuje tak, jak to s ryze americkou otevřeností a s ryze americkým cynismem vyjádřil jeden orgán amerických multimilionářů, když prohlásil: „V Evropě se vede válka o světovládu. Kdo chce ovládat svět, musí mít dvě věci: dolary a banky. Dolary máme, banky zřídíme a budeme pány světa.“ To je výrok předního tiskového orgánu amerických multimilionářů. Musím říct, že v této americké cynické větě nafoukaného a troufalého multimilionáře je tisíckrát víc pravdy než v tisících článků buržoazních lhářů, kteří tuto válku líčí jako válku za jakési národní zájmy, národní otázky a podobnou nebetyčnou lež, která dějiny jako celek ignoruje a vybírá si jednotlivé příklady, jako je třeba případ, že německý dravec se vrhl na Belgii. Tento případ je jistě pravdivý. Ano, tato skupina dravců neslychaně brutálním způsobem přepadla Belgii⁵⁴, ale provedla totéž, co jiná skupina provedla včera jiným způsobem a provádí dnes jiným národům.

Když diskutujeme o anexích — to je totiž otázka týkající se toho, co jsem se vám pokusil stručně vyložit jako dějiny hospodářských a diplomatických vztahů, které vyvolaly nynější válku —, když diskutujeme o anexích, vždycky zapomínáme, že právě kvůli nim se obvykle válka vede: kvůli rozdělení zabraných území, nebo srozumitelněji řečeno kvůli rozdělení kořisti, kterou nakradly dvě tlupy zlodějů. A když diskutujeme o anexích, neustále narážíme na metody, které z vědeckého hlediska neobstojí před žádnou kritikou a z hlediska společenské publicistiky je nelze nazvat jinak než neomalenou lží. Zeptejte se ruského šovinisty nebo sociálšovinisty a on vám skvěle vysvětlí, co znamená anexe ze strany Německa — výborně tomu rozu-

mí. Ale když ho požádáte o obecnou definici anexe, která by se hodila jak na Německo, tak na Anglii i na Rusko, nedočkáte se odpovědi. Tu vám nikdy neřekne! A když se Reč^[149] (abych přešel od teorie k praxi) posmívala naší Pravdě slovy: „Ti pravdovci považují Kuronsko za anexi! Dá se s takovými lidmi debatovat?“ My na to odpovídáme: „Buďte tak laskavi a uveďte takovou definici anexe, aby se vztahovala nejen na Němce, ale i na Angličany a Rusy. Tvrdíme, že buď se z toho vykroutíte, nebo vás okamžitě usvědčíme,“^[90]* — a Reč už ani nemukne. Tvrdíme, že žádný list, a už vůbec ne list těch šovinistů, kteří prostě jen říkají, že musíme bránit vlast, a ani list sociálšovinistů nikdy neuvedl takovou definici anexe, která by platila jak pro Německo, tak pro Rusko, definici, která by se dala použít pro kteroukoli zemi. A taky ji nemůže uvést, protože celá tato válka je pokračováním politiky anexí, tj. pokračováním zabírání cizích území a kapitalistického odírání z obou stran, oběma válčícími skupinami. Proto otázka, který z těchto dvou dravců první vytáhl nůž, pro nás nemá pochopitelně žádný význam. Vezměte si dějiny námořních a vojenských výdajů v obou skupinách za uplynulá desetiletí, vezměte si dějiny malých válek, které se vedly před velkou válkou, „malých“ proto, že Evropanů v nich padlo málo, zato v nich padly statisíce příslušníků národů, které Evropané utlačovali a které ze svého hlediska ani za národy nepovažují (nějací Asiaté, Afričané — copak to jsou národy?); války proti těmto národům byly válkami proti neozbrojeným lidem, do nichž se střílelo z kulometů. Copak to jsou války? To vlastně ani nejsou války, na to zapomeňme. Takhle přistupují k tomuto neustálému balamucení lidových mas.

Tato válka je pokračováním politiky zabírání cizích území, vyvražďování celých národů, neslýchaných zvěrstev, která páchali Němci a Angličané v Africe, Angličané a Ru-

* Viz Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 153—154. *Red.*

sové v Persii — nevím, kdo z nich víc —, kvůli nimž je němečtí kapitalisté považovali za nepřátele. Aha, vy jste silní proto, že jste bohatí? Jenže my jsme silnější, a proto máme zrovna tak „svaté“ právo loupit. V tom je podstata skutečných dějin anglického a německého finančního kapitálu za celá desetiletí před válkou. V tom je podstata dějin rusko-německých, rusko-anglických a německo-anglických vztahů. V tom je klíč k pochopení toho, proč se vede válka. Proto je rozšiřování verze o tom, proč vypukla válka, šarlatánství a podvod. Zapomíná se na dějiny finančního kapitálu, na dějiny dozrávání této války za přerozdělení světa, a věci se líčí tak, že dva národy vedle sebe žily v klidu a míru a potom jeden zaútočil a druhý se začal bránit. Zapomíná se na veškerou vědu, na banky a národy jsou vyzývány, aby se chopily zbraní, rolníci, kteří nevědí, co je to politika, jsou vyzýváni, aby se chopili zbraní. Musíme se bránit — a basta! Kdybychom takto uvažovali, měli bychom taky zastavit všechny noviny, spálit všechny knihy a zakázat v tisku všechny zmínky o anexích — jedině tak by se dal ospravedlnit takový názor na anexe. Nemohou říct o anexích pravdu, protože celé dějiny Ruska, Anglie i Německa jsou nepřetržitou, nelítostnou a krvavou válkou o anexe. V Persii a v Africe vedli nelítostné války liberálové, kteří bičovali politické provinilce v Indii za to, že se odvážili přijít s požadavky, za které se bojovalo u nás v Rusku. Francouzská koloniální vojska rovněž utlačovala národy. To jsou předchozí dějiny a jsou to skutečné dějiny neslýchaného loupění. A v této politice těchto tříd pokračuje nynější válka. Proto nemohou o anexích říct to, co my, že každý národ, který je připojen k jinému národu z rozhodnutí cara nebo vlády, a nikoli na základě dobrovolného přání své většiny, je národ anektovaný, národ podmaněný. Zříct se anexí znamená poskytnout každému národu právo vytvořit si samostatný stát, nebo žít ve svazku, s kým bude chtít. Taková odpověď je naprosto jasná každému alespoň trochu uvědomělejšímu dělníkovi.

V každé rezoluci, které se vydávají na tucty a jsou uveřejňovány například v listu Zemlja i volja⁵⁵, najdete špatně formulovanou odpověď: Nechceme válku proto, abychom vládli jiným národům, bojujeme za vlastní svobodu. To říkají všichni dělníci a rolníci a vyjadřují tím názor dělníků, názor pracujících lidí na to, jak oni chápou válku. Říkají tím, že kdyby se válka vedla v zájmu pracujících proti vykořisťovatelům, byli bychom pro válku. I my bychom pak byli pro válku a žádná revoluční strana by nemohla být proti takové válce. Tito autoři četných rezolucí nemají pravdu, protože podle jejich představ vedou válku oni. My vojáci, my dělníci, my rolníci bojujeme za svou svobodu. Nikdy nezapomenu na otázku, kterou mi po jednom shromáždění položil jeden z nich: „Proč vy tu pořád mluvíte proti kapitalistům? Copak já jsem kapitalista? My jsme dělníci a bráníme vlastní svobodu.“ To není pravda, vy bojujete proto, že posloucháte svou kapitalistickou vládu, válku nevedou národy, ale vlády. Nedivím se, když dělníci nebo rolníci, kteří se nezabývají politikou a neměli to štěstí anebo neštěstí proniknout do tajů diplomacie, udělat si obrázek o tomto finančním lupičství (třeba jen o tom, jak Rusko nebo Anglie utiskuje Persii), nedivím se, že zapomínají na tyto dějiny a že se naivně ptají: Co je mi po kapitalistech, jestliže bojuju já? Nechápu souvislost mezi válkou a vládou, nechápu, že válku vede vláda a že jsou nástrojem v rukou vlády. Mohou se nazývat revolučním lidem, mohou psát krásné rezoluce — pro Rusy to znamená hodně, protože se s tím setkali teprve nedávno. Nedávno vyšla „revoluční“ deklaráce prozatímní vlády^[37]. To na věci nic nemění a jiné národy, jejichž kapitalisté ovládají lépe než my umění balamutit masy sepisováním „revolučních“ manifestů, už v tomto směru dávno překonaly všechny světové rekordy. Když si vezmete dějiny parlamentu Francouzské republiky od doby, kdy se Francie stala republikou podporující carismus, máme tu za desetiletí dějin francouzského parlamentu desítky příkladů, kdy manifesty

plně nejkrásnějších slov zastíraly politiku nejšpinavějšího koloniálního a finančního lupičství. Celé dějiny třetí Francouzské republiky⁵⁶ jsou dějinami tohoto lupičství. Tam jsou prameny nynější války. Není to výsledek zlé vůle kapitalistů ani nějaká chybná politika monarchů. Nebylo by správné dívat se na věci takto. Ne, tuto válku nutně vyvolal rozvoj nesmírně mohutného kapitalismu, zejména bankovního, který dospěl tak daleko, že asi čtyři banky v Berlíně a pět nebo šest v Londýně ovládají celý svět, zmocňují se všech prostředků, upevňují svou finanční politiku veškerou ozbrojenou silou, a nakonec se střetly v nepředstavitelně krutém zápase kvůli tomu, že už neměly co volně zabírat. Jeden nebo druhý se musí svých kolonií vzdát. Takové věci se ve světě kapitalistů neřeší dobrovolně. To lze vyřešit jen válkou. Proto je směšné obviňovat toho nebo onoho korunovaného lupiče. Tihle korunovaní lupiči jsou všichni stejní. Proto taky nemá smysl obviňovat kapitalisty té či oné země. Jejich vina je jediné v tom, že zavedli takový systém. Ale jinak se to děje podle všech zákonů ochraňovaných všemi silami civilizovaného státu. „Mám na to plné právo, kupuji akcie. Všechny soudy, každá policie, všechny pravidelné armády a veškeré loďstvo na světě ochraňují toto mé svaté právo na akcie.“ Jestliže vznikají banky, které disponují stamilióny rublů, jestliže rozhodily sítě bankovního lupičství po celém světě a teď se tyto banky utkaly v boji na život a na smrt — kdo za to může? Hleďte viníka! Může za to vývoj kapitalismu v průběhu padesáti let a jediným východiskem je svržení nadvlády kapitalistů a dělnická revoluce. To je odpověď, k níž dospěla po analýze války naše strana, a proto říkáme: úplně jednoduchá otázka anexí je tak zamotaná, představitelé buržoazních stran už toho tolik nalhali, že se mohou tvářit, jako by Kuronsko nebylo anexí Ruska. Kuronsko a Polsko si tito tři korunovaní lupiči rozdělili mezi sebou. Dělili si je sto let, trhali z nich živé maso a ruský lupič urval nejvíc, protože byl tehdy nejsilnější. A když z mladého dravce, který se tehdy dělení účast-

nil, vyrostla silná kapitalistická mocnost — Německo, prohlašuje: Tak a teď budeme dělit znova. Chcete si udržet to, co jste měli? Myslíte, že jste silnější? Změřme své síly!

O to tedy jde v této válce. Výzva k měření sil je ovšem jen výrazem desítky let trvající politiky okrádání, politiky velkých bank. Proto jednoduchou, každému dělníkovi a rolníkovi srozumitelnou pravdu o anexích nemůže nikdo říct tak jako my. Proto je do té míry jednoduchá otázka, jako jsou smlouvy, všude v tisku tak hanebně zamotaná. Říkáte, že máme revoluční vládu, že do této revoluční vlády vstoupili jako ministři skoro úplní socialisté, narodníci a menševici. Když však proklamují mír bez anexí, ale s podmínkou nedefinovat, co to mír bez anexí je (znamená to: německé anexe vzít a své si nechat), říkáme: Jakou cenu má vaše „revoluční“ vláda, vaše deklarace, vaše prohlášení, že odmítáte dobytvačnou válku, když přitom vyzýváte armádu k ofenzivě! Copak nevíte, že máte smlouvy a že je uzavíral Mikuláš Krvavý nejlupičtější způsobem? Vy to nevíte? Dělníkům, rolníkům, kteří neloupili, kteří nečetli moudré knížky, se dá prominout, že to nevědí, ale když to prohlašují vzdělaní kadeti, vědí velmi dobře, co ty smlouvy obsahují. Ty smlouvy jsou „tajné“, ale všechen diplomatický tisk ve všech zemích o nich říká: „Ty dostaneš černo-mořské úžiny, ty Arménii, ty Halič, ty Alsasko-Lotrinsko, ty Terst a my si definitivně rozdělíme Persii.“ A německý kapitalista říká: „Nevrátíte-li mi mé kolonie i s úroky, zmocním se Egypta a podmaním si evropské národy. U akcí to ani bez úroků nejde. Proto do té míry jednoduchá a jasná otázka jako smlouvy vyvolala tolik nehorázných, neslýchaných a nestydatých lží, jimiž se to na stránkách všech kapitalistických novin jen hemží.

Vezměte si dnešní číslo listu Děň. Vodovozov — muž, kterého nikdo nemůže podezírat z bolševismu, který je ale poctivý demokrat, tam prohlašuje: Jsem proti tajným smlouvám, dovolte, abych se vyslovil ke smlouvě s Rumunskem^[21]. Tajná smlouva s Rumunskem existuje a říká se

v ní, že k Rumunsku bude připojena řada cizích národů, bude-li bojovat na straně spojenců. A úplně stejné jsou všechny smlouvy ostatních spojenců. Smlouvy jsou zapotřebí k utlačování jiných. Kdo chce znát obsah těchto smluv, nemusí se hrabat v odborných časopisech. Stačí, když si připomene základní fakta hospodářských a diplomatických dějin, a bude vědět, na čem je. Vždyť Rakousko-Uhersko celá desetiletí pronikalo na Balkán, aby z něho mohlo těžit... A jestliže vypukl válečný konflikt, znamená to, že vypuknout musel. Proto na všechny požadavky lidových mas, aby byly zveřejněny smlouvy, na požadavky, které jsou čím dál důraznější, bývalý ministr Miljukov a nynější ministr Tereščenko (jeden ve vládě bez socialistických ministrů, druhý s celou řadou skorosocialistických ministrů) prohlašují: zveřejnění smluv by znamenalo roztržku se spojenci^[119, 133].

Ano, smlouvy nelze zveřejnit, protože vy všichni patříte ke stejné bandě lupičů. Souhlasíme s Miljukovem a Tereščenkem, že smlouvy zveřejnit nelze. Z toho lze vyvodit dva rozdílné závěry. Souhlasíme-li s Miljukovem a Tereščenkem, že smlouvy zveřejnit nelze, co z toho vyplývá? Když je nelze zveřejnit, je třeba pomáhat kapitalistickým ministrům pokračovat ve válce. A druhý závěr zní: Protože kapitalisté sami nemohou smlouvy zveřejnit, musíme kapitalisty svrhnout. Rozhodněte sami, který z těchto závěrů považujete za správnější, ale doporučuji vám, abyste rozhodně uvážili následky. Budete-li uvažovat tak jako narodničtí a menševičtí ministři, dopadne to takto: když vláda říká, že smlouvy nelze zveřejnit, je třeba vydat nový manifest. Papír ještě není tak drahý, aby se nedaly psát další manifesty. Napíšeme další manifest a zahájíme ofenzívu. Proč? S jakým cílem? Kdo bude o tomto cíli rozhodovat? Vojáci jsou vyzýváni, aby realizovali loupežné smlouvy s Rumunskem a Francií v praxi. Pošlete tento Vodovozovův článek na frontu a pak si stěžujte: To všechno udělali bolševici, tu smlouvu s Rumunskem si jistě vymysleli bol-

ševici. Ale pak budete muset sprovdit ze světa nejen Pravdu, ale budete muset vyhnat i Vodovozova za to, že si prostudoval dějiny, budete muset spálit všechny Miljukovovy knížky, protože jsou strašně nebezpečné. Jen zkuste otevřít kteroukoli knihu vůdce strany „svobody lidu“, bývalého ministra zahraničí. Knihy to jsou dobré. Co se v nich říká? Říká se v nich, že Rusko má právo na černo-mořské úžiny, na Arménii, na Halič a na východní Prusko. Miljukov všechno rozdělil, dokonce přiložil i mapu. Budou se nejen muset poslat na Sibiř bolševici i Vodovozov za to, že píší takové revoluční články, ale budou se muset spálit také Miljukovovy knihy, protože stačí dnes vybrat jen citáty z těchto Miljukovových knížek a poslat je na frontu a bude to mít takový zápalný účinek, jakému se nevyrovná sebezapálenější proklamace.

Zbývá mi teď — podle stručné osnovy, kterou jsem si pro dnešní projev načrtl — zmínit se o „revolučním obranářství“. Vzhledem k tomu, že jsem měl čest vám už referovat, mohu snad být v této otázce stručný.

„Revolučním obranářstvím“ se nazývá takové zastírání války, při němž se poukazuje na to, že jsme přece uskutečnili revoluci, že jsme přece revoluční lid, že jsme revoluční demokracie. Jak na tuto otázku odpovídáme my? Jakou revoluci jsme uskutečnili? Svrhli jsme Mikuláše. Nebyla to příliš obtížná revoluce ve srovnání s revolucí, která by svrhla celou třídu statkářů a kapitalistů. Kdo se dostal k moci po naší revoluci? Statkáři a kapitalisté — stejní statkáři a kapitalisté, kteří jsou v Evropě u moci už dávno. Tam se takové revoluce uskutečnily před sto lety, tam už jsou dávno u moci Tereščenkové, Miljukovové a Konovlovové a vůbec na tom nezáleží, zda vyplatí částku civilní listiny⁵⁷ svému drahému panovníkovi, nebo se obejdou bez tohoto přepychu. Banka zůstane bankou, ať už se investuje spousta kapitálu do koncesí, zisk zůstane ziskem, ať jde o republiku nebo o monarchii. A když se nějaká barbarská země opováží neuposlechnout náš civilizovaný kapitál,

který zřizuje takové krásné banky v koloniích, v Africe, v Persii, když nějaké barbarské národy neuposlechnou naši civilizovanou banku, pošleme tam vojsko, to už tam zavede kulturu, pořádek i civilizaci, jak to dělal Ljachov v Persii, jak to dělalo francouzské „republikánské“ vojsko, které stejně brutálně vyvražďovalo národy v Africe. Je to přece totéž. Je to stejné „revoluční obranářství“, jenže ho dávají najevo neuvědomělé široké lidové masy, které nevidí souvislost války s vládou, které nevědí, že tato politika je stvrzena smlouvami. Smlouvy zůstaly, banky zůstaly, koncese zůstaly. V Rusku sedí ve vládě nejlepší lidé své třídy, ale tím se povaha světové války vůbec nezmění. Nové „revoluční obranářství“ znamená jen to, že špinavá a krvavá válka vedená v zájmu špinavých a podlých smluv je zastírána vznešeným pojmem revoluce.

Revoluce v Rusku válku nezměnila, vytvořila však organizace, jaké nejsou v žádné zemi a jaké nebyly ve většině revolucí na Západě. Většina revolucí se omezila na sestavení nové vlády z lidí typu našich Tereščenků a Konovalovů, zatímco země zůstala pasivní a dezorganizovaná. Revoluce v Rusku postupovala. V tomto faktu je zárodek naděje, že může zvítězit nad válkou. Tento fakt spočívá v tom, že kromě vlády „skorosocialistických“ ministrů, vlády imperialistické války, vlády ofenzívy, vlády spjaté s anglo-francouzským kapitálem, kromě toho a nezávisle na tom máme po celém Rusku síť sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců. To je ta revoluce, která ještě neřekla své poslední slovo. To je ta revoluce, k jaké v západní Evropě za stejných podmínek nedošlo. To jsou organizace tříd, které skutečně nepotřebují anexy, které neuložily do bank milióny a které ani nezajímá, jestli si ruský plukovník Ljachov a anglický liberální velvyslanec správně rozdělili Persii. A právě v tom je záruka, že tato revoluce může jít dál. V tom, že třídy, které skutečně nemají na anexích zájem přes svou až přílišnou důvěřivost vůči vládě kapitalistů, přes všechen strašný propletenec a strašný pod-

vod, který už je obsažen v samotném pojmu „revoluční obranářství“, přes to, že podporují půjčku, že podporují vládu imperialistické války, přes to všechno dokázaly vytvořit organizace, v nichž jsou zastoupeny masy utlačovaných tříd. Jsou to sověty dělnických, rolnických a vojenských zástupců, jež na mnoha místech Ruska došly ve své revoluční činnosti mnohem dál než v Petrohradě. Je to naprosto přirozené, protože v Petrohradě máme ústřední orgán kapitalistů.

A když Skobelev včera ve svém projevu prohlásil: „vezmeme jim všechny zisky, vezmeme jim 100 procent zisků“, bylo to jen nafoukané gesto, nafoukané gesto ministra. Přečtete si dnes list Reč a uvidíte, jak na tuto část Skobelevova projevu reaguje. Píše: „To přece znamená hlad, smrt, 100 procent znamená všechno!“^[16] Ministr Skobelev jde dál než nejradikálnější bolševik. To je pomluva, že bolševici jsou krajní levičáci. Ministr Skobelev je mnohem „levičáčtější“. Mně velmi nevybíravě nadávali, že prý jsem navrhoval svléct kapitalisty málem donaha. Šulgin aspoň prohlásil: „Ať nás třeba svlečou!“^[230] Představte si bolševika, který přijde k občanu Šulginovi a chystá se ho svléct. Šulgin by z toho spíš mohl obvinít ministra Skobeleva. My jsme nikdy tak daleko nezašli. Nikdy jsme nenavrhovali vzít 100 procent zisku. Přesto je to ale cenný slib. Když si přečtete rezoluci naší strany^[97], zjistíte, že v ní navrhujeme a dokládáme argumenty totéž, co jsem navrhoval já. Musí se zavést kontrola bank a potom spravedlivá daň z příjmů⁵⁸. Nic víc! Skobelev navrhuje vzít sto kopějek z rublu. My jsme nic takového nenavrhovali a nenavrhujeme. Ostatně i u Skobeleva to bylo jen nafoukané gesto. Nemyslí to vážně, a i kdyby, stejně to neudělá z toho prostého důvodu, že je trochu směšné tohle všechno slibovat a přitom se kamarádit s Tereščenkem a Konovalovem. Vzít milionářům 80—90 procent důchodů je možné, ale nesmím být přitom jedna ruka s takovými ministry. Kdyby měly moc sověty dělnických a vojenských zástupců, ty by to skutečně vzaly,

ale taky ne všechno — nepotřebují to. Vzaly by většinu důchodů. Jiná státní moc to udělat nedokáže. A ministr Skobelev přitom může mít opravdu nejlepší úmysly. Několik desítek let pozoruji tyto strany, už třicet let pracuji v revolučním hnutí. Proto vůbec nemíním pochybovat o jejich dobrých úmyslech. Ale o to nejde, o dobré úmysly nejde. Dobrými úmysly je dlážděna cesta do pekel. A papírů s podpisy občanů ministrů jsou plné všechny kanceláře, a přesto se nic nezměnilo. Jen do toho, chcete-li zavést kontrolu, jen do toho! Náš program je takový, že při čtení Skobelevova projevu můžeme říct: Víc nežádáme. Jsme mnohem umírněnější než ministr Skobelev. On navrhuje kontrolu a 100 procent. My nechceme brát 100 procent, ale říkáme: „Dokud nezačnete něco dělat, nevěříme vám.“ Rozdíl mezi námi je v tom, že my nevěříme slovům a slibům a neradíme to ani jiným. Zkušenosti z parlamentních republik nás učí, že prohlášením na papíře se věřit nedá. Když chcete kontrolu, začněte s ní. Na vydání zákona o takové kontrole stačí jeden den. Rada zaměstnanců každé banky, dělnická rada každé továrny, každá strana může mít právo kontroly. To nejde, řeknou nám, to je obchodní tajemství, to je posvátné soukromé vlastnictví! Jak chcete, ale musíte se rozhodnout pro jedno nebo druhé. Chcete-li zachovat všechny ty knihy, účty a operace trastů v tajnosti, neřečňte o kontrole a neříkejte, že se země řítí do záhuby.^[181]

V Německu je situace ještě horší. V Rusku se dá sehnat chleba, v Německu ne. V Rusku se dá při dobré organizaci mnoho udělat. V Německu se už nedá udělat nic. Obilí už není a lidem hrozí smrt. Teď se píše, že Rusko je na pokraji záhuby. Je-li to pravda, pak je zločin ochraňovat „posvátné“ soukromé vlastnictví. A proto, co znamenají slova o kontrole? Zapomněli jste snad, že Mikuláš Romanov toho o kontrole napsal taky spoustu? Najdete u něho tisíckrát slova: státní kontrola, veřejná kontrola, jmenování senátorů. Průmyslníci vydrancovali do dvou měsíců po re-

voluci celé Rusko. Kapitál shraboval stovky procent zisku, svědčí o tom každá bilanční zpráva. A když se dělníci za dva měsíce po revoluci „opovážili“ říct, že chtějí žít jako lidé, spustil všecken kapitalistický tisk křik. Každé číslo listu Reč zuřivě napadá dělníky, že okrádají zem, ale my přece slibujeme jen kontrolu kapitalistů. Nebylo by lepší méně slibovat a víc dělat? Chcete-li úřednickou kontrolu, kontrolu prováděnou stejnými orgány jako dřív, naše strana s hlubokým přesvědčením prohlašuje, že vás v tom podporovat nemůže, i kdyby tam, ve vládě, byl místo půl tuctu celý tucet narodnických a menševických ministrů. Kontrolu může provádět jedině sám lid. Vy máte kontrolu zavést — rady bankovních zaměstnanců, rady inženýrů, dělnické rady — a hned zítra s touto kontrolou začít. Každý úředník musí nést zodpovědnost a být tvrdě potrestán, pokud by kterémukoli z těchto orgánů dal nesprávné informace. Zemi hrozí záhuba. Chceme vědět, kolik máme obilí, kolik surovin, kolik pracovních sil a kam je dát.

Tím přecházím k poslední otázce. Je to otázka, jak ukončit válku. Připisuje se nám nesmyslný názor, že prý chceme separátní mír. Němečtí kapitalističtí lupiči nabízejí možnost míru slovy: Já ti dám kousíček Turecka a Arménie, a ty mi dáš území bohaté na rudu. O tomhle si už přece povídají diplomati v každém neutrálním městě! Každý to ví. Jen se to balí do konvenčních diplomatických frází. Proto jsou diplomaty, aby mluvili diplomatickým jazykem. To je přece nesmysl, že jsme pro ukončení války separátním mírem! Válku, kterou vedou kapitalisté všech bohatých mocností, válku, kterou vyvolaly dějiny hospodářského vývoje za desítky let, tuto válku ukončit tím, že jedna strana zastaví vojenské akce — to je takový nesmysl, že je až směšné ho vůbec vyvracet. A jestliže jsme psali zvláštní rezoluci^[108], abychom to vyvrátili, tak jedině proto, že nám jde o široké masy, před nimiž nás osočují. Ale mluvit o tom vážně nemá opravdu smysl. Válka, kterou vedou kapitalisté všech zemí, se nedá ukončit bez dělnické revoluce proti

těmto kapitalistům. Dokud kontrola nedospěla od řečnění k činům, dokud namísto vlády kapitalistů nenastoupila vláda revolučního proletariátu, do té doby musí vláda jenom pořád dokola opakovat, že se řítíme do záhuby. Ve „svobodné“ Anglii jsou dnes vězněni socialisté za to, že říkají totéž co já. V Německu je ve vězení Liebknecht, který řekl totéž, co říkám já, a v Rakousku Friedrich Adler, který vyjádřil totéž revolverem (možná už byl popraven). Ve všech zemích sympatizují dělnické masy s těmito socialisty, a ne s těmi, kteří přešli na stranu vlastních kapitalistů. Dělnická revoluce na celém světě sílí. V jiných zemích je to ovšem těžší. Tam nejsou takoví šílenci jako Mikuláš a Rasputin. Tam stojí v čele státní správy nejlepší lidé vlastní třídy. Tam nejsou podmínky pro revoluci proti absolutismu, tam už vládne třída kapitalistů. Tam už dávno vládne nejschopnější představitelé této třídy. Proto tam musí dojít k revoluci, i když dosud nevypukla, ale musí vypuknout, i kdyby při ní zahynulo mnoho revolucionářů, jako to teď hrozí Friedrichu Adlerovi a Karlu Liebknechtovi. Budoucnost patří jim, dělníci na celém světě jsou při nich. A dělníci na celém světě musí zvítězit.

O vstupu Ameriky do války řeknu toto. Tvrdí se, že v Americe je demokracie, že je tam Bílý dům. Já říkám: Otroctví tam bylo svrženo před padesáti lety. Válka proti otrokářům skončila v roce 1865. Od té doby tam vyrostli multimilionáři. Ti drží ve své finanční hrsti celou Ameriku, chystají se utlačovat Mexiko a rozhodně dospějí až k válce s Japonskem za rozdělení Tichého oceánu. Tato válka se připravuje už několik desetiletí. Existuje o tom spousta publikací. Pravým cílem vstupu Ameriky do války je příprava na budoucí válku s Japonskem. Americký lid má přece jen značnou svobodu a těžko lze předpokládat, že by snesl vynucenou vojenskou povinnost, vytvoření armády pro nějaké dobovačné cíle, například pro boj proti Japonsku. Američané vidí na příkladu Evropy, k čemu to vede. A tak americkým kapitalistům přišel vhod vstup do této

války, aby pod záminkou vznešených ideálů boje za práva malých národů mohli vytvořit silnou pravidelnou armádu.

Rolníci odmítají prodávat obilí za peníze a žádají nářadí, obuv a oblečení. V tomto rozhodnutí je velký kus neobyčejně hluboké pravdy. Země se skutečně dostala do takového hospodářského rozvratu, že v Rusku lze pozorovat, i když v menší míře, to, co v jiných zemích už dávno existuje: peníze ztratily svou moc. Nadvláda kapitalismu je celým vývojem událostí tak podlomena, že rolníci například neberou peníze. Říkají: „Na co jsou nám peníze?“ A mají pravdu. Nadvláda kapitalismu není podlomena proto, že by se někdo chtěl zmocnit vlády. To by nemělo smysl. S nadvládou kapitalismu by nebylo možné skoncovat, kdyby k tomu nevedl celý hospodářský vývoj kapitalistických zemí. Válka tento proces urychlila a kapitalismus už se nemůže udržet. Žádná síla by kapitalismus nezničila, kdyby ho nepodemlely a nepodlomily dějiny.

Uvedu jeden velmi názorný příklad. Rolník vyslovuje to, co každý kolem sebe vidí: moc peněz je podlomena. Je tu jediné východisko, a to dohoda mezi sověty dělnických a rolnických zástupců, aby se za obilí dávalo nářadí, obuv a oblečení. K tomu dnes směřuje vývoj, takovou odpověď dává sám život. Jinak hrozí desetimiliónum lidí, že budou hladoví, bosí a nazí. Desetimiliónum lidí hrozí záhuba, takže mají jiné starosti než hájit zájmy kapitalistů. Jediné východisko je, aby všechna moc přešla do rukou sovětů dělnických, vojenských a rolnických zástupců, kteří zastupují většinu obyvatelstva. Možná že přitom dojde k chybám. Nikdo netvrdí, že tak obtížná věc se dá provést naráz. Nic takového netvrdíme. Říkají nám: Chceme, aby moc měly sověty, ale ony ji odmítají. My odpovídáme, že životní zkušenosti je přesvědčí a všechen lid pochopí, že jiné východisko není. Nechceme „uchopit“ moc, poněvadž všechny zkušenosti z revolucí učí, že pevná je jediné ta moc, která se opírá o většinu obyvatelstva. Proto by bylo „uchopení“ moci dobrodružstvím a naše strana by na to nepři-

stoupila. Bude-li vláda vládou většiny, bude možná dělat politiku, která bude zpočátku chybná, ale jiné východisko není. Potom dojde k pokojné změně politické linie uvnitř těchto organizací. Jiné organizace vymyslet nelze. Proto taky říkáme, že jiné řešení otázky neexistuje.

Jak ukončit válku? Kdyby moc převzal sovět dělnických a vojenských zástupců a Němci pokračovali ve válce, co bychom udělali? Koho zajímají názory naší strany, může si v těchto dnech přečíst náš list Pravda, kde jsme přesně citovali to, co jsme říkali už v zahraničí roku 1915: Převzme-li moc revoluční třída Ruska, dělnická třída, musí navrhnout mír. A když němečtí kapitalisté nebo kapitalisté kterékoli jiné země naše podmínky nepřijmou, pak bude celá tato třída pro válku.* Nenavrhujeme ukončit válku naráz. To neslibujeme^[82]. Tak nerealizovatelnou a neproveditelnou věc, jako je ukončení války z vůle jedné strany, nevyhlašujeme^[48]. Takové sliby se snadno dávají, ale splnit se nedají. S tak strašnou válkou se nemůžeme vypořádat snadno. Bojuje se tři roky. Buď budete bojovat deset let, nebo se rozhodnete pro namáhavou, obtížnou revoluci. Jiné východisko není. My říkáme, že válka, kterou začaly kapitalistické vlády, může být ukončena jedině dělnickou revolucí. Kdo se zajímá o socialistické hnutí, ať si přečte basilejský manifest z roku 1912⁵⁹, který jednomyslně schválily všechny socialistické strany celého světa, manifest, který jsme uveřejnili v naší Pravdě, manifest, který se dnes nesmí uveřejnit v žádné válčící zemi, ani ve „svobodné“ Anglii, ani v republikánské Francii, protože se v něm už před válkou řekla pravda o válce. Píše se v něm: Mezi Anglií a Německem dojde k válce pro soupeření kapitalistů. Píše se v něm: Nahromadilo se tolik střelného prachu, že pušky budou střílet samy. Píše se v něm, kvůli čemu válka vznikne a že povede k proletářské revoluci^[87]. Proto říkáme socialistům, kteří nejdřív tento manifest po-

* Viz tento svazek, s. 90. *Red.*

depsali a potom přešli na stranu svých kapitalistických vlád, říkáme, že socialismus zradili. Na celém světě se socialisté rozštěpili. Jedni sedí v ministerských křeslech, druzí ve vězeních. Na celém světě propaguje část socialistů přípravu k válce, a druhá, jako americký Bebel — Eugen Debs^[242, 244], který má mezi americkými dělníky obrovskou autoritu, říká: „Raději se dám zastřelit, než bych dal jediný cent na tuto válku. Jsem ochoten bojovat jediné za válku proletariátu proti kapitalistům na celém světě.“ Tak jsou dnes rozštěpeni socialisté na celém světě. Sociálpatrioti celého světa si myslí, že brání vlast. Mýlí se — brání zájmy jedné hrstky kapitalistů proti druhé. My jsme pro proletářskou revoluci — jedinou správnou věc, za kterou šly desítky lidí na popravěštní a stovky a tisíce do vězení. Těchto socialistů ve vězeních je menšina, ale na jejich straně je dělnická třída, na jejich straně je celý hospodářský vývoj. Z toho všeho pro nás vyplývá, že jiné východisko není. Tato válka může skončit jediné dělnickou revolucí v několika zemích. A my prozatím musíme tuto revoluci připravovat, pomáhat jí. Dokud vedl válku car, ruský lid při veškeré své nenávisti k válce a při veškeré své snaze dosáhnout míru nemohl dělat proti válce nic jiného než připravovat revoluci proti carovi a připravovat jeho svržení. To se také stalo. To vám dějiny potvrdily včera a potvrdí vám to i zítra. Už dávno jsme řekli, že je třeba pomáhat rozvíjející se revoluci v Rusku. Řekli jsme to koncem roku 1914. Naši poslanci v Dumě za to byli vypovězeni na Sibiř a tehdy nám lidé říkali: „Co je to za odpověď? Voláte po revoluci, když ustaly stávky, poslanci jsou na nucených pracích a nemáte ani jedny noviny!“ A obviňovali nás, že se vyhýbáme odpovědi. Tato obvinění, soudruzi, jsme poslouchali dlouhá léta. Odpovídali jsme: Můžete tím být pobouřeni, ale dokud není svržen car, nedá se proti válce nic dělat. A naše předpověď se potvrzuje. Zatím se nepotvrdila úplně, ale už se začala potvrzovat. Revoluce začíná měnit válku na ruské frontě. Kapitalisté v ní ještě

pokračují a my říkáme: Dokud nevypukne dělnická revoluce v několika zemích, nemůže válka skončit, poněvadž u moci zůstávají lidé, kteří tuto válku chtějí. Říkají nám: „Zdá se, že v mnoha zemích všichni spí. V Německu jsou prakticky všichni socialisté pro válku, jediný Liebknecht je proti.“ Na to odpovídám: Tento jediný Liebknecht reprezentuje dělnickou třídu, v něho jediného, v jeho stoupence, v německý proletariát všichni skládají naděje. Nevěříte? Tak pokračujte ve válce. Jiná cesta neexistuje. Když nevěříte v Liebknechta, když nevěříte v dělnickou revoluci, v revoluci, která se blíží, když tomu nevěříte, věřte kapitalistům!

V této válce může zvítězit jedině dělnická revoluce v několika zemích. Válka není hračka, válka je strašná věc, válka stojí milióny obětí a není tak snadné ji ukončit.

Vojáci na frontě nemohou odtrhnout frontu od státu a rozhodnout podle svého. Vojáci na frontě jsou součástí země. Dokud bojuje stát, bude trpět i fronta. To se nedá nic dělat. Válku vyvolaly vládnoucí třídy a skončí ji jedině revoluce dělnické třídy. Zda se brzy dočkáte míru, to závisí jen na tom, jak se bude vyvíjet revoluce. Nedejte na žádné sebedojemnější řeči, nedejte na to, když vám budou lidé říkat: Skoncijme okamžitě s válkou! Protože s válkou nelze skoncovat jinak než rozvíjením revoluce. Když moc převezmou sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, vystoupí kapitalisté proti nám: Japonsko bude proti, Francie bude proti, Anglie bude proti; vlády všech zemí vystoupí proti nám. Kapitalisté budou proti nám, dělníci budou pro nás. To bude konec války, kterou začali kapitalisté. To je odpověď na otázku, jak skončit válku.

O P O V R Ž E N Í H O D N Ě M E T O D Y

Celý sjezd delegátů z fronty⁶⁰ odsoudil 13. května v jednomyslně schválené rezoluci hanebné metody listu Reč^[76], který pomluvil našeho soudruha Zinovjeva, aby zasel rozbroje mezi armádu a bolševiky. Gentlemany z listu Reč ovšem ani nenapadlo uveřejnit tuto rezoluci sjezdu delegátů z fronty, přestože byla ze sjezdu zaslána i jim. Zato však tento nepřilíš vážený list pokračuje ve svých provokačních útocích proti našim novinám a našemu soudruhu Zinovjevovi, aby vyprovokoval přímo nějaký menší pogrom.

Pravda^[183] uveřejňuje pravidelně o Německu zprávy, které nejsou v žádných jiných novinách. Odkud a jak získává Pravda své speciální (!) informace, ptá se mnohonznačně Reč v článku dvojznačně nazvaném Podivná informovanost^[221].

Odkud, páni pomlouvači?

Z telegramů a dopisů našeho dopisovatele soudruha Radka, polského sociálního demokrata, který strávil mnoho let v carských věznicích, který přes deset let pracuje v německé sociální demokracii, který byl vypovězen z Německa za revoluční agitaci proti Vilémovi a proti válce a který se schválně přestěhoval do Stockholmu, aby nás odtud informoval. Z dopisů a telegramů, páni kadeti, které se vašim horlivým přísluhovačům na rusko-švédských hranicích nepodaří vždycky zachytit, z novinových výstřižků a německého ilegálního tisku a z proklamací, které nám zasílají naši přátelé, stoupenci Karla Liebkechta, právě tak jako nám příslušné materiály o Francii posílá *francouzský* socia-

lista a internacionalista Henri Guilbaux, přítel Romaina Rollanda a stoupenec známého francouzského internacionalisty soudruha Loriota.

„Německý generální štáb zakázal sbratřování,“ psali jsme v Pravdě na základě zprávy, kterou nedávno uveřejnily všechny ruské noviny. Pomlouvači z listu Reč se strašně diví a jako „protiargument“ uvádějí prohlášení ruského ministra války, že „všechny úseky fronty, kde k sbatřování docházelo, už zneškodnilo dělostřelectvo protivníka“.

Nevíme samozřejmě, zda je tato zpráva o zneškodněných úsecích fronty pravdivá. *Je-li* však pravdivá, pak nevyvrací, ale *potvrzuje* zprávu, že německý generální štáb je proti sbatřování. Vždyť každý pochopí, že zneškodněním úseků, kde došlo ke sbatřování, chce německý generální štáb *odradit* od sbatřování jak ruské vojáky, tak ty poctivé německé vojáky, kteří nechtějí přeměnit sbatřování v léčku.

Tohle se vám nepovedlo, páni kadetští penězokazi!

Na závěr ještě jedna lež: „Jak je známo, Zinovjev nemohl na rolnickém sjezdu dokončit svůj projev,“ píše Miljukovův orgán. „Jak je známo“, zase lžete, páni kadeti^[55] — stejně jako jste lhali o sjezdu delegátů z fronty. Je to s vámi zlé, pánové, když musíte hájit svou věc tak nestoudnými, tak opovrženíhodnými metodami.

NEODVRATNÁ KATASTROFA A PŘEHNANÉ SLIBY (ČLÁNEK PRVNÍ)

Otázka neodvratně hrozícího hospodářského rozvratu a nesmírné katastrofy je tak závažná, že se jí musíme čím dál častěji zabývat, abychom si ji dokonale ujasnili. V minulém čísle Pravdy jsme už poukázali na to, že *program* výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců se dnes už *v ničem* neliší od programu „strašného“ bolševismu*.[⁸⁵]

Dnes musíme poukázat na to, že program menševického ministra Skobeleva jde *dál* než bolševismus. Vládní orgán Reč uveřejnil program v tomto znění:

„Ministr (Skobelev) prohlašuje, že... státní hospodářství je na pokraji propasti. Je nutný zásah do všech oblastí hospodářského života, protože ve státní pokladně nejsou peníze. Je nutné zlepšit postavení pracujících mas, a proto se musí zabavit zisky z pokladen podnikatelů a bank.“ (*Hlas z pléna*: „Jak?“) „Nemilosrdným zdaněním majetku,“ odpovídá ministr práce Skobelev. „Finanční věda tento způsob zná. Musí se zvýšit zdanění majetných tříd až na 100 % zisku.“ (*Hlas z pléna*: „To ale znamená všechno.“) „Bohužel,“ prohlašuje Skobelev, „různé akciové podniky už rozdělily akcionářům dividendy, a proto musíme majetným třídám uložit progresivní individuální daň. Půjdeme ještě dál, a chce-li kapitál zachovat buržoazní způsob hospodaření, ať pracuje bez úroků, aby neztratil zákaznky... Musíme zavést pracovní povinnost pro pány akcionáře, bankěře a průmyslníky, kteří jsou celí skleslí, protože už nemají podněty, které je v minulosti nutily pracovat... Musíme přinutit pány akcionáře, aby se podřídili státu, i pro ně musí platit povinnost, pracovní povinnost.“[¹⁶]

Radíme dělníkům, aby si tento program znovu a znovu pročítali, diskutovali o něm a promýšleli, za jakých podmínek může být uskutečněn.

* Viz tento svazek, s. 93. *Red.*

Všechno záleží na tom, zda budou podmínky pro jeho uskutečnění, zda se k jeho uskutečnění okamžitě přistoupí.

Program sám o sobě je nejen skvělý a shoduje se s programem bolševickým, ale v jednom bodě jde *dál* než náš program, totiž tam, kde slibuje „zabavit zisky z pokladen bank“, a to celých „100 % zisku“.

Naše strana je mnohem skromnější. Žádá ve své rezoluci⁶¹ méně, totiž zavést jen kontrolu nad bankami a „postupně“ (ale, ale! bolševici, a postupně!) „přejít ke spravedlivějšímu progresivnímu zdanění příjmů a majetku“^[97].

Naše strana je umírněnější než Skobelev.

Skobelev dává nepřiměřené, až přehnané sliby a *neuvědomuje si, za jakých podmínek se dají opravdu splnit*.

A tady jsme u podstaty věci.

Skobelevův program se nejen nedá splnit, ale *nedají se* vůbec ani podniknout závažnější kroky k jeho splnění, a to ani ruku v ruce s deseti ministry ze stran statkářů a kapitalistů, ani s pomocí byrokratického, úřednického aparátu, s kterým se vláda kapitalistů (s přívažkem menševiků a narodníků) musí spokojit.

Méně slibů, občane Skobeleve, a více činů! Méně bombastických frází a víc uvažovat, *jak se dát do práce*.

Dát se do práce, která by zemi zachránila před neodvratnou, strašnou katastrofou, je možné a nutné okamžitě a nesmí se ztratit už ani den. Podstatné je, že „nová“ prozatímní vláda se *nechce* dát do práce, a i kdyby chtěla, *nedokáže* to, protože je tisíce řetězy připoutána k ochraně zájmů kapitálu.

Je možné a nutné v jediný den vyzvat všechny lid, aby se dal do práce a vydat nařízení, kterým se *okamžitě* svolají:

1. rady a sjezdy bankovních zaměstnanců jak jednotlivých bank, tak celého Ruska; pověřit je, aby ihned vypracovaly praktická opatření ke sloučení všech bank a úvěrových ústavů v jednu celostátní banku a k zavedení co nejpřesnější kontroly všech bankovních operací; výsledky kontroly ihned zveřejňovat;

2. rady a sjezdy zaměstnanců všech syndikátů a trustů; pověřit je, aby vypracovaly opatření pro kontrolu a evidenci; ihned uveřejňovat výsledky kontroly;

3. toto nařízení musí poskytnout právo kontroly nejen všem sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců, ale i radám dělníků každé velké továrny a rovněž představitelům každé velké politické strany (příčemž za velkou by se například pokládala strana, která 12. května samostatně kandidovala v Petrohradě nejméně ve dvou obvodech); tato kontrola musí mít přístup ke všem obchodním knihám a všem dokladům;

4. nařízení musí vyzvat všechny akcionáře, ředitele a členy správních rad každé společnosti, aby zveřejnili seznamy osob, které vlastní akcie nejméně za 10 000 (nebo 5000) rublů. Seznamy by obsahovaly výčet akcií a společností, na nichž jsou tyto osoby „zainteresovány“; za nepravdivé údaje (poskytnuté kontrole bankovních a jiných zaměstnanců) konfiskovat všechnen majetek a potrestat nejméně pěti lety vězení;

5. nařízení musí vyzvat všechnen lid, aby orgány místní samosprávy okamžitě zavedly všeobecnou pracovní povinnost; a pro kontrolu a skutečné plnění této povinnosti zavést všelidovou milici složenou ze všech občanů (na vesnicích ihned, ve městech prostřednictvím dělnické milice apod.).

Bez všeobecné pracovní povinnosti zemi *nelze zachránit* před záhubou. A bez všelidové milice nelze zavést všeobecnou pracovní povinnost. To pochopí každý, kdo ještě nemá ministersky zatemněný mozek anebo kdo pro samou důvěru v ministerské krasořečnění neztratil poslední špetku soudnosti.

Kdo chce doopravdy zachraňovat desetimilióny lidí před katastrofou, ten bude *muset* začít tato opatření hájit.

V dalším článku budeme hovořit o postupném přechodu ke spravedlivějšímu zdanění a o tom, jak by měli být vybírání z lidu a postupně jmenování do funkcí ministrů

skutečně schopní organizátoři (z řad dělníků i z řad kapitalistů), kteří se osvědčí právě při této práci.

(ČLÁNEK DRUHÝ)

Když se Skobelev ve svém projevu ministersky rozohnil a prohlásil, že zabaví kapitalistům 100 % zisku, vzali jsme to jako klasický příklad fráze vypočítané na efekt. Takovými frázemi v buržoazních parlamentních republikách je lid klamán soustavně.

Tady však jde o něco horšího než jen o frázi. „Chce-li kapitál zachovat buržoazní způsob hospodaření, ať pracuje bez úroků, aby neztratil zákazníky,“ řekl Skobelev. Zní to jako „strašná“ pohrůžka kapitalistům, ve skutečnosti je to však pokus (u Skobeleva patrně bezděčný, u kapitalistů jistě vědomý) *ubránit neomezenou moc* kapitálu tím, že se na krátký čas obětuje zisk.

Dělníci berou „příliš mnoho“, uvažují kapitalisté, „svalíme na ně odpovědnost, ale nedáme jim ani moc, ani možnost celou výrobu fakticky řídit. My kapitalisté sice nebudeme mít nějaký čas zisky, ale když „zachováme buržoazní způsob hospodaření a neztratíme zákazníky“, urychlíme krach tohoto přechodného stavu v průmyslu, budeme ho nejrůznějšími způsoby rozvracet a svalovat přitom vinu na dělníky!

Fakta dokazují, že kapitalisté uvažují právě takto. Uhlobaroni na jihu doslova rozvracejí výrobu, „*záměrně ji zanedbávají a dezorganizují*“^[5] (viz zprávy *dělnické delegace*⁶² v listu Novaja žizň ze 16. května). Je to jasné. Reč lže, až se práší, a svaluje vinu na dělníky. Uhlobaroni „záměrně dezorganizují výrobu“. Skobelev se přímo rozplývá: „Chce-li kapitál zachovat buržoazní způsob hospodaření, ať pracuje bez úroků.“ A je to jasné!^[152]

Pro kapitalisty a pro byrokraty je *výhodné* dávat „přehnané sliby“ a odvádět tím pozornost lidu od toho *hlavního*,

od přechodu skutečné kontroly do rukou skutečných dělníků.

☞ Dělníci musí rozhodně odmítat fráze, sliby, deklarace a plánování byrokratů v centru, kteří jsou totiž ochotni sednout a vymýšlet ty nejefektivnější plány, nařízení, předpisy a normy. Pryč se vším tím lhaním! Pryč s tímto humbukem byrokratického a buržoazního fantazírování, které všude tak hanebně zkrachovalo! Pryč se zlovykem odkládat věci do nekonečna! Dělníci musí žádat *okamžitě* zavedení kontroly *v praxi*, a to kontroly v každém případě prováděné *dělníky samými*.

To je nejdůležitější podmínka úspěchu, podmínka záchrany před katastrofou. Dokud to není, je všechno ostatní podvod. Až to bude, nebudeme nijak pospíchat „zabavit 100 % zisku“. Můžeme a musíme být umírněnější, přecházet *postupně* ke spravedlivějšímu zdanění, oddělíme drobné akcionáře od bohatých, těm prvním vezmeme *dobrou část* a *jen* těm druhým vezmeme hodně (ale určitě *ne všechno*). Počet velkých akcionářů je mizivý; jejich úloha, stejně jako celková výše jejich bohatství, je *obrovská*. Jistě se nezmýlíme, když řekneme, že uděláme-li seznam *pěti nebo dokonce tři tisíce* (a možná jen jednoho tisíce) nejbohatších lidí v Rusku, nebo prozkoumáme-li (kontrolou *zdola*, přes zaměstnance bank, syndikátů aj.) všechny nitky a spojení jejich finančního kapitálu, jejich bankovní spojení, odhalíme veškerou spleť nadvlády kapitálu, celé obrovské bohatství nahromaděné z cizí práce, všechny vskutku důležité kořeny „kontroly“ společenské výroby a rozdělování výrobků.

☞ A právě *tuto* kontrolu musíme svěřit dělníkům. Právě tuto spleť, tyto kořeny se musí v zájmu kapitálu před lidem utajovat. Raději svolíme, že nějaký čas budeme odvádět celý zisk nebo 99 procent důchodů, než abychom lidu odhalili tyto kořeny naší moci — tak uvažuje třída kapitalistů a její neuvědomělý přísluhovač, úředník.

My se v žádném případě nevzdáme svého práva a svého

požadavku odhalit lidu tuto hlavní pevnost finančního kapitálu a dát ji pod dělnickou kontrolu — tak uvažuje a bude uvažovat uvědomělý dělník. O správnosti této úvahy bude každým dnem přesvědčován stále větší množství chudiny, stále významnější většinu společnosti, stále větší počet upřímných lidí, kteří svědomitě hledají záchranu před katastrofou.

Musíme dobýt právě tuto hlavní pevnost finančního kapitálu, jinak jsou všechny fráze a velkohubé plány na záchranu před katastrofou obyčejným podvodem. A jednotlivé kapitalisty, ba ani většinu kapitalistů se proletariát nejen nechystá „svléct donaha“^[230] (jak „strašil“ sám sebe a své lidi Šulgin), nejen jim nechce vzít „všechno“, ale naopak dá jim užitečnou a záslužnou práci — pod kontrolou dělníků samých.

Ve chvíli, kdy se blíží nevyhnutelná katastrofa, je pro lid nejužitečnější a nejpotřebnější práce *organizátorská*. Obdivuhodná proletářská organizovanost — to je dnes naše heslo a bude to naším heslem a požadavkem o to víc, až proletariát bude u moci. Bez organizovanosti mas rozhodně nelze zavést ani naprosto nutnou všeobecnou pracovní povinnost a nelze provádět ani jakž takž seriózní kontrolu bank a syndikátů, výroby a rozdělování výrobků.

Proto musíme začít — a to hned — s dělnickou milicí, abychom mohli energicky a promyšleně, krok za krokem začít organizovat všelidovou milici, nahrazovat policii a pravidelnou armádu všeobecným ozbrojením lidu. Proto musíme ze *všech* vrstev společnosti, ze *všech* tříd — nevyjímaje ani kapitalisty, kteří *dnes* mají nejvíc potřebných zkušeností — vybrat schopné organizátory. Takových schopných lidí je u nás spousta. Takové síly dřímou nevyužité mezi rolnictvem i mezi proletariátem. Musíme tyto lidi vyzdvihnout na základě jejich praxe, když si například v některém okrese dokázali poradit s dlouhými frontami před obchody, šikovně zorganizovat domovní výbory, sdružit domácí služebnictvo, zřídit vzorová hospodářství

na vesnici, správně řídit výrobu v určitém závodu, který převzali dělníci, a tak dále a tak dále. Všechny takové lidi, vyzdvižené na základě jejich praxe, musíme po prověření jejich schopností v práci jmenovat „ministry“ — ne ve starém smyslu, ne tím, že dostanou za odměnu ministerské křeslo, ale že jim svěříme funkci instruktorů s celostátní pravomocí, organizátorů jezdících po oblastech, že budou pomáhat *všude* zavádět co nejpřísnější pořádek, co nejúspěšnější hospodaření s lidskou prací a co nejpřísnější soudružskou kázeň.

Toto musí strana proletariátu říkat lidu, má-li se zabránit katastrofě. Toto musí po částech uskutečňovat už dnes v jednotlivých oblastech, kde získá moc. A musí to uskutečnit v plné míře, až získá moc ve státě.

Pravda, č. 58 a 59

29. a 30. (16. a 17.) května 1917

Podle textu Pravdy

K OTÁZCE SJEDNOCENÍ INTERNACIONALISTŮ

Celoruská konference naší strany se usnesla prohlásit, že sblížení a sjednocení se skupinami a směry, které se v praxi řídí fakticky zásadami internacionalismu^[98], je naprosto nutné, pokud odmítnou politiku maloburžoazního zrazování socialismu⁶³.

Otázka sjednocení se projednávala nedávno i na společné konferenci obvodních organizací sjednocených sociálních demokratů v Petrohradě.

V souladu s usnesením celoruské konference považuje ústřední výbor naší strany sjednocení s mezirajonovci za mimořádně žádoucí, a proto podal tyto návrhy (návrhy byly mezirajonovcům předloženy nejdřív pouze jménem soudruha Lenina a některých členů ústředního výboru, ale později je schválila většina členů ústředního výboru):

„Je žádoucí, aby k sjednocení došlo ihned.

Ústřednímu výboru SDDSR bude navrženo, aby do redakcí obou listů (nynější Pravdy, z níž se stane celoruský *populární* list, a ústředního orgánu, který bude založen v nejbližší době), neprodleně přijal po jednom zástupci mezirajonovců.

Ústřednímu výboru bude navrženo, aby ustavil zvláštní organizační komisi pro svolání sjezdu strany (za půldruhého měsíce). Meziokresní konference bude mít právo vyslat do této komise dva své delegáty. Jestliže se menševici, Martovovi stoupenci, rozejdou s ‚obranáři‘, bude žádoucí a nutné přibrat do jmenované komise i jejich delegáty.

Svoboda diskuse o sporných otázkách bude zajištěna vydáváním diskusních příspěvků v nakladatelství Priboj⁶⁴ a

uveřejněním názorů čtenářů v časopise Prosvěščenije (Kommunist)⁶⁵, který začne znovu vycházet.“

(Koncept usnesení, který přečetl N. Lenin svým jménem a jménem několika členů ústředního výboru 10. května 1917.)

Mezirajonovci však schválili jiné usnesení. Práví se v něm:

„O jednotě. Účastníci porady prohlašují, že jedině co nejužší semknutí všech revolučních sil proletariátu

1. učiní z něho předního bojovníka za uvolnění cesty k socialismu;
2. umožní mu stát se vůdcem demokracie v Rusku v jejím boji proti všem přežitkům polonevolnického režimu a dědictví carismu;

3. umožní mu revoluci skutečně završit a uspokojivě vyřešit otázky války a míru, konfiskace půdy, osmihodinového pracovního dne atd., a proto konstatují:

a) semknutosti sil, kterou proletariát tak nezbytně potřebuje, může být dosaženo jedině pod praporem Zimmerwaldu a Kienthalu, v souladu s programem a usneseními strany z roku 1908 a 1910, 1912 a 1913;

b) že žádná dělnická organizace, ať jde o odborovou organizaci, osvětový klub nebo spotřební družstvo, žádný dělnický list ani časopis nesmějí chybět pod tímto praporem;

c) zároveň účastníci porady prohlašují, že jsou co nejrozhodněji a nejupřímněji pro jednotu na základě uvedených usnesení.“

Které usnesení povede rychleji k jednotě, to teď musí posoudit a rozhodnout všichni internacionalisticky smýšlející dělníci.

Politické rezoluce mezirajonovců jsou v zásadě správně orientovány na rozchod s obranáři.

Za těchto podmínek se jakékoli tříštění sil nedá podle našeho názoru ničím omluvit.

Z M A T E K V H L A V Ā C H

(Z N O V U O A N E X Í C H)

Redaktoři listu Izvěstija, který je v rukou bloku narodníků a menševiků, překonali rekord v zamotávání fakt. V 67. čísle ze 16. května se snaží polemizovat s Pravdou, kterou ovšem podle špatného „ministerského“ zvyku nejmenují. Pravda prý má mlhavou *představu* o anexích, která čtenáře mýlí.

Promiňte, občané ministři a proministerští redaktoři, ale faktem zůstává, že *jedině* naše strana definovala anexe v přesně formulovaných, oficiálních rezolucích. Anexe (obsazení území) je násilné držení cizího národa v určitém státě. Každý, kdo umí číst a rozumí rusky, to *musel* pochopit, když si přečetl přílohu k 13. číslu listu Soldatskaja pravda (rezoluce celoruské konference z 24.—29. 4. 1917^[93]).⁶⁶

V čem spočívá námitka narodnických a menševických redaktorů listu Izvěstija? Jedině v tom, že podle nás prý by se muselo „bojovat tak dlouho, dokud se z Německa nestane markrabství braniborské... a z Ruska velkoknížectví moskevské“!! Anexe, poučuje redakce své čtenáře, „znamená násilné obsazení území, které v den vyhlášení války patřilo jinému státu“^[9] (stručně řečeno: bez anexí = status quo, tj. obnovení stavu, který byl před válkou).

Od narodnických a menševických vůdců ve výkonném výboru je neopatrné, velmi neopatrné svěřovat redakci lidem, kteří mají takový zmatek v hlavě.

Aplikujeme na *jejich* definici *jejich* námitku proti nám: „Bojovat tak dlouho, dokud Rusko nevrátí Polsko, dokud Německo nevrátí Togo a kolonie v Africe?“ To je zjevný nesmysl, a nejen teoretický, nýbrž i praktický, protože vo-

jáci kterékoli země by redaktoři, kteří takhle uvažují, vyhnali.

Jejich úvahy jsou chybné z několika důvodů:

1. Teoretická definice anexe zahrnuje pojem „cizí“ národ, tj. národ, který si zachoval svou specifikou a vůli žít samostatně. Zamyslete se nad tím, spoluobčané; a pokud vám to pořád ještě není jasné, přečtěte si, co píše Engels a Marx o Irsku^[121, 122], o dánských oblastech v Německu^[240], o koloniích, a uvidíte, jak jste to popletli. Markrabství braniborské ani knížectví moskevské s tím vůbec nijak nesouvisí. 2. Směšovat *chápaní* anexe s otázkou, „jak dlouho bojovat“, je absurdní, znamená to nepochopit souvislost mezi válkou a zájmy a nadvládou určitých tříd; znamená to přecházet ze stanoviska *třídního boje* na stanovisko maloburžoazní, „netřídní“. *Dokud* je u moci třída kapitalistů, budou národy nutně bojovat „tak dlouho, dokud“ to bude vyhovovat této třídě. Představa, že přání, požadavky a rady to změní, je maloburžoazní iluze. 3. *Dokud* je u moci třída kapitalistů, *její* mír *nutně* bude „výměnou anexí“, Arménie za Lotrinsko, kolonií za kolonie, Haliče za Kuronsko a podobně. Prostému člověku můžeme odpustit, když před tím zavírá oči, ale redaktorům Izvěstijí ne. 4. Až bude u moci proletariát, k čemuž válka všude vede a povede, pak *bude možný* skutečný „mír bez anexí“; jinak *možný není*.

Když naše strana říká „mír bez anexí“, vždycky dodává — kvůli těm, kdo mají v hlavě zmatek —, že toto heslo se *nedá oddělit* od proletářské revoluce. Jedině ve spojitosti s ní je potřebné a správné, určuje jediné *její* linii a napomáhá jediné jejímu rozvoji a rozmachu. Kdo bezmocně kolísá mezi nadějí v kapitalisty a nadějí v dělnickou revoluci, ten je odsouzen v celkové otázce anexí bezradně a zmateně tápat.

P. S. List Dělo naroda ze 17. května shodně s listem Izvěstija tvrdí, že „bez anexí“ znamená totéž co „status

quo“^[217]. Jen to zkuste, páni eseři nebo páni menševici, a řekněte to jasně, přesně a přímo jménem své strany, svého petrohradského výboru, svého sjezdu!

Pravda, č. 60
31. (18.) května 1917

Podle textu Pravdy

PROTI HOSPODÁŘSKÉMU ROZVRATU ZVÝŠENÍM POČTU KOMISÍ

List Izvěstija ze 17. května uveřejnil nesmírně dlouhou, nesmírně nudnou a nesmírně stupidní rezoluci hospodářského oddělení o boji proti hospodářskému rozvratu.

To je tedy boj! Skvělé myšlenky a báječné plány uvízly v síti byrokraticky mrtvých institucí. „Hospodářské oddělení se reorganizuje“ — poslouvejte dobře! — „na oddělení pro organizaci národního hospodářství...“

Výborně! Jsme na správné cestě! Země, uklidni se! Oddělení se *pře-jme-no-va-lo*.

Ale lze vůbec „organizovat národní hospodářství“, když nemáme v rukou státní moc? Na to ve výkonném výboru nějak zapomněli.

Oddělení má šest „pododdělení“... To je první článek rezoluce. Druhý: navázat „těsné organizační spojení“; třetí: vypracovat „hlavní zásady“ regulování, čtvrtý: navázat s ministry „těsné organizační styky“ (to na mou duši není z bajky Mužika Vredného*, ale ze 68. čísla listu Izvěstija ze 17. května, strana 3, sloupec třetí, článek 4...), pátý: „vláda zřizuje komise“, šestý: „v nejbližších dnech má být vypracován návrh zákona“, sedmý: neprodleně přistoupit „k vypracování hlavních tezí návrhů zákonů“^[196] podle pěti podbodů...

* Pseudonym básníka J. A. Pridvorova, později známého pod pseudonymem Dëmjan Bědnyj. Čes. red.

Ó, vy, mudrci! Ó, vy, zákonodárci! Ó, vy, Louisové
Blankové!

Pravda, č. 60
31. (18.) května 1917

Podle textu Pravdy

DALŠÍ ODKLON OD DEMOKRATISMU

Narodníci a menševici, kteří redigují list *Izvěstija*, chtějí, abychom je považovali za socialisty, ale neumějí být ani demokraty. V 68. čísle ze 17. května vyzývají k „opatrnosti“ vůči „heslu částečných nových voleb“. „Poslanci musí být voleni,“ poučují dělníky, „na určité období, například na dva tři měsíce, ale rozhodně ne (!!) na týden, od jednoho shromáždění do druhého.“^[148]

Sluší se, aby se oficiální orgán znepokojoval kvůli novým volbám a doporučoval „opatrnost“ ... v čem? Ve vyslovení nedůvěry mas *k tomuto orgánu*?

To je první otázka.

Druhá otázka: Nezavazuje nás snad uvědomělý demokratismus zabývat se opatrností při nových volbách (když už si ji klademe) výlučně z hlediska *postoje vlastní strany*? Tak třeba: my, blok narodníků a menševiků, považujeme naši linii, linii bloku, za správnou z toho a toho důvodu a bolševickou linii za nesprávnou z toho a toho důvodu. Proč se tedy redaktoři při odklonu od demokratismu neodvolávají na postoj vlastní strany a raději podivně argumentují tím, že chyba při volbách je „výjimka“? Cožpak jim nebylo známo, že o „chybě“, již je vstup Skobelevů a Černovů do kapitalistické vlády, si dělníci všude myslí a říkají, že to *vůbec nebyla* „výjimka“?

Třetí otázka: Nemá demokrat, když už chce psát o nových volbách, uvést a zdůraznit zásadu demokracie: právo obyvatelstva *kdykoli* odvolat kteréhokoli voleného činitele nebo poslance?

Jestlipak si redaktoři listu *Izvěstija* vzpomenu — pokud

ovšem respektují názor zakladatelů vědeckého socialismu
Marxe a Engelse — co o tomto právu napsali tito skuteční
socialisté?

Pravda, č. 60
31. (18.) května 1917

Podle textu Pravdy

JAK KAPITALISTÉ ZASTRAŠUJÍ LID

List Finansovaja gazeta⁶⁷ v úvodníku ze 17. května píše:

„Politický převrat, který si každý tolik přál a tolik očekával, dostává formu sociální revoluce, k jaké dosud ještě nikde nedošlo. Ve svobodné zemi zákonitý a přirozený „třídní boj“ se u nás proměnil v třídní válku. Blíží se finanční úpadek. Úpadek průmyslu je neodvratný...

K uskutečnění politické revoluce stačilo přinutit Mikuláše II., aby se vzdal trůnu, a zavřít asi tak deset jeho ministrů. To se dalo snadno udělat za jeden den. Ale k uskutečnění sociální revoluce je třeba, aby se desetimilióny občanů vzdaly svých majetkových práv a aby byl zatčen každý nesocialista. To nelze udělat ani za několik deseti-let.“[188]

To je lež, moji milí spoluobčané, to je do nebe volající lež! Za „sociální revoluci“ ráčíte označovat přechod *kontroly* nad průmyslem do rukou dělníků. Dopouštíte se přitom tří obrovských chyb:

Za prvé, sociální revolucí byla i revoluce z 27. února. Každý politický převrat, pokud to není výměna klik, je sociální revolucí, záleží jen na tom, *kteřá třída* tuto sociální revoluci uskuteční. Revoluce z 27. února vzala moc feudálním statkářům v čele s Mikulášem II. a předala ji buržoazii. Byla to sociální revoluce *buržoazie*.

Neobratnou a vědecky nesprávnou terminologií, v níž se směšuje „sociální“ a „socialistická“ revoluce, chce list Finansovaja gazeta *zatajit* lidu evidentní fakt, že dělníci a rolníci se nemohou spokojit jen s tím, že se moci chopila buržoazie.

Tento prostý a jasný fakt páni kapitalisté zamlčují, čímž obelhávají sebe i lid.

Za druhé, i o velké imperialistické válce z let 1914—1917 lze říct, že taková válka „dosud ještě nikde nebyla“. „Dosud ještě nikde nebyl“ takový hospodářský rozvrat, takové krvavé hrůzy, takové utrpení, takový *úpadek celé kultury*. Není to něčí netrpělivost, není to něčí propaganda, ale jsou to objektivní podmínky, nevídaný úpadek celé kultury, co si vynucuje přechod ke kontrole nad výrobou a rozdělováním, nad bankami, továrnami apod.

Jinak neodvratně zahynou desetimilióny lidí, a to vůbec nezveličuji.

Ale vzhledem ke svobodě, kterou přinesl „politický převrat“ z 27. února, vzhledem k sovětům dělnických, rolnických a jiných zástupců je *možná* jenom taková kontrola, v níž převládají dělníci a rolníci a při níž se menšina obyvatelstva podřídí většině. Může vás to sebevíc pobuřovat, na tom se nedá nic změnit.

Za třetí — a to je nejdůležitější — ani k uskutečnění socialistické revoluce rozhodně *není* „nutné, aby se desetimilióny občanů vzdaly všech svých majetkových práv“. Ani v socialismu (a kontrola nad bankami a továrnami *ještě není* socialismus) není nic takového nutné.

To je nejhanebnější pomlouvání socialismu. Žádný socialista nikdy nenavrholo připravit o majetek (= „vzdát se všech svých majetkových práv“) „desetimilióny“, tj. malých a středních rolníků.

To rozhodně ne!

Všichni socialisté takové nesmysly vždycky vyvraceli.

Socialisté chtějí dosáhnout, aby se majetku „vzdali“ *jedině* statkáři a kapitalisté. Má-li se energicky skoncovat s takovým ponižováním lidu, jakého se dopouštějí například uhlobaroni dezorganizováním a rozvracením výroby, k tomu stačí, aby se majetku „vzdalo“ *několik set*, maximálně tisíc nebo dva tisíce milionářů — bankovních a obchodně průmyslových magnátů.

To úplně stačí, aby byl odpor kapitálu zlomen. Ba ani této *hrstce boháčů se nemusí* brát „*všechna*“ jejich majetková

práva, může se jim ponechat ve vlastnictví řada spotřebních předmětů i určitý skromný důchod.

Jde tedy jen a jen o to zlomit odpor několika set milionářů. Za této a jedině za této podmínky je možné zachránit se před krachem.

*Pravda, č. 61
1. června (19. května) 1917*

Podle textu Pravdy

DALŠÍ TRESTUHODNÝ ČIN KAPITALISTŮ

Nedávno v Petrohradě doněcká dělnická delegace odhalila ve své zprávě pány doněcké uhlobarony, kteří trestuhodně *dezorganizují* výrobu, zastavují ji, odsuzují (aby uchránili své „svaté“ právo na neuvěřitelné zisky) dělníky k nezaměstnanosti, zemi k hladu a pro nedostatek uhlí průmysl ke krizi.

Dnes jsme dostali telegram s informací o stejně drzém a trestuhodném jednání uhlobaronů na druhém konci Ruska. Tento telegram byl zaslán také sovětu dělnických a vojenských zástupců a třem ministrům. Jeho text zní (v závorkách jsou naše úpravy textu):

„(Sověť) vojenských zástupců a odborová organizace zaměstnanců Michelsonových sudžských dolů propustily 29. dubna devět pracovníků správy dolů za trestuhodnou provokaci, která hrozila zastavením dolů. Správou podniku (byla) pověřena rada inženýrů, technická rada je pod přímou kontrolou sovětu dělnických a vojenských zástupců. Komise řídících organizací v Tomsku po přešetření situace naše rozhodnutí schválila.

Michelson odmítl telegramem z 11. května vyplatit dělníkům mzdy; žádáme obnovení provozu v plném rozsahu. Obnovení provozu není možné*; dolům hrozí anarchie, dělníkům bída. Urychleně přijměte opatření a zašlete půl miliónu rublů, rozhodněte o osudu dolů, konfiskujte. Doly pracují pro obranu, denní těžba je 135 000 pudů**, zastavení ohrozí železniční dopravu a závody (jejich provoz). Zatím se pracuje normálně. Mzdy za březen a duben nebyly vyplaceny v plném rozsahu. Sovět dělnických a vojenských zástupců, odborová organizace zaměstnanců.“

* Smysl není jasný; znamená to snad, že když se provoz zastaví, bude pak těžké, ba dokonce nemožné jej obnovit.

** Pud — 16,38 kg. *Čes. red.*

Nelze najít správnější formulaci než tu, kterou použili odesílatelé telegramu — sovět dělnických a vojenských zástupců a odborová organizace zaměstnanců: „trestuhodná provokace“ kapitalistů.

A spoluviníky tohoto trestuhodného činu budou všichni členové prozatímní vlády včetně rádo by socialistických ministrů, pokud budou i nadále „bojovat“ proti blížícímu se úpadku jen rezolucemi, komisemi, poradami s podnikateli, pokud budou i nadále „planě řečnit tam, kde je třeba použít (proti kapitalistům) moc“^[80].

Pravda, č. 61
1. čeruva (19. května) 1917

Podle textu Pravdy

Z A S E D A L Š Í L E Ž

List Jedinstvo⁸⁸ (rozuměj: jednota s buržoazií) dnes ujišťuje, že prý „leninovci tvrdí, že Kuronsko je německá provincie“.^[81]

To je lež. Je to zcela v duchu listu Russkaja volja a Reč a je to lež.

Pravda vyzvala Reč a ostatní noviny, aby podaly takovou definici anexe, která by se vztahovala jak na německé, tak na britské i ruské anexe.^[90]

Buržoazní listy (včetně Jedinstva) nedokáží na otázku odpovědět, a proto ji odbývají opakováním lži. Mohou se stydět!

*Napsáno 18. (31.) května 1917
Otištěno 1. června (19. května) 1917
v Pravdě, č. 61*

Podle textu Pravdy

D O P I S R E D A K C I

Noviny znovu uveřejnily nepravdivou zprávu, že jsem se z nejasných příčin nedostavil na rolnický sjezd, že jsem se tomu vyhnul atd. Měl jsem skutečně promluvit ve středu a chtěl jsem tam jít, ale dostal jsem zprávu, že ve středu jsou na programu organizační otázky a že projednávání agrární otázky bylo dočasně přerušeno; totéž se opakovalo dnes, tj. ve čtvrtek. Znovu prosím, abyste nevěřili žádným jiným novinám než Pravdě.

N. Lenin

*Napsáno 18. (31.) května 1917
Otištěno 1. června (19. května) 1917
v Pravdě, č. 61*

Podle textu Pravdy

ZANIKLO DVOJVLÁDÍ ?

Nezaniklo. Dvojvládí existuje dál. Zásadní otázka každé revoluce, otázka moci ve státě, zůstává stejně jako dříve v neurčitém, nejistém a zjevně přechodném stadiu.

Porovnejte si vládní listy, například Reč na jedné straně a Izvěstija, Dělo naroda a Rabočaja gazeta na druhé. Projděte si skoupé, bohužel až příliš skoupé oficiální zprávy o tom, co se děje na zasedáních prozatímní vlády, jak vláda „odkládá“ projednávání těch nejdůležitějších otázek, protože není schopna si stanovit nějakou konkrétní linii. Začtete se do rezoluce výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců ze 16. května o nejpodstatnější a nejdůležitější otázce, jakými opatřeními bojovat proti hospodářskému rozvratu, proti neodvratně hrozící katastrofě, a přesvědčíte se, že dvojvládí zůstalo naprosto nedotčeno^[196].

Všichni uznávají, že země se blíží obrovskou rychlostí ke katastrofě, ale reagují na to formálně.

Není snad formální, když rezoluce k tak závažné otázce, jako je katastrofa, ve chvíli, kterou prožíváme, ustavuje jednu komisi za druhou, jedno oddělení či pododdělení za druhým? Když v tak neslýchaně trestuhodné aféře s doněckými uhlobarony, usvědčenými z úmyslné dezorganizace výroby, schvaluje tento výkonný výbor rezoluci^[190], která zase neobsahuje nic než zbožná přání? Stabilizovat

ceny, regulovat zisky, stanovit minimální mzdu, začít vytvářet státem regulované trasy — jak a prostřednictvím koho? „Prostřednictvím ústředních a místních orgánů Doněcko-krivorožské pánve. Tyto orgány musí být demokratické a musí být ustaveny za účasti dělníků, podnikatelů, vlády a demokratických revolučních organizací!“

Kdyby nešlo o tragédii, bylo by to komické.

Neboť je všeobecně známo, že takové „demokratické“ orgány mimo Petrohrad i v něm (právě tento výkonný výbor sovětu dělnických a rolnických zástupců) existovaly a existují, a přitom nejsou schopny absolutně nic udělat. Od konce března — března! — probíhají porady doněckých dělníků a průmyslníků. Uplynulo víc než půldruhého měsíce. A výsledek! Doněčtí dělníci museli konstatovat, že průmyslníci úmyslně dezorganizují výrobu!

Lid je opět krměn sliby, komisemi, schůzemi zástupců dělníků a průmyslníků (snad ne ve stejném poměru?), a zase jenom mlácení prázdné slámy!

Kořen zla je v dvojvládí. Kořen chyb narodníků a menševíků je v tom, že nechápu třídní boj a chtějí ho nahradit nebo zastřít, zmírnit frázemi, sliby, formálními projevy, komisemi „za účasti“ zástupců... těže dvojí vlády!

Kapitalisté během války neslychaně, nehorázně zbohatli. Mají na své straně většinu vlády. Usilují o neomezenou moc a z hlediska svého třídního postavení o ni musejí usilovat a hájit ji.

Dělníci, kteří tvoří obrovskou většinu obyvatelstva, mají v rukou sověty, cítí svou sílu většiny, slyší všude sliby o „demokratizaci“ života a vědí, že demokracie je nadvláda většiny nad menšinou (*a ne naopak*, jak by to chtěli kapitalisté), domáhají se zlepšení svého života teprve od revoluce, a ne od začátku války, a to ještě ne všude, tito dělníci musí nutně usilovat o neomezenou moc lidu, tj. většiny obyvatelstva, tj. aby o věcech rozhodovala většina dělníků proti menšině kapitalistů, a ne podle „dohody“ většiny s menšinou.

Dvojvládí existuje i nadále. Vláda kapitalistů je i nadále vládou kapitalistů, i když má přívěsek v podobě menšiny narodníků a menševiků. Sověty jsou i nadále organizací většiny. Narodničtí a menševičtí vůdcové jsou bezradní, nevědí, jak si sednout na dvě židle.

A krize narůstá. Došlo to tak daleko, že kapitalističtí uhlobaroni jsou neuvěřitelně troufalí, dopouštějí se *zločinů, rozvracejí a zastavují* výrobu. Roste nezaměstnanost. Mluví se o výlukách. Výluky *začínají* v podstatě právě tím, že kapitalisté dezorganizují výrobu (vždyť uhlí je *chlebem průmyslu!*!), právě tím, že roste nezaměstnanost.

Za tuto krizi, za blížící se katastrofu nesou veškerou odpovědnost narodničtí a menševičtí vůdci. Neboť právě oni jsou v tuto chvíli vůdci sovětů, tj. většiny. Menšina (kapitalisté) se jistě nebude chtít podřídit většině. Kdo ještě nezapomněl, čemu nás učí věda a zkušenosti všech zemí, kdo nezapomněl na třídní boj, ten nebude v tak zásadní a naléhavé otázce důvěřivě čekat na „dohodu“ s kapitalisty.

Většina obyvatelstva, tj. sověty, tj. dělníci a rolníci, by skutečně mohla zachránit situaci, zabránit kapitalistům dezorganizovat a zastavovat výrobu a vzít ji fakticky ihned pod *svou* kontrolu, kdyby nebylo „kompromisnické“ politiky narodnických a menševických vůdců. Ti nesou za krizi a katastrofu veškerou odpovědnost.

Jenže jiné východisko, než je rozhodování většiny dělníků a rolníků proti menšině kapitalistů, *neexistuje*. Žádné odklady nepomohou a obtíže ještě znásobí.

Z hlediska marxismu je „kompromisnictví“ narodnických a menševických vůdců projevem kolísání maloburžoazie, která se bojí uvěřit dělníkům a bojí se roztržky s kapitalisty. Jako je nutné toto kolísání, tak je nutný i náš boj, boj proletářské strany za překonání tohoto kolísání, za to, abychom lidem vysvětlili, že výroba musí být obnovena, zorganizována a zvýšena proti vůli kapitalistů.

Jiné východisko *neexistuje*. Buď zpátky, k neomezené moci kapitalistů, nebo kupředu, ke skutečné demokracii,

**k rozhodování podle vůle většiny. Nynější dvojládí ne-
může trvat dlouho.**

*Pravda, č. 62
2. června (20. května) 1917*

Podle textu Pravdy

O „ŽIVELNÉM ZABÍRÁNÍ“ PŮDY

(ŠPATNÉ ARGUMENTY
SOCIALISTŮ-REVOLUCIONÁŘŮ)

V 10. čísle listu Izvěstija vserossijskogo sověta krestjanskich deputatov⁶⁹ z 19. května byl uveřejněn referát S. Maslova zabývající se „zabíráním půdy“. „V některých místech,“ řekl S. Maslov, „se rolníci snaží uplatnit své právo na půdu živelným zabíráním sousedních statkářských pozemků. Vzniká otázka, nakolik je to účelné.“^[123]

S. Maslov to pokládá za neúčelné a uvádí čtyři argumenty. Pozorně je rozeberme.

První argument. Půdní rezervy jsou v Rusku v jednotlivých oblastech a guberniích rozděleny nerovnoměrně. Po uvedení tohoto nesporného faktu S. Maslov říká:

„Není těžké si představit, jak komplikované bude správně vyřešit otázku půdy, když si každá gubernie nebo oblast bude dělat nárok jen na své pozemky a zabírat je pro sebe. Není těžké předvídat, co se bude dít, když si jednotlivé rolnické obce budou zabírat půdu sousedních statkářů a ostatní rolníky nechají bez půdy.“

Tato úvaha je zjevně a velmi evidentně v rozporu s pravdou. Je namířena proti těm, kdo by chtěli radit rolníkům, aby zabírali, a to neorganizovaně, půdu *do vlastnictví*. Zbral, rozdělil a hotovo.

To by byl skutečně vrchol anarchismu, vrchol pošetilsti.

Kdo takovou pošetilst navrh, která strana, to nevíme. Jestli měl S. Maslov na mysli toto, pak bojuje proti větrným mlýnům. To je směšné.

Naše strana, sociálně demokratická strana bolševiků, navrhla v přesně formulované rezoluci^[110], aby půdu

vlastnil všechen lid. To znamená, že *odmítáme každé* zabírání půdy do soukromého vlastnictví.

Jenže o to nejde a S. Maslov se sám prozradil, když se zmínil o tom hlavním a podstatném: o zabírání *statkářské* půdy. V tom je podstata věci. V tom je její jádro. To je ona otázka, kolem které S. Maslov chodí jako kolem horké kaše.

Statkářská půda musí být *okamžitě* zkonfiskována, tj. vlastnické právo na tuto půdu *okamžitě* zrušeno, a to *bez náhrady*.

A jak to bude s *držbou* této půdy? Kdo ji má okamžitě dostat a osít? Místní rolníci, a to organizovaně, tj. z rozhodnutí většiny. Toto doporučuje naše strana. Statkářskou půdu dát *ihned* do držby místním rolníkům a *vlastnictví* ponechat lidu. *Definitivní* právo držby určí Ústavodárné shromáždění (nebo Celoruská rada sovětů, jestliže ji lid přemění v Ústavodárné shromáždění).

Jak s tím souvisí nerovnoměrné rozložení půdních rezerv v jednotlivých oblastech? Pochopitelně nijak. Tato nerovnoměrnost stejně potrvá až do svolání Ústavodárného shromáždění, ať jde o záměr *kohokolí* — statkářů, S. Maslova, nebo náš.

S. Maslov jen odvedl pozornost rolníků od podstaty věci. Zastřel ji prázdnými slovy, která s ní vůbec nesouvisí.

Touto podstatou věci je otázka statkářské půdy. Statkáři si ji chtějí ponechat. My ji chceme dát *ihned bez náhrady a zcela bezplatně* rolníkům. Maslov to chce pomocí „smírčích soudů“ oddálit.

To je škodlivé. Odklady jsou škodlivé. Statkáři se musí ihned podřídit vůli většiny rolníků, a ne aby se většina (rolníci) „smiřovala“ s menšinou (statkáři). Takové smiřování znamená nezákonné, nespravedlivé a nedemokratické zvyhodňování statkářů.

Druhý argument S. Maslova:

„Rolníci se snaží zabírat půdu, protože doufají, že to, co se jim podaří obdělat, jim zůstane. To dokáží jen ty rolnické usedlosti, které mají dostatek pracovních sil a dost koní. Rodiny, které nemají koňské

potahy, rodiny, které daly většinu pracovních sil k dispozici armádě, nebudou schopny využít zabránění půdy k tomu, aby si ji zajistily. Je proto jasné, že to může být výhodné pro hospodářsky silnější a dokonce pro ty, kteří mají půdy víc, ne však pro ty, kteří půdu víc potřebují.“

Tento argument je zase nehorázná lež. S. Maslov znovu odvádí pozornost rolníků od podstaty věci, od otázky statkářské půdy. Neboť co se změní, budou-li rolníci statkářské pozemky *propachtovávat*, tj. *platit nájemné* (jak navrhuji statkáři a S. Maslov), a nikoli „zabírat“ (tj. neplatit nic, jak navrhuje my)? Copak na obdělávání pozemků propachtovaných od statkářů nejsou zapotřebí koně a lidé na práci? Copak rodiny, které daly pracovní síly k dispozici armádě, si mohou propachtovat půdu stejně jako početné rodiny?

V tomto bodě je právě rozdíl mezi naší stranou, mezi bolševiky, a Maslovem v tom, že on navrhuje zabírat statkářům půdu za pachtovné a po „smírcí“ dohodě, kdežto my navrhuje zabírat ji ihned a bezplatně.

Otázka boháčů *mezi* rolníky s tím nijak nesouvisí. A navíc — bezplatně zabírat je výhodnější *pro chudé*. Zabírat za pachtovné je snadnější pro bohaté.

Jaká opatření jsou možná a nutná, aby bohatý rolník nepoškodil chudého?

1. Rozhodovat podle většiny (chudých je víc než bohatých); a to právě navrhuje.

2. Vytvořit zvláštní organizaci chudých rolníků, aby zde *zvlášť* projednávali své *speciální* zájmy. A to právě navrhuje.

3. Společně obdělávat společným dobyt看kem a společným náradím statkářské pozemky pod vedením sovětů zástupců zemědělských dělníků. A to právě navrhuje.

Tato poslední dvě opatření — ta nejdůležitější — strana socialistů-revolucionářů *nehájí*. To je velká škoda.

Třetí argument:

„Na začátku, v prvních dnech revoluce, kdy se v armádě mezi vojáky rozneslo, že u nich doma se rozdělují půda, se mnozí ze strachu, aby o příděl nepřišli, rozutekli domů, což zvyšovalo dezerci.“

Tento argument se týká okamžitého *rozdělování* půdy *do vlastnictví*. To nikdo nenavrhol. S. Maslov zase střílí vedle.

Čtvrtý argument:

„A konečně zabírání půdy přináší nebezpečí už tím, že se zmenší osetá plocha. Známe případy, kdy rolníci zabranou statkářskou půdu osévají špatně, malým množstvím osiva, nebo nechávají svou půdu neosetou. Dnes, kdy má naše země takový nedostatek potravin, je něco takového rozhodně nepřipustné.“

Tohle už je úplně nanicovatý argument, kterému se lidé jen hlasitě zasmějí! Znamená to, že když rolníci zaberou statkářské pozemky za úhradu, budou je obdělávat lépe!!

Nedělejte si ostudu takovými argumenty, milý občane S. Maslove!

Jestli rolníci osévají půdu špatně, má se jim pomoci — zejména *chudým rolníkům* — přechodem ke společnému obdělávání velkých hospodářství. Jiný způsob pomoci chudým rolníkům *neexistuje*. A právě tento způsob bohužel S. Maslov *nenavrhuje*...

Abychom mu nekřivdili, dodejme, že S. Maslov zřejmě sám vycítil slabost svých argumentů, neboť hned dodává:

„Po tom, co jsem vám řekl, cítím, že někteří z vás mi budou odpovídat: jak nám může někdo navrhopvat, abychom nechali všechno při starém, když nám statkářské vlastnictví přineslo tolik utrpení? Neodvažují se vám cokoli navrhopvat.“

To je právě ono! Z toho, co S. Maslov řekl, to vypadá, jako by chtěl nechat všechno při starém (třebaže to *nechce*). To znamená, že jeho argumenty byly velmi slabé.

Rozhodovat musí rolníci sami. Navrhovat musí *strany*. Naše strana navrhuje to, co jsem uvedl a co je podrobně a přesně zformulováno v našich rezolucích⁷⁰ v příloze k 13. číslu listu Soldatskaja pravda, cena 5 kopějkek.^[187]

*MATERIÁLY K REVIZI
PROGRAMU STRANY*

Napsáno v dubnu-květnu 1917
Otištěno v první polovině června 1917
v brožuře Materialy po peresmotru
partijnoj programmy
nakladatelství Priboj v Petrohradě

Podle textu brožury

P Ř E D M L U V A

Ústřední výbor Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (bolševiků) uložil podepsanému, aby okamžitě vydal materiály k revizi programu strany, které už má ústřední výbor k dispozici.

Tyto materiály tvoří:

a) Původní návrh změn v teoretické a politické části programu, který autor těchto řádků předložil na celoruské konferenci SDDSR 24.—29. dubna 1917 a který projednala pouze komise ustavená na konferenci pro zpracování této otázky.^[101]

b) Připomínky komise a jednotlivých jejích členů jak k tomuto návrhu, tak v souvislosti s ním.^[49]

c) Moje odpověď na tyto připomínky.

d) Úplný návrh změn minimálního ekonomického programu^[179], který na konferenci 24.—29. dubna 1917 vypracovala podkomise pro ochranu práce.

e) Návrh změny článků programu strany, týkajících se školství a lidové osvěty, doplněný stručnými vysvětlivkami^[178]. Tento návrh vypracovala až po konferenci N. K. Krupská⁷¹^[124].

Uveřejňované materiály doplňuji jenom velmi stručnými poznámkami^[113], protože v současnosti považuji za hlavní stranický úkol zabezpečit uveřejněním materiálů aktivní účast co největšího počtu soudruhů na vypracování programu strany.

Protože všechny uvedené návrhy změn tvoří ve svém celku návrh úplného textu nového programu^[114], zařazuji na konec této brožury *jak starý, tak nový* text, a to tak, aby

čtenáři měli k dispozici veškerý materiál ve formě, která je co nejvhodnější pro porovnávání a pozměňovací návrhy.

Z pověření ústředního výboru žádám všechny soudruhy, členy strany i všechny ty, kteří se stranou sympatizují, aby tyto materiály přetiskli v co největším počtu stranických publikací, seznámili s nimi *všechny* členy strany a posílali do redakce Pravdy (Mojka 32, Petrohrad, s poznámkou: ústřednímu výboru, materiály k revizi programu) veškeré připomínky a návrhy.

20. května 1917

N. Lenin

N Á V R H Z M Ě N
V T E O R E T I C K Ě
A P O L I T I C K Ě
Č Á S T I P R O G R A M U
A V N Ě K T E R Ý C H
J E H O J I N Ý C H Č Á S T E C H

Na konec zásadní části programu^[176] (po slovech: „na stanovisko proletariátu“) vsunout:

Světový kapitalismus dospěl v současné době, přibližně od počátku 20. století, do stadia imperialismu. Imperialismus, čili období finančního kapitálu, je vysoce vyspělé kapitalistické hospodářství, kdy monopolistické svazy kapitalistů — syndikáty, kartely a trusty — se staly rozhodujícím činitelem, vysoce zkoncentrovaný bankovní kapitál splynul s průmyslovým kapitálem, kapitál se ve velkém rozsahu vyváží do jiných zemí, území celého světa je už rozděleno mezi nejbohatší země a mezinárodní trusty začaly dělit svět hospodářsky.

Imperialistické války, tj. války o vládu nad světem, o trhy pro bankovní kapitál, o porobení malých a slabých národů, jsou za této situace neodvratné. A právě taková je první velká imperialistická válka z let 1914—1917.

Světový imperialismus jako takový je na neobyčejně vysokém vývojovém stupni, volnou konkurenci nahradil monopolistickým kapitalismem, banky stejně jako svazy kapitalistů připravují aparát pro společenské regulování výrobního procesu a rozdělování výrobků, stoupá dražota

a syndikáty stále více utlačují dělnickou třídu, hospodářský a politický boj dělnické třídy je obrovsky ztížen růstem kapitalistických monopolů, imperialistická válka přináší hrůzy, útrapy, bídu a úpadek — a to všechno mění kapitalismus v nynějším stadiu vývoje na období proletářské, socialistické revoluce.

Toto období nastalo.

Jedině proletářská, socialistická revoluce může vyvést lidstvo ze slepé uličky, do níž je zavedl imperialismus a imperialistické války. Ať už jsou obtíže revoluce a její eventuální dočasné neúspěchy či vlny kontrarevoluce sebevětší, proletariát nakonec určitě zvítězí.

Proto se v současném období vzhledem k objektivním podmínkám stává aktuální všestranná bezprostřední příprava proletariátu k vydobytí politické moci, aby mohla být uskutečněna hospodářská a politická opatření tvořící obsah socialistické revoluce.

Tento úkol, vyžadující naprostou důvěru, co nejužší bratrský svazek a bezprostřední jednotu revolučních akcí dělnické třídy všech vyspělých zemí, nelze provést, jestliže ihned a zásadně neodmítneme buržoazní deformace socialismu, které převládly ve vedeních obrovské většiny oficiálních sociálně demokratických stran. Takovouto deformací je jak směr sociálšovinismu⁷², socialismu slovy a šovinismu skutky, kdy se obrana loupeživých zájmů „své vlastní“ národní buržoazie zastírá heslem „obranu vlasti“, tak i v mezinárodním měřítku stejně rozšířený směr, tzv. „centrismus“⁷³, který je pro jednotu se sociálšovinisty, pro zachování nebo nápravu zkrachovalé II. internacionály, směr, který kolísá mezi sociálšovinismem a revolučním internacionalistickým bojem proletariátu za uskutečnění socialistického zřízení.

V minimálním programu celý začátek (od slov: „Na cestě“ až po bod 1) vypustit a nahradit takto:

Za nynější situace v Rusku, kdy se prozatímní vláda, jež patří ke třídě kapitalistů a má důvěru — třebaže nevyhnutelně nejistou — širokých vrstev maloburžoazního obyvatelstva, zavázala svolat Ústavodárné shromáždění, vyvstává před stranou proletariátu bezprostřední úkol bojovat za takové státoprávní uspořádání, které nejlépe zabezpečí jak hospodářský rozvoj a práva lidu vůbec, tak zejména možnost přejít co nejklidnější cestou k socialismu.

Strana proletariátu se nemůže spokojit s buržoazní parlamentní demokratickou republikou, která všude na světě ponechává a snaží se na věčné časy uchovat monarchistické nástroje utlačování mas, totiž policii, pravidelnou armádu a privilegované úřednictvo.

Strana bojuje za demokratičtější proletářskorolnickou republiku, v níž policie a pravidelná armáda budou zcela odstraněny a nahrazeny všeobecným ozbrojením lidu, všelidovou milicí; všichni úředníci budou nejen voleni, ale mohou být také na žádost většiny svých voličů kdykoli odvoláni; všem úředníkům bez výjimky bude plat stanoven tak, aby nepřevyšoval průměrnou mzdu dobrého dělníka; parlamentní zastupitelské orgány budou postupně nahrazeny sověty zástupců lidu (zástupců různých tříd a povolání anebo zástupců jednotlivých územních jednotek), které budou zároveň zákonodárnými i výkonnými orgány.

Ústava Ruské demokratické republiky musí zaručovat:

Článek 1. Vládu lidu; veškerá svrchovaná moc ve státě musí náležet zástupcům lidu, které lid volí a může je kdykoli odvolat a kteří tvoří jedno lidové shromáždění, jednu sněmovnu.

Článek 2. doplnit:

Zavést poměrné zastoupení ve všech volbách; všichni poslanci a volení zástupci bez výjimky mohou být rozhodnutím většiny svých voličů kdykoli odvoláni.

agrárních reforem“ až po slova „jakékoli vykořisťování“
nechat v původním znění.

Celý závěr programu, dva poslední odstavce, od slov „ve
snaze dosáhnout“ až do konce úplně vypustit.

ÚVAHY O PŘIPOMÍNKÁCH
KOMISE VII. (DUBNOVÉ)
CELORUSKÉ KONFERENCE
S D D S R (b)

K připomímkám^[49, 124], týkajícím se všeobecné části programu^[176], musím poznamenat toto:

Přepracovávat celou všeobecnou část programu není podle mého názoru nutné. Osnovu, kterou pro přeprocování navrhuje komise, pokládám za teoreticky nesprávnou.

Ve své nynější redakci obsahuje všeobecná část programu popis a rozbor hlavních a nejpodstatnějších specifických znaků kapitalismu jako společenského a hospodářského zřízení. Imperialismus, období finančního kapitálu, tyto specifické znaky nijak podstatně *nezměnil*. Imperialismus je pokračováním vývoje kapitalismu, jeho nejvyšším stadiem, v jistém smyslu přechodem k socialismu.

Nemohu proto pokládat za něco „mechanického“, je-li k rozboru základních znaků kapitalismu jako takového připojen ještě rozbor imperialismu. Imperialismus ve skutečnosti nepřeměňuje *a nemůže přeměnit* kapitalismus odzola až nahoru. Imperialismus komplikuje a zostřuje rozpory kapitalismu, „spoutává“ monopoly s volnou konkurencí, ale *odstranit* směnu, trh, konkurenci, krize atd. imperialismus *nemůže*.

Imperialismus je dožívající, ale dosud živý kapitalismus, odumírající, ale ještě ne mrtvý. Podstatným, specifickým rysem imperialismu jako takového nejsou čisté monopoly, ale monopoly spolu se směnou, trhem, konkurencí a krizemi.

Proto je teoreticky nesprávné úplně vypustit rozbor

směny, zbožní výroby, krizí apod. a „nahradit“ jej rozbo-rem imperialismu *jako celku*. Protože takový celek neexis-tuje. Existuje *přechod* od konkurence k monopolu, a proto bude mnohem správnější, mnohem přesněji vystihně sku-tečnost takový program, v němž zůstane celkový rozbor směny, zbožní výroby, krizí aj. a k němuž se připojí cha-rakteristika *utvářejících se* monopolů. Právě toto spojení protikladných „prvků“, konkurence a monopolu, je pro imperialismus podstatné, právě ono připravuje krach, tj. socialistickou revoluci.

Kromě toho by bylo nesprávné líčit imperialismus v Rusku jako jednolitý celek (imperialismus vůbec není jednolitý celek), protože v Rusku je ještě velice mnoho pra-covních úseků a odvětví, které teprve přecházejí od natu-rálního a polonaturálního hospodářství ke kapitalismu. Je to zaostalé, je to ubohé, ale přesto to existuje a za urči-tých podmínek to může oddálit krach kapitalismu.

Program postupuje — a musí postupovat — od nejjedno-dušších projevů kapitalismu ke složitějším a vyšším, od smě-ny ke zbožní výrobě, k vytlačování malých podniků velký-mi, ke krizím atd. až k imperialismu jako nejvyššímu sta-diu, k němuž vospělé země dospívají a dospěly až nyní. Přesně tak je tomu v praxi. Začít tím, že budu porovnávat „směnu“ jako takovou a vývoz kapitálu, není správné his-toricky ani teoreticky.

Toto je má námitka proti připomínkám komise.

K N Á V R H U N A P Ř E P R A C O V Á N Í P R O G R A M U

P Ů V O D N Í A N O V Ý T E X T P R O G R A M U

Aby si čtenář mohl co nejsnadněji a nejpohodlněji porovnat původní a nový text programu, jsou oba texty otištěny společně takto:

Obyčejným písmem jsou vysázeny ty části původního programu, které zůstávají beze změny i v novém znění;

kurzívou jsou vysázeny ty části programu, které se v novém znění úplně vypouštějí;

polotučně jsou vysázeny ty části nového programu, které v původním znění vůbec nebyly.

P R O G R A M S O C I Á L N Ě D E M O K R A T I C K É D Ě L N I C K É S T R A N Y R U S K A^[176]

Rozvoj směny spojil všechny národy civilizovaného světa tak pevně, že rozsáhlé osvobozené hnutí proletariátu se muselo stát — a už dávno se stalo — hnutím mezinárodním.

Sociální demokracie Ruska, která se pokládá za jeden z oddílů světové armády proletariátu, sleduje stejný konečný cíl, o jaký usilují sociální demokraté ve všech ostatních zemích. Tento konečný cíl je dán charakterem současné buržoazní společnosti a jejím vývojem. Hlavním specifickým rysem této společnosti je zbožní výroba založená

na kapitalistických výrobních vztazích, kdy nejdůležitější a největší část výrobních prostředků a oběhu zboží patří početně malé třídě osob, zatímco drtivou většinu obyvatelstva tvoří proletáři a poloproletáři, kteří jsou svým hospodářským postavením nuceni trvale nebo periodicky prodávat svou pracovní sílu, tj. dávat se najímat kapitalisty a svou prací vytvářet důchod vyšších tříd společnosti.

Oblast s převládajícími kapitalistickými výrobními vztahy se čím dál víc rozšiřuje podle toho, jak neustále zdokonalování techniky zvyšuje hospodářský význam velkých podniků a vede k vytlačování drobných samostatných výrobců; část z nich přeměňuje v proletáře; podíl ostatních na společenském a hospodářském životě omezuje a někdy je uvádí i do více či méně úplné, více či méně zjevné a více či méně tíživé závislosti na kapitálu.

Tento technický pokrok kromě toho umožňuje podnikatelům používat ve výrobním procesu a oběhu zboží ve stále větší míře práce žen a dětí. A protože se tím zase relativně snižuje potřeba podnikatelů, pokud jde o živou práci dělníků, poptávka po pracovní síle nutně zaostává za její nabídkou, čímž se zvyšuje závislost námezdní práce na kapitálu a stupňuje se její vykořisťování.

Tento stav v buržoazních zemích, kdy se neustále stupňuje vzájemné soupeření těchto zemí na světovém trhu, které stále víc ztěžují odbyt zboží, jehož se vyrábí stále větší množství. Nadvýroba, která se projevuje hlubšími či méně hlubokými průmyslovými krizemi, po nichž následuje delší či kratší období průmyslové stagnace, je nevyhnutelným důsledkem rozvoje produktivních sil v buržoazní společnosti. Krize a období průmyslové stagnace pak zase ještě více ruínují malovýrobce, ještě více zvětšují závislost námezdní práce na kapitálu, ještě rychleji vedou k relativnímu a někdy i k absolutnímu zhoršování postavení dělnické třídy.

Zdokonalování techniky, které přináší zvyšování produktivity práce a společenského bohatství, vyvolává v bur-

žoazní společnosti zároveň i zvyšování společenské nerovnosti, prohlubování rozdílů mezi majetnými a nemajetnými a růst existenční nejistoty, nezaměstnanosti a nejrůznějších útrap pro čím dál širší vrstvy pracujících.

Avšak úměrně tomu, jak všechny tyto rozpory, typické pro buržoazní společnost, narůstají a prohlubují se, roste zároveň i nespokojenost pracujících a vykořisťovaných mas s tímto stavem, zvyšuje se počet proletářů i jejich semknutost a zostřeje se jejich boj proti vykořisťovatelům. Zdokonalováním techniky se však zároveň koncentrují výrobní a oběžné prostředky a zespolečňuje se pracovní proces v kapitalistických podnicích, což vytváří čím dál rychleji materiální možnost nahradit kapitalistické výrobní vztahy socialistickými, tj. možnost sociální revoluce, která je konečným cílem veškeré činnosti mezinárodní sociální demokracie jako uvědomělé představitelky třídního hnutí.

Sociální revoluce proletariátu nahradí soukromé vlastnictví výrobních a oběžných prostředků společenským vlastnictvím a zavede plánovitou organizaci společenského výrobního procesu k zabezpečení blahobytu a všestranného rozvoje všech členů společnosti, čímž odstraní dělení společnosti na třídy a osvobodí tak veškeré utlačované lidstvo, protože skončuje s jakýmkoli vykořisťováním jedné části společnosti druhou.

Nezbytnou podmínkou této sociální revoluce je diktatura proletariátu, to znamená, že proletariát si musí vydobýt takovou politickou moc, která mu umožní potlačit každý odpor vykořisťovatelů. Mezinárodní sociální demokracie si klade za úkol připravit proletariát na splnění jeho velkého historického poslání, organizuje ho v samostatnou politickou stranu, která stojí proti všem buržoazním stranám, usměrňuje všechny projevy jeho třídního boje, ukazuje mu nesmiřitelný protiklad mezi zájmy vykořisťovatelů a zájmy vykořisťovaných a vysvětluje mu historický význam a nezbytné podmínky blížící se sociální revoluce. Zároveň ukazuje všem pracujícím a vykořisťovaným ma-

sám beznadějnost jejich postavení v kapitalistické společnosti a nevyhnutelnost sociální revoluce v zájmu jejich vlastního osvobození od útlaku kapitálu. Strana dělnické třídy, sociální demokracie, volá do svých řad všechny vrstvy pracujícího a vykořisťovaného obyvatelstva, pokud přecházejí na stanovisko proletariátu.

Světový kapitalismus dospěl v současné době, přibližně od počátku 20. století, do stadia imperialismu. Imperialismus, čili období finančního kapitálu, je vysoce vyspělé kapitalistické hospodářství, kdy monopolistické svazy kapitalistů — syndikáty, kartely a trusty — se staly rozhodujícím činitelem, vysoce zkoncentrovaný bankovní kapitál splynul s průmyslovým kapitálem, kapitál se ve velkém rozsahu vyváží do jiných zemí, území celého světa je už rozděleno mezi nejbohatší země a mezinárodní trusty začaly dělit svět hospodářsky.

Imperialistické války, tj. války o vládu nad světem, o trhy pro bankovní kapitál, o porobení malých a slabých národů, jsou za této situace neodvratné. A právě taková je první velká imperialistická válka z let 1914 až 1917.

Světový kapitalismus jako takový je na neobyčejně vysokém vývojovém stupni, volnou konkurenci nahradil monopolistickým kapitalismem, banky stejně jako svazy kapitalistů připravují aparát pro společenské regulování výrobního procesu a rozdělování výrobků, stoupá drahota a syndikáty stále více utlačují dělnickou třídu, hospodářský a politický boj dělnické třídy je obrovsky ztížen růstem kapitalistických monopolů, imperialistická válka přináší hrůzy, útrapy, bídu a úpadek — a to všechno mění kapitalismus v nynějším stadiu vývoje na období proletářské, socialistické revoluce.

Toto období nastalo.

Jedině proletářská, socialistická revoluce může vy-

vést lidstvo ze slepé uličky, do níž je zavedl imperialismus a imperialistické války. Ať už jsou obtíže revoluce a její eventuální dočasné neúspěchy či vlny kontrarevoluce sebevětší, proletariát nakonec určitě zvítězí.

Proto se v současném období vzhledem k objektivním podmínkám stává aktuální všestranná bezprostřední příprava proletariátu k vydobytí politické moci, aby mohla být uskutečněna hospodářská a politická opatření tvořící obsah socialistické revoluce.

Tento úkol, vyžadující naprostou důvěru, co nejužší bratrský svazek a bezprostřední jednotu revolučních akcí dělnické třídy všech vyspělých zemí, nelze provést, jestliže ihned a zásadně neodmítneme buržoazní deformace socialismu, které převládly ve vedeních obrovské většiny oficiálních sociálně demokratických stran. Takovouto deformací je jak směr sociálšovinismu, socialismu slovy a šovinismu skutky, kdy se obrana loupeživých zájmů „vlastní“ národní buržoazie zastírá heslem „obranu vlasti“, tak i v mezinárodním měřítku stejně rozšířený směr, tzv. „centrismus“, který je pro jednotu se sociálšovinisty, pro zachování nebo nápravu zkrachovalé II. internacionály, směr, který kolísá mezi sociálšovinismem a revolučně internacionalistickým bojem proletariátu za uskutečnění socialistického zřízení.

Na cestě ke společnému cíli, který je podmíněn převahou kapitalistického výrobního způsobu v celém civilizovaném světě, musí si sociální demokraté v různých zemích vytyčovat rozdílné nejbližší úkoly jednak proto, že tento výrobní způsob není všude vyvinut stejnou měrou, jednak proto, že jeho vývoj v různých zemích probíhá v rozdílných sociálních a politických poměrech.

V Rusku, kde se kapitalismus už stal převládajícím způsobem výroby, se udrželo ještě velmi mnoho pozůstatků starého, předkapitalistického zřízení, založeného na tom, že pracující masy byly závislé na statkářích, státu nebo hlavě státu.

Tyto pozůstatky, jež nesmírně brzdí hospodářský pokrok, znemožňují, aby se všestranně rozvíjel třídní boj proletariátu, pomáhají udržovat a stupňovat nejbarbaršnější formy vykořisťování miliónů rolníků státem a majetnými třídami a udržují všecken lid v nevědomosti a bezprávnosti.

Nejúznamnější z těchto pozůstatků a nejmocnější oporou všeho tohoto barbarství je carský absolutismus. Už svou podstatou je nepřátelský každému společenskému hnutí a nutně musí být i nejhrošším nepřitelem všech osvobozovacích snah proletariátu.

Proto si Sociálně demokratická dělnická strana Ruska vytyčuje jako svůj nejbližší politický úkol svrhnout carský absolutismus a místo něj nastolit demokratickou republiku, jejíž ústava by zaručovala:

Za nynější situace v Rusku, kdy se prozatímní vláda, jež patří ke třídě kapitalistů a má důvěru — třebaže nevyhnutelně nejistou — širokých vrstev maloburžoazního obyvatelstva, zavázala svolat Ústavodárné shromáždění, vyvstává před stranou proletariátu bezprostřední úkol bojovat za takové státoprávní uspořádání, které nejlépe zabezpečí jak hospodářský rozvoj a práva lidu vůbec, tak zejména možnost přejít nejkolidnější cestou k socialismu.

Strana proletariátu se nemůže spokojit s buržoazní parlamentní demokratickou republikou, která všude na světě ponechává a snaží se na věčné časy uchovat monarchistické nástroje utlačování mas, totiž policii, pravidelnou armádu a privilegované úřednictvo.

Strana bojuje za demokratičtější proletářskorolnickou republiku, kde policie a pravidelná armáda budou zcela odstraněny a nahrazeny všeobecným ozbrojením lidu, všelidovou milicí; všichni úředníci budou nejen voleni, ale mohou být také na žádost většiny svých voličů kdykoli odvoláni; všem úředníkům bez výjimky bude plat stanoven tak, aby nepřevyšoval prů-

měrnou mzdu dobrého dělníka; parlamentní zastupitelské orgány budou postupně nahrazeny sověty zástupců lidu (zástupců různých tříd a povolání anebo zástupců jednotlivých územních jednotek), které budou zároveň zákonodárnými i výkonnými orgány.

Ústava demokratické republiky Ruska musí zaručovat:

1. Vládu lidu; veškerá svrchovaná moc ve státě musí náležet zástupcům lidu, které lid volí a může je kdykoli odvolat a kteří tvoří jedno lidové shromáždění, jednu sněmovnu.

1. Vládu lidu, tj. soustředění veškeré svrchované státní moci v rukou zákonodárného shromáždění složeného ze zástupců lidu a tvořícího jednu sněmovnu.

2. Všeobecné, rovné a přímé volební právo jak do zákonodárného shromáždění, tak i do všech orgánů místní samosprávy pro všechny občany a občanky, kteří dosáhli dvaceti let; tajné hlasování při volbách; právo každého voliče být volen do všech zastupitelských sborů; parlament volený na dva roky; plat zástupcům lidu; **poměrné zastoupení ve všech volbách; všichni poslanci a volení zástupci bez výjimky mohou být rozhodnutím většiny svých voličů kdykoli odvoláni.**

3. Širokou místní samosprávu; oblastní samosprávu pro ty územní celky, které mají specifické životní podmínky a složení obyvatelstva; **zrušení veškerých místních i oblastních orgánů moci, jmenovaných státem.**

4. Nedotknutelnost osoby a obydlí.

5. Neomezenou svobodu svědomí, projevu, tisku, shromažďování, stávek a spolčování.

6. Svobodu pohybu a podnikání.

7. Zrušení stavů a úplnou rovnoprávnost všech občanů bez rozdílu pohlaví, náboženství, rasy a národnosti.

8. Právo obyvatelstva na vzdělání v mateřštině zabezpečené tak, že potřebné školy budou vybudovány z prostředků státu a orgánů samosprávy; právo každého občana

užívat na schůzích svou mateřštinu; zavedení mateřštiny *vedle státního jazyka* ve všech místních veřejných a státních institucích; **zrušení povinného státního jazyka.**

9. *Právo na sebeurčení pro všechny národy žijící na území státu.*

9. Právo na svobodné oddělení a na vytvoření vlastního státu pro všechny národy žijící na území státu. Republika ruského národa nesmí získávat jiné národy nebo národnosti násilím, nýbrž výhradně dobrovolnou dohodou o vytvoření společného státu. Jednota a bratrský svazek dělníků všech zemí jsou neslučitelné jak s přímým, tak s nepřímým násilím vůči jiným národům.

10. Právo každé osoby pohnat podle platných předpisů před porotní soud kteréhokoli úředníka.

11. *Volitelnost soudců lidem.*

11. Volitelnost soudců a úředníků lidem jak v civilní službě, tak v armádě; ti všichni mohou být z rozhodnutí většiny svých voličů kdykoli odvoláni.

12. *Nahrazení pravidelné armády všeobecným ozbrojením lidu.*

12. Nahrazení policie a pravidelné armády všeobecným ozbrojením lidu; za čas věnovaný veřejné službě ve všelidové milici musí kapitalisté platit dělníkům a zaměstnancům obvyklou mzdu.

13. Odluku církve od státu a školy od církve; **úplné zesvětštění školství.**

14. *Bezplatné a povinné všeobecné a odborné vzdělání pro všechny děti obojího pohlaví do 16 let; poskytování stravy, ošacení a učebních pomůcek chudým dětem na účet státu.*

14. Bezplatné a povinné všeobecné a polytechnické vzdělání (tj. vzdělání seznamující teoreticky i prakticky se všemi hlavními výrobními odvětvími) pro všechny děti obojího pohlaví do 16 let; těsné spojení výuky s produktivní prací dětí pro společnost.

15. **Poskytování stravy, ošacení a učebních pomůcek všem žákům na účet státu.**

16. **Převedení záležitostí školství a vzdělávání do**

pravomoci demokratických orgánů místní samosprávy; ústřední úřady zbavit práva jakkoli zasahovat do zavádění učebních osnov a do výběru učitelů; učitele volí přímo samo obyvatelstvo a obyvatelstvo má právo nežádoucí učitele odvolávat.

Jako základní podmínku demokratizace našeho státního hospodářství žádá Sociálně demokratická dělnická strana Ruska zrušení všech nepřímých daní a progresivního zdanění příjmů a dědictví.

Vysoký stupeň rozvoje kapitalismu, kterého už bylo dosaženo v bankovníctví a v průmyslových odvětvích sdružených v trusty, i hospodářský rozvrat způsobený imperialistickou válkou a vyvolávající požadavek státní a společenské kontroly nad výrobou a rozdělováním nejdůležitějších výrobků nutí stranu, aby žádala znárodnění bank, syndikátů (trustů) apod.

V zájmu ochrany dělnické třídy před fyzickým a mravním úpadkem, jako i v zájmu rozvoje jejích schopností vést osvobozenecský boj strana žádá:

1. Zkrátit pracovní dobu na osm hodin denně pro všechny námezdní dělníky.

1. Zkrátit pracovní dobu na osm hodin denně pro všechny námezdní dělníky a započítat do ní při nepřetržité práci nejméně hodinovou přestávku na jídlo. V nebezpečných a zdraví škodlivých provozech musí být pracovní den zkrácen na 4—6 hodin.

2. Uzákonit alespoň čtyřicetidvouhodinový pracovní klid týdně pro námezdní dělníky obojího pohlaví ve všech odvětvích národního hospodářství.

3. Úplně zakázat přesčasovou práci.

4. Zakázat noční práci (od 9 hodin večer do 6 hodin ráno) ve všech odvětvích národního hospodářství s výjimkou odvětví schválených dělnickými organizacemi, kde je noční práce z technických důvodů bezpodmínečně nutná.

4. Zakázat noční práci (od 8 hodin večer do 6 hodin ráno) ve všech odvětvích národního hospodářství s vý-

**jimkou odvětví schválených dělnickými organizace-
mi, kde je noční práce z technických důvodů bezpod-
mínečně nutná, avšak s podmínkou, že noční práce
nesmí trvat déle než čtyři hodiny.**

5. Zakázat podnikatelům používání práce dětí školního věku (do 16 let) a zkrátit pracovní dobu mladistvých (16—18 let) na šest hodin.

**5. Zakázat podnikatelům používání práce dětí škol-
ního věku (do 16 let) a snížit pracovní dobu mládeže
(od 16 do 20 let) na čtyři hodiny a zakázat jí noční práci
a práci ve zdraví škodlivých provozech a v dolech.**

*6. Zakázat práci žen v těch odvětvích, kde je škodlivá pro
ženský organismus; uvolnit ženy z práce na čtyři týdny před poro-
dem a na šest týdnů po porodu a po celou tuto dobu jim vyplácet
mzdu či plat v normální výši.*

**6. Zakázat práci žen v těch odvětvích, kde je škodlivá
pro ženský organismus; zakázat noční práci žen; uvol-
nit ženy z práce na osm týdnů před porodem a na osm
týdnů po porodu, a po celou tuto dobu jim vyplácet
plnou mzdu a poskytovat bezplatnou lékařskou pomoc
a léky.**

*7. Při všech závodech, továrnách a jiných podnicích, kde pra-
cují ženy, zřídit jesle pro kojence a batolata a uvolňovat kojící ženy
z práce alespoň jednou za tři hodiny nejméně na půl hodiny.*

**7. Při všech závodech, továrnách a jiných podnicích,
kde pracují ženy, zřídit jesle pro kojence a batolata
a místnosti pro kojení; uvolňovat kojící ženy z práce
aspoň jednou za tři hodiny nejméně na půl hodiny;
vyplácet kojícím matkám podporu a zkrátit jejich pra-
covní den na šest hodin.**

*8. Zavést státní pojištění dělníků ve stáří a pro případ úplné
nebo částečné ztráty pracovní schopnosti z prostředků speciálního
fondu, vytvořeného ze zvláštního zdanění kapitalistů.*

8. Úplné sociální pojištění dělníků:

a) pro všechny druhy námezdní práce;

b) pro všechny případy ztráty pracovní schopnosti,

a to: v důsledku nemoci, úrazu, invalidity, stáří, nemocí z povolání, mateřství, ovdovění, osiření a také nezaměstnanosti aj.;

c) úplnou samosprávu pojištěnců ve všech pojišťovacích ústavech;

d) úhradu nákladů na pojištění na účet kapitalistů;

e) bezplatnou lékařskou péči a léky; zdravotnictví předat do pravomoci samosprávných nemocenských pokladen volených dělníky.

9. Zakázat vyplácení mezd ve zboží; zavést týdenní peněžní výplatu podle všech smluv o najímání dělníků bez výjimky a výplatu mezd v pracovní době.

10. Zakázat podnikatelům, aby z jakýchkoli důvodů a pro jakýkoli účel strhávali z mezd (pokuty, srážky za zmetky aj.).

11. Jmenovat ve všech odvětvích národního hospodářství dostatečný počet továrních inspektorů a rozšířit dohled tovární inspekce na všechny podniky, kde se využívá námezdní práce, státní podniky nevyjímaje (práce služebnictva rovněž podléhá tomuto dozoru); v odvětvích, kde pracují ženy, jmenovat inspektorky; zabezpečit účast zástupců zvolených dělníky a placených státem při dohledu nad dodržováním továrních zákonů a také nad stanovením mzdových sazeb a přebíráním i vyřazováním materiálu a odevzdané práce.

9. Zavést pracovní inspekci zvolenou dělníckými organizacemi a rozšířit její dohled na všechny typy podniků, kde se využívá námezdní práce, ani domácí služebnictvo nevyjímaje; zavést funkci inspektorek v odvětvích, kde pracují ženy.

12. Zavést dohled orgánů místní samosprávy za účasti volených zástupců dělnictva nad hygienickým stavem obytných místností, které dělníkům přiděluje podnikatelé, a také nad domovním řádem v těchto budovách a nájemními podmínkami, aby podnikatelé nemohli zasahovat do života a činnosti námezdních dělníků jakožto soukromých osob a občanů.

13. Zavést řádně organizovaný zdravotnický dohled ve všech podnicích, kde se využívá námezdní práce, přičemž celá lékařská

a zdravotnická organizace musí být zcela nezávislá na podnikatelích; zavést bezplatné lékařské ošetření dělníků na účet podnikatelů při zachování nároku na mzdu po dobu nemoci.

14. *Zavést pro zaměstnavatele trestní odpovědnost za porušování zákonů o ochraně práce.*

10. Vydat zdravotnické zákony ke zlepšení hygieny práce a ochrany života a zdraví dělníků ve všech podnicích, kde se využívá námezdní práce, a předat zdravotní péči do pravomoci zdravotní inspekce volené dělnickými organizacemi.

11. Vydat bytové zákony a zavést bytovou inspekci zvolenou dělnickými organizacemi k dohledu nad hygienickým stavem obytných místností. Bytovou otázku však může vyřešit jedině zrušení soukromého vlastnictví půdy a výstavba levných, zdravotně vyhovujících bytů.

12. Zřídit ve všech odvětvích národního hospodářství podnikové soudy.

15. Zřídit ve všech odvětvích národního hospodářství podnikové soudy, v nichž budou stejným počtem zastoupeny dělnické i podnikatelské organizace.

16. Uložit orgánům místní samosprávy, aby ve všech odvětvích výroby zřídily zprostředkovatelny pro najímání místních a cizích dělníků (burzy práce), na jejichž správě se budou podílet zástupci dělníků i podnikatelů.

13. Aby mohlo být řádně zorganizováno zprostředkování práce pro nezaměstnané, zřídit burzy práce. Burzy práce musí být třídními proletářskými organizacemi (rozhodně ne paritními), musí co nejtěsněji spolupracovat s odborovými a jinými dělnickými organizacemi a dostávat prostředky od orgánů veřejné samosprávy*.

* K odpovídajícímu bodu v Návrhu na změny v minimálním hospodářském programu, který byl vypracován v podsekcí pro ochranu práce programové komise VII. (dubnové) konference a zařazen do brožury Materiály k revizi programu strany, připojil Lenin tuto

V zájmu odstranění pozůstatků nevolnických poměrů, které těžce doléhají přímo na rolníky, a v zájmu svobodného rozvíjení třídního boje na vesnici Sociálně demokratická dělnická strana Ruska *žádá*:

1. *Zrušit všechna stavovská omezení osobnosti a vlastnictví rolníků.*

2. *Zrušit všechny daně a dávky, související se stavovskou výlučností rolníků, a zrušit povinnosti, které mají zotročující charakter.*

3. *Zkonfiskovat církevní, klášterní, údělnou a carskou půdu a odevzdat ji (stejně jako státní půdu) vyšším orgánům místní samosprávy, které sdružují městské a venkovské okresy, přičemž pozemky nezbytné pro osídlovací fond, stejně jako lesy a vody celostátního významu odevzdat do držby demokratického státu.*

4. *Zkonfiskovat půdu v soukromém vlastnictví, kromě drobného pozemkového vlastnictví, a odevzdat ji do rukou vyšších orgánů místní samosprávy zvolených podle demokratických zásad, přičemž minimální výměru pozemků podléhajících konfiskaci stanoví vyšší orgány místní samosprávy.*

Sociálně demokratická dělnická strana Ruska, která podporuje revoluční akce rolnictva včetně konfiskace statkářské půdy, bude vždy a rozhodně čelit veškerým pokusům o zpomalení hospodářského rozvoje. Sociálně demokratická dělnická strana Ruska, jejíž snahou je při vítězném vývoji revoluce odevzdat zkonfiskovanou půdu do držby demokratických institucí místní samosprávy, bude v případě podmínek pro revoluci nepřiznivých usilovat, aby byla mezi rolníky

poznámku: „¹) K problému paritních („rovnoprávných“, tj. takových, v nichž mají stejné zastoupení dělníci i kapitalisté) soudů napsal B. Engels v roce 1891 ve své kritice návrhu Erfurtského programu:

„K tomu by se mělo poznamenat, že by nás mohli zaskočit komorami práce, složenými napůl z dělníků a napůl z podnikatelů. Po dlouhá léta by byla většina vždycky na straně podnikatelů, stačila by k tomu jedna černá ovce mezi dělníky. Není-li dohodnuto, že ve sporných případech podávají *obě poloviny* své mínění *odděleně*, bylo by mnohem lépe, aby byla komora podnikatelů a *vedle toho nezávislá komora dělníků.*“ (podtrhl Engels)²⁵. N. Lenin“ (Materiály k revizi programu strany, Petrohrad 1917, s. 15). *Red.*

rozdělena statkářská půda, na které se dnes prakticky hospodaří v malém nebo která je nezbytná k zaokrouhlení pozemků.

1. Bojuje ze všech sil za okamžitou a úplnou konfiskaci veškeré statkářské půdy v Rusku (jakož i půdy údělné, církevní a jiné).

2. Usiluje o to, aby veškerá půda byla ihned odevzdána rolníkům organizovaným v sovětech rolnických zástupců nebo v jiných, skutečně zcela demokraticky zvolených a na statkářích a úřednících zcela nezávislých orgánech místní samosprávy.

3. Požaduje znárodnění veškeré půdy ve státě; znárodněním přechází vlastnické právo na veškerou půdu do rukou státu a právo disponovat půdou se předává místním demokratickým orgánům.

4. Podporuje iniciativní postup rolnických výborů, které na mnoha místech v Rusku předávají živý i mrtvý statkářský inventář rolníkům organizovaným v těchto výborech ke společensky regulovanému používání při obdělávání veškeré půdy.

5. Doporučuje proletářům a poloproletářům na vesnici, aby se snažili vytvořit z každé statkářské usedlosti dostatečně velké vzorové hospodářství, které by řídili pod vedením agronomů a na kolektivním základě sověty zástupců zemědělských dělníků s použitím nejdokonalejších technických prostředků.

Zároveň si strana ve všech případech a za jakéhokoli stavu demokratických agrárních reforem klade za úkol vytrvale usilovat o samostatnou třídní organizaci vesnického proletariátu, vysvětlovat mu, že mezi jeho zájmy a zájmy rolnické buržoazie je nesmiřitelný protiklad, varovat jej před lákadlem maloroľnického hospodaření, které při zbožní výrobě nikdy nedokáže odstranit bídu mas, a konečně poukázat na nezbytnost úplného socialistického převratu jako jediného prostředku k odstranění veškeré bídy a jakéhokoli vykořisťování.

Sociálně demokratická dělnická strana Ruska ve snaze dosáhnout

svých nejbližších cílů podporuje každé opoziční a revoluční hnutí zaměřené proti nynějšímu společenskému a politickému zřízení v Rusku a rozhodně odmítá všechny reformátorské návrhy spojené s jakýmkoli rozšířením nebo upevněním policejné byrokratické ochrany pracujících tříd.

Sociálně demokratická dělnická strana Ruska je pevně přesvědčena, že zmíněné politické a sociální přeměny lze plně, důsledně a natrvalo uskutečnit jedině svržením samoděržaví a svoláním Ústavodárného shromáždění, které si svobodně zvolí všechen lid.

*I. CELORUSKÝ SJEZD
ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ⁷⁶*

---

*4. – 28. KVĚTNA (17. KVĚTNA – 10. ČERVNA)
1917*

N Á V R H R E Z O L U C E K A G R Á R N Í O T Á Z C E ⁷⁷

1. Veškerá statkářská půda a půda v soukromém vlastnictví, stejně jako údělná, církevní a tak dále musí být okamžitě a bez jakékoli náhrady předána lidu.

2. Rolnictvo musí organizovaně, prostřednictvím svých sovětů rolnických zástupců, okamžitě zabírat všechnu půdu ve svém okolí k obhospodařování, čímž nijak nerozhoduje o definitivním disponování půdou, které přísluší Ústavodárnému shromáždění nebo Celoruské radě sovětů, jestliže lid předá této radě ústřední státní moc.

3. Soukromé vlastnictví půdy musí být úplně zrušeno, to znamená, že vlastnické právo na veškerou půdu musí patřit jedině všemu lidu, disponovat půdou přitom musí místní demokratické orgány.

4. Rolníci musí odmítnout radu kapitalistů, statkářů a jejich prozatímní vlády, že se mají „dohodnout“ s místními statkáři o bezprostředním disponování půdou; kdo má veškerou půdou disponovat, to musí vyřešit organizované rozhodnutí většiny místních rolníků, a nikoli dohoda většiny, tj. rolníků, s menšinou, navíc nepatrnou menšinou, tj. statkáři.

5. Proti předání veškeré statkářské půdy rolníkům bez náhrady bojují a budou všemi prostředky bojovat nejen statkáři, ale i kapitalisté, kteří mají velmi značnou moc nejen finanční, ale i značný vliv na dosud zaostalé masy prostřednictvím tisku, prostřednictvím mnoha úředníků, zaměstnanců apod., kteří si zvykli na nadvládu kapitálu.

Proto předání veškeré statkářské půdy rolnictvu bez náhrady nemůže být ani důsledně provedeno, ani zabezpečeno, dokud rolnictvo neztratí důvěru ke kapitalistům, dokud se rolnictvo pevně nespojí s městskými dělníky a dokud veškerou státní moc úplně nepřevzou sověty dělnických, vojenských, rolnických a jiných zástupců. Jedině státní moc, která bude v rukou těchto sovětů a bude spravovat stát nikoli prostřednictvím policie, úředníků a pravidelné armády odtržené od lidu, ale prostřednictvím lidové ozbrojené milice sdružující všechny dělníky a rolníky, dokáže zabezpečit tuto pozemkovou reformu, požadovanou veškerým rolnictvem.

6. Zemědělstí námezdní dělníci a chudí rolníci, to znamená ti, kteří si vydělávají na živobytí zčásti námezdní prací, protože nemají dost půdy, dobytka a nářadí, musí všemožně usilovat o samostatnou organizaci ve zvláštních sovětech nebo ve zvláštních skupinách v rámci celoroľnických sovětů, aby mohli hájit své zájmy proti bohatým rolníkům, kteří se nutně budou snažit spojovat s kapitalisty a statkáři.

7. V důsledku války hrozí Rusku stejně jako všem válčícím a rovněž mnoha neutrálním (neválčícím) zemím hospodářský rozvrat, katastrofa a hlad pro nedostatek pracovních sil, nedostatek uhlí, železa apod. Zemi může zachránit jedině to, že dělníci a rolníci zástupci převzou kontrolu a řízení veškeré výroby a rozdělování výrobků. Proto je nutné okamžitě připravovat dohody sovětů rolnických zástupců se sověty dělnických zástupců o výměně obilí a jiných produktů vyráběných na venkově za nářadí, obuv, šatstvo a jiné věci bez zprostředkování kapitalistů a kapitalisty odstranit z vedení továren. Ze stejného důvodu je třeba urychlovat předání statkářského dobytka a nářadí rolnickým výborům, aby se toto nářadí a tento dobytek mohly užívat společně. Stejně tak je třeba vyžadovat, aby každý velkostatek byl urychleně přeměněn na vzorové hospodářství se společným obděláváním půdy nejlepším ná-

řadím pod vedením agronomů a z rozhodnutí sovětů zástupců zemědělských dělníků.

*Napsáno před 17. (30.) květnem 1917
Otištěno v květnu 1917 jako samostatný
leták (pro delegáty sjezdu);
v prosinci 1917 v brožuře N. Lenin,
Materiály po agrarnomu voprosu,
nakladatelství Priboj, Petrohrad*

Podle rukopisu

PROJEV O AGRÁRNÍ

OTÁZCE

22. KVĚTNA

(4. ČERVENA) 1917

Soudružky a soudruzi, rezoluce, kterou si vám dovoluji jménem sociálně demokratické frakce rolnického sovětu^[103] předložit, byla vytištěna a rozdána delegátům. Jestliže se na všechny nedostalo, postaráme se, aby hned zítra byl vytištěn další počet exemplářů a rozdán všem zájemcům.

Ve stručném referátě mohu ovšem probrat jen hlavní, základní otázky, které rolníky a dělnickou třídu zajímají nejvíc. Kdo se zajímá o otázku podrobněji, tomu bych mohl doporučit rezoluci naší strany^[110], Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (bolševiků), která vyšla jako příloha k 13. číslu listu Soldatskaja pravda a byla nejednou probírána v našem listu Pravda.⁷⁸ Teď se však budu muset omezit na nejzávažnější body své rezoluce a programu naší strany o agrární otázce^[176], které vyvolávají nejvíc diskusí a nedorozumění. Jedním z prvních bodů, které vyvolávají diskuse nebo nedorozumění, je otázka, o které jsme se zmínili včera nebo předevedčím i na zasedání hlavního pozemkového výboru⁷⁹, o němž jste pravděpodobně všichni slyšeli nebo četli ve včerejších nebo předvčerejších novinách^[12]. Na zasedání hlavního pozemkového výboru byl přítomen jeden z představitelů naší strany, člen ústředního výboru soudruh Smilga. Předložil tam návrh, aby se hlavní pozemkový výbor vyslovil pro okamžité organizované zabírání statkářské půdy rolníky, a za tento návrh byl soudruh Smilga zahrnut spoustou námitek. (*Hlas*: „A tady taky.“) Právě mi někdo říká, že i tady bude proti tomuto návrhu

mnoho soudruhů. O to důkladněji musím vysvětlit tento bod našeho programu, protože se mi zdá, že většina všech námitek vznášených proti našemu programu vzniká myslím z nedorozumění nebo z nesprávného výkladu našich názorů.

Co se říká ve všech rezolucích naší strany, ve všech článcích našeho orgánu, našeho listu Pravda? Říkáme, že veškerá půda bez výjimky má být předána do vlastnictví všeho lidu. K tomuto závěru jsme dospěli na základě studia především rolnického hnutí z roku 1905, prohlášení rolnických poslanců v I. a II. státní dumě⁸⁰, kde se poměrně svobodně — samozřejmě *poměrně* — mohlo vyslovit k této otázce mnoho rolnických poslanců ze všech končin Ruska.

Veškerá půda se musí stát vlastnictvím všeho lidu. Z toho už plyne, že požadujeme okamžité a bezplatné předání statkářské půdy místním rolníkům, ale v žádném případě tím nehájíme zabírání této půdy do vlastnictví a v žádném případě tím nehájíme rozdělování této půdy. Domníváme se, že místní rolníci mají půdu jen převzít a letos ji obdělat podle rozhodnutí schváleného většinou místních rolnických delegátů. Rozhodně tím nehájíme, aby tato půda přešla do vlastnictví rolníků, kteří si ji teď zabírají na jeden osev. Všechny námítky tohoto typu proti našemu návrhu, které neustále slyším a čtu na stránkách kapitalistického tisku, vycházejí prostě z nesprávného výkladu našich názorů. Jestliže jsme říkali — a já to opakuji — říkali jsme to ve všech našich rezolucích, že půda musí být vlastnictvím všeho lidu a musí být předána bez úhrady, pak je jasné, že rozhodnout o definitivním rozdělení této půdy, definitivně rozhodnout o úpravě pozemkových poměrů musí jediné ústřední státní moc, tj. Ústavodárné shromáždění nebo Celeruská rada sovětů, kdyby rolníci a dělníci takovou státní moc, radu sovětů, vytvořili. V tom se všichni shodneme.

Neshody začínají, až když slyšíme takovéto námítky a argumenty: „V tom případě však bude každé okamžité bezplatné předání statkářské půdy rolnictvu znamenat své-

volné jednání.“ Právě tento názor, který nejpřesněji, nejautoritativněji a nejdůrazněji vyjádřil ministr zemědělství Šingarjov ve svém známém telegramu, tento názor považujeme za naprosto mylný, za nevýhodný pro rolníky a zemědělce, za škodlivý pro zajištění země obilím a za nespravedlivý. Tento telegram si dovolím přečíst, abych ukázal, proti čemu máme námitky především.

„Rozhodovat o půdě samostatně, bez celostátně platného zákona, je nepřijatelné. Svévolné jednání přivede stát do katastrofy... rozhodnout otázku půdy podle zákona je věcí Ústavodárného shromáždění. V současné době zemědělci a pozemkoví vlastníci v jednotlivých místech ustavili smířící zemědělské komory při volostních zásobovacích výborech.“^[286]

Toto je nejdůležitější část vládního prohlášení o dané otázce. Když se seznámíte s rezolucí hlavního pozemkového výboru k této otázce^[36]⁸¹, jež byla schválena včera nebo předevčírem, a s rezolucí, která byla schválena také v těchto dnech na poradě členů Státní dumy^[194]⁸², zjistíte, že obě uvedené rezoluce vycházejí ze stejného názoru. Rolníky, kteří chtějí, aby jim půda byla okamžitě a bezplatně předána a aby ji rozděloval místní rolnický výbor, obviňují ze svévolného jednání, protože vycházejí z toho, že jedině dobrovolná dohoda rolníků s pozemkovými vlastníky, zemědělců s vlastníky půdy, jedině taková dohoda prý odpovídá celkovým potřebám a zájmům státu. A to my právě popíráme, s tím nesouhlasíme.

Proberme si tyto námitky proti našemu návrhu. Obvykle se týkají toho, že půda v Rusku je rozdělena mimořádně nerovnoměrně jak mezi jednotlivé malé územní jednotky, jako jsou obce a volosti, tak mezi velké jednotky, jako jsou gubernie a oblasti. A kdyby prý místní obyvatelstvo ve své většině rozhodlo, bez ohledu na vůli statkářů, že půdu zabere, a ještě navíc bez náhrady, nerovnoměrnost by se neodstranila a dokonce by prý vzniklo nebezpečí, že zůstane natrvalo. Na to odpovídáme, že tento argument vznikl z nedorozumění. Nerovnoměrné rozdělení půdy se

stejně neodstraní, dokud Ústavodárné shromáždění nebo ústřední státní moc vůbec nezavede definitivně nový systém. Dokud nebude tento systém zaveden, ať už se věc vyřeší podle představ rolníků nebo statkářů, tak jak chceme my, aby půdu okamžitě převzali rolníci, anebo jak chtějí statkáři, kteří jsou ochotni půdu propachtovat za vysoké nájemné a pod podmínkou, že rolník-nájemce i statkář si ponechají svá práva; ať už to bude tak nebo onak, nerovnoměrné rozdělení půdy zůstane. Tato námitka proti nám je vysloveně nesprávná a nespravedlivá. My říkáme, že je potřebné co nejdřív vytvořit ústřední státní moc, která se bude nejen opírat o vůli a rozhodnutí většiny rolnictva, ale bude také přímo tlumočit mínění této většiny. V tom se shodneme. Když slyšíme námitky proti bolševikům, když čteme útoky kapitalistických novin proti nim, tvrzení, že jsme anarchisté, co nejrozhodněji to odmítáme a považujeme tyto útoky za šíření zlomyslných lží a pomluv.

Za anarchisty jsou považováni ti, kdo popírají nevyhnutelnost státní moci. My však říkáme, že rozhodně nutná je a nejen dnes v Rusku, ale v každém státě, i kdyby už přímo přecházel k socialismu. Co nejpevnější státní moc je bezpodmínečně nutná. My jen chceme, aby tato moc byla plně a výlučně v rukou většiny dělnických, vojenských a rolnických zástupců. A právě tím se lišíme od ostatních stran. Rozhodně netvrdíme, že pevná státní moc není nutná, my jen říkáme, že veškerou statkářskou půdu mají bezplatně převzít rolníci na základě rozhodnutí místního rolnického výboru schváleného většinou a pod podmínkou, že nedojde k žádnému ničení majetku^[110]. Naše rezoluce to formuluje naprosto přesně. Rozhodně odmítáme námitky, které považují uplatnění našeho názoru za svévolné jednání.

Ne, podle našeho názoru je svévolné jednání v tom, když statkáři využívají půdu jen pro sebe nebo za ni berou nájemné. Ale když většina rolnictva říká, že statkářská půda nemá zůstat statkářům a že po celá desetiletí, po staletí

nezažilo rolnictvo od těchto statkářů, pozemkových vlastníků nic jiného než útlak, to není svévolné jednání, to je *obnovení práva*, a obnovení práva se nesmí odkládat. Jestli rolníci převezmou půdu hned teď, neodstraní se tím nerovnoměrné rozdělení půdy mezi oblastmi, to jistě ne, ale tuto nerovnoměrnost neodstraní nikdo, dokud se ne-sejde Ústavodárné shromáždění. A kdybychom se dnes zeptali Šingarjova, který s námi nesouhlasí a v oficiálních dokumentech vytýká stoupencům našich názorů „svévolné jednání“, kdybychom se ho zeptali, co on navrhuje pro odstranění této nerovnoměrnosti, nedokázal by nám na to odpovědět. Nic nenavrhuje a ani nic navrhnout nemůže.

Hovoří o „dobrovolné dohodě rolníků se statkáři“. Co to znamená? Uvedu dva základní údaje, které se týkají vlastnictví půdy v evropském Rusku. Tyto údaje ukazují, že na jednom konci ruské vesnice stojí bohatí statkáři včetně Romanovců, nejbohatších a nejhorších statkářů, na druhém konci chudí rolníci. Uvedu dva údaje, abyste věděli, jakou cenu má tohle řečnění Šingarjova i všech statkářů a kapitalistů. Jsou to tyto dva údaje: Když vezmeme nejbohatší statkáře z celého evropského Ruska, zjistíme, že ti největší, kterých je necelých 30 000, mají kolem 70 miliónů děsjatin* půdy. To znamená víc než 2000 děsjatin na každého z nich. Když vezmeme nejvyšší vrstvy bohatých ruských statkářů, bez rozdílu stavu (většina z nich jsou šlechtici, ale jsou tu i jiní pozemkoví vlastníci), je jich 30 000 a mají 70 miliónů děsjatin! A když vezmeme chudé rolnictvo podle téhož sčítání z roku 1905, které poskytuje poslední údaje shromážděné podle jednotných kritérií pro celé Rusko, údaje, které vlastně nejsou příliš důvěryhodné, jako žádná statistika sestavovaná za cara carskými úředníky, ale přece jen poskytuje údaje, které mají nejbliž pravdě a dají se nejlíp porovnat, když vezmeme chudé rolnictvo, vidíme 10 miliónů hospodářství se 70—75 milióny

* Děsjatina = 1,0925 ha. *Čes. red.*

děsjatin půdy. To znamená jeden má přes 2000 děsjatin, kdežto druhý 7,5 děsjatiny na usedlost!^[219] A to by mělo snad být svévolným jednáním, když rolníci nepřistoupí na dobrovolnou dohodu. Co ale znamená ta „dobrovolná dohoda“? Znamená to, že statkáři možná přenechají půdu za pořádně vysoké nájemné, ale nikomu ji nedají bezplatně. Bude to spravedlivé? Nebude. Bude to výhodné pro rolnické obyvatelstvo? Nebude. Jak bude provedena definitivní úprava vlastnictví půdy, to je věc budoucí ústřední moci, ale teď musí statkářskou půdu okamžitě a bez úhrady převzít rolnictvo pod podmínkou, že zabírání bude organizované. Ministr Černov v hlavním pozemkovém výboru v polemice s mým kolegou Smilgou řekl, že „organizované zabrání“ jsou dvě slova, která se navzájem vylučují: když je to zabrání, pak je to neorganizované, a když je to organizované, není to zabrání. Domnívám se, že tato kritika není správná. Domnívám se, že když se na něčem usnese většina rolnictva ve vsi nebo volosti, v újezdu, v gubernii — a v některých guberniích, ne-li ve všech, rolnické sjezdy ustavily orgány místní moci, které tlumočí zájmy a vůli většiny, orgány, které tlumočí vůli obyvatelstva, tj. většiny zemědělců, když tyto místní mocenské orgány vznikly, jejich rozhodnutí je rozhodnutím moci, kterou budou rolníci uznávat. Je to moc, kterou jistě bude rolnické obyvatelstvo v místech plně respektovat, protože nepochybně tato moc, svobodně zvolená moc, nařídí, aby statkářská půda byla okamžitě předána rolnictvu. Ať rolník ví, že zabírá statkářskou půdu, a když platí, že platí do rolnických, újezdních pokladen, ať ví, že tyto peníze půjdou na zvelebení zemědělství, na budování cest a silnic apod. Ať ví, že zabírá půdu, která není jeho, ale *není ani statkářova*, že je to půda, která patří všemu lidu a o které definitivně rozhodne Ústavodárné shromáždění. Proto statkáři nesmějí mít žádné právo na půdu od samého začátku revoluce, od zřízení prvního pozemkového výboru a za tuto půdu se nesmí vymáhat žádná peněžitá úhrada.

Se svými odpůrci se nejvíce rozcházíme v pojetí toho, co je to pořádek a co je to zákon. Až dosud se za pořádek a zákon považovalo to, co vyhovuje statkářům a úředníkům, kdežto my tvrdíme, že pořádek a zákon je to, co vyhovuje většině rolnictva. A dokud neexistuje Celoruská rada sovětů, dokud neexistuje Ústavodárné shromáždění, do té doby představuje každý místní mocenský orgán — újezdní výbory, guberniální výbory — neodvolatelný pořádek a zákon! Za svévolné jednání označujeme to, že jeden statkář na základě starých odvěkových práv žádá „dobrovolnou“ dohodu s třemi sty rolnickými rodin, z nichž každá má přibližně 7,5 děsjatiny! Říkáme: „Ať se rozhoduje podle většiny; chceme, aby rolníci neztráceli ani měsíc, ani týden, ani den a dostali statkářskou půdu okamžitě!“

Někteří namítají: „Jenže když rolníci budou zabírat půdu okamžitě, zaberou si jí asi víc bohatí, kteří mají dobytek, nářadí atd. Nebude to proto nebezpečné právě z hlediska chudého rolnictva?“ Soudružky a soudruzi, u tohoto argumentu se musíme pozdržet, vždyť naše strana ve všech svých usneseních, programech a provoláních adresovaných lidu prohlašuje: „Jsme strana námezdních dělníků a chudých rolníků; jejich zájmy chceme hájit; s jejich pomocí, jedině s jejich pomocí, s pomocí těchto tříd se může lidstvo zbavit hrůz, do kterých je uvrhla tato válka kapitalistů.“

Proto si takových námitek, které tvrdí, že naše usnesení neodpovídají zájmům chudých rolníků, takových námitek si velmi pozorně všímáme a doporučujeme i vám, abyste jim spolu s námi věnovali zvláštní pozornost, protože tyto námítky se týkají podstaty věci, jádra otázky. Vždyť sama podstata věci nespočívá v ničem jiném, než jak uhájit zájmy námezdních dělníků, městských i venkovských, zájmy chudých rolníků v probíhající revoluci, v probíhající státní přeměně Ruska, jak můžeme a musíme uhájit jejich zájmy proti zájmům statkářů nebo bohatých rolníků, kteří jsou rovněž kapitalisty. Tady jsme ovšem u jádra otázky, u celé její podstaty! A teď přijde námitka, že když doporučujeme

1

Проект реорганизации
на аграрном вопросе
представленный Н. Лениным на Всероссийский
съезд крестьянских депутатов 27 июня с.г.
апрель 1917 г.

---

1. При покупке и продаже движимых
вещей, а равно зданий, крепостей и так далее,
должна непременно перейти во владение без
всякой выгоды.

2. Крестьянство должно гарантировать
себе свои Советы Крестьянских Депутатов, дабы
все земли на земле равномерно для каждой
экономической группы его, и чтобы не пред-
ставила бы им возможности ущемления
земельных прав. Учредительный Съезд
национальн. и Всероссийский Съезд Советов,
если народ передаст центральную аграр-
ную власть в руки этого Съезда Советов.

3. Земляная собственность на земле
должна быть для крестьянства то-есть
право собственности на земельные участки
принадлежать только всему народу;
распоряжаться же землей должно

První strana
Leninova rukopisu
Návrh rezoluce
k agrární otázce.
Z roku 1917

rolníkům, aby ihned zabrali půdu, zaberou ji především ti, kdo mají nářadí a dobytek, kdežto chudí nedostanou nic. Ptám se vás, pomůže tu dobrovolná dohoda se statkáři?

Velmi dobře víte, že statkáři neradi pronajímají půdu rolníkům, kteří nemají ani vindru, a naopak rádi uzavírají „dobrovolné“ dohody, když jim z toho kyne slušný příjem. Zadarmo statkáři své pozemky až dosud jaksi nedávali; alespoň si toho u nás v Rusku nikdo nevšiml.

Taková dobrovolná dohoda se statkáři znamená, že se mnohem víc posílí, zvýší a upevní privilegované, výsadní postavení, výhody pro bohaté rolníky, protože bohatí rolníci jistě mohou statkářům zaplatit a pro každého statkáře je bohatý rolník člověk, který může platit. Statkář ví, že může zaplatit a že od něj lze peníze i vymáhat, a proto při takových „dobrovolných“ dohodách se statkáři jsou na tom právě bohatí rolníci mnohem lépe než chudí. Naproti tomu, jestli existuje možnost pomoci teď chudému rolnictvu, pak jediné tak, jak to navrhuji; půda musí být ihned a bez náhrady předána rolníkům.

Statkářské vlastnictví bylo a je obrovskou nespravedlností. Dostanou-li rolníci tuto půdu do držby bezplatně a bude-li to v souladu s vůlí většiny, nebude to svévolné jednání, ale obnovení práva. Tak se na to díváme my, a proto argument, že na tom chudé rolnictvo prodělá, považujeme za hluboce nesprávný. Za „dobrovolnou“ dohodu se považuje — jediné Šingarjov ji může považovat za „dobrovolnou“ —, když jeden statkář má 2000 děsjatin a 300 rolníků 7,5 děsjatiny na usedlost. Považovat takovou dohodu za dobrovolnou znamená dělat si z rolníků blázny. To není dobrovolná dohoda, ale dohoda rolnictvu vnucená, vnucená do té doby, dokud každý rolnický volostní, guberniální, újezdní a celoruský sovět neprohlásí, že statkářské vlastnictví je obrovská nespravedlnost a že jeho zrušení se nesmí odkládat už ani o hodinu, už ani o minutu.

Půda se musí stát vlastnictvím všeho lidu a rozhodnout o tom musí celostátní orgán moci. Dokud se nesešel, místní

orgány, znovu to opakují, zaberou statkářskou půdu a musí to udělat podle vůle organizované většiny. Není pravda, že v Rusku vládne nepořádek, jak to líčí noviny! Není to pravda, na venkově panuje větší pořádek než dřív, protože se tu rozhoduje podle vůle většiny. Násilnosti vůči statkářům se skoro nevyskytly; případy příkoří a násilí vůči statkářům jsou zcela ojedinělé; je jich nepatrný počet a v rámci celého Ruska nepřevyšují počet případů, k nimž docházelo i v minulosti.

Teď se zmíním o dalším argumentu, který jsem několi-krát slyšel a rozebral v naší Pravdě v souvislosti s okamžitým předáním půdy rolníkům.*[⁹⁶]

Tento argument vychází z toho, že budeme-li rolníkům doporučovat, aby okamžitě zabírali statkářskou půdu bez úhrady, vyvolá to nespokojenost, roztrpčení a obavy a možná to dokonce pobouří vojáky na frontě, kteří si mohou říci: „Když si rolníci zaberou půdu teď, a my musíme být na frontě, nic na nás nezbude.“ Všichni vojáci mohou začít utíkat z fronty a nastane chaos a anarchie. Na to odpoví- dáme, že tato námitka se vůbec netýká základní otázky. I kdyby zabírali půdu za úhradu po dohodě se statkáři, nebo podle rozhodnutí většiny rolnictva, vojáci stejně zůstá- vají na frontě, dokud válka trvá, a samozřejmě zůstanou na frontě a domů na vesnici se vrátit nemohou. Proč by se vojáci na frontě neměli bát, že si statkáři pod záminkou dobrovolné dohody nadiktují nevýhodné podmínky, a proč by se měli bát, že rolnictvo rozhodne podle vůle většiny proti statkářům? To je nepochopitelné! Proč by měl voják na frontě mít důvěru ke statkářovi, k „dobrovolné“ dohodě se statkářem? Chápu, že to říkají strany statkářů a kapita- listů, ale že by takhle uvažovali ruští vojáci na frontě, tomu nevěřím. Jestli dojde k „dobrovolné“ dohodě se statkáři, vojáci to nenazvou pořádkem, spíš v tom budou vidět po- kračování starého statkářského nepořádku.

* Viz tento svazek, s. 148—151. *Red.*

Vojáci budou víc důvěřovat tomu, když jim řekneme: půda se předává lidu, místní rolníci si ji pronajmou a pachtovné nebudou platit statkářům, ale svému výboru na veřejně prospěšné účely, právě pro vojáky na frontě, ale ne statkářům. Když o tom rozhodne většina, vojáci na frontě se dozvědí, že už se neuzavírají žádné „dobrovolné“ dohody se statkáři, že statkáři jsou zrovna tak rovnoprávní občané, kterým nikdo nechce ubližovat. Půda patří všemu lidu, to znamená i statkářovi, ale ne na základě šlechtických privilegií, ale jako každému jinému občanovi. Od té doby, kdy byla svržena carská moc, vláda cara, který byl největším statkářem a utlačovatelem mas, nesmějí mít statkářští vlastníci půdy žádná privilegia. S nastolením svobody musíme pokládat statkářskou moc za svrženou jednou provždy. Tímto názorem nijak neutrpí vojáci na frontě, naopak, budou mít mnohem víc důvěry ke státní moci, budou klidní, pokud jde o domov, když budou mít jistotu, že jejich rodiny nebudou ošizeny a že o ně bude postaráno.

Zbývá ještě jeden argument proti našemu návrhu. Je to tvrzení, že kdyby rolníci ihned zabrali statkářskou půdu, mohlo by takové okamžité, nedostatečně připravené zabránění způsobit, že půda bude hůře obdělána, hůře oseta^[123]. Musím říct, že moc většiny, ústřední státní moc, ještě nevznikla, rolníci ještě nemají dost sebedůvěry a neztratili dosud důvěru ke statkářům a kapitalistům; myslím, že se k tomu každým dnem blížíme, každým dnem ztrácí rolnictvo důvěru ke staré státní moci a uvědomuje si, že v Rusku musí vládnout rolníci, vojenští, dělníci a jiní volení zástupci a nikdo jiný; podle mého názoru se každým dnem tato doba blíží ne proto, že by to nějaké strany doporučovaly: milióny lidí nebudou nikdy poslouchat rady stran, pokud tyto rady neodpovídají tomu, co masy znají z vlastní zkušenosti. Blížíme se rychlými kroky k době, kdy v Rusku bude moc výhradně v rukou rolnických a dělnických volených zástupců. A když mi někdo řekne, že okamžité zabránění půdy nejspíš způsobí špatné obdělání půdy a nekvalitní

oseť, musím mu odpovědět, že naši rolníci, po staletí ubíjení a utlačování svými statkáři, obdělávají pole velmi špatně. V Rusku je ovšem strašlivá krize, která na ně dolehla stejně jako na všechny válčící země, a Rusko se nemůže zachránit jinak, než když bude lépe obdělávat půdu a mnohem šetrněji hospodařit s lidskou prací. Ale může na tom teď při prvním osevu něco změnit „dobrovolná“ dohoda se statkáři? Co myslíte? Budou statkáři lépe dohlížet na obdělávání půdy, budou rolníci hůř obdělávat pole, když budou vědět, že nesejí na statkářské půdě, ale na půdě, která patří všemu lidu? A když mají jistotu, že nebudou platit statkáři, ale do svých rolnických pokladen? To je takový nesmysl, že vždycky žasnu, když takové argumenty slyším; je to přímo neuvěřitelné a je to jen vychytralost statkářů.

Statkáři si uvědomili, že se už nedá vládnout holí, moc dobře si to uvědomili, a začínají vládnout jinou metodou, která je pro Rusko novinkou, ale v západní Evropě, v západoevropských zemích existuje dávno. Že už se nedá vládnout holí, to u nás ukázaly dvě revoluce a v západoevropských zemích to ukázaly desítky revolucí. Tyto revoluce jsou pro statkáře a kapitalisty školou, učí je, že vládnout lidu znamená obelhávat ho a lichotit mu; umět se přizpůsobit, připnout si na klopou rudou stužku, a i kdyby to byli vydřiduši, říkat: „My jsme revoluční demokracie, prosíme vás, abyste počkali, a my pro vás všechno uděláme.“ Argument, že rolníci osejí pole hůř teď, když už nebudou osívat statkářskou půdu, ale půdu všeho lidu, je přímo zesměšňováním rolníků, je to pokus udržet si moc nad nimi podvodem.

Opakuji, statkářské vlastnictví nesmí vůbec existovat; držba ještě není vlastnictví, držba je dočasné opatření a každým rokem se mění. Rolník, který dostane do nájmu kousíček půdy, si nesmí myslet, že půda je jeho. Půda není ani jeho, ani statkáře, ale patří lidu. Opakuji, že tím se osev v tomto roce, letos na jaře, nemůže zhoršit. Taková do-

mněnka je tak absurdní a neuvěřitelná, že vám řeknu jen jedno: dejte si pozor na statkáře, nevěřte jim, nedejte se zmást hezkými slovy a sliby. Pamatujte, že rozhodnutí většiny rolníků, kteří bývají při rozhodování dost opatrní, je oprávněné a je výrazem zájmů celého státu. V tomto směru je na rolníky spolehnouti. Mám tu například rozhodnutí penzských rolníků^[171], na jehož všech bodech je zřejmá neobyčejná opatrnost: rolníci nezamýšlejí žádnou okamžitou přeměnu v celém Rusku, ale nechtějí se nechat vehnat do nesnesitelného zotročení, a v tom mají pravdu. Nejhorším zotročením bylo a bude zotročení statkářské, zotročení pozemkovými vlastníky a vykořisťovateli. A proto se nesmí už ani o týden, ani o hodinu odkládat odstranění tohoto zotročení. Jakékoli zabírání půdy se však musí provádět organizovaně, ne do vlastnictví nebo k rozdělení, ale jedine do společného užívání půdy patřící všemu lidu.

Otázku zabírání půdy bych mohl uzavřít odpovědí, že námitky statkářů a kapitalistů proti jsou vedeny snahou nás klamat, ale námitky lidí, kteří nejsou statkáři ani kapitalisty a kteří chtějí zájmy pracujících hájit, vznikly z nedorozumění, z přehnané důvěry ve lživá tvrzení kapitalistů a statkářů namířená proti nám. Probereme-li naše argumenty, ukazuje se, že spravedlivý požadavek okamžitě zrušit statkářské vlastnictví stejně jako předat půdu lidu se nedá splnit, dokud se nesejde ústřední státní moc, ale okamžitě předat půdu do držby v jednotlivých místech rolníkům radíme co nejdůrazněji, a to tak, aby nepřipustili ani sebemenší narušení pořádku. Radíme to v našich rezolucích a možná že je to rada zbytečná, protože rolníci už tak stejně postupují.

Přejdu k druhé otázce, které musíme věnovat prvořadou pozornost, k otázce, jak bychom chtěli a jak bychom měli v zájmu pracujících naložit s půdou, až bude vlastnictvím všeho lidu, až bude zrušeno soukromé vlastnictví. Tento den se už v Rusku rychle přibližuje. Opravdu, síla statkářské moci je už ochromena, i když ještě není zničena. Až

budou mít půdu v držbě všichni rolníci, až nebudou statkáři, co potom, jak půdu rozdělit? V této otázce je podle mého nutné dospět k určitému obecně platnému názoru, zásadnímu názoru, protože o půdě v jednotlivých místech bude samozřejmě vždycky rozhodovat rolnictvo. V demokratickém státě to ani jinak nejde, to je tak jasné, že je zbytečné o tom mluvit. Ale na otázku, co udělat, aby půdu dostali pracující, odpovídáme: chceme hájit zájmy námezdních dělníků a chudých rolníků. Naše strana sociálních demokratů-bolševiků Ruska to považuje za svůj úkol. Klademe si otázku: Když se řekne, že půdu převezme lid, je to totéž, jako když se řekne, že půdu převezmou pracující? A odpovídáme na to: Ne, není to totéž! Když se řekne, že půdu převezme lid, znamená to, že statkářské vlastnictví bude odstraněno: znamená to, že všechna půda patří všemu lidu, že každý, kdo si bere půdu, pronajímá si ji od všeho lidu. Když se zavede tento pořádek, bude to znamenat, že ve vlastnictví půdy nebudou žádné rozdíly, všechna půda bude stejná, jak rolníci často říkají: „Všechny staré ploty a ohrady se zruší, meze se rozorají a bude svobodná půda a svobodná práce.“

Znamená to, že půda se předává všem pracujícím? Ne, neznamená. Svobodná práce na svobodné půdě znamená, že všechny staré formy vlastnictví půdy jsou zrušeny, žádné jiné vlastnictví půdy než státní neexistuje; každý si pronajímá půdu od státu; je tu společná státní moc, moc všech dělníků a rolníků, a od této moci si rolník půdu pronajímá; mezi státem a rolníkem nejsou žádní prostředníci; každý si pronajímá půdu podle stejných zásad; to je svobodná práce na svobodné půdě.

Znamená to, že se půda předává všem pracujícím? Ne, neznamená. Půda se jíst nedá, a abyste na ní mohli hospodařit, musíte mít nářadí, dobytek, vybavení a peníze; bez peněz a bez nářadí se hospodařit nedá. Proto když zavedete takový pořádek, že bude svobodná práce na svobodné půdě, nebude existovat žádné statkářské vlastnictví, ne-

budou existovat žádné pozemkové kategorie⁸³, ale bude existovat jen všelidové vlastnictví a svobodní nájemci, kteří si budou pronajímat půdu od státu. Když tohle zavedete, nebude to předání půdy všem pracujícím, bude to jen znamenat, že každý hospodář bude půdu volně užívat; kdo bude chtít, pronajme si svobodně půdu patřící celému státu. To bude veliký pokrok ve srovnání s carským, statkářským Ruskem. Bude to velký pokrok, protože statkářské, carské Rusko bylo zemí, kde 70 miliónů děšatin půdy patřilo 30 000 Markovům, Romanovům a podobným statkářům; bude to Rusko, kde se bude svobodně pracovat na svobodné půdě. Už teď se to na mnoha místech uskutečnilo. Rusko už teď udělalo pokrok oproti carskému, statkářskému Rusku, ale není to ještě předání půdy pracujícím, je to předání půdy hospodáři, protože když je půda státní a budou si ji pronajímat ti, kdo na ní chtějí hospodařit, nestačí to, nestačí jen chtít hospodařit, musí se taky umět hospodařit, ale ani to nestačí. Každý zemědělský dělník a nádeník umí hospodařit, jenže nemá dost dobytka, náradí a kapitálu, a proto se můžete sebemoudřeji usnášet a mluvit, a stejně tím svobodnou práci na svobodné půdě nezavedeme. I když na každé volostní správě vyvěsíme oznámení o svobodné půdě, situace pracujících se tím nijak nezlepší, právě tak jako v západoevropských republikách, kde jsou na věznicích nápisy „Volnost, rovnost, bratrství“. Tím věznicemi ještě nepřestávají být věznicemi. Když na továrnu napíšeme slova „Volnost, rovnost, bratrství“ jako v Americe, nepřestane tím být ještě továrna galejemi pro pracující a rájem pro kapitalisty.

Proto teď musíme přemýšlet o tom, jak dál, jak dosáhnout, aby nejen existovala svobodná práce, což už je pokrok, ale není to ještě krok k ochraně zájmů pracujících, je to krok k osvobození od statkářského vysávání, od statkářského vykořisťování, osvobození od Markovů, od policie atd., ale není to ještě krok k ochraně zájmů pracujících, protože bez dobytka, bez náradí a bez kapitálu nemůže

chudý, nemajetný rolník půdu užívat. Proto mám tak velkou nedůvěru k takzvaným dvěma měřítkům či dvěma normám, normě pracovní a normě životního minima. Víím, že v narodnických stranách se tyto normy pořád probírají a vyjasňují. Víím, že podle názoru těchto stran se tyto dvě normy, tato dvě měřítka musí zavést: norma pracovní, tj. největší výměra půdy, kterou rodina stačí obdělávat, a norma životního minima, nejmenší výměra půdy, která ještě stačí rodinu uživit. Říkám, že mám k této otázce norem či měřítek velkou nedůvěru, a myslím, že je to byrokratický plán, který nepřinese žádný užitek a v praxi neobstojí, i kdybyste ho tady schválili. A to je právě to! Tento plán nemůže nijak významněji zlepšit postavení námezdních dělníků a chudých rolníků, tento plán, i když ho schválíte, zůstane na papíře tak dlouho, dokud vládne kapitalismus. Tento plán nám nepomáhá najít správnou cestu od kapitalismu k socialismu.

Když se mluví o těchto dvou měřítcích, o těchto dvou normách, představují si to lidé tak, jako by existovala jen půda a občané, jako by nic jiného na světě neexistovalo. V tom případě by to byl dobrý plán. Jenže všechno je jinak: je tu vláda kapitálu, vláda peněz a bez peněz se ani na té nejsvobodnější půdě při jakýchkoli „měřítcích“ hospodařit nedá, protože dokud existují peníze, existuje i námezdní práce. A to znamená, že bohatí rolníci — a těch je v Rusku nejméně milión rodin — utlačují a vykořisťují námezdní dělníky a budou je utlačovat i na „svobodné“ půdě. Tito bohatí rolníci si soustavně, ne výjimečně, ale běžně najímají dělníky na rok, na určitou dobu, na den, to znamená, že vykořisťují chudé rolníky, proletáře. A kromě toho tu jsou další milióny rolníků bez potahů, kteří nemohou existovat, když nebudou prodávat svou pracovní sílu, když nepůjdou na sezónní práce atd. Dokud zůstane zachována vláda peněz, vláda kapitálu, můžete si zavádět jakékoli „normy“, v nejlepší případě neobstojí v praxi, protože nebudou brát v úvahu hlavní faktor, že vlastnictví

nářadí, dobytka i peněz je rozděleno nerovnoměrně; nebudou brát v úvahu námezdní práci, která je vykořisťována. To je základní fakt současného života v Rusku, ten se nedá obejít, a zavedeme-li jakákoli „měřítko“, život je obejde a „měřítko“ zůstanou na papíře. Proto chceme-li obhájit zájmy nemajetných a chudých rolníků v této veliké přeměně Ruska, kterou teď uskutečňujete a kterou jistě uskutečníte, až bude soukromé vlastnictví odstraněno, až se udělá další krok k lepší, socialistické budoucnosti, chceme-li, aby v této velké přeměně, s níž právě začínáte, která bude dalekosáhlá a která — bez nadsázky — se v Rusku určitě uskuteční, protože neexistuje síla, která by tomu zabránila, chceme-li tedy obhájit zájmy dělníků a chudých rolníků, nemůžeme považovat za řešení, že zavedeme normy nebo měřítko, ale musíme hledat jinou cestu.

Já i další členové naší strany, jejímž jménem mám čest hovořit, známe jen dvě cesty, jak hájit zájmy zemědělských námezdních dělníků a chudých rolníků; a tyto dvě cesty také doporučujeme pozornosti rolnického sovětu.

První cesta je organizovat zemědělské námezdní dělníky a chudé rolníky. Chceme a radíme, aby se v každém rolnickém výboru, v každé volosti, újezdu a gubernii utvořila zvláštní frakce nebo zvláštní skupina zemědělských námezdních dělníků a chudých rolníků, takových, co si musí položit otázku: když se půda zítra stane vlastnictvím všeho lidu — a ona se jím určitě stane, protože to lid chce — co budeme dělat? My, kteří nemáme dobytek ani nářadí, kde je vezmeme? Jak budeme hospodařit? Jak máme hájit své zájmy? Jak se máme postarat o to, aby se půda, která bude vlastnictvím všeho lidu, nedostala do rukou *jen majetným hospodářům*? Jestli ji dostanou ti, co mají dost dobytka a nářadí, co z toho budeme mít my? Proto jsme uskutečnili tento velký převrat? O tohle nám šlo?

Půdu bude mít „lid“, jenže to k obraně zájmů zemědělských námezdních dělníků *nestačí*. Hlavní cesta není v tom, že se tady nahoře nebo na rolnickém výboru stanoví „mě-

řítka“, kolik půdy smí mít jednotlivec. Dokud vládne kapitál, tato měřítka nepomohou a nadvládu kapitalismu neodstraní. K odstranění kapitalismu, k předání všemu lidu patřící půdy *pracujícím* vede jenom jedna hlavní cesta, cesta organizování zemědělských námezdních dělníků, kteří se budou řídit vlastními zkušenostmi, vlastními postřehy, svou nedůvěrou k tomu, co jim říkají vesničtí vydřiduchové, i když nosí rudé stužky a říkají si „revoluční demokraté“.

Jedině samostatné organizování v jednotlivých místech, jediné vlastní zkušenosti chudé rolníky poučí. A tyto zkušenosti nebudou získány lehce, nemůžeme slíbit a neslibujeme ráj na zemi. Ne, statkáři budou svrženi proto, že to lid chce, ale *kapitalismus* zůstane. Jeho svržení je mnohem těžší, k jeho svržení vede jiná cesta. Je to cesta samostatných, zvláštních organizací zemědělských námezdních dělníků a chudých rolníků. Právě to považuje naše strana za prvořadé.

Jedině od této cesty můžeme očekávat, že půda postupně, s obtížemi, ale zaručeně přejde skutečně do rukou pracujících.

Druhý krok, který naše strana doporučuje, je v tom, aby se z každého velkého hospodářství, například z každého velkého statkářského vlastnictví, kterých je v Rusku 30 000, utvořilo co nejdřív vzorové hospodářství, na němž by *společně* hospodařili zemědělstí dělníci spolu se školenými agronomy, přičemž by se používal statkářův dobytek, jeho nářadí atd. Bez tohoto *společného* hospodaření pod vedením sovětů zemědělských dělníků nedosáhneme toho, aby všechna půda patřila *pracujícím*. Společné hospodaření je jistě obtížné, a kdyby si někdo představoval, že takové společné hospodaření se dá nařídit a nadiktovat shora, byl by blázen, protože po staletí udržovaný způsob samostatného hospodaření nemůže zmizet naráz, protože k tomu jsou zapotřebí peníze a je také zapotřebí přizpůsobit se novému způsobu života. Kdyby tyto rady, tento názor na společné hospodaření, společný inventář a na společný dobytek při

nejlepším využití náradí ve spolupráci s agronomy, kdyby tyto rady byly výmyslem některé strany, bylo by to špatné, poněvadž na radu nějaké strany k žádným změnám v životě lidu nedochází, na radu stran nejdou desetimilióny lidí do revoluce; taková přeměna bude daleko větší revolucí než svržení slabomyslného Mikuláše Romanova. Opakuji, že desetimilióny lidí nejdou do revoluce, protože si to někdo přeje, jdou až tehdy, když nastane zoufalá bída, když se lid dostane do nesnesitelné situace, když společný nápor, odhodlání desetimiliónů lidí rozbije všechny staré přehradu a je opravdu s to budovat nový život. Jestliže jsme pro toto opatření, jsme zároveň pro to přistupovat k němu opatrně, a když mluvíme o jeho nevyhnutelnosti, vycházíme nejen z našeho programu, z našeho socialistického učení, ale i z toho, že jako socialisté jsme při pozorování života západoevropských národů dospěli k tomuto závěru. Víme, že tam došlo k mnoha revolucím, z nichž vznikaly demokratické republiky; víme, že v Americe byli roku 1865 poraženi otrokáři a že pak byly stamilióny děsatin rozděány rolníkům bezplatně nebo skoro bezplatně, a přesto tam vládne kapitalismus jako nikde jinde a utlačuje pracující masy stejně, ne-li víc než v jiných zemích. Toto socialistické učení, toto pozorování jiných národů nás přivedlo k pevnému přesvědčení, že pomocí nejlepších strojů a pod vedením agronomů seznámených s vědeckými metodami se jařma kapitalismu zbavíme jen tehdy, budou-li zemědělstí dělníci obdělávat půdu společně. Kdybychom však vycházeli pouze ze zkušeností západoevropských států, bylo by to s námi špatné, protože lid jako celek je v Rusku schopen udělat závažný krok po této nové cestě jedině v případě krajní nutnosti. A my říkáme: právě nastala doba, kdy tato krajní nutnost, kterou pociťuje všechen ruský lid, klepe na dveře. Tato krajní nutnost spočívá v tom, že postaru se hospodařit nedá. Budeme-li se postaru držet malých hospodářství, byť i jako svobodní občané na svobodné půdě, stejně nám hrozí nevyhnutelná záhuba, protože hos-

podářský rozvrat se každým dnem, každou hodinou blíží. Mluví o tom všichni; je to skutečnost, která není důsledkem zlé vůle jednotlivců, ale světové dobovačné války, důsledkem kapitalismu.

Válka připravila o život spousty lidí, celý svět se topí v krvi, válka přivedla celý svět do záhuby, bez přehánění — nikdo nemůže zaručit, co bude zítra. Všichni o tom mluví. Vezměte si list Izvěstija sověta rabočich i soldatskich deputatov, tam se pořád píše, že kapitalisté se uchylují k pasívní rezistenci a k vylukám^[72]. To znamená, že není práce a že kapitalisté hromadně propouštějí dělníky. Tak daleko přivedla tato zločinná válka nejen Rusko, ale všechny země.

Proto říkáme: hospodařit na jednotlivých pozemcích, i když to bude „svobodná práce na svobodné půdě“, to není východisko ze strašlivé krize, ze všeobecného hospodářského rozvratu, to není záchrana. Potřebujeme *všeobecnou pracovní povinnost*. Potřebujeme co nejlépe hospodařit s lidskou prací, potřebujeme neobyčejně silnou a pevnou moc, která by byla schopna tuto všeobecnou pracovní povinnost zavést; tu nemohou zavést úředníci, tu mohou zavést jedině sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, protože ony jsou lid, lidové masy, a ne byrokratická moc, protože ony znají celý život rolníků odshora až dolů a mohou proto zavést pracovní povinnost, mohou zorganizovat takovou ochranu lidské práce, aby práce rolníka nepřicházela nazmar a aby se tak ke společnému obdělávání přecházelo postupně a uváženě. Je to těžké, ale musí se přejít ke společnému obdělávání půdy ve velkých vzorových hospodářstvích; jinak nevybředneme z hospodářského rozvratu, z této přímo zoufalé situace, v níž se Rusko ocitlo, a bylo by velkou chybou, kdyby si někdo myslel, že tak velká přeměna v životě lidu se dá uskutečnit naráz. Ne, vyžaduje to nesmírně mnoho práce, obrovskou námahu, odhodlání a energii každého jednotlivého rolníka a dělníka ve svém prostředí, v práci, kterou zná, ve výrobě, kterou desítky let vykonává. Taková věc se nedá udělat na něčí

rozkaz, ale udělat se musí, protože dobyvačná válka přivedla celé lidstvo na pokraj záhuby, desetimilióny lidí připravila tato strašlivá válka o život a připraví o něj další, jestli nenaženeme všechny síly, jestli všechny organizace sovětů dělnických a rolnických zástupců nepodniknou společně rozhodné kroky ke společnému obdělávání půdy bez kapitalistů, bez statkářů. Jedině tato cesta povede k tomu, že půda bude skutečně předána pracujícím. (*Potlesk.*)

*Otištěno 25. května 1917 v listě
Izvěstija userossijskogo sověta
kresťjanskich deputatov, č. 14,
v prosinci 1917 v brožuře: N. Lenin,
Materialy po agrarnomu voprosu,
nakladatelství Priboj, Petrohrad*

*Podle textu brožury
porovnaného s textem
listu*

STRANY VE VOLBÁCH DO PETROHRADSKÝCH OBVODNÍCH DUM

Seznamy kandidátů do obvodních dum jsou zveřejněny (viz bezplatná příloha listu Vědomosti občestvennogo gradonačalstva⁸⁴ ze 17. května)[¹⁷, ²¹⁶]. Nejsou tam bohužel údaje o všech obvodech, nýbrž jen o deseti. Přesto však získáváme neobyčejně jasný a přesný obraz o *stranické příslušnosti*, obraz, který si musíme pozorněji prostudovat jak v zájmu volební agitace, tak v zájmu vyjasnění vztahu mezi stranami a *třídami*.

Příslušnost ke straně je, jak známo, zároveň podmínkou i ukazatelem politické vyspělosti. Čím je určité obyvatelstvo nebo určitá třída politicky vyspělejší, vzdělanější a uvědomělejší, tím více bývají zpravidla organizovány v politických stranách. Toto všeobecné pravidlo potvrzují zkušenosti všech civilizovaných zemí. A z hlediska třídního boje je i pochopitelné, že to tak musí být: neorganizovanost v politických stranách nebo nedostatečná stranická vyhraněnost či organizovanost svědčí o třídní nepevnosti (v lepším případě; v horším případě o tom, že masy jsou obelhávány politickými šarlatány — jev až příliš dobře známý v parlamentních státech).

Co nám tedy ukazují zveřejněné kandidátky v Petrohradě, pokud jde o politickou příslušnost?

Celkově bylo v deseti obvodech předloženo 71 kandidátek. Z nich zřetelně vyplývá, že se dělí na *pět* velkých skupin:

1. SDDSR — *bolševici*. Kandidátky byly předloženy ve všech deseti obvodech. Naše strana tvoří blok se dvěma skupinami: s mezirajonovci a s menševiky-internacionalisty. Tento blok se řídí přísnými zásadami a byl otevřeně

proklamován v rezolucích petrohradské^[102] a celoruské konference naší strany⁸⁵. Základní otázkou současného politického života v Rusku i na celém světě je boj mezi internacionalismem proletářů a šovinismem (neboli „obranářstvím“) velkoburžoazie a maloburžoazie. A naše strana veřejně vyhlásila, že je odhodlána usilovat o „sblížení a spojení“ (viz rezoluci celoruské konference o spojení internacionalistů^[98] proti maloburžoaznímu obranářskému bloku) všech internacionalistů.

Strana proletariátu vystoupila ve volbách jasně, otevřeně a jednotně.

2. Stejně jasný třídní profil má zřejmě strana „svobody lidu“, tj. strana kadetů, ve skutečnosti strana kontrarevoluční buržoazie. Má také deset kandidátek jenom vlastní strany ve všech deseti obvodech. *Všechny* strany statkářů a kapitalistů teď *podporují*, jak známo, kadety, zatím to však dělají *tajně*.

3. Na třetím místě ve smyslu stranické vyhraněnosti je nově utvořená radikálně demokratická strana, která předložila vlastní kandidátky jen v šesti obvodech z deseti. Tato dosud neznámá strana je nepochybně taky kapitalistická a doufá, že „vymámí“ hlasy maloměšťáků nezávaznými sliby — je to něco jako přestrojení kadeti.

4. Čtvrté místo zaujímá skupina se sedmnácti kandidátkami v devíti obvodech. Tvoří ji narodnici (trudovici, socialisté-revolucionáři, lidoví socialisté⁸⁶) a menševici společně s nechvalně známou skupinou Jednota⁸⁷ v nejpestřejších vzájemných kombinacích.

Je to skutečná ukázka maloburžoazního galimatyáše a maloburžoazní bezzásadovosti! *Ani jedna* z těchto skupin a stran se neodvážila učinit alespoň jedno veřejné, principiálně zdůvodněné, předem proklamované rozhodnutí o svém sblížení a spojení. Nechaly se unášet událostmi a daly se strhnout šovinistickým proudem. Spadly do stejného bahna a jako praví maloměšťáci se v něm čvachtají a snaží se „proplout“ v každém obvodě každá po svém,

jak jen to jde! Hlavně se tam nějak dostat — to je jejich heslo.

Kdyby je zásadně spojovalo obranářství nebo podpora koaliční vlády, proč by se nemohly spojit v jediný, skutečně zásadový politický blok, který by v této volební kampani otevřeně vystupoval.

Jenže to je právě to, že maloburžoazii, tj. narodnikům a menševikům, chybí zásadovost i politická vyhraněnost! Všichni jsou obranáři a ministerialisté. Ale navzájem si nevěří. V jednom obvodu vystupují socialisté-revolucionáři samostatně, v druhém v bloku s lidovými socialisty a s trudoviky (s lidmi, již souhlasí s vykupováním půdy!! Se stranami, které socialisté-revolucionáři Vichljajev, Černov a spol. v letech 1906—1907 *otevřeně* obviňovali z přehnané úcty k *soukromovlastnickým* pudům!!). Nejčastěji vystupují v bloku s menševiky, někdy se skupinou Jednota, o níž se Dělo naroda vyjadřuje buď nepřátelsky, nebo pohrdavě.

Co na tom! Maloměšťák spolkne všechno. Co je maloměšťákovi po politické vyhraněnosti, po zásadovosti! V novinách jsme proti skupině Jednota, ale když se chceme dostat do dумы, jsme *pro ni*...

A stejně tak menševici. V novinách jsou proti skupině Jednota, na celoruské konferenci menševiků⁸⁸ přivítali nechvalně známého Dejče výkřiky nesouhlasu, až si na to Jedinstvo otevřeně stěžovalo.^[82] Ale co, maloměšťák má krátkou paměť. Jsme přece maloměšťáci! „V zásadě“ jsme proti Dejčům a Iordanským, před dělníky se za ně stydíme, ale když chceme získat dobře placená místa, jsme ochotni být s těmito pány na společné kandidátce!

Jen ať všichni uvědomějí dělníci vědí, ať o tom informují všechno dělnictvo, že blok socialistů-revolucionářů a všech narodniků s menševiky je blak lidí, kteří zbaběle protlačují hrdiny skupiny Jednota, *lidí, kteří se stydí za své spojence!*

Ve dvou obvodech, v kazaňském a spasském, nejsou vůbec žádní menševici ani socialisté-revolucionáři: zřejmě *se schovali* na kandidátkách obvodních sovětů dělnických

a vojenských zástupců, tj. na kandidátkách *stranicky neorganizovaných* (v obou případech je počet kandidátů velmi neúplný: 38 a 28 proti 54 a 44 kadetským, proti 43 a 46 našim). Takže ve dvou obvodech se maloburžoazní strany dokonce ani nezmohly na to, aby zaujímaly vůbec nějaká stranická stanoviska, a definitivně sklouzly do bahna nestranickosti: „Proč zaujímat stranické postoje, hlavně když nás zvolí!“ To bylo vždy a všude heslo buržoazních přívrženců parlamentarismu.

5. V páté skupině už vůbec nejde o nějakou stranickou vyhraněnost. V deseti obvodech je 28 kandidátek, přičemž většina skupin existuje jen v jednom obvodě. To už není jenom maloměšťáctví, to je maloměšťáctví křížené s lokálpatriotismem! A kdo tu všechno není! „Domovní správa“ i „skupina zaměstnanců výchovných zařízení“, „skupina bojující za poctivost, zodpovědnost a spravedlnost“ (věřte nebo nevěřte...) i „demokraticko-republikánští a socialističtí činitelé, kandidovaní politicky neorganizovanými demokraticko-republikánskými pracujícími, zastoupenými v domovních výborech“...

Soudruzi dělníci! Dejte se všichni do práce, navštivte byty těch nejchudších, mobilizujte a vzdělávejte služebnictvo a zaostalejší dělníky atd. atd.! Agitujte proti kapitalistům a kadetům, kteří se vydávají za „radikální demokraty“ a schovávají se za záda kadetů! Agitujte proti maloburžoaznímu obranářskému blátu narodníků a menševiků, proti jejich stranicky nevyhraněnému a bezzásadovému bloku, proti tomu, aby se na společné kandidátky propašovali trudovičtí stoupenci vykupování půdy i hrdinové Plechanovovy skupiny Jednota, s níž se dokonce stydí mít něco společného i vládní listy Dělo naroda a Rabočaja gazeta!

DVA NEDOSTATKY

Když kritizujeme jiné strany, musíme kritizovat i sebe. Uveřejněné seznamy kandidátů do petrohradských obvodních dum^[17, 216] odhalily dva nedostatky v naší stranické organizaci a činnosti.

První nedostatek. V Litějším obvodu je na našem seznamu pouze 33 kandidátů proti 63 kandidátům kadetů a bloku menševiků se skupinou Jednota a s narodniky. Jak je vidět, nenašli naši straniční pracovníci v obvodu, kde bydlí bohatí lidé, víc než 33 kandidátů proletářské strany. Jenže to je zjevný nedostatek naší práce, zjevný důkaz, že jsme nepronikli dost „hluboko“ mezi pracující a vykořisťované. Musíme se rozloučit se zaběhnutou praxí, ve čtvrtích bohatých musíme jít obzvlášť energicky „mezi lid“ a probouzet další vrstvy pracujících a vykořisťovaných k uvědomělému životu. Měli bychom získat neorganizované proletáře — převážně například z řad *služebnictva* — pro účast ve volbách a nebát se zařadit ty nejspolehlivější z nich na proletářskou kandidátku. Proč bychom se měli bát menšiny stranicky neorganizovaných *proletářů*, když většina patří uvědomělým proletářům internacionalistům? ...*

*Napsáno mezi 23. a 27. květnem
(5. a 9. červnem) 1917
Poprvé otištěno roku 1928
v publikaci Leninskij sbornik VII*

Podle rukopisu

* Tady rukopis končí. *Red.*

R E Z O L U C E
O E K O N O M I C K Ý C H
O P A T Ř E N Í C H K B O J I
P R O T I H O S P O D Á Ř S K É M U
R O Z V R A T U ⁸⁹

1. Naprostá dezorganizace celého hospodářského života v Rusku dosáhla takového stupně, že už nelze odvrátit nedozírnou katastrofu, která úplně zastaví celou řadu důležitých výrobních odvětví, znemožní rolníkům hospodařit v potřebném rozsahu, přeruší železniční spojení a znemožní dovoz obilí pro milióny průmyslového obyvatelstva a do měst. Takováto katastrofa je už dnes nevyhnutelná. Ba co víc, hospodářský rozvrat už vypukl a postihl řadu odvětví. Proti hospodářskému rozvratu se dá úspěšně bojovat jen s největším vypětím všech sil a jen tehdy, když místní i ústřední orgány státní mocí okamžitě podniknou celou řadu revolučních opatření.

2. Katastrofu nelze odvrátit ani byrokratickou cestou, tj. vytvořením institucí, v nichž by měli převahu kapitalisté a úředníci, ani ochranou zisků kapitalistů, jejich neomezené moci ve výrobě, jejich nadvlády nad finančním kapitálem a jejich obchodních tajemství při bankovních, obchodních a průmyslových operacích. To dokázaly naprosto jasně zkušenosti z mnoha dílčích projevů krize v jednotlivých výrobních odvětvích.

3. Jediná cesta k záchraně před katastrofou je zavedení skutečně dělnické kontroly nad výrobou a rozdělováním výrobků. Předpokladem takovéto kontroly je za prvé, aby ve všech rozhodujících institucích měli dělníci zajištěnu nejméně tříčtvrtinovou většinu všech hlasů, přičemž musí být do ní zapojeni podnikatelé, kteří podnik neopustili,

i vysokoškolsky vzdělaný technický personál; za druhé, aby závodní výbory, ústřední a místní sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců, jakož i odborové organizace měly právo podílet se na kontrole a aby tedy měly také přístup ke všem obchodním a bankovním knihám a byly jim povinně poskytovány všechny údaje; za třetí, aby totéž právo měli představitelé všech velkých demokratických a socialistických stran.

4. Dělnická kontrola, kterou kapitalisté už v mnoha konfliktních situacích respektovali, musí být co nejdříve rozšířena o celou řadu pečlivě promyšlených a postupně, avšak bezodkladně prováděných opatření k regulování veškeré výroby a rozdělování výrobků dělníky.

5. Dělnická kontrola musí být také, a to se stejnými právy, rozšířena i na všechny finanční a bankovní operace, přičemž musí být seznámena s celou finanční situací. Na této kontrole se budou podílet sověty a sjezdy zaměstnanců bank, syndikátů atd., které budou ihned svolány.

6. Záchrana země před katastrofou vyžaduje, aby dělníci a rolníci především — na základě skutků a ne slov — úplně a bezvýhradně uvěřili, že místní i ústřední vedoucí a zplnomocněné orgány bez váhání předají lidu většinu zisků, příjmů a majetku všech největších velkých bankovních, finančních, obchodních a průmyslových magnátů kapitalistického hospodářství. Jestliže to neudělají, nelze žádat ani očekávat, že budou uskutečněna opravdu revoluční opatření a že dělníci a rolníci vynaloží opravdu maximum revoluční energie.

7. Vzhledem k úplné dezorganizaci celého finančního systému a celého peněžnictví a vzhledem k tomu, že je nelze ozdravit, dokud trvá válka, musí být cílem celostátní organizace zajistit v širokém, oblastním a potom i celostátním měřítku výměnu zemědělského nářadí, oblečení, obuvi a dalších výrobků za obilí a ostatní zemědělské produkty. Zapojit do této akce co nejvíc družstev ve městě i na vesnici.

8. Teprve po realizaci těchto opatření je možné a nutné zavést všeobecnou pracovní povinnost. Toto opatření zase vyžaduje utvořit dělnickou milici, v níž by dělníci bezplatně sloužili po osmihodinové pracovní době a která by se pak změnila ve všelidovou milici sdružující všechny pracující s tím, že dělníky a zaměstnance budou platit kapitalisté. Jedině tato dělnická milice a z ní vyrůstající všelidová milice mohou a musí zavést všeobecnou pracovní povinnost, a to ne byrokraticky a v zájmu kapitalistů, ale opravdu v zájmu záchrany národa před katastrofou. Jedině tato milice může a musí zavést skutečně revoluční kázeň a dosáhnout, aby všichni napjali do krajnosti své síly pro záchranu před katastrofou. Jedině při všeobecné pracovní povinnosti lze dosáhnout co nejhospodárnějšího využívání pracovních sil.

9. Jedním z nejdůležitějších úkolů, které zachrání zemi před katastrofou, musí být přesun velkého počtu pracovních sil do uhelného a surovinového průmyslu a do dopravy. Stejně nezbytné je přesunout pracovní síly z muničních továren do výrobních odvětví nutných pro obnovu hospodářství.

10. Plánovitě a úspěšně uskutečnit všechna uvedená opatření lze jediné tehdy, jestliže všechna státní moc přejde do rukou proletářů a poloproletářů.

DOHODA S KAPITALISTY,
NEBO SVRŽENÍ
KAPITALISTŮ?
(JAK UKONČIT VÁLKU)

Všichni přemýšlejí a hovoří o tom, jak ukončit válku.

Téměř všichni dělníci a rolníci se shodují v tom, že válku začali kapitalisté a že ji potřebují kapitalisté *všech* zemí. Totéž se uvádí v rezolucích sovětů dělnických, vojenských a *rolnických* zástupců.

A to je bezesporu pravda.

Názory se začínají různit až dál, v otázce, jakým *způsobem* dosáhnout ukončení války (protože *všichni* si uvědomují, že *naráz* se ukončit nedá). Zvolit dohody s kapitalisty, a pokud ano, tak jaké? Nebo zvolit dělnickou revoluci, tj. svrhnout kapitalisty. To je hlavní a zásadní otázka.

V této otázce se naše strana rozešla s petrohradským sovětem dělnických a vojenských zástupců a s Celoruským sovětem rolnických zástupců, protože oba *chtějí shodně řešit otázku ve prospěch kapitalistů a prostřednictvím kapitalistů*.

Zvláště názorně to potvrdila rezoluce Celoruského sovětu rolnických zástupců o válce. V souladu se smutně proslulým — a právě tak zmateným — provoláním k národům světa (ze 14. března) tato rezoluce žádá:

„mír bez anexí a peněžitých náhrad s právem každého národa — ať už žije v rámci kteréhokoli státu — samostatně rozhodnout o svém osudu.“^[86, 101]

Tady je otázka anexí (zabírání území) formulována *jinak*, než jak ji nedávno formulovaly listy Izvestija petrogradského sověta rabočich i soldatskich děputatov a Dělo naroda (viz Pravda, č. 60 z 18. května*^[88]).

* Viz tento svazek, s. 130—132. Red.

Tyto dva orgány, řízené blokem narodníků a menševiků, naprosto zmateně prohlásily: bez anexí — to znamená nechat všechno tak, jak to bylo před válkou (latinsky se říká: mír bez anexí znamená status quo).^[9, 217]

Toto řešení — po pravdě řečeno — znamená řešit otázku dohodou s kapitalisty a mezi kapitalisty. Znamená: staré (předválečné) anexe ponechme, ale nové už neprovádějme.

Toto řešení za prvé nemůže socialista schvalovat, nechce-li zradit socialismus. Socialista přece nebude smířovat kapitalisty na základě starého dělení kořisti, tj. anexí. To je jasné. A za druhé se toto řešení stejně nedá realizovat bez revoluce *proti kapitálu*, přinejmenším britskému a japonskému, protože každému soudnému člověku dá zdravý rozum, že *bez revoluce* se Japonsko nevzdá Kiau-Čaa a Británie Bagdádu a kolonií v Africe.

Rolnické řešení definovalo zabírání území (anexe) *jinak*, tím, že vyhlásilo právo na svobodu, na „samostatné rozhodování o vlastním osudu“ pro „každý“ národ (tedy i anektovaný, tj. násilně připojený *před* válkou).

To je jedině správné řešení z hlediska skutečně důsledného demokrata a tím spíš socialisty. Žádný socialista, pokud je socialistou, nemůže formulovat otázku anexí (zabírání území) jinak, nemůže upírat *žádnému* národu právo na sebeurčení, na svobodu oddělit se.

Nedělejme si však iluze: tento požadavek znamená revoluci proti kapitalistům. Především a v první řadě nebudou s tímto požadavkem (bez revoluce) souhlasit britští kapitalisté, kteří mají anektovaných území (zabraných území) víc než kterýkoli národ na světě.

Ani jeden z obou požadavků, ani jedno z obou přání — jak přání vzdát se anexí ve smyslu obnovení starého („status quo“), tak přání vzdát se všech zabraných území, nových i starých — nejsou reálné bez revoluce proti kapitálu, bez svržení kapitalistů. V tom sobě ani lidu nic nenalhávejme!

Buď propagovat a očekávat dohodu s kapitalisty, a to je

totéž jako posilovat důvěru národů k jejich nejhorším nepřátelům, nebo propagovat důvěru k dělnické revoluci, jedině k ní a veškeré úsilí soustředit na svržení kapitalistů.

Je třeba si zvolit jednu z těchto dvou cest vedoucích k ukončení války.

Pravda, č. 65

7. června (25. května) 1917

Podle textu Pravdy

PEVNOST ŘETĚZU
JE DÁNA PEVNOSTÍ
JEHO NEJSLABŠÍHO
ČLÁNKU

Dejme tomu, že potřebujeme železný řetěz, který by udržel asi sto pudů. Co se stane, když nahradíme *jeden* článek tohoto řetězu dřevěným?

Řetěz se přetrhne.

Pevnost či neporušenost všech ostatních článků řetězu věc nezachrání. Když se přetrhne tento jediný dřevěný článek, přetrhne se celý řetěz.

V politice je to právě tak.

Páni menševici a narodníci, páni ministerialisté z těchto maloburžoazních stran se spojili ve volbách do obvodních dum s *Plechanovovou skupinou Jednota*.

Naříkejte sami na sebe, pánové!

V tom vašem nekvalitním, rezavém „železném“ řetězu máte už teď několik ani ne dřevěných, ale spíš hliněných a papírových článků.

Naříkejte sami na sebe!

Soudruzi dělníci a dělnice! Soudruzi vojáci! Soudruzi pracující! Pamatujte, že hlasujete-li pro blok (svazek) narodníků a menševiků, *hlasujete pro Plechanovovu skupinu Jednota*;

— hlasujete pro tuto hanebnou Plechanovovu Jednotu, od níž *se odvracejí* dokonce i listy menševiků a socialistů-revolucionářů;

— hlasujete pro hanebnou Plechanovovu Jednotu, která k radosti kapitalistů veřejně propaguje *válku až do konečného vítězství*;

— hlasujete pro tu hanebnou Plechanovovu Jednotu, která denně ospravedlňuje ruské kapitalisty tím, že všechnu

vinu svaluje jen a jen na kapitalisty německé, a pošlapává bratrský svazek dělníků *všech* zemí v boji proti kapitalistům *všech* zemí.

Ať proto ti, kdo chtějí podporovat pracující proti kapitalistům, kdo chtějí bojovat za chléb, mír a svobodu, *nedají ani jeden hlas bloku (svazku) narodníků a menševiků, kteří ve svých kandidátkách schovávají prohnílou skupinu Jednota!*

Hlasujte jen pro kandidáty sociálních demokratů a bolševiků-internacionalistů!

*Pravda, č. 67
9. června (27. května) 1917*

Podle textu Pravdy

KAPITALISTY MUSÍME USVĚDČOVAT

V. Bazarov, kterému nikdo neupře, že zná situaci v našem průmyslu, napsal v listě Novaja žizň z 24. května:

„Válka a hospodářský i finanční rozvrat, který způsobila, vytvořily situaci, kdy soukromý zájem soukromého podnikatele nesměruje k upevňování a rozvíjení produktivních sil země, nýbrž k jejich ničení. V dnešní době je výhodnější — při očekávaném zvýšení cen — nechat materiální složky kapitálu v nečinnosti než je dávat do oběhu; je výhodnější vyrábět za podmínek ruinujících zemi naprosto nepotřebné předměty pro zásobování armády než poctivě uspokojovat naléhavé potřeby lidových mas. A vůbec nejvýhodnější je stavět nové zbrojařské závody, které nebudou nikdy využity a v nichž se může začít pracovat teprve za 2—3 roky. Můžeme se pak divit, že takzvané národní hospodářství se u nás změnilo v nevázané orgie drancování, průmyslové anarchie a systematického rozkrádání národního majetku?...

Ve jménu čeho se má neuvědomělý nebo třeba i dost uvědomělý dělník vzdávat „přehnaného“ přídatku 3—4 rubly, když před jeho očima jsou rozkrádány a rozhazovány stamilióny?“[^e]

Žádný poctivý člověk se neodvážá popírat, že V. Bazarov říká čistou pravdu.

„*Orgie drancování*“ — líp se nedá jednání kapitalistů za války nazvat.

Tyto orgie ženou celou zemi do záhuby.

Nesmíme mlčet. Nesmíme to trpět.

Ať každý dělník, který ví a který si uvědomuje, co se v tomto směru děje v „jeho“ továrně, ať každý zaměstnanec banky, továrny či obchodu, kterému není jedno, že se země řítí do záhuby, ať každý inženýr, statistik a účetní usilovně *shromažďuje* — třeba po částech — přesné, pokud možno do-

ložené údaje o těchto orgiích drancování, tj. o *cenách a ziscích*.

Nesmíme mlčet. Nesmíme to trpět. Nejsme přece děti, abychom se dali ukolébat sliby skorosocialistických ministrů nebo komisemi, odbory a podobory úředníků.

Kdyby vláda v Rusku nebyla nástrojem kapitalistů, kdyby ji tvořili lidé, kteří chtějí a mohou rázně jednat, snažit se zachránit zemi před záhubou, pak by ihned, bez jakéhokoli otálení, okamžitě vydala zákon o zveřejnění *všech* cen vojenských dodávek a *všech* údajů o *ziscích*.

Žvanit o blížícím se krachu, o nutnosti zachránit zemi před záhubou a *neudělat* to — znamená chovat se jako podvodník, který obelhává široké vrstvy lidu, nebo jako loutka v rukou podvodníků.

Čekat od vlády kapitalistů, od pánů Lvova, Tereščenka, Šingarjova a spol., od jejich bezmocných a manipulovatelných loutek Černova, Cereteliho, Pešehonova a Skobeleva, čekat od nich, že takový zákon vydají a že usvědčí kapitalisty, by bylo dětsky naivní. To mohou čekat jen ti, koho postihlo „ministerialistické měknutí mozku“.

O to energičtěji musíme vyzývat k iniciativě jednotlivce. Soudružky a soudruzi, občané! Každý, kdo chce skutečně pomoci zachránit zemi před hladem, ať ihned sbírá a zveřejňuje všechny dostupné údaje o *cenách a ziscích*.

Usvědčit kapitalisty znamená udělat první krok k jejich zkrocení.

Odhalit orgie drancování je první krok k boji proti spekulantům.

Z P R Á V Y O H O S P O D Á Ř S K É M R O Z V R A T U

Blížící se katastrofa je hlavní a nejdůležitější otázkou dneška. Musíme o ní shromažďovat co nejpřesnější údaje. Uvádíme neobyčejně poučné citáty z listu našich odpůrců, sjednocených narodníků a menševiků (Izvěstija petrogradského sověta, č. 70 z 19. května).

„Blíží se pohroma masové nezaměstnanosti. Sílí odpor spojených podnikatelů proti požadavkům dělníků. Podnikatelé se uchylují ke svérázné pasivní rezistenci a k maskovaným výlukám.“

A dále:

„... kapitalisté nedělají nic, aby pomohli státu překonat hospodářské obtíže...“

„... kapitalisté tvrději trvají na svých ziscích, a právě proto jsou skutečnými dezorganizátory a kontrarevolucionáři. Avšak revoluce nechce a nesmí kapitulovat. Jestliže jí kapitalisté nechtějí pomáhat dobrovolně, bude na ně muset vztáhnout ruku.“^[1]

Květnatěji už to snad ani říct nejde, vidíte? Situace je tedy opravdu nanejvýš kritická. „Revoluce“ musí „vztáhnout ruku na kapitalisty“ — *Jaká* revoluce? *Které* třídy? *Jak* vztáhnout ruku?

Uvádíme odpovědi referentů na zasedání výkonného výboru 16. května:

„Mnozí referenti vylíčili chmurný obraz všeobecného hospodářského rozvratu v zemi... buržoazní tiskové orgány... zamlčují skutečné příčiny pohromy: válku a ziskuchtivost buržoazie.“

Ze zprávy menševika-ministerialisty Čerevanina:

„Hospodářský rozvrat, který prožíváme, je tak vážný, že jednotlivými polovičitými řešeními, řadou jednotlivých konkrétních opatření,

se situace zachránit nedá. Potřebujeme celkový plán, potřebujeme, aby stát reguloval veškerý hospodářský život...

Ke konkrétnímu uskutečňování našeho plánu potřebujeme ustavit při vládě zvláštní hospodářskou radu.“

Hora porodila myš. Místo „revoluce, která vztahuje ruku na kapitalisty“, čistě byrokratický recept.

Z Avilovovy zprávy:

„Hlavní příčinou nynějšího hospodářského rozvratu je nedostatek důležitých průmyslových výrobků...“

Při rostoucí drahotě hraničí situace dělníků mnohých kategorií s chronickým hladověním...

Podnikatelé, kteří shrabují obrovské zisky, nechtějí přistoupit na požadavky dělníků, pokud se současně nezvýší ceny jejich výrobků...

Jediným východiskem z této situace je stanovení pevných cen zboží. Jenže takové ceny lze v praxi stanovit jedině tehdy, bude-li veškeré rozdělování výrobků probíhat podle pokynů moci reprezentující celou společnost.

Při tomto nuceném rozdělování podle pevně stanovených cen se musí zavést také kontrola nad výrobou, protože jinak může výroba poklesnout, nebo se dokonce načas i zastavit...

Zároveň bude nutné zavést kontrolu státu nad zdroji, které poskytují průmyslu oběžné a základní prostředky, totiž nad úvěrovými ústavami.“

Soudruh Avilov jako by zapomněl na to, že „stát“ je mechanismus, který dělnická třída a kapitalisté táhnou na různé strany. Která třída je teď schopna vykonávat státní moc?

Z Bazarovovy zprávy:

„Pevné ceny se fakticky obcházejí; státní monopoly existují na pítře; regulace zásobování závodů uhlím a kovy nejenže neumožnila usměrňovat výrobu v zájmu státu, ale nedokázala ani skoncovat s anarchií na trhu, nedokázala odstranit bezohlednou spekulaci překupníků jako zprostředkovatelů.“

V průmyslu musí být nuceně vytvořeny státní trasty.

Teprve až zapůsobíme na správy podniků a kapitalisty, aby povinně sloužili státu, budeme moci realizovat účinná opatření k boji proti anarchii, kterou průmyslníci záměrně vnášejí do výroby.“

Stát kapitalistů (záměrně vnášejících anarchii do výroby)

musí zapůsobit na kapitalisty, aby povinně sloužili státu — to je totéž jako zapomenout na třídní boj.

Ze zprávy G. V. Šuba:

„Přes neustálé žádosti, které v posledních dvou měsících předkládáme, se na celkové otázce, otázce organizace národního hospodářství a práce, nic nezměnilo. Proto se stále přešlapuje na místě. Situace je dnes taková: Podařilo se nám prosadit, i když až po velkých bojích, celou řadu opatření a zákonů, máme už zákon o obilním monopolu... Jenže všechno zůstává na papíře...“

Dosáhli jsme zásadního souhlasu s převedením hospodářských strojů do majetku obcí. Realizace však není možná, protože stroje nejsou nebo skoro nejsou. Přitom závody na hospodářské stroje vyrábějí naprosto nedůležité věci pro armádu. Ale nestačí jenom regulovat veškerý hospodářský život země, musí se konečně rozbít a přebudovat celý výkonný aparát státní moci...“

To už je trochu blíž k věci, trochu blíž k podstatě! „Rozbít a přebudovat celý výkonný aparát státní moci“ — to je správné. Ale není snad jasné, že otázka „aparátu státní moci“ tvoří jen nepatrnou část otázky *tříd*y, v jejichž rukou je moc?

Ze zprávy Kukoveckého:

„Finanční situace země je katastrofální. Spějeme rychle k finančnímu krachu...“

Pouze finanční opatření nepomohou...“

Musí se učinit opatření k nucenému rozdělení půjčky, a jestliže to nepřinese žádoucí výsledky, přistoupit k nucené půjčce.

Druhé opatření spočívá v povinném regulování průmyslu a ve stanovení pevných cen výrobků.“

„Donucování“ je dobrá věc, ale jde o to, která třída bude kterou nutit a kterou bude třeba donutit.

Z Gromanovy zprávy:

„Všechno, co se dnes děje ve všech zemích, lze charakterizovat jako proces rozpadu národohospodářského organismu. Všude mu čelí organizovanost. Stát všude přistoupil k organizování hospodářství a práce...“

Ani vláda, ani země nemá dosud centrum, které by regulovalo hospodářský život země, nemá takřka žádný hospodářský mozek. Ten se musí vytvořit... Musí se vytvořit výkonný mocenský orgán. Musí být ustavena hospodářská rada...“^[13]

Další byrokratická instituce — to je všechno, co Groman vymyslel! To je smutné!

Všichni uznávají, že nevídaná katastrofa je neodvratná. Ale nechápu to hlavní, že vyvést zemi z této katastrofy může *jen revoluční třída*.

Pravda, č. 67
9. června (27. května) 1917

Podle textu Pravdy

„KEJKLE“ A KEJKLÍŘSTVÍ POLITICKÉ BEZ ZÁSADOVOSTI

Výraz „kejkle“ jsme převzali z dnešního úvodníku listu Dělo naroda. List socialistů-revolucionářů, s nímž spolupracují Kerenskij a Černov, píše o machinacích *francouzských* představitelů „socialismu ochočeného buržoazií“:

„Jsou to staré, prastaré kejklišké triky, které u nás často a neúspěšně předvádí G. Plechanov, ale nikoho tím nespole...“

Jenom Plechanov, milí pánové?

Vy přece jdete do voleb v bloku *právě s touto* Plechanovovou skupinou Jednota, vy ji přece chcete prosadit, vy ji zachraňujete!!

A přitom přece ve vašem listě (č. 44 z 9. května) napsal S. Mstislavskij o Plechanovovi toto:

„Když se ke stejným kontrarevolučním útokům“ (jako jsou v listech Russkaja volja a Novoje vremja) „připojuje i nedávný ideový vůdce ruské sociální demokracie, nezbyvá než s upřímnou lítostí a hlubokým zármutkem tento fakt konstatovat, neboť jsme si opravdu nemysleli, že rozklad internacionály dospěl tak daleko.“

...a také rozklad socialistů-revolucionářů, kteří utvořili blok s *touto* skupinou Jednota!

A ve 48. čísle listu Dělo naroda (z 13. května) v nepodepsané, tj. redakční poznámce čteme:

„Politická jednota skupiny Jednota s liberální buržoazií je všeobecně známý fakt...“

Dobře poslouchajte! Socialisté-revolucionáři a menševici společně s toutéž skupinou Jednota, jejíž politická jednota s liberální buržoazií je *všeobecně známý fakt*. Nezapomínejte na to, soudruzi dělníci, soudružky dělnice, soudruzi vojáci!

Menševická Rabočaja gazeta v redakčním úvodníku v čísle 35 z 20. dubna napsala:

„My jsme proti anglickým imperialistům. Skupina Jednota je proti anglickým socialistům. V tom je celý rozdíl. A to je taky důvod, proč musí skupina Jednota uvažovat jako hotentoti... ruští dělníci si velmi dobře pamatují, jak se Plechanov za carského režimu (v textu je tisková chyba: za carsko-republikánského režimu) všemožně snažil odrazovat od jakýchkoli stávek. Tehdy nás Plechanov taky strašil, a daleko hroznějšími věcmi, dokonce tvrdil, že tento boj jen poslouží generálnímu štábu německé armády.“

A v 57. čísle (ze 16. května) téhož listu napsal velmi umírněný ministerialista Čerevanin:

„Plechanov a jeho Jednota dělají všechno, co je v jejich silách, aby princip obrany, v mezinárodním měřítku už tak dostatečně zkompromitovaný úsilím většiny německých, francouzských a dalších socialistů, zkompromitovali i u nás.“

Takto tedy hodnotí Jednotu narodnici a menševici, takto se od ní distancují, takto se za ni stydí!!

A přitom s ní jdou v jednom bloku (svazku) do voleb — a Plechanov přijímá teplá místa od lidí, kteří ho veřejně označují za „kejklíře“ „ochočeného buržoazií“, za „Hotentota“, za „zkompromitovaného“ a „spolčeného s liberální buržoazií“.

Která strana je v tomto bloku horší?

Dělníci a vojáci! Nedejte ani jediný hlas bloku narodníků a menševiků, kteří kryjí a prosazují skupinu Jednota „spolčenou s liberální buržoazií“!

Napsáno 25. května (7. června) 1917
Otištěno 9. června (27. května) 1917
v Pravdě, č. 67

Podle textu Pravdy

REAKČNÍ SÍLY
PODPORUJÍ KADETY,
MENŠEVICI A NARODNICI
JSOU S KADETY
V JEDNÉ VLÁDĚ

Kdo by neznal list Novoje vremja? Kdo by nevěděl, že celá desetiletí „byl proslulý“ tím, že hájil carskou moc, hájil kapitalisty, štvál proti židům, štvál proti revolucionářům?

Kdo by nevěděl, že všechno čestné na Rusi se vždycky od listu Novoje vremja s rozhořčením a odporem odvrátilo? Že tento list ani teď, po převratu, v nejmenším nezměnil svou orientaci?

A teď tedy máme první volby ve svobodném Rusku. V první den voleb Novoje vremja píše: „Předložte kandidátku strany svobody lidu.“

Je to jasné: všichni statkáři a kapitalisté, všechny reakční síly, všichni, kdo by rádi viděli cara opět na trůnu, podporují kadety.

Přitom menševici a narodnici dali šest svých ministrů jako rukojmí *deseti kadetským* ministrům.

A přitom se menševici a narodnici dali oklamat jalovými sliby, z nichž žádný nebyl splněn. Ani jediný krok k ukončení války, ke zřeknutí se anexí (zabírání území)*, ke zkročení kapitalistů, kteří vydělávají horentní sumy a ženou zemi do záhuby, *ani jediný takový* krok vláda *neudělala*.

Válka se protahuje, hrozí hospodářský rozvrat, kapitalisté bohatnou, menševici a narodnici mluví a vyhrožují,

* Ke zveřejnění tajných smluv, k otevřenému, čestnému a přímému nabídnutí míru všem národům za přesně stanovených a jasných podmínek.

vyhrožují a mluví... Kocour Vaska (kapitalisté) poslouchá a žere.

Dělníci, vojáci, všichni pracující! Nedejte ani jeden hlas kadetům, menševikům ani narodníkům.

Volte bolševiky!

Pravda, č. 68

Podle textu Pravdy

10. června (28. května) 1917

HANEBNÝ BLOK MENŠEVIKŮ A NARODNIKŮ SE SKUPINOU JEDNOTA

Dnes je druhý a hlavní den voleb.

Vedle kadetů se voličům nejvíc vnucují menševici a narodníci.

Na jakou odpověď se zmožli, když jsme poukázali na jejich nevhodný blok (svazek) se skupinou Jednota? Jsou odhodláni tento blok *zásadně* hájit?

To je právě to, že *ne*.

List Rabočaja gazeta na naši poznámku *odpověděl*, že nevhodný blok se skupinou Jednota připomíná... koho byste mysleli? ...provokatéra Malinovského^[39] a to, jak ho tajná policie prosazovala do dumy!!

O nepoctivosti této rádobypolemiky hovoříme ve zvláštním článku*. Teď však nejde o poctivost listu Rabočaja gazeta, nýbrž o jeho *logiku*. Tak jak je to vlastně, pánové? Vy si myslíte, že můžete vyvrátit naše poukázání na „vaši“ Jednotu tím, že poukážete na „našeho“ provokatéra Malinovského?? Co z toho vlastně plyne? Plyne z toho, že házíte Jednotu do jednoho pytle s provokatérem!!

Takhle tedy „obhájily“ blok se skupinou Jednota moudré hlavy z listu Rabočaja gazeta — jsou to chytří pánové, to se musí nechat! Když jim někdo řekne, že *mají* ve *svobodném* Rusku tak hanebného kolegu, jako je Plechanovova Jednota, *řeknou na to*: a bolševici zase *měli* v *carském* Rusku provokatéra Malinovského!! To že má být obrana skupiny Jednota listem Rabočaja gazeta? To je opravdu skvostné!

I list Dělo naroda se podle Ščedrinova výrazu „skmotřil“

* Viz tento svazek, s. 237—238. *Red.*

se skupinou Jednota. V první den voleb, 27. května, čteme na první straně listu Kerenského, Černova a spol. výzvu k hlasování *pro kandidátky prosazující Jednotu*^[31].

A na druhé straně téhož čísla listu Dělo naroda čteme nejen sáhodlouhou invektivu proti „sociálpatriotovi“ Plechanovovi a jeho skupině Jednota, ale i tuto „jedovatou“ větu:

„S radostí budeme naše členáře informovat o tom, co si myslí o italské anexi (Albánie) jiní liberálimperialisté a sociálimperialisté jako Reč, Russkaja volja, Jednota.“

Není tohle skvostné?

„Socialisté-revolucionáři“ vyzývají lid, aby hlasoval pro kandidátky, v nichž se schovávají kandidáti skupiny Jednota a přitom *tutéž skupinu Jednota* titíž socialisté-revolucionáři, ještě k tomu v den voleb, označují za „sociálimperialistickou“, tj. socialistickou slovy a „imperialistickou skutky“, *tutéž skupinu Jednota* sami házejí do jednoho pytle s listy Reč a Russkaja volja.

Chytrá Rabočaja gazeta *v bloku* s chytrým listem Dělo naroda dnes panečku „obhájila“ skupinu Jednota, jen co je pravda!

A Plechanov přijímá almužnu od lidí, kteří ho „mimoděk“ srovnávají s Malinovským nebo ho v den voleb výslovně označují za „sociálimperialistu“.

Pěkné manýry panují v tomto hanebném bloku: menševici *plus* narodnici *plus* Jednota...

Dělníci a vojáci! Pracující! Narodníkům a menševikům, kteří prosazují „sociálimperialisty“, by neměl patřit jediný váš hlas!

Proto volte bolševiky!

K O N T R A R E V O L U C E P Ř E C H Á Z Í D O Ú T O K U

(„JAKOBÍNÍ BEZ LIDU“)

Kontrarevoluce se natolik vzpamatovala, že přechází do útoku. Za pomoci narodnických a menševických ministrů organizují kapitalisté útok proti svobodě.

Nařízení rozpustit „45., 46., 47. a 52. pluk“ 12. a 13. divize, nařízení „postavit před soud“ „podněcovatele“ (co je to za podivné slovo? Copak na vojně jsou důležitější „podněcovatelé“ než „pachatelé“?), kromě toho zpráva o *zatčení* praporčíka Krussera^[57] *za projev na shromáždění* ve Skuljanech a konečně neslýchaně urážlivý tón prozatímní vlády ohledně Kronštadu⁹⁰ (nařízení prý „musí být bezpodmínečně splněno“: Copak takhle se smí mluvit s občany, kteří dosud nejsou z ničeho obviněni? Ani z *pouhého* odepření poslušnosti?). Toto všechno dohromady je ozářeno slovním ohňostrojem škodolibého obhájce kontrarevolučních kapitalistů listu Reč („vláda konečně promluvila řečí moci“), toto všechno jasně ukazuje, že kontrarevoluce přechází do útoku.

Tento útok působí podivným dojmem. Na frontě jsou stavěni před soud ti, co „podněcovali k odepření poslušnosti“ a jsou „rozpouštěny“ čtyři pluky (z osmi pluků dvou divizí uvedených v telegramu, přestože podle téhož telegramu v 76. čísle listu Izvěstija petrogradského sověta „v plném počtu odepřel poslušnost“ jen *jeden* pluk z těchto osmi a další odepřel poslušnost v „téměř plném počtu“). Páni vládcové, když už informujete lid o rozpuštění pluků, když už to pokládáte za užitečné a povolujete o tom telegrafické zprávy, proč neoznámíte přesně a jasně, třeba jen několika

řádky, co vedlo k odepření poslušnosti ty, které stavíte před soud?

Buď anebo, pánové: buď jednejte potichu, máte přece vojenské cenzory, a neobtěžujte se informováním veřejnosti, neznepokojte ji svými informacemi.

Anebo, když už *jste se* rozhodli ji informovat, pak tedy řekněte, oč vlastně jde. Proč, co a jak. Jestli ti, koho jste postavili před soud, odmítají poslušnost v nějaké konkrétní věci, nebo obecně.

Nejasnost je na škodu.

A pokud jde o zatčení Krussera, je to naprosto jasné: Je rozumné zavřít člověka do vězení *za projev na shromáždění*? Neznamená to, že jste úplně ztratili hlavu? Vždyť vy, páni kadeti a příslušníci pravice, kteří zasedáte společně s narodniky a menševiky, máte desetkrát, ne-li stokrát vyšší náklad deníků než vaši odpůrci!! A při takové převaze hlavního nástroje agitace zavíráte do vězení za „projev na shromáždění“!! To jste snad strachy přišli o rozum, pánové?

Nejsme proti revolučnímu násilí v zájmu většiny lidu.

Když Plechanov nedávno připomenul jakobíny z roku 1793 a jejich *výslovné* prohlášení, že „nepřátelé lidu jsou ti a ti“^[44], mysleli jsme si:

Žádná strana se nemá zaříkat, že v tomto bodě, který uvedl Plechanov, nebude napodobovat jakobíny z roku 1793.

Jde jen o to, že i „jakobíni“ jsou různí. Vtipné francouzské rčení, které Plechanov s oblibou používal před dvaceti lety, když byl ještě socialistou, se vysmívá „jakobínům bez lidu“ (jacobins moins le peuple).

Historická velikost skutečných jakobínů, jakobínů z roku 1793, byla v tom, že to byli „jakobíni s lidem“, s revoluční *většinou* lidu, s *revolučními* pokrokovými třídami *své* doby.

Směšní a ubozí jsou „jakobíni bez lidu“, ti, kdo se za jakobíny jenom vydávají, ti, kdo *se bojí* jasně, přímo a otevřeně prohlásit za nepřátele lidu vykořisťovatele, utlačovatele

lidu, služebníky monarchie ve všech zemích, stoupence statkářů ve všech zemích.

Studovali jste dějiny, páni Miljukovové a Plechanovové, můžete tedy popřít, že *slavní* jakobíni z roku 1793 se nebáli prohlásit za nepřátele lidu právě tehdejší představitele reakční, vykořisťovatelské *menšiny* národa? Právě tehdejší představitele reakčních *tříd*?

Můžete vy, dnešní vláda, její pomahači, obhájci a služebníci, otevřeně, přímo a oficiálně prohlásit, které *třídy* považujete za „nepřátele lidu“ *na celém světě*?

Kdepak! Vy jste jakobíni bez lidu. Vy se za jakobíny jenom vydáváte. Daleko víc se podobáte tuctovým představitelům tuctové reakce statkářů a kapitalistů.

Dělníci a vojáci! Pracující! Kontrarevoluce statkářů a kapitalistů přechází do útoku! Nedejte ani jeden hlas *ani jedné vládní straně, ani jedné straně zúčastněné ve vládě!*
Proto volte bolševiky!

JEDNA ZÁSADNÍ OTÁZKA

(„ZAPOMENUTÁ SLOVA“
DEMOKRATISMU)

Špinavý proud lží a pomluv, který vychrlily kapitalistické noviny na kronšadtské soudruhy, znovu ukázal neserióznost těchto listů, které dovedou zcela všední a bezvýznamný případ nafouknout na událost „státního dosahu“, na „odtržení“ od Ruska a tak dále a tak dále.

Izvěstija petrogradského sověta informují v 74. čísle o likvidaci kronšadtských událostí: Jak se dalo čekat, ministrům Ceretelimu a Skobelevovi se snadno podařilo dohodnout se s občany Kronšadtu na kompromisní rezoluci. My samozřejmě doufáme a jsme přesvědčeni, že tato kompromisní rezoluce, pokud ji budou *obě* strany loajálně dodržovat, umožní na dosti dlouhou dobu nerušenou *revoluční* práci v Kronšadtdě a v ostatním Rusku.

Kronšadtský incident má pro nás zásadní význam ve dvou směrech.

Za prvé odhalil fakt, kterého jsme si už dávno všimli a oficiálně ho konstatovali v rezoluci naší strany (o sovětech), fakt, že *mimo centra* pokročila revoluce dál než v Petrohradu⁹¹. Nejen kadeti, ale ani narodníci a menševici, kteří se dali strhnout všeobecně rozšířenými revolučními frázemi, se nechtěli anebo se nedokázali zamyslet nad významem tohoto faktu.

Za druhé, kronšadtský incident přinesl velmi důležitou, zásadní programovou otázku, kterou nemůže lhostejně přejít žádný čestný demokrat, natož socialista. Je to otázka práva ústřední moci *potvrzovat* funkcionáře zvolené místním obyvatelstvem.

Menševici, k jejichž straně patří ministři Skobelev a Cereteli, se stále ještě považují za marxisty. Cereteli a Skobe-

lev prosazovali rezoluci o tomto potvrzování funkcionářů. Uvědomili si přitom, jaká je jejich povinnost jako marxistů?

Bude-li tato otázka připadat čtenáři naivní, takže znamená, že menševici se ve skutečnosti už stali stranou maloburžoazní a přitom obranářskou (tj. šovinistickou) a že je proto směšné vůbec mluvit o marxismu, nebudeme proti. Řekneme jen, že marxismus věnuje obecným otázkám i demokracii velkou pozornost a že označení demokrat můžeme občanům Ceretelimu a Skobelevovi sotva upřít.

Pomysleli vůbec při prosazování rezoluce o tom, že prozatímní vláda bude funkcionáře zvolené kronštadtským obyvatelstvem potvrzovat, na tuto svou povinnost jako demokratů, na své „označení“ demokrat?

Zřejmě ne.

Na důkaz tohoto tvrzení uvedeme názor autora, který snad v očích Cereteliho a Skobeleva ještě úplně neztratil vědeckou a marxistickou autoritu. Tímto autorem je Bedřich Engels.

Roku 1891 Engels v kritice návrhu programu německých sociálních demokratů (dnes známého jako erfurtský program)⁹² napsal, že německý proletariát potřebuje jednotnou a nedělitelnou republiku.

„Ale ne ve smyslu dnešní Francouzské republiky,“ dodával Engels, „která není nic jiného než císařství bez císaře založené roku 1798. Od roku 1792 do roku 1798 měl každý francouzský departement, každá obec úplnou samosprávu podle amerického vzoru, a to musíme mít i my“ (tj. němečtí sociální demokraté). „Jak má být zařízena samospráva a jak je možno obejít se bez byrokracie, to nám ukázala Amerika a první Francouzská republika a ukazují to ještě dnes Austrálie, Kanada a jiné anglické kolonie. A taková provinční a obecní samospráva je mnohem svobodnější než například švýcarský federalismus, kde je sice kanton velmi nezávislý na „spolkovém státě“, ale také na okrese (bezirku) a obci. Kantonální vlády jmenují okresní místodržitele (statthaltery) a prefekty, což je v anglicky mluvících

zemích naprosto neznámé a ani my o tom nechceme v budoucnosti nic slyšet, právě tak jako o pruských zemských a vládních radech“⁹³.

Tak posuzoval otázky demokratismu a speciálně právo jmenovat úředníky shora Bedřich Engels. A aby vyjádřil svůj názor pregnantněji, důrazněji a přesněji, navrhl německým sociálním demokratům zařadit do programu strany tento požadavek:

„Úplná samospráva v provincii, okresu a obci prostřednictvím úředníků volených podle všeobecného volebního práva; *zrušení veškerých místních a provinčních úřadů jmenovaných státem.*“

Podtržená slova už nemohou být řečena důrazněji a jasněji.

Milí občané, ministři Cereteli a Skobelev! Jistě vám velmi lichotí, že se vaše jména dostanou do učebnic dějepisu. Ale jestlipak vám lichotí, že každý marxista — a každý čestný demokrat — bude muset říct: ministři Cereteli a Skobelev pomáhali ruským kapitalistům budovat v Rusku takovou republiku, která by vlastně nebyla republikou, ale *monarchií bez monarchy?*

P. S. Tento článek byl napsán před posledním stadiem kronštadtského incidentu, o kterém píší dnešní noviny. Kompromisní dohodu obyvatelé Kronštadtu *neporušili: nikdo* neuvedl *jediný fakt*, který by byl jen vzdáleně připomínal porušení dohody. Když se Reč odvolává na články v novinách, je to jen vytáčení, protože dohoda se může porušit jedinež skutky, a ne články. A fakt zůstane faktem: ministři Cereteli, Skobelev a spol. se dali posté a potisící zastrašit křikem vyděšených buržoú a začali obyvatelům Kronštadtu *ošklivě vyhrožovat*. Hloupé a nesmyslné vyhrůžky, které poslouží jedinež kontrarevoluci.

NEMAJÍ ČISTOU, PRINCIPIÁLNÍ ZBRAŇ, A TAK CHYTLI ŠPINAVOU

List Rabočaja gazeta, orgán menševiků-ministerialistů, se nás snaží popíchnout tím, že tajná policie zatkla roku 1911 bolševika-smířlivce Rykova, aby „těsně před volbami do IV. státní dumy“ (to Rabočaja gazeta zvlášt' zdůrazňuje) umožnila některým bolševikům z naší strany „svobodně“ jednat.

Co však tento fakt dokazuje? To, že tajná policie uvolňovala cestu do dumy Malinovskému, z něhož se vyklubal provokatér. Přirozeně že o své provokatéry se tajná policie starala.

Může se tohle vytykat naší straně? Nemůže, stejně jako *slušní* lidé nevytykají Černovovi a spol., že se mylně zastávali Azefa, nevytykají Ionovovi (bundovci, který spolupracoval s listem Rabočaja gazeta) a spol., že se v roce 1910 zastávali jménem sjednoceného ústředního výboru provokatéra Žitomirského („Otcova“), nevytykají nic těm menševikům, kteří se v roce 1904 po jistou dobu snažili hájit provokatéra Dobroskokova, a nevytykají ani kadetům, že mezi nimi byli také provokatéři dnes už veřejně známí.

Ani jedna strana se nevyhnula omylu při rozpoznávání provokatérů. To je fakt. A jestliže list Rabočaja gazeta, který podporuje ministra Černova, nepřipomíná *jeho* staré chyby, nýbrž mluví jen o chybách svých dnešních odpůrců, chová se vyloženě nepoctivě a hanebně. Rána, kterou se Rabočaja gazeta pokoušela zasadit nám, dopadá na její hlavu: ona se nikdy neodhodlá veřejně a čestně přiznat, že

mlčí o Azefovi a z frakčního prospěchářství „křičí“ o stejném provokatéru Malinovském.

Pravda, č. 68
10. čeruna (28. května) 1917

Podle textu Pravdy

*ZASEDÁNÍ
PETROHRADSKÉHO VÝBORU
SDDSR (b)*

---

30. KVĚTNA (12. ČERVNA) 1917

*Poprvé otištěno roku 1925
v časopisu Krasnaja letopis, č. 3;
faktická poznámka otištěna roku 1927
v knize Pervyj legalnyj petěrburgskij
komitet bolševikov v 1917 g.*

*Podle protokolárního zápisu
psaného na stroji*

P R O J E V K O T Á Z C E
T I S K O V É H O O R G Á N U
P E T R O H R A D S K É H O
V Ý B O R U

Ústřední výbor dosud nevěděl, že petrohradský výbor si přeje mít svůj vlastní tiskový orgán. Je nepochopitelné, proč tato otázka vznikla právě teď, když se zřizuje vlastní tiskárna, kdy slibně pokračuje jednání se skupinou mezirajonovců o zapojení soudruha Trockého do vydávání populárního tiskového orgánu.

Na Západě se v hlavních městech nebo ve velkých průmyslových centrech tiskové orgány nedělí na místní a ústřední. Je škoda připravovat se tímto dělením o síly. Je neúčelné, aby vedle ústředního orgánu existoval ještě zvláštní orgán petrohradského výboru. Petrohrad jako samostatná územní jednotka neexistuje. Petrohrad je zeměpisné, politické a revoluční centrum celého Ruska. Život Petrohradu sleduje celé Rusko. Každý krok Petrohradu je vodítkem pro celé Rusko. Proto se život petrohradského výboru nemůže stát pouze záležitostí tohoto města.

Proč nepřijmout návrh ústředního výboru na ustavení tiskové komise? V dějinách tisku na Západě, tam, kde takové komise existovaly, docházelo přirozeně k nedorozuměním mezi redakcí orgánu a komisí, jenže tato nedorozumění se týkala výlučně zásadních otázek řízení orgánu. Jaké však jsou zásadní politické důvody pro konflikt mezi petrohradským výborem a ústředním výborem? Orgán petrohradského výboru bude vždycky — ať si to přeje nebo nepřeje — vedoucím orgánem strany.

Zkušenosti získané při zakládání vlastního samostatného

orgánu brzy přesvědčí petrohradský výbor o tom, že se nemůže omezit na místní problematiku. Ústřední výbor nepopírá, že petrohradská organizace musí mít pro své potřeby v novinách dost místa. Ústřední výbor nepopírá, že je potřebný populární orgán, který by vysvětloval naše hesla širokým vrstvám. Ale vydávat populární list je složitá věc a vyžaduje velké zkušenosti. Proto také ústřední výbor zapojuje do vydávání populárního listu soudruha Trockého, který dokázal založit vlastní populární orgán *Russkaja gazeta*⁹⁴. V dějinách Západu nebyla otázka populárního orgánu tak naléhavá jako u nás. Úroveň mas na Západě stoupala rovnoměrněji zásluhou kulturně osvětové činnosti liberálů. V zemích, jako jsou Čechy, české země, populární orgány existují. Úkolem populárního orgánu je naučit čtenáře rozumět vedoucímu orgánu strany. Jestliže nezaložíme populární orgán, jiné strany si široké vrstvy získají a budou je využívat pro své cíle. Populární orgán nesmí být typem místních novin, ale vzhledem k obtížím s jeho doručováním poštou bude rozšiřován hlavně v Petrohradě. Chce-li petrohradský výbor dosáhnout, aby orgán správně sloužil místním potřebám, musí si zajistit v jeho redakci potřebné místo.

FAKTICKÁ POZNÁMKA
V SOUVISLOSTI S KOMISÍ
PŘI LISTU VPERJOD

V souvislosti s poznámkou soudruha Tomského o tiskové komisi složené v roce 1906 z dělníků a o tom, že se vůbec neosvědčila, připomínám, že toto prohlášení je věcně nesprávné a že činnost této komise při listu Vperjod⁹⁵ (kterou vedl A. A. Bogdanov aj.) byla nesporně užitečná.

N Á V R H Y R E Z O L U C Í

P R V N Í R E Z O L U C E

Ústřední výbor zakládá v Petrohradu dvoje noviny s jednou redakcí: ústřední orgán a populární list. Petrohradský výbor dostává poradní hlas v redakci ústředního orgánu a rozhodující hlas v populárním orgánu. Ústřední výbor vyhradí v obou novinách určitý počet sloupců, které budou věnovány problematice čistě lokálního významu.

D R U H Á R E Z O L U C E

Petrohradský výbor se usnáší, že bude s oběma listy zakládanými ústředním výborem spolupracovat za podmínek, které ústřední výbor navrhuje, a že se bude snažit ve větší a širší míře sloužit potřebám místní činnosti a podrobněji rozpracovávat celostranickou linii. Protože petrohradský výbor se právem obává, že ústřední výbor nebo jím jmenovaná redakce se může příliš spoléhat na soudruhy internationalisty, kteří se rozcházejí s bolševismem, že ústřední výbor omezí svobodu a samostatnost soudruhů působících v jednotlivých místech, že jim nezajistí takovou kompetenci, jaká přísluší vedoucím pracovníkům, volí komisi, která zformuluje přesné záruky práv petrohradského výboru v místní rubrice obou listů.

O ŠKODLIVOSTI FRÁZÍ

Odpověď francouzské a anglické vlády potvrdila obzvlášť názorně, že jsme měli pravdu, když jsme mnohokrát poukázovali na to, že ruská ani francouzská, anglická ani německá kapitalistická vláda se nemohou vzdát anexí (zabraných území) a že všechny podobné sliby jsou jenom obelháváním národů.⁹⁶

Bojujeme se zbraní v ruce za dobytí Alsaska a Lotrinska, za vítězství, odpověděli Francouzi. Račte plnit dohodu a bojovat za ruské a německé Polsko, odpověděli Angličané.

Trpká pravda o tom, že kapitalismus se nikdy nemůže vzdát anexí, se znovu potvrdila. Ztroskotání politiky „kompromisníků“, smiřovačů kapitalismu s proletariátem, politiky narodnických a menševických stoupenců ministerialismu je naprosto zřejmé. Všechny jejich naděje vkládané do koaliční vlády se obrátily v prach, ze všech jejich slibů se vyklubalo jen jalové řečnění.

A revoluci, zájmům pracujících mas ze všeho nejvíc škodí snaha zastřít celou věc frázemi. V této záplavě frází se už objevily dva odstíny a opravdu „jsou jeden horší než druhý“.

Rabočaja gazeta, orgán menševiků-ministerialistů, žene vodu „na mlýn kadetům“. Na jedné straně tvrdí, že „na tomto základě“ (na základě odpovědí dvou dohodových mocností) „nemůže mezi námi a jimi dojít k žádné dohodě“... Mezi „námi“?.. tj. ruskými *kapitalisty*? Teorie třídního boje je hozena přes palubu; výhodnější je ohánět se všeobecnými frázemi o „demokracii“ a přitom pošlapávat

elementární marxistickou tezi, že právě *uvnitř* „demokracie“ je propast mezi kapitalisty a proletáři nejhlubší.

Na druhé straně Rabočaja gazeta se chce „na speciálně svolané konferenci představitelů spojeneckých vlád pokusit revidovat“ (dohody a smlouvy). Znovu a znovu: kompromisy s kapitalisty, které ve skutečnosti jen *klamou dělníky* předstíraným jednáním s jejich třídními nepřáteli.

„Nátlak širokých vrstev francouzské a anglické demokracie, dokonce i nátlak samotného francouzského a anglického proletariátu na své vlády...“, píše Rabočaja gazeta. V Rusku menševici podporují *svou* vládu imperialistů, v jiných zemích vyzývají k *nátlaku*..., nejsou tohle od začátku do konce jen samé lživé fráze?

„Připravujeme ho (světový mír) svoláním mezinárodní socialistické konference“... za účasti ministrů z řad bývalých socialistů, kteří přešli na stranu *svých* vlád!! Skutečně báječná „příprava“ na obelhávání lidu ve velkém pomocí mnohonásobného obelhávání v malém, jen co je pravda.

Dělo naroda mluví ve frázích à la jakobín. Hrozivý tón, efektní revoluční výkřiky... „však my víme“..., „víra ve vítězství naší Revoluce“ (rozhodně s velkým písmenem), „na tom či onom kroku... ruské revoluční demokracie... závisí osudy... *celého* Povstání“ (rozhodně s velkým písmenem) „pracujících, které začalo tak šťastně, tak vítězně...“

Když se ovšem slova Revoluce a Povstání napíší s velkým písmenem, vypadá to „strašně“ hrozivě, úplně jako u jakobínů. Nic to nestojí a je to působivé! Neboť to píší lidé, kteří ve skutečnosti pomáhají potlačovat revoluci a brzdit rozvíjející se povstání pracujících tím, že podporují vládu *ruských* imperialistů, tím, že podporují *jejich* metody zatajování tajných smluv před lidem, *jejich* metody oddalování okamžité likvidace statkářského pozemkového vlastnictví, *jejich* metody „ofenzivní“ válečné politiky, *jejich* hrubé okřikování místních volených institucí, *jejich* nároky na jmenování či potvrzení funkcionářů zvolených místním obyvatelstvem a tak dále a tak dále donekonečna.

Páni hrdinové frází! Páni rytíři revolučního krasořečnění! Socialismus vyžaduje, aby se rozlišovalo mezi demokracií kapitalistů a demokracií proletářů, mezi revolucí buržoazie a revolucí proletariátu, mezi povstáním boháčů proti carovi a povstáním pracujících... *proti boháčům*... Socialismus vyžaduje, aby se rozlišovalo mezi revolucí buržoazie, která u nás skončila (buržoazie je dnes kontrarevoluční), a silící revolucí proletářů a chudých rolníků. První revoluce je *pro* válku, *pro* zachování statkářského pozemkového vlastnictví, *pro* „podřízení“ místních samospráv centru, *pro* tajné smlouvy. Druhá revoluce *začala* potlačovat válku revolučním sbratřováním, likvidací moci statkářů v jednotlivých místech, zvýšením počtu sovětů, upevňováním jejich moci a důsledným uplatňováním zásady volitelnosti.

Ministerialističtí narodníci a menševici nešetří frázemi o „demokracii“ jako takové, o „Revoluci“ jako takové, aby tím *zamaskovali* svou dohodu s imperialistickou, prakticky už kontrarevoluční buržoazií své země, dohodu, která se v praxi už mění v boj *proti* revoluci proletářů a poloproletářů.

Pravda, č. 69
13. června (31. května) 1917

Podle textu Pravdy

KAPITALISTÉ SI TROPÍ POSMĚCH Z LIDU

23. května skončila porada zástupců kapitalistů a zástupců dělníků báňského průmyslu na jihu země.

Na *ničem* se nedohodli. Páni kapitalisté označili všechny požadavky dělníků za nepřijatelné. Dělnická delegace, která se porady účastnila, vydala prohlášení, že *odmítá odpovědnost za eventuální komplikace*^[53].

Je to naprosto jasné. Krize se rozhodně neodstranila. Podnikatelé rozhodně nejsou mírnější.

Kdyby to nebylo tak smutné, museli bychom se smát, když čteme, že bylo rozhodnuto jmenovat další komisi ze zástupců vlády a zástupců stran (!!) a že podnikatelé žádali *okamžité* přírážky k cenám!!!

Aby si čtenáři mohli názorněji představit, jak daleko už zacházejí kapitalisté, když si tropí posměch z lidu, uvedeme několik citátů z jednoho *vládního* listu (tj. patřícího straně, která má své zástupce ve vládě):

„Delegace dělníků (báňského průmyslu na jihu země) informovala hospodářské oddělení výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců o skutečné situaci a na základě těchto informací můžeme oznámit, že čísla, která podle slov průmyslníků uváděl N. N. Kutler, rozhodně nejsou důvěryhodná...

Uhlobaroni měli před revolucí obrovské zisky, a přesto se i tehdy dohadovali se starou vládou o zvýšení ceny za rekvírované uhlí. Uhlobaroni chtěli přidat pět kopějek, a přitom ještě počítali s třemi kopějkami, které jim už stará vláda přislíbila. Od prozatímní revoluční vlády se jim podařilo hned v prvních dnech revoluce získat osm kopějek, přičemž tuto přírážku rozšířili i na staré dodávky železnicím a na lednové rekvizice. Později se jim podařilo získat další tři kopějky, dohromady tedy jedenáct kopějek.

Před revolucí byla rekviziční cena 18 kopějek, dnes je 29 kopějek.

A smlouvy s vládou se dřív uzavíraly po 22 kopějkách za pud, kdežto dnes se uzavírají po 33—34 i více kopějkách...

To přece znamená, že si kapitalisté tropí z lidu neslýchaný *posměch*.

Protože vypukla revoluce, kapitalistická vláda, která sama sebe označuje za „revoluční“ a tímto „honosným“ označením vodí za nos nevzdělaný lid, dává kapitalistům další a další příplatky! Strká jim do kapes další a další milióny!

Země je na pokraji záhuby a deset kapitalistů, členů prozatímní vlády, podporuje podnikatele, kteří okrádají zemi a okrádají lid *zvyšováním* už i tak horentních zisků kapitálu.

„Ministerstvo obchodu a průmyslu se úplně podřizuje sjezdu báňských průmyslníků jižního Ruska. Přestože určitě vidí, k jaké katastrofě průmysl na jihu spěje, nepodniká žádná opatření k jejímu odvrácení, nýbrž soustavně se ve svých akcích podřizuje nátlaku průmyslníků z jihu.“

To napsal týž vládní list, orgán menševiků Rabočaja gazeta 14. května 1917, kdy od utvoření koaliční vlády uplynul víc než týden.

Od té doby se absolutně nic nezměnilo.

Přitom musel vládní list konstatovat ještě horší fakta. Jen si poslechněte:

„Průmyslníci vyhlásili pasívní rezistenci. Záměrně nic nepodnikají. Má se sehnat čerpadlo, neshání se; mají se obstarat sítky do kahanců, neobstarávají se. Průmyslníci nechtějí zvyšovat výrobu. Přitom však nechtějí vydávat peníze na potřebné opravy a na údržbu zařízení podniků, které se opotřebovává. Stroje jsou zastaralé, co nevidět se na nich nebude moct pracovat. Když dělníci dostanou odpověď, že to nebo ono není k sehnání, sami se často vypraví na nákup potřebných nástrojů a seženou je. Podnikatelé se nijak nestarají o to, aby se získané produkty — uhlí, železo — odvezly. Desítky a stovky miliónů těchto produktů leží nevyužitě, a země je přitom tolik potřebuje.“

To napsal vládní list, orgán strany menševiků, k níž patří Cereteli a Skobelev.

Vždyť tohle přece znamená, že lid je kapitalistům vyloženě pro legraci! Vždyť to je jako v blázinci: kapitalisté

stávkují společně s buržoazní částí prozatímní vlády (v níž zasedají menševici a socialisté-revolucionáři); kapitalisté *brzdí* výrobu, *maří* práci, *nestarají se* o odvoz produktů, bez nichž země *nemůže existovat*.

Bez uhlí se zastaví továrny a železnice. Roste nezaměstnanost. Zboží je čím dál méně. Rolníci nemohou dávat obilí zadarmo. Nezadržitelně hrozí hlad.

A to všechno mají na svědomí kapitalisté, kteří se spojili s vládou!!

To všechno narodníci, socialisté-revolucionáři a menševici trpí!! Připomínají, že o těchto zločinech kapitalistů psali už 14. května. Dnes je 31. května. Uplynulo přes čtrnáct dní. Všechno zůstává při starém. A hlad už je za dveřmi.

Všechny kapitalistické listy — Reč, Děň, Novoje vremja, Russkaja volja, Biržovka, Jedinstvo — chrlí dnes a denně spoustu lží a pomluv proti „bolševikům“, jen aby zločiny kapitalistů zastíraly, jen aby odpoutaly pozornost lidu... Bolševici mohou za to, že se uhlobaroni spojili s vládou, že maří a zastavují výrobu!!

Ano, vypadalo by to jako v blázinci, kdyby nám teorie třídního boje, kdyby nám zkušenosti z třídního boje na celém světě neříkaly: když jde o zisk, kapitalisté a *jejich* vláda (podporovaná menševiky) se nezastaví ani před zločinem.

Jak dlouho to ještě bude trvat? Copak je opravdu potřeba, aby katastrofa už propukla všude, aby lidé začali po stovkách a tisících umírat hlady?

D O P I S O B V O D N Í M
V Ý B O R Ů M P E T R O H R A D S K É
O R G A N I Z A C E
S D D S R (B O L Š E V I K Ů)

Vážení soudruzi!

K dopisu přikládám rezoluci petrohradského výboru o založení vlastního listu a dvě rezoluce, které jsem předložil jménem ústředního výboru Sociálně demokratické dělnické strany Ruska na zasedání petrohradského výboru v úterý 30. května*. Prosím, abyste tyto tři rezoluce projednali a co nejpodrobněji zdůvodnili své stanovisko k nim.

V souvislosti s otázkou, je-li v Petrohradu zapotřebí zvláštní list petrohradského výboru, dozrává konflikt mezi petrohradským a ústředním výborem. Je nesmírně důležité a nanejvýš žádoucí, aby se co nejvíc členů strany v Petrohradu aktivně zapojilo do diskuse o tomto dozrávajícím konfliktu a pomohlo ho svým rozhodnutím urovnat.

Výkonná komise petrohradského výboru se jednomyslně vyslovila pro samostatný tiskový orgán petrohradského výboru v Petrohradu, přestože se ústřední výbor usnesl vydávat místo Pravdy, jejíž rozsah už zřejmě nedostačuje, *dvoje* noviny: Pravdu, ústřední orgán strany, a noviny menšího rozsahu Narodnaja pravda (názvy obou listů nejsou dosud definitivní) jako populární orgán pro nejširší vrstvy. Oba listy mají mít podle rozhodnutí ústředního výboru společnou redakci, v níž má mít petrohradský výbor svého zástupce (v ústředním orgánu s hlasem poradním, v popu-

* Viz tento svazek, s. 244. *Red.*

lárním orgánu s hlasem rozhodujícím). Má být ustavena „tisková komise“ (složená z dělníků v jednotlivých obvodech, kteří mají co nejužší kontakty s masami) a dále má být v *obou* novinách vyhrazen určitý počet sloupců otázkám místního dělnického hnutí čistě lokálního významu.

Takový je plán ústředního výboru.

Výkonná komise petrohradského výboru místo toho požaduje *vlastní* noviny, zvláštní noviny petrohradského výboru a jednomyslně se na tom usnesla.

Na zasedání petrohradského výboru 30. května po referátu a závěrečném slově soudruha M. Tomského, po mém projevu a po diskusi, které se zúčastnil velký počet soudruhů, se hlasy rozdělily na polovinu: čtrnáct bylo pro výkonnou komisi, čtrnáct proti. Moje rezoluce byla zamítnuta šestnácti hlasy proti dvanácti.

Podle mého přesvědčení není zásadně nutné vydávat zvláštní list petrohradského výboru, protože v *hlavním městě*, vzhledem k jeho charakteru centra, je potřebný *jediný* orgán strany, a to ústřední orgán; populární list psaný *obzvlášť* srozumitelnou formou má vycházet *ve stejné* redakci.

Zvláštní orgán petrohradského výboru rozhodně ztíží spolupráci, možná dokonce vzniknou rozdílné linie (nebo odstíny v linii), a to bude zejména v revoluční době velmi škodlivé.

Proč máme tříštit síly?

Jsmo všichni strašně přetížení prací, je nás málo; publicisté od nás čím dál víc odcházejí k obranářům. Smíme vůbec za těchto podmínek tříštit síly?

Musíme síly sjednocovat, a ne je tříštit.

Můžeme přece důvěřovat ústřednímu výboru, že sestaví redakci správně, že v obou listech uvolní dost místa pro práci místního charakteru a že nebude „utlačovat“ redaktory petrohradského výboru, kteří budou v menšině, apod.

V druhém návrhu své rezoluce jsem záměrně vyjmenoval řadu podobných argumentů (které jsem slyšel na zasedání petrohradského výboru 30. května), abych otevřeně před-

ložil otázku všem členům strany, abych je přiměl pečlivě zvážit *každý* z obou argumentů a odpovědně se rozhodnout.

Máte-li, soudružky a soudruzi, pádné a závažné důvody nedůvěřovat ústřednímu výboru, řekněte to otevřeně. Je to povinnost každého člena naší demokraticky organizované strany, a pak bude povinností ústředního výboru naší strany, aby se touto vaší nedůvěrou zvláště zabýval, referoval o ní na sjezdu strany a projednal ji, aby tato politováníhodná nedůvěra místní organizace k ústřednímu výboru byla odstraněna.

Jestliže však žádná taková nedůvěra neexistuje, je nespravedlivé a nesprávné upírat ústřednímu výboru právo, které mu dal sjezd strany, právo *řídít práci* strany, zejména pak v hlavním městě.

Žádá snad náš ústřední výbor přespříliš, přehnaně mnoho, když chce řídit petrohradské noviny? Nežádá. V německé sociálně demokratické straně, v jejích nejlepších dobách stál v čele strany několik desetiletí Wilhelm Liebknecht a byl současně redaktorem ústředního orgánu. Ústřední orgán vycházel v Berlíně. Berlínská organizace *nikdy* neměla své vlastní berlínské noviny. Existovala „tisková komise“ složená z dělníků, existovala *místní rubrika* v ústředním orgánu strany. Proč bychom neměli následovat tento dobrý příklad našich soudruhů z jiných zemí?

Chcete-li, soudruzi, od ústředního výboru *zvláštní záruky*, chcete-li změnit některé body (v plánu ústředního výboru o založení dvou listů), prosím vás jménem ústředního výboru, abyste to pečlivě projednali a objasnili svůj názor.

Usnesení výkonné komise petrohradského výboru o založení *samostatného* listu v Petrohradu považují za velmi nesprávné a nežádoucí, protože by to znamenalo tříštit síly a vnášet do naší strany spoustu podnětů ke konfliktům. Podle mého názoru (a v tomto bodě jen tlumočím názor ústředního výboru) by bylo žádoucí, aby petrohradská organizace podpořila usnesení ústředního výboru, nějakou dobu počkala na *zkušenosti z práce* dvojích novin podle plánu

ústředního výboru a pak, když to bude nutné, předložila zvláštní usnesení o tom, k jakým zkušenostem dospěla.

Se soudružským sociálně demokratickým pozdravem

31. května 1917

N. Lenin

*Poprvé otištěno v roce 1925
v časopisu Krasnaja letopis, č. 3*

Podle strojopisné kopie

P R O J E V
N A I. P E T R O H R A D S K É
K O N F E R E N C I
Z Á V O D N Í C H V Ý B O R Ů
3 1. K V Ě T N A
(1 3. Č E R V N A) 1 9 1 7 ⁹⁷
S T R U Č N Á N O V I N O V Á Z P R Á V A

Rezoluce soudruha Avilova absolutně nebere v úvahu třídní hledisko. V. V. Avilov jako by si ve své rezoluci vytkl za úkol shromáždit a soustředit všechny nedostatky, které jsou typické pro všechny rezoluce maloburžoazních stran.

Na začátku své rezoluce konstatuje Avilov to, co je dnes jasné každému socialistovi, že bezohledná dravost kapitalistů přivedla Rusko k naprostému hospodářskému a průmyslovému krachu; dále však předkládá mlhavou formulaci o kontrole průmyslu „státní mocí“ za účasti širokých demokratických vrstev.

Dnes mluví o kontrole kdekdo, dokonce i ti, kteří dřív při slově „kontrola“ byli schopni volat o pomoc; dnes uznávají, že to bez ní nepůjde.

Jenže tímto obecným označením „kontrola“ chtějí kontrolu de facto zrušit.

Koaliční vláda, v níž jsou dnes „socialisté“, neudělala dosud nic pro zavedení této kontroly, a proto je zcela pochopitelné, že závodní výbory žádají skutečnou dělnickou, a nikoli papírovou kontrolu.

Chceme-li si ujasnit, co to „kontrola“ je a kdy a kdo bude tuto kontrolu provádět, nesmíme ani na chvíli zapomínat na třídní charakter dnešního státu, který je jen organizovanou třídní nadvládou. Stejně tak musíme z třídního

hlediska analyzovat i pojem „revoluční demokracie“. Při této analýze musíme vycházet z reálného vzájemného poměru společenských sil.

Avilovova rezoluce nejdříve všechno slibuje a nakonec dospívá v podstatě k návrhu nechat všechno při starém. V celé jeho rezoluci není ani náznak revolučnosti.

V revoluční době se musí víc než kdy jindy přesně analyzovat otázka podstaty státu, čí zájmy bude stát hájit a jak má být vybudován, aby skutečně hájil zájmy pracujících. A to Avilovova rezoluce vůbec nevyjasňuje.

Proč naše nová koaliční vláda, v níž jsou teď i „socialisté“, za tři měsíce nezavedla kontrolu, a nejenže ji nezavedla, ale v konfliktu mezi jihoruskými uhlobarony a dělníky se dokonce otevřeně postavila na stranu kapitalistů.

Aby se kontrola průmyslu skutečně prováděla, musí to být kontrola dělnická, ve všech odpovědných institucích musí tvořit většinu dělníci a správa závodu musí skládat účty ze své činnosti všem nejkompetentnějším dělnickým organizacím.

Soudruzi dělníci, požadujte skutečnou, a ne fiktivní kontrolu, a všechny rezoluce a návrhy na takovou fiktivní pápírovou kontrolu rezolutně odmítněte.

PROJEV NA ZASEDÁNÍ
BOLŠEVICKÉ FRAKCE
I. CELORUSKÉHO SJEZDU
SOVĚTŮ DĚLNICKÝCH
A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ

31. KVĚTNA

(13. ČERVNA) 1917

STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

Lenin přivítal jménem ústředního výboru všechny internacionalisticky smýšlející demokraty bez ohledu na jejich frakční příslušnost.

Řečník přešel k otázce, jakým způsobem lze ukončit válku v Evropě. Zdá se, že nevidí vyřešení evropské krize tak optimisticky jako A. Lunačarskij⁹⁸. Prohlašuje, že heslo „bez anexí“ vůbec neznamená, že by se Evropa měla vrátit ke „statu quo ante“*. Domníváme se, že „bez anexí“ znamená i bez území zabraných před nynější válkou. Pro nás toto heslo znamená umožnit národům rozhodnout se naprosto svobodně, zda se chtějí od některého státu oddělit a připojit se k jinému. Jenže takové heslo se nedá uskutečnit bez socialistické revoluce, a proto z války v Evropě existuje jediné východisko, a tím je světová revoluce.

Dále Lenin hovořil o sbratřování a říká: Živelné sbratřování věc míru nevyřeší, pro nás je však mír těžištěm revoluční činnosti. Sbratřování samo o sobě otázku nevyřeší, ale vždyť ani žádné jiné opatření o revoluci nerozhodne, pokud k ní přímo nepovede. Co je to stávka, demonstrace? Vždyť

* Do dřívějšího stavu, v tomto případě: do předválečného stavu.
Red.

to je také jen článek v celkovém řetězu revolučního boje. Říkají nám, že sbratřováním se zhoršila situace na ostatních frontách. To není pravda. Sbratřování způsobilo faktické příměří na naší frontě a vyvolalo menší změny na západní frontě. Jenže v čí prospěch? Ve prospěch Británie a Francie. Zato v Asii dosáhla Británie velkého úspěchu: pohltila Bagdád. Přerušlení bojů na naší frontě je výsledkem revolučního sbratřování, proti němuž Kerenskij brojí a proti němuž bylo vyhlášeno tažení se souhlasem menševiků.

Sbratřování se musí stát uvědomělým aktem, musíme dosáhnout, aby se z něho stala výměna idejí, aby se přeneslo na ostatní fronty, aby podnítilo revoluci na druhé straně zákopů.

O otázce regulace průmyslu řečník prohlásil: od 28. února neudělala vláda jediný krok, aby snížila zisky průmyslníků. Nedávno jsme se dočetli, že byla ustavena komise složená z několika ministrů v čele se Skobelevem, která má vypracovat kontrolní opatření. Ale vždyť komise existovaly i za cara, vždyť to je zase podvod. Řečník hovořil o tom, že je nutné okamžitě zabrat statkářskou půdu, a v závěru svého projevu konstatoval, že sověty dělnických a vojenských zástupců musí buď dostat všechnu moc, anebo zemřít neslavnou smrtí.

Řečník dostává ze všech stran písemné dotazy. Za chvíli se jich sešlo dvacet. V prvním se někdo ptá, jestli se mají posílat na frontu pochodové roty. Lenin na tuto otázku odpovídá, že za carské moci jsme museli jít do armády a pracovat tam. Liebknecht si oblékl uniformu a šel agitovat proti válce. Myslet si, že válka se dá zlikvidovat jednotlivými anarchistickými akcemi, je naivní.

OSPRAVEDLŇOVÁNÍ OSTUDY

Oddělení pro mezinárodní styky při výkonném výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců zaslalo Huysmansovi, známému tajemníkovi zkrachované II. internacionály, která přešla na stranu „svých“ vlád, zprávu uveřejněnou v 78. čísle listu *Izvěstija*^[14].

Tato zpráva se pokouší dokázat, že vstup ruských narodníků a menševiků do buržoazní a imperialistické vlády se nedá „srovnávat“ se vstupem západoevropských zrádců socialismu do „jejich“ vlád. Argumenty „oddělení“ jsou tak chabé a ubohé, tak směšně bezmocné, že je musíme znovu předvést v celé jejich ubohosti.

Argument první. V jiných zemích probíhal vstup do vlády „za zcela jiných podmínek“. To není pravda. Rozdíly mezi Británií, Francií, Dánskem, Belgií, Itálií aj. na jedné straně a dnešním Ruskem na druhé straně jsou „zcela“ *nepodstatné*, neboť každý, kdo *nezradil* socialismus, ví, že podstata věci je v *nadládě* buržoazní třídy. V *tomto* ohledu nejsou podmínky v každé z uvedených zemí „jiné“, nýbrž stejné. Ani národní specifika nic nemění na základní otázce nadvlády třídy buržoazie.

Argument druhý. „Naši“ ministři vstoupili do „revoluční“ vlády. To je nejhanebnější klamání lidu slovem „revoluce“, na kterou se menševici a narodníci odvolávají, aby zakryli, že ji zradili. Vždyť přece každý ví, že deset ministrů ze šestnácti v nynější „revoluční“ vládě patří ke stranám statkářů a kapitalistů, které souhlasí s imperialistickou válkou a s nezveřejňováním tajných smluv, a že tyto strany dnes uskutečňují *kontrarevoluční* politiku. To dokázaly zvláště

názorně volby do obvodních dum v Petrohradě 27.—29. května, kdy se *všechny* reakční síly spojily, aby naše „revoluční“ vláda *dosáhla* většiny.

Argument třetí. „Naši“ vstoupili do vlády „s konkrétním úkolem dosáhnout všeobecného míru dohodou mezi národy a neprodlužovat imperialistickou válku ve jménu osvobození národů zbraněmi“. Za prvé, tento úkol vůbec není „konkrétní“, protože neobsahuje ani konkrétní *program*, ani konkrétní *akce*. Jsou to prázdná slova. Je to totéž, jako kdyby tajemník svazu dělníků přešel za plat 10 000 rublů do vedení sdružení kapitalistů „s konkrétním úkolem“ usilovat o lepší postavení dělníků a neprodlužovat nadvládu kapitalismu. Za druhé, o „dohodu mezi národy“ usilují *všichni* imperialisté, včetně Viléma, Poincarého atd., a jsou to také bezobsažné fráze. Za třetí, válka ze strany Ruska se po 6. květnu 1917 zjevně „prodlužuje“ mimo jiné i proto, že naše imperialistická vláda dosud nevyhlásila a nenavrhlha přesné a jasné podmínky míru, podmínky dohody.

Argument čtvrtý. Cílem „našich“ není „skončit třídní boj, ale pokračovat v něm a použít k tomu nástroje politické moci“. Výborně! Takže když špinavost zakryjeme pěkným cílem nebo pěkným „zdůvodněním účasti“ na té špinavosti, je všechno v pořádku!! Účast v buržoazní, imperialistické vládě, která *fakticky* vede imperialistickou válku, se — jak vidíte — dá označit za „pokračování třídního boje nástroji politické moci“. To je ale perlička! Doporučujeme, aby se na každé schůzi dělníků, na každém shromáždění lidu provolala sláva Černovovi, Ceretelimu, Pešechonovovi a Skobelevovi, kteří vedou „*třídní boj*“ proti Tereščenkovi, Lvovi a spol.

Pánové z „oddělení“, kteří hájíte ministerialismus takovýmito argumenty, vždyť se vám vysmějí! A nejste ani originální: slavný Vandervelde, přítel Plechanovův (kterému nadáváte, ačkoli po vstupu do vlády na to nemáte vůbec žádné morální právo), Vandervelde už dávno říkal, že také vstoupil do vlády, „aby pokračoval v třídním boji“.

Argument pátý. „Naši“ vstoupili do vlády až po svržení carismu a vyhnání „nepřátel ruského proletariátu“ (tj. Miljukova, Gučkova) „vystoupením revolučních mas 20. až 21. dubna“.

Mohou snad Francouzi za to, že svrhli absolutistickou vládu před 122 roky, a ne před 100 dny? A Angličané už před více než 260 lety? A Italové před desítkami let? Ale 20. duben vyhnal Miljukova a nahradil ho Tereščenkem, to znamená, že se vůbec nezměnilo ani postavení jednotlivých tříd, ani situace v jednotlivých stranách. Nové sliby ještě neznamenají novou politiku.

Když někdo vyžene metropolitu a nahradí ho papežem, neznamená to ještě, že přestal být klerikálem.

Argument šestý. V Rusku „má proletariát a armáda úplnou svobodu“. To není pravda, nemá úplnou svobodu. Má sice úplnější svobodu než v jiných zemích, ale tím hanebnější je *pošpinit* tuto mladou, ještě svěží svobodu špinavou účastí v buržoazní imperialistické vládě.

Mezi ruskými a evropskými zrádci socialismu není větší rozdíl než mezi násilníkem a svůdcem.

Argument sedmý. „Proletariát Ruska má kromě toho v rukou prostředky pro důslednou kontrolu těch, které si zvolil.“

To není pravda. Stranický život je v Rusku dosud velmi krátký a rozklad ve straně menševiků a eserů tak zjevný (Martov se napolo odtrhl, jsou tu protesty Kamkova, jeho blok s námi ve volbách proti *jeho* vlastní straně; blok menševiků a socialistů-revolucionářů se skupinou Jednota, kterou oni sami označují za *imperialistickou*, aj.), že *neexistuje* nejen „důsledná“ kontrola, ale ani žádná seriózní kontrola ministrů prováděná „proletariátem“.

A proletariát, to je *třídní* pojem, který menševici a narodnici nemají právo užívat, protože se opírají víc o *malo-buržoazii*. Když už *jste* začali o třídách, buďte přesní!

Argument osmý. „Vstup představitelů ruského socialistického (??) proletariátu (???) do vlády vůbec neznamená

oslabení svazků, které ho pojí k socialistům všech zemí bojujícím proti imperialismu, ale naopak, znamenal upevnění těchto svazků ve společném boji za všeobecný mír.“

Zase lež. Samé fráze a lži.

Každý ví, že vstup do vlády v Rusku upevnil *svazky* spojující *stoupence* imperialismu, sociálšovinisty, *sociálimperialisty* všech zemí — jak Hendersona a spol., tak Thomase a spol., tak i *Scheidemanna* a spol.

Ano, i Scheidemanna! Protože Scheidemann pochopil, že škodlivý vliv *německého* sociálimperialismu na světové dělnické hnutí bude *pokračovat*, protože i Rusové *dokonce* při rozsáhlé svobodě a *dokonce* za revoluce přistoupili na ostudné spojenectví s *vlastní* imperialistickou buržoazií.

Pravda, č. 70
14. (1.) června 1917

Podle textu Pravdy

MALOBURŽOAZNÍ
STANOVISKO
K HOSPODÁŘSKÉMU
ROZVRATU

List Novaja žizň dnes uveřejňuje rezoluci, kterou předložil na poradě závodních výborů soudruh Avilov. Tuto rezoluci musíme bohužel považovat za ukázkou nemarxistického, nesocialistického a maloburžoazního postoje k dané otázce. A právě proto, že tato rezoluce odhaluje mimořádně výrazně všechny slabiny obvyklých menševických a národnických rezolucí, vydávaných sověty, právě proto je tato rezoluce typická a zaslouží si pozornost.

Rezoluce začíná krásným obecným tvrzením, skvělým obviněním kapitalistů: „Současný hospodářský rozvrat... zavinila válka a *loupeživé, anarchické hospodaření kapitalistů a vlády*...“ Správně! Že kapitál utlačuje a loupí, že právě kapitál je zdrojem anarchismu, v tom je maloburžoza ochotna s proletářem souhlasit. Ale dál už jsou jejich názory rozdílné: proletář tvrdí, že kapitalisté hospodaří jako lupiči, *a proto* vede proti nim třídní boj, *proto* staví celou politiku na absolutní nedůvěře k třídě kapitalistů, *proto* v otázce státu rozlišuje především v tom smyslu, které třídě „stát“ slouží, zájmy které třídy prosazuje. Maloburžou sice někdy kapitál „rozzuří“, jakmile ho však záchvat zuřivosti přejde, hned zase kapitalistům důvěřuje a zase vkládá naděje do „státu“ ... kapitalistů!

Právě tak to dělá i soudruh Avilov!

Po krásném, energickém, hrozivém úvodu, v němž obviňuje kapitalisty z „dravosti“, a dokonce nejen kapitalisty, ale i kapitalistickou vládu, v celé rezoluci, v celém jejím konkrétním obsahu, ve všech jejích praktických návrzích *zapomíná na třídní hledisko* a sklouzává tak jako menševici

a narodníci k všeobecným frázím o „státě“ a o „revoluční demokracii“.

Dělníci! Dravý kapitál působí svou dravostí anarchií a hospodářský rozvrat, přičemž kapitalistická vláda hospodaří stejně anarchicky. Zachránit nás může jen kontrola prováděná „státem za účasti revoluční demokracie“. To je obsah Avilovy rezoluce.

Že se nebojíte pánaboha, soudruhu Avilove! Copak marxista smí zapomínat, že stát je orgánem třídní nadvlády? Není směšné odvolávat se proti „dravosti kapitalistů“ ke *kapitalistickému státu*?

Copak marxista smí zapomínat, že v dějinách všech zemí — v roce 1649 v Anglii, v roce 1789 ve Francii, v roce 1830, 1848, 1870 rovněž ve Francii, v únoru 1917 v Rusku — bývali kapitalisté často „revolučními demokraty“?

Copak jste opravdu zapomněl, že je nutné rozlišovat mezi revoluční demokracií kapitalistů, maloburžoazie a proletariátu? Copak *celé* dějiny *všech* revolucí, které jsem teď uvedl, se týkají něčeho jiného než rozdílů mezi třídami *v rámci* „revoluční demokracie“?

Kdo dnes, po zkušenostech z února, března, dubna a května 1917 ještě v Rusku mluví všeobecně o „revoluční demokracii“, ten chtě nechtě, vědomě či nevědomky obelhává lid. Protože „chvilé“, kdy se všechny třídy spojily v boji proti carismu, je už pryč. Hned první dohoda prvního „prozatímního výboru“ Státní dumy a sovětu znamenala *konec* spojenectví tříd a začátek třídního boje.

Dubnová krize (20. dubna), potom 6. květen, 27. až 29. květen (volby) atd. atd. už definitivně uskutečnily diferenciaci *tříd* v ruské revoluci v rámci ruské „revoluční demokracie“. Ignorovat to znamená klesnout na úroveň bezradného maloburžoaj.

Apelovat dnes na „stát“, na „revoluční demokracii“, a ještě k tomu kvůli dravosti kapitalistů, znamená vléct dělnickou třídu zpátky, znamená *ve skutečnosti* hlásat úplnou stagnaci revoluce. Protože náš „stát“ *dnes*, po dubnu a květ-

nu, je státem (loupeživých) kapitalistů, kteří v osobě Černova, Cereteliho a spol. ovládli značnou část „revoluční (maloburžoazní) demokracie“.

Tento stát brzdí revoluci všude, ve všech oblastech zahraniční i vnitřní politiky.

Tomuto státu svěřit boj proti „dravosti“ kapitalistů znamená hodit štika do řeky*.

Napsáno 31. května (13. června) 1917

Otištěno 14. (1.) června 1917

v Pravdě, č. 70

Podle textu Pravdy

* Lenin zde parafrázuje Krylovovu bajku Štika. *Čes. red.*

Alžírsko jim udělalo čáru přes rozpočet... Naším ministerialistickým socialistům-revolucionářům se už málem podařilo ohromit sebe i své posluchače frázemi o tom, že uznávají „mír bez anexí“ (tj. bez zabránění cizích území), když jim v tom... Alžírsko udělalo čáru přes rozpočet! List Dělo naroda, do něhož přispívají ministři Kerenskij a Černov, oba členové strany socialistů-revolucionářů, se dopustil té... neopatrnosti, že hovořil se třemi ministry zemí Dohody (také skorosocialisty) o Alžírsku. Jak strašná to byla neopatrnost v listě Kerenských a Černovů, o tom se čtenář přesvědčí z toho, co uvádíme dále.

Tři ministři dohodových zemí, Anglie, Francie a Belgie, pánové Henderson, Thomas a Vandervelde, prohlásili, že nechtějí „anexe“, nýbrž jen „osvobodit území“. List Kerenských a Černovů to nazval — a plným právem — „kejklířskými triky“ „socialistů ochočených buržoazií“ a spustil na ně tuto rozhořčenou a sarkastickou tirádu:

„Oni sice (tři ministři) ‚žádají osvobození území‘ jen ‚v souladu s vůlí obyvatelstva‘. Výborně! Pak ale budeme žádat od nich i od sebe důslednost a budeme chtít ‚osvobodit území‘ Irska a Finska na jedné straně a Alžírsku nebo Siamu na druhé. Velmi by nás zajímal například názor socialisty Alberta Thomase na ‚seburčení‘ Alžírsku.“

Ano, a „nás by velmi zajímal názor“ Kerenského a Cereiteliho, Černova a Skobeleva na „seburčení“ Arménie, Haliče, Ukrajiny a Turkestánu.

Vždyť vy, páni ruští narodničtí a menševičtí ministři, jste na příkladu Irska a Alžírsku odhalili, jak nepravdivé a falešné jsou vaše zásady a vaše jednání. Předvedli jste,

že pod pojmem „anexe“ *nelze* chápat jen území zabraná *v této válce*. Takže jste vyvrátili sami sebe i list Izvěstija petrogradského sověta, který zrovna v tyto dny s domýšlivostí vlastní ignorantům prohlásil, že pod pojmem anexe lze chápat jen území obsazená *v této válce*. Jenže každý přece ví, že Irsko a Alžírsko byly okupovány desítky a stovky let před začátkem této války.

Neopatrný, opravdu neopatrný je list Dělo naroda: odhalil nám, jak dokonale zmatené názory mají menševici i list Izvěstija petrogradského sověta na tak důležitou a zásadní otázku, jako jsou anexe.

Jenže to ještě není všechno. Když se ptáte Hendersona na Irsko a Alberta Thomase na Alžírsko, když stavíte do protikladu názor „vládnoucí francouzské buržoazie“ na anexe s názorem francouzského lidu, když Hendersona a Alberta Thomase označujete za „socialisty ohočené buržoazií“, jak to, že jste se zapomněli podívat sami na sebe??

A kdo vlastně jste vy, Kerenskij, Cereteli, Černove a Skobelevé? Copak vy nejste „socialisté ohočení buržoazií“? Nebyli jste to snad vy, kdo ve vládě „ruské buržoazie, která je u moci“, přišel s otázkou *ruského* Irska, *ruského* Alžírska, tj. Turkestánu, Arménie, Ukrajiny, Finska a tak dále? Kdy jste přišli s touto otázkou? Proč o tom ruskému „lidu“ nic neřeknete? Proč nenazvete „kejklířským trikem“ metodu *ruských* narodníků a menševiků ohánět se v sovětu, ve vládě i před lidem nabubřelými frázemi o „míru bez anexí“, a přitom přesně, jasně a jednoznačně *nepoložit* otázku *všech ruských* anexí stejného typu, jako je Irsko a Alžírsko?

Ruští ministerialističtí narodníci a menševici se do toho zamotali a každý den se prozrazují.

Obvykle se odvolávají na „poslední“ argument: u nás je revoluce. Jenže tento argument je skrznaskrz falešný. Protože naše revoluce dala stejně jako ve Francii a v Anglii *dosud* moc jen buržoazií, stejně jako ve Francii a v Anglii

s „neškodnou menšinou“ „socialistů ochočených buržoazii“. Co přinese naše revoluce zítra, zda návrat k monarchii, upevnění buržoazie, nebo přechod moci do rukou pokrokovějších tříd, to my nevíme a neví to nikdo. Takže odvolávat se obecně na „revoluci“ znamená hrubě obelhávat lid i sebe.

Otázka anexí je dobrým prubířským kamenem pro narodníky a menševiky, kteří se zamotali do lži a falše. Zamotali se *stejně* jako Plechanov, Henderson, Scheidemann a spol., liší se od sebe *jen slovy*, ale *ve skutečnosti* jsou pro socialismus všichni stejně ztraceni.

Pravda, č. 70
14. (1.) června 1917

Podle textu Pravdy

TO JE NEDEMOKRATICKÉ, OBČANE KERENSKIJ!

Petrohradská tisková agentura oznamuje:

Kyjev, 30. května. Na zasedání celoukrajinského rolnického sjezdu byl přečten telegram ministra války Kerenského, v němž v souvislosti s válečnou situací nepovažuje za vhodné svolávat druhý ukrajinský armádní sjezd. Sjezd označil ministrovo nařízení za porušování svobody shromažďování Ukrajinců a zaslal prozatímní vládě a petrohradskému sovětu dělnických a vojenských zástupců telegram tohoto znění:

„Upozorňujeme na první případ porušení zákona o svobodě shromažďování, kterého se dopustil ministr Kerenskij v souvislosti s ukrajinským armádním sjezdem. Odmitáme odpovědnost za možné následky porušení demokratických zásad nového života vůči Ukrajincům, rozhodně proti tomu protestujeme a očekáváme okamžitou odpověď na požadavky, které delegace ukrajinské Centrální rady předložila prozatímní vládě.“

Tato zpráva nesporně vyvolává velké znepokojení mezi socialistickými dělníky.

Ministr války považuje sjezd Ukrajinců za „nevhodný“ a ze své pravomoci ho zakazuje! Jakkak je to dávno, co občan Kerenskij „přitáhl uzdu“ Finsku, a teď se rozhodl „přitáhnout uzdu“ Ukrajincům. A to všechno ve jménu „demokracie“!

A. I. Gercen kdysi řekl, že když se člověk dívá na „husarské kousky“ vládnoucích tříd v Rusku, začne se stydět za to, že je Rus⁹⁹. Bylo to řečeno v době, kdy Rusko trpělo pod jařmem nevolnictví, kdy v naší zemi vládl karabáč a hůl.

Dnes Rusko svrhlo cara. Dnes mluví jménem Ruska Kerenski a Lvovové. Rusko Kerenských a Lvovů zachází s po-

robenými národy tak, že se člověku i dnes derou mimovolně na jazyk trpká Gercenova slova.

A to ani nemluvíme o tom, že svou „velmocenskou“ nacionalistickou politikou občan Kerenskij jen posiluje, jen podněcuje „separatistické“ tendence, proti nimž Kerenští a Lvovové chtějí bojovat.

Ptáme se: Je takové ponižování ujařmených národů slučitelné s důstojností už jen demokracie, natož socialismu? Ptáme se: Kdy už přestane občan Kerenskij a jeho stoupenci s těmito „uličnickými kousky“?

Ptáme se strany socialistů-revolucionářů, jestli schvaluje, že její vážený člen, občan Kerenskij, zakázal ukrajinský sjezd.

Dozvídáme se, že výkonný výbor sovětu dělnických a vojenských zástupců se včera usnesl pozvat občana Kerenského speciálně proto, aby s ním probral otázku sebeurčení národů a národnostní politiku vůbec.

A taky se říká, že „styčné komisi“ je už odzvoněno. Ale kdepak, pánové! Dvojvládí trvá. Z nynější situace není jiné východisko než předání veškeré moci sovětu dělnických a vojenských zástupců.

BOLŠEVISMUS

A „ROZKLAD“ ARMÁDY

Všichni volají po „vládě pevné ruky“. Záchranu vidí v diktatuře, v „železné kázni“, v tom, že všichni, kteří se nechtějí podřídit, ať jsou „zprava“ nebo „zleva“, budou donuceni mlčet a poslouchat. My víme, *koho* chtějí umlčet. Pravičáci nekřičí, ti *pracují*. Jedni ve vládě, druzí v továrnách tím, že vyhrožují výlukami, že vydávají nařízení o rozpuštění pluků a vyhrožují vězením. Konovalovové a Tereščenkové za pomoci Kerenských a Skobelevů — ti všichni *organizovaně* pracují ve svůj prospěch. A ty není třeba nutit, aby mlčeli...

My máme k dispozici *jedině slovo*.

A o toto slovo nás chtějí připravit...

Naše Pravda se na frontu nedostane. Kyjevští „tiskovní důvěrníci“ se rozhodli, že nebudou Pravdu kolportovat. Zemský svaz* ve svých stáncích Pravdu neprodává. A nakonec nám ještě slibují, že povedou „soustavný boj proti propagování leninismu“... (Izvěstija sověta rabočich i soldatskich deputatov). *Zato nám však přepisují na vrub* každý živelný protest, každý výstřelek, ať se stane kdekoli.

I to je způsob, jak bojovat proti bolševismu.

Osvědčený způsob.

Masy, které nemají možnost dostat jasné direktivy a instinktivně cítí, že stanovisko oficiálních vůdců demokracie

* *Celoruský svaz zemstev pro pomoc nemocným a raněným vojákům* společně s Celoruským svazem měst vytvořily roku 1914 celoruskou organizaci sdružující liberální statkáře a buržoazii. Podporovala carismus a účast v imperialistické válce. Její představitelé se stali členy prozatímní vlády. *Čes. red.*

je falešné a neuspokojivé, jsou nuceny *hledat si tápavě cestu samy...*

V důsledku toho se k bolševismu hlásí každý nespokojený, uvědomělý revolucionář, rozhořčený bojovník, kterému se stýská po domově a nevidí konec války, a někdy dokonce i člověk, který se bojí o svou kůži...

Tam, kde má bolševismus možnost veřejně vystupovat, tam dezorganizace není.

Kde nejsou bolševici nebo kde nesmějí promluvit, tam dochází k přehmatům, tam se daří rozkladu a pseudobolševikům...

A to právě potřebují naši nepřátelé.

Potřebují důvod, aby mohli říci, že „*bolševici rozkládají armádu*“, a potom je umlčet.

Abychom se jednou provždy distancovali od pomluv „nepřátel“ i od neúnosného překrucování bolševismu, uvedeme závěr provolání, které před celoruským sjezdem rozšiřoval mezi vojáky jeden z delegátů:

Zní takto:

„Soudruzi! Musíte říci své slovo!

Nepotřebujeme dohodu s buržoazií!

Všechnu moc sovětu dělnických a vojenských zástupců!

To neznamena, že je třeba okamžitě svrhnout nynější vládu, neposlouchat ji. Dokud za ní jde většina lidu a věří, že pět socialistů zvládne ty ostatní, nesmíme jednotlivými vzpourami tříštit vlastní síly.

To rozhodně ne!

Šetřte síly! Organizujte schůze! Vydávejte rezoluce! Žádejte, aby všechna moc byla předána sovětu dělnických a vojenských zástupců! Přesvědčujte ty, kteří nesouhlasí! Posílejte mi své rezoluce jménem pluku do Petrohradu na sjezd, abych se tam mohl odvolat na vaše hlasy!

Dejte si však pozor na provokatéry, kteří se budou vydávat za bolševiky a budou se vás pokoušet svést k nepokojům a vzpourám, aby tak zakryli vlastní zbabělost. Pamatujte si, že i když s vámi teď půjdou, v prvním nebezpečném momentě vás zaprodají starému režimu.

Opravdoví bolševici vás nevyzývají ke vzpouře, ale k uvědomělému revolučnímu boji.

Soudruzi! Celoruský sjezd zvolí zástupce, kterým se bude prozatímní

vláda zodpovídat do té doby, než bude svoláno Ústavodárné shromáždění.

Soudruzi! Na tomto sjezdu budu žádat:

Za prvé: *aby všechna moc byla předána sovětu dělnických a vojenských zástupců.*

Za druhé: *aby byla jménem lidu okamžitě zaslána výzva národům a vládám všech bojujících mocností, spojeneckých i nepřátelských, s návrhy na uzavření míru bez anexí a kontribucí. Ať potom některá z těchto vlád zkusí odmítnout — vlastní lid ji svrhne.*

Za třetí: *aby konfiskací válečných zisků kapitalistů byly odebrány pro potřeby státu peníze těm, kteří na válce zbohatli.*

Soudruzi! *Válka může skončit jedině tehdy, převezme-li moc demokracie v Rusku, v Německu, ve Francii, budou-li svrženy buržoazní vlády ve všech zemích.*

Naše revoluce k tomu položila základy a naším úkolem je dát světové revoluci nový impuls tím, že se lidová vláda v Rusku, která bude mít neomezenou moc, obrátí na všechny evropské vlády s návrhem na uzavření míru, že úpevně spojení s revoluční demokracií západní Evropy.

A potom běda buržoazní vládě, která přesto bude chtít dál válčit!

Společně s lidem takové země povedeme proti této vládě revoluční válku.

Byl jsem zvolen na sjezd do Petrohradu, abych toto všechno řekl vašim jménem naší vládě v Petrohradu.

Člen armádního výboru XI. armády, delegát ústředního výboru Sociálně demokratické dělnické strany (bolševiků) Ruska na sjezdu jihozápadního frontu praporčík *Krylenko*¹⁰⁰.“

Každý, kdo si dal tu práci a přečetl si rezoluce naší strany, musí vidět, že soudruh Krylenko vyjádřil jejich *podstatu* naprosto správně.

Bolševici nevyzývají proletariát, chudé rolníky a všechny pracující a vykořisťované k nepokojům a vzpourám, nýbrž k uvědomělému revolučnímu boji.

Jedině opravdu lidová vláda, tj. vláda, v níž má lid *většinu*, si dokáže zvolit *správnou* cestu, po níž se bude lidstvo ubírat ke svržení kapitalistického jha a k vysvobození z hrůz a útrap imperialistické války, k trvalému a spravedlivému míru.

K O M U S E S M Ě J E T E ? S A M I S O B Ě S E S M Ě J E T E !

„Král Konstantin (řecký) pod nátlakem dohodové diplomacie abdikoval,“ píše o jeho abdikaci list bývalého ministra zahraničí v prozatímní „revoluční“ vládě pana Miljukova.

Zkázu Řecka *dovršili* páni diplomaté Dohody, kteří nejdříve vyvolali hnutí venizelovců (Venizelos — bývalý Konstantinův ministr, který přešel do služeb anglického kapitálu), pak odtrhli část armády, násilím obsadili část řeckého území a nakonec si „nátlakem“ vynutili abdikaci „zákonného“ monarchy, tj. vynutili si revoluci shora. Jaký „nátlak“ to byl a je, to každý ví: byl to nátlak *hladem*, Řecko blokovaly válečné lodě anglických, francouzských a ruských imperialistů, Řecko nechali *bez chleba*. „Nátlak“ na Řecko byl stejného druhu, jaký použili nedávno v Rusku — máme-li věřit novinám — nevzdělaní rolníci v jedné zapadlé vsi, když odsoudili k smrti hladem občana, kterého obvinili z urážky křesťanského náboženství.

Nevzdělaní rolníci v polobarbarském koutě Ruska umohli hlady „zločince“. „Civilizovaní“ angličtí, francouzští, ruští a další imperialisté *možili hlady* celou zemi, všechen lid, aby ji „nátlakem“ donutili změnit politiku.

Taková je *skutečnost* imperialistické války. Taková je reálná situace v mezinárodních vztazích v době, kterou prožíváme. A páni eseri se tomu smějí... Je to opravdu ohromně k smíchu...

Dělo naroda, vládní list Kerenských, Černovů a spol., otiskuje posměšný úvodník pod názvem „Sebeurčení“

Řecká. Posměšný článek eserů o „sebeurčení“ Řecká by byl výborný, *kdyby byl upřímný.*

Upřímnost v politice neznamená, že by pánové Kerenští, Černovové a spol. měli dokazovat svou osobní upřímnost — tu rádi připouštíme, ale o tu vůbec nejde. Upřímnost v politice, to znamená v té oblasti lidských vztahů, která se netýká jednotlivců, ale *milionů* — upřímnost v politice je naprosto prokazatelný *soulad mezi slovy a skutky.*

Úvodník listu Dělo naroda je neupřímný proto, že právě strana socialistů-revolucionářů, právě Kerenští a Černovové *jako její vedoucí představitelé* podporují vládu ujařmení... pardon, vládu „sebeurčení“ Řecká společně s občany Ceretelím a Skobelevem.

„Každému je jasné,“ píše list Dělo naroda, „že mezi loupežným přepadením Belgie imperialistickým Německem, mezi přepadením Srbska Rakouskem a nyníjším ‚pronikáním‘ dohodových vlád ‚do nitra Řecká‘ není v podstatě žádný rozdíl.“

Ano, to je jasné, a není to žádná „etika“, jak si myslí eseri, ale nejryzejší politika. Loupežné přepadení — *právě na něm se podílíte, páni eseri a páni menševici, svou účastí ve vládě.* Loupežné přepadení je fakt, a „nátlak diplomacie Dohody“ — veškeré dohodové, tedy i *ruské* — pokračoval zřejmě *i po* vstupu Černova, Cereteliho a spol. do vlády.

A co platformy „míru bez anexí“? A „požadavky“ „revoluční demokracie“ kladené na novou vládu? A deklarace? Copak ještě není jasné, že všechny tyto programy, deklarace, sliby, prohlášení, přísežné sliby a slibné přísahy a jiné a jiné *nejsou nic než výsměch* adresovaný lidu?

Sami sobě se smějete, páni eseri a menševici! Svě vlastní politice důvěry ke kapitalistům a k vládě kapitalistů! Svě vlastní úloze výřečných, upovídáných přísluhovačů kapitalismu a imperialismu, ověnčených ministerskými tituly!

*I. CELORUSKÝ SJEZD SOVĚTŮ
DĚLNICKÝCH
A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ¹⁰¹*

---

*3. — 24. ČERVNA (16. ČERVNA — 7. ČERVENCE)
1917*

PROJEV O POSTOJI K PROZATÍMNÍ VLÁDĚ

4. (17.) ČERVENA

Soudružky a soudruzi, v krátkém čase, který mám k dispozici, se mohu dotknout — a myslím, že je to i účelnější — jen hlavních, zásadních otázek, o nichž se tu zmínil referent výkonného výboru a další řečníci.

První a hlavní otázka, kterou máme před sebou, je otázka, *kde* to teď jsme, co jsou to ty sověty, které se teď sešly na celoruském sjezdu, co je to ta revoluční demokracie, o které tady každý donekonečna hovoří, jen aby zakryl, že ji nechápe a absolutně ji odmítá. Protože mluvit o revoluční demokracii na celoruském sjezdu sovětů a zastírat povahu této instituce, její třídní složení, její úlohu v revoluci, neříct o tom ani slovo a přitom se tvářit jako demokrat, to je podivné. Líčí se nám tu program buržoazní parlamentní republiky, jaká existovala v celé západní Evropě, líčí se nám tu program reform, které dnes uznávají všechny buržoazní vlády včetně naší, a přitom nám povídají o revoluční demokracii. Komu to povídají? Sovětům. Ale já se vás ptám, jestli je v Evropě taková země, buržoazní, demokratická nebo republikánská, kde by existovalo něco podobného jako tyto sověty. Musíte odpovědět, že není. Taková instituce nikde neexistuje a existovat nemůže, protože jsou jenom dvě možnosti: *buď* buržoazní vláda a „projekty“ reform, které se nám tu líčí a které se ve všech zemích desetkrát navrhovaly a pokaždé zůstaly na papíře, *anebo* taková instituce, které se teď dovolávají, taková „vláda“ nového typu, kterou revoluce vytvořila a která má obdobu jedině v dějinách největšího rozmachu revolucí, například v roce 1792 ve Francii, v roce 1871 rovněž ve Francii a v roce

1905 v Rusku. Sověty jsou taková instituce, jaká v žádném buržoazně parlamentním státě běžného typu neexistuje a za buržoazní vlády ani existovat nemůže. Je to nový, demokratičtější typ státu, který jsme v našich stranických rezolucích nazvali rolnicko-proletářskou demokratickou republikou, kde by moc měly výhradně sověty dělnických a vojenských zástupců. Marně si někdo myslí, že je to otázka teoretická, marně se snaží vyložit všechno tak, jako že se to dá obejít, marně někdo namítá, že dnes existují ty či ony instituce současně se sověty dělnických a vojenských zástupců. Ano, existují společně. Jenže z toho právě vzniká nesmírná spousta nedorozumění, konfliktů a třenic. A to je také důvod, proč revoluce v Rusku začíná po svém počátečním rozmachu, po své počáteční aktivitě stagnovat a dělat kroky vzad, což nyní vidíme v naší koalici vládě, v celé vnitřní a zahraniční politice v souvislosti s připravovanou ofenzívou imperialistů.

Jsou jenom dvě možnosti: buď běžná buržoazní vláda, a pak jsou rolnické, dělnické, vojenské a jiné sověty zbytečné, pak budou rozehnány generály, kontrarevolučními generály, kteří armádu ovládají a vůbec je nezajímá nějaké řečnění ministra Kerenského, anebo zajdou na úbytě. Pro tyto instituce, které nemohou jít zpátky ani stát na místě, ale mohou existovat jen tehdy, půjdou-li kupředu, jiná cesta neexistuje. To je nový typ státu, který si nevymysleli Rusové, který vzešel z revoluce, neboť revoluce jinak nemůže zvítězit. V samotném celoruském sovětu nutně vznikají třenice, boj stran o moc. Jenže to bude znamenat překonávání eventuálních chyb a iluzí vlastními politickými zkušenostmi mas (rozruch), a nikoli referáty ministrů, kteří se odvolávají na to, co včera říkali, co zítra napíší a pozítří slíbí. To je směšné, soudružky a soudruzi, z hlediska instituce, která vzešla z revoluce v Rusku a teď stojí před otázkou, zda být či nebýt. Sověty už dál nemohou existovat tak, jak existují dnes. Dospělí lidé, dělníci a rolníci, se musí scházet, schvalovat rezoluce a poslouchat re-

feráty, které si nemohou nijak dokumentárně ověřit! Tyto instituce jsou přechodem k republice, která vytvoří pevnou státní moc bez policie a bez pravidelné armády nikoli slovy, ale skutky, takovou státní moc, jaká v západní Evropě ještě nemůže existovat, takovou státní moc, bez jaké nemůže revoluce v Rusku zvítězit, tj. zvítězit nad statkáři, zvítězit nad imperialismem.

Bez této státní moci nemůže být vůbec řeč o tom, že bychom sami takového vítězství dosáhli, a čím podrobněji se seznamujeme s programem, který nám doporučují, a s fakty, před nimiž stojíme, tím nápadněji vystupuje do popředí základní rozpor. Už jsme slyšeli, jak to říkal referent a jiní řečníci, že první prozatímní vláda byla špatná^[26]! Ale tenkrát, když bolševici, ti zlí bolševici říkali „Žádnou podporu, žádnou důvěru této vládě!“ , nás každý obviňoval z „anarchismu“! Teď všichni říkají, že předcházející vláda byla špatná. A co koaliční vláda se skorosocialistickými ministry, čím se liší od té předcházející? Nebylo už dost řečnění o programech, o návrzích, nebylo toho už dost, nemělo by se už začít pracovat? Už je to celý měsíc, co byla 6. května utvořena koaliční vláda. Podívejte se, co se děje, podívejte se na hospodářský rozvrat v Rusku a v ostatních zemích, které byly zataženy do imperialistické války. Čím si vysvětlujeme hospodářský rozvrat? Dravostí kapitalistů. Tady je skutečná anarchie. A to podle přiznání, které uveřejnily ne nějaké naše, chraň pánbůh, bolševické noviny, ale vládní Rabočaja gazeta: průmyslové ceny za dodávky uhlí *zvýšila* „revoluční“ vláda!! A koaliční vláda na tom nic nezměnila. Někteří lidé se nás ptají, zda je v Rusku možné zavést socialismus a vůbec okamžitě provést zásadní změny. To všechno jsou jen výmluvy, soudružky a soudruzi. Marxova a Engelsova teorie, tak to vysvětlovali oni sami, říká: „Naše učení není dogma, ale návod k činnosti.“¹⁰² Čistý kapitalismus přecházející do čistého socialismu nikde na světě neexistuje a za války ani existovat nemůže, ale existuje něco mezi tím, něco nového,

nebývalého, protože umírají stamilióny lidí zatažených do zločinné války mezi kapitalisty. Nejde o slibování reformem, to jsou jenom řeči, jde o to, abychom udělali krok, který teď udělat potřebujeme.

Chcete-li se odvolávat na „*revoluční*“ demokracii, nezaměňujte tento pojem za *reformistickou* demokracii s kapitalistickou vládou, protože už je konečně načase od frázi o „*revoluční demokracii*“, od vzájemných gratulací k „*revoluční demokracii*“ přejít k *třídní* charakteristice, tak jak nás to učil marxismus a vědecký socialismus. To, co nám navrhuji, je přechod k reformistické demokracii s kapitalistickou vládou. Je to možná skvělé z hlediska běžných vzorů v západní Evropě. Dnes však řada zemí stojí na pokraji zkázy a praktická opatření, která jsou údajně tak složitá, neboť jsou těžko realizovatelná, a musí se speciálně rozpracovat, jak říkal předešlý řečník, občan ministr pošt a telegrafů, tato opatření jsou úplně jasná. Říkal, že v Rusku neexistuje politická strana, která by byla ochotna převzít všechnu moc. Já na to odpovídám: „Existuje! Žádná strana to nemůže odmítnout a naše strana to neodmítá: je kdykoli ochotna převzít všechnu moc.“ (Potlesk, smích.) Smějte se, jak chcete, ale když občan ministr položí tuto otázku současně nám i pravicové straně, dostane patřičnou odpověď. Žádná strana to nemůže odmítnout. A ve chvíli, kdy ještě existuje svoboda, kdy vyhrožování zatčením a vyhnanstvím na Sibiři — tím vyhrožují kontrarevolucionáři, s nimiž zasedají naši skorosocialističtí ministři ve vládě — je prozatím jen vyhrožováním, v takové chvíli každá strana řekne: prokažte nám důvěru a my vám předložíme svůj program.

Naše konference 29. dubna tento program předložila¹⁰³. Nikdo ho bohužel nebere vážně a neřídí se jím. Potřebuje zřejmě populární výklad. Pokusím se podat občanu ministrovi pošt a telegrafů populární výklad naší rezoluce a našeho programu. Náš program, pokud jde o hospodářskou krizi, navrhuje okamžitě — to se nemusí nijak odkládat —

žádat zveřejnění všech neslýchaných zisků, dosahujících 500—800 %, které kapitalisté shrabují ne jako kapitalisté na volném trhu, za „čistého“ kapitalismu, ale z vojenských dodávek. Tady je dělnická kontrola skutečně nutná a možná. Toto je opatření, které musíte realizovat — když se nazýváte revoluční demokracií — jménem sovětu a které se dá realizovat ze dne na den. To není socialismus. To jen ukážete lidem skutečnou anarchii, skutečné spekulování s imperialismem, spekulaci s majetkem lidu, se statisíci životy, které budou zítra zmařeny proto, že dál utlačujeme Řecko. Zveřejněte zisky pánů kapitalistů, zavřete padesát nebo sto multimilionářů. Stačí je nechat pár týdnů ve vězení, třeba i za tak výhodných podmínek, za jakých je vězněn Mikuláš Romanov, jen proto, aby museli prozradit svá spojení, podvody, špínu a ziskuchtivost, které i za nové vlády stojí naši zemi denně tisíce a milióny. To je hlavní příčina anarchie a hospodářského rozvratu, a proto říkáme, že u nás zůstalo vše při starém, koaliční vláda nic nezměnila, přidala jen kupu deklarací a nabubřelých prohlášení. Mohou to být sebeupřímnější lidé a mohou přát sebeupřímněji pracujícím to nejlepší, na věci se nic nezměnilo, u moci zůstala *stejná třída*. Politika, která se provádí, není politika demokratická.

Hovoří se tu o „demokratizaci orgánů ústřední a místní moci“. Copak nevíte, že tato slova jsou novinkou jen v Rusku? Že v jiných zemích se desítky skorosocialistických ministrů obracely k celé zemi s podobnými sliby? Co znamenají tyto sliby proti reálnému, konkrétnímu faktu: místní obyvatelstvo si zvolí orgány moci, ale základy demokracie jsou porušovány tím, že ústředí chce místní orgány moci jmenovat nebo schvalovat. Kapitalisté dál rozkrádají majetek lidu. Imperialistická válka pokračuje. A nám jsou slibovány reformy, reformy a zase jen reformy, které jsou za této situace naprosto neuskutečnitelné, protože válka všechno potlačuje a všechno podmiňuje. Proč nesouhlasíte s těmi, kdo říkají, že válka se *nevede* pro zisky kapitalistů?

Co je kritériem? Především to, která třída je u moci, která třída nadále vládne, která třída si nadále strká do kapes stamilióny z bankovních a finančních operací. Pořád je to tatáž třída kapitalistů, a proto válka pokračuje jako imperialistická. Ani první prozatímní vláda, ani vláda se skoro-socialistickými ministry nic nezměnila: tajné smlouvy jsou stále tajné, Rusko vede válku o černomořské úžiny, o to, aby mohlo pokračovat v Ljachovově politice v Persii atd.

Vím, že to nechcete, že většina z vás to nechce a že ani ministři to nechťejí, protože není ani možné to chtít, jelikož je to zabíjení stamiliónů lidí. Ale vezměte si ofenzívu, o které teď tolik mluví Miljukovové a Maklakovové. Vědí velmi dobře, o co jde; vědí, že to souvisí s otázkou moci, s otázkou revoluce. Říkají nám, že musíme rozlišovat politické a strategické otázky. Je směšné takovou otázku vůbec položit. Kadeti si moc dobře uvědomují, že jde o otázku politickou.

To, že by revoluční boj za mír, který začal zdola, mohl vést k separátnímu míru, je pomluva. První, co bychom udělali, kdybychom měli moc, by bylo, že bychom zavřeli velké kapitalisty a zpřetrhali všechny nitky jejich intrik. Jinak jsou všechny řeči o míru bez anexí a kontribucí jen a jen prázdnými slovy. Za druhé bychom oznámili přímo národům bez prostřednictví vlád, že považujeme všechny kapitalisty za lupiče, i Tereščenka, který není o nic lepší než Miljukov, jen o něco hloupější, i kapitalisty francouzské, anglické a všechny ostatní.

Vaše vlastní noviny Izvěstija to nějak popletly a místo míru bez anexí a kontribucí navrhují ponechat status quo. Ne, tak si my mír „bez anexí“ nepředstavujeme. V tom je blíž pravdě dokonce i rolnický sjezd, jehož delegáti mluví o „federativní“ republice¹⁰⁴ a vyjadřují tím myšlenku, že Ruská republika nechce utlačovat žádný národ ani novým, ani starým způsobem, že nechce udržet násilím žádný národ, ani Finsko, ani Ukrajinu, o které se tolik otírá ministr vojenství a s nimiž se vyvolávají nepřístojné a nepřípustné konflikty. Chceme Rusko jako jednotnou a nedělitelnou

republiku s pevnou mocí, ale pevná moc je možná jen s dobrovolným souhlasem národů. „Revoluční demokracie“, to jsou velká slova, ale označuje se jimi vláda, která malicherným rýpáním komplikuje otázku Ukrajiny a Finska, ačkoli ty se ani oddělit nechtějí a jenom říkají: Neodkládejte zavedení základních principů demokracie až do svolání Ústavodárného shromáždění!

Mír bez anexí a kontribucí se nedá uzavřít, dokud se nevzdáte vlastních anexí. Vždyť je to směšné, je to komedie, v Evropě se tomu směje každý dělník, a říká: Na řečnění je užije, vyzývají národy, aby svrhly bankéře, a sami své vlastní bankéře posílají do vlády. Zavřete je, odhalte jejich podvody, odhalte jejich konexe. To neděláte, ačkoli máte mocenské organizace, kterým se nedá klást odpor. Prožili jste rok 1905 i 1917, víte, že revoluce se nedělá na objednávku, že revoluce v jiných zemích probíhaly jako krvavá, těžká povstání, kdežto v Rusku neexistuje skupina, neexistuje třída, která by se mohla postavit na odpor moci sovětů. V Rusku je tato revoluce výjimečně možná bez použití zbraní. Jestliže tato revoluce navrhne dnes nebo zítra mír všem národům a přitom se rozejde se všemi třídami kapitalistů, ve velmi krátkém čase získá souhlas jak od Francie, tak od Německa, tedy od jejich národů, protože tyto země jsou na pokraji zkázy, protože Německo je v zoufalé situaci a nemůže se zachránit a protože Francie...

(Předseda: „Váš čas uplynul.“)

Za půl minuty končím... (Hluk, hlasy z pléna žádají, aby pokračoval, protesty, potlesk.)

(Předseda: „Oznamuji sjezdu, že předsednictvo navrhuje prodloužit řečníkovi lhůtu. Kdo je proti? Většina souhlasí s prodloužením.“)

Zmínil jsem se o tom, že kdyby v Rusku revoluční demokracie byla demokracií nikoli slovy, ale skutky, popoháněla by revoluci kupředu a nepaktovala by se s kapitalisty, nemluvila by o míru bez anexí a kontribucí, ale o zrušení anexí v Rusku, a výslovně by prohlásila, že považuje kaž-

dou anexi za zločinnou a loupeživou. Pak bychom se mohli vyhnout imperialistické ofenzívě, při které hrozí smrt tisícům a milionům lidí kvůli rozdělení Persie a Balkánu. Tím by se otevřela cesta k míru, cesta nejednoduchá — to přiznáváme — cesta, která nevyklučuje skutečně revoluční válku.

Neklademe tuto otázku tak, jak ji dnes v listě Novaja žizň[?] klade Bazarov¹⁰⁵; říkáme jen, že Rusko je nyní v situaci, že na konci imperialistické války budou jeho úkoly snazší, než by se mohlo zdát. Má takovou zeměpisnou polohu, že mocnosti, které by se odvážily opřít se o kapitál a jeho dravčí zájmy a povstat proti ruské dělnické třídě a poloproletariátu, který jde s ní, tj. chudému rolnictvu, kdyby si to troufaly, byl by to pro ně velmi obtížný úkol. Německo stojí na pokraji zkázy. Tím, že do války vstoupila Amerika, která chce pohltit Mexiko a pravděpodobně zítra zahájí boj proti Japonsku, se situace Německa stala beznadějnou a hrozí mu zničení. Francie, která v důsledku své zeměpisné polohy trpí nejvíc a je vyčerpaná na nejvyšší míru, tato země hladoví méně než Německo, ztratila však nesrovnatelně víc lidí než Německo. A kdyby váš první krok spočíval v tom, že byste omezili zisky ruských kapitalistů a vzali jim jakoukoli možnost shrabovat stamilióny, kdybyste *všem* národům navrhli mír proti kapitalistům *všech* zemí a výslovně prohlásili, že žádná jednání nepovedete a nebudete udržovat žádné styky s německými kapitalisty a s těmi, kdo je přímo nebo nepřímo podporují anebo se s nimi spolčují, že odmítáte mluvit s francouzskými a anglickými kapitalisty, pak byste před dělníky vystoupili jako žalobci kapitalistů. Nepovažovali byste za vítězství to, že byl vydán pas MacDonaldu¹⁰⁶, který nikdy nevedl revoluční boj proti kapitálu a který dostal povolení jen proto, že nereprezentuje myšlenky ani zásady, praxi ani zkušenosti revolučního boje proti anglickým kapitalistům, za který náš soudruh MacLean a stovky dalších anglických socialistů sedí ve vězení a za co je vězněn i náš

soudruh Liebknecht, který je žalářován proto, že řekl: „Němečtí vojáci, obraťte zbraně proti svému císaři!“

Nebylo by správnější poslat imperialistické kapitalisty právě na ty nucené práce, které nám většina členů prozatímní vlády v III. dumě, speciálně kvůli tomu znovu zřízené — nevím ostatně, je-li třetí nebo čtvrtá v pořadí — každodenně chystá a slibuje? Vždyť už se o tom sepisují nové návrhy zákonů na ministerstvu spravedlnosti. MacLean a Liebknecht, to jsou jména socialistů, kteří myšlenku revolučního boje proti imperialismu uvádějí v život. To musíte říct všem vládám; abyste mohli bojovat za mír, musíte je před národy obvinít. Tím dostanete do nepříjemné situace všechny imperialistické vlády. Teď jste se však do ní dostali sami, když jste se obrátili k lidu s takto formulovaným mírovým svoláním z 14. března¹⁰⁷: „Svrhněte své cary, své krále a své bankéře“^[66], zatímco my, kteří máme v rukou tak výjimečnou organizaci, početně, zkušenostmi i materiálně silnou, jako je sověť dělnických a vojenských zástupců, my s našimi bankéři uzavíráme blok, vytváříme koaliční, skorosocialistickou vládu a sepisujeme návrhy reforem, které se v Evropě sepisují už celá desetiletí. Tam v Evropě se takovému boji za mír smějí. Tam ho pochopí teprve tehdy, až sověty převezmou moc a budou vystupovat revolučně.

Pouze jedna země na světě může v současné době podniknout kroky k zastavení imperialistické války na třídním základě, proti kapitalistům a bez krvavé revoluce, pouze jedna země — a tou je Rusko. A bude takovou zemí do té doby, dokud bude existovat sověť dělnických a vojenských zástupců. Vedle prozatímní vlády obvyklého typu nebude moci existovat dlouho. A takový, jaký je, zůstane jen tak dlouho, dokud nepřejde do útoku. Přechod do útoku bude znamenat obrat v celé politice revoluce v Rusku, tj. přechod od vyčkávání, od připravování míru revolučním povstáním zdola k obnovení války. Přechod od sbatřování na jedné frontě ke sbatřování na všech frontách, od živel-

ného sbratřování, kdy si vojáci vyměňovali s hladovými německými proletáři kůrky chleba za kapesní nožičky, za což jim hrozily nucené práce, ke sbratřování uvědomělému, a tato cesta se už otevřela.

Až převezmeme moc a zkrotíme kapitalisty, už to *nebude tatáž* válka, jaká se vede teď, protože válka je určována tím, která třída ji vede, a ne tím, co je napsáno na papíře. Na papír se dá napsat všelicos. Ale dokud má třída kapitalistů ve vládě většinu, můžete napsat, co chcete, můžete být sebevýmluvnější, můžete mít bůhvíkolik skoro-socialistických ministrů, válka bude pořád imperialistická. To každý ví a vidí. A případ Albánie, případ Řecka a Persie¹⁰⁸ to ukázaly tak jasně a názorně, že se až divím, proč všichni útočí na naše písemné prohlášení o ofenzívě¹⁰⁹ a nikdo se ani slůvkem nezmní o konkrétních příkladech! Slibovat a navrhopat je snadné, ale konkrétní opatření všichni odkládají. Napsat provolání o míru bez anexí je snadné, jenže k případu Albánie, Řecka a Persie došlo až *po* utvoření koaliční vlády. Vždyť list Dělo naroda, který není orgánem naší strany, nýbrž orgánem vládním, orgánem ministrů, o nich napsal, že ruskou demokracii vystavují posměchu, když rdousí Řecko^[157]. A týž Miljukov, kterého líčíte jako bůhvíkoho — ačkoli je to řadový člen své strany a Tereščenko se od něho nijak neliší — napsal, že na Řecko vyvíjela nátlak diplomacie Dohody. Válka zůstává i nadále imperialistickou válkou, a i kdybyste mír chtěli sebevíc, i kdybyste sympatizovali s pracujícími sebeupřímněji, i kdybyste si mír přáli sebeupřímněji — a já jsem přesvědčen, že v širokých vrstvách nemůže být toto přání neupřímné — jste bezmocní, protože válku nelze skončit jinak než dalším rozvíjením revoluce. Když v Rusku revoluce začala, začal zdola i revoluční boj za mír. Kdybyste se chopili moci, kdyby se moci chopily revoluční organizace, které by bojovaly proti ruským kapitalistům, pak by vám pracující ostatních zemí uvěřili, pak byste mohli přijít s mírovými návrhy. Pak by byl náš mír zajištěn

přínejmenším ze dvou stran, ze strany dvou národů, které krvácejí a jejichž věc je beznadějná, ze strany Německa a Francie. A kdybychom se pak shodou okolností dostali do revoluční války, což nikdo nemůže vědět a my se toho nezříkáme, řekli bychom: „Nejsme pacifisté, neodmítáme válku, když je u moci revoluční třída, jež skutečně zbavila kapitalisty možnosti jakkoli ovlivňovat stav věcí a prohlubovat hospodářský rozvrat, který jim umožňuje shrabovat stamilióny.“ Revoluční moc by všem národům bez výjimky vysvětlila a řekla, že všechny národy musí být svobodné, že jako německý národ nesmí vést válku za to, aby si udržel Alsasko a Lotrinsko, tak ani francouzský národ nesmí vést válku za své kolonie. Protože bude-li Francie bojovat za své kolonie, má Rusko Chivu a Bucharu, které jsou také něco jako kolonie, a tehdy začne rozdělování kolonií. A jak je rozdělit, podle jakého klíče? Podle poměru sil. Jenže poměr sil se změnil, kapitalisté jsou v takové situaci, že nemají jiné východisko než válku. Když se chopíte revoluční moci, budete mít otevřenou revoluční cestu k míru: obrátíte se k národům s revoluční výzvou, vysvětlíte taktiku na vlastním příkladu. Pak se před vámi otevře cesta k míru dosaženému revoluční cestou a s velkou pravděpodobností se vyhnete záhubě statisíců lidí. Potom si můžete být jisti, že německý a francouzský národ se postaví za vás. A i kdyby angličtí, američtí a japonští kapitalisté chtěli válčit proti revoluční dělnické třídě — jejíž síly se zesateronásobí, až budou kapitalisté zkroceni, odsunuti stranou a kontroly se ujme dělnická třída — i kdyby američtí, angličtí a japonští kapitalisté chtěli válčit, sázím sto proti jedné, že válku nebudou moci vést. Postačí, když prohlásíte, že nejste pacifisté, že budete svou dělnickou, proletářskou republiku, svou demokracii proti německým, francouzským a jiným kapitalistům bránit, to postačí, aby byl mír zajištěn.

Proto jsme připisovali našemu prohlášení o ofenzívě^[52] tak zásadní význam. Nadešel čas přelomu v celých dějinách

ruské revoluce. Revoluce v Rusku začala tím, že jí pomáhala anglická imperialistická buržoazie, která si myslela, že Rusko je něco jako Čína nebo Indie. Jenomže paralelně s vládou, v níž mají nyní většinu statkáři a kapitalisté, vznikly sověty, zastupitelský orgán co do síly ve světě nevidaný a ojedinělý, a ten vy teď ničíte účastí v koaliční buržoazní vládě. Revoluce v Rusku však způsobila, že revoluční boj zdola proti kapitalistické vládě se začal všude, ve všech zemích setkávat s mnohem většími sympatiemi. Teď jde o to, zda se půjde vpřed, nebo zpět. V revoluční době se na jednom místě stát nedá. Proto ofenzíva znamená přelom v celé ruské revoluci, ne v strategickém, ale v politickém a hospodářském smyslu. Ofenzíva teď znamená pokračování ve vraždění a zabíjení statisíců, miliónů lidí imperialisty, objektivně, nezávisle na vůli či vědomí toho kterého ministra kvůli porobení Persie a jiných slabých národů. Chopí-li se moci revoluční proletariát za podpory chudého rolnictva, bude to znamenat přechod k revolučnímu boji za mír tou nejjistější a nejpokojnější formou, jakou vůbec lidstvo zná, přechod k tomu, že moc a vítězství revolučních dělníků budou zajištěny jak v Rusku, tak na celém světě. (Potlesk části přítomných.)

*Pravda, č. 82 a 83
28. (15.) a 29. (16.) června 1917*

*Podle textu Pravdy
porouzaného
se stenografickým zápisem,
který opravil V. I. Lenin*

P R O J E V O V Á L C E

9. (2 2 .) Č E R V N A

Soudružky a soudruzi, dovolte, abych analýzu problematiky války uvedl dvěma citáty z svolání ke všem zemím, jež uveřejnil 14. března petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců. „Nastal čas,“ praví se v tomto svolání, „zahájit rozhodující boj proti dobytčným snahám vlád všech zemí, nastal čas, aby národy samy začaly řešit otázku války a míru.“^[66] Dále se svolání obrací k proletářům rakousko-německé koalice těmito slovy: „Odmítněte být nástrojem výbojů a násilí v rukou králů, statkářů a bankéřů.“ Tyto dvě myšlenky jsou různě formulovány v desítkách, stovkách a snad i tisících dělnických a rolnických rezolucí v Rusku.

Tyto dvě myšlenky podle mého soudu nejlépe vystihují rozporuplnou a neúnosně komplikovanou situaci, do níž se zásluhou nynější politiky menševiků a narodníků dostali revoluční dělníci a rolníci. Na jedné straně podporují válku a na druhé patří k příslušníkům tříd, které nejsou na dobytčných snahách vlád všech zemí zainteresovány a nemohou to neříkat. Tato mentalita a ideologie je neobyčejně hluboce zakořeněna téměř v každém dělníkovi a rolníkovi, i když třeba v nějaké nejasné podobě. Uvědomují si, že podstatou války jsou dobytčné záměry vlád všech zemí. Vedle toho však jen velmi nejasně chápou nebo dokonce vůbec nechápou, že vláda bez ohledu na formu vládnutí vyjadřuje zájmy určitých tříd a že stavět proto vládu proti lidu, jak to je zřejmé v prvním uvedeném citátu, je velký teoretický omyl a velká politická bezradnost, znamená to odsuzovat sebe sama a celou svou politiku k naprosto ne-

rozhodnému a nejistému postavení a jednání. A právě tak závěrečná slova druhého uvedeného citátu jsou výborným provoláním: „Odmítněte být nástrojem výbojů a násilí v rukou králů, statkářů a bankéřů.“ To je skvělé, jenže taky svých vlastních, protože když se vy, ruští dělníci a rolníci, obracíte k rakouským a německým dělníkům a rolníkům, jejichž vlády a vládnoucí třídy vedou stejně loupeživou a utlačovatelskou válku jako ruští kapitalisté a bankéři, jako angličtí a francouzští, když říkáte: „Odmítněte být nástrojem v rukou vašich bankéřů“, a přitom vlastní bankéře pouštíte do vlády, kde zasedají se socialistickými ministry, všechna svá provolání anulujete a celou svou politiku vlastně vyvracíte. Ve skutečnosti jako by vaše chvályhodné snahy nebo přání ani neexistovaly, protože napomáháte tomu, aby Rusko vedlo právě takovou imperialistickou válku, právě takovou dobytvačnou válku. Dostáváte se do rozporu s masami, které zastupujete, protože tyto masy nikdy nebudou souhlasit se stanoviskem kapitalistů, otevřeně vyjadřovaným Miljukovem, Maklakovem a dalšími, kteří říkají: „Nejzločinnější myšlenkou je tvrdit, že se válka vede v zájmu kapitálu.“

Nevím, je-li tato myšlenka zločinná, nepochybuji, že z hlediska těch, kteří dnes živoří a zítra možná už nebudou žít, tato myšlenka zločinná je, je však jediné správná, jediné ona vyjadřuje náš názor na tuto válku, jediné ona vyjadřuje zájmy utlačovaných tříd, tj. boj proti utlačovatelům. A když říkáme, že je to válka kapitalistická, dobytvačná, nedělejme si iluze: ani v nejmenším to neznamená, že by zločiny jednotlivců, jednotlivých králů mohly vyvolat takovou válku.

Imperialismus je určitý stupeň vývoje světového kapitálu; kapitalismus, který se po desetiletí připravoval, dospěl nakonec až k tomu, že několik nesmírně bohatých zemí — jsou jenom čtyři: Anglie, Francie, Německo a Amerika — nahromadilo bohatství dosahující stamiliard, soustředilo v rukou velkých bank a velkých kapitalistů takovou moc —

v každé z těchto zemí je jich pár, maximálně půl tuctu — tak obrovskou sílu, že ovládla celý svět, že si rozdělila doslova celou zeměkouli teritoriálně, formou kolonií. Kolonie těchto velmocí všude na světě sousedí jedna s druhou. Tyto státy si celý svět rozdělily mezi sebou i hospodářsky, protože na světě už neexistuje žádné území, kam by nepronikly koncese, kam by nepronikly nitky finančního kapitálu. A to jsou základy anexí. Anexe nejsou výmyslem, nevznikly proto, že se svobodomyšlní lidé najednou proměnili v reakcionáře. Anexe nejsou ničím jiným než politickým výrazem a politickou formou nadvlády obrovských bank, která vyplynula z kapitalismu nevyhnutelně a ne z něčí viny, protože akcie jsou základem bank a nahromadění akcií je základem imperialismu. Velké banky ovládají celý svět stamiliardovým kapitálem a spojují celá průmyslová odvětví se svazy kapitalistů a monopolistů — tady vidíte, co je to imperialismus, který rozštěpil celý svět na tři skupiny neuvěřitelně bohatých dravců.

V čele jedné, první skupiny, která je nám v Evropě nejbliž, stojí Anglie, v čele dvou ostatních Německo a Amerika, ostatní účastníci musí pomáhat, dokud trvají kapitalistické vztahy. Proto, když si jasně představíte tuto podstatu věci, kterou každý utlačovaný člověk instinktivně tuší a kterou si ruští dělníci a rolníci ve své obrovské většině uvědomují, když si to jasně představíte, pak pochopíte, jak je směšné se domnívat, že proti válce se dá bojovat slovy, manifesty, provoláními a sjezdy socialistů. Je to směšné proto, že takové deklarace můžete vydávat podle libosti, můžete uskutečňovat politické převraty podle libosti — svrhli jste Mikuláše Romanova v Rusku a stali jste se do jisté míry republikou; Rusko udělalo obrovský pokrok, možná že dohonilo takřka naráz Francii, která na to potřebovala za jiných podmínek sto let a zůstala zemí kapitalistickou — banky jsou i nadále všemocné. I nadále tu zůstávají kapitalisté. Možná se trochu uskrovnili, což udělali i v roce 1905, ale zničilo je to snad? Pro Rusy je to

možná něco nového, ale v Evropě každá revoluce ukázala, že při každém revolučním rozmachu dělníci dosáhnou o něco víc, ale moc mají nadále kapitalisté. Boj proti imperialistické válce je možný jedině jako celosvětový boj revolučních tříd proti vládnoucím třídám. To nejsou statkáři jako takoví, třebaže v Rusku statkáři jsou a hrají zde větší roli než v kterékoli jiné zemi, není to však třída, která vytvořila imperialismus. Vládnoucí třídou je třída kapitalistů, v jejímž čele stojí největší finanční magnáti a banky, a dokud tato třída — vládnoucí nad utlačovanými proletáři a jejich spojenci, chudými rolníky, kteří jsou v našem programu^[176] označováni jako poloproletáři — dokud tato třída není svržena, nemůže tato válka skončit. A podléhat iluzím, že provoláními a výzvami k jiným národům můžete sjednotit pracující všech zemí, je možné jen z omezeného pohledu Rusů, při němž se nebere v úvahu, jak tisk západoevropských zemí, v nichž jsou dělníci a rolníci zvyklí na politické převrasy, kde jich viděli desítky, jak se tento tisk vysmívá podobným frázím a provoláním. Nevědí, že v Rusku opravdu povstala masa dělníků, kteří těmto frázím a provoláním v podstatě zcela upřímně věří a odsuzují dobovačné snahy kapitalistů všech zemí a přejí si osvobodit národy od bankéřů. Jenže tito Evropané nechápou, proč vy, když máte organizace, jaké nemá žádný národ na světě, tj. sověty dělnických, rolnických a vojenských zástupců, které jsou ozbrojené, proč posíláte své socialisty do vlády. Tím přece předáváte moc těmto bankéřům. V zahraničí vás obviňují nejen z naivity, to by ještě nebylo tak zlé —, Evropané už si odvykli chápat naivitu v politice, nedovedou pochopit, že v Rusku existují desetimilióny lidí, kteří se poprvé probouzejí k životu, že v Rusku nevědí, co je to spojitost tříd s vládou, co je to spojitost vlády s válkou. Válka je pokračováním buržoazní politiky, nic víc. Třída, která vládne, určuje politiku i ve válce. Válka je od začátku do konce politikou, válka znamená, že tyto třídy pokračují v uskutečňování týchž cílů jinou cestou. Proto když píšete

v provoláních dělníků a rolníků „svrhňte své bankéře“, každý uvědomělý dělník v evropské zemi se vám buď směje, nebo si trpce povzdechne a řekne: „Co můžeme dokázat, když tam svrhli monarchu, pološíleného idiota a zlosyna, jaké my jsme odstranili už dávno — to je celý náš zločin — a teď podporují se svými skorosocialistickými ministry ruské bankéře?!“

Bankéři zůstávají u moci, zahraniční politiku provádějí prostřednictvím imperialistické války a plně přitom respektují smlouvy, které v Rusku uzavřel Mikuláš II. U nás je to vidět zvláště názorně. Základní rysy ruské zahraniční imperialistické politiky neurčili nynější kapitalisté, ale předchozí vláda s Mikulášem Romanovem, kterého jsme svrhli. On tyto smlouvy uzavřel, smlouvy zůstávají tajné a kapitalisté je nemohou uveřejnit právě proto, že to jsou kapitalisté. Ale žádný dělník ani rolník nemůže tuto zamotanou věc pochopit, protože si říká: Když vyzýváme ke svržení kapitalistů v jiných zemích, musíme především odstranit naše bankéře, jinak nám nikdo neuvěří, nikdo nás nebude brát vážně, řeknou si o nás, že jsme naivní ruští primitivové, že píšeme slova sama o sobě krásná, jenže ta slova nemají politický obsah, anebo si pomyslí něco horšího — že jsme farizejové. Tyhle věci byste našli v zahraničním tisku, kdyby přicházel do Ruska přes hranici volně tisk nejrůznějšího zaměření a nezadržovaly ho v Tornea anglické a francouzské úřady. Už jenom z výběru citátů ze zahraničních novin byste se přesvědčili, do jak strašného rozporu se dostáváte, přesvědčili byste se, jak neuvěřitelně směšná a chybná je myšlenka bojovat proti této válce konferencemi socialistů, dohodami se socialisty na sjezdech. Kdyby byl imperialismus proviněním nebo trestuhodným činem jednotlivců, mohl by socialismus zůstat socialismem. Imperialismus je poslední stupeň vývoje kapitalismu, který dospěl až k tomu, že si rozdělil celý svět a že se dvě obrovské skupiny střetly v boji na život a na smrt. Buď budeš sloužit jedné nebo druhé skupině, nebo obě dvě svrhneš,

žádná jiná cesta neexistuje. Odmítáte-li separátní mír, protože nechcete sloužit německému imperialismu, máte úplnou pravdu, proto jsme proti separátnímu míru i my. Jenže vy de facto proti své vůli sloužíte dál anglickému a francouzskému imperialismu se stejně dobovačnými a loupeživými cíli, které vtělili do smluv za pomoci Mikuláše Romanova i ruští kapitalisté. Neznáme text těchto smluv, ale každý, kdo sledoval politickou literaturu, kdo prolistoval alespoň jednu knihu o ekonomice a diplomacii, zná obsah těchto smluv. Ostatně i Miljukov, pokud se pamatuju, psal ve svých knihách o smlouvách a slibech, že bude dobytá Halič, budou zabráný černomořské úžiny a Arménie, zůstanou staré anexe a přibude hromada dalších. Všichni to vědí, ale smlouvy zůstávají tajné i nadále a nám se říká — jestliže je zrušíte, znamená to roztržku se spojenci.

O separátním míru jsem už řekl, že je pro nás naprosto nepřijatelný, a rezoluce naší strany^[108] jednoznačně dokazuje, že ho odmítáme jako každou jinou dohodu s kapitalisty. Pro nás separátní mír znamená dohodu s německými lupiči, protože ti loupí stejně jako ostatní. Jenže stejným separátním mírem by byla dohoda s ruským kapitálem v ruské prozatímní vládě. Carské smlouvy platí i nadále a slouží k okrádání a vysávání jiných národů. Když někdo říká „mír bez anexí a kontribucí“, jako to musí říkat každý ruský dělník a rolník, protože život ho to učí, protože není zainteresován na bankovních ziscích, protože chce žít, odpovídám mu, že se do tohoto hesla vaši narodničtí a menševičtí vůdcové z nynějšího sovětu dělnických a vojenských zástupců pěkně zamotali. Ve svých Izvěstijích řekli^[9], že to znamená status quo, tj. předválečný stav — vrátit se k tomu, co bylo před válkou. Není snad tohle mír podle představ kapitalistů? A ještě podle jakých představ! Při prosazování tohoto hesla počítejte s možností, že vývojem událostí se vaše strany dostanou k moci, za revoluce se to může stát, a vy budete muset uskutečnit to, o čem mluvíte, a když teď navrhuje mír bez anexí, přijmou ho Němci, ale nepřijmou

ho Angličani, poněvadž angličtí kapitalisté neztratili ani píď země, ale naopak si na celém světě ještě další naloupili. Němci hodně nakradli, ale taky hodně ztratili, a nejen dost ztratili, ale mají proti sobě největšího nepřítele, Ameriku. Jestliže vy, kteří navrhuje mír bez anexí, si pod tímto mírem představujete status quo, dostáváte se tak daleko, že z vašeho návrhu vyplývá separátní mír s kapitalisty, protože němečtí kapitalisté, když teď mají proti sobě Ameriku a Itálii, s kterými dřív uzavírali smlouvy, na váš návrh odpoví: „Ano, přijmeme tento mír bez anexí. Není to pro nás porážka, je to pro nás vítězství nad Amerikou a Itálií.“ Objektivně se chystáte ke stejnému separátnímu míru s kapitalisty, z něhož obviňujete nás, protože ve své politice se fakticky v praxi s těmito bankéři důsledně nerozcházíte jako s představiteli imperialistické nadvlády na celém světě, a v prozatímní vládě je dokonce vy i vaši „socialističtí“ ministři podporujete.

Tím se dostáváte do onoho rozporuplného a vratkého postavení, kdy vás masy chápou jinak. Masy, nezainteresované na anexích, říkají: Nechceme bojovat za žádné kapitalisty. Když nám někdo tvrdí, že s takovou politikou mohou skoncovat sjezdy a dohody socialistů všech zemí, odpovídáme: Kdyby imperialismus byl záležitostí trestuhodných jednotlivců, pak možná ano. Jenže imperialismus je stupeň vývoje světového kapitalismu, s nímž je spjata dělnická hnutí.

Vítězství imperialismu je začátkem nevyhnutelného a ve všech zemích neodvratného rozštěpení socialistů na dva tábory. Kdo dnes ještě mluví o socialistech jako o nějakém celku, jako o něčem, co může tvořit celek, ten klame sám sebe i ostatní. Celý průběh války, celé dva a půl roku války způsobily toto rozštěpení — od té doby, kdy jednomyslně schválený basilejský manifest^[246] označil za živnou půdu této války imperialistický kapitalismus. V tomto basilejském manifestu není ani slovo o „obraně vlasti“. Před válkou nebylo možné napsat jiný manifest a právě tak dnes

žádný socialista nenavrhne sepsat manifest o „obraně vlasti“ ve válce mezi Japonskem a Amerikou, když nejde o jeho vlastní kůži, o jeho vlastní kapitalisty a o jeho vlastní ministry. Napište rezoluci pro mezinárodní sjezdy! Víte, že válka mezi Japonskem a Amerikou je už hotová věc, připravovala se celá desetiletí, nevypukne náhodně; taktika není závislá na tom, kdo první vystřelí. To by bylo směšné. Přece dobře víte, že japonský kapitalismus je stejně loupeživý jako americký. O „obraně vlasti“ se bude mluvit na obou stranách; bude to buď zločin, nebo strašná slabost, vyvolaná „obranou“ zájmů našich kapitalistických nepřátel. Proto říkáme, že socialismus se nadobro rozštěpil. Socialisté se úplně zpronevěřili socialismu, zejména ti, kteří přešli na stranu své vlády nebo svých bankéřů, svých kapitalistů, i kdyby se od nich sebevíc distancovali a sebevíc je odsuzovali. Nejde o odsuzování. Ale někdy se odsuzuje to, že Němci podporují své kapitalisty, aby se zamaskovala obhajoba stejného „hříchu“ spáchaného Rusy! Jestliže obviňujete německé sociálšovinisty, tj. lidi, kteří mluví jako socialisté — mnozí z nich se možná považují za socialisty, ale ve skutečnosti jsou to šovinisté, ve skutečnosti nebrání německý lid, ale špinavé a chamtivé německé kapitalistické lupiče —, pak neobhajujte anglické, francouzské a ruské kapitalisty. Němečtí sociálšovinisté nejsou horší než ti, kteří v naší vládě pokračují v politice tajných smluv a loupeží a zastírají to bláhovými zbožnými přáními, v nichž je mnoho dobrého a která jsou podle mého mínění ve vztahu k masám naprosto upřímně, avšak nepřiznávám a nemohu přiznat, že by v nich bylo alespoň jedno slovo politicky pravdivé. To je jen vaše přání, ale válka je pořád stejně imperialistická a vede se kvůli stejným tajným smlouvám! Jiné národy vyzýváte, aby svrhly bankéře, ale své vlastní podporujete! Mluvíte o míru, ale neřekli jste o jakém. Když jsme poukazovali na tento křiklavý rozpor, nikdo se k míru na základě statu quo nevyjádřil. Ve své rezoluci, v níž budete mluvit o míru bez anexí, nebudete moci

říct, že to není status quo. Nebudete moci ani říct, že je to status quo, tj. obnovení předválečného stavu. Tak co tedy? Vztít Anglii německé kolonie? Zkuste to dohodami bez použití zbraní! Všichni se vám vysmějí. Zkuste vztít Japonsku uloupené Kiao-čau a tichooceánské ostrovy bez revoluce!

Zamotali jste se do neřešitelných rozporů. Ale když my říkáme „bez anexí“, říkáme tím, že pro nás je toto heslo jen součástí boje proti světovému imperialismu. Říkáme, že chceme osvobodit všechny národy a začít našimi. Mluvíte o válce proti anexím a o míru bez anexí, ale v Rusku samém pokračujete v politice anexí. To je něco neslýchaného! Vy i vaše vláda, vaši noví ministři fakticky pokračují vůči Finsku a Ukrajině v politice anexí. Ukrajinský sjezd je vám trnem v oku, zakazujete jeho zasedání prostřednictvím svých ministrů.¹¹⁰ To není anexe? To je politika pošlapávající práva národa, který tolik vytrpěl od carů za to, že jeho děti chtějí mluvit mateřským jazykem. To znamená, že se bojíte samostatných republik. Z hlediska dělníků a rolníků to není nic strašného. Ať je Rusko svazem svobodných republik. Dělníci a rolníci nebudou bojovat, aby tomu zabránili. Ať je každý národ osvobozen, především ať jsou osvobozeny všechny národy, s nimiž děláte v Rusku revoluci. Jinak se odsuzujete k tomu, že slovy jste „revoluční demokracie“, ale v praxi je celá vaše politika kontrarevoluční.

Vaše zahraniční politika je protidemokratická a kontra-revoluční, zatímco revoluční politika vás může přivést do situace, že budete muset vést revoluční válku. Možná že taky ne. Tímto bodem se v poslední době hodně zabýval referent i tisk. Velmi rád bych se u tohoto bodu zastavil.

Jak si prakticky představujeme východisko z této války? My říkáme, že jediným východiskem z této války je revoluce. Podporujte revoluci tříd utlačovaných kapitalisty, svrhnete třídu kapitalistů ve své zemi a dejte tak příklad ostatním zemím. Jedině to je socialismus. Jedině to je boj

proti válce. Všechno ostatní jsou sliby nebo fráze anebo nevinná zbožná přání. Ve všech zemích na světě se socialismus rozštěpil. Čím dál víc se zamotáváte tím, že udržujete kontakt se socialisty, kteří podporují vlastní vládu, a zapomínáte, že v Anglii a ve Francii zůstalo opravdových socialistů, kteří vyjadřují socialismus mas, jen několik málo a že sedí ve vězeních. Jenže jedině oni vyjadřují zájmy proletářského hnutí. Ale co kdyby se v Rusku dostala k moci utlačovaná třída? Když se nás ptají, jak se chceme sami dostat z války, odpovídáme: Nikdo se nemůže dostat z války sám. V každé rezoluci naší strany, v každém projevu našeho řečníka na shromáždění lidu se říká, že je nesmysl, že by se někdo mohl z této války dostat sám. Tato válka vtáhla do svého víru stamilióny lidí, stamiliardový kapitál. Není z ní jiné východisko, než že se moci chopí revoluční třída, která je de facto povinna s imperialismem skoncovat, tj. zpřetrhat finanční, bankovní a anexionistická spojení. Dokud se toto doopravdy neudělá, neudělalo se nic. Přebírat se omezil na to, že místo carismu a imperialismu máte dnes jakousi ryze imperialistickou republiku, kde ani představitelé revolučních dělníků a rolníků nedokážou zacházet s Finskem a Ukrajinou demokraticky, tj. nebát se jejich oddělení.

Když se říká, že usilujeme o separátní mír, není to pravda. My říkáme: žádný separátní mír se žádnými kapitalisty, především ne s ruskými. Kdežto prozatímní vláda separátní mír s ruskými kapitalisty uzavřela. Pryč s tímto separátním mírem! (Potlesk.) Žádný separátní mír s německými kapitalisty neuznáváme a žádná jednání nezahlájíme. Neuznáváme však ani žádný separátní mír s anglickými a francouzskými imperialisty. Rozchod s nimi prý znamená dohodu s německými imperialisty. To není pravda, musíme se s nimi rozejít okamžitě, protože je to společenství lupičů. Smlouvy se prý nedají zveřejnit, poněvadž celá naše vláda, celá naše politika by se tím zostudila v očích každého dělníka a každého rolníka. Kdyby se tyto smlouvy zveřejnily

a kdyby se otevřeně řeklo na shromážděních ruským dělníkům a ruským rolníkům, hlavně těm v zapadlých vesničkách „za tohle teď bojuješ, za černomořské úžiny, za udržení Arménie“ —, pak každý řekne: Takovou válku nechceme. (Předseda: „Vaše lhůta uplynula.“ Hlasy: „Pokračovat.“) Ještě deset minut. (Hlasy: „Pokračovat.“)

Říkám, že alternativa „buď s anglickými imperialisty, nebo s německými“ není správná. Uzavření míru s německými znamená válku s anglickými, a naopak. Tato alternativa je výhodná pro ty, kdo se nechtějí rozejít se svými kapitalisty a bankéři, kdo připouštějí jakékoli spojenectví s nimi. Pro to my nejsme. My říkáme, že hájíme spojenectví s utlačovanou třídou, s utlačovanými národy. Zůstaňte věrní takovému spojenectví — a budete revoluční demokracií. Není to lehký úkol. Musí se mít při něm stále na zřeteli, že za jistých podmínek je revoluční válka nevyhnutelná. Žádná revoluční třída se nemůže zříkat revoluční války, protože jinak se odsuzuje ke směšnému pacifismu. My nejsme tolstojovci. Chopí-li se revoluční třída moci, nezůstanou-li v jejím státě žádné anexy, nebudou-li mít banky a velký kapitál moc, což není v Rusku tak snadné, povede tato třída revoluční válku nikoli slovy, ale skutky. Nemůžeme se zařít, že tuto válku nepovedeme. Znamenalo by to, že se staneme tolstojovci, maloměšťáky, že zapomeneme na celou marxistickou vědu, na zkušenosti všech evropských revolucí.

Rusko se samo jako jediné z války dostat nemůže. Ale vyrůstají už mohutní spojenci, kteří vám dnes nevěří právě proto, že vaše stanovisko je nedůsledné nebo naivní, a také proto, že jiným národům radíte „Pryč s anexemi!“, a sami je doma uplatňujete. Jiným národům říkáte: Svrhněte bankéře! Ale doma jste je nesvrhli. Zkuste dělat jinou politiku. Uveřejněte smlouvy a pranýřujte je před každým dělníkem a rolníkem i na schůzích. Odmítněte mír s německými kapitalisty a požadujte úplný rozchod s anglickými a francouzskými kapitalisty. Ať Angličani odtáhnou z Tu-

recka a nebojují o Bagdád. Ať odtáhnou z Indie a z Egypta. Nechceme bojovat za to, aby jim zůstala ukradená kořist, stejně jako nevynaložíme ani špetku energie na to, aby německým lupičům zůstala jejich kořist. Když to *uděláte* — zatím jste o tom jen mluvili, v politice se slovům nevěří a je to dobře — když to nejen řeknete, ale také uděláte, pak se naši dnešní spojenci budou muset projevit. Jen si všimněte, co si myslí všichni utlačovaní dělníci a rolníci, cítí s vámi a litují vás, že jste tak slabí a že se nepostavíte proti bankéřům, ačkoli jste ozbrojeni. Vašimi spojenci jsou utlačovaní dělníci všech zemí. Dopadne to tak, jak to ukázala v praxi revoluce roku 1905. Když začínala, byla strašně slabá. A jaký byl její výsledek v mezinárodním měřítku? Jak z této politiky vykristalizovala zahraniční politika revoluce v Rusku, z průběhu roku 1905? Dnes provádíte zahraniční politiku revoluce v Rusku v naprostém souladu s kapitalisty. Ale rok 1905 ukázal, jaká má být zahraniční politika revoluce v Rusku. Je nesporným faktem, že po 17. říjnu 1905 začaly ve Vídni a v Praze masové pouliční bouře a že se stavěly barikády. Po roce 1905 přišel rok 1908 v Turecku, rok 1909 v Persii a rok 1910 v Číně. Jestliže se obrátíte na skutečně revoluční demokracii, dělnickou třídu a na utlačované a nebudete se paktovat s kapitalisty, budou vašimi spojenci třídy utlačované, a nikoli utlačovatelské, národy, které jsou teď trhány na kusy, a nikoli národy, kde dnes mají dočasně hlavní slovo utlačovatelské třídy.

Někdo nám tu připomíná německou frontu, na které nikdo z nás nenavrhol žádnou změnu, jenom možnost svobodně rozšiřovat naše provolání, která jsou psána ve dvojím znění — rusky a německy. Praví se v nich, že kapitalisté obou zemí jsou lupiči. Teprve jejich odstranění je krokem k míru. Ale jsou tu i jiné fronty. Na turecké frontě je naše armáda, nevím, jak je velká. Dejme tomu, že jsou tam tři milióny lidí. Kdyby tato armáda, která byla povolána do Arménie a provádí tam anexe, které vy trpíte, a přitom jiným národům hlásáte mír bez anexí,

přestože máte sílu a moc, kdyby tato armáda přistoupila na tento program a udělala z Arménie nezávislou arménskou republiku a peníze, o které nás odírají angličtí a francouzští finančníci, dala jim, bylo by to lepší.

Prý se bez finanční podpory Anglie a Francie neobejdeme. Jenže tato podpora nás „drží“ asi tak jako provaz oběšence. Ať ruská revoluční třída řekne: Pryč s touto podporou, neuznáváme dluhy, které máme u francouzských a anglických kapitalistů, vyzýváme všechny k povstání proti kapitalistům! Žádný mír s německými kapitalisty a žádné spojenectví s anglickými a francouzskými! Bude-li se tato politika skutečně provádět, mohla by se naše armáda uvolnit z turecké fronty a vrátit na jiné fronty, protože všechny asijské národy by se přesvědčily, že ruský národ vyhlašuje mír bez anexí na základě sebeurčení národů nejen slovy, ale že ruští dělníci a rolníci se skutečně stavějí do čela všech utlačovaných národů, že boj proti imperialismu není pro něho jen pouhým přáním a okázalou ministerskou frází, ale nejvlastnějším zájmem revoluce.

Naše situace je taková, že revoluční válka nám může hrozit, ale nemusí k ní nutně dojít, protože angličtí imperialisté sotva budou moci vést válku proti nám, dáte-li národům obklopujícím Rusko ze všech stran praktický příklad. Dokažte, že osvobodíte arménskou republiku, uzavřete dohodu se sověty dělnických a rolnických zástupců v každé zemi, dokažte, že jste pro svobodnou republiku, pak bude zahraniční politika ruské revoluce opravdu revoluční, opravdu demokratická. Teď je taková jen slovy, ve skutečnosti je kontrarevoluční, protože jste spolčení s anglickým a francouzským imperialismem a nechcete to otevřeně říct, bojíte se to přiznat. Lepší by bylo, kdybyste namísto výzvy „Svrhněte cizí bankéře“ řekli ruskému lidu, dělníkům a rolníkům, přímo: „Jsme příliš slabí, nemůžeme ze sebe setřást jařmo anglických a francouzských imperialistů, jsme jejich otroci, a proto válčíme.“ Byla by to trpká pravda, ale měla by svůj revoluční význam a prakticky by přispěla

k rychlejšímu ukončení této loupeživé války. A to je tisíckrát důležitější než dohoda s francouzskými a anglickými sociálšovinisty, než svolávání sjezdů, na které oni přistoupí, důležitější než pokračování v této politice, kdy se vlastně bojíte rozejít se s imperialisty jedné země, dokud zůstáváte spojenci druhé. Můžete se opřít o utlačované třídy evropských zemí, o utlačované národy slabších zemí, které Rusko utlačovalo za carů a které utlačuje i nadále jako nyní Arménii; opřete-li se o ně, můžete jim poskytnout svobodu a pomáhat jejich dělnickým a rolnickým výborům, a tak byste se dostali do čela všech utlačovaných tříd, všech utlačovaných národů ve válce proti německému a proti anglickému imperialismu, které se proti vám nemohou spojit proto, že mezi sebou bojují na život a na smrt, proto, že jsou v nesmírně těžké situaci, kdy zahraniční politika revoluce v Rusku, upřímné a skutečné spojenectví s utlačovanými třídami, s utlačovanými národy může mít úspěch a na 99 procent je jisté, že úspěch mít bude!

Nedávno jsme v moskevských novinách naší strany četli dopis rolníka, který komentoval náš program. Dovolím si zakončit svůj projev krátkým citátem z tohoto dopisu, z něhož je zřejmé, jak rolník náš program pochopil. Tento dopis je uveden v 59. čísle moskevského listu naší strany Social-demokrat¹¹¹ a je přetištěn v 68. čísle listu Pravda: „Musíme víc tlačit na buržoazii, aby to nevydržela. Potom válka skončí. Jestli ale nebudem na buržoazii pořádně tlačit, dopadnem špatně.“ (Potlesk.)^[3, 4]

*Pravda, č. 95, 96 a 97
13. července (30. června),
14. (1.) a 15. (2.) července
1917*

*Podle textu Pravdy
porovnaného
se stenografickým záznamem,
který opravil V. I. Lenin*

HOSPODÁŘSKÝ ROZVRAT A BOJ PROLETARIÁTU PROTI NĚMU

V tomto čísle uveřejňujeme rezoluci o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu^[107], schválenou na konferenci závodních výborů*.

Hlavní myšlenkou této rezoluce je postavit proti buržoazní a maloměšťáckobyrokratické *frázi* o kontrole podmínky *skutečné* kontroly kapitalistů a výroby. Buržoové lžou, když vydávají za „kontrolu“ taková opatření v rámci státního plánování, která kapitalistům zajišťují trojnásobné, ne-li desetinásobné zisky. Maloburžoazie se v napůl naivní a napůl zistné důvěře ke kapitalistům a kapitalistickému státu spokojuje s naprosto bezobsažným a byrokratickým plánováním kontroly. Rezoluce schválená dělníky staví do popředí to *hlavní*: 1. jak dosáhnout toho, aby ve skutečnosti „nebyly ochraňovány“ zisky kapitalistů; 2. aby se skoncovalo s obchodním tajemstvím; 3. aby dělníci tvořili v kontrolních orgánech většinu; 4. aby organizaci (kontroly a řízení) jakožto organizaci „s celostátní působností“ usměrňovaly sověty dělnických a rolnických zástupců, *a nikoli kapitalisté*.

Jinak jsou všechny řeči o kontrole a regulování jen planým povídáním nebo dokonce pouhým obelháváním lidí.

A vida, proti této pravdě, kterou okamžitě pochopil každý uvědomělý a myslící dělník, se postavili vůdcové naší maloburžoazie, narodníci a menševici (Izvestija, Rabočaja gazeta). A k nim se bohužel tentokrát přidali i pu-

* Viz tento svazek, s. 211. *Red.*

blicisté z listu Novaja žizň, kteří už nejednou kolísali mezi námi a jimi.

Soudruzi Avilov a Bazarov zastírají svůj „pád“ do bahna maloburžoazní důvěřivosti, kompromisnictví a byrokratické plánomanie argumenty, které vypadají jako marxistické. Podívejme se na tyto argumenty.

My pravdovci se prý odkláňáme od marxismu k syndikalismu, protože hájíme rezoluci organizačního výboru (schválenou na konferenci)!! Styďte se, soudruzi Avilove a Bazarove, taková nepozornost (nebo takové překrucování reality) odpovídá leda tak úrovni listu Reč nebo Jedinstvo! My přece vůbec nemluvíme o nějakém předávání železnic do rukou železničářů, kožedělných závodů do rukou kožařských dělníků, to je k smíchu, — my mluvíme o *dělnické kontrole*, která postupně přechází v dělnické řízení veškeré výroby a rozdělování, výměny obilí za výrobky atd. s „celostátní působností“ (příčemž je třeba „zapojit do této akce co nejvíc městských a vesnických družstev“), požadujeme, „aby *všechnu* státní moc převzal sovět dělnických, vojenských a rolnických zástupců“.

Jedině lidé, kteří rezoluci pořádně nepřečetli nebo ji neumějí číst, by v ní mohli s čistým svědomím najít syndikalismus.

A jedině pedanti, kteří pochopili marxismus tak, jak ho „chápal“ Struve a všichni liberální byrokrati, mohou uvažovat takto: „Přeskočit státní kapitalismus je utopie,“ „už sám typ regulování si u nás musí zachovat státně kapitalistický charakter.“

Vezměme si cukrovarnický syndikát nebo státní železnice v Rusku nebo naftové krále apod. Co je to jiného než státní kapitalismus? Dá se „přeskočit“ něco, *co už existuje?*

To je právě to, že lidé, kteří udělali z marxismu jakousi „buržoazní doktrínu“, *uhýbají* před konkrétními úkoly, které přináší praxe, jež v Rusku fakticky spojila syndikáty v průmyslu s malorolnickými hospodářstvími na vesnicích, reagují rádobyučeními, ve skutečnosti však bezobsažnými

frázemi o „permanentní revoluci“, o „zavedení“ socialismu a jiných nesmyslech.

K věci, k věci! Méně vyhýbavých řečí, blíž k praxi! Sáhnout na zisky z vojenských dodávek, na zisky dosahující až 500% a podobně — ano, nebo ne? Ponechat obchodní tajemství nedotčené, ano, nebo ne? Dát rolníkům možnost kontroly, ano, nebo ne?

Na takovéto věcné otázky soudruzi Avilov a Bazarov neodpovídají a — aniž to sami pozorují — dostávají se svými „skoro marxisticky“ znějícími „struvistickými“ úvahami do postavení pomahačů buržoazie. Buržoazie je nejradši, když může na otázky lidí týkající se horentních zisků vojenských dodavatelů a hospodářského rozvratu odpovídat „učenými“ úvahami o „utopičnosti“ socialismu.

Tyto úvahy jsou svou pošetilostí až směšné, neboť *drobné* hospodářství, které nechceme dokonce ani regulovat, ba ani kontrolovat, natož vyvlastnit, socialismus objektivně vylučuje.

Usilujeme o to, aby „státní regulování“, o němž menševici, narodníci a všichni byrokrati (kteří za sebou strhli soudruhy Avilova a Bazarova) mluví, jen aby se vymluvili, fantazírují, jen aby *uchránili* zisky kapitalistů, krasořeční, jen aby zachovali nedotknuté obchodní tajemství, aby se právě z tohoto státního regulování *nestal podvod*. O to totiž jde, milí skoromarxisté, a ne o „zavedení“ socialismu!

Jde totiž o to, aby regulování a kontrolu neprováděla třída kapitalistů, ale *naopak* dělníci. Nejde o důvěru ke „státu“, hodnou Louisů Blanců, jde o požadavek mít stát vedený proletáři a poloproletáři — tak musí vypadat *boj proti hospodářskému rozvratu*. Každé jiné řešení je fráze a podvod.

TISÍCÍ PRVÁ LEŽ KAPITALISTŮ

List Reč píše dnes v úvodníku:

„Kdyby v Německu měli svého Lenina, který by tam působil za laskavé zahraniční podpory Robertů Grimmů a Rakovských, museli bychom předpokládat, že internacionála nechce zabránit velké revoluci v Rusku, aby upevnila své pozice a hlavně aby prohloubila své řečiště. Jenže Němci prozatím zdvořile odpověděli, že republiku nepotřebují a že jsou spokojeni se svým Vilémem. Ještě roztomilejší je například tvrzení Vorwärtsu, že ruská demokracie nesmí trpět tajné smlouvy; o německé demokracii však socialistický orgán skromně mlčí.“^[188]

Že „Robertové Grimmové a Rakovští“ poskytovali někdy nějakou „podporu“ bolševikům (s nimiž *nikdy* nesouhlasili), je lež.

Házet do jednoho pytle německé *Plechanovy* (jedině *oni* totiž píší do Vorwärtsu¹¹²) s německými *revolučnými internacionalisty*, kterých sedí *stovky* v německých věznicích (jako Karl Liebknecht), je tisíce prvá odporná a sprostá lež listu Reč a kapitalistů vůbec.

Existují *dvě* internacionály: 1. internacionála *Plechanovů*, tj. zrádců socialismu, tj. lidí, kteří přešli na stranu *svých* vlád: Plechanov, Guesde, Scheidemann, Sembat, Thomas, Henderson, Vandervelde, Bissolati a spol.; 2. internacionála *revolučních internacionalistů*, kteří všude, i za války, vedou revoluční boj proti *vlastním* vládám, proti *vlastní* buržoazii.

„Velká revoluce v Rusku“ se může stát „velkou“, může „upevnit své pozice“ a „prohloubit své řečiště“ jedině v případě, když přestane podporovat imperialistickou „koaliční“ vládu, podporovat imperialistickou válku, kterou

tato vláda vede, a když přestane podporovat třídu kapitalistů vůbec.

Pravda, č. 73
17. (4.) června 1917

Podle textu Pravdy

ULTRAREAKCIONÁŘI Z 3. ČERVNA JSOU PRO OKAMŽITOU OFENZÍVU

Pánové, kteří se zasloužili o 3. červen, kteří pomáhali Mikuláši Romanovovi po roce 1905 zaplavit naši zem krví, likvidovat revolucionáře a obnovovat neomezenou moc statkářů a kapitalistů, se sešli na své poradě právě v době konání sjezdu sovětů¹¹³.

V době, kdy se Cereteli, který se stal zajatcem buržoazie, pokoušel nejrůznějšími vytáčkami zamluvit naléhavost, závažnost a aktuálnost politické otázky okamžité ofenzívy^[26], reakcionáři z 3. června, pomahači Mikuláše Krvavého a kata Stolypina, statkáři a kapitalisté, se nijak nebáli položit otázku přímo, bez obalu. Toto je poslední a nejpodstatnější rezoluce o ofenzívě^[192], kterou schválili *jednomyslně*:

„Státní дума (??) se domnívá, že jedině v okamžité ofenzívě, v těsném kontaktu se spojenci spočívá záruka, že válka brzy skončí a že budou s definitivní platností zajištěny svobody, které si lid vybojoval.“

A je to jasné.

Tohle jsou politici, muži činu, věrní služebníci *své* třídy, třídy statkářů a kapitalistů.

A jak slouží *své* třídě Cereteli, Černov a spol.? Mají plná ústa zbožných přání, ale ve skutečnosti podporují kapitalisty.

Cereteli ujišťoval, že o otázce *okamžité* ofenzívy se vůbec nemůže jednat, protože i kdyby on sám o „okamžité“ ofenzívě věděl, nikomu by o tom neřekl. A Cereteli přitom vůbec netušil (jaká naivita!), že ultrareakcionáři z 3. června mu *podrazili nohy*, podrazili mu je *skutkem*, protože se ani v nejmenším nebáli dokonce v rezoluci mluvit naprosto

veřejně ne o ofenzivě obecně, ale výslovně o *okamžitě* ofenzivě. A měli pravdu, protože je to otázka politická, otázka osudu celé naší revoluce.

Žádná střední cesta neexistuje: „okamžitá ofenzíva“ — jsem pro, nebo jsem proti; tady se nemohu zdržet hlasování. Uhýbat tady nějakými odvolávkami nebo narážkami na vojenské tajemství by bylo vyloženě nedůstojné odpovědného politika.

Být pro okamžitou ofenzívu znamená být pro pokračování v imperialistické válce, pro vyvražďování ruských dělníků a rolníků, aby mohla být nadále vysávána Persie, Řecko, Halič, balkánské národy atd., být pro vzkříšení a posílení kontrarevoluce, pro definitivní ukončení řeči o „míru bez anexí“, být pro válku *kvůli* anexím.

Být proti okamžitě ofenzivě znamená být pro předání veškeré moci sovětům, pro probuzení revoluční iniciativy revolučních tříd, pro to, aby utlačované třídy *všech* zemí *okamžitě* navrhly „mír bez anexí“, mír na základě kategoricky formulovaných podmínek, že bude svrženo jeho kapitálu a budou osvobozeny *všechny* kolonie bez výjimky, *všechny* utlačované nebo neplnoprávné národy.

První cesta znamená jít společně s kapitalisty, jednat v zájmu kapitalistů, aby bylo dosaženo jejich cílů, a důvěřovat kapitalistům, kteří třetí rok slibují všechno na světě a ještě víc pod podmínkou, že se bude ve válce „pokračovat“ „do vítězného konce“.

Druhá cesta znamená rozejít se s kapitalisty, nedůvěřovat jim, omezit jejich špinavé zisky a stamiliónové výdělky na vojenských dodávkách, důvěřovat utlačovaným třídám a především dělníkům *všech* zemí, důvěřovat mezinárodní *dělnické revoluci* v boji *proti kapitálu*, všemožně ji podporovat.

Volit se dá jen mezi těmito dvěma cestami. Cereteli, Černov a spol. si potrpí na střední cestu. Tady však žádná střední cesta neexistuje, a budou-li kolísat nebo se vytáčet frázemi, pak to dopracují tak daleko, že se z nich — z Cere-

teliho, Černova a spol. — stanou pouhé loutky v ruce kontrarevoluční buržoazie.

Pravda, č. 74
19. (6.) června 1917

Podle textu Pravdy

S P O L E K P R O Z A S T A V E N Í R E V O L U C E

Zdaleka ne každý si uvědomuje, že přesně takovým spolkem kapitalistů s narodnickými a menševickými vůdci je nová koaliční vláda. Možná si to neuvědomují ani ministři, kteří k těmto dvěma stranám patří. A přitom je to fakt.

Zvláště markantně se tento fakt projevil v neděli 4. června ráno, kdy se v tisku objevily zprávy o Miljukovově a Maklakovově projevu na shromáždění kontrarevolucionářů^[207] z III. dumy (podle Mikuláše Romanova a kata Stolypina tradičně nazývané Státní dumou), a už večer na celoruském sjezdu sovětů vojenských a dělnických zástupců pronášeli ministři Cereteli a jiní projevy na obranu vlády, na obranu politiky ofenzívy^[26].

Miljukov a Maklakov jsou jako všichni schopní kapitalističtí a kontrarevoluční vůdcové muži činu a výborně chápou smysl třídního boje, když se to týká *jejich* třídy. Proto otázku ofenzívy položili naprosto jasně a neztráceli ani minutu zbytečnými řečmi o ofenzívě ze strategického hlediska, jakými obelhával sebe i ostatní Cereteli.

Ba ne, kadeti dobře vědí, zač je toho loket. Vědí, že v současné době *život neklade* otázku ofenzívy jako otázku strategickou, ale politickou, jako otázku *přelomu celé revoluce v Rusku*. Politicky ji ve „Státní dumě“ pojali také kadeti a stejně to udělali už v sobotu večer ve svém písemném prohlášení předsednictvu sjezdu sovětů i bolševici, zejména internacionalisté.^[52]

„Rusko má svůj osud ve vlastních rukou,“ prohlásil známý přísluhovač kata Stolypina Maklakov, „a o tomto osudu se rozhodne velmi brzy“ (Správně! Správně!). „Jestli se nám opravdu podaří zaútočit

a vést válku nejen rezolucemi, nejen projevy na lidových shromážděních a nošením praporů po městě, vést válku stejně doopravdy, jako jsme ji vedli dřív“ (jen si to poslechněte, to jsou historická slova vůdce kapitalistů: Jako jsme ji vedli dřív!), „pak bude Rusko rychle úplně ozdraveno.“

Jsou to pozoruhodná slova, která se musíme naučit zapaměti a důkladně je promyslet. Jsou pozoruhodná tím, že vyslovují *třídní pravdu*. Poněkud jinak ji opakoval i Miljukov, který vytýkal petrohradskému sovětu, „proč se (jeho) prohlášení vůbec nezmiňuje o ofenzívě“, a zdůrazňoval, že italští imperialisté položili „jednu skromnou“ (ironie pana Miljukova) „otázku: Pomýšlíte na ofenzívu, nebo ne? Přičemž na tuto otázku rovněž nedostali“ (od petrohradského sovětu) „jednoznačnou odpověď“. Maklakov přitom vyjádřil „svou hlubokou úctu“ Kerenskému a Miljukov to vysvětlil:

„Velmi se obávám,“ řekl, „že to, čeho dosáhl náš“ (správně! náš, tj. ten, který je v rukou kapitalistů) „ministr vojenství, bude se odtud opět rozkládat a že propaseme poslední chvíli, kdy na otázku našich spojenců, pomýšlíme-li útočit, nebo ne, ještě můžeme“ (všimněte si toho „ještě“!) „dát uspokojivou odpověď pro nás i pro ně.“

„Pro nás i pro ně“ — pro ruské i anglické, francouzské a ostatní imperialisty! Ofenzíva „ještě může“ „uspokojit“, to znamená pomoci zničit Persii, Albánii, Řecko a Mezopotámii, zajistit, aby jim zůstala všechna kořist nakradená od Němců a aby se zmocnili i kořisti nakradené německými lupiči. To je podstata. Taková je třídní pravda o politickém významu ofenzívy. Uspokojit choutky ruských, anglických a jiných kapitalistů protáhnout imperialistickou, dobovačnou válku a zvolit *ne* cestu míru bez anexí (tato cesta je možná jedině tehdy, bude-li pokračovat revoluce), *nýbrž cestu války kvůli anexím*.

Taková je podstata ofenzívy z hlediska zahraničněpolitického. A Maklakov v citované historické větě definoval tuto podstatu z hlediska *vnitropolitického*. „Úplné ozdravení Ruska“ znamená v Maklakovových ústech úplné vítězství

kontrarevoluce. Kdo nezapomněl na krásné Maklakovovy projevy o roce 1905 a o letech 1907—1913, ten našel skoro v každém jeho projevu potvrzení tohoto hodnocení.

Vést válku „jako jsme ji vedli dřív“ — „my“ přitom znamená kapitalisté s carem v čele! — vést tuto imperialistickou válku znamená „ozdravit“ Rusko, tj. zajistit vítězství kapitalistům a statkářům.

Taková je třídní pravda.

Ofenzíva může po vojenské stránce skončit nejrůznějším způsobem, ale politicky znamená upevnění imperialistického ducha, imperialistických nálad, imperialistické euforie, upevnění starého, nezměněného velitelského sboru („vést válku jako jsme ji vedli dřív“), upevnění *základních pozic kontrarevoluce*.

Cereteli a Kerenskij, Skobelev a Černov — ne jako osoby, ale jako vůdcové stran narodníků a menševiků — zcela nezávisle na tom, jestli to chtěli a uvědomili si to — podpořili kontrarevoluci, přešli — v *této rozhodující chvíli* — na její stranu, zaujali svá místa ve spolku pro zastavení revoluce a pro pokračování války „jako jsme ji vedli dřív“.

Nedělejme si v tomto směru žádné iluze.

PODĚKOVÁNÍ

Jsme velmi vděčni šovinistickému listu Volja naroda¹¹⁴ za to, že v čísle ze 4. června přetiskl naše dokumenty^[32, 105] o průjezdu Německem.¹¹⁵ Z těchto dokumentů je vidět, že *už tehdy* jsme Grimmovo chování označili za „obojaké“ a odmítali jsme jeho služby.

To je fakt a proti faktům nikdo nic nezmůže.

A na zastřené narážky listu Volja naroda odpovídáme: Nebuďte zbabělí, pánové, řekněte *otevřeně*, že jsme se do-pustili takového a takového zločinu nebo přestupku! Zkuste to! Copak je tak těžké pochopit, že je *nečestné* spokojovat se jen mlhavými narážkami a bát se vystoupit s obviněním, které bych podepsal?

Pravda, č. 74
19. (6.) června 1917

Podle textu Pravdy

EXISTUJE CESTA KE SPRÁVEDLIVÉMU MÍRU?

Existuje cesta k míru bez výměny anexí (zabraných území), bez dělení kořisti mezi kapitalistickými lupiči?

Existuje, a je to dělnická revoluce proti kapitalistům celého světa.

V Rusku jsme se nyní k takové revoluci přiblížili víc než kdekoli jinde.

Jedině v Rusku mohou převzít moc už existující orgány, sověty, ihned, bez použití zbraní, bez povstání, protože kapitalisté nejsou schopni klást odpor sovětům dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

Při tomto přechodu moci by bylo možné vypořádat se s kapitalisty, kteří vydělávají miliardy na vojenských dodávkách, bylo by možné veřejně poukázat na všechny jejich machinace, zavřít milionáře okrádající státní pokladnu a zlomit jejich neomezenou moc.

Teprve až moc převezmou utlačované třídy, může se Rusko obrátit na utlačované třídy jiných zemí nejen s prázdnými slovy, nejen s pouhými výzvami, ale s upozorněním na vlastní příklad a s bezprostředním, přesně zformulovaným *návrhem* jasných podmínek *všeobecného míru*.

Soudruzi dělníci a pracující všech zemí! pravilo by se v tomto návrhu na uzavření okamžitého míru. Už dost krve. Mír je možný. Spravedlivý je mír bez anexí, bez zabraných území. Ať si němečtí kapitalističtí lupiči se svým korunovaným lupičem Vilémem pamatují, že s nimi se domluvat nebudeme, že za jimi zabrané území považujeme nejen to, co uloupili po válce, ale i Alsasko a Lotrinsko, i dánské a polské oblasti Pruska.

Za zabraná území ruských carů a kapitalistů pokládáme Polsko, Finsko i Ukrajinu a další území nepatřící k Velkorusku.

Za zabraná území anglických, francouzských a ostatních kapitalistů považujeme *všechny* jejich kolonie, Irsko a tak dále.

My ruští dělníci a rolníci *nebudeme* násilím držet *žádné* území nepatřící k Velkorusku, ani kolonie (jako je Turkestán, Mongolsko, Persie) dřívějšího Velkoruska. Pryč s válkou *kvůli dělení kolonií*, kvůli dělení anexí (zabraných území), kvůli dělení kořisti kapitalistů!

Příklad ruských dělníků budou nutně následovat — možná že ne zítra (revoluce se nedělají na objednávku), ale nutně je budou následovat — dělníci a ostatní pracující *přínejmenším dvou velkých zemí*: Německa a Francie.

Protože *oběma hrozí záhuba*, Německu hlad, Francii úbytek obyvatelstva. Obě uzavřou mír za našich, spravedlivých podmínek *proti vůli svých kapitalistických vlád*.

Cesta k míru je před námi.

Jestliže se angličtí, japonští a američtí kapitalisté pokusí *takovému* míru čelit, pak se utlačované třídy v Rusku ani v dalších zemích nezaleknou revoluční války *proti kapitalistům*. A v *této* válce porazí nejen kapitalisty tří zemí ležících daleko od Ruska, jež jsou zaměstnány zápasem mezi sebou, ale porazí kapitalisty *celého světa*.

Cesta ke spravedlivému míru je před námi. Nebojme se po ní *vykročit*.

O NEPŘÁTELÍCH LIDU

Plechanovův list *Jedinstvo* (o němž se dokonce i orgán eserů *Dělo naroda* vyjadřuje jako o novinách spolčených s liberální buržoazií) si nedávno vzpomněl na zákon Francouzské republiky o nepřátelích lidu z roku 1793.^[138]

Je to opravdu aktuální vzpomínka.

Jakobíni v roce 1793 byli reprezentanty nejrevolučnější třídy 18. století, městské a vesnické chudiny. Této třídě, která se už fakticky (a ne jen slovy) vypořádala se svým monarchou, se svými statkáři a se svou umírněnou buržoazií těmi nejrevolučnějšími prostředky včetně gilotiny, této skutečně revoluční třídě 18. století vypověděli válku spojením evropští monarchové.

Jakobíni prohlásili za nepřátele lidu ty, kdo „napomáhali intrikám spojených tyranů proti republice“.^[44]

Příklad jakobínů je poučný. Do dneška nezastaral, musí se jen přizpůsobit revoluční třídě 20. století, dělníkům a poloproletářům. Ve 20. století nejsou pro tuto třídu nepřáteli lidu monarchové, ale statkáři a kapitalisté jako třída.

Kdyby moc převzali „jakobíni“ 20. století, proletáři a poloproletáři, prohlásili by za nepřátele lidu kapitalisty, kteří vydělávají miliardy na imperialistické válce, *což je* válka vedená kvůli dělení kořisti a zisků kapitalistů.

„Jakobíni“ 20. století by kapitalisty neposílali pod gilotinu, vždyť napodobovat dobrý vzor neznamená ho kopírovat. Stačilo by zavřít 50—100 magnátů bankovního kapitálu, hlavních viníků okrádání státní pokladny a bankovních machinací; stačilo by zavřít je na pár týdnů, *aby vyšly najevo jejich machinace*, aby bylo možné ukázat všem vy-

kořistovaným, „kdo potřebuje válku“. Jakmile by machinace bankovních králů vyšly najevo, mohli by být propuštěni, přičemž banky a syndikáty kapitalistů a taky podnikatelé „pracující“ pro stát by byli dáni pod kontrolu dělníků.

Jakobíni z roku 1793 vešli do dějin jako velký příklad skutečně revolučního boje *třídy pracujících a utlačovaných*, jež převzala veškerou státní moc proti *třídě vykořisťovatelů*.

Smutně proslulý list Jedinstvo (s nímž se styděli uzavřít blok i menševici-obranáři) chce jakobinismus proklamovat, ale ne se jím řídit — jde mu jen o vnější projevy, ne o obsah jeho politiky. To se v podstatě rovná zradě revoluce 20. století, zradě maskované falešným odvoláváním se na revolucionáře 18. století.

Pravda, č. 75
20. (7.) června 1917

Podle textu Pravdy

K ZÁLEŽITOSTI „GRIMM“

Dostáváme dotazy, co jsme měli na mysli, když jsme Grimmovo chování označili za „obojaké“. Čtenářům, kteří neměli možnost si opatřit ono konkrétní číslo listu Volja naroda, odpovídáme, že v protokolu^[37, 105], který jsme podepsali (rádi bychom ho otiskli, kdyby bylo v Pravdě místo), se mluví *jedině* o vztahu Grimma k *Hofmannovi*, buržoaznímu ministrovi *téže* neutrální země (Švýcarska)^[83].

Pravda, č. 75
20. (7.) čeruna 1917

Podle textu Pravdy

Z deníku Novoje vremja ze 6. června:

„Proč se ve dnech svobody odkudsi vynořila tato černá ruka a pohybuje loutkami ruské demokracie? Lenin!... Vždyť těch Leninů jsou spousty. Na každém kroku se před námi objevuje Lenin. Jednoznačně se ukazuje, že tato síla není v Leninovi samém, ale v tom, že půda dychtivě přijímá sémě anarchie a šílenství.“

Považujeme za anarchii, když kapitalisté získávají skandální sumy za vojenské dodávky. Považujeme za šílenství, když se vede válka kvůli dělení anexí, kvůli dělení zisků kapitalistů. A jestliže se „na každém kroku“ právě tyto názory setkávají se sympatiemi, je to tím, že skutečně vyjadřují zájmy proletariátu, zájmy všech pracujících a vykořisťovaných.

Pravda, č. 75
20. (7.) června 1917

Podle textu Pravdy

„VELKÝ ÚSTUP“

„Velký ústup buržoazie z vlády“ — těmito slovy charakterizoval v neděli referent výkonného výboru utvoření koaliční vlády, vstup bývalých socialistů do vládního kabinetu.

Jen první dvě slova v tomto výroku jsou pravdivá. „Velký ústup“ je skutečně charakteristický pro pochopení šestého května (utvoření koaliční vlády). Toho dne „velký ústup“ skutečně začal nebo přesněji řečeno se zvláště markantně projevil. Až na to, že to nebyl velký ústup buržoazie z vlády, ale velký ústup menševických a narodnických vůdců od revoluce.

Význam probíhajícího sjezdu sovětů vojenských a dělnických zástupců je právě v tom, že to tak skvěle a názorně ukázal.

Šestého května se buržoazii poštěstilo. Její vláda už měla namále. Široké vrstvy lidu stály vědomě a jednoznačně, rozhodně a nesmiřitelně proti ní. Stačilo jediné slovo narodnických a menševických vůdců sovětu, aby se vláda bez odporu vzdala své moci, a Lvov to na zasedání v Mariinském paláci musel otevřeně přiznat.

Buržoazie použila obratného manévru, který ruské maloburžoazii a širokým vrstvám v Rusku vůbec připadá podivný, nad nímž jsou menševičtí a narodničtí vůdcové z řad inteligence bez sebe nadšením, protože správně zahrál na jejich lous-blancovskou strunu. Připomeňme, že Louis Blanc byl známý maloburžoazní socialista, který v roce 1848 vstoupil do vlády a stejně smutně se proslavil v roce 1871. Louis Blanc se pokládal za *vůdce* „pracující demokracie“ či „socialistické demokracie“ (právě s tímto posledním

označením se zrovna tak často operovalo ve Francii v roce 1848 jako v publicistice *eserů* a menševiků v roce 1917), ve skutečnosti však byl *ve vleku* buržoazie, loutkou v jejich rukou.

Za necelých 70 let, která od té doby uplynula, buržoazie na Západě nesčetněkrát provedla tento manévř, který Rusku připadá jako něco nového. Jeho podstatou je dostat vůdce „socialistické demokracie“, „ustupující“ od socialismu a od revoluce *do vleku* buržoazní vlády, čímž se stanou pro buržoazii přijatelní, ochránit tuto vládu před lidem pomocí skorosocialistických ministrů a zastřít kontrarevolučnost buržoazie honosnou, efektní reklamní tabulí „socialistického“ ministerialismu.

Tento buržoazní manévř, který byl mnohokrát vyzkoušen v anglosaských, skandinávských i mnoha románských zemích, je zvláště dobře propracován ve Francii. Šestáho května 1917 se v Rusku uskutečnil právě takový manévř.

„Naši“ skorosocialističtí ministři se dostali do přesně takové situace, že museli za buržoazii tahat kaštiny z ohně *vlastníma* rukama, že buržoazie začala *jejich prostřednictvím* dělat to, co by nikdy nebyla dokázala bez nich.

Prostřednictvím Gučkova by se jí nikdy nepodařilo získat masy pro pokračování v *imperialistické*, dobovačné válce, válce *kvůli dělení* kolonií a anexí. Prostřednictvím Kerenského (a Cereteliho, který se víc věnoval obraně Tereščenka než obraně poštovních a telegrafních zaměstnanců) to buržoazie dokázala, jak přiznal Miljukov i Maklakov, dokázala „to zařídit“, aby se právě v takové válce pokračovalo.^[207]

Prostřednictvím Šingarjova by se jí nikdy nepodařilo udržet statkářské vlastnictví půdy aspoň do svolání Ústavodárného shromáždění (dojde-li k ofenzívě, bude to znamenat „úplné ozdravení Ruska“, řekl Maklakov; takže i Ústavodárné shromáždění bude „ozdravené“). Prostřednictvím Černova se to podaří. Rolníkům namluvili — a ti poslechli, i když ne příliš nadšeně —, že pronajímat si od

statkářů půdu po dohodě s jednotlivci je „zákonně“, zatímco zrušit ihned statkářské vlastnictví půdy a pronajímat si bývalou statkářskou půdu *od lidu* až do svolání Ústavodárného shromáždění je „anarchie“. Jedině prostřednictvím Černova se jí mohlo podařit tuto kontrarevoluční myšlenku statkářů prosadit.

Prostřednictvím Konovalova by se nepodařilo obhájit (*a zvýšit*: viz vládní list Rabočaja gazeta o uhlobaronech^[220]) horentní zisky z vojenských dodávek. Prostřednictvím Skobeleva nebo za jeho účasti lze tyto zisky obhájit jako údajné zachování dosavadního stavu, jako téměř „marxistické“ popírání možnosti „zavést“ socialismus.

Socialismus se zavést nedá, a *proto* horentně vysoké zisky kapitalistů pocházející ne z jejich čistě kapitalistického hospodaření, *nýbrž z dodávek pro armádu, pro stát* — tyto zisky se ještě před lidem utajit a držet pod pokličkou *dají!* To je ta skvělá struvistická úvaha, na které se shodli Tereščenko i Lvov s „marxistou“ Skobelevem.

Prostřednictvím Lvova, Miljukova, Tereščenka, Šingarjova a spol. by se nepodařilo ovlivnit shromáždění lidu a sověty. Prostřednictvím Cereteliho, Černova a spol. se ovlivňování ve stejném, buržoazním duchu daří, daří se jim uskutečňovat *stejnou* imperialistickou politiku buržoazie pomocí zvláště efektních a zvláště „věrohodně“ znějících frází včetně upírání elementárního demokratického práva *volit* místní orgány a nepřipustit, aby byly jmenovány nebo potvrzovány shora.

Cereteli, Černov a spol. toto právo popírají, čímž se ve skutečnosti proměnili z bývalých socialistů — aniž to sami pozorují — v bývalé demokraty.

„Velký ústup“, jen co je pravda!

O UŽITEČNOSTI VĚCNÉ POLEMIKY

Milí soudruzi publicisté z listu Novaja žižň! Jste nespokojeni s naší kritikou; říkáte, že je podrážděná. Budeme se snažit být mírní a přívětiví.

Pro začátek si vezměme dvě otázky, které jste položili.

Dá se vážně mluvit o kontrolování výroby, natož o jejím regulování, dokud se neskončuje s „nedotknutelností obchodního tajemství“?^[106]

My jsme tvrdili, že na tuto „věcnou“ otázku Novaja žižň neodpovídá. Novaja žižň namítá, že odpověď na tuto otázku „najdeme“ „dokonce“ i v listě Rabočaja gazeta.

Nenašli jsme ji, milí soudruzi. Ani vy ji tam nikdy nenajdete. Kdybyste se uhledali, nenajdete ji.

Novaja žižň se dopustila s prominutím právě toho hříchu, že o „kontrolu“ jen řečnila, ale konkrétně se nedotknutelností obchodního tajemství prakticky nezabývala.

Druhá otázka: Dá se směšovat okamžité zavedení socialismu (s čímž Novaja žižň polemizovala, ačkoli my jsme nic takového nenavrhovali) s okamžitým zavedením praktické kontroly nad bankami a syndikáty? Když jsme na tuto otázku odpověděli poukazováním na to, že drobná hospodářství nechceme ani vyvlastňovat, ani regulovat, ani kontrolovat, Novaja žižň přišla s námitkou, že je to „cenné konstatování“ a že je „správné“, ale že prý je vysloveno „příliš ukvapeně“.

Ale proboha, milí soudruzi, jakápak „ukvapenost“ — vždyť je to jen stručný výtah z obsáhlé a důkladně zpracované rezoluce naší konference. Nebo jste si snad neráčili tuto rezoluci přečíst?

Je užitečné polemizovat věcně. Je škodlivé odbývat takovou polemiku nějakým vykrucováním.

Pravda, č. 76
21. (8.) června 1917

Podle textu Pravdy

E P I D E M I E D Ů V Ě Ř I V O S T I

„Soudruzi, odpor kapitalistů je zřejmě zlomen.“

Tuto příjemnou zvěst citujeme z projevu ministra Pešechonova^[27]. Ohromující zvěst! „Odpor kapitalistů je zlomen...“

A takové ministerské projevy lidé poslouchají, takovým ministerským prohlášením tleskají. Cožpak to není epidemie důvěřivosti?

Na jedné straně straší sebe i druhé ze všeho nejvíc „diktaturou proletariátu“. A na druhé straně, čím se vlastně liší pojem „diktatura proletariátu“ od překonávání odporu kapitalistů? Vůbec ničím. Diktatura proletariátu je vědecký termín označující třídu, o kterou především jde, a specifickou formu státní moci, která se nazývá diktaturou, to znamená moci neopírající se ani o zákon, ani o volby, nýbrž přímo o ozbrojenou sílu té či oné části obyvatelstva.

V čem je smysl a význam diktatury proletariátu? Právě v překonávání odporu kapitalistů! A jestliže v Rusku je „odpor kapitalistů zřejmě zlomen“, znamená tato věta totéž, jako kdybychom řekli: v Rusku „je zřejmě uskutečněna diktatura proletariátu“.

Smůla je jedině v tom, že je to jenom fráze pana ministra. Něco jako Skobelevův furiantský výkřik: „Zabavím jim sto procent zisku“^[16].* Taky výkvět „revolučně demokratické“ výmluvnosti, která dnes zaplavuje Rusko, opájí maloburžoazii, rozvrací a otupuje lidové masy a všemožně se snaží šířit epidemii důvěřivosti.

* Srov. tento svazek, s. 121. *Red.*

V jedné francouzské komedii — Francouzi zřejmě předběhli ostatní národy v módě hrát si na socialistické vlády — je gramofon, který na schůzích voličů opakuje po celé Francii projev se sliby „socialistického“ ministra. Domníváme se, že občan Pešechonov by měl dát společnosti pro rozšiřování gramofonových desek k dispozici svou historickou větu: „Soudruzi, odpor kapitalistů je zřejmě zlomen.“ Bude velmi vhodné a užitečné (pro kapitalisty), když se tento výrok rozšíří ve všech jazycích po celém světě: tohle jsou prosím ty vynikající výsledky ruských zkušeností s koaliční vládou buržoazie a socialistů!

A přece by neškodilo, kdyby občan ministr Pešechonov — kterého teď, *když spolu s Ceretelím a Černovem vstoupil do vlády*, označují za socialistu jak menševici, tak eseri (v roce 1906 se od něho distancovali v tisku jako od maloburžoy, který zašel příliš doprava) — kdyby občan Pešechonov odpovéděl na jednoduchou a skromnou otázku:

My, a začínat překonávat odpor kapitalistů! Neměli bychom raději odhalovat před dělnickými odbory a všemi velkými stranami, jak neslýchané zisky kapitalisté shrabují? Anebo prosazovat zrušení obchodního tajemství?

My, a mluvit o „diktatuře proletariátu“ („překonávat odpor kapitalistů“)! Neměli bychom raději *odhalovat, kdo všechno okrádá státní pokladnu?*

Jestliže revoluční vláda *zvyšila* ceny uhlí, jak oznámil *vládní list Rabočaja gazeta*^[220], není to snad okrádání státní pokladny? Nebylo by lepší uveřejňovat v tisku aspoň jednou týdně „záruční listiny“ bank a jiné dokumenty o vojenských dodávkách a o cenách těchto dodávek než řečnit o „překonání odporu kapitalistů“?

V R A B E C V H R S T I, N E B O H O L U B N A S T Ř E Š E ?

Ministr Pešechonov se ve svém projevu zmínil o spoustě krásných a vznešených věcí: „to, co máme, by se mělo rovnoměrně rozdělit“, „odpor kapitalistů je zřejmě zlomen“^[27] a tak dále a tak dále.

Ale přesný údaj uvedl pouze jeden. V jeho projevu je uveden jediný přesný fakt a je mu věnováno šest řádek z osmi sloupců projevu. Tento fakt zní: hřebíky se dodávají z továren po 20 kopejkách za libru*, ale obyvatelstvo zaplatí za libru dva ruble.

Když už je „odpor kapitalistů zlomen“, nebylo by možné vydat zákon o zveřejnění 1. všech záručních listin o cenách za dodávky, 2. všech cen výrobků dodávaných státu, 3. výrobních cen výrobků dodávaných státu, 4. nemělo by se umožnit dělnickým organizacím, aby si všechna tato fakta ověřily?

*Pravda, č. 76
21. (8.) června 1917*

Podle textu Pravdy

* Libra — 0,453592 kg. *Čes. red.*

ZAVÁDĚT SOCIALISMUS, ANEBO ODHALOVAT LIDI OKRÁDAJÍCÍ STÁTNÍ POKLADNU?

Bylo rozhodnuto a podepsáno, že socialismus se v Rusku zavádět nedá. Dokázal to — skoro úplně marxisticky — hned po menševickém vládním listu Rabočaja gazeta na poradě ultrareakcionářů z 3. června^[207] pan Miljukov. Souhlasila s tím největší strana — jak v Rusku vůbec, tak zejména na sjezdu sovětů — strana socialistů-revolucionářů, která má nejen největší počet členů, ale také po stránce ideové největší (bez zjištěných úmyslů) strach z pokračování revoluce směrem k socialismu.

Vždyť se stačí jen podívat do rezoluce bolševické konference z 24.—29. dubna 1917^[97], abychom zjistili, že i bolševici pokládají okamžité „zavedení“ socialismu za nemožné.

O co se tedy přeme? Proč ten křik?

Proto, že křikem proti „zavedení“ socialismu v Rusku napomáhají (mnozí nevědomky) snahám těch, kdo odmítají *odhalovat lidi okrádající státní pokladnu*.

Nebudeme se hádat o slovíčka, občané! Je to nedůstojné nejen „revolučních demokratů“, ale dospělých lidí vůbec. Nebudeme mluvit o „zavádění“ socialismu, které „všichni“ odmítli. Mluvme o tom, jak odhalovat okrádání státní pokladny.

Když kapitalisté pracují pro obranu, tj. pro stát, je jasné, že už to není „čistý“ kapitalismus, ale zvláštní forma národního hospodářství. Čistý kapitalismus je zbožní výroba. Zbožní výroba je práce pro *neznámý* a volný trh. Jenže kapitalista, který „pracuje“ pro obranu, „nepracuje“ pro

žádný trh, ale na *objednávku* státu, a většinou dokonce za peníze, které dostává od státu ve formě půjčky.

Podle našeho názoru zatajovat výši zisků z této specifické operace a přisvojovat si vyšší zisky, než jaké potřebuje ke krytí svých existenčních výdajů člověk, který ve výrobě skutečně pracuje, je *okrádání státní pokladny*.

Jestliže náš názor nesdílíte, pak se zjevně rozcházejete s názorem drtivé většiny obyvatelstva. Není ani nejmenších pochyb, že dělníci a rolníci v Rusku ve své obrovské většině tento názor sdílejí a že by ho i otevřeně vyjádřili, kdyby jim byla otázka položena bez vytáček, bez výmluv a diplomacie.

Ale jestliže ho sdílíte, dejme se společně do boje proti chytračení a výmluvám.

Abychom projevili při tomto *společném* podnikání, jakým je tento boj, co největší povolnost, abychom projevili maximum dobré vůle, dovolujeme si předložit sjezdu sovětů tento návrh rezoluce:

„Už pokud jde o kontrolu nad výrobou a rozdělováním, a tím více pak o jejich regulování“ (poznámka, která nepatří do textu rezoluce: i ministr Pešechonov přece slíbil, že se bude snažit, „aby to, co máme, bylo rozděleno rovnoměrně“^[27]), „musí být prvním krokem každého rozhodného boje proti hospodářskému rozvratu a proti katastrofě, která se na zemi valí, ustanovení, že se ruší obchodní (tedy i bankovní) tajemství ve všech případech, kdy jde o dodávky státu nebo o dodávky pro obranu vůbec. Toto ustanovení musí být okamžitě doplněno zákonem, podle něhož podléhají trestnímu stíhání přímé nebo nepřímé pokusy zatajit příslušné dokumenty nebo fakta před osobami nebo skupinami, které mají plnou moc:

a) před každým sovětem dělnických nebo vojenských nebo rolnických zástupců;

b) před každým odborovým svazem dělníků nebo zaměstnanců apod.;

c) před každou velkou politickou stranou (pojem ‚velká‘

strana je třeba přesně vymezit podle počtu voličů).“

Všichni se shodují v tom, že okamžité zavedení socialismu v Rusku není možné.

Shodují se všichni také v tom, že se musí okamžitě začít s odhalováním okrádání státní pokladny?

Pravda, č. 77
22. (9.) června 1917

Podle textu Pravdy

POPLETEOVÉ A STRAŠPYTLOVÉ

V Petrohradě dnes panuje atmosféra obav a strachu, která je přímo neuvěřitelná.

Jedna epizoda to ilustrovala dřív, než došlo k závažné události — zákazu demonstrace, kterou chtěla v sobotu uspořádat naše strana¹¹⁶.

K oné epizodě došlo při obsazování Durnovovy vily sloužící jako letní sídlo: ministr Pereverzev nejdřív nařídil Durnovovu vilu vyklidit, ale potom na sjezdu prohlásil, že zahradu kolem vily ponechává lidu a že ani odbory se z Durnovovy vily nemusí stěhovat! Prý bylo jen potřeba zatknout několik anarchistů¹¹⁷.

Jestliže Durnovova vila byla obsazena nezákonně, pak se ani zahrada *neměla* ponechávat lidu a ani odbory *neměly* zůstat ve vile. Jestliže tu byly zákonné důvody k zatýkání, pak zatýkání osob *nemá* nic společného s vilou, protože k zatýkání by bylo došlo *i* ve vile, *i* mimo ni. Nakonec to dopadlo tak, že ani vila nebyla „vyklizena“, ani nebyl nikdo zatčen. Vláda se ocitla v situaci popletů a strašpytlů. Nebýt nervozity těchto lidí, nebylo by k žádnému „incidentu“ došlo, protože stejně všechno zůstalo při starém.

Závažnou událostí je demonstrace. Ústřední výbor naší strany společně s řadou jiných organizací, včetně byra odborových svazů, se usnesl uspořádat pokojnou demonstraci, průvod ulicemi hlavního města. V každém ústavním státě je pořádání takových demonstrací nepopíratelným právem občanů. Pouliční pokojnou demonstraci, při níž je mimo jiné požadována změna ústavy nebo personální změny

ve vládě, nepovažuje žádné zákonodárství v žádném svobodném státě za něco protizákonného.

Popletové a strašpytlové, především ti, kteří tvořili většinu na sjezdu sovětů, udělali z této demonstrace neuvěřitelnou „záležitost“. Sjezd sovětů většinou hlasů schválil rozhořčenou rezoluci obsahující velice ostré výpady proti naší straně, která *zakázala* na tři dny veškeré, tedy i pokojné demonstrace^[130, 188].

Když bylo toto oficiální rozhodnutí schváleno, ústřední výbor naší strany se už v pátek ve dvě hodiny v noci usnesl, že demonstrace bude odvolána^[73]. V sobotu ráno byla narychlo svolána porada se zástupci obvodů a na ní bylo toto rozhodnutí oznámeno.

Zbývá otázka, *čím vysvětluje* naše druhá „vláda“, sjezd sovětů, svůj zákaz. Každá strana ve svobodném státě má samozřejmě právo pořádat demonstrace a každá vláda je může zavedením výjimečného stavu zakázat, zůstává tu však politická otázka: Proč byla demonstrace zakázána?

Jediný politický motiv jasně formulovaný v rezoluci sjezdu sovětu zní:

„Je nám známo, že vaši (tj. naší stranou pořádané) akce chtějí zneužít zakuklení kontrarevolucionáři...“

Takový je důvod k zakazu pokojné demonstrace. Sjezdu sovětů „je známo“, že „zakuklení kontrarevolucionáři“ existují a že chtěli „zneužít“ právě té akce, kterou chystala naše strana.

To je nesmírně závažné prohlášení sjezdu sovětů. A my musíme znovu a znovu zdůrazňovat toto zveřejnění *fakt*, které v záplavě nám adresovaných nadávek nápadně vyniká svou konkrétností. Co podniká naše druhá vláda proti „zakukleným kontrarevolucionářům“? Co je vlastně této vládě „známo“? Jak vlastně chtěli kontrarevolucionáři zneužít té či oné příležitosti?

Lid nemůže a nebude trpělivě a pasívně čekat, až tato zakuklená kontrarevoluce něco podnikne.

Jestliže naše druhá vláda nechce zůstat v situaci lidí, kteří zákazy a spoustou nadávek zakrývají to, že ztratili hlavu a dali se vystrašit zprava, bude toho muset lidem hodně říct o „zakuklených kontrarevolucionářích“ a bude muset hodně udělat pro rozhodný boj proti nim.

Pravda, č. 79

Podle textu Pravdy

24. (11.) června 1917

N A R Á Ž K Y

Vztekají se, zuří, běsní, skřípou zuby, chrlí proti naší straně nekonečný proud urážlivých a štvavých slov, ale z ničeho nás neobviňují přímo, jenom „dělají narážky“.

Na co?

Narážky se mohou dělat jen na jedno: bolševici chtěli provést státní převrat, jsou to Catilinové, *a tedy* stvůry a vyvrhelové, kteří si zaslouží být rozsápáni.

Takový nesmysl si naši nepřátelé netroufají říct otevřeně, a tak jim zbývá jenom „dělat narážky“ a zuřit ve svých „projevech“. Vždyť toto obvinění je neuvěřitelně hloupé; provádět státní převrat pokojnou demonstrací, která se ve čtvrtek odhlasuje a stanoví na sobotu s tím, že v sobotu ráno bude ohlášena v tisku! Ale pánové, koho máte v úmyslu ohromit veledůležitostí svých narážek?

Rezoluce sjezdu sovětů uvádí „požadavek svrhnout prozatímní vládu“[---]. Cožpak odvolání některých ministrů z prozatímní vlády (jedno z hesel na připravovaných transparentech znělo: Pryč s buržoazními členy vlády!) je státní převrat?

Proč se tedy nikdo nepokusil soudně stíhat — a ani tím nevyhrožoval — ty, kdo nesčetněkrát vyšli do petrohradských ulic s heslem Všechnu moc sovětům!?

Zuřivci se polekali sami sebe.

Vláda, která ví, že *všichni* její členové se opírají o vůli většiny lidu, se nemůže bát předem ohlášených manifestací.

Taková vláda je zakazovat nebude.

Jen ten, kdo ví, že za ním nestojí většina a že nemá sou-

hlas lidových mas, může tak nesmyslně zuřit a může ve zlo-
byplných člancích chrlít *takové narážky*.

Pravda, č. 79
24. (11.) června 1917

Podle textu Pravdy

„P O V Ě S T I
Z N E P O K O J U J Í C Í
O B Y V A T E L S T V O“

Prozatímní vláda dnes vyzývá „obyvatelstvo“ ke klidu vzhledem „k pověstem, které se šíří po městě a znepokojují obyvatelstvo“^[144].

Nedomnívá se tato prozatímní vláda, že jedna věta v rezoluci sjezdu sovětů znepokojuje a musí znepokojoval obyvatelstvo tisíckrát víc než všechny „pověsti“? Ta věta zní:

„Je nám známo, že vaší (bolševické) akce chtějí zneužít zakuklení kontrarevolucionáři“^[130].

Mohou snad takovéhle „více než pověsti“ obyvatelstvo *neznepokojoval*?

*Pravda, č. 79
24. (11.) června 1917*

Podle textu Pravdy

Z Á H A D A

Jaký je rozdíl mezi obyčejnou buržoazní vládou a neobyčejnou revoluční vládou, která se za buržoazní nepovažuje?

Prý tento:

Obyčejná buržoazní vláda může zakazovat manifestace jen na základě ústavy, když předtím vyhlásila výjimečný stav.

Neobyčejná a skorosocialistická vláda může zakazovat demonstrace kdykoli a jakkoli a odvolávat se přitom na „fakta“, která jsou známá jedině jí.

*Pravda, č. 79
24. (11.) června 1917*

Podle textu Pravdy

N Á V R H P R O H L Á Š E N Í
Ú V S D D S R (b) A B Y R A
B O L Š E V I C K É F R A K C E
C E L O R U S K É M U S J E Z D U
S O V Ě T Ů
K Z Á K A Z U D E M O N S T R A C E ¹¹⁸

Domníváme se, že specifická instituce nazývaná sověty dělnických, vojenských a rolnických zástupců má nejbliže k všelidovému orgánu reprezentujícímu vůli většiny lidu, nejbliže k revolučnímu parlamentu.

Vždycky jsme byli a jsme zásadně pro to, aby tento orgán převzal všechnu moc, přestože je dnes v rukou obranářských stran menševiků a socialistů-revolucionářů, které se chovají ke straně proletariátu nepřátelsky.

Vnitřně rozporné, rozkolísané a nejisté postavení sovětů a jejich bezmocnost vůči kontrarevoluci jsou zaviněny tím, že sověty dosud nepotlačily kontrarevoluci: deset buržoazních ministrů nemá vůbec v úmyslu se postavit proti anglickému a francouzskému imperialistickému kapitálu. Z této rozkolísanosti pramení nervozita nynější většiny sovětů a jejich nedůtklivost vůči těm, kdo na tuto nevyrovnanost poukazují.

Odmítáme koordinovat, sladit svůj boj proti kontrarevoluci s „bojem“ obranářských a ministerialistických stran.

Usnesení sovětů nemůžeme uznat za oprávněná usnesení oprávněného mocenského orgánu, dokud zůstává na svých místech deset buržoazních, kontrarevolučních ministrů zcela miljukovovského ražení a miljukovovského třídního postoje. Ale i kdyby sověty převzaly veškerou moc (což si přejeme a podporovali bychom to vždy), i kdyby se sověty staly všemocným revolučním parlamentem, *nepodřídili*

bychom se takovým jeho usnesením, která by omezovala svobodu naší agitace, například by zakazovala rozšiřování proklamací v zázemí nebo na frontě, zakazovala by pokojné demonstrace apod. V tom případě bychom raději přešli do postavení ilegální, oficiálně pronásledované strany, ale nevzdali bychom se svých marxistických, internacionalistických zásad.

Stejně tak se zachováme, jestliže sjezd sovětů uzná za vhodné prohlásit nás oficiálně, před celým Ruskem, za „nepřátele lidu“ nebo za „nepřátele revoluce“.

Z důvodů vedoucích k zákazu demonstrace na tři dny^[130, 188] uznáváme za relativně správný jen jeden, a to že zakuklení kontrarevolucionáři chtěli ve vší tichosti této demonstrace zneužít. Kdyby fakta, na nichž se tento důvod zakládal, byla pravdivá, kdyby jména kontrarevolucionářů byla známa celému světu (jako jsou nám soukromě známa z ústního sdělení Libera a jiných členů výkonného výboru), pak by měli být tito kontrarevolucionáři okamžitě prohlášeni za nepřátele lidu, měli by být zatčeni a jejich stoupenci a pomahači by měli být vzati do vyšetřovací vazby.

Protože sověť taková opatření nepodniká, stává se i jeho oprávněný důvod jen relativně oprávněným nebo zcela neoprávněným.

Napsáno 11. (24.) června 1917

Poprvé otištěno roku 1924

v časopisu Byloje, č. 24

Podle rukopisu

PROJEV NA ZASEDÁNÍ
PETROHRADSKÉHO
VÝBORU SDDSR(b)
11. (24.) ČERVNA 1917
K ODVOLÁNÍ
DEMONSTRACE

Nespokojenost většiny soudruhů s odvoláním demonstrace^[73] je zcela oprávněná, ale ústřední výbor nemohl jednat jinak ze dvou důvodů: za první, oficiální zákaz demonstrovat jsme dostali od jednoho ze dvou mocenských orgánů; a za druhé, tento zákaz byl odůvodňován takto: „Je nám známo, že vaši akce chtějí zneužít zakuklení kontrarevolucionáři.“^[130, 188] Věrohodnost tohoto zdůvodnění byla zvýšena uvedením jmen, například jednoho generála, jenž měl být do tří dnů zatčen, a dalších: prohlásili, že 10. června měli mít demonstraci černosotňovci, kteří se měli do naší demonstrace vmístit a vyvolat rvačky.

I v obyčejné válce se stává, že ohlášené útoky se musí ze strategických důvodů odvolat, a tím spíš se to může přihodit v třídním boji, který je závislý na kolísání středních maloburžoazních vrstev. Musí se umět vystihnout pravá chvíle a směle se rozhodovat.

Odvolání bylo bezpodmínečně nutné, což dokazují další události. Dnes pronesl Cereteli svůj historický a hysterický projev¹¹⁹. Dnes revoluce vstoupila do nové vývojové fáze. Začalo to zákazem naší pokojné demonstrace na tři dny, chtějí ji zakázat na celou dobu sjezdu, žádají, abychom se podřídili rozhodnutí sjezdu, a vyhrožují, že nás ze sjezdu vyloučí. Ale my jsme prohlásili, že se raději dáme zavřít, než bychom se vzdali svobodné agitace.^[51]

Cereteli, který se ve svém vystoupení projevil jako vyložený kontrarevolucionář, prohlásil, že s bolševiky se nemá bojovat slovy ani rezolucemi, ale že se jim musí vzít všechny technické prostředky, které mají v rukou^[62]. Výsledkem buržoazních revolucí je snaha proletariát nejdříve ozbrojit a potom ho odzbrojit, aby nešel dál. Když bylo potřeba zakázat pokojnou demonstraci, pak je situace velmi vážná.

Cereteli, který přišel na sjezd přímo ze sídla prozatímní vlády, vyslovil jasné přání odzbrojit dělníky. Strašlivě se rozzuřil a žádal, aby bolševická strana nebyla považována za součást revoluční demokracie. Dělníci musí střízlivě uvážit, že teď není na pokojnou demonstraci ani pomyšlení. Situace je mnohem vážnější, než jsme předpokládali. Chtěli jsme uspořádat pokojnou demonstraci, abychom tak co nejvíce ovlivnili rozhodnutí sjezdu — na to máme právo —, ale jsme obviňováni, že jsme zorganizovali spiknutí a chceme zatknout vládu.

Cereteli říká, že kromě bolševiků žádní jiní kontrarevolucionáři neexistují. Shromáždění, které nás soudilo, mělo mimořádně slavnostní charakter — bylo tam předsednictvo sjezdu, výkonný výbor sovětu dělnických a vojenských zástupců v kompletním složení, byro frakcí všech stran zastoupených na sjezdu — a na tomto shromáždění nám vyžvanili celou pravdu, že proti nám vyhlásují tažení.

Proletariát na to může odpovědět tak, že zachová maximální klid a ostražitost, že se co nejvíc ukázní, co nejlépe zorganizuje a jasně si uvědomí, že pokojné demonstrace už patří minulosti.

Nesmíme jim zavdat příčinu k útoku, ať zaútočí sami, a dělníci pak pochopí, že je to útok na samu existenci proletariátu. Jenže život pracuje pro nás a nikdo nemůže vědět, jestli se jim útok podaří: na frontě mezi vojáky je velká nespokojenost, v zázemí je drahota, hospodářský rozvrat atd.

Ústřední výbor nechce, abyste se rozhodovali pod jeho

**nátlakem. Máte přece právo protestovat proti postupu
ústředního výboru a musíte se rozhodovat svobodně.**

*Poprvé otištěno roku 1923
v časopise Krasnaja letopis, č. 9*

*Podle exempláře
protokolárního zápisu
psaného na stroji*

N A P Ř E L O M U

V první etapě svého vývoje předala revoluce v Rusku moc imperialistické buržoazii a vedle této moci vytvořila sověty zástupců, v nichž měla většinu maloburžoazní demokracie. Druhá etapa revoluce (6. květen) oficiálně zbavila moci cynicky otevřené představitele imperialismu Miljukova a Gučkova a ze stran, které mají v sovětech většinu, fakticky vytvořila strany vládní. Naše strana měla jak před 6. květnem, tak po něm postavení opoziční menšiny. Jinak to nešlo, protože my jsme strana socialistického proletariátu, zastávající internacionalistické stanovisko. Socialistický proletariát, zastávající za imperialistické války internacionalistické stanovisko, musí být nutně v opozici vůči každé vládě, která takovou válku vede, ať už je to vláda monarchistická, republikánská nebo vláda „socialistů“-obranářů. A strana socialistického proletariátu bude nutně kolem sebe shromažďovat čím dál početnější vrstvy obyvatelstva, jež je ožebračováno prodlužující se válkou a přestává důvěřovat „socialistům“, kteří příslužují imperialismu, stejně jako už dříve přestalo důvěřovat vysloveným imperialistům. Boj proti naší straně začal proto hned v prvních dnech revoluce. A i když boj pánů kadetů a plechanovců proti naší straně míval někdy velice nechutnou a odpornou formu, podstata je jasná. Je to stejný boj, jaký vedli imperialisté a scheidemannovci proti Liebknechtovi a B. Adlerovi (oba přece byli prohlášeni za „šílence“ v ústředním orgánu německých „socialistů“, nemluvě už o buržoazním tisku, který tyto soudruhy prohlásil jednoduše za „vlastizrádce“ pracující pro Anglii). Je to boj *celé* buržoazní společnosti

včetně maloburžoazní demokracie, i té sebe-r-r-revolučnější, proti socialistickému, internacionalisticky smýšlejícímu proletariátu.

V Rusku dospěl tento boj tak daleko, že se imperialisté pokoušejí — prostřednictvím vůdců maloburžoazní demokracie, Cereteliů, Černovů atd. — jediným prudkým a rozhodným úderem zlikvidovat rostoucí sílu proletářské strany. A jako důvod k tomuto rozhodnému úderu chce ministr Cereteli uvést argument, kterého kontrarevoluce použila už mnohokrát: *obvinění ze spiknutí*^[62]. Toto obvinění je jen záminka. Podstata věci je v tom, že maloburžoazní demokracie, která je ve vleku ruských a dohodových imperialistů, nutně potřebuje jednou provždy zlikvidovat internacionalisticky smýšlející socialisty. Domnívají se, že právě nastala doba vhodná k úderu. V rozrušení, ve strachu a pod bičem svých pánů se rozhodli: teď, anebo nikdy.

Socialistický proletariát a naše strana musí uplatnit všechnu svou chladnokrevnost a projevit maximální zásadovost a ostražitost: ať příští Cavaignacové začnou první. A na to, že přijdou, upozorňovala naše strana už na své konferenci^[99]. Petrohradský proletariát jim neumožní, aby se zbavili odpovědnosti. Bude vyčkávat, shromažďovat síly a připravovat se k protiúderu, až se tito pánové rozhodnou přejít od slov k činům.

D O P I S R E D A K C I

Mám zdůvodnit, proč jsem se v neděli nezúčastnil večerní porady výkonného výboru, předsednictva sjezdu a byra všech frakcí. Tedy proto, že jsem souhlasil se zásadním stanoviskem bolševiků nezúčastnit se této porady, k čemuž se také vyjádřili v písemném prohlášení: žádných porad o těchto otázkách (zákaz demonstrací) se nezúčastníme.

*Pravda, č. 80
26. (13.) června 1917*

Podle textu Pravdy

Z A H R A N I Č N Í P O L I T I K A R U S K É R E V O L U C E

Není nic mylnějšího a škodlivějšího než zahraniční politiku odtrhovat od vnitřní politiky. Právě za války se ještě víc potvrzuje absurdnost takového počínání. Jenže buržoazie dělá všechno možné i nemožné, aby lidem tuto myšlenku vnutila a utvrzovala je v ní. V zahraniční politice se široké vrstvy obyvatelstva vyznají daleko méně než ve vnitřní politice. „Tajemství“ diplomatických styků se posvátně zachovává i v nejsvobodnějších kapitalistických zemích, v nejdemokratičtějších republikách.

Způsob, jak obelhat lidové masy v „záležitostech“ zahraničně politických je dokonale propracován a naše revoluce na toto obelhávání doplácí trojnásob. Buržoazní listy šíří tento jed v miliónech výtisků na všechny strany.

Kapitalistická skutečnost klade základní otázku dnešní zahraniční politiky takto: buď s jednou, nebo s druhou ze dvou nesmírně bohatých a nesmírně silných skupin imperialistických dravců. Tak klade tuto otázku třída kapitalistů. Tak si tuto otázku samozřejmě kladou i široké maloburžoazní vrstvy, které se nez bavily starých, kapitalistických názorů a předsudků.

Ten, kdo nedovede myslet jinak než v rámci kapitalistických vztahů, nechápe, že uvědomělá dělnická třída se nemůže postavit za žádnou skupinu imperialistických dravců. A dělník naopak zase nechápe, jak mohou být socialisté, kteří zůstali věrni bratrskému svazku dělníků všech zemí proti kapitalistům všech zemí, obviňováni z tendence uzavřít separátní mír s Němci nebo z toho, že de facto takovému míru napomáhají. V žádném případě nemohou

tito socialisté (a tedy ani bolševici) na žádný separátní mír mezi kapitalisty přistoupit. Ani separátní mír s německými kapitalisty, ani spojenectví s anglickými a francouzskými kapitalisty — to je prvořadá zásada zahraniční politiky uvědomělého proletariátu.

Tím, že se naši menševici a eseři stavějí proti tomuto programu a bojí se roztržky s „Anglií a Francií“, fakticky uskutečňují kapitalistický program zahraniční politiky, jen tento program trochu příkrášlují nezávaznými řečnickými obraty, jako je „revize smluv“, prohlášení pro „mír bez anexí“ apod. Všechna tato zbožná přání jsou odsouzena k tomu, aby vyzněla naprázdno, protože *kapitalistická* skutečnost klade otázku kategoricky: buď se podřídí imperialistům jedné ze skupin, nebo vést revoluční boj proti imperialismu jako takovému.

Máme pro tento boj spojence? Máme. Utlačované třídy Evropy, především proletariát; národy utlačované imperialismem, především ty asijské národy, které jsou našimi sousedy.

Menševici a eseři sice nazývají sami sebe „revolučními demokraty“, prakticky však provádějí kontrarevoluční a protidemokratickou zahraniční politiku. Kdyby byli revolucionáři, poradili by ruským dělníkům a rolníkům, aby se postavili do čela všech imperialismem utlačovaných národů a všech utlačovaných tříd.

„Pak se proti Rusku spojí kapitalisté všech ostatních zemí,“ namítají vylekaní maloměšťáci. To není vyloučeno. „*Revoluční*“ demokrat nesmí předem odmítat žádnou revoluční válku. Jenže prakticky není pravděpodobnost takové války příliš velká. Angličtí imperialisté se nedokážou „smířit“ s německými a jít proti revolučnímu Rusku. Revoluce v Rusku, která už v roce 1905 vyvolala revoluci v Turecku, Persii a Číně, by dostala do velmi obtížné situace jak německé, tak anglické imperialisty, kdyby se začala snažit o skutečně revoluční spojenectví s dělníky a rolníky koloniálních a polokoloniálních zemí proti despotům, proti chá-

nům s cílem vyhnat Němce z Turecka, Angličany z Turecka, Persie, Indie, Egypta atd.

Francouzští a ruští sociálšovinisté se rádi odvolávají na rok 1793, aby tím efektně zamaskovali svou zradu revoluce. Právě na to, že by *skutečně* „revoluční“ demokracie Ruska mohla a měla vůči utlačovaným a zaostalým národům vystupovat *v duchu* roku 1793, u nás nechtějí ani pomyslet.

Ve „spojenectví“ s imperialisty, to znamená v hanebné závislosti na nich — taková je zahraniční politika kapitalistů a maloburžoazie. Ve spojenectví s revolucionáři vyspělých zemí a se všemi utlačovanými národy proti všem imperialistům — taková je zahraniční politika proletariátu.

Pravda, č. 81
27. (14.) června 1917

Podle textu Pravdy

ROZPORUPLNÉ STANOVISKO

Sjezdovou rezoluci obsahující odsouzení naší strany, kterou uveřejňují dnešní noviny, bude každý uvědomělý dělník a voják patrně srovnávat s prohlášením naší strany adresovaným celoruskému sjezdu sovětů, s prohlášením zveřejněným 11. června a dnes otištěným v Pravdě.¹²⁰

Rozporuplnost stanoviska předáků na sjezdu se plně projevila v jejich rezoluci a naše prohlášení to názorně ukázalo.

„Základem úspěchu a síly revoluce v Rusku je jednota celé revolučně demokratické fronty — dělníků, vojáků a rolníků^[189],“ praví se v prvním a nejdůležitějším bodu rezoluce sjezdu. Tento bod by byl samozřejmě naprosto správný, kdyby se zde „jednotou“ rozuměla *jednota boje proti kontrarevoluci*. Ale co dělat, když jistá část „dělníků, vojáků a rolníků“ prostřednictvím svých vůdců tvoří bloky, spojuje se s kontrarevolucí? Není snad jasné, že právě *tato* část „demokratické fronty“ *ve skutečnosti* přestává být „revoluční“?

Narodníci (eseři) a menševici se budou pravděpodobně rozčilovat, že jsme vůbec považovali za možné a myslitelné, aby se nějaká část „dělníků, vojáků a rolníků“ „spojila“ s kontrarevolucí.

Těm, kdo by se takovým rozčilováním pokusili zastříť naše argumenty a zamluvit podstatu věci, odpovíme jednoduše tím, že poukážeme na 3. bod této rezoluce: „...*stlí odpor* kontrarevolučních vrstev *majetných tříd*.“ Tohle už je věcná připomínka! A byla by to naprostá pravda, kdyby se řeklo: buržoazie nebo kapitalistů a statkářů (místo „ma-

jetných tříd“, k nimž patří i zámožná část maloburžoazie).

Je jisté, že odpor buržoazie sílí.

Ale vždyť právě v rukou buržoazie je většina prozatímní vlády, s níž jsou *spojeni* — nejen v obecně politickém smyslu, ale i organizačně, v jedné instituci, ve vládě — vůdcové eserů a menševiků!

V tom je celá podstata rozporuplného stanoviska vůdců sovětu, v tom je hlavní příčina nedůslednosti celé jejich politiky: prostřednictvím vlády jsou spojeni s buržoazií, ve vládě jsou podřízeni většině buržoazních ministrů, a přitom jsou *nuceni* přiznat, že „sílí odpor kontrarevolučních vrstev majetných tříd“!!

Je jasné, že za této situace může strana revolučního proletariátu uznat „jednotu“ nechvalně známé „revoluční“ (slovy, ale ne skutky) demokracie jen „do určité míry“. Jsme pro jednotu s ní, pokud bojuje proti kontrarevoluci. *Nejsme* pro jednotu s ní, pokud se spojuje s kontrarevolucí.

Život nás teď nutí zabývat se právě otázkou „sílicího odporu kontrarevoluční buržoazie“; *obcházet* tuto hlavní a zásadní otázku všeobecnými frázemi o „jednotě“ či „koordinovanosti akcí revoluční demokracie“. A přitom zastírat jednotu či koordinovanost její části s kontrarevolucí je nelogické a nesmyslné.

Z toho vyplývá, že ze zásadních důvodů automaticky ztrácejí význam všechny úvahy obsažené v rezoluci sjezdu, které odsuzují naši demonstraci jako „tajnou“ a připouštějí masové akce a demonstrace jen s vědomím nebo se souhlasem sovětů. Takové úvahy nejsou k ničemu. Proletářská strana s nimi nikdy nebude souhlasit, jak už bylo řečeno v našem prohlášení celoruskému sjezdu^[51]. Protože každá demonstrace, je-li pokojná, je *pouze* agitací a agitaci nelze zakázat ani nelze někomu vnutit její uniformitu.

Po formální stránce je rezoluce ještě slabší. Kdo chce něco zakazovat nebo nařizovat, musí mít ve státě moc. Staňte se mocí, nynější páni vůdcové sovětu — jsme pro to, i když jsme vašimi odpůrci — a pak budete mít právo něco

zakazovat nebo nařizovat. Dokud tuto celostátní moc nemáte, dokud nad sebou trpíte moc deseti buržoazních ministrů, jste svazováni svou vlastní slabostí a nerozhodností.

Frázemi o „jasně vyjádřené vůli“ apod. se to odbýt nedá: je-li to vůle státu, musí být vyjádřena *zákonem* vyhlášeným *státní mocí*; jinak je slovo „vůle“ jen prázdným slovem honěným do větru. A jakmile byste, pánové, začali uvažovat o *zákonu*, museli byste přijít na to, že ústava svobodných republik *nesmí* zakazovat pokojné demonstrace ani žádné masové akce kterékoli strany, kterékoli skupiny.

Z rozporuplného stanoviska vzešly velmi podivné revoluční představy — představy o boji proti kontrarevoluci, o státu (o ústavě) a o právu vůbec. Jakmile odpadly zuřivé výpady proti naší straně, nezbylo nic, absolutně nic!

Po zuřivých výpadech proti demonstraci svolávané z naší iniciativy byla demonstrace... o týden odložena.

Pravda, č. 81

Podle textu Pravdy

27. (14.) června 1917

U K R A J I N A

Krach politiky nové, koaliční prozatímní vlády se rýsuje čím dál zřetelněji. „Univerzál“ o uspořádání Ukrajiny, vydaný ukrajinskou Centrální radou¹²¹ a schválený 11. června 1917 celoukrajinským sjezdem vojáků, ukazuje tuto politiku v plném rozsahu a svědčí o jejím krachu.

„Ukrajinský národ se neodděluje od ostatního Ruska, neodtrhuje se od ruského státu,“ praví se v tomto prohlášení, „ale má mít ve své zemi právo rozhodovat o svém životě... Všechny zákony, kterými má být tady, na Ukrajině, zaveden pořádek, má právo vydávat jen naše, ukrajinské shromáždění; zákony, jimiž bude zaveden pořádek na území celého ruského státu, musí vydávat celoruský parlament[²²⁷].“

To jsou naprosto jasná slova. Naprosto přesně se tu prohlašuje, že v současné době se ukrajinský národ od Ruska oddělit nechce. Žádá autonomii, přičemž nijak nepopírá nutnost a svrchovanou moc „celoruského parlamentu“. Žádný demokrat, natožpak socialista, se neodvází popírat naprostou oprávněnost ukrajinských požadavků. Žádný demokrat rovněž nemůže Ukrajině upírat *právo* na svobodné oddělení od Ruska: neboť jedině bezvýhradné uznání tohoto práva umožňuje agitovat pro svobodný svazek Ukrajinců a Velkorusů, pro *dobrovolné* spojení obou národů v jednom státě. Právě jedině bezvýhradné uznání tohoto práva dokáže fakticky a jednou provždy důsledně skoncovat s prokletou carskou minulostí, která udělala *všechno* pro *vzájemné odcizení* národů, které jsou si tak blízké řečí, obývaným územím, povahou i dějinami. Prokletý carismus udělal z Velkorusů katy ukrajinského národa a všemožně živil mezi příslušníky ukrajinského národa nenávisť k těm, kdo dokonce i ukrajinským dětem zakazovali mluvit jejich ma-

teřským jazykem a používat ho jako vyučovací jazyk.

Chce-li mít ruská revoluční demokracie opravdu revoluční a opravdu demokratický charakter, musí s touto minulostí skoncovat, musí sobě, ruským dělníkům a rolníkům, znovu získat důvěru ukrajinských dělníků a rolníků. Toho lze dosáhnout jedině tím, že Ukrajině budou přiznána všechna její práva, včetně práva na svobodné oddělení.

Nejsme pro malé státy. Jsme pro co nejužší spojení dělnictva všech zemí proti kapitalistům „vlastním“ i všech ostatních zemí. Ale právě proto, aby tento svazek byl dobrotvolný, hájí dnes ruští dělníci — kteří ani na okamžik v ničem nedůvěřují ani buržoazii ruské, ani buržoazii ukrajinské — právo Ukrajinců na oddělení, přitom jim své přátelství *nevnucují*, ale *získávají je* tím, že se k nim chovají jako rovní k rovným, jako ke spojencům a bratrům v boji za socialismus.

Reč, orgán zapřísáhlých, běsnících buržoazních kontrarevolucionářů zuřivě útočí na Ukrajince, na jejich „svévolné“ rozhodnutí. „Čin Ukrajinců“ je prý „přímo zločin proti zákonu a musí být neprodleně podle zákona přísně potrestán“^[159]. Jakýkoli komentář k tomuto osočování zdivočelých buržoazních kontrarevolucionářů je zbytečný. Pryč s kontrarevoluční buržoazií! Ať žije svobodný svazek svobodných rolníků a dělníků svobodné Ukrajiny s dělníky a rolníky revolučního Ruska!

Pravda, č. 82
28. (15.) čeruna 1917

Podle textu Pravdy

Z JAKÉHO TŘÍDNÍHO
ZDROJE PŘICHÁZEJÍ
A „PŘIJDOU“
CAVAIGNACOVÉ?

„Až přijde skutečný Cavaignac, budeme bojovat společně s vámi v jednom šiku^[174],“ napsala v 80. čísle na naši adresu Rabočaja gazeta, orgán téže menševické strany, jejíž člen, ministr Cereteli, dospěl ve své smutně proslulé řeči tak daleko, že petrohradským dělníkům vyhrožoval odzbrojením^[62].

Uvedený výrok listu Rabočaja gazeta zvláště názorně demonstrovuje hlavní chyby obou vládnoucích stran v Rusku, jak menševické, tak eserské, a proto si zaslouží pozornost. Hledáte Cavaignaca v nepravou chvíli a na nepravém místě — takový je smysl úvah vládního orgánu.

Připomeňme si Cavaignacovu třídní úlohu. V únoru 1848 byla ve Francii svržena monarchie. K moci se dostali buržoazní republikáni. Chtěli stejně jako naši kadeti zavádět „pořádek“, čímž měli na mysli obnovení a posílení monarchistických nástrojů sloužících k útlaku mas: policie, pravidelné armády, privilegovaného úřednictva. Stejně jako naši kadeti chtěli potlačit revoluci, protože nenáviděli revoluční proletariát s jeho tehdy ještě velmi mlhavými „sociálními“ (tj. socialistickými) snahami. Stejně jako naši kadeti byli velmi silně zaujati protipolitice zaměřené na rozšíření francouzské revoluce do celé Evropy, proti její přeměně ve světovou proletářskou revoluci. Stejně jako naši kadeti mistrně využili maloburžoazního „socialismu“ Louise Blanca tím, že ho přibrali do vlády a udělali z něho ne vůdce socialistických dělníků, jímž chtěl být, ale přívěsek, přísluhovače buržoazie.

Takové byly třídní zájmy, postavení a politika vládnoucí třídy.

Druhou hlavní společenskou silou byla maloburžoazie, kolísající, polekaná rudým strašidlem, ovlivněná křikem proti „anarchistům“. Ve svých tužbách byla tato maloburžoazie blouznivě a frázovitě „socialistická“, ráda nazývala sama sebe „socialistickou demokracií“ (i tento termín přejímají dnes eseri a menševici!), měla však strach nechat se vést revolučním proletariátem, ale neuvědomovala si, že tento strach ji odsuzuje k důvěřování buržoazii. Neboť ve společnosti, v níž probíhá tvrdý třídní boj mezi buržoazií a proletariátem, zejména když se tento boj revolucí ještě vyhrotí, *nemůže* existovat „střední“ cesta. Jenže celá podstata třídního stanoviska a snah maloburžoazie je v tom, že chce nemožné, že usiluje o nemožné, tj. právě o takovou „střední cestu“.

Třetí rozhodující třídní silou byl proletariát, který neusiloval o „smíření“ s buržoazií, nýbrž o vítězství nad ní, o nebojácné další rozvíjení revoluce, a to v mezinárodním měřítku.

Taková tedy byla objektivně historická půda, *z níž vzešel* Cavaignac. Maloburžoazie si svou kolísavostí způsobila, že byla „odsunuta stranou“, že přestala hrát úlohu aktivního činitele, a francouzský kadet generál Cavaignac využil toho, že měla strach nechat se vést proletáři, a rozhodl se *odzbrojit* pařížské dělníky a hromadně je postřílet.

Touto historickou střelbou revoluce skončila; maloburžoazie, která měla početní převahu, byla a zůstala politicky bezmocným přívěskem buržoazie a po třech letech byla ve Francii znovu obnovena monarchie ve zvlášť odporné podobě v čele s císařem.

Historický projev Cereteliho z 11. června, v jehož pozadí nepochybně stojí kadetští Cavaignacové (možná přímo buržoazní ministři, možná nepřímo buržoazní tisk a buržoazní veřejné mínění, ale na tom už tolik nezáleží), tento historický projev je významný proto, je historický proto, že

Cereteli s neuvěřitelnou naivitou *vyžvanil*, jakou „tajnou chorobou“ trpí celá maloburžoazie, eserská i menševická. Tato „tajná choroba“ se projevuje za prvé naprostou neschopností provádět samostatnou politiku, za druhé strachem nechat se vést revolučním proletariátem a plně podporovat *jeho* samostatnou politiku, za třetí, což z toho nutně vyplývá, i postupným podléháním kadetům či buržoazii vůbec (*tj. podléhání Cavaignacům*).

To je podstata všeho. Cavaignacovu úlohu nemá hrát osobně ani Cereteli ani Černov, ba ani Kerenskij, na to se najdou jiní lidé, kteří v patřičném momentě řeknou ruským Louisům Blancům: „Ustupte stranou.“ Jenomže Cereteli a Černov jsou vůdčími osobnostmi takové maloburžoazní politiky, která příchod Cavaignaců umožňuje a vynucuje si ho.

„Až přijde skutečný Cavaignac, budeme s vámi“ — to je krásný slib a skvělé předsevzetí! Škoda jen, že svědčí o nepochopení třídního boje, tak typickém pro sentimentální či ustrašenou maloburžoazii. Protože Cavaignac se neobjevuje náhodně, jeho „příchod“ není nic ojedinělého. Cavaignac je reprezentantem třídy (kontrarevoluční buržoazie) a provádí její politiku. A právě tuto třídu, právě tuto politiku vy *už* teď podporujete, páni eseři a menševici! Této třídě a její politice poskytnete *vy*, kteří dnes máte v zemi jasnou většinu, *převahu* ve vládě, *tj.* výbornou základnu pro její činnost.

Je to opravdu tak. Celoruský rolnický sjezd jednoznačně ovládli eseři. Na celoruském sjezdu dělnických a vojenských zástupců má obrovskou většinu blok eserů a menševiků. Stejně tak ve volbách do obvodních dum v Petrohradě. Je tedy nesporný fakt, že eseři a menševici jsou dnes vládnoucí stranou. A tato vládnoucí strana předává dobrovolně moc (většinu ve vládě) *straně Cavaignaců!*

Příležitost dělá zloděje. Stačí nejistá, kolísavá maloburžoazie, která se bojí dalšího vývoje revoluce, a příchod Cavaignaců je zajištěn.

V Rusku je dnes hodně věcí, které odlišují naši revoluci od francouzské revoluce z roku 1848: imperialistická válka, vyspělejší sousední země (a ne zaostalejší, jako měla tehdy Francie), agrární a národnostní hnutí. Ale to všechno může změnit jen formu vystoupení Cavaignaců, moment jejich vystoupení, vnější podněty apod. Na podstatě věci to nic změnit nemůže, protože podstata spočívá *ve vzájemném vzta-
hu tříd.*

I Louis Blanc měl ve svých prohlášeních ke Cavaignacovi velmi daleko. I Louis Blanc nesčetněkrát sliboval, že „bude bojovat v jednom šiku“ s revolučními dělníky proti buržoazním kontrarevolucionářům. Přitom se však žádný marxistický historik, žádný socialista neodvážil zapochybovat, že právě slabost, kolísavost a důvěřivost Louisů Blanců vůči buržoazii zrodily Cavaignaca a zajistily mu úspěch.

Teď záleží výhradně na vytrvalosti a bdělosti, na síle revolučních dělníků Ruska, zda zvítězí nebo budou poraženi ruští Cavaignacové, které nutně plodí kontrarevolučnost ruské buržoazie s kadety v čele a nejistota, bázlivost a kolísání maloburžoazních stran eserů a menševiků.

*Pravda, č. 83
29. (16.) června 1917*

Podle textu Pravdy

Vida, kam až dnes dospěl ve svých úvahách úvodníkář listu Novaja žizň pan S. Volskij:

„Socialismus sice neuznává právo velkých národů zotročovat malé národy, ale nikdy nedoporučoval opačný postup: zotročování velkých národů národy malými. A přitom právě takovým znásilňováním vůle celoruské demokracie, odmítáním společné revolučně demokratické činnosti a nahrazováním třídního boje národnostní nenávisí je v podstatě ne-li program, tedy alespoň taktika ukrajinské rady...^[233]“

Tak vida, kam až dospěli ve své kolísavosti maloburžoazní žvanilové z listu Novaja žizň — k vyloženému černosotňovství.* Vždyť označovat přání Ukrajinců mít vlastní sněm, vlastní ministry, vlastní armádu, vlastní finance atd. za „zotročování“ ruského národa Ukrajinci mohli jen Meňšikovové včera a Katkovové předevedírem.

To, co hlásají ministr V. Černov^[234], pan Volskij a list Rabočaja gazeta, není nic jiného než špinavý velkoruský šovinismus, maskovaný hezky znějícími skoromarxistickými řečmi.

Pravda, č. 83
29. (16.) června 1917

Podle textu Pravdy

* Černosotňovství — krajně reakční směr předrevolučního politického života v Rusku organizovaný monarchistickou buržoazií a statkáři v boji proti revolučnímu hnutí. *Čes. red.*

JAK BOJOVAT PROTI KONTRAREVOLUCI

Je tomu teprve několik dní, co ministr Cereteli ve svém „historickém“ projevu prohlásil, že žádná kontrarevoluce neexistuje^[62, 72]. Dnes začíná vládní list Rabočaja gazeta v článku Hrozné příznaky zpívat jinou písničku.

„Ve vzduchu jsou cítit zřejmé příznaky mobilizující se kontrarevoluce^[35].“

I za to dík, že konečně přiznali aspoň sám tento fakt.

Avšak dál pokračuje vládní list takto: „Nevíme, kde je její (kontrarevoluce) štáb, není nám znám stupeň její organizovanosti.“

Ale jděte! Tak vy nevíte, kde je štáb kontrarevoluce? Dovolte, abychom vám od vaší nevědomosti pomohli. Štáb organizující se kontrarevoluce je v prozatímní vládě, v téže koaliční vládě, kam patří i šest vašich druhů, pánové! Štáb kontrarevoluce sídlí ve zdech, kde se konají porady IV. státní dumy, kde má hlavní slovo Miljukov, Rodzjanko, Šulgin, Gučkov, A. Šingarjov, Manuilov a spol., kde kadeti, kteří zasedají v koaliční vládě, jsou pravou rukou Miljukova a spol. Štáb kontrarevoluce se rekrutuje z některých reakčních generálů. Ve štábu kontrarevoluce je několik vysokých hodnostářů, kteří odešli do výslužby.

Jestli si nechcete na kontrarevoluci jen stěžovat, ale taky proti ní bojovat, musíte říct společně s námi: pryč s deseti kapitalistickými ministry...

Rabočaja gazeta dále uvádí, že hlavní zbraní kontrarevoluce je tisk, který podněcuje k antisemitismu a štve masy proti Židům. To je pravda. Ale co z toho vyplývá? Vy jste přece vládní strana, pánové, ne? Co jste podnikli vy,

aby jste umlčeli sprostý kontrarevoluční tisk? Smíte se vy, kteří si říkáte revoluční demokraté, vzdávat revolučních opatření proti neserióznímu kontrarevolučnímu tisku? A dále. Proč nezřídíte státní tiskový orgán pro uveřejňování inzerátů, čímž byste sprostý kontrarevoluční tisk připravili o hlavní zdroj jeho příjmů, a tudíž i o hlavní možnost obelhávat lid? Kde je vlastně psáno, že jen proto, aby se mohly vydávat listy Novoje vremja, Maleňkaja gazeta¹²², Russkaja volja a další prodejné plátky, se musí tisíce lidí vytrhovat ze skutečně produktivní práce?

Co jste udělali pro boj proti kontrarevolučnímu tisku, který soustředil všechno své úsilí na to, aby štvál proti naší straně? Nic! Sami jste pro toto štvání ještě dodávali materiál. Měli jste plnou hlavu boje proti nebezpečí zleva.

Sklízíte, co jste zaseli, pánové.

A nic se na tom nezmění, dokud budete kolísat mezi stanoviskem buržoazie a stanoviskem revolučního proletariátu.

Pravda, č. 84
30. (17.) června 1917

Podle textu Pravdy

UKRAJINA A PORÁŽKA VLÁDNOUCÍCH STRAN V RUSKU

V ukrajinské otázce utrpěly vládnoucí strany v Rusku, tj. kadeti, kteří mají většinu ve vládě a jimž *kapitál* zajišťuje neomezenou moc v hospodářství, a dále eseři a menševici, kteří dnes tvoří v zemi evidentní většinu (ale ve vládě a v hospodářství kapitalistické země nemají žádnou moc), *všechny* tyto vládnoucí strany utrpěly zjevnou porážku, a to v celostátním rozsahu a v prvořadě otázce.

Eseři a menševici trpěli prozatímní vládě kadetů, tj. kontrarevolučním buržoům, že *nesplnila* svou základní demokratickou povinnost a *neprohlásila*, že je *pro* autonomii a pro zcela svobodné oddělení Ukrajiny. Ukrajinci, jak dnes označuje v listu Dělo naroda ministr Černov, žádali mnohem méně, totiž „aby prozatímní vláda zvláštním aktem prohlásila, že *není proti* právu ukrajinského národa na autonomii^[234]“. Je to docela skromný a velmi oprávněný požadavek a stejně skromné jsou i dva další: 1. Místní obyvatelstvo na Ukrajině si má zvolit jednoho zástupce do ruské ústřední vlády; jak skromný je to požadavek, je vidět z faktu, že v roce 1897 tvořili Velkorusové v Rusku 43 % obyvatelstva a Ukrajinci 17 %, tj. Ukrajinci by mohli žádat šest ministrů ze šestnácti, a ne jednoho!! 2. Na Ukrajině má být „volen místním obyvatelstvem jeden zástupce ruské ústřední vlády“ — může být něco oprávněnějšího? Jakým právem se smí demokrat odchylovat od zásady potvrzené teorií a zkušenostmi z demokratických revolucí: „nejmeno-

vat shora žádné mocenské orgány pro místní obyvatelstvo? ?“

Jestliže prozatímní vláda tyto zcela skromné a oprávněné požadavky odmítla, je to neslýchaná nestydatost a bezmezná drzost kontrarevolucionářů, pravá ukázka politiky velkoruského „Děržimordy“* — a eseři s menševiky to jako na výsměch svým vlastním stranickým programům ve vládě trpěli a teď to hájí ve svých novinách!! Jak hanebně eseři a menševici dopadli! Jak uboze se dnes vykrucují jejich orgány Dělo naroda a Rabočaja gazeta!

Chaos, zmatek, „leninský přístup k národnostní otázce“, anarchie — takové výkřiky hodné zdivočelého statkáře** adresují oba tyto listy Ukrajincům.

Výkřiky nechme stranou. Jaké jsou konkrétní argumenty?

Jejich jediným argumentem je, že před svoláním Ústavodárného shromáždění není možné „správně“ rozhodnout ani o hranicích Ukrajiny, ani o její vůli, ani o právu vybírat daně atd. atp. Žádají „záruku správného řešení“^[145] a v tomto výrazu použitém v redakčním článku listu Rabočaja gazeta je *celá podstata* jejich argumentace.

Ale pánové, vždyť to je vyložená lež, to je zřejmá nestydatost kontrarevolucionářů, vždyť vyrukovat s takovým argumentem znamená ve skutečnosti pomáhat vysloveným zaprodancům a zrádcům revoluce!!

„Záruky správného řešení“... zamyslete se nad tím aspoň na vteřinku. Nikde v Rusku, *ani v ústřední vládě*, ani v žádném místním orgánu (až na docela malé orgány: petrohradské obvodní dумы) *není* záruka správného řešení a dokonce tam *nejdou* věci správně řešeny vědomě. Věci nejsou „správné“ vědomě, pokud jde o Státní dumu a Státní

* Děržimorda — postava policejního strážníka z Gogolova Revizora. *Čes. red.*

** Zdivočelý statkář — hlavní postava stejnojmenné pohádky M. J. Saltykova-Ščedrina (O tom, jak statkář zdivočel). *Čes. red.*

radu. Vědomě není „správné“ složení prozatímní vlády, vždyť toto složení je urážkou vůle a uvědomělosti většiny rolníků, dělníků a vojáků Ruska. Vědomě není „správné“ složení sovětů (dělnických, rolnických a vojenských zástupců), protože tyto orgány dosud nevypracovaly záruky opravdu důsledně a přísně demokraticky provedených voleb, což nebrání *ani naší straně*, ani širokým dělnickým a rolnickým masám, aby je v tuto chvíli nepovažovaly za *nejlepší* tlumočníky vůle většiny národa. Nikde v Rusku nejsou *a nemohou být — a za podobných revolučních dob ani nikdy nebyly* — „záruky správného řešení“, a všichni to vědí, nikdo nic jiného nežádá, všichni si uvědomují, že to jinak nejde.

Jedině pro Ukrajinu žádáme „my“ „záruky správného řešení“!

Strachy jste přišli o rozum, páni eserí a menševici, protože jste podlehli kontrarevolučním nářkům velkoruských statkářů a kapitalistů v čele s Rodzjankem a Miljukovem, Lvovem, Tereščenkem, Někrasovem, Šingarjovem a spol. Už teď vypadáte docela jako lidé zastrašení rodícími se (*a „zakuklenými“*) Cavaignacy.

V rozhodnutích a požadavcích Ukrajinců není vůbec nic strašného a ani trochu anarchie a chaosu. Vyhovte těmto zcela oprávněným a skromným požadavkům, a na Ukrajině nebude o nic méně autority než všude v Rusku, kde autoritu mají *jedině* sověty (které *neposkytují* „záruky správného řešení věci“!). „Záruku správného řešení věci“ přinesou vám i všem národům Ruska příští sněmy, dá ji příští Ústavodárné shromáždění a nejen v ukrajinské otázce, ale ve *všech* otázkách, protože v Rusku dnes není vědomě „správně řešena“ *ani jedna* otázka. Vyhovte Ukrajincům — to říká rozum, protože jinak to bude horší, Ukrajince násilím nikdo neudrží, jen je rozhněvá. Vyhovte Ukrajincům, otevřete tím cestu k důvěře mezi oběma národy, k vzájemnému bratrskému svazku rovného s rovným!

Eserí a menševici jako vládnoucí strany utrpěli porážku

v ukrajinské otázce, protože podleli kontrarevolučním kadetsky smýšlejícím Cavaignacům.

Pravda, č. 84

Podle textu Pravdy

30. (17.) června 1917

PŘEDSOUDS RODZJANKEM
A DŽUNKOVSKÝM ZATO,
ŽE KRYLI PROVOKATÉRA!

Ze závěrů vyšetřovací komise¹²³ ve věci provokatéra Malinovského vyplývá toto zjištění:

Džunkovskij i *Rodzjanko* se nejpozději 7. května 1914 *dověděli*, že Malinovskij je provokatér¹²⁴.

Ani jeden z těchto činitelů *neupozornil* politické strany zastoupené v dumě, především bolševiky, že mají mezi sebou provokatéra!!

Není to snad trestuhodný čin?

Mohou být po tom všem Džunkovskij a Rodzjanko ještě považováni za bezúhonné občany?

Ať se nad tím zamyslí, ať se k tomu vyjádří každá politická strana!

Pravda, č. 84
30. (17.) června 1917

Podle textu Pravdy

PODIVNÉ PŘEKRUČOVÁNÍ CITÁTŮ¹²⁵

V listech Děň a Novaja žižň, které včera uveřejnily podrobnější závěrečnou zprávu vyšetřovací komise^[41] než ostatní noviny, je citát z mé svědecké výpovědi. V Biržovce, která jinak otiskla ještě podrobnější znění závěrečné zprávy, tento citát chybí.

V prvních i druhých novinách je uveden citát z mé výpovědi, začínající slovy: „Nevěřím, že tu jde o provokátérství.“^[42, 184] Tři tečky před citátem nejsou, takže to vypadá jako naprostý nesmysl, jako když dnes „nevěřím“.

Jedině nanejvýš podivné překroucení citátu v obou novinách mohlo vést k takovému nesmyslu. Ve skutečnosti jsem uvedl toto: „Já osobně jsem *musel* nejednou uvažovat (před odhalením Malinovského jako provokatéra) takto: Po Azefově aféře mě už nic nepřekvapí. Ale nevěřím, že tu jde o provokátérství, nejen proto, že nemám k dispozici žádné důkazy ani usvědčující materiál, ale ani proto, že“ (a dále, jak uvádí Děň: kdyby byl Malinovskij provokatér, tajná policie by tím nezískala tolik, kolik si myslela, protože všechno se u nás dělalo prostřednictvím dvou legálních základen atd.)¹²⁶.

V mé výpovědi se tedy mluví o minulosti. Děň a Novaja žižň* citát podivně překroutily a připsaly mi tím nesmyslný výrok, jako bych mluvil o přítomnosti.

* V obou novinách je kromě toho tisková chyba: „Bolševici *nebudou* organizovat ozbrojené povstání.“ Místo „nebudou“ má být „prý budou“ (v ruštině záměna „ně“ a „dě“).

Vznikl tak pravý opak toho, co jsem ve skutečnosti řekl.

Pravda, č. 84
30. (17.) června 1917
Podepsán N. Lenin

Podle textu Pravdy

V L Á D N O U C Í A O D P O V Ě D N Ě S T R A N Y

Ustavit jednotný nebo federativní ústřední výbor musí sjezd sovětů a výkonný výbor rolnického sovětu už v nejbližších dnech. Tato záležitost je teď na programu a bude co nevidět vyřešena. Malé „šarvátky“ mezi esery a menševiky o to, jakým způsobem se má ústřední výbor sestavovat, si nemusíme ani všimnout: tak bezvýznamný je tento boj dvou stran, které jsou jedna jako druhá obranářské (tj. podporují loupeživou válku) a ministerialistické, tj. podporují vládu kontrarevoluční buržoazie.

Utvoření ústředního výboru má obrovský význam jako dokreslení nejnovější politické situace na rozdíl od situací předcházejících. Nejnovější politická situace se vyznačuje tím, že se s konečnou platností ukázalo, jak většina obyvatelstva jde dnes za stranami eserů a menševiků, které, jak víme, utvořily společný blok.

Celoruský rolnický sovět a zasedající celoruský sjezd sovětů vojenských a dělnických zástupců v souvislosti s volbami do obvodních dum v Petrohradě definitivně potvrdily fakt, že blok eserů a menševiků je *vládnoucí stranou v Rusku*.

Tento blok dnes podporuje většina obyvatelstva. Zcela nepochybně bude mít většinu i v právě ustavovaném jednotném nebo federativním ústředním výboru sovětů (nebo v Radě sovětů — o názvu patrně ještě není rozhodnuto).

Eseři a menševici jsou vládnoucími a odpovědnými stranami.

To je základní fakt nejnovější politické situace. Až do voleb v Petrohradě, až do sjezdu rolníků, až do sjezdu sovětů eseři a menševici mohli argumentovat, i když ne příliš

presvědčivě, tím, že vůli většiny nikdo nezná, že ani kadeti asi nemají daleko k většině atd. atd., ale teď už se takhle vymlouvat nemohou. Uměle vytvořená mlha se rozplynula.

Vy máte většinu, páni eseri a menševici, vy jste vládnoucí strany či přesněji řečeno vládnoucí blok. *Vy jste odpovědni.*

Naším hlavním úkolem v propagandě a agitaci vůbec, a především v předvolební kampani do Ústavodárného shromáždění, je dnes co nejdůkladněji, nejkonkrétněji a nejnázorněji vysvětlovat širokým vrstvám dělníků a rolníků, že za politiku naší země jsou nyní odpovědni eseri a menševici jako vládnoucí strany. Až dosud tomu bylo jinak, protože ještě přesně nezjistili, zda mají většinu jako strany, a rádi ze sebe dělali „opozici“ vládnoucím kadetům. Teď už je to však jednoznačné: většinu mají eseri a menševici.

Oni jsou odpovědni za veškerou politiku země.

Oni jsou teď odpovědni za výsledky činnosti „koaliční vlády“ za půldruhého měsíce.

Oni jsou odpovědni za to, že většina ministrů ve vládě patří ke straně kontrarevoluční buržoazie. Každý ví, každý vidí a tuší, že *bez souhlasu* sjezdu sovětů a celoruského rolnického sovětu by se tito ministři neudrželi ani den.

Eseri a menševici jsou odpovědni za zásadní politickou nedůslednost, která se projevuje čím dál zřetelněji a citelněji a čím dál silněji doléhá na široké vrstvy lidu.

— Slovy „se odsuzuje“ dobytá válka a „požaduje se“ mír bez anexí. Ve skutečnosti se právě v této dobyté válce pokračuje společně se smutně proslulými dobyvateli — anglickými, francouzskými a jinými imperialisty. Ve skutečnosti se dělají přípravy k ofenzívě v souladu s požadavky těchto spojenců a v duchu tajných lupičských smluv, které Mikuláš II. uzavřel, aby se mohli obohatit ruští statkáři a kapitalisté.

Ve skutečnosti se provádí politika anexí, tj. násilného připojování národů (Albánie, Řecka) k jednomu státu nebo k jedné skupině imperialistů, politika anexí se provádí

i v *samém* „revolučním“ Rusku (které však kráčí kontrarevoluční cestou); s Finskem a Ukrajinou se zachází jako s anektovanými národy, a ne jako se skutečně svobodnými, skutečně rovnoprávními národy, které mají nepopiratelné právo jak na autonomii, tak na oddělení.

— Podle vychloubačných slov ministra bloku Pešehonova je „odpor kapitalistů zřejmě zlomen“^[27]. Ve skutečnosti i rezoluce sjezdu sovětů musela přiznat, že „síla odpor majetných tříd“^[189] (tj. kontrarevoluční buržoazie, která má deset kapitalistických ministrů ze šestnácti a fakticky plně a neomezeně ovládá ekonomiku země).

— Slovy (ministra Skobeleva) se slibuje kontrola, regulování i zabavení 100 % zisku^[16]. Ve skutečnosti se za půldruhého měsíce neudělalo absolutně nic! Nepodnikl se ani jediný praktický a důležitý krok proti kapitalistickým výlukářům, ani proti spekulantům a šmelinářům, ani proti bojovníkům za co nejvyšší zisky z vojenských dodávek, ani proti bankovním magnátům!!

Nebudeme už dál vypočítávat všechny tyto do očí bijící rozpory. Stačí ty, co jsme uvedli.

Hospodářský rozvrat postupuje. Krize se blíží. Katastrofa je nevyhnutelná. Menševici a eserí kapitalistům domlouvají a vyhrožují, že jim odeberou 100 % zisku, chvástají se, že odpor kapitalistů je zlomen, sepisují rezoluce a dělají velkorysé plány, dělají velkorysé plány a sepisují rezoluce.

Katastrofa se blíží. *Veškerá* odpovědnost za ni padne na vládnoucí blok eserů a menševiků.

DALŠÍ KOMISE

Hospodářský rozvrat už začal. Buržoazie útočí na celé frontě. Je potřeba provést energická opatření.

Co hodlá podniknout prozatímní vláda?

Pro záchranu Ruska, pro boj proti hospodářskému rozvratu, pro zorganizování hospodářského života vypracovala návrh na novou organizaci, podrobný plán boje proti hospodářskému rozvratu.

V čele celé „organizace národního hospodářství a práce“ stojí *hospodářská rada*.

Konečně se tedy dělají opatření a od slov se přechází k činům. Výborně, už je dávno na čase!

Jenže jaké je vlastně složení této *hospodářské rady*?

Kdo bude bojovat proti hospodářskému rozvratu, kdo povede boj proti trestuhodné politice kapitalistů, podnikatelů, průmyslníků a továrníků?

Ukazuje se, že převážnou většinu budou mít v této radě kapitalisté. Není to ironie?!

Složení této ctihodné instituce vypadá takto:

Buržoazní ministři	6
Zástupci kapitalistů (bankovní rady, burzovního obchodu, zemědělství apod.)	9
	<hr/>
<i>Celkem</i>	15
Za dělníky (sovět dělnických a vojenských zástupců)	3
Za odbory	3
Za rolnické zástupce	3
	<hr/>
<i>Celkem</i>	9

Kromě toho jsou členy rady také ministr vojenství a ministr práce a tři zástupci družstev.

Jak vidíme, rozhodovat budou kapitalisté.

Vznikne tak další orgán, který v nejlepším případě nepřinese ani za mák užitku.

Kromě toho, jak už to bývá, vznikne ještě nescíslné množství komisí, subkomisí, výborů apod.

Tak chtějí bojovat proti hospodářskému rozvratu.

A šup — hodili štiku do rybníka* ...

Pravda, č. 85

Podle textu *Pravdy*

1. července (18. června) 1917

* Viz I. A. Krylov, *Pod maskou lenosti aneb Bajky i nebajky*, Praha 1985, s. 184. *Čes. red.*

OSMNÁCTÝ ČERVEN

Osmnáctý červen rozhodně vejde do dějin revoluce v Rusku jako jeden z mezníků.

Vzájemné postavení tříd, jejich vztah ve vzájemném boji, jejich síla, zejména ve srovnání se silou stran — to všechno ukázala nedělní demonstrace tak zřetelně, tak výrazně a přesvědčivě, že je bez ohledu na průběh a zaměření dalšího vývoje obrovským přínosem pro uvědomování a objasňování situace.

Demonstrace lehce vyvrátila během několika hodin povídačky o bolševických spiklencích a nesporně a názorně ukázala, že avantgarda pracujících mas Ruska, drtivá většina průmyslového proletariátu a armády v hlavním městě podporuje hesla, která naše strana vždy hájila.

Rázný krok dělnických a vojenských praporů. Asi půl miliónu demonstrantů. Jednotný a svorný nástup. Jednotná hesla, mezi nimiž v obrovské míře převládala hesla jako „Všechnu moc sovětům“, „Pryč s deseti kapitalistickými ministry“, „Ani separátní mír s Němci, ani tajné smlouvy s anglickými a francouzskými kapitalisty“ apod. Žádný očitý svědek demonstrace nezapochyboval o vítězství těchto hesel mezi organizovaným předvojem dělníků a vojáků v Rusku.

Demonstrace z 18. června se stala demonstrací sil a politiky revolučního proletariátu, který dává revoluci směr a ukazuje jí východisko ze slepé uličky. V tom je obrovský historický význam nedělní demonstrace, tím se zásadně liší od demonstrací v den pohřbu obětí revoluce a na 1. máje.

Tehdy to byla masová akce *na počest* prvního vítězství revoluce a jejích hrdinů, pohled lidu zpět na první etapu cesty ke svobodě, kterou zdolal velmi rychle a úspěšně. První máj byl *svátkem* tužeb a nadějí spjatých s dějinami světového dělnického hnutí, s jeho ideálem míru a socialismu.

Žádná z těchto dvou demonstrací si nekladla za úkol ukázat *směr* dalšího vývoje a ani to ukázat nemohla. Ani jedna, ani druhá neukázala masám a jménem mas konkrétní, určité, aktuální zaměření revoluce, kam má směřovat a jak.

V tomto smyslu byl 18. červen první politickou ukázkou *akce*, vysvětlením, které nebylo vyčteno z knih, brožur či novin, ale bylo v praxi, ne prostřednictvím vůdců, ale prostřednictvím mas, vysvětlením, jak různé třídy jednají, jak chtějí a budou jednat v zájmu rozvoje revoluce.

Buržoazie se poschovávala. Pokojných demonstrací, uspořádaných nespornou většinou lidu, se samostatnými hesly jednotlivých stran a s hlavním cílem demonstrovat proti kontrarevoluci, takových demonstrací se buržoazie odmítla účastnit. A je to pochopitelné. Vždyť buržoazie vlastně představuje kontrarevoluci. Schovává se před lidem a organizuje proti němu skutečná kontrarevoluční spiknutí. Strany eserů a menševiků, které dnes v Rusku vládnou, se v historický den 18. června názorně předvedly jako strany kolísavé. Jejich hesla vyjadřovala rozkolísanost a za jejich hesly šla — zřetelně a zcela očividně — menšina. Stát na místě, nechat prozatím všechno při starém — tohle radili *oni* svými hesly a svým kolísáním. A lid cítil a oni taky cítili, že to není možné.

Už dost kolísání — řekl předvoj proletariátu, předvoj dělnických a vojenských mas Ruska. Už dost kolísání. Politika důvěry ke kapitalistům, k *jejich* vládě, k *jejich* reformátorským snahám, k *jejich* válce a *jejich* ofenzívě nemá žádné východisko. Musí brzy zkrachovat. Musí nutně zkrachovat. A bude to zároveň krach vládnoucích stran eserů a menševiků. Hospodářský rozvrat se neustále blíží. A *nelze*

se před ním zachránit jinak než revolučními opatřeními, která zavede po uchopení moci revoluční třída.

Ať lid rázně skoncuje s politikou důvěry ke kapitalistům, ať projeví důvěru revoluční třídě — proletariátu. On, jedině on je zdrojem síly. On, jedině on zaručuje, že bude sloužit zájmům *většiny*, zájmům pracujících a vykořisťovaných, ubitých válkou a kapitálem, schopných vypořádat se s válkou i s kapitálem.

Na Rusko a na celé lidstvo dolehla strašlivá krize. Východiskem je jedině důvěra k nejorganizovanějšímu přednímu oddílu pracujících a vykořisťovaných a podpora jeho politiky.

Nevíme, jak brzy lid tuto lekci pochopí a jak se z ní poučí. Ale jsme pevně přesvědčeni, že dokud si tuto lekci nevezme k srdci, nenajde východisko ze slepé uličky, eventuální kolísání nebo brutalita kontrarevoluce nepovedou k ničemu.

Jediným východiskem je naprostá důvěra lidových mas k svému vůdci, k proletariátu.

Pravda, č. 86
3. července (20. června) 1917

Podle textu *Pravdy*

REFERÁT
O SOUČASNÉ SITUACI
NA CELORUSKÉ
KONFERENCI
FRONTOVÝCH A TÝLOVÝCH
VOJENSKÝCH ORGANIZACÍ
S D D S R (b)
20. ČERVNA
(3. ČERVENCE) 1917¹²⁷
STRUČNÁ NOVINOVÁ ZPRÁVA

Na dopoledním zasedání přednesl Lenin referát o současné situaci. Upozorňuje, jaký rozdíl v situaci nastal nyní ve srovnání s obdobím dubnové konference strany. Tehdy byly postoje jednotlivých socialistických stran ještě dost nevyhraněné. Až teprve nyní za současných podmínek a po nedávných událostech se projevila skutečná politická tvář menševiků a eserů. Může se však ukázat, že maloburžoazie, která není socialistická, smýšlí skutečně demokraticky. Podíváme-li se z tohoto hlediska na eserské a menševické masy, nemůžeme jim upřít důsledný demokratismus. Jenže o jejich vůdcích už se to říct nedá, a proto pozorujeme, že mezi eserskými a menševickými masami na jedné straně a jejich vůdci na druhé straně se otvírá hluboká propast. Vůdci těchto mas se postupně odklánějí nejen od socialismu, ale i od demokratismu. Je to vidět na tom, jak se socialističtí ministři stavějí ke třem životně důležitým otázkám dnešní doby.

V otázce půdy se socialistická část vlády zjevně rozešla s názory rolníků, protože pomáhá statkářům udržet si jejich

pozemky. Druhým zkušebním kamenem demokraticismu socialistických ministrů byl jejich vztah k místní samosprávě. Základem demokraticismu je teze, že místní mocenské orgány si má volit lid sám, jenže v této věci docházelo mezi prozatímní vládou a orgány místní samosprávy k četným konfliktům, a socialistická část vlády aktivně bojovala proti těmto skutečně demokratickým zásadám. A konečně třetí otázkou je ofenzíva. Socialistista Kerenskij dosáhl toho, čeho nemohl dosáhnout vyložený imperialista Gučkov.

My, revoluční sociální demokraté, musíme zaměřovat svou činnost na prohlubování třídního uvědomění demokratických vrstev. Proto musíme nemilosrdně odhalovat tyto bývalé vůdce maloburžoazní demokracie a ukázat demokracii jedinou cestu, po níž ji povede revoluční proletariát.

*Novaja žizň, č. 54
21. června (4. července) 1917*

Podle listu Novaja žizň

REVOLUCE, OFENZÍVA A NAŠE STRANA

„V ruské revoluci nastal obrat,“ řekl Cereteli^[30], když oznamoval sjezdu sovětů, že byla zahájena ofenzíva¹²⁸. Ano, nastal obrat nejen v ruské revoluci, ale i v celém vývoji světové války. Ruská vláda se po třech měsících váhání konečně odhodlala provést to, co od ní žádaly vlády „spojenců“.

Ofenzíva byla vyhlášena ve jménu míru. Jenže „ve jménu míru“ posílají své armády do boje imperialisté ve všech zemích: při každé ofenzívě v každé válčící zemi se generálové snaží pozvednout bojového ducha vojáků novými nadějemi, že tato ofenzíva povede k brzkému míru.

Tuto obvyklou metodu všech imperialistů vylepšili ruští „socialističtí“ ministři těmi nejnabubřelejšími frázemi, v nichž slova o socialismu, demokracii a revoluci poletují jako rekvizity v rukou zručného žongléra. Žádnými bombastickými frázemi nelze zastříti fakt, že revoluční armáda Ruska byla poslána do boje pro cíle anglických, francouzských, italských, japonských a amerických imperialistů. Žádná sofizmata ministra Černova, někdejšího zimmerwaldovce a nynějšího partnera Lloyda George, nemohou zastříti fakt, že i když ruská armáda a ruský proletariát doopravdy nemají dobytvačné cíle, absolutně nic to nemění na imperialistickém, dobytvačném charakteru boje dvou světových trastů. Dokud nebudou revidovány tajné smlouvy, které svazují Rusko s imperialisty jiných zemí, dokud Ribot, Lloyd George a Sonnino jako spojenci Ruska budou mluvit o dobytvačných cílech své zahraniční politiky, do té

doby ofenzíva ruských vojsk slouží a bude sloužit imperialistům.

Ale my jsme přece nejednou prohlásili, že jakékoli výboje odmítáme, namítají Cereteliové a Černovové. Tím hůř, řekneme my: to znamená, že vaše slova se rozcházejí s vašimi činy, protože ve skutečnosti sloužíte jak ruskému, tak cizímu imperialismu. A jakmile začínáte aktivně pomáhat „dohodovému“ imperialismu, prokazujete skvělé služby ruské kontrarevoluci. Radost všech ultrareakcionářů a všech kontrarevolucionářů nad tímto radikálním obrátem vaší politiky to dokazuje nejlépe. Ano, v ruské revoluci nastává obrát. Ruská vláda provedla prostřednictvím svých „socialistických“ ministrů to, co nedokázali provést imperialističtí ministři Gučkov a Miljukov: dala ruskou armádu k dispozici generálním štábům a diplomatům, kteří jednají ve jménu dodnes nezrušených tajných smluv a na jejich základě, ve jménu cílů, jež otevřeně vyhlásil Ribot a Lloyd George. Jenže vláda mohla splnit svůj úkol pouze proto, že jí uvěřila a jde za ní armáda; ta jde na smrt a věří, že se obětuje pro svobodu, pro revoluci a pro hodně brzký mír.

Avšak armáda se k tomu odhodlala proto, že ji tvoří lid, který v této etapě revoluce jde za stranami eserů a menševiků. Tento obecný a základní fakt — důvěra většiny lidu v maloburžoazní, na kapitalistech závislou politiku menševiků a eserů — určuje postoj a postup naší strany.

S nepolevující energií budeme i nadále odhalovat politiku vlády a stejně jako dříve budeme dělníky a vojáky se vši rozhodností varovat, aby nevkládali neuskutečnitelné naděje v jednotlivé dezorganizované akce.

Prožíváme období všelidové revoluce. Cereteliové a Černovové, kteří se dostali do závislosti na imperialismu, procházejí obdobím maloburžoazních iluzí, maloburžoazních frází, které tento cynický imperialismus zastírají.

Tuto etapu musíme překonat. Pomozme ji překonat rychle a bezbolestně. Teprve potom se lid zbaví *posledních*

naloburžoazních iluzí, teprve potom se moci chopí revoluční třída.

Pravda, č. 87
4. července (21. června) 1917

Podle textu Pravdy

ČÍM SE VLASTNĚ LIŠÍTE OD PLECHANOVA, PÁNI ESERŮ A MENŠEVICI?

Dělo naroda mnohokrát napsalo, že Jedinstvo je sociál-imperialistický list. Rabočaja gazeta oficiálně odsoudila volební blok s Jedinstvem (když už bylo po volbách skoro ve všech obvodních dumách).

Zahájení ofenzívy rozptyluje mlhu frází a ukazuje lidu holou pravdu. Každý se může přesvědčit, že v tak závažné a konkrétní otázce, jako je zahájená ofenzíva, jsou Plechanov a vůdcové eserů a menševiků *jedno a totéž*.

„Sociálimperialisté“ (jak se vyjádřilo Dělo naroda) jste tedy vy všichni — Jedinstvo, Kerenskij s Černovem i Cere-teli se Skobelevem.

*Pravda, č. 87
4. července (21. června) 1917*

Podle textu Pravdy

JAK SE RODZJANKO OSPRAVEDLŇUJE

Ve 143. čísle listu Russkaja volja je uveřejněn interview s Rodzjankem^[118], který považuje za „nespravedlivé“ obvinění (v listech Pravda a Rabočaja gazeta), že kryl Malinovského^[65, 205]. Podle všeho řekl Džunkovskij Rodzjankovi už 22. dubna 1914, že Malinovskij je provokatér, ale Rodzjanko mu musel dát „čestné slovo“ (!!!), že to nikomu neřekne.

Je to neuvěřitelné, ale je to tak. Rodzjanko dá „čestné slovo“ konfidentovi ochranky a neoznámí členům dumy, že je mezi nimi provokatér. A naše strana i celá společnost, kde se provokatér Malinovskij dál pohybuje, *setrvávají v omylu...* protože Rodzjanko dal „čestné slovo“ konfidentovi, že *provokatéra neprozradí*.

A tohle máme trpět?

A Rodzjanka nemáme pokládat za zločince?

Pravda, č. 87

Podle textu Pravdy

4. července (21. června) 1917

KAM PŘIVEDLI REVOLUCI ESEŘI A MENŠEVICI?

Přivedli ji tak daleko, že je podřízena imperialistům.

Ofenzíva znamená obnovení imperialistické války. Na vzájemném vztahu dvou obrovských svazů kapitalistů, které spolu válčí, se nic podstatného nezměnilo. Rusko mají i po revoluci z 27. února zcela v moci kapitalisté, kteří jsou svázáni spojenectvím a dřívějšími carskými tajnými smlouvami s anglickým a francouzským imperialistickým kapitálem. Také ekonomika a politika pokračující války jsou stejné jako dřív: stejný imperialistický bankovní kapitál ovládá hospodářský život, stejné tajné smlouvy, stejná zahraniční politika svazů jedné skupiny imperialistů proti druhé skupině imperialistů.

Fráze menševiků a eserů nebyly a nejsou ničím jiným než frázemi, které ve skutečnosti jen líčí v růžových barvách obnovení imperialistické války, což ovšem nadšeně schvalují všichni kontrarevolucionáři, veškerá buržoazie i Plechanov, co „běží jako psík za buržoazním tiskem“, jak se vyjádřila menševická Rabočaja gazeta, která zase sama běží jako psík za celou bandou sociálšovinistů.

Nesmíme však zapomínat na specifické rysy, jež jsou typické pro toto nynější obnovení imperialistické války. Dochází k němu po třech měsících kolísání, kdy dělnické a rolnické masy tisíckrát odsoudily dobytčnou válku (přičemž ve skutečnosti dále podporovaly vládu dobytčnou a lupičské buržoazie v Rusku). Masy kolísaly, jako by měly v úmyslu řídit se *doma* radou, kterou samy daly *ostatním* národům v svolání k národům celého světa ze 14. března: „Odmítněte být nástrojem výbojů a násilí v rukou *bankéřů*.“ [66]

Avšak u nás doma, v „revolučně demokratickém“ Rusku, zůstaly masy ve skutečnosti právě nástrojem výbojů a násilí „v rukou bankéřů“.

Tato situace je specifická tím, že ji vyvolala menševická a eserská strana v době, kdy masy mají poměrně velkou svobodu se organizovat. Právě tyto strany dnes získaly většinu: celoruský sjezd sovětů a celoruský rolnický sovět to naprosto jasně dokázaly.

Právě tyto strany jsou dnes odpovědné za politiku Ruska.

Právě tyto strany jsou odpovědné za obnovení imperialistické války, za další statisíce obětí přinášeny vlastně proto, aby jedni kapitalisté „udolali“ jiné kapitalisty, aby se dále zhoršoval hospodářský rozvrat, který ofenzívu nutně provází.

Byla to dokonalá ukázka toho, jak maloburžoazní masy propadají sebeklamu a jak je buržoazie pomocí eserů a menševiků vodí za nos. Obě tyto strany mají plno řečí o „revoluční demokracii“. Ve skutečnosti však právě ony vložily osud národa do rukou kontrarevoluční buržoazie, do rukou kadetů, právě ony se od revoluce odchýlily a pokračují v imperialistické válce, odchýlily se od demokracie a „ustoupily“ kadetům jak v otázce moci (vezměte například to, že orgány volené místním obyvatelstvem mají být „schvalovány“ shora), tak v otázce půdy (menševici i eseri se zřekli *svého* vlastního programu: podporovat revoluční akce rolnictva *včetně konfiskace* statkářských pozemků), jakož i v otázce národnostní (obhajování protidemokratického postoje kadetů vůči Ukrajině a Finsku).

Maloburžoazní masy musí nutně kolísat mezi buržoazií a proletariátem. Tak tomu bylo ve všech zemích, zejména v letech 1789—1871. Tak je tomu i v Rusku. Menševici a eseri *přivedli masy* do područí politiky kontrarevoluční buržoazie.

V tom je podstata situace. V tom je význam ofenzívy. V tom je celá její specifika: nikoli násilí, ale důvěra k eserům a menševikům svedla lid z cesty.

Nadlouho?

Nadlouho ne. Masy se poučí z vlastních zkušeností. Smutné zkušenosti nové (právě začínající) etapy války, dalšího hospodářského rozvratu prohloubeného ofenzívou, nutně povedou k *politickému* krachu stran eserů a menševiků. Úkolem proletářské strany je především pomáhat masám, aby si tyto zkušenosti uvědomily a správně je pochopily, aby se dobře připravily na tento velký krach, který masám ukáže, že jejich pravým vůdcem je organizovaný městský proletariát.

Pravda, č. 88

5. července (22. června) 1917

Podle textu Pravdy

JE MOŽNÉ ZASTRAŠIT DĚLNICKOU TŘÍDU „JAKOBINSTVÍM“?

Orgán „socialistického myšlení“ (to snad ne!), buržoazní a šovinistický Děň, se v 91. čísle vrací k opravdu zajímavému úvodníku listu Reč z 18. června. Děň vůbec nepochopil tento úvodník, v němž promluvil právě *historik* a rozhněvaný kontrarevoluční buržoa zároveň. Děň vyčetl z úvodníku, že „se kadeti definitivně rozhodli odejít z koaliční vlády“^[70].

To je nesmysl. Kadeti chtějí vyhrožováním postrašit Ceretelie a Černovy. To se nesmí brát vážně.

Vážné a zajímavé je to, jak z hlediska historika položil 18. června otázku moci autor úvodníku v listu Reč.

„Jestliže za dřívějšího složení vlády bylo možné aspoň do určité míry řídit průběh revoluce v Rusku,“ napsal, „teď je jí zřejmě souzeno, aby se vyvíjela dál podle živelných zákonů všech revolucí... O účelnosti dalšího trvání vládní koalice, která se neosvědčila, už pochybují nejen bolševici“ (všimněte si: *nejen* bolševici!)... „a nejen většina sovětu... Otázku si musí položit i sami ministři z řad kapitalistů.“^[160]

Historik správně přiznal, že *nejen* bolševici, ale všechny vzájemné vztahy mezi třídami, celý život společnosti teď nastolil otázku „účelnosti dalšího trvání vládní koalice, která se neosvědčila“. Kolísání — taková je skutečnost. Ofenzíva je možným východiskem pro vítězství imperialistické buržoazie. Existuje ještě jiné možné východisko?

Historik v Reči odpovídá na tuto otázku takto:

„Až sověty převezmou všechnu moc, brzy se přesvědčí, že mají moci velmi málo. A budou muset doplňovat nedostatek moci metodami vyzkoušenými v dějinách mladoturky nebo jakobíny... Zdalipak si položí celou otázku znovu a budou chtít klesnout až k jakobinství

a k teroru, anebo se pokusí umýt si ruce? Tohle je aktuální otázka, kterou musíme v nejbližších dnech vyřešit.“

Historik má pravdu. V nejbližších dnech nebo o něco později, ale rozhodně se právě tato otázka musí vyřešit brzy. *Bud'* ofenzíva, obrat ke kontrarevoluci, úspěch (na jak dlouho?) imperialistické buržoazie („mytí rukou“ Černova a Cereteliho).

Anebo „jakobínství“. Buržoazní historikové vidí v jakobínství úpadek („klesnout až k jakobínství“). Proletářští historikové vidí v jakobínství jeden z nejvyšších *vrcholů*, jehož dosáhla utlačovaná třída v boji za osvobození. Jakobíni dali Francii nejlepší příklady demokratické revoluce i příklady toho, jak klást odpor protirepublikánské koalici monarchů. Jakobínům nebylo souzeno dosáhnout úplného vítězství hlavně proto, že Francie byla v 18. století na kontinentě obklopena příliš zaostalými zeměmi a že ani sama neměla materiální základnu pro socialismus, neměla banky, syndikáty kapitalistů, strojový průmysl ani železnice.

„Jakobínství“ v Evropě nebo na hranicích Evropy a Asie ve 20. století by znamenalo nadvládu revoluční třídy, proletariátu, který by za podpory chudého rolnictva a při existující materiální základně zajišťující postup k socialismu mohl nejen dokázat všechno to velké, trvalé a nezapomenutelné, co dokázali jakobíni v 18. století, ale mohl by také vést k trvalému vítězství pracujících na celém světě.

Je už v povaze buržoazie, že nenávidí jakobínství. Je už v povaze maloburžoazie, že se ho bojí. Uvědoměli dělníci a pracující věří, že moci se chopí revoluční, utlačovaná třída, protože *to* je podstata jakobínství, jediné východisko z krize a vysvobození z hospodářského rozvratu a války.

O N U T N O S T I Z A L O Ž I T
O D B O R O V Ý S V A Z
Z E M Ě D Ě L S K Ý C H D Ě L N Í K Ů
R U S K A

Č L Á N E K P R V N Í

Celoruské konferenci odborových organizací¹²⁹, která nyní zasedá v Petrohradu, musí být předložen jeden mimořádně důležitý problém. Jde o založení celoruského odborového svazu *zemědělských dělníků*.

Všechny třídy v Rusku se organizují. Jenom na třídu zemědělských námezdních dělníků v Rusku, která je nejvíc vykořisťována, žije nejhůř, je nejroztržštěnější a nejzdeptanější, jako by se zapomnělo. V některých okrajových územích neobydlených Rusy, například v Lotyšském kraji, organizace zemědělských námezdních dělníků existují. V obrovské většině velkoruských a ukrajinských gubernií třídní organizace zemědělského proletariátu neexistují.

Prvořadou a bezpodmínečnou povinností předního oddílu proletářů v Rusku — odborových organizací průmyslových dělníků — je, aby svým bratřím, zemědělským dělníkům, podal pomocnou ruku. Obtíže spojené s organizováním zemědělských dělníků jsou obrovské, to je jasné, a zkušenosti ze všech kapitalistických zemí to potvrzují.

O to víc je třeba co nejdřív a co nejenergičtěji využít politické svobody v Rusku a bez meškání založit Celoruský svaz zemědělských dělníků. To může a musí udělat právě konference odborových svazů. Právě zkušenější, vyspělejší a uvědomělejší představitelé proletariátu, kteří se teď sešli na konferenci, mohou a musí adresovat své svolání zemědělským dělníkům, pozvat je mezi sebe, do řad samostatně se organizujících proletářů, do řad svých odborových

organizací. Právě námezdní tovární dělníci se musí chopit iniciativy, využít buněk, skupin a odboček odborových svazů, které jsou rozptýleny po celém Rusku, a probudit zemědělské dělníky k samostatnému životu, k aktivní účasti v boji za zlepšení jejich postavení, k boji za obranu jejich třídních zájmů.

Mnoha lidem se asi bude zdát, a tento názor bude možná v dnešní době dokonce převládat, že zrovna teď, kdy se rolnictvo po celém Rusku organizuje a vyhlašuje přitom zrušení soukromého vlastnictví půdy a jeho „rovné“ užívání, není k založení odborového svazu zemědělských dělníků vhodná chvíle.

Právě naopak. Právě v této době je to zvláště aktuální a naléhavě nutné. Kdo zastává třídní proletářské stanovisko, nemůže pochybovat o správnosti teze, kterou menševici přijali z iniciativy bolševiků na stockholmském sjezdu Sociálně demokratické dělnické strany Ruska v roce 1906 a která se od té doby stala součástí programu SDDSR.^[176] Tato teze zní:

„Strana musí v každém případě a za jakéhokoli stavu demokratických agrárních přeměn *neochvějně* usilovat o *samostatnou třídní* organizaci *vesnického proletariátu*, objasňovat mu nesmiřitelnou protikladnost jeho zájmů a zájmů rolnické buržoazie, varovat ho, aby se nedal zlákat individuálním drobným hospodařením, které nikdy nedokáže odstranit bídu mas, pokud existuje zbožní výroba, a konečně poukazovat na nutnost úplného socialistického převratu jako jediného prostředku k odstranění veškeré bídy a veškerého vykořisťování.“

Neexistuje jediný uvědomělý dělník, jediný odborář, který by neuznal správnost této teze. A právě odborům přísluší, aby ji aplikovaly v praxi utvořením *samostatné třídní organizace vesnického proletariátu*.

Doufejme, že právě v revoluční době, kdy se mezi pracujícími a zejména mezi dělníky živě projevuje snaha uplatnit se, probíjet si cestu a nepřipustit, aby život byl uspořádán nově, aniž by sami dělníci mohli samostatně vyřešit otázky práce, právě v takové době se odbory ne-

uzavřou jen do rámce svých úzkých cechovních zájmů, nezapomenou na své slabší bratry, na zemědělské dělníky, ale veškerou svou energii vynaloží na to, aby jim pomohly založit svaz zemědělských dělníků Ruska.

V příštím článku se zmíníme alespoň o některých praktických opatřeních v tomto směru.

ČLÁNEK DRUHÝ

V předchozím článku jsme psali o zásadním významu svazu zemědělských dělníků v Rusku. Nyní se podíváme na některé praktické stránky této otázky.

Členem svazu zemědělských dělníků v Rusku by měl být každý, kdo převážně nebo hlavně *či aspoň částečně* pracuje jako námezdní síla v zemědělských podnicích.

Zkušenost ukáže, zda bude potřeba dělit tento svaz dále na organizace čistě zemědělských dělníků a na organizace dělníků, kteří pracují jako námezdní dělníci jen částečně. To však rozhodně není podstatné. Podstatné je, že základní třídní zájmy *všech*, kdo prodávají svou pracovní sílu, jsou shodné a že je naprosto nezbytné, aby se pevně spojili *všichni*, kdo aspoň část obživy získávají námezdní prací „u cizích“.

Námezdní dělníky z měst, továren a závodů spojují tisíce a statisíce nitek s námezdními dělníky na vesnici. Budou-li jim adresovat své provolání, musí to mít nějaký účinek. Pouhé provolání však nestačí. Dělníci ve městech mají mnohem víc zkušeností, znalostí, prostředků a sil. Je třeba *vynaložit část těchto sil* přímo na to, aby se zemědělským dělníkům *pomohlo dosáhnout vyšší úrovně*.

Měl by být stanoven den, kdy všichni organizovaní dělníci věnují svou denní mzdu na to, aby se námezdní dělníci z měst a vesnic mohli spojit. Ať určitou část této sumy věnují městští dělníci plně na podporu třídního sjednocení zemědělských dělníků. Ať se z tohoto fondu uhradí náklady

na vydávání těch nejpobulárnějších letáků, na vydávání novin — pro začátek aspoň týdeníků — pro zemědělské dělníky a na vyslání alespoň malého počtu agitátorů a organizátorů na vesnici, aby v různých krajích *ihned založili* odborové organizace zemědělských námezdních dělníků.

Jedině vlastní zkušenosti těchto organizací pomohou najít správnou cestu k dalšímu rozvíjení této činnosti. Prvním úkolem každé takové organizace musí být především zlepšení situace těch, kdo prodávají svou pracovní sílu zemědělským podnikům, musí jim vybojovat vyšší mzdy, lepší bydlení, lepší stravu atd.

Musí se co nejenergičtěji bojovat proti předsudku, že připravované zrušení soukromého vlastnictví půdy může „dát půdu“ každému podruhoví a nádeníkovi a že může podrýt samy kořeny námezdní práce v zemědělství. To je předsudek, a předsudek velice škodlivý. Zrušení soukromého vlastnictví půdy je obrovská a jednoznačně pokroková přeměna, která rozhodně odpovídá zájmům hospodářského vývoje a zájmům proletariátu, přeměna, kterou bude každý námezdní dělník z celého srdce a ze všech sil podporovat, která však námezdní práci ještě zdaleka neodstraňuje.

Půda se jíst nedá. Na půdě se nedá hospodařit bez dobytka, bez náradí a osiva, bez zásoby potravin a bez peněz. Spoléhat na „sliby“, ať už je dává kdokoli, na sliby, že námezdním dělníkům na vesnici „se pomůže“, aby si mohli opatřit dobytek, náradí atd. — to by byl ten nejhorší omyl, neodpustitelná naivita.

Hlavní zásadou, prvním příkázáním každého odborového hnutí je: Nespoléhej na „stát“, spoléhej jedině na *silu své třídy*. Stát je organizací vládnoucí třídy.

Nespoléhej na sliby, spoléhej jedině na sílu jednoty a uvědomělosti své třídy!

Úkolem odborového svazu zemědělských dělníků proto musí být od samého začátku nejen boj za lepší postavení dělníků, ale zejména *boj za jeho zájmy jako třídy* v připravované velké pozemkové reformě.

„Pracovní síly musí být dány k dispozici volostním výbo-
rům,“ uvažují často rolníci a eseři. Stanovisko třídy země-
dělských námezdních dělníků je právě opačné: volostní
výbory musí být dány k dispozici „pracovním silám“! Po-
stavíme-li tyto dva názory proti sobě, zřetelně se nám uká-
že stanovisko zaměstnavatele a stanovisko námezdního
dělníka.

„Půdu všemu lidu.“ To je správné. *Jenže lid se dělí na
třídy*. Každý dělník zná, vidí, cítí a prožívá tuto pravdu,
kterou buržoazie záměrně zastírá a na kterou *maloburžoazie
neustále zapomíná*.

Neorganizované chudině nikdo nepomůže. Žádný „stát“
nepomůže námezdnímu dělníkovi na vesnici, čeledínovi,
nádeníkovi, nejchudšímu rolníkovi a poloproletáři, *jestliže
si nepomůže sám*. Prvním krokem k tomu je samostatná třídní
organizace zemědělského proletariátu.

Přáli bychom si, aby celoruská konference odborů začala
tuto záležitost řešit co nejenergičtěji, aby adresovala své
provolání celému Rusku a podala pomocnou ruku, silnou
ruku organizované avantgardy proletářů proletářům na
vesnici.

Pravda, č. 90 a 91
7. července (24. června) a
8. července (25. června) 1917
Podepsán *N. Lenin*

Podle textu Pravdy

REVOLUCE V ROZKLADU

„Všechno zavinili bolševici,“ na tom se shodnou jak kadeti, kteří stojí v čele kontrarevoluce, tak „socialisté-revolucionáři“ a menševici, kteří nazývají sami sebe „revoluční demokracií“ zřejmě proto, že tento roztomilý blok se den co den odchyluje od demokratismu i od revolučnosti.

„Všechno zavinili bolševici“ — i to, že se stupňuje hospodářský rozvrat, proti němuž se nic nepodniká, to, že vážne zásobování, i to, že prozatímní vláda „neuspěla“, pokud jde o Ukrajinu a Finsko. Člověk by si skoro myslel, že se mezi ty skromné, mírné a opatrné Fíny vloudil nějaký zlý bolševik a „zbuntoval“ celý národ!

Všeobecné útoky proti bolševikům plné zloby a vzteku, nestydatá pomlouvačná kampaň nestydatých pánů Zaslavských a anonymů z listů Reč a Rabočaja gazeta, to všechno znamená jen tolik, že představitelé revoluce v rozkladu si potřebují „vylít vztek“, protože jejich politika utrpěla řadu „neúspěchů“.

Kadeti jsou strana kontrarevoluční buržoazie. Přiznal to i blok eserů a menševiků, který je v Rusku u moci a který v rezoluci sjezdu sovětů prohlásil, že odpor majetných tříd sílí a vytváří základ kontrarevoluce.^[189] A přitom tento blok, který list Reč denně obviňuje z bezcharakternosti, zase tvoří blok s kadety, a to ten nejoriginálnější blok, který byl ještě utužen složením prozatímní vlády!

Takže v Rusku vládnou dva bloky — blok eserů s menševiky a blok tohoto bloku s kadety, kteří zase tvoří blok se všemi politickými stranami ještě pravicovějšími, než jsou oni sami. Z toho pak naprosto nutně vyplývá, že re-

voluce musí být v rozkladu. Protože všechny části tohoto vládnoucího „bloku bloků“ jsou v rozkladu.

Ani sami kadeti nevěří svému republikánství, natož aby mu věřili oktábristé a monarchisté dalších odstínů, kteří se dnes schovávají za kadety a hlasují pro ně. Kadeti nevěří „sociáloblokovcům“, ale rádi posílají jejich ministry „chlácholit“ lidi, přitom se však rozčilují, zlobí a vztekají kvůli „náročnosti“ rolníků a zčásti i dělníků, kteří dali důvěru eserům a menševikům, jež jim naslibovali hory doly („uspokojit pracující a neublížit přitom kapitalistům“), a teď mají tu drzost, že očekávají a požadují skutečné splnění těchto slibů!

Členové socialistického bloku si navzájem taky nevěří: eseri nevěří menševikům a naopak. Až dosud se ani jedna „lepší polovina“ neodhodlala k veřejnému, oficiálnímu, poněkud jasnějšímu, otevřenějšímu a zásadnějšímu prohlášení o tom, jak, proč, za jakým účelem a do jaké míry se spojili stoupenci struvisticky okleštěného „marxismu“ se stoupenci „práva na půdu“. I s jednotou uvnitř jednotlivých „drahých poloviček“ to není valné: na sjezdu eserů „propadl“ Kerenskij 134 hlasy proti 136, takže z ústředního výboru vystoupila dokonce i bábuška a ústřední výbor vydal na vysvětlenou prohlášení, že Kerenskij nebyl zvolen jedině proto, že je přetížen vládními povinnostmi (na rozdíl od Černova).¹³⁰ „Pravicově orientovaní“ eseri osoučují v listu Volja naroda vlastní stranu a její sjezd, leví eseri se uchýlili do listu Zemlja i volja a dovolují si mluvit o tom, že masy nechtějí válku a že ji nadále pokládají za imperialistickou.

U menševiků se právě křídlo vedené Potresovem, na kterého „pohlíží láskyplně“ sám list Jedinstvo (který ještě včera tvořil blok s celou stranou menševiků ve volbách v Petrohradě), přestěhovalo do listu Děň. Levé křídlo se přiklání k internacionalismu a zakládá vlastní list. Blok bank s Potresovy prostřednictvím listu Děň, blok všech menševiků až po Potresova a Mar-

tova prostřednictvím „jednotné“ menševické strany.

A to že není rozklad?

„Obranářství“ špatně zakrývá tuto revoluci v rozkladu, protože i teď, i po obnovení imperialistické války, i po smutném procitnutí z nadšení nad ofenzívou, se vyhrotila „ofenzíva“ Potresovových stoupců proti odpůrcům obranářství v jednom bloku a stoupců Kerenského proti jeho odpůrcům v druhém.

„Revoluční demokracie“ už nevěří v revoluci, má strach z demokracie, ze všeho na světě se nejvíc bojí roztržky s anglickými a francouzskými kapitalisty a obává se nespokojenosti ruských kapitalistů. („Naše revoluce je buržoazní“ — této Danem, Ceretelim a Skobelevem komicky zdeformované „pravdě“ uvěřil „sám“ ministr Černov.) Kadeti nenávidí revoluci i demokracii.

A to že není rozklad?

Všeobecné útoky proti bolševikům plné zloby a vzteku jsou společným nářkem kadetů, eserů a menševiků nad vlastním rozkladem.

Mají většinu. Jsou u moci. Všichni tvoří navzájem blok. A vidí, že se jim nic nedaří!! Jak potom nemít vztek na bolševiky?

Revoluce přinesla neobyčejně obtížné a nesmírně závažné otázky, jež mají světový význam. Nevypořádáme se s hospodářským rozvratem a nevyprostíme se ze strašlivých kleští imperialistické války, jestliže nebudou podniknuta co nejradikálnější revoluční opatření, předpokládající bezmezná hrdinství utlačovaných a vykořisťovaných mas, jestliže tyto masy nebudou důvěřovat proletariátu a podporovat tento svůj organizovaný předvoj.

Masy se zatím pokoušejí najít „snadnější“ východisko: prostřednictvím bloku kadetů s blokem eserů a menševiků.

Ale nenalézají ho.

TŘÍDNÍ PŘESUN

Každá revoluce, pokud je skutečnou revolucí, znamená v podstatě třídní přesun. A proto nejlepší způsob, jak zvýšit uvědomění mas — a zároveň jak bojovat proti obelhávání mas neustálým přísaháním na revoluci — je analyzovat, k jakému třídnímu přesunu vlastně v této revoluci došlo a dochází.

V letech 1904—1916 se zvláště výrazně projevil vzájemný vztah tříd v Rusku za poslední léta carismu. Moc měla hrstka feudálních statkářů v čele s Mikulášem II. a ta byla velmi úzce spjata s magnáty finančního kapitálu, kteří shrabovali zisky, o jakých se v Evropě nikomu nesnilo a kvůli nimž se uzavíraly v rámci zahraniční politiky lupičské smlouvy.

Liberální buržoazie v čele s kadety byla v opozici. Protože se lidu bála víc než reakce, dostávala se postupně k moci uzavíráním kompromisů s monarchií.

Lid, tj. dělníci a rolníci, se svými vůdci zahnanými do ilegality, byl revoluční, tvořil „revoluční demokracii“, proletářskou i maloburžoazní.

Revoluce z 27. února 1917 smetla monarchii a předala moc liberální buržoazii. Tato liberální buržoazie se dohodla s anglickými a francouzskými imperialisty na malém palácovém převratu. V žádném případě nechtěla jít dál než ke konstituční monarchii založené na volebním censu. A když revoluce došla v praxi dál, k úplnému odstranění monarchie a k vytvoření sovětů (dělnických, vojenských a rolnických zástupců), zaujala najednou liberální buržoazie vesměs kontrarevoluční stanoviska.

Dnes, čtyři měsíce po převratu, je kontrarevolučnost kadetů, této hlavní strany liberální buržoazie, zcela jasná. Každý to už vidí. Každý je nucen to přiznat. Ale zdaleka ne každý je ochoten podívat se této pravdě do očí a zamyslet se nad jejím významem.

V Rusku je dnes demokratická republika, spravovaná na základě svobodné dohody *politických stran*, které svobodně agitují mezi lidem. Za čtyři měsíce od 27. února se *všechny* významnější strany pevně zformovaly, projevíly se ve volbách (do sovětu a do místních orgánů) a ukázaly i svou spjatost s různými třídami.

V Rusku je dnes u moci kontrarevoluční buržoazie. „Opozici Jejího Veličenstva“ jí teď začala dělat maloburžoazní demokracie, totiž strana eserů a strana menševiků. Podstatou politiky těchto stran jsou *kompromisy* s kontrarevoluční buržoazií. Maloburžoazní demokracie získává moc tím, že zpočátku obsazuje místní orgány (jako se liberálové za carismu nejprve probíjávali do zemstev). Tato maloburžoazní demokracie se chce s buržoazií *dělit o moc*, ne ji svrhnout, přesně tak, jako se kadeti chtěli dělit o moc s monarchií, a ne monarchii svrhnout. Kompromisnictví maloburžoazní demokracie (eseři a menševici) s kadety je také vyvoláno blízkou třídní příbuzností maloburžoazie s velkoburžoazií, stejnou třídní příbuzností, která kapitalisty a statkáře žijící v poměrech 20. století vedla k tomu, že svorně sloužili „zbožňovanému“ monarchovi.

Změnila se *forma* kompromisnictví: za monarchie jí chyběla elegance, car pouštěl kadety jen do předpokojů Státní dumy. Za demokratické republiky má už kompromisnictví evropsky vybroušenou formu; maloburžoazie má v neškodné menšině a v neškodných (pro kapitál) funkcích přístup do vlády.

Kadeti zaujali místo monarchie. Cereteliové a Černovové zaujali místo kadetů. Proletářská demokracie zaujala místo *skutečně* revoluční demokracie.

Celý vývoj neobyčejně urychlila imperialistická válka.

Nebýt jí, eseři a menševici by mohli ještě desítky let vzdychat po křeslech ve vládě. Jenže tato válka urychluje vývoj i nadále. Protože *klade* otázky ne reformisticky, ale revolučně.

Strana kadetů a strana menševiků by se mohly dohodnout s buržoazií a předložit Rusku nemálo reforem. Jenže objektivní politická situace ve světovém měřítku je revoluční a reformami se už nic *nezachrání*.

Imperialistická válka národy ochromuje a ochromí. Maloburžoazní demokracie snad může na nějaký čas jejich ochromení oddálit. Zachránit je před ochromením může však jedině revoluční proletariát.

Pravda, č. 92
10. července (27. června) 1917

Podle textu Pravdy

Z Á Z R A K Y R E V O L U Č N Í E N E R G I E

Naši skorosocialističtí ministři vyvíjejí až neuvěřitelnou energii. Pešechonov prohlásil, že „odpor kapitalistů je zřejmě zlomen“^[27] a že u nás na svaté Rusi se bude „rovnoměrně“ rozdělovat všechno, co máme. Skobelev prohlásil, že kapitalistům se zabaví 100 % zisku^[16]. Cereťeli prohlásil, že ofenzíva v imperialistické válce je z hlediska demokracie a socialismu naprosto správná^[30].

Ale co se týče těchto projevů zázračné energie, překonal bezesporu všechny rekordy ministr Černov. Na posledním zasedání prozatímní vlády donutil pány kadety vyslechnout referát o celkové politice jeho resortu a prohlásil, že předkládá celou *desítku* návrhů zákonů!

Nejsou tohle zázraky revoluční energie? Od 6. května neuplynulo ani šest týdnů a za tak krátkou dobu se tu *slíbují* celá desítka návrhů zákonů! A jakých návrhů! Vládní list Dělo naroda oznamuje, že tyto návrhy zákonů „ve svém celku zahrnují všechny základní oblasti hospodářské činnosti vesnice“^[45].

Nic víc a nic míň než „všechny oblasti“... Že vás huba nebolí!

Jedna věc je podezřelá: přes sto řádek věnuje vládní list vypočítávání *některých* z těchto velkolepých návrhů zákonů, ale *ani o jednom* neříká nic určitého. „Pozastavení platnosti některých zákonných opatření o rolnících“... jakých, není známo. Návrh zákona „o smírčích soudech“ je velice zajímavý. Kdo s kým a jak má být smířován, není známo. „Regulování pachtovních vztahů“ je úplná záhada; ne-

plyne z toho ani, jde-li o pachtování statkářské půdy, která podle slibu má být vyvlastněna bez náhrady.

„Reforma zabezpečující větší demokratizaci místních pozemkových výborů“... Nebylo by lepší, vy mistři v předkládání dalekosáhlých slibů, vyjmenovat okamžitě alespoň deset místních pozemkových výborů a uvést přesně jejich nynější, porevoluční, a přesto — podle vašeho vlastního přiznání — ne zcela demokratické složení?

Jde totiž o to, že horlivá činnost ministra Černova i ostatních výše uvedených ministrů nejlépe ilustruje rozdíl mezi liberálním úředníkem a revolučním demokratem.

Liberální úředník předkládá „vrchnosti“, tj. pánům Lvovovi, Šingarjovovi a spol., sáhodlouhé referáty o stovkách návrhů zákonů, které mají obšťastnit lidstvo, ale lidu... lidu předkládá krásné řeči, sliby, nozdrevovské fráze* (jako je 100 % zisku nebo „socialistická“ ofenzíva na frontě apod.).

Revoluční demokrat při informování „vrchnosti“, nebo ještě předtím poukazuje na každé zlo, na každý nedostatek a odhaluje ho před lidem a přitom apeluje na *jeho* energii.

„Rolníci, odhalujte statkáře, ukažte, o kolik vás obírají na tzv. ‚pachtovném‘, o kolik vás obrali na ‚smírčích soudech‘ nebo v místních pozemkových výborech, co všechno si navymýšleli a využili proti rozorání všech pozemků, proti použití statkářského inventáře pro potřeby lidu, hlavně těch nejchudších! Rolníci, odhalujte to sami, a já ‚ministr revolučního Ruska‘, ‚ministr revoluční demokracie‘, vám pomohu tato odhalení zveřejnit v tisku, odstranit každý útisk vašim náparem zdola a mým náparem shora!!!“ Nemyslíte, že takhle by mluvil a jednal skutečný revoluční demokrat?

Ale kdepak! Co vás vede! Jen si poslechněte, jakým způsobem píše vládní list o „informaci“ ministra Černova pá-

* Nozdrev — postava statkáře z Gogolových Mrtvých duší. Čes. red.

nům Lvovu a spol. „V. M. Černov sice nepopírá, že v některých guberniích došlo v agrární otázce k celé řadě přehmatů, přesto se však domnívá, že vcelku se ruská vesnice projevila mnohem klidněji, než se dalo očekávat...“

O jediném konkrétně uváděném návrhu zákona o „pozastavení koupě a prodeje půdy“ se nikdo ani slůvkem nezmiňuje, proč je vlastně *pozastaven*. Rolníci totiž dostali už dávno slib, že koupě a prodej budou okamžitě pozastaveny, tento slib dostali už v květnu, ale 25. června se v novinách napíše, že Černov o tom „informoval“ a že prozatímní vláda „dosud definitivně nerozhodla“!!!

Prauda, č. 92
10. července (27. června) 1917

Podle textu Praudy

Ministr Skobelev uveřejnil provolání ke všem dělníkům Ruska. Ve jménu „našeho“ (černé na bílém: našeho) socialistického ideálu, ve jménu revoluce, ve jménu revoluční demokracie atd. atd. atd. jsou dělníci poučováni o „smířčích soudech“ a je přísně odsuzováno jakékoli „svévolné“ jednání.

Jen si poslechněte, jak pěkně zpívá skorosocialistický ministr menševik Skobelev:

„Vy (dělníci) máte plné právo být pobouřeni tím, že majetné třídy se za války obohacují. Carská vláda promrhala miliardy patřící lidu. Revoluční vláda je musí do pokladny lidu vrátit.“^[139]

Pěkně zpívá... ale jak to skončí!

Provolání pana Skobeleva bylo uveřejněno 28. června. Koaliční vláda byla utvořena 6. května¹³¹. A za celou tu dobu, kdy se k naší zemi přibližují mílovými kroky hospodářský rozvrat a katastrofa, jejichž závažnost si neumíme ani představit, nepodnikla vláda jediný rozhodný krok proti kapitalistům, kteří si nahrabali „miliardy“! Aby se tyto miliardy mohly „vrátit do pokladny lidu“, musel by být 7. května vydán zákon o zrušení obchodního a bankovního tajemství a o okamžitém zavedení kontroly nad kapitalistickými bankami a syndikáty, protože jinak tyto miliardy *nelze najít*, natožpak „vrátit“.

Pokládá snad menševický ministr Skobelev dělníky za malé děti, které může uchlácholit slibováním něčeho, co není možné („vrátit“ „miliardy“ není možné, kéž by aspoň přestalo okrádání státu a vrátilo se aspoň pár set

milionů), a přitom to, co *je možné* a nutné, se neuskutečňuje řadu týdnů?

Jako z udělení právě v ten den, kdy menševický ministr Skobelev rozhazoval dělníkům plnými hrstmi další efektní republikánské, revoluční a „socialistické“ fráze, právě v ten den napadla „sjednotitele“ obranářů (tj. šovinistů) a dělníků soudruha Avilova neobyčejně šťastná, mimořádně šťastná myšlenka napsat do listu Novaja žizň článek obsahující nikoliv závěry, *nýbrž fakta*.^[2]

Neexistuje nic výmluvnějšího než tato prostá fakta.

5. května byla vytvořena koaliční vláda. Ve slavnostním prohlášení *slíbuj*e... jak *kontrolu*, tak dokonce „organizování výroby“. 16. května výkonný výbor petrohradského sovětu schvaluje „směrnice“ pro své ministry a žádá přitom, „aby se ihned (slyšíte dobře!) přistoupilo k co nejenergičtějšimu uskutečňování (na mou duši to tam stojí!) státní regulace výroby“ atd. atd. atd.

Začíná se to energicky uskutečňovat.

19. května vystupuje Konovalov z vlády s velmi „energickým“ prohlášením proti... „krajním socialistům“! 1. června se koná celoruská konference zástupců průmyslu a obchodu¹³². Konference se rozhodně vyslovuje *proti* kontrole. Tři náměstkové ministra, kteří po Konovalovově odchodu zůstávají na svých místech, „energicky uskutečňují“ toto: první náměstek ministra Stěpanov v konfliktu s majiteli doněckých uhelných dolů (kteří sabotovali výrobu pasívní rezistencí) podporuje... *podnikatele*. Nato podnikatelé odmítají všechny Skobelevovy návrhy na smír.

Druhý náměstek ministra Palčinskij sabotuje „poradu o palivu“.

Třetí náměstek ministra Savvin zavádí „hrubou a nijak vtipnou karikaturu“ regulování formou jakési „mezire-sortní porady“.

10. června předkládá první náměstek ministra Stěpanov prozatímní vládě „zprávu“... *polemizující* s programem výkonného výboru.

21. června schvaluje sjezd sovětů další rezoluci...

Dole živelně vznikají zásobovací výbory. Nahoře slibují Hlavní „hospodářskou radu“. Druhý náměstek ministra Palčinskij vysvětluje: „Těžko říct, kdy (hospodářská rada) začne fungovat...“

Zní to jako ironie, ale jsou to fakta.

Kapitalisté se dělníkům a lidu posmívají a klidně dál pokračují v politice vyluk tichou cestou a zatajování skandálních zisků a posílají Skobelevy, Ceretelie a Černovy „chlácholit“ dělníky frázemi.

Pravda, č. 94

12. července (29. června) 1917

Podle textu Pravdy

JAK ZATAJUJÍ ZISKY PÁNI KAPITALISTÉ

(K OTÁZCE KONTROLY)

To je pořád řečí o kontrole! A jak *málo* je v nich obsaženo! Jak je obcházena podstata obecnými frázemi, vzletnými řečnickými obraty, slavnostními „projekty“, jimž je souzeno, aby navždy zůstaly pouhými projekty!

Podstata věci je v tom, že všechna prohlášení o kontrole a všechny návrhy na kontrolu jsou pouhé plané řeči, dokud nebude zrušeno obchodní a bankovní tajemství a nebude vydán zákon, že k obchodním knihám mají přístup dělnické odborové organizace.

Zde je malá, ale poučná ilustrace. Jistý soudruh, bankovní úředník, nám sdělil následující údaje, které dosvědčují, jak je zatajován zisk v oficiálních zprávách.

V 18. čísle časopisu Věstník finansov¹³³ ze 7. května 1917 je uveřejněna bilance Petrohradské diskontní a úvěrové banky. V této bilanci je čistý zisk banky vykázán celkovou částkou 13 000 000 rublů (přesná suma činí 12 960 000; [8, 18] v textu budeme uvádět zaokrouhlené sumy, v závorkách přesné).

Prostuduje-li však bilanci znalec, ihned zjistí, že to ani *zdaleka není celý zisk* a že značná část zisku je šikovně utajena pod jinými položkami, takže ji žádná „daň“, žádná „nucená půjčka“ a žádné finanční opatření neobjeví, dokud nebude úplně zrušeno obchodní a bankovní tajemství. A skutečně, na kontě zvláštního rezervního kapitálu je vykázána částka 5 500 000 rublů. Právě do této takzvané rezervy nebo rezervního kapitálu se vesměs ukryje zatajovaný zisk. Kdybych já měl jako milionář 17 miliónů zisku a z nich bych si „rezervoval“ (tj. dal stranou) 5 miliónů,

stačí, abych těchto pět miliónů vykázal jako „rezervní kapitál“, a je to! Všechny zákony o „státní kontrole“, o „státním zdanění zisku“ a tak dále *jsem obešel!!*

Dále. Na účtu došlých úroků a provizí byla v téže bilanci vykázána částka téměř 1 milión rublů (825 000). „To bych rád věděl,“ píše nám bankovní úředník, „z jakých částek se vlastně skládá zisk banky, když došlé úroky nejsou vykázány v položce zisků?“

A dále. Na účtě zůstatku zisku z dřívějších let je uvedena částka 300 000 rublů, která *není zahrnuta do celkové sumy zisku!!* To znamená, že spolu s předcházející položkou tu byl zatajen další zisk — nejméně v hodnotě jednoho miliónu. A stejně tak částka 224 000 rublů „nevypáčené dividendy akcionářům“ *není* zahrnuta do celkové částky zisku, ačkoli každý ví, že dividendy se vyplácejí z čistého zisku.

Dále. V bilanci figuruje ještě částka 3 800 000 rublů, označená jako „přechodné položky“. „O jaké přechodné položky jde,“ píše nám onen soudruh, „může osoba, která není do věci přímo zasvěcena, těžko zjistit. Dá se říct jen jedno: pod názvem ‚přechodné položky‘ se při sestavování bilance dá schovat část zisku a potom ji přenést tam, kam patří.“

Takže zisk je vykázán částkou 13 miliónů rublů, ale ve skutečnosti se patrně pohybuje mezi 19 až 24 milióny — až do 80 % základního kapitálu, který činí 30 miliónů rublů.

Není snad jasné, že dokud není zrušeno obchodní a bankovní tajemství, jsou hrozby kapitalistům, sliby dělníkům, projevy a zákony o zabavení 90 % zisku největším kapitalistům jenom planým řečením vlády?

K R I Z E S E B L Í Ž Í , H O S P O D Á Ř S K Ý R O Z V R A T S E P R O H L U B U J E

Nezbývá než denně zvonit na poplach. Všelijací hloupí lidé nám vytýkají, že „spěcháme“ s předáním veškeré státní moci sovětům vojenských, dělnických a rolnických zástupců a že by bylo „rozumnější a správnější“ důstojně „počkat“ na důstojné Ústavodárné shromáždění.

Dnes se mohou i ti nejhloupejší mezi těmito maloburžoazními hlupáky přesvědčit, že *život nečeká*^[34], že „nspěcháme“ my, ale že se *rychle blíží hospodářský rozvrat*.

Maloburžoazní zbabělci, ztělesňovaní stranou eserů a stranou menševiků, se rozhodli takto: necháme zatím věci v rukou kapitalistů a hospodářský rozvrat třeba „počká“ až na Ústavodárné shromáždění!

Fakta denně dokazují, že hospodářský rozvrat nejspíš na Ústavodárné shromáždění nepočká, že krach vypukne dřív.

Vezměte například fakta uveřejněná dnes. Hospodářské oddělení výkonného výboru petrohradského sovětu vojenských a dělnických zástupců se rozhodlo^[77] „informovat prozatímní vládu“ o tom, že „kovoprůmysl moskevského kraje (15 gubernií) je ve velmi kritickém stavu“, že „*vedení Gužonova závodu zjevně dezorganizuje výrobu a záměrně směřuje k zastavení podniku*“, a proto „státní moc“ (kterou eseri a menševici ponechali právě v rukou *strany Gužonů*, strany kontrarevolučních kapitalistických výlukářů), „musí vzít správu závodu do svých rukou... a poskytnout oběžné prostředky“.

Je naléhavě třeba přibližně pět miliónů rublů oběžných prostředků.

Porada (hospodářského oddělení a delegace zásobovacího oddělení moskevského sovětu dělnických zástupců) „upozorňuje prozatímní vládu“ (chudinka, neviňátko, dětsky naivní prozatímní vláda! Ona to nevěděla! Ona za nic nemůže! Ona se to dozví, a Danové a Čerevaninové, Avksentjevové a Černovové jí domluví, promluví jí do duše!) „na to, že poradní sbor moskevských závodů a prozatímní byro zásobovacího výboru moskevského kraje už *musely zasáhnout*, aby se nezastavila práce v Kolomenském závodě na výrobu lokomotiv a rovněž v Sormovském a Brjanském závodě v Běžici. V Sormovském závodě se však dnes stejně nepracuje, protože dělníci stávkují, a každým dnem se mohou zastavit další závody...“^[167]

Katastrofa nečeká. Blíží se strašlivou rychlostí. O doněckém revíru dnes píše v listu Novaja žizň A. Sandomirskij, který je o těchto věcech jistě velmi důkladně informován.

„Začarovaný kruh — není uhlí, není kov, nejsou lokomotivy a vagony, zastavuje se výroba — se stále zvětšuje. A přitom uhlí hoří na haldách, v závodech se hromadí kov, ale tam, kde je ho zapotřebí, chybí.“^[203]

Vláda podporovaná esery a menševiky boj proti hospodářskému rozvratu přímo *brzdí*: A. Sandomirskij sděluje jako fakt, že náměstek ministra obchodu Palčinskij, tedy kolega Cereteliů a Černovů, zakázal na základě stížnosti průmyslníků (!!) „živelné“ (!!) kontrolní komise, čímž reagoval na dotazníkovou akci doněckého výboru zjišťujícího množství kovu.

Jen si představte ten blázelec: země se řítí do záhuby, lid je na pokraji hladu a rozvratu, chybí uhlí a železo, ačkoli je možné je vytěžit, a doněcký výbor provádí *prostřednictvím sovětů* vojenských a dělnických zástupců dotazníkovou akci ohledně množství kovu, tj. hledá železo pro lid. A přísluhovač průmyslníků, přísluhovač kapitalistů Palčinskij ruku v ruce s Ceretelií a Černovy tuto dotazníkovou akci zakáže. A krize se nadále prohlubuje, katastrofa se čím dál víc blíží.

Kde a jak vzít peníze? Je přece jasné, že „žádat“ pět miliónů pro každý závod je snadné, ale člověk musí taky pochopit, že pro všechny závody bude potřeba mnohem víc peněz.

Je přece jasné, že bez opatření, které *od začátku dubna* požadujeme a propagujeme, bez sloučení všech bank v jednu a bez kontroly této banky, bez zrušení obchodního tajemství se *peníze sehnat nedají*.

Gužonové a ostatní kapitalisté za pomoci Palčinských „vědomě“ (toto slovo patří hospodářskému oddělení) směřují k vylukám podniků. Vláda je *na jejich straně*. Ceretliové a Černovové jsou tu jen pro parádu nebo jako figurky.

Nebylo by přece jen na čase uvědomit si, pánové, že strana eserů a strana menševiků se budou *jako strany* za katastrofu před lidem zodpovídat?

*Pravda, č. 95
13. července (30. června) 1917*

Podle textu Pravdy

JAK TO JEN UDĚLAT?

Rabočaja gazeta je znepokojena *politickým* smyslem ofenzívy. Jeden z jejích spolupracovníků dokonce vytýká jinému, že svými obratně formulovanými větami nakonec vlastně přiznává, že ruská revoluční armáda dnes objektivně vzato prolévá krev za dobovačné plány spojenecké buržoazie, a nikoli za mír bez anexí (Rabočaja gazeta, č. 93, s. 2, fejeton, sloupec 1^[56]).

Právě tento „objektivně vzatý“ smysl ofenzívy musí nutně znepokojovat dělníky, jejichž část dosud jde za menševiky. A to se odráží i na stránkách listu Rabočaja gazeta. Protože list si nepřaje otevřenou roztržku s dělníky, snaží se najít nějak souvislost mezi „ofenzívou“ a revolučním bojem proletariátu za mír. Jenže prozíravá redakce má smůlu, protože nemůže zjistit žádnou jinou souvislost než *zápornou*.

Těžko si lze představit ubožejší a popletenější lidi, než je tato velectená redakce, postrašená duchy, které přece sama spolu s esery vyvolala.

Na jedné straně Rabočaja gazeta oznamuje, že „na Západě se dnes význam ruské ofenzívy chápe úplně zkresleně. Anglické a francouzské buržoazní listy ji považují za upuštění od ‚utopických‘ plánů sovětu. Pod rouškou zdravice Kerenskému a útočící revoluční armádě se vydávají šovinistické rezoluce. A za víření válečných bubnů oslavujících ruskou ofenzívu sílí perzekvování stoupenců ruské demo-

kracie, hlásících se ke stejnému programu míru jako ona.“

Velmi cenné přiznání! Zejména na stránkách vládních novin, které ještě včera považovaly naše předpovědi těchto *nevyhnutelných* následků ofenzívy za výsledek bolševické zlomyslnosti. Ukazuje se, že tu nejde o naši „zlomyslnost“, ale že politika, kterou důsledně prosazují vedoucí činitelé sovětu, má svou *logiku* a že tato logika vede k posilování *protirevolučních sil* v Rusku i mimo ně.

Právě tento nepříjemný fakt by Rabočaja gazeta chtěla nějak zaretušovat. Prostředky, které redakce navrhuje, jsou velmi jednoduché: „Je naléhavě nutné, aby ústřední výkonný výbor sovětu dělnických a vojenských zástupců spolu se sovětem rolnických zástupců vydaly naprosto jasné a kategorické prohlášení, že cíle války zůstávají pro ruskou demokracii stejné jako dřív“ atd. atd. Vidíte, jak energicky bojují menševici proti imperialistické válce: jsou odhodláni učinit další naléhavé a kategorické prohlášení. Kolik už jen bylo těchto „strašně naléhavých“, „strašně kategorických“ a „strašně zanícených“ prohlášení! A kolikrát se ještě budou muset honem honem opakovat tato strašně kategorická prohlášení, aby slova aspoň malinko zmírnila *činy* vlády, kterou vládní Rabočaja gazeta všemožně podporuje.

Ba ne, pánové, ani „nejkategoričtějšími“ slovy, prohlášeními a nótami nepotlačíte fakta, která sami uvádíte. Proti těmto faktům můžete postavit jedině *činy*, činy, které by *ve skutečnosti* znamenaly, že přestáváte podporovat politiku pokračování *imperialistické* války. Vláda Lvova - Tereščenka - Šingarjova - Kerenského - Cereteliho to udělat nemůže. Může jen svou zbabělou, ubohou politikou vůči Finsku a Ukrajině potvrdit, že je naprosto neschopna realizovat v praxi svá „strašně kategorická“ prohlášení o „míru bez anexí“ a o „právu“ na sebeurčení. A za těchto podmínek budou všechna tato slíbená prohlášení jen heslem sloužícím k ohromení mas. Ohromit masy halasnými prohlášeními, a ne „proletářsky bojovat za mír“ — to je pro-

gram listu Rabočaja gazeta, to je jeho skutečná odpověď
na sílící protirevoluční hnutí v souvislosti s ofenzívou.

*Pravda, č. 95
13. července (30. června) 1917*

Podle textu Pravdy

JAK A PROČ BYLI ROLNÍCI OKLAMÁNI?

Je známo, že když se rolničtí zástupci z celého Ruska sjeli na celoruský sovět rolnických zástupců do Petrohradu, slibovali jim — slibovali to socialisté-revolucionáři, slibovala to vláda —, že bude okamžitě vydán zákaz koupě a prodeje půdy.

Ministr Pereverzev chtěl zpočátku slib skutečně plnit a telegraficky pozastavil uzavírání smluv o koupi a prodeji půdy. Ale pak do věci zasáhla nějaká neviditelná ruka a ministr Pereverzev svůj telegram notářům odvolal, tj. znovu povolil uzavírat smlouvy o koupi a prodeji půdy.

Rolníci zneklidnili. Jestli se nemýlíme, vyslali dokonce k vládním činitelům zvláštní delegaci.

Ti rolníky uklidnili a uchlácholili, jako se chlácholí malé děti. Ujistili je, že bude okamžitě vydán *zákon* zakazující koupi a prodej půdy a že prozatímní Pereverzevův výnos byl „odložen“ „*jedině*“ vzhledem k vydání tohoto zákona.

Socialisté-revolucionáři rolníky uklidnili a nakrmili sliby. Rolníci uvěřili. Rolníci se uklidnili. Rolníci se rozjeli domů.

Plynul týden za týdnem.

24. června (teprve 24. června) vychází v novinách zpráva, že ministr Černov, vůdce strany socialistů-revolucionářů, předložil vládě návrh zákona (zatím jen návrh zákona) o zákazu uzavírání smluv o koupi a prodeji půdy.^[45]

29. června přinesly noviny zprávu o „neoficiální poradě“ Státní dumy^[231], konané 28. června¹³⁴. Podle sdělení listu Reč (listu patřícího straně, která má ve vládě většinu) na této poradě pan Rodzjanko

„v závěrečném slově se zastavil u otázky uzavírání smluv o koupi a prodeji půdy v souvislosti s novými“ (ach jistě, naprosto novými, absolutně novými) „opatřeními vlády. Dokazuje, že budou-li smlouvy o půdě zakázány, ztratí půda cenu“ (pro koho? Zřejmě pro statkáře!! Ale vždyť právě statkářům chtějí rolníci půdu vzít!), „bude problematictější zajistit úvěr a majitelům půdy“ (bývalým majitelům půdy, pane Rodzjanko!) „bude veškerý úvěr zastaven. Z jakých prostředků,“ táže se M. V. Rodzjanko, „budou potom majitelé půdy platit bankám své dluhy? Ve většině případů jsou už lhůty prošlé a takový návrh zákona by vedl k okamžité likvidaci pozemkového vlastnictví, která proběhne nikoli na základě dražby, nýbrž na základě zákona.

Proto M. V. Rodzjanko navrhl poradě, aby pověřila prozatímní výbor projednáním otázky a aby se *pokusila zabránit vydání zákona*, jenž by poškozoval nikoli soukromé držitele půdy, ale stát.“

Tak vida, „neviditelná ruka“ se nakonec přece jen prozradila! Takhle tedy vypadá „důmyslná mašinérie“ koaliční vlády se skorosocialistickými ministry, jak nám ji předvedl užvaněný bývalý předseda bývalé Státní dumy, bývalý statkář, bývalý zmocněnec kata Stolypina, bývalý protektor provokatéra Malinovského — pan Rodzjanko!

Připusťme dokonce, že teď, když se tento pan Rodzjanko tak nešikovně prorekl, bude zákon zakazující uzavírání smluv o koupi a prodeji půdy konečně vydán. Konečně!

Ale nejde přece jen o to. Jde o to, abychom na tomto přesvědčivém příkladu my všichni pochopili a pomohli rolníkům pochopit, *jak a proč byli oklamáni*. Vždyť tento fakt zůstane nesporným a nepochybným faktem: rolníci byli oklamáni tím, že *nebylo* okamžitě *splněno* to, co bylo na Celo-ruském sovětu rolnických zástupců přislíbeno.

Jak byli oklamáni? Slibováním. V tom je právě „důmyslná mašinérie“ všech koaličních vlád na světě, tj. buržoazních vlád za účasti zrádců socialismu. Bývalí socialisté jsou v těchto vládních kabinetech — ať už jsou si toho vědomi, nebo ne — nástrojem sloužícím kapitalistům ke klamání mas.

Proč byli rolníci oklamáni? Protože nástroje k oklamání, tj. socialisté-revolucionáři — máme-li se o nich vyjádřit co nejlépe — *sami nechápali* důmyslnou mašinérii třídní nad-

vlády a třídní politiky v dnešním vládním systému Ruska. Socialisté-revolucionáři se dali strhnout frázemi. Ve skutečnosti však, jak to velmi názorně potvrdil „případ“ s Rodzjankem, ve skutečnosti vládne v Rusku blok dvou bloků, koalice dvou koalicí.

Jedním blokem je blok kadetů s monarchistickými statkáři, v jehož čele stojí pan Rodzjanko. Existence tohoto bloku je politickým faktem prokázaným před celým Ruskem tím, že při volbách v Petrohradu *všechny* reakční noviny, *všechny* listy zaměřené pravicověji než kadeti podporovaly kadety. Tento blok má vinou eserů a menševiků *většinu* ve vládě. Tento blok protahoval zákaz uzavírání smluv o koupi a prodeji půdy, tento blok podporuje statkáře a *kapitalisty-vylukáře*.

Druhým blokem je blok eserů a menševiků, který oklamal lid planými sliby. Skobelev, Cereteli, Pešechonov a Černov slibovali hory doly. Slibovat je snadné. Metoda „socialistických“ ministrů krmit lid sliby byla vyzkoušena ve *všech* vyspělých zemích na světě a všude končila krachem. Specifická situace Ruska je v tom, že tento krach eserské a menševické strany bude horší a vzhledem k revoluční situaci v zemi nastane dříve než obvykle.

Ať tedy každý dělník a každý voják na tomto pro rolníky obzvlášť poučném příkladu důkladně rolníkům vysvětlí, *jak a proč byli oklamáni!*

Ne v bloku (koalici) s kapitalisty, ale jedině v bloku s dělníky mohou rolníci dosáhnout svých cílů.

KDO ZA TO ODPOVÍDÁ?

Pan N. Rostov uvádí ve vládním orgánu *Rabočaja gazeta* několik úryvků z dopisů vojáků, které svědčí o nesmírné zaostalosti vesnice. Všechny dopisy, píše autor, který tvrdí, že má v agitačním oddělení výkonného výboru sovětů dělnických a vojenských zástupců k dispozici tlustý svazek dopisů ze všech končin země — ve všech dopisech se pouze úpenlivě volá: noviny, pošlete noviny!

Menševický publicista se najednou vzpamatovává a zděšeně volá: „Jestliže nebudou (rolníci) považovat revoluci jednoznačně za něco opravdu velmi užitečného, postaví se proti ní...“ Rolníci jsou „ještě pořád strašně zaostalí“.[198]

Menševický vládní úředník se vzpamatovává nad svým svazkem dopisů trochu pozdě. Od 6. května, kdy menševici začali podporovat kapitalisty, uplynulo víc než sedm týdnů a po celou tuto dobu na venkov bez překážek pronikala záplava buržoazních, kontrarevolučních lží a pomluv prostřednictvím buržoazních listů, kterých je dnes víc než jiných, i prostřednictvím přímých a nepřímých přísluhovačů a stoupenců kapitalistické vlády podporované menševiky.

Kdyby menševici a eseři nezrazovali revoluci, kdyby nepodporovali kontrarevoluční kadety, byla by moc už od počátku května v rukou výkonného výboru, který by byl mohl ihned zavést státní monopol na soukromou inzerci v novinách a získat tak *desetimilióny* výtisků novin, a ty pak *zdarma* rozdávat a rozesílat na venkov. Velké tiskárny a zásoby papíru v rukou výkonného výboru „by pracovaly“ pro kulturní povznesení venkova, a ne pro jeho ohlupování několika tucty buržoazních kontrarevolučních orgánů,

kteří si fakticky *uzurpovaly vládnoucí postavení* mezi novinami.

Výkonný výbor by v tomto případě mohl rozpustit Státní dumu a peníze národa získané z tohoto zdroje — nemluvě už o mnoha jiných zdrojích — použít k vyslání tisíce a snad i několika tisíc agitátorů na venkov.

Za revoluce se otálení někdy rovná přímé zradě revoluce. Za otálení s předáním moci dělníkům, vojákům a rolníkům, za otálení s revolučními opatřeními pro zvýšení kulturní úrovně zaostalé vesnice jsou plně odpovědní eseři a menševici. *Oni* zradili revoluci v tomto ohledu. *Oni* zavinili, že v boji proti kontrarevolučnímu buržoaznímu tisku a agitaci dnes dělníci a vojáci musí vystačit se „záplatováním“, zatímco mohli a měli mít k dispozici *státní prostředky*.

Pravda, č. 96

Podle textu Pravdy

14. (1.) července 1917

S ČÍM MOHLI POČÍTAT KADETI, KDYŽ ODCHÁZELI Z VLÁDY?¹³⁵

Tato otázka se přímo nabízí. Abychom mohli na události správně reagovat dobře promyšlenou taktikou, musíme jim dobře rozumět. Jak tedy máme rozumět odchodu kadetů?

Vztek? Zásadní nesouhlas v otázce Ukrajiny? — Samozřejmě že ne. Bylo by směšné připisovat kadetům nějakou zásadovost nebo podezírat buržoazii z toho, že by mohla jednat ve vzteku.

Ne. Odchod kadetů můžeme chápat jedině jako výsledek spekulace. V čem je podstata této spekulace?

V tom, že řízení země, která uskutečnila velkou revoluci a nemůže se uklidnit, navíc za imperialistické světové války, vyžaduje nesmírně odvážnou, historicky velikou, neskonalé obětavou a nadšenou iniciativu a elán skutečně revoluční třídy. Buď potlačovat tuto třídu násilím — to kadeti propagují dávno, hned od 6. května — nebo se svěřit jejímu vedení. Buď ruku v ruce s imperialistickým kapitálem, a v tom případě je třeba přejít do ofenzívy, být poslušným služebníkem kapitálu, být v jeho područí, vzdát se utopíí o zrušení pozemkového vlastnictví bez náhrady (viz Lvovovy projevy proti Černovovu programu podle listu *Biržovka*)[⁴⁵], nebo proti imperialistickému kapitálu — a pak je třeba okamžitě navrhnout konkrétní mírové podmínky všem národům, protože všechny národy jsou válkou vyčerpané, je třeba mít odvalu a dokázat pozvednout prapor světové revoluce proti kapitálu, a dělat to nikoli slovy, ale činy, a pomáhat revoluci co nejenergičtěji kupředu v Rusku samém.

Kadeti jsou podnikaví a praktičtí jak v obchodních zá-

ležitostech, tak v záležitostech finančních, v ochraně kapitálu stejně jako v politice. Kadeti správně vystihli, že situace je *objektivně* revoluční. S reformami souhlasí a dělit se o moc s reformisty Ceretelii a Černovy se jim zamlouvá. Jenže reformami si nepomůžeme. Reformy, které by nás vyvedly z krize — z války a z hospodářského rozvratu — *neexistují*.

Z hlediska své třídy, z hlediska třídy imperialistických vykořisťovatelů kalkulují kadeti správně: svým odchodem jim přece dáváme ultimátum. Víme, že Cereteliové a Černovové dnes skutečně revoluční třídě nedůvěřují a nechtějí dělat skutečně revoluční politiku. Takže my je postrašíme, říkají si, protože být bez kadetů znamená být bez „pomoci“ světového anglického a amerického kapitálu; to znamená zaměřit revoluci *i* proti němu. A na to Cereteliové a Černovové nepřistoupí, toho se neodváží! Však oni nám ustoupí — říkají si.

A když ne, pak se revoluce proti kapitálu — jestli vůbec vypukne — nepodaří a my se vrátíme.

Takhle počítají kadeti. Opakujeme: z hlediska vykořisťovatelské třídy je to správný odhad.

Kdyby Cereteliové a Černovové zastávali stanovisko vykořisťované třídy, a ne kolísající maloburžoazie, na správný odhad kadetů by správně odpověděli podporou politiky revolučního proletariátu.

Napsáno 3. (16.) července 1917

Podle rukopisu

Otištěno 28. (15.) července 1917

v listu Proletarskoje dělo, č. 2

VŠECHNU MOC SOVĚTŮM!

„Vyžeň přírodu dveřmi a vrátí se oknem...“^[71] Jak je vidět, vládnoucí strany eserů a menševiků musí tuto prostou pravdu znovu a znovu „zakoušet“ na vlastní kůži. Řekli si, že budou „revolučními demokraty“, dostali se do postavení revolučních demokratů, — a tak musí dělat závěry, které jsou pro každého revolučního demokrata závazné.

Demokracie je nadvláda většiny. Dokud nebyla vůle většiny ještě zcela vykrytalizovaná, dokud ji bylo možné aspoň s malou pravděpodobností prohlašovat za nevykrytalizovanou, byla vláda kontrarevolučních buržoá lidu prezentována jako vláda „demokratická“. Jenže tohle nešlo dělat dlouho. V průběhu několika měsíců, které uplynuly od 27. února, se vůle většiny dělníků a rolníků, převážné většiny obyvatelstva, vykrytalizovala nejen v nějakých obrysech. Tato vůle si našla výraz v masových organizacích — v sovětech dělnických, vojenských a rolnických zástupců.

Jak je tedy možné nesouhlasit s předáním veškeré moci ve státě těmto sovětům? To neznamená nic jiného než vzdávat se demokracie! To neznamená nic víc a nic míň než vnucovat lidu takovou vládu, jaká se *zřejmě demokratickou* cestou, tj. skutečně svobodnými, skutečně všelidovými volbami nemůže ani utvořit, ani udržet.

Je tu jeden, už na první pohled dosti zarážející fakt: právě na tuto zcela jednoduchou, zcela zřejmou a hmatatelnou pravdu *zapomněli* eseri a menševici! Jejich postavení je tak překerní a tak jim popletlo a zamotalo hlavu, že nejsou schopni „znovu najít“ tuto ztracenou pravdu.

Po volbách v Petrohradě a v Moskvě, po svolání celoruského rolnického sovětu a po sjezdu sovětů se vyhranily v celém Rusku třídy a strany tak výrazně, zřetelně a přesvědčivě, že lidé, kteří neztratilí rozum anebo kteří se nedali úplně zmást, se v tom prostě nemohou mýlit.

Trpět kadetské ministry nebo kadetskou vládu či kadetskou politiku znamená provokovat demokracii a demokratismus. A to je zdroj politických krizí po 27. únoru, to je zdroj vratkosti a kolísavosti našeho vládního systému. Na každém kroku, každý den, ba každou hodinu se ve jménu nejautoritativnějších státních institucí a sjezdů apeluje na revolučnost lidu a na jeho demokratičnost, a přitom se jak celková politika vlády, tak zejména její zahraniční politika a zvláště její hospodářská politika od revolučnosti neustále odchyľuje a porušuje demokratismus.

To nemůže projít jen tak.

Takové postavení nutně musí být vratké, ať už je důvod jakýkoli. A stavět si hlavu není zrovna ta nejmoudřejší politika. Věci přece jen spějí — třebaže v nárazech a ve zvraťtech — k tomu, že předání moci sovětům, které naše strana dávno doporučuje, bude uskutečněno.

*Pravda, č. 99
18. (5.) července 1917*

Podle textu Pravdy

KDO MÁ MOC A KDE JE KONTRAREVOLUCE?

Na tuto otázku se obvykle odpovídá velice jednoduše: žádná kontrarevoluce neexistuje, nebo o její existenci alespoň nevíme. Ale kdo vládne a má moc, to víme velmi dobře: prozatímní vláda, kontrolovaná ústředním výkonným výborem (ÚVV) celoruského sjezdu sovětů vojenských a dělnických zástupců¹³⁶. Taková bývá obvykle odpověď.

Včerejší politická krize¹³⁷ zanechala po sobě jako dědictví — což je typické pro většinu nejrůznějších krizí, které ruší všechno podmíněně platné a boří všechny iluze — trosky oněch iluzí, které jsou obsaženy v právě uvedených obvyklých odpovědích na základní otázky každé revoluce.

Existuje jistý Alexinskij, bývalý člen II. státní dumy, kterého *eseři a menševici*, vládnoucí strany v sovětech dělnických, vojenských a rolnických zástupců, *odmítli* pustit do výkonného výboru sovětu vojenských a dělnických zástupců, *dokud se nerehabilituje*, tj. dokud nezíská zpět svou čest¹³⁸.

O co jde? Proč výkonný výbor veřejně a oficiálně odmítl důvěru Alexinskému, proč od něho žádal, aby se rehabilitoval, tj. proč ho označil za nečestného člověka?

Protože Alexinskij je tak proslulý svým pomlouváním, že v Paříži ho novináři nejrůznějších stran označili za pomlouvače. Alexinskij se ani nepokusil obhájit svou čest před výkonným výborem, raději se schoval do Plechanovova listu *Jedinstvo*, kde se nejdříve podepisoval iniciálami, a potom, když se osmělil, i plným jménem.

Včera, 4. července, bylo během dne několik bolševiků upozorněno svými známými, že Alexinskij sdělil výboru

novinářů v Petrohradě nějakou další nehoráznou pomluvu. Většina upozorněných nevěnovala tomuto varování vůbec žádnou pozornost, protože k Alexinskému a jeho „činnosti“ pociťuje jenom odpor a opovržení. Ale jeden bolševik, Džugašvili (Stalin), člen ústředního výkonného výboru, který se jako gruzínský sociální demokrat dlouho zná se soudruhem Čcheidzem, s ním na zasedání ÚVV promluvil o této nové odporné pomlouvačné kampani Alexinského.

Bylo to pozdě v noci, ale Čcheidze prohlásil, že ústřední výkonný výbor nebude lhostejně přihlížet, jak lidé, kteří se bojí soudu a vyšetřování ústředního výkonného výboru, šíří pomluvy. Ihned *telefonicky* vyzval svým jménem jako předseda ústředního výkonného výboru a jménem Cereteliho jako člena prozatímní vlády všechny redakce, aby *pomluvy* Alexinského *neotiskovaly*. Čcheidze řekl Stalinovi, že většina listů projevila ochotu jeho žádosti vyhovět, jediné Jedinstvo a Reč se nějakou dobu „nevyjadřovaly“. (Jedinstvo jsme neviděli, ale Reč pomluvy *neotiskla*.) Nakonec se pomluva dostala jen na stránky malého, žluťáckého, většinou inteligentních lidí naprosto neznámého listu Živoje slovo¹³⁹, č. 51 (404), v němž je jako redaktor a vydavatel uveden A. M. Umanskij.

Teď se budou pomlouvači odpovídat před soudem. Po této stránce probíhá celá věc jednoduše a bez komplikací.

Nesmyslnost pomluvy přímo bije do očí: jakýsi praporečnick 16. sibiřského střeleckého pluku Jermolenko byl „přeložen“ (?) „25. dubna k nám do týlu fronty 6. armády, aby tu agitoval pro brzké uzavření separátního míru s Německem“. Je to asi nějaké individuum, které uteklo ze zajetí, a „dokument“ otištěný v listě Živoje slovo o něm ještě dodává: „Jermolenko přijal tento úkol na naléhání svých druhů“!!

Už z toho můžeme usuzovat, jakou důvěru si zaslouží individuum, které je tak bezcharakterní, že souhlasilo s ta-

kovým „úkolem“!... Svědek je bezcharakterní člověk. To je fakt.

A co tedy tento svědek vypovídal?

Vypovídal toto: „Důstojníci německého generálního štábu Schiditzki a Lübers mu sdělili, že stejnou agitaci provádí v Rusku agent německého generálního štábu a předseda ukrajinské sekce Svazu pro osvobození Ukrajiny¹⁴⁰ A. Skoropis-Joltuchovskij a Lenin. Leninovi bylo uloženo, aby se ze všech sil snažil podrýt důvěru ruského lidu k prozatímní vládě.“

Takže němečtí důstojníci ve snaze přimět Jermolenka k tomuto bezcharakternímu jednání mu napovídali plno nestydatých lží o Leninovi, který, jak je všem známo a jak to oficiálně oznámila *celá strana* bolševiků, separátní mír s Německem zcela rezolutně a bezpodmínečně vždy a jednoznačně *odmítl!* Lež německých důstojníků je tak evidentní, tak nejpáná a absurdní, že o tom žádný trochu inteligentnější člověk ani na okamžik nezapochybuje. A člověk s politickým rozhledem už teprve nebude pochybovat o tom, že stavět Lenina vedle jakéhosi Joltuchovského (?) a Svazu pro osvobození Ukrajiny je naprosto absurdní, protože od tohoto podezřelého, sociálpatriotického svazu se jak Lenin, tak všichni internacionalisté *veřejně distancovali* mnohokrát právě za války.

Nehorázná lež, za kterou Němci zaplatili Jermolenkovi nebo německým důstojníkům, by si nezasloužila vůbec žádnou pozornost, kdyby „dokument“ neobsahoval jakési „právě došlé zprávy“ — neznámo komu, jak, od koho a kdy došly —, podle nichž „peníze na agitaci“ „jsou vypláceny“ (komu? Dokument *se bojí* říct rovnou, že je z toho obviňován nebo podezírán Lenin!! Dokument neuvádí, *komu* jsou peníze „vypláceny“!) „prostřednictvím“ „spolehlivých osob“: „bolševiků“ Fürstenberga (Haneckého) a Kozlowského. Prý dokonce existují i doklady o převodu peněz prostřednictvím bank a „válečná“ cenzura zjistila, že se nepřetržitě (!) vyměňují telegramy politického a finančního

charakteru mezi německými agenty a bolševickými předáky!!

To je zase tak nehorázná lež, že její absurdnost přímo bije do očí. Kdyby na tom byla jen špetka pravdy, jak by se mohlo stát, že 1. Haneckého *docela nedávno* bez překážek pustili do Ruska a zase ho pustili zpátky? 2. ani Hanecki, ani Kozlowski *nebyli* zatčeni *dřív*, než se v novinách objevily zprávy o jejich zločinech? Kdyby měl generální štáb opravdu v rukou alespoň trochu důvěryhodné informace o poukazování peněz, o telegramech apod., cožpak by doopravdy připustil, aby Alexinskij a bulvární tisk o tom rozhlašovali pověsti, a Haneckého a Kozlowského by nezatkl? Není snad jasné, že tu nejde o nic jiného než o primitivní práci novinářských dryáčníků nejhoršího druhu?

Dodejme, že ani Hanecki, ani Kozlowski nejsou bolševici, ale členové polské sociálně demokratické strany, že Hanecki je členem jejího ústředního výboru, kterého známe od londýnského sjezdu (1903)¹⁴¹, z něhož polští delegáti odešli atd. *Žádné* peníze ani od Haneckého, ani od Kozlowského bolševici *nedostali*. Je to od začátku do konce ta nejnehoráznější a nejnejapnější lež.

V čem je její politický dosah? Za prvé v tom, že političti odpůrci bolševiků se bez lži a pomluv nemohou obejít. Tak nízcí a podlí jsou tito odpůrci.

Za druhé v tom, že dostáváme odpověď na otázku, kterou jsme položili v názvu článku.

Zpráva o „dokumentech“ byla Kerenskému zaslána už 16. května. Kerenskij je členem jak prozatímní vlády, tak sovětu, tj. obou „orgánů moci“. Od 16. května do 5. července bylo času habaděj. Kdyby státní moc byla skutečnou státní mocí, mohla by a musela by *sama* „dokumenty“ prošetřit, vyslechnout svědky a zatknout podezřelé. Státní moc, *oba* „mocenské orgány státu“, jak prozatímní vláda, tak ústřední výkonný výbor, to mohly a měly udělat.

Žádná z nich však nic nepodniká. A generální štáb, jak se ukazuje, udržuje jakési styky s Alexinským, který pro

pomlouvání nesměl do výkonného výboru sovětu! Generální štáb dovoluje právě v době, kdy kadeti odcházejí z vlády — patrně náhodou —, aby Alexinskému byly předány ke zveřejnění oficiální dokumenty!

Státní moc nic nepodniká. Ani Kerenského, ani prozatímní vládu, ani výkonný výbor sovětu vůbec nenapadne, že by Lenina, Haneckého a Kozlowského měli zatknout, jsou-li v podezření. Včera v noci, 4. června, žádal Čcheidze a Cereteli noviny, aby neuveřejňovaly zjevnou pomluvu. A přitom později, pozdě v noci, posílá Polovcev junkery a kozáky, aby demolovali Pravdu, zabránili jejímu vyjití, zatkli redaktory a zabavili účetní knihy (údajně pro kontrolu, nejsou-li tam záznamy o podezřelých penězích) a současně ve žlutáckém bulvárním, špinavém plátku Živoje slovo vychází hanebná pomluva, aby se vybičovaly vášně, aby se pošpinili bolševici, aby se vyvolaly pogromy, aby se jednání Polovceva, junkerů a kozáků, kteří zdemolovali Pravdu, odůvodnilo a ospravedlnilo.

Kdo *před pravdou* nezavírá oči, ten nemůže být dlouho na pochybách. Když *je třeba* jednat, *žádný* z obou orgánů státní moci nic nedělá — ústřední výkonný výbor proto, že „důvěruje“ kadetům a nechce si je rozhněvat, a kadeti nic nepodnikají jako mocenská síla proto, že raději jednají *za kulisami*.

Zákulisní kontrarevoluce — tady ji máme jako na dlani: jsou to kadeti, jisté kruhy generálního štábu („velitelských špiček v armádě“^[99]), jak uvádí rezoluce naší strany) a podezřelý, poločernosotňovský tisk. A ti jen tak *nečinně* nepřihlížejí, ti „pracují“ svorně ruku v ruce; tady je prostředí, které vyvolává pogromy, pokusy o pogromy, střelbu do demonstrantů a tak dále a tak dále.

Kdo nezavírá před pravdou oči, ten už nemůže být déle na pochybách.

Státní moc neexistuje a nebude existovat, dokud nebude položen základ k jejímu vytvoření tím, že přejde do rukou sovětů. Kontrarevoluce využívá bezvládní a seznamuje kade-

ty s jistými velitelskými špičkami v armádě a s ultrareakčním tiskem. Taková je smutná skutečnost, ale je to skutečnost.

Dělníci a vojáci! Od vás se žádá, abyste byli ukáznění, vytrvalí a bdělí!

Napsáno 5. (18.) července 1917 *Podle textu listu*

Otištěno 19. (6.) července 1917

v listu Listok Pravdy

S P R O S T Ě P O M L U V Y R E A K Č N Í C H L I S T Ů A A L E X I N S K Ě H O

List Živoje slovo, který je považován za krajně reakční tiskový orgán, dnes otiskl sprostou, špinavou pomluvu o Leninovi*.

List Pravda nemůže vyjít, protože v noci na 5. července junkeři zdemolovali její redakci; proto se důkladné vyvrácení špinavé pomluvy poněkud zdrží.

Prozatím prohlašujeme, že zpráva listu Živoje slovo je *pomluva*, že Čcheidze telefonoval v noci na 5. července *do všech velkých listů* a žádal, aby pomlouvačné, štvavé články nebyly uveřejněny. Velké listy Čcheidzeho žádosti vyhověly a 5. července žádný z nich, až na bulvární plátek Živoje slovo *sprostou pomluvu neuveřejnil*.

Alexinskij je tak znám jako pomlouvač, že *nesměl* do výkonného výboru sovětu, *dokud se nerehabilituje*, tj. *dokud nezíská znovu svou čest*.

Občané! Nevěřte špinavým pomlouvačům Alexinskému a plátku Živoje slovo!

Jde o pomlouvání, což je vidět už jen z tohoto: Živoje slovo píše, že 16. května byl Kerenskému poslán ze štábu dopis (pod č. 3719) o obvinění Lenina¹⁴². Je jasné, že kdyby Kerenskij jen na minutu uvěřil v závažnost obvinění či podezření, musel by okamžitě Lenina zatknout a naříditi *vládní vyšetřování*.

*Napsáno 5. (18.) července 1917
Otištěno 19. (6.) července 1917
v listu Listok Pravdy*

*Podle textu listu porovnaného
s textem psaným na stroji*

* Pomluva je vytištěna bez podpisu a vylepena jako letáček.

P O M L U V Y A F A K T A

Kvůli demonstraci, která se konala 3. a 4. července, jsou bolševici zahrnováni obrovskou spoustou nadávek a pomluv.

Jsou obviňováni, že „se pokoušeli ovládnout město“, že chtěli „násilím potlačit“ vůli sovětů, že „ukládali o moc sovětů“ a tak dále a tak podobně.

Jenže fakta říkají, že bolševici *se nezmocnili* (i když mohli) a ani *se nepokoušeli* zmocnit jediného domu, jediné instituce, natožpak části města, přestože masy jsou ozbrojeny.

Fakta říkají, že jediným *politickým* případem, kdy bylo použito násilí *vůči instituci*, bylo demolování redakce Pravdy junkery a kozáky v noci na 5. července z Polovcevova příkazu, *bez vědomí sovětu a bez jeho účasti*.

To je fakt.

To je promyšlené, zlovolné použití násilí vůči celé instituci, to jsou „útoky“ a „násilné potlačování“ ne slovy, ale činy. Kdyby tyto útoky byly oprávněné, prozatímní vláda nebo sovět by takový krok schválily: avšak *ani jeden z těchto orgánů to neudělal*. Ti, kdo použili násilí proti Pravdě, *nešli podporu* ani v sovětu, ani v prozatímní vládě.

Bolševici vyzvali vojáky, kteří demonstraci zahájili, aby si počínali *klidně a organizovaně*.

Prozatímní vláda ani sovět *nevyzvaly* junkery, kozáky a Polovceva, aby si počínali klidně, organizovaně a v mezích zákona.

Ale střílelo se, zní námitka.

Ano, střílelo se. Jenže kdo střílel? Kdo se opovažuje obviňovat někoho, že střílel, dokud se věc nevyšetří?

Co kdybyste ráčili vyslechnout *svědka z řad buržoazie*?

Tímto svědkem je večerní vydání listu Birževyje vědomosti ze 4. července; myslím, že tohoto svědka nebude snad nikdo na světě podezírat, že nadržuje bolševikům! Tento svědek tedy říká:

„Přesně ve dvě hodiny odpoledne na rohu Sadové a Něvské, když tudy procházeli ozbrojení demonstranti a veřejnost shromážděná v hojném počtu je klidně pozorovala, ozval se z *pravé strany Sadové ohlušující výstřel* a hned po něm následovala střelba z jednotlivých pušek.“^[222]

Takže i svědek z buržoazního listu je nucen přiznat pravdu, že se totiž *začalo střílet z pravé strany Sadové!* Není to snad jasný důkaz, že se střílelo *do demonstrantů*?

Je tak těžké pochopit, že kdyby demonstranti zamýšleli nebo chtěli použít násilí, *poslali by lidi k určité instituci* (jako poslal Polovcev junkery a kozáky proti Pravdě)? Naopak, jestliže byli zabiti námořníci a jestliže svědkové z buržoazního listu tvrdí, že střelba začala „z pravé strany Sadové“, „když tudy procházeli ozbrojení demonstranti“, není to snad jasný důkaz, že použití násilí zamýšleli a chtěli *právě reakcionáři, právě odpůrci* demokracie, právě kruhy blízké kadetům?

Napsáno 5. (18.) července 1917   Podle textu listu
Otištěno 19. (6.) července 1917
v listu *Listok Pravdy*

T Ě M Ě Ř K P O D S T A T Ě V Ě C I

Na zasedání ústředního výkonného výboru 4. července večer se občan Čajkovskij ve svém projevu dostal téměř k podstatě věci.

Nesouhlasil s tím, aby sovět převzal moc, a uvedl mimo jiné tento dá se říct „pádný“ argument: musíme vést válku a tu nelze vést bez peněz. Ale když budou u moci „socialisté“, Angličané a Američané nám peníze nedají, dají nám je jenom tehdy, když budou mít moc také kadeti.^[140]

A jsme téměř u podstaty věci.

Imperialistické války se nemůžeme zúčastnit, pokud se „nezúčastníme“ kapitalistického podnikání, jehož cílem je zotročit národ půjčkami od pánů kapitalistů.

Chceme-li se skutečně postavit proti imperialistické válce, musíme zpřetrhat *všechny* nitky, které nás svazují a spoutávají s kapitálem, a dělníci a rolníci musí vzít energicky do rukou dozor nad bankami, dozor nad výrobou a její regulování.

Angličané a Američané — my si to myslíme také — nedají peníze jinak než na záruku kadetů. Buď — anebo: buď sloužit kadetům, sloužit kapitálu, shánět půjčky od imperialistů (a netrvat na názvu „revoluční“ demokracie, ale smířit se s odpovídajícím označením *imperialistická* demokracie), nebo se rozejít s kadety, rozejít se s kapitalisty, rozejít se s imperialismem, stát se skutečnými revolucionáři i v otázkách války.

Čajkovskij se dostal téměř k podstatě věci.

Napsáno 5. (18.) července 1917

Otištěno 19. (6.) července 1917

v listu Listok Pravdy

Podle textu listu

NOVÁ DREYFUŠOVA AFÉRA?

Nechtělí náhodou někteří „vůdcové“ z našeho generálního štábu vyvolat novou Dreyfusovu aféru¹⁴³?

Na tuto myšlenku nás přivádí pobuřující, drzá a neohrázná pomluva, uveřejněná v listu Živoje slovo, o níž podrobně píšeme na jiném místě.

Francouzský generální štáb v Dreyfusově aféře před celým světem smutně a hanebně proslul tím, že použil nečestné, nepoctivé, ba vyloženě trestuhodné (podlé) prostředky, aby Dreyfuse obvinil.

Náš generální štáb se „v aféře“ proti bolševikům projevil snad poprvé veřejně prostřednictvím... — je to podivné, je to pozoruhodné, je to neuvěřitelné — prostřednictvím reakčního plátku Živoje slovo, kde bylo uveřejněno vysloveně lživé tvrzení, že Lenin je špión. Toto sdělení začíná slovy:

„Současně s dopisem ze 16. května 1917 zaslal náčelník štábu vrchního velitele ministru vojenství protokol výslechu“ (Jermolenka).

Cožpak je myslitelné — pokud celá věc probíhala aspoň trochu podle předpisů, aby štábu patřící protokoly výslechu byly zveřejňovány v nejreakčnějším tisku ještě *dříve*, než bylo nařízeno vyšetřování, nebo *dříve*, než byli zatčeni podezřelí?

Štáb řídí výzvědnou službu. O tom není sporu. Ale copak je to za výzvědnou službu, když dokument, který byl 16. května odeslán a který Kerenskij dávno dostal, nezveřejnil *Kerenskij*, nýbrž reakční plátek??

Čím se to vlastně liší od metod používaných v Dreyfusově aféře?

*Napsáno 5. (18.) července 1917
Otištěno 19. (6.) července 1917
v listu Listok Pravdy*

Podle textu listu

V Ý Z V A V Ý K O N N Ě K O M I S E
P E T R O H R A D S K Ě H O
V Ý B O R U S D D S R (b)

Na základě usnesení ÚV SDDSR uveřejněného včera (usnesení podepsaného i petrohradským výborem)¹⁴⁴ vyzývá výkonná komise petrohradského výboru SDDSR dělníky, aby zítra, tj. 7. července ráno, znovu nastoupili do práce.[¹³⁷]

K tomuto usnesení se připojuje porada zástupců závodních kolektivů Vyborské čtvrti.

*Výkonná komise
petrohradského výboru SDDSR*

*Napsáno 6. (19.) července 1917
Poprvé otištěno roku 1928
v publikaci Leninskij sbornik VII*

Podle rukopisu

DREYFUSIÁDA

Staré se spojuje s novým — to platívalo o metodách vykořisťování a represí používaných carismem vždycky a platí to i dnes v republikánském Rusku. Politickou štvanicí proti bolševikům jako straně mezinárodního revolučního proletariátu zintenzivňuje kontrarevoluční buržoazie sprostými pomluvami a „kampaní“ v tisku, která si v ničem nezadá s kampaní francouzských klerikálních a monarchistických listů v Dreyfusově aféře.

Za každou cenu obvinít Dreyfuse ze špionáže! — tak znělo heslo tehdy. Za každou cenu obvinít nějakého bolševika ze špionáže! — tak zní heslo dnes. Sprosté pomluvy, překrucování skutečnosti, nehorázné lži a rafinované úsilí zmást čtenáře — všech těchto metod neobyčejně horlivě používá žluťácký a vůbec celý buržoazní tisk. Výsledkem toho všeho je téměř nepřičetný šílený řev, v němž se někdy nedají rozeznat ani jednotlivě artikulované zvuky, natož argumenty.

Uvádím některé metody používané v naší nejnovější republikánské dreyfusiádě. Původně „vyrukovali“ s třemi nejzávažnějšími „argumenty“: s Jermolenkem, s 20 milióny u Kozlowského^[74] a se zapletením Parvuse do celé záležitosti.

Další den už hlavní štvavý list Živoje slovo uveřejňuje dvě „dementi“, v nichž tvrdí, že „vůdce“ bolševiků nebyl podplacen, ale že je to fanatik, a místo 20 miliónů uvádí 20 000. A jiný list už prohlašuje Jermolenkovy údaje za bezvýznamné.

V listu Listok Pravdy¹⁴⁵ ze 6. července jsme už ukázali, jak dokonale absurdní jsou Jermolenkovy výpovědi.* Je jasné, že teď není vhodné se na ně odvolávat.

V tomto listu byl zveřejněn také dopis Kozlowského, v němž jsou lživá nařčení vyvrácena. Když bylo vyvráceno 20 miliónů, slevují na 20 000 a místo přesné cifry zase „zakrouhlují“!

Zapletli do toho Parvuse a snaží se stůj co stůj najít nějakou souvislost mezi ním a bolševiky, ačkoli ve skutečnosti právě bolševici označili Parvuse už v ženevském listu Social-demokrat za renegáta**, nemilosrdně ho odsoudili jako německého Plechanova a jednou provždy tak vyloučili jakoukoli možnost sblížit se s podobnými sociálšovinisty. Právě bolševici ve Stockholmu na slavnostním zasedání za účasti švédských levých socialistů¹⁴⁶ kategoricky prohlásili, že s Parvusem nebudou vůbec hovořit, a také ho na sjezd odmítli pustit z jakéhokoli titulu, dokonce ani ne jako hosta.

Hanecki odpovídal za obchodní záležitosti jako zaměstnanec firmy, jejímž podílníkem byl Parvus. Obchodní a finanční korespondence ovšem procházela cenzurou a dá se v plném rozsahu kdykoli kontrolovat. Teď je snaha uvést tyto obchodní záležitosti do souvislosti s politikou, ačkoli pro to není nejmenší důkaz!!

Dochází až k tak komické situaci, že vyčítají Pravdě, že její telegramy socialistickým listům ve Švédsku a ve všech ostatních zemích (které samozřejmě také procházely cenzurou a jsou cenzuře v plném rozsahu známy) byly v německých listech přetiskovány někdy překrouceně. Jako by se z tiskové chyby nebo ze zlomyslného zkomolení mohla obviňovat Pravda!

Hotová dreyfusiáda, kampaň plná lží a pomluv, jejímž základem je zuřivá politická nenávisť... Jak špinavé však

* Viz tento svazek, s. 425—432. *Red.*

** Viz Sebrané spisy 27, Praha 1986, s. 100—101. *Red.*

musí být zdroje, jestliže ideový boj nahrazují rozšiřováním pomluv!

Napsáno 6.—7. (19.—20.) července 1917

Podle rukopisu

Poprvé otištěno v roce 1925

v publikaci Leninskij sbornik IV

K VYVRÁCENÍ HANEBNÝCH POVĚSTÍ

V listu Listok Pravdy ze 6. července byly podrobně vyvráceny sprosté pomluvy o Leninovi a dalších lidech^[84], které šíří nejreakčnější noviny*. Stejně, jen o něco stručněji byly pak vyvráceny ve zvláštním letáku, který vydal ústřední výbor naší strany^[67].

Zbývá nám už jenom odpovědět na došlé otázky, zda jsou pověsti o zatčení Lenina, Kameněva, Zinovjeva a dalších pravdivé? Ne, tyto pověsti *nejsou pravdivé*. Všichni jmenovaní bolševici, proti nimž sprostý pomlouvačný tisk tolik štve, jsou členy Celoruského ústředního výkonného výboru sovětu dělnických a vojenských zástupců. Znovu a znovu žádáme všechny poctivé občany, aby nevěřili sprostým pomluvám a hanebným pověstem.

*Napsáno 7. (20.) července 1917
Poprvé otištěno roku 1928
v publikaci Leninskij sbornik VII*

Podle rukopisu

* Viz tento svazek, s. 425—432. *Red.*

Čím zuřivěji jsou v těchto dnech bolševici pomlouvání a lživě osočování, tím klidněji se musíme při vyvracení lží a pomluv zamýšlet nad historickými souvislostmi událostí a nad politickým, *to jest třídním* významem nynějšího průběhu revoluce.

K vyvrácení lží a pomluv se zde musíme jenom znovu odvolat na Listok Pravdy ze 6. července a zejména upozornit čtenáře na níže uvedený článek^[84], v němž se na dokumentech dokazuje, že 2. července bolševici agitovali *proti* demonstraci (jak přiznává list strany socialistů-revolucionářů), že 3. července nespokojenost mas vyvrcholila a akce propukla, ačkoli jsme od ní odrazovali, že 4. července jsme vyzývali v letáku (přetiskl ho týž eserský list Dělo naroda) k *pokojné* a *organizované* demonstraci^[224, 225] a že 4. července v noci jsme se rozhodli demonstraci ukončit¹⁴⁸. Jen klidně pomlouvejte, pomlouvači! Tato fakta a jejich rozhodující význam ve všech jejich souvislostech se vám změnit nepodaří!

Přejděme k otázce historické souvislosti událostí. Když jsme už začátkem dubna nesouhlasili s podporou prozatímní vlády, zaútočili na nás jak eserš, tak menševici. A co ukázal život?

Co ukázaly tři politické krize: 20. a 21. dubna, 10. a 18. června a 3. a 4. července?

Ukázaly za prvé rostoucí nespokojenost mas s buržoazní politikou buržoazní většiny v prozatímní vládě.

Je jistě zajímavé, že list vládnoucí strany eserů Dělo naroda musel 6. července přes svůj zřejmý nepřátelský postoj

k bolševikům uznat, že hnutí z 3. a 4. července mělo hluboké ekonomické a politické příčiny^[161]. Hloupá, nehorázná a sprostá lež, že toto hnutí bylo uměle vyvoláno, že bolševici agitovali *pro* demonstraci, bude vycházet čím dál víc najevo.

Společná příčina, společný zdroj, společný kořen všech tří uvedených politických krizí je jasný, zejména když je posuzujeme ve všech souvislostech, jak vyžaduje posuzovat politiku věda. Už jen pomyslení, že by se daly uměle vyvolat tři krize, je absurdní.

Za druhé je poučné ujasnit si, co měly všechny tyto krize společného a co na nich bylo specifické.

Společný byl výbuch nespokojenosti mas, jejich pobouření proti buržoazii a *její* vládě. Kdo na *tuto podstatnou věc* zapomíná, zamlčuje ji nebo bagatelizuje, ten neuznává nejzákladnější pravdy socialismu o třídním boji.

Boj tříd v ruské revoluci — ať se nad tím zamyslí lidé, kteří nazývají sami sebe socialisty a kteří něco vědí o boji tříd v evropských zemích.

Specifické na těchto krizích je jejich vnější projev: u první (20.—21. dubna) byl bouřlivý a živelný, naprosto neorganizovaný a nejreakčnější síly na něj odpověděly střelbou do demonstrantů a neslýchaně zbesilým a lživým obviňováním bolševiků. Po výbuchu nastala politická krize.

V druhém případě bolševici určili den konání demonstrace, a když jim sjezd sovětů^[130, 188] dal jednoznačně ultimátum a demonstraci výslovně zakázal^[73], odvolali ji a 18. června se konala společná demonstrace, v níž zjevně převládala bolševická hesla. Sami eserí a menševici 18. června večer přiznali, že kdyby nebyla zahájena ofenzíva na frontě, politická krize by rozhodně vypukla.

Třetí krize se živelně rozrostla 3. července, přestože se ji bolševici 2. července všemožně snažili zadržet, a když 4. července dosáhla vrcholu, 5. a 6. července měla za následek vyvrcholení kontrarevoluce. Kolísání eserů a menševiků se projevovalo tím, že Spiridonovová a řada dalších

eserů se vyslovily pro to, aby moc převzaly sověty, a ve stejném duchu se vyslovili i menševici-internacionalisté, ačkoli dřív byli proti tomu.

Nakonec poslední a snad nejpoučnější závěr z rozboru událostí a jejich vzájemných souvislostí je ten, že *všechny* tři krize nám ukazují jistou, v dějinách naší revoluce novou formu jakési demonstrace složitějšího typu, která probíhá ve vlnách, prudce se zvedá a prudce klesá, přičemž revoluce i kontrarevoluce stojí ostře proti sobě a střední složky jsou na delší nebo kratší dobu „odplavovány“.

Pokud jde o formu, měly události v průběhu všech těchto tří krizí charakter *demonstrací*. Protivládní demonstrace — tak by se daly po formální stránce události charakterizovat nejpřesněji. Jenže podstatné je, že to nebyla obyčejná demonstrace, ale něco mnohem většího než demonstrace a menšího než revoluce. Je to výbuch revoluce a kontrarevoluce *zároveň*, je to prudké a někdy až nečekané „odplavování“ středních složek podle toho, jak bouřlivě se projevují složky proletářské a buržoazní.

Přítom je zde nanejvýš charakteristické, že všechny střední složky obviňují z *každého* tohoto hnutí *obě* vyhraněné třídní síly, jak proletářské, tak buržoazní. Podívejte se na esery a menševiky: ti se mohou ztrhat, ukřičet, že bolševici svými extrémny pomáhají kontrarevoluci, a přitom neustále přiznávají, že kadeti (s nimiž tvoří koaliční vládu) jsou kontrarevoluční. „Naším neodkladným úkolem je,“ psalo včera Dělo naroda, „oddělit se hlubokým příkopem od všech pravicových sil včetně bojovně naladěného Jedinstva“ (s nímž, dodáváme my, šli eserů v bloku do voleb).

Srovnajte s tím dnešní číslo listu Jedinstvo (ze 7. července), kde je Plechanov v úvodníku nucen konstatovat nesporný fakt, že sověty (tj. eserů a menševici) si vyžádaly „čtrnáct dnů na rozmyšlenou“ a že převezmou-li moc sověty, „bude se to rovnat vítězství leninců“. „Jestliže se kadeti neřídí zásadou ‚čím hůř, tím líp‘...“ píše Plechanov, „budou si muset sami přiznat, že udělali“ (tím, že

odešli z vlády) „velkou chybu, protože tím usnadnili lenin-
novcům práci.“^[163]

Není to příznačné? Střední složky obviňují kadety, že usnadňují práci bolševikům, a bolševíky, že usnadňují práci kadetům!! Je snad tak těžké přijít na to, že nahradíme-li politické názvosloví třídním, vyjde nám pak z toho přání maloburžoazie, aby se třídní boj mezi proletariátem a buržoazií uklidnil? Že výsledkem budou maloburžoazní nářky na třídní boj proletariátu s buržoazií? Je snad tak těžké přijít na to, že žádní bolševici na světě by nedokázali „vyvolat“ ani jedno „lidové hnutí“, natož tři, kdyby proletariát nezaktivizovaly hluboké ekonomické a politické příčiny? Že žádní kadeti a monarchisté dohromady by nedokázali vyvolat žádné hnutí „zprava“, kdyby stejně hluboké příčiny nevyvolávaly kontrarevolučnost buržoazie jako třídy?

Kvůli hnutí z 20.—21. dubna jsme byli obviňováni my i kadeti z neústupnosti, z extremismu, ze zvyšování napětí, a šlo to tak daleko, že bolševici byli obviňováni (ač je to naprosto absurdní), že na Něvské stříleli, a když hnutí skončilo, psali tíž eseri a menševici ve svém společném oficiálním orgánu *Izvěstija*, že „lidové hnutí“ „smetlo imperialisty Miljukova aj.“^[223], tj. hnutí *vychvalovali!!* Není tohle příznačné? Nedokazuje to zvláště markantně, že maloburžoazie nechápe mechanismus, podstatu třídního boje mezi proletariátem a buržoazií?

Objektivní situace je takováto: Obrovská většina obyvatelstva v zemi je svým sociálním postavením a ještě víc svými názory maloburžoazní. Jenže v zemi vládne především prostřednictvím bank a prostřednictvím syndikátů velkokapitál. Náš městský proletariát je dostatečně vyspělý, aby šel vlastní cestou, ale není ještě schopen získat najednou na svou stranu většinu poloproletářů. Z tohoto základního třídního faktu vyplývají takové krize, jako byly ony tři, které jsme právě rozebrali, a stejně tak i jejich formy.

Formy krizí se mohou v budoucnu samozřejmě měnit, ale podstata věci zůstane stejná, například i tehdy, sejde-li se

v říjnu eserské Ústavodárné shromáždění. Eseři rolníkům slíbili 1. zrušit soukromé vlastnictví půdy, 2. předat půdu pracujícím, 3. konfiskovat statkářskou půdu a předat ji rolníkům bez úhrady. Tyto velké přeměny se rozhodně nedají provést, dokud nebudou podniknuta velmi energická revoluční opatření proti buržoazii, opatření, která se dají provést *jedině* tehdy, připojí-li se k proletariátu chudí rolníci, *jedině* tehdy, budou-li znárodněny banky a syndikáty.

Důvěřiví rolníci, kteří na nějakou dobu uvěřili, že těchto krásných věcí lze dosáhnout kompromisy s buržoazií, budou nutně zklamáni a... „nespokojeni“ (mírně řečeno) ostrým třídním bojem mezi proletariátem a buržoazií za opravdové uskutečnění eserských slibů. Tak tomu bylo, tak tomu bude.

Napsáno 7. (20.) července 1917

Podle rukopisu

Otištěno 19. července 1917

v časopisu Rabotnica, č. 7

K OTÁZCE, MAJÍ - LI SE BOLŠEVIČTÍ PŘEDÁCI DOSTAVIT K SOUDU¹⁴⁹

Podle soukromých rozhovorů jsou na tuto otázku dva názory.

Soudruzi, které ovlivnila „atmosféra sovětů“, bývají často pro to dostavit se k soudu.

Ti, co mají blíž k dělnickým masám, jsou viditelně proti.

Otázka je fakticky především hodnocením toho, co se běžně nazývá konstitučními iluzemi.

Budeme-li se domnívat, že v Rusku je a může být spravedlivá vláda, spravedlivý soud a že ke svolání Ústavodárného shromáždění pravděpodobně dojde, pak je možné dospět k závěru, že by se k soudu jít mělo.

Jenže takový názor je úplně mylný. Právě poslední události po 4. červenci zcela názorně ukázaly, že svolání Ústavodárného shromáždění není pravděpodobné (bez další revoluce) a že v Rusku ani spravedlivá vláda, ani spravedlivý soud není a být (dnes) nemůže.

Soud je orgán moci. Na to liberálové někdy zapomínají. Marxista na to zapomínat nesmí.

Ale kde je moc? Kdo má moc?

Vláda neexistuje. Mění se den ze dne. Nejedná.

Jedná vojenská diktatura. Je tedy směšné mluvit o „soudu“. Nejde o „soud“, ale o *epizodu občanské války*. A tohle právě ke své škodě nechtějí pochopit ti, kteří zastávají názor, že by se k soudu jít mělo.

Pereverzev a Alexinskij jako iniciátoři „aféry“!! Není to směšné mluvit tady o soudu? Není naivní myslet si, že nějaký soud může za takovýchto podmínek něco prozkoumat, zjistit a vyšetřit??

Moc má vojenská diktatura a bez další revoluce se tato moc může na určitou dobu jen upevnit, zvláště na dobu války.

„Neudělal jsem nic protizákonného. Soud je spravedlivý. Soud to přešetří. Soud bude veřejný. Lid to pochopí. Půjdu tam.“

Takové úvahy jsou až dětsky naivní. *Moc potřebuje* pronásledování internacionalistů, a ne soud. Zavřít je a držet je ve vězení — tohle potřebují páni Kerenští a spol. Tak tomu bylo (v Anglii a ve Francii) a tak tomu bude (v Rusku).

Ať internacionalisté pracují ilegálně podle svých sil, ale ať neprovedou tu hloupost, aby se dobrovolně dostavili k soudu!

*Napsáno 8. (21.) července 1917
Poprvé otištěno roku 1925 v časopisu
Proletarskaja revoljucija, č. 1*

Podle rukopisu

PŘIPRAVNÉ
MATERIÁLY

TEZE K PROHLÁŠENÍ PROZATÍMNÍ VLÁDY^[37]

Teze

1. Mír bez anexí = světová revoluce proti kapitálu.
2. Revize smlouvy = buď komedie, nebo světová revoluce proti kapitálu.
„přípravné kroky k dohodě se spojenci“.
- 2 a. Přikrášlování kapitalistů: „dohodové demokracie“: zastírání třídního boje.
3. Všechnu půdu *rolníkům* — to lze uskutečnit i bez revoluce proti kapitálu, prostřednictvím *bloku, spolenectví* kapitalistů s *bohatými* rolníky.
4. Všechnu půdu *pracujícím* — to nelze uskutečnit bez revoluce proti kapitálu.
5. Organizování výroby — buď podvod (a další obohacování kapitalistů), nebo utopie bez revoluce proti kapitálu.
6. „Ofenzíva“ — utopie bez obrovského revolučního entuziasmu mas, který se může zrodit jedině z veliké revoluce: proti kapitálu.

7. Odklon od sovětů,
zrazení sovětů,
přechod k
byrokracii:
„státní kontrola“, jsme *pro*. Ale *kým* prováděná?
Kdo kontroluje?
Úředníci?
Neb o sověty.
8. Ústavodárné shromáždění o půdě:
Už se opozdili.
9. Žádnou důvěru a žádnou podporu!
10. Ještě důrazněji: Vysvětlit *proletářskou* linii, oddělit ji
od *maloburžoazní*.
 $\Sigma\Sigma^*$ = *Vláda s maloburžoazními iluzemi a malo-*
buržoazním kompromisnictvím.

Napsáno nejdříve 4. (17.) května 1917
Poprvé otištěno roku 1925
v publikaci Leninskij sbornik IV

Podle rukopisu

* *Summa summarum* — celkový souhrn. *Čes. red.*

OSNOVA ZPRÁVY
O VÝSLEDKÁCH
VII. (DUBNOVÉ)
CELORUSKÉ
KONFERENCE SDDSR(b)
NA SCHŮZI PETROHRADSKÉ
ORGANIZACE
8. (21.) KVĚTNA 1917*

I

„Vítězství“! Odtud...
změť frází, nálad,
„opojení“...
„revoluční demokracie =
reakční demokracie...
(α) vláda (podpora
kapitalistů)...
(β) pro ofenzívu...
(γ) proti zabránění půdy
(δ) proti sbratřování

<p>„všichni jak děti“ (Zemlja i Volja č. 36 (6. V. 1917) [61] Verše Z jarních nálad <i>Ilji</i> <i>Iljina</i>: Všichni jak děti! Naráz v růžovém oparu je celý národ. Jako by nikdy nebyl mráz, jako by věčně vládlo jaro!</p>

Oddělení proletářské třídní li-
nie = vytvoření proletářské
strany v masovém měřítku...

Přestavba všech stran...

|| kapitalisté...

|| (trudovici) narodníci a menševici

||| proletářská strana

* Viz tento svazek, s. 66–69. *Red.*

č. 47 listu Social-demokrat z 13. X. 1915. Teze č. 8 až 11*.[92]

Kolísání maloburžoazie = podstata. Jenže maloburžoazie = desítky a desítky miliónů, „moře lidí“, spousta skupin a vrstev, podskupin a mezivrstev atd. atd. Proces *ultrazdlouhavý*...

I I

Červená nit *všech* rezolucí

(1) Válka: kapitalisté

revoluční obranáři (narodníci a menševici)...

proletáři-internacionalisté.

(2) Vztah k prozatímní vládě:

kapitalisté

styčná komise (narodníci a menševici)

proletáři-internacionalisté.

(3) *Agrární*

statkáři a kapitalisté

{ „nezabírat půdu“ (narodníci a menševici)
(v článku 4) *nevydělovat zemědělské námezdní dělníky*
nesměřovat k socialismu... (články 8 a 9)¹⁵⁰
proletáři-internacionalisté.

(4) Borgbjerg a *internacionála*

(+ 5) tři proudy: (α) prokapitalistický

(β) kolísající (narodníci a menševici)

(γ) proletářsko-internacionalistický

+ (6) Koaliční vláda

kapitalisté ve většině
narodníci a menševici
proletáři.

* Viz Sebrané spisy 27, Praha 1986, s. 67–70. *Red.*

- (7) Národnostní otázka }
 Finsko }
kapitalisté
menševici
 proletáři. }
- (8) Spojení s internacionalisty proti maloburžoaznímu obranářskému bloku...
- (9) Současná situace: vztah k socialismu
 (α) kapitalisté
 (β) menševici a narodníci (ne socialismus)
 (γ) proletáři.
- (10) Program strany. $\Sigma\Sigma$ o *imperialismu*
 o *státu*
 o *internacionále*^[94].

NB

- (11) směřovat k socialismu
- (12) sověty^[109] { rozvoj v místech }
 { brzdění v centru }

$\Sigma\Sigma =$ **nové volby**...
 ((V. o.!!))¹⁶¹

I I I

Nové podmínky:

- { (α) Nebývalá možnost legality...
 (β) Desítky miliónů před námi...
 (γ) Těsně před krachem nevídané síly
 (válka — a hlad) (*hlavní*)...

Inde*:

- Být tvrdý jako kámen, dodržovat proletářskou linii proti maloburžoaznímu kolísání — —
 — — Ovlivňovat masy *přesvědčováním*, „*vysvětlováním*“ —
 — — Přípravovat se na krach a na revoluci, která bude *tisíckrát silnější než únorová*.

* Tudiž. *Red.*

Kolisání maloburžoazie: { Trockij...
Larin a Binštok
Martov
Novaja žizň }

Masy: (Rolnický sjezd)

Starý kádr agitátorů + propagandistů + **organizátorů**
+ etc.??

Nové síly (nedostatek lidí):

(α) Velké schůze členů strany (jako tato).

(β) *Ždesateronásobit*

kolegia agitátorů + propagandistů + **organizátorů.**

Jak? *Nevím.* Ale rozhodně vím, že jinak *nemá ani smysl mluvit* o revoluci proletariátu.

(γ) Agitace ve skupinách — masová
(versus na mítincích).

(γ) Rovněž *organizace.*

(δ) Maximum marxismu = maximum populárnosti a prostoty („Umschlag“*).

(δ) Strana proletariátu a poloproletariátu = strana dělníků a chudých rolníků...

(δ) Maximum marxismu = (Umschlag) maximum populárnosti chudí rolníci.

Demagogie? Z té byli obviňováni všichni ve všech revolucích.

Právě marxismus je záruka...

*Napsáno nejdříve 6. (19.) května,
nejpozději 8. (21.) května 1917*

*Poprvé otištěno v roce 1925
v publikaci Leninskij sbornik IV*

Podle rukopisu

* „Přechod jednoho v druhé.“ *Red.*

OSNOVA REZOLUCE
O EKONOMICKÝCH
OPATŘENÍCH K BOJI PROTI
HOSPODÁŘSKÉMU
ROZVRATU

1. Krach dozrál.
2. Ani byrokratické, ani buržoazní řešení není možné.
3. Dělnická kontrola musí být, za prvé, skutečně *dělnická* ($\frac{3}{4}$ rozhodujících hlasů dělníci).
4. „ „ „ „ rozvinuta v řízení.
5. „ „ „ „ rozšířena na všechny finanční operace a daný finanční stav vůbec.
6. Záchrana před krachem rozhodně vyžaduje, aby revoluční opatření byla *zahájena vyvlastněním* největšího a velkého kapitálu.
7. Pokračováním musí být revoluční opatření, organizování **všeobecné pracovní povinnosti prostřednictvím dělnické milice**... (bezplatná služba dělníků v milici po osmi hodinách práce).
8. Převedení pracovních sil na těžbu uhlí, surovin a do do-pravy...

+ 6 bis Organizování výměny obilí za náradí, obuv a ošacení...

+ 9. Převedení pracovních sil z výroby bomb k užitečné výrobě.

+ **Úspora sil...**

+ Všeobecná pracovní povinnost musí vést k co největší a nejprísnejší úspore sil a práce.

*Napsáno nejdříve 25. května
(7. června) 1917*

Podle rukopisu

*Poprvé otištěno v roce 1925
v publikaci Leninskij sbornik IV*

N Á V R H R E Z O L U C E
Z P O R A D Y Z Á S T U P C Ů
O B V O D N Í C H V Ý B O R Ů
A V O J E N S K Ý C H J E D N O T E K
Z P E T R O H R A D U
S P O L U S E Z Á S T U P C I
Ú S T Ř E D N Í H O V Ý B O R U
A P E T R O H R A D S K É H O
V Ý B O R U
1 0 . (2 3 .) Č E R V N A 1 9 1 7

Po seznámení s usneseními sjezdu sovětů a jiných organizací — s usneseními uveřejněnými dnes v listě Izvěstija petrogradského sověta^[195, 144] a rovněž s usnesením ústředního výboru uveřejněným v Pravdě, že je nutné respektovat zákaz pořádat v průběhu tří dnů demonstrace^[73],

— po seznámení s těmito usneseními a po projednání situace

se porada usnáší:

Vzhledem k tomu, že sjezd sovětů a výkonný výbor Celoruského sovětu rolnických zástupců prohlásily ve své výzvě výslovně:

„Je nám známo, že vaší akce chtějí zneužít zakuklení kontrarevolucionáři“^[130, 188]

— vzhledem k tomu musíme konstatovat, že jsme si představovali kontrarevoluci slabší, protože to, co je známo sjezdu sovětů, nám dosud známo není;

— že boj proti kontrarevoluci je ještě naléhavější a stává se proto také aktuálnější;

— že usnesení ústředního výboru o respektování vý-

slovného zákazu pořádat v průběhu tří dnů demonstrace je
správné;

— že je nutné...*

Napsáno 10. (23.) června 1917

Poprvé otištěno v roce 1959

v publikaci Leninskij sbornik XXXVI

Podle rukopisu

* Zde rukopis končí. *Red.*

Plno frází o revoluci a pozastavení (= potlačení)
 revoluce narodniky a menševiky

„Nová“ vláda:

(1) Vylukáři...		Ofenzíva (ve jménu míru bez anexí).
(2) ...Prodlužovači vraždění...		Tajné smlouvy (a mír bez anexí).
(3) ...Zachránci statká- řů...		Finsko (a mír bez anexí — a demokracie).

Průtahy s půdou (viz rolnický sovět a porada členů Státní dumy^[206] versus Hlavní pozemkový výbor^[36]).

Vylukáři (a štvání proti dělníkům).

Šlisselburg a Kronštadt — poštovní a telegrafní zaměstnanci (ministři uklidňování nebo ministři potlačování revoluce? ministři posílání uklidňovat?)

Tereščenko + Šingarjov + Lvov a spol. = muži činu...
 Kerenskij = ministr revoluční teatrálnosti...

Hospodářský rozvrat a katastrofa (a sliby).

Blok menševiků + narodníků
(eserů) + Jedinstvo...
Blok maloburžoazie s velkobur-
žoazií *proti* dělníkům...

*Napsáno v první polovině
června 1917
Poprvé otištěno v roce 1925
v publikaci Leninskij sbornik IV*

Podle rukopisu

SEZNAM
DOSUD NENALEZENÝCH
LENINOVÝCH PRACÍ

POZNÁMKY

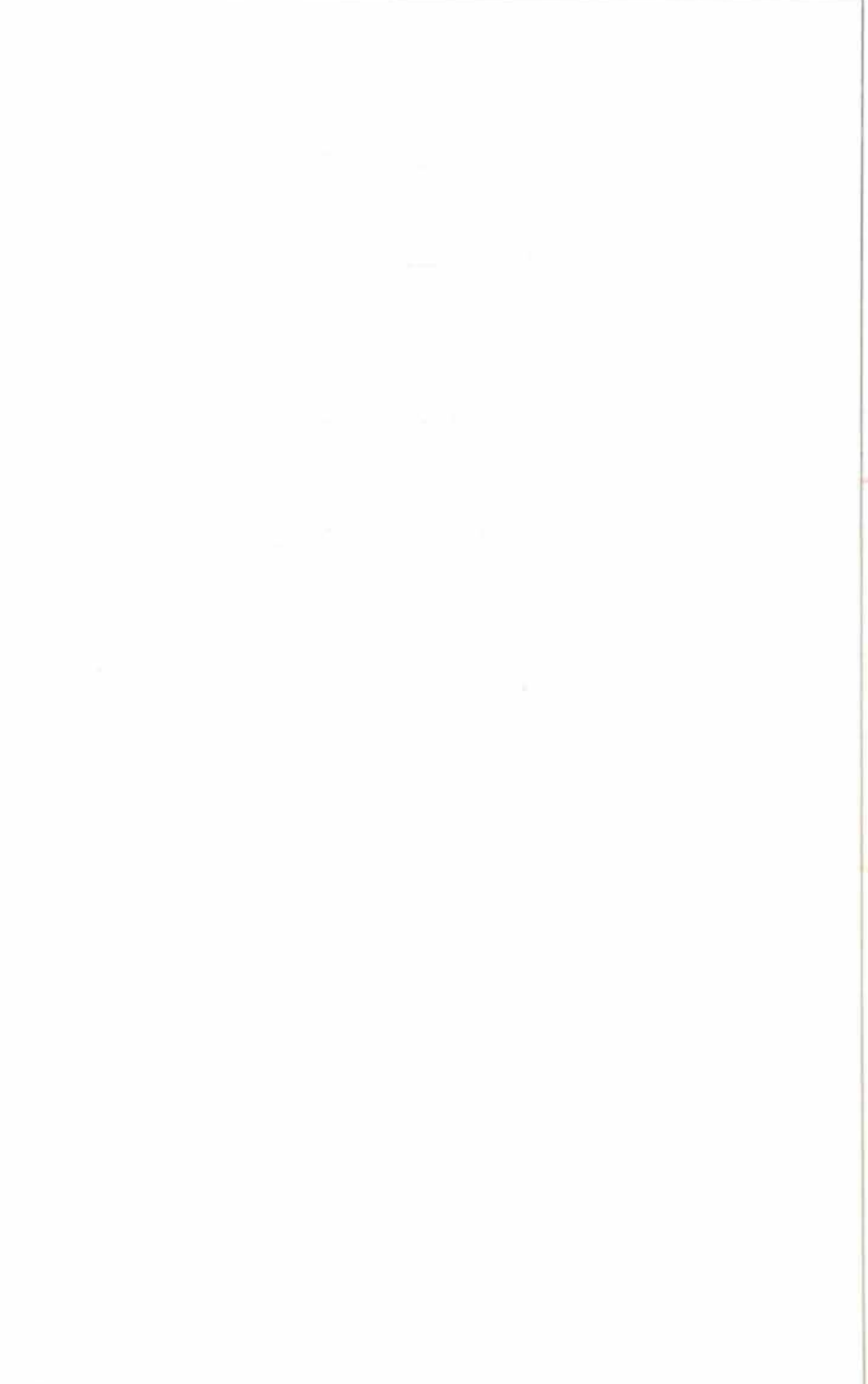

REJSTŘÍKY

ŽIVOTOPISNÁ DATA

SEZNAM DOSUD NENALEZENÝCH LENINOVÝCH PRACÍ

(Květen—červenec 1917)

REFERÁT O AGRÁRNÍ OTÁZCE NA CELORUSKÉ KONFERENCI FRONTOVÝCH A TÝLOVÝCH VOJENSKÝCH ORGANIZACÍ SDDSR (b)

Referát o agrární otázce přednesl Lenin na konferenci mezi 20. a 23. červnem (3. a 6. červencem) 1917. Informace o referátu jsou v programu konference (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 306) a zmiňuje se o něm i M. S. Kedrov ve vzpomínkách na konferenci: „Soudruh Lenin měl na konferenci ještě jeden referát, který byl věnován agrární otázce. Ani v bulletinech celoruské konference, ani v jiné literatuře však o něm není bohužel žádná zmínka“ (Proletarskaja revoljucija, 1927, č. 6, s. 228).

SEZNAM PRACÍ A PUBLIKACÍ,
NA JEJICHŽ REDIGOVÁNÍ
SE V. I. LENIN PODÍLEL

LIST PRAVDA

Č. 46—94, 15. (2.) května—12. července (29. června) 1917

Č. 99, 18. (5.) července 1917

N. K. KRUPSKÁ, EPIZODA Z DĚJIN
SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ
DĚLNICKÉ STRANY RUSKA

Článek napsala N. K. Krupská v souvislosti se štvavou kampaní rozpoutanou buržoazním a maloburžoazním tiskem proti Leninovi a dalším bolševikům, kteří se ze Švýcarska vrátili do Ruska přes Německo. Článek byl uveřejněn v 21. čísle listu Soldatskaja pravda 26. (13.) května 1917 bez podpisu. Lenin článek zredigoval a provedl v něm opravy a doplňky; napsal rovněž velkou vsuvku, která je v tomto svazku zařazena na s. 91.

V Ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uschován rukopis N. K. Krupské s opravami a doplňky V. I. Lenina.

R. RASKOLNIKOV,
KRONŠTADTSKÉ ZÁLEŽITOSTI

Lenin redigoval článek F. F. Raskolnikova (R. Raskolnikova) 18. (31.) května 1917. Raskolnikov o tom píše toto: „Vladimír Iljič si osobně článkuček pozorně přečetl, provedl v něm několik oprav a přidal ho k těm, které měly jít do tisku“ (F. F. Raskolnikov, Kronštadt i Pítěr v 1917 godu, Moskva—Leningrad 1925, s. 71). Článek byl uveřejněn v Pravdě č. 63 z 3. června (21. května) 1917.

NÁVRH REZOLUCE, KTEROU NAPSALA
A. M. KOLLONTAJOVÁ A SCHVÁLIL
IX. SJEZD SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ
STRANY FINSKA

V. I. Lenin redigoval návrh rezoluce, kterou napsala A. M. Kollontajová a předložila ji IX. sjezdu Sociálně demokratické strany Finska, konaném v Helsingforsu 15.—18. června 1917. Kromě jiných otázek projednal sjezd i vztah finské sociální demokracie k II. internacionále. V návrhu rezoluce se mluvilo o vystoupení Sociálně demokratické strany Finska z II. internacionály a o připojení této strany k zimmerwaldské levici. Informace o tom jsou ve vzpomínkách A. M. Kollontajové (viz časopis Krasnoarmějec, 1946, č. 9, s. 4—5).

MATERIÁLY K REVIZI
PROGRAMU STRANY
Petrohrad 1917

Brožura vyšla v první polovině června 1917 za redakce N. Lenina a s jeho předmlouvou. V předmluvě k brožuře Lenin napsal: „Ústřední výbor Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (bolševiků) uložil níže podepsanému, aby okamžitě uveřejnil materiály k revizi programu strany, které už má ústřední výbor k dispozici... Uveřejňované materiály doplňuji jenom velmi stručnými poznámkami...“ (tento svazek, s. 155).

SEZNAM PRACÍ, JEJICHŽ AUTOREM BYL PRAVDĚPODOBŇĚ V. I. LENIN

K DĚLNÍKŮM VYBORSKÉHO OBVODU A VYBORŠTÍ SOUDRUZI!

Provolání K dělníkům vyborského obvodu a Vyborští soudruzi! byla uveřejněna v 72. a 73. čísle listu Pravda 16. (3.) a 17. (4.) června 1917. Obsahují výzvu k aktivní účasti v kampani před volbami do petrohradských obvodních dum.

Obsahově oba dokumenty bezprostředně navazují na Leninovy články Zapomněli na to hlavní (Municipální platforma strany proletariátu), Strana proletariátu ve volbách do obvodních dum, Strany ve volbách do petrohradských obvodních dum, Dva nedostatky (viz tento svazek, s. 42–45, 86–88, 206–209, 210). O Leninově autorství svědčí i to, že když komise pro studium dějin strany při ÚV VKS(b) v roce 1928 Pravdu přetiskla, bylo první provolání označeno za Leninovo (viz Pravda č. 1–227, 1917. Úplný text pod společnou redakcí K. S. Jeremejeva, M. S. Olminského, M. A. Saveljeva a M. I. Uljanovové. Sešit 4, č. 70–100, Leningrad 1928, s. 25). Druhé provolání je přímým pokračováním prvního. Proto se dá předpokládat, že Lenin je autorem obou dokumentů.

ČERVENCOVÉ DNY

Článek Červencové dny byl vzhledem k obsahu napsán ihned po červencových událostech v Petrohradě. Obsahuje analýzu situace po červencové demonstraci a vyjadřuje hluboké přesvědčení o vítězství socialistické revoluce v Rusku. Protože redakce Pravdy byla zdemolována, vyšel článek Červencové dny společně se statí Tři krize, která s ním úzce souvisí (viz tento svazek, s. 444–448), v 7. čísle orgánu ústředního výboru strany bolševiků v časopise Rabotnica 19. července 1917. Dva dny poté — 21. července (3. srpna) — byly oba články otištěny v 7. čísle kronšadtského listu Proletarskoje dělo, v jediném bolševickém orgánu, který po červencových událostech vycházel. V červenci 1919 — při druhém výročí střelby za červencové demonstrace — byl článek Červencové dny uveřejněn v 160. čísle listu Petrogradskaja pravda a Lenin byl označen za jeho autora.

O úzké souvislosti tohoto článku se statí Tři krize svědčí tento citát: „Naším úkolem jako marxistů a jako rádců proletariátu z hlediska zkušeností jeho hnutí v mnoha zemích... je střízlivěji přihlížet k objektivní situaci dokonce i ve chvílích velmi a velmi kritických. Poučení z takového střízlivého pohledu zachycuje článek Tři krize a v návaznosti na něj i tento článek“ (Rabotnica č. 7, 19. července 1917, s. 6).

POZNÁMKY

¹ Jde o masová shromáždění a demonstrace petrohradských dělníků a vojáků, které vyvolala nóta ministra zahraničí P. N. Miljukova z 18. dubna (1. května) 1917, adresovaná vládám států Dohody (Anglie a Francie). Obsahovala ujištění, že prozatímní vláda bude dodržovat všechny smlouvy carské vlády a povede válku až k vítěznému konci. 20. dubna (3. května) se Petrohrad seznámil s textem Miljukovovy nóty. Pobouření dělníci a vojáci vyšli do petrohradských ulic s hesly Pryč s válkou!, Pryč s Miljukovem!, Pryč s Gučkovem!, Všechnu moc sovětům! Vyvrcholením hnutí byl 21. duben (4. květen), kdy na výzvu bolševiků zastavilo práci více než 100 000 dělníků a demonstrovalo za uzavření demokratického míru.

Buržoazní síly uspořádaly jako protiaksi demonstraci na obranu prozatímní vlády. Na několika místech došlo k potyčkám a k přestřelce mezi nepřátelskými politickými tábory.

Protestní shromáždění a demonstrace proti imperialistické politice prozatímní vlády probíhaly v Moskvě, na Urale, na Ukrajině a v dalších oblastech země.

Dubnová demonstrace vyústila v politickou krizi: z prozatímní vlády museli odejít dva ministři — Miljukov a Gučkov; 5. (18.) května byla utvořena první koaliční prozatímní vláda.

Lenin hodnotil dubnové události jako „něco mnohem většího než demonstrace a menšího než revoluce“, jako „výbuch revoluce a kontrarevoluce *zároveň*“ (viz tento svazek, s. 446). Upozorňoval, že tyto krize se budou v budoucnu nutně opakovat, protože jejich příčiny nebyly odstraněny.

Dubnová demonstrace měla velký význam pro politickou výchovu mas, byla projevem vzrůstající nedůvěry dělníků a vojáků ke kontrarevoluční prozatímní vládě a jejím maloburžoazním obhájcům — menševikům a eserům — a urychlila proces přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou. — 21

² *Prozatímní vláda* byla ustavena 2. (15.) března 1917 po dohodě prozatímního výboru Státní dumy s eserskými a menševickými vůdci výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. Členy vlády se stali kníže G. J. Lvov (předseda

radu ministrů a ministr vnitra), vůdce kadetů P. N. Miljukov (ministr zahraničí), vůdce okřabristů A. I. Gučkov (ministr vojenství a přechodně i námořnictva), trudovik A. F. Kerenskij (ministr spravedlnosti) a další představitelé velkoburžoazie a statkářů. — 21

- ³ *Uklidňující prohlášení* — taktó označuje Lenin Sdělení prozatímní vlády, uveřejněné v ústředních listech 22. dubna (5. května) jež 1917, „vysvětlovalo“ nótu ministra zahraničí P. N. Miljukova z 18. dubna (1. května) 1917. Ve Sdělení se uvádělo, že Miljukovova nóta za rozhodující vítězství nad nepřáteli považuje dosažení cílů vyjádřených v deklaraci prozatímní vlády, jež byla schválena 27. března (9. dubna) a obsahovala vzhledem k nátlaku revolučních mas sliby o změně charakteru války a o koncepci trvalého míru na základě sebeurčení národů.

Tímto „vysvětlením“ chtěla prozatímní vláda, postrašená dubnovou demonstrací dělníků a vojáků, zamaskovat imperialistický charakter Miljukovovy nóty a uklidnit pobouřené masy.

Výkonný výbor petrohradského sovětu, který dočasně plnil funkci celoruského sovětu, 21. dubna (4. května) Sdělení prozatímní vlády projednal a většinou 34 hlasů proti 19 (bolševici a menševici-internacionalisté) prohlásil vysvětlení vlády za uspokojivé a doporučil považovat incident za skončený. V důsledku toho Pravda v č. 38 z 22. dubna (5. května) napsala, že oportunistická většina petrohradského sovětu svým rozhodnutím vyzvala dělníky a vojáky, aby i nadále důvěřovali vládě kapitalistických utlačovatelů, která se pracujícím zřejmě vysmívá. — 21

- ⁴ *Výkonný výbor petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců* vznikl v prvních dnech únorové revoluce. Volby do sovětu začaly spontánně, nejdříve v jednotlivých továrnách a závodech, potom se během několika dnů rozšířily do všech podniků. 27. února (12. března), ještě před prvním zasedáním sovětu, se menševicko-likvidátoři K. A. Gvozděv, B. O. Bogdanov a členové Státní dumy N. S. Čcheidze, M. I. Skobelev aj. prohlásili za prozatímní výkonný výbor sovětu, aby si udrželi vedoucí postavení. Na prvním zasedání sovětu téhož dne večer bylo ustaveno předsednictvo sovětu (Čcheidze, Kerenskij a Skobelev).

Sověť se prohlásil za orgán dělnických a vojenských zástupců a až do I. sjezdu sovětů (červen 1917) byl prakticky celoruským ústředním orgánem.

Přestože se vedení sovětu zmocnili kompromisníci, pod vlivem revolučních dělníků a vojáků sověť prosadil řadu revolučních

opatření: nařídil zatknout představitele staré moci a propustil politické vězně. 1. (14.) března vydal sovět Rozkaz č. 1 posádce petrohradského vojenského okruhu, který sehrál velkou úlohu při zrevolucionování armády.

Sovět měl ve svých rukou prakticky všechnu moc. Avšak v rozhodující chvíli, v noci na 2. (15.) března, ji kompromisníci z výkonného výboru sovětu dobrovolně postoupili buržoazii a přistoupili na to, aby prozatímní vládu ovládli představitelé buržoazie a statkářů. Protože většinu ve výkonném výboru petrohradského sovětu měli zástupci esersko-menševického obranářského bloku, prosazoval sovět kompromisnickou politiku, podporoval kontrarevoluční prozatímní vládu a pomáhal buržoazně statkářským stranám oklamat revoluční masy. — 21

- ⁶ Lenin má na mysli jednání výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců s představiteli kontrarevoluční prozatímní vlády o vytvoření koaliční vlády.

Když prozatímní vláda zjistila, že po dubnových událostech je od lidových mas politicky naprosto izolována, uveřejnila 26. dubna (9. května) 1917 prohlášení O koaliční vládě (Vysvětlení prozatímní vlády), v němž slibovala, že bude znovu všemožně usilovat o zvýšení své reprezentativnosti zapojením „aktivních tvůrčích sil země“. 28. dubna (11. května) byl uveřejněn dopis ministerského předsedy G. J. Lvova předsedovi výkonného výboru petrohradského sovětu N. S. Čcheidzemu, věnovaný přímo otázkám koaliční vlády s účastí oportunistických vůdců sovětu. 28. dubna (11. května) se tato otázka projednávala na zasedání výkonného výboru a byla zamítnuta většinou jednoho hlasu (23 proti 22 při dvou abstencích). 1. (14.) května byla otázka koaliční vlády projednávána znovu a byla schválena většinou 44 hlasů trudoviků, lidových socialistů, eserů a menševiků proti 19 hlasům bolševiků a menševiků-internacionalistů při dvou abstencích eserů. Menševici, kteří v roce 1905 odmítali účast sociálních demokratů v revoluční vládě, se teď rozhodli vstoupit do kontrarevoluční vlády. — 21

- ⁶ *Rabočaja gazeta* — deník menševiků; vycházel v Petrohradě od 7. (20.) března do 30. listopadu (13. prosince) 1917. Od 30. srpna (12. září) byl orgánem menševického ústředního výboru. List podporoval buržoazní prozatímní vládu a bojoval proti bolševické straně a proti V. I. Leninovi. Říjnovou revoluci a nastolení sovětské moci přijal nepřátelsky. — 24

- ⁷ *Kadeti* — členové Konstitučně demokratické strany, hlavní strany

liberálně monarchistické buržoazie v Rusku. Kadetská strana vznikla v říjnu roku 1905; tvořili ji představitelé buržoazie, činitelé zemstev z řad statkářů a příslušníci buržoazní inteligence. Významnými činiteli kadetů byli P. N. Miljukov, S. A. Muromcev, V. A. Maklakov, A. I. Šingarjov, P. B. Struve, F. I. Rodičev aj. Později se z kadetů stala strana imperialistické buržoazie. Za první světové války kadeti aktivně podporovali expanzivní zahraniční politiku carské vlády. V únorové revoluci se snažili zachránit monarchii. V buržoazní prozatímní vládě, kde měli vedoucí postavení, prosazovali protilidovou, kontrarevoluční politiku, vyhovující zájmům amerických, britských a francouzských imperialistů. Po Říjnové revoluci se stali nesmiřitelnými nepřáteli sovětské moci a zúčastnili se všech ozbrojených kontrarevolučních akcí a intervenčních tažení. Po porážce interventů a bělogvardějců pokračovali ve své protisovětské kontrarevoluční činnosti v emigraci. — 24

- ⁸ V 9. článku programu SDDSR, schváleném na II. sjezdu strany v roce 1903, se praví: „Právo na sebeurčení pro všechny národy států“ (KSSS v rezolucích a usneseníh sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 33).

V roce 1917, při práci na revizi zastaralé části programu strany, navrhl Lenin rozšíření 9. článku starého programu (viz tento svazek, s. 172). — 25

- ⁹ *Organizační výbor* byl vytvořen v lednu 1912 na srpnové konferenci likvidátorů. Za první světové války zastával sociálšovinistické stanovisko, schvaloval válku vedenou carismem a propagoval nacionalistické ideje. Vydával časopis *Naša zarja* a po jeho zastavení *Naše dělo*, později *Dělo*, a listy *Rabočeje utro*, později *Utro*. Organizační výbor fungoval do voleb ústředního výboru menševické strany v srpnu 1917. Kromě organizačního výboru, který působil v Rusku, existoval zahraniční sekretariát organizačního výboru, který měl pět tajemníků (P. B. Axelrod, I. S. Astrov-Poves, J. O. Martov, A. S. Martynov a S. J. Semkovskij) a zastával stanovisko blízké centrismu. Internacionalistickými frázemi maskoval podporu ruských sociálšovinistů. Zahraniční sekretariát organizačního výboru vydával svůj orgán — list *Izvěstija zagraničnogo sekretariata organizacionnogo komiteta Rossijskoj social-demokratičeskoj rabočej partii*, který vycházel od února 1915 do března 1917 v Ženevě. — 25

- ¹⁰ *Biržovka* [Birževyje vědomosti] — buržoazní list založený v roce 1880 pro komerční účely. Vycházel v Petrohradu zprvu třikrát,

později čtyřikrát týdně a posléze jako deník. Od listopadu 1902 vycházel dokonce dvakrát denně — ráno a večer. Pro bezpáteřnost, prodejnost a bezzásadovost se přezdívka listu „biržovka“ stala hanlivým označením. Po únorové buržoazně demokratické revoluci vedl list štvavou kampaň proti bolševické straně a V. I. Leninovi. Koncem října 1917 byly Birževyje vědomosti vojenským revolučním výborem při petrohradském sovětu zastaveny. — 26

- ¹¹ Zmíněná rezoluce o národnostní otázce byla schválena na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR(b). Jejím autorem byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 298—299 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 466—467).

VII. (dubnová) celoruská konference SDDSR(b) byla svolána na základě usnesení ústředního výboru SDDSR(b) schváleného mezi 4. a 8. (17. a 21.) dubnem; konala se v Petrohradu 24.—29. dubna (7.—12. května) 1917. Byla to první konference strany v legálních podmínkách.

Celoruské konferenci předcházely konference místních organizací; ještě před jejím zahájením začalo mnoho organizací oznamovat, že se připojují k Leninově platformě.

Na konferenci bylo přítomno 131 delegátů s rozhodujícím hlasem a 18 delegátů s hlasem poradním, zastupujících 78 organizací strany. Úplností svého zastoupení a politickými a organizačními úkoly mohla konference plnit a plnila práci sjezdu strany; vypracovala politickou linii pro celou stranu a ustavila řídicí stranická ústředí.

Na programu konference byly tyto otázky: současná situace (válka a prozatímní vláda aj.), konference o uzavření míru, stanovisko k sovětům dělnických a vojenských zástupců, revize programu strany, situace v internacionále a úkoly strany, spojení sociálně demokratických internacionalistických organizací, agrární otázka, národnostní otázka, Ústavodárné shromáždění, organizační otázky, zprávy z oblastí, volby do ústředního výboru.

Lenin zahájil konferenci krátkým uvítacím projevem; byl zvolen do předsednictva a řídil celé jednání konference.

Konference vyslechla zprávy o situaci v místních organizacích a o jejich činnosti. Vyplynulo z nich, že značná část místních organizací si udržela naprostou samostatnost a pracovala v duchu Leninových Dubnových tezí. Po vystoupení z ilegality vytvořily některé organizace společné výbory s menševiky, i když se s nimi zcela nespojovaly.

Konference odhalila a odmítla pravicově kapitulantskou linii

Kameněva, který přednesl koreferát k současné situaci jako představitel opoziční protileninské skupiny. Kameněv a Rykov se snažili postavit proti Leninově orientaci na socialistickou revoluci oportunistické hodnocení revoluce a jejích perspektiv. Kameněv odmítl možnost a nutnost přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou a navrhol omezit se na kontrolu buržoazní prozatímní vlády, prováděnou menševicko-eserskými sověty. Konference schválila Leninovu rezoluci o současné situaci.

V referátu o revizi programu strany Lenin stanovil, v jakém směru má programová komise utvořená na konferenci přepracovat program z roku 1903.

Při projednávání národnostní otázky vystoupil Pjatakov proti Leninovu heslu práva národů na sebeurčení až do oddělení a vytvoření samostatných států. Při obhajobě své rezoluce o národnostní otázce Lenin dokázal, že jedině toto právo zajišťuje naprostou solidaritu dělníků a všech pracujících různých národností; přitom otázku účelnosti oddělení musí strana „proletariátu rozhodnout v každém jednotlivém případě... z hlediska zájmů celého společenského vývoje a z hlediska zájmů třídního boje proletariátu za socialismus“ (Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 446–447).

K otázce „Situace v internacionále a úkoly SDDSR(b)“ bylo přijato usnesení, v němž se na Zinovjevův návrh uvádělo, že strana boleševiků zůstává v zimmerwaldském sdružení, bude v něm obhajovat taktiku zimmerwaldské levice a zúčastní se třetí zimmerwaldské konference. Lenin s tímto usnesením nesouhlasil, protože se domníval, že zůstávat nadále v zimmerwaldském sdružení znamená brzdit a protahovat založení III., komunistické internacionály. Řekl, že další průběh událostí napraví chybu, které se konference dopustila, a že rozhodnutí, které po konferenci učinil ÚV strany, „chybu částečně napravilo“ (Sebrané spisy 31, Praha 1986, s. 212). ÚV se usnesl poslat delegáta na svolávanou zimmerwaldskou konferenci s pověřením, aby ji ihned opustil a vystoupil z zimmerwaldského sdružení, jestliže se „konference vysloví pro jakékoli sblížení nebo společné projednávání problémů se sociálšovinisty“ (tento svazek, s. 84).

Konference zvolila ÚV strany v čele s V. I. Leninem.

Historický význam VII. (dubnové) konference je v tom, že schválila Leninův program přechodu k druhé etapě revoluce v Rusku, předložila plán boje na přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou a vytyčila požadavek, aby všechnu moc převzaly sověty. Pod tímto heslem bolševici připravovali masu k proletářské revoluci. — 26

¹² *Sjezd delegátů z fronty s představiteli výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a prozatímní vlády* se konal 24. dubna—4. května (7.—17. května) 1917 v Petrohradu. Na sjezdu byly projednány otázky války a míru, sbratřování vojáků na frontě, postoj k prozatímní vládě, situace v dopravě, zásobování armády střelivem a výstrojí, problematika zemědělství a zásobování atd. Zahraniční a vnitřní politiku prozatímní vlády obhajoval Gučkov, Miljukov, Kerenskij, Cereteli aj. Předseda výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců Čcheidze ve svém projevu vyzýval k podpoře prozatímní vlády i její snahy pokračovat ve válce a vystoupil na obhajobu takzvané půjčky svobody.

Jednání sjezdu se účastnili bolševici, kteří odhalovali imperialistickou politiku prozatímní vlády a kompromisnictví esersko-menševických vůdců petrohradského sovětu.

Převážná většina delegátů zaujímala obranářské stanovisko a schválila rezoluci podporující esersko-menševický blok i rozhodnutí petrohradského sovětu o účasti „socialistů“ v koaliční vládě. — 28

¹³ *Pravda* — legální bolševický deník; vycházel v Petrohradu od 22. dubna (5. května) 1912.

Pravdu ideově vedl Lenin; téměř denně do ní psal, dával pokyny redakci a usiloval o bojový, revoluční charakter listu.

V redakci Pravdy se soustřeďovala značná část organizační práce strany. Konaly se tu schůzky se zástupci místních stranických buněk, přicházely sem zprávy o stranické práci v továrnách a na závodech, odtud se předávaly stranické směrnice ústředního výboru a petrohradského výboru strany.

Pravda byla vystavena neustálé policejní perzekuci. 8. (21.) července 1914 byla zastavena.

Vydávání tohoto listu bylo znovu obnoveno po únorové revoluci 1917. Počínaje 5. (18.) březnem 1917 začal vycházet jako orgán ústředního výboru a petrohradského výboru SDDSR.

Po návratu do Petrohradu se Lenin stal členem redakce a Pravda začala proboujovat Leninovu myšlenku přerůstání buržoazně demokratické revoluce v revoluci socialistickou.

V červenci až říjnu 1917 byla Pravda pronásledována prozatímní vládou, několikrát změnila svůj název a vycházela jako Listok pravdy, Proletarij, Rabočij a Rabočij puť. Po vítězství Říjnové revoluce, od 27. října (9. listopadu) 1917, začal tento ústřední orgán strany vycházet pod svým původním názvem Pravda.

Pravda zaujímá významné místo v dějinách bolševického tisku. Generace pokrokových dělníků vychovaných Pravdou sehrála významnou úlohu za Říjnové revoluce a při budování socialismu. Byla prvním legálním masovým dělnickým listem a znamenala novou etapu ve vývoji tisku dělnické třídy Ruska i mezinárodního proletariátu. Od roku 1914 se stal den, kdy vyšlo první číslo Pravdy, svátkem dělnického tisku.

Lenin hodnotil list ve svých pracích Výsledky půlroční práce, Dělníci a Pravda, Dělnická třída a dělnický tisk, Zpráva ÚV SDDSR a směrnice delegaci ÚV na bruselské poradě, K výsledkům Dne dělnického tisku, K desátému výročí Pravdy (viz Sebrané spisy 21, Praha 1985, s. 456—472; sv. 22, s. 92—94; sv. 25, s. 246 až 253, 379—421, 434—442; Spisy 33, Praha 1955, s. 346—350) aj.
— 28

- ¹⁴ 26. dubna (9. května) se esersko-menševický výkonný výbor petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců na základě výzvy dánského sociálšovinisty Borgbjerga usnesl, že se iniciativně ujme svolání mezinárodní socialistické konference. Na konferenci byli pozváni jak sociálšovinisté, tak revoluční internacionalisté. Borgbjerg označil za cíl konference vypracování podmínek budoucího míru. Na dubnové konferenci Lenin odhalil Borgbjergovo spojení s německými socialisty a jeho jednání hodnotil jako „naprosto reálný politický krok německého imperialismu“ (Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 391).

30. dubna (13. května) na zasedání petrohradského sovětu schválila kompromisnická většina proti hlasům bolševických delegátů rezoluci výkonného výboru o svolání konference všech socialistických stran. V této souvislosti schválil petrohradský sověť provolání K socialistům všech zemí a K armádě; obě byla uveřejněna v novinách 2. (15.) května 1917.

Eseři a menševici v nich sice odsuzovali světovou válku jako největší zločin a obvinili z něj imperialisty všech zemí, zároveň však tvrdili, že válka vedená Ruskem přestala být imperialistická, a vyzývali vojáky, aby hájili revoluci a aby se na frontě neomezovali jen na obranné akce, ale aby taky útočili, zastrášovali vojáky líčením škodlivého vlivu sbratřování s vojáky císařského Německa apod. V těchto dokumentech obhajoval obranářský blok anexionistickou podstatu zahraniční politiky kontrarevoluční prozatímní vlády a tvrdil, že prosazuje mír bez anexí a kontribucí a uznává zásadu sebeurčení národů.

O konferenci viz poznámku 37. — 31

- ¹⁵ Termínem *narodníci* Lenin označoval tři maloburžoazní strany narodnického typu: trudoviky, socialisty-revolucionáře a „lidové socialisty“ (viz tento svazek, s. 207). — 34
- ¹⁶ *Reč* — deník, ústřední orgán kadetské strany. Vycházel v Petrohradu od 23. února (8. března) 1906. Jeho faktickými redaktory byli P. N. Miljukov a I. V. Gessen, jejich nejbližšími spolupracovníky M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve a další. List byl zastaven 26. října (8. listopadu) 1917 vojenským revolučním výborem při petrohradském sovětu. Do srpna 1918 však vycházel dále pod různými názvy jako Naša reč, Svobodnaja reč, Věk, Novaja reč, Naš věk. — 37
- ¹⁷ *Socialisté-revolucionáři* (eseři) — maloburžoazní strana v Rusku. Vznikla na přelomu let 1901 a 1902 sloučením různých narodnických skupin a kroužků (Svaz socialistů-revolucionářů, Strana socialistů-revolucionářů aj.). Názory eserů byly eklektickou směsicí narodnických a revizionistických idejí. Jak řekl Lenin, eseři se pokoušeli „trhliny v narodnické ideologii vyspravit záplatami módní oportunistické ‚kritiky‘ marxismu“ (Sebrané spisy 11, Praha 1982, s. 308). Za první světové války se dostala většina eserů na pozice sociálšovinismu.
- Po únorové revoluci 1917 byli eseři s menševiky hlavní oporou kontrarevoluční buržoazně statkářské prozatímní vlády. Předáci strany (Kerenskij, Avkseňčev, Černov) se stali členy vlády. Eferská strana odmítla podpořit rolnický požadavek likvidace statkářského pozemkového vlastnictví a prosazovala naopak jeho zachování; eserští ministři prozatímní vlády vysílali trestné výpravy proti rolníkům, kteří zabírali statkářskou půdu.
- Koncem listopadu 1917 vytvořilo levé křídlo eserů samostatnou stranu levých eserů. Ve snaze udržet si vliv na rolnictvo uznali leví eseři formálně sovětskou moc a uzavřeli s bolševiky dohodu. Brzy však začali proti sovětské moci bojovat.
- V letech cizí vojenské intervence a občanské války vyvíjeli eseři podvatrnou činnost: aktivně podporovali interventy a bělogvardějce, účastnili se kontrarevolučních spiknutí a organizovali teroristické útoky proti představitelům sovětského státu a komunistické strany. Po skončení občanské války pokračovali v nepřátelské činnosti proti sovětskému státu doma i v táboře bělogvardějské emigrace. — 37
- ¹⁸ *Izvěstija petrogradského sověta rabočich i soldatskich deputatov* — deník; jeho první číslo vyšlo 28. února (13. března) 1917.

Když byl na I. celoruském sjezdu sovětů utvořen ústřední výkonný výbor sovětů dělnických a vojenských zástupců, stal se list jeho orgánem a od 1. (14.) srpna (od č. 132) vycházel pod názvem *Izvěstija centralnogo ispolnitělnogo komiteta i petrogradskogo sověta rabočich i soldatskich deputatov* a od 29. září (12. října) (od č. 184) pod názvem *Izvěstija centralnogo ispolnitělnogo komiteta sovětov rabočich i soldatskich deputatov*. Po celou dobu byl list v rukou menševiků a eserů a vedl ostrý boj proti bolševické straně.

Po II. celoruském sjezdu sovětů byla redakce *Izvěstij* vyměněna a list se stal oficiálním orgánem sovětské moci; byly v něm uveřejněny první nejdůležitější dokumenty sovětské vlády a Leninovy články a projevy. V březnu 1918 bylo vydávání *Izvěstij* přeneseno do Moskvy. Když v prosinci 1922 vznikl Svaz sovětských socialistických republik, stal se list orgánem ústředního výkonného výboru SSSR a celoruského ústředního výkonného výboru. Usnesením předsednictva Nejvyššího sovětu SSSR z 24. ledna 1938 byl list reorganizován a od 26. ledna 1938 až dodnes vychází pod názvem *Izvěstija sovětov deputatov trudaščichsja*. — 37

- ¹⁹ Tento dokument je nedokončenou Leninovou odpovědí na dopis vojenského výboru 8. jízdní dělostřelecké baterie petrohradskému výboru. Dopis je datován 24. dubna (7. května) 1917, vztahuje se tedy k době, kdy buržoazní a po něm i maloburžoazní tisk rozpouštěl pomlouvačnou kampaň proti Leninovi a dalším členům bolševické strany, kteří se vrátili ze Švýcarska do Ruska přes německé území.

Vojáci ve svém dopise psali: „Vzhledem k tomu, že mezi vojáky baterie dochází k mnoha dohadům ohledně Lenina, prosíme, abyste nám laskavě pokud možno co nejrychleji odpověděli, jakého je původu, kde byl, zda byl ve vyhnanství a za co. Jak se vrátil do Ruska a co nyní dělá, tj. je-li jeho činnost pro nás užitečná, nebo škodlivá. Zkrátka prosíme, abyste nám odpověděli tak, aby už nedocházelo k žádným sporům, abychom neztráceli zbytečně čas a mohli ostatním soudruhům všechno dokázat.“ (Pravda, č. 86 ze 16. dubna 1927.)

Dopis byl zaslán V. I. Leninovi. — 40

- ²⁰ Článek *Co nejdříve* byl napsán před 5. (18.) květnem 1917, kdy došlo k dohodě mezi esersko-menševickou většinou petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a prozatímní vládou o složení první koaliční vlády (o předběžném jednání v této otázce viz poznámku 5). 6. (19.) května byla v buržoazních

a esersko-menševických listech uveřejněna jména „socialistických“ ministrů, kteří se stali členy vlády. Od tohoto okamžiku se oportunistické strany menševiků a eserů plně ztotožňují s buržoazní kontrarevolucí, neboť začaly obhajovat vnitřní i zahraniční politiku prozatímní vlády. Tak například orgán esersko-menševického bloku Izvěstija petrogradského sověta rabočich i soldatskich deputatov napsal 6. (19.) května 1917: „Srovnáme-li text deklarace obnovené prozatímní vlády s platformou výkonného výboru (petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. *Red.*), musíme konstatovat, že od nynějška prozatímní vláda plně obhajuje požadavky demokracie jak v zahraniční, tak ve vnitřní politice.“

Lenin charakterizoval koaliční vládu jako „spolek kapitalistů s narodnickými a menševickými vůdci“ pro zastavení ruské revoluce (tento svazek, s. 313). — 41

²¹ *Francouzská radikální a radikálně socialistická strana* — buržoazní strana ve Francii. Formálně se ustavila v roce 1901, ve skutečnosti však existuje od 80. let 19. století. Před první světovou válkou vyjadřovala především zájmy drobné a střední buržoazie, v období mezi dvěma světovými válkami v ní zesílil vliv velkoburžoazie. Vedoucí činitelé této strany stáli nejednou v čele francouzské vlády. — 42

²² *Styčná komise* byla utvořena na základě kompromisnického rozhodnutí výkonného výboru petrohradského sovětu z 8. (21.) března pro „ovlivňování“ a „kontrolu“ činnosti prozatímní vlády ve složení M. I. Skobelev, J. M. Stětklov, N. N. Suchanov, V. N. Filipovskij, N. S. Čcheidze (později také V. M. Černov a I. G. Cereťeli). Tato komise pomáhala prozatímní vládě využívat autoritu petrohradského sovětu k zastírání vlastní kontrarevoluční politiky. S její pomocí chtěli menševici a eseři odvrátit masy od aktivního revolučního boje za předání moci sovětům; byla zrušena v polovině dubna 1917, kdy její funkci převzalo byro výkonného výboru. — 46

²³ Článek *Do vínku právě narozené... „nové“ vlády* byl napsán, s výjimkou citovaného úvodníku listu Reč, na základě materiálů z neoficiální porady členů IV. státní dумы v Petrohradu, uveřejněných v buržoazních listech 5. (18.) května 1917.

Prozatímní vláda po únorové revoluci bez ohledu na požadavky mas IV. státní dумы oficiálně nerozpustila. Její poslanci (od přesvědčených monarchistů až po kadety) se pravidelně scházeli na neoficiálních poradách u předsedy dумы M. V. Rodzjanka, projednávali důležité otázky zahraniční a vnitřní politiky a při-

jímali k nim rezoluce (viz poznámky 82, 113, 134). Lenin označil tyto porady, o nichž podrobně informoval buržoazní tisk, za „štáb kontrarevoluce“ (tento svazek, s. 362).

Neoficiální porad: členů IV. státní dумы, o níž je v textu zmínka, se konala 4. (17.) května 1917 za účasti představitelů všech frakcí s výjimkou sociálních demokratů. Vystoupili na ní vůdcové okfabristů a kadetů A. I. Gučkov, V. A. Maklakov, P. N. Miljukov, N. V. Savič, V. V. Šulgin aj. Všichni tito řečníci se v podstatě zaměřili na dva požadavky: za prvé obnovit ofenzívu ruské armády na frontě a za druhé zavést „pořádek“ v armádě a v zemi, tj. skoncovat s revolucí. Kadetsko-okfabristické kontrarevoluční kruhy tím chtěly vyvinout nátlak na novou, tj. koaliční vládu.

V červnu a červenci se kontrarevoluční činnost poslanců IV. státní dумы ještě prohloubila. 2. (15.) června Rodzjanko vyzval poslance IV. státní dумы v dopise, aby neodjížděli z Petrohradu, protože „politické události nynější doby vyžadují, aby páni členové Státní dумы byli připraveni a k dispozici“.

Na naléhání bolševiků, které podporovaly pracující masy, byla IV. státní дума prozatímní vládou 6. (19.) října 1917 oficiálně rozpuštěna. — 51

²⁴ *Russkaja volja* — buržoazní deník, založený carským ministrem vnitra A. D. Protopopovem a financovaný velkými bankami. Vycházel od prosince 1916 v Petrohradu. Po únorové revoluci vedl pomlouvačnou kampaň proti bolševikům. Lenin jej označoval za jeden z nejodpornějších buržoazních listů (Srov. Spisy 25, Praha 1956, s. 307). Byl zastaven vojenským revolučním výborem 25. října (7. listopadu) 1917. — 54

²⁵ Jde o I. celoruský sjezd rolnických zástupců (viz poznámku 76). — 54

²⁶ *Dělo naroda* — deník, orgán centristických elementů eserské strany; vycházel v Petrohradu od března 1917 do července 1918 a často měnil název. List zastával obranářské a kompromisnické stanovisko a podporoval buržoazní prozatímní vládu. Jeho vydávání bylo obnoveno v říjnu 1918 v Samaře obsazené tehdy českými legionáři (vyšla čtyři čísla) a v březnu 1919 v Moskvě (vyšlo deset čísel). Byl zastaven pro kontrarevoluční činnost. — 55

²⁷ *Večerněje vremja* — ultrareakční deník bulvárního charakteru; založil jej reakční vydavatel A. S. Suvorov. Vycházel v Petrohradu od

listopadu 1911 do listopadu 1917. Od roku 1917 byl orgánem kontrarevolučních důstojníků. — 55

- ²⁸ *Okťabristé* — členové strany Svaz 17. října, jež vznikla v Rusku po uveřejnění carova Manifestu ze 17. (30.) října 1905. Tato kontrarevoluční strana hájila zájmy velkoburžoazie a kapitalisticky hospodařících statkářů. V jejím čele stáli známý moskevský průmyslník a majitel domů A. I. Gučkov a velkostatkář M. V. Rodzjanko. Okťabristé podporovali vnitřní i zahraniční politiku carské vlády.

Když za první světové války viděli, že carismus nedokáže dovést válku ke konečnému vítězství, vstoupili do opozičního „progresivního bloku“, který požadoval vytvoření „odpovědné vlády“, tj. vlády, která by měla důvěru buržoazně statkářských kruhů. Po únorové revoluci se okťabristé stali vládnoucí stranou a aktivně bojovali proti blížící se socialistické revoluci v Rusku. Předák okťabristické strany Gučkov zastával v první prozatímní vládě funkci ministra války. Po Říjnové revoluci se okťabristé zapojili do aktivního odporu proti sovětské moci. — 56

- ²⁹ Tyto organizace, jež vyslaly své zástupce do Ústředního výboru pro obnovu a podporu normálního chodu práce v průmyslových podnicích, byly politickými organizacemi ruské buržoazie a statkářů, aktivních stoupenců a obhájců kontrarevoluční prozatímní vlády. Bojovaly proti dozrávající socialistické revoluci v Rusku a za pokračování v imperialistické válce až „do vítězného konce“.

Prozatímní výbor Státní dumy byl ustaven 27. února (12. března) 1917 poté, co předseda IV. dumy M. V. Rodzjanko obdržel carův výnos o rozpuštění Dumy.

Členy Prozatímního výboru byli pravicově orientovaní V. V. Šulgin a V. N. Lvov, okťabristé S. I. Šidlovskij, I. I. Dmitrjukov a M. V. Rodzjanko (předseda), „progresisté“ V. A. Rževskij a A. I. Konovalov, kadeti P. N. Miljukov a N. V. Někrasov, trudovik A. F. Kerenskij a menševik N. S. Čcheidze.

Celoruský svaz zemstev — buržoazně statkářská organizace, ustavená na celoruském sjezdu zemstev 30. července (12. srpna) 1914 v Moskvě. Měla pomáhat vojenským úřadům při zřizování týlových lazaretů pro vojáky, při jejich evakuaci do zázemí, při dodržování hygienických předpisů, při výrobě teplých oděvů a obuvi apod. Svaz byl financován státem i z různých sbírek a příspěvků.

Činnost Celoruského svazu zemstev však měla i politický charakter. Koncem roku 1916 schválil sjezd Celoruského svazu

zemstev rezoluci požadující vládu, která by byla odpovědná buržoazně statkářské veřejnosti.

Předsedou Celoruského svazu zemstev byl kníže G. J. Lvov, který se po únorové revoluci dostal do čela první prozatímní vlády, jež byla Svazem všemožně podporována.

Po vítězství Říjnové revoluce zajišťoval Celoruský svaz zemstev zásobování bělogvardějců a podporoval cizí vojenskou intervenci.

Celoruský svaz měst — organizace ruské městské buržoazie, založená 8.—9. (21.—22.) srpna 1914 na I. celoruském sjezdu zástupců městských samospráv v Moskvě. Celoruský svaz měst získával finance od vlády a z dobrovolných sbírek. Svou činností napomáhal vojenským úřadům.

Těsně před socialistickou revolucí v Rusku Svaz měst bezvýhradně podporoval politiku prozatímní vlády a po vítězství revoluce aktivně bojoval proti republice sovětů.

Celoruský svaz měst úzce spolupracoval s Celoruským svazem zemstev a v roce 1915 se s ním sloučil.

Svaz inženýrů — Celoruský svaz inženýrů byla odborová a politická organizace technické inteligence. Vznikl roku 1917 po únorové revoluci. V jeho čele stáli kontrarevolučně smýšlející inženýři, kteří úzce spolupracovali s majiteli podniků. K Říjnové revoluci zaujala většina členů tohoto svazu nepřátelský postoj.

Roku 1925 byl Celoruský svaz inženýrů reorganizován v Celoruskou asociaci inženýrů a ta byla roku 1929 rozpuštěna.

Rada sjezdů zástupců průmyslu a obchodu — politická organizace největších továrníků a velkoobchodníků, založená v období reakce (1907—1910). Za svůj hlavní úkol považovala boj proti stávkovému hnutí dělníků.

Vedoucí činitelé Rady používali běžně k potlačování dělnického hnutí ozbrojenou moc, zároveň však občas nesměle vznesli nějaký požadavek vůči carské vládě, které vytýkali „panskou přezíravost“ k zájmům domácího průmyslu a obchodu. Za první světové války Rada kritizovala průběh válečných operací a žádala vytvoření vlády, která by měla důvěru buržoazní veřejnosti.

V říjnu—listopadu 1917 byla spolu s ostatními kontrarevolučními organizacemi ruské buržoazie rozpuštěna.

Petrohradská společnost továrníků — organizace podnikatelů, založená pro boj proti stávkovému hnutí v březnu 1905, kdy majitelé velkých podniků uzavřeli mezi sebou dohodu, že budou odmítat všechny závažnější požadavky na zvýšení mezd apod. V roce 1912, kdy dělnické hnutí znovu vzrostlo, uzavřeli podnikatelé mezi sebou novou dohodu s ostřejšími sankcemi (placení penále) vůči těm, kteří z nějakých důvodů podmínky dohody porušovali.

V roce 1914 se společnost rozhodla reagovat ve svých podnicích na stávku čtrnáctidenní výlukou a na opakovanou stávku měsíční výlukou. Na základě této úmluvy bylo v červenci 1914 v Petrohradu bez práce 76 000 stávkujících dělníků ze 75 podniků. Avšak dělníci pokračovali ve stávce i po skončení výluky a stávku ukončil teprve začátek války.

Svazy podnikatelů pro boj proti stávkovému hnutí existovaly v Moskvě, Lodži a jiných velkých městech.

Ústřední výbor pro řízení válečného průmyslu byl ustaven v roce 1915. Jeho úkolem bylo řídit vojenskoprůmyslové výbory, které velkoburžoazie založila, aby usnadnila carské vládě vedení války. Předsedou vojenskoprůmyslového výboru byl vůdce okřabristů A. I. Gučkov, členy výboru továrník A. I. Konovalov, bankéř a majitel cukrovaru M. I. Tereščenko aj. Buržoazie se snažila ovlivnit dělníky a získat je pro obranářství, a proto se rozhodla založit při těchto výborech „dělnické skupiny“, jejichž existence měla předstírat, že v Rusku byl nastolen mezi buržoazií a proletariátem „třídní smír“. Bolševici vyhlásili bojkot výborů pro řízení válečného průmyslu a za podpory většiny dělníků ho úspěšně dodrželi.

Zemgor — zkrácený název Hlavního výboru Celoruského svazu zemstev a měst pro zásobování armády. Celoruský svaz zemstev a Celoruský svaz měst se svým složením, strukturou a úkoly organizace od sebe téměř nelišily, a proto se 10. (23.) července 1915 sloučily. V čele Zemgoru stáli předsedové obou svazů — G. J. Lvov a M. V. Čelnokov. Carská vláda, které Zemgor předkládal politické požadavky, se k němu začala chovat se vzrůstající nedůvěrou a podezíravostí, zejména těsně před únorovou revolucí.

Po únorové revoluci řada činitelů Zemgoru vstoupila do prozatímní vlády nebo zastávala vysoké státní funkce. Oba svazy podporovaly od začátku prozatímní vládu při ustavování místních orgánů moci. Po vítězství Říjnové revoluce se předáci Zemgoru aktivně podíleli na organizování kontrarevoluční činnosti a podporovali bělogvardějské emigranty. — 57

¹⁰ *Pokyny pro zástupce volené do sovětu dělnických a vojenských zástupců v plucích a v závodech* se staly podkladem pro Návrh instrukcí pro volby delegátů do sovětu dělnických a vojenských zástupců, uveřejněný v Pravdě 7. (20.) května 1917. Návrh instrukcí tvořil platformu bolševické strany v kampani do nových voleb sovětů a sehrál významnou úlohu při bolševizaci sovětů. — 58

²¹ Tento dokument je stručným záznamem Leninova referátu o vý-

sledcích VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) na celoměstském aktivu petrohradské stranické organizace, který se konal v sále budovy námořní kadetky; zúčastnilo se ho 5000—6000 členů strany. Záznam referátu, který pořídil V. I. Něvskij, měl být uveřejněn v novinách, ale nedošlo k tomu. Poprvé byl uveřejněn v roce 1927 v prvním čísle bulletinu Zapiski Instituta Lenina. — 66

³³ *Novaja žizň* — deník; vycházel v Petrohradě od 18. dubna (1. května) 1917 do července 1918. Podnět k založení listu dala skupina menševiků-internacionalistů a publicistů sdružených kolem časopisu Letopis.

Lenin se o nich vyjádřil, že jejich „převládající náladou je intelektuální skepticismus, zastírající a prozrazující bezzásadovost“ (viz Spisy 25, Praha 1956, s. 278), a ironicky je nazývá „kvaziinternacionalisty“ a „takymarkxisty“.

K Říjnové revoluci a nastolení sovětské moci zaujal list nepřátelské stanovisko. Od 1. června 1918 vycházel ve dvou mutacích — petrohradské a moskevské. Obě byly zastaveny v červenci 1918. — 70

³³ Jde o rezoluci VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) O válce, jejímž autorem byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 290—292 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 430—433). — 70

³⁴ *Děň* — liberálně buržoazní deník, vydávaný v Petrohradu od roku 1912. Přispívali do něj menševici-likvidátoři a po únoru 1917 přešel zcela do jejich rukou. Za kontrarevoluční činnost byl rozhodnutím vojenského revolučního výboru 26. října (8. listopadu) 1917 zastaven. — 76

³⁵ *Novoje vremja* — deník, vydávaný v Petrohradu v letech 1868 až 1917; patřil různým vydavatelům a několikrát změnil svou politickou orientaci; od roku 1905 byl orgánem černosotňovců. Po únorové revoluci 1917 podporoval kontrarevoluční politiku prozatímní vlády a štvál proti bolševikům. 26. října (8. listopadu) 1917 byl vojenským revolučním výborem při petrohradském sovětu zastaven. — 76

³⁶ Lenin má na mysli vstup představitelů „socialistických“ stran menševiků, eserů a enesů do koaliční prozatímní vlády, utvořené 5. (18.) května 1917 (viz poznámku 5 a 20). — 80

³⁷ Jde o svolání mezinárodní konference všech socialistických stran válčících i neutrálních zemí, kterého se iniciativně ujal esersko-menševický výkonný výbor petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců (viz poznámku 14).

8. (21.) května 1917 bylo na zasedání výkonného výboru přijato usnesení o ustavení komise pro svolání konference, složené z předsednictva petrohradského sovětu, tří členů výkonného výboru a zástupců stran (včetně strany bolševiků).

20. května (2. června) schválil výkonný výbor petrohradského sovětu výzvu socialistickým stranám a ústředním odborovým orgánům celého světa, aby se zúčastnily mezinárodní konference, a rozhodl, že se bude konat 28. června—8. července (11.—21. července) 1917 ve Stockholmu.

Bolševici kategoricky odmítli účastnit se jak práce komise, tak samotné konference s odůvodněním, že esersko-menševičtí kompromisníci hodlají protahovat imperialistickou válku. V rezoluci VI. sjezdu strany *Současná situace a válka* se uvádělo: „Kampaň za mír pomocí „nátlaku“ na spojenecké vlády a dohody se sociál-imperialisty, kterou prováděly sověty, jež ve skutečnosti odmítly rozchod s imperialismem, musela utrpět těžký krach. Tento krach potvrdil správnost hlediska revoluční sociální demokracie, že jen revoluční boj mas ve všech zemích proti imperialismu, mezinárodní proletářská revoluce bude s to vést k demokratickému míru“ (KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 323).

Konference se nekonala. — 84

³⁸ Jde o rezoluci *Situace v internacionále a úkoly SDDSR(b)*, kterou schválila VII. (dubnová) celoruská konference SDDSR(b) (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 299—301). — 84

³⁹ Jde o svolání *III. zimmerwaldské konference* (ve Stockholmu), kterou mezinárodní socialistická komise stanovila na 31. května 1917, ale pak ji několikrát odložila. Lenin se domníval, že bolševici se musí rozejít s zimmerwaldským sdružením, v němž se centristé rozhodli vyklidit všechny pozice sociálšovinismu, a že musí okamžitě začít vytvářet III. internacionálu. Účast na III. zimmerwaldské konferenci považoval za možnou jen kvůli informovanosti. VII. (dubnová) celoruská konference přijala na základě Zinovjevova referátu většinou hlasů usnesení o účasti zástupců bolševiků na konferenci.

Konference se konala 5.—12. 9. 1917. Byly na ní zastoupeny levicové živly socialistických stran (švédská levice, americká Liga socialistické propagandy, polští sociální demokraté sjednocení „zemským vedením“, rakouská levice /„opozice“/, spartakovci a dánský svaz sociálně demokratické mládeže); centristé (němečtí „nezávislí“, Švýcarská sociálně demokratická strana, Sociálně demokratická strana Finska, rumunská strana, menševici-internacionalisté, bulharské „nezávislé odbory“); sociálšovinisté (ruští menševici v čele s P. B. Axelrodem). Bolševiky zastupoval na konferenci V. V. Vorovskij (Orlovskij) a N. A. Semaško (Alexandrov). Konference se konala za přísné konspirace a zprávy o jejím konání nebyly prakticky vůbec uveřejněny v tisku.

Konference měla na programu tyto otázky: 1. Zprávu mezinárodní socialistické komise, 2. incident s Grimmem, 3. stanovisko ke stockholmské mírové konferenci a 4. boj za mír a zimmerwaldské hnutí v různých zemích.

Konference projednala „záležitost R. Grimma“, který byl v Rusku odhalen jako emisar švýcarského ministra Hoffmanna, sondujícího půdu ohledně separátního míru v zájmu německého imperialismu. V té době byl už Grimm zbaven funkce předsedy mezinárodní socialistické komise. Konference schválila vyloučení R. Grimma z mezinárodní socialistické komise a kvalifikovala jeho chování jako nepřipustné. Lenin pokládal toto rozhodnutí za nedostatečné.

V diskusi o stanovisku socialistů II. internacionály ke stockholmské mírové konferenci se část delegátů vyslovila pro účast na této konferenci a ruští menševici dokonce dostali imperativní mandát zůstat na zimmerwaldské konferenci jen v případě, budou-li s účastí na stockholmské konferenci souhlasit všichni její delegáti. S ostrým usvědčujícím projevem na adresu menševiků vystoupil na konferenci jménem ÚV, zahraničního byra ÚV SDDSR(b) a polské sociální demokracie V. V. Vorovskij. Bolševiky podporovalo na konferenci mnoho delegátů, avšak většina v čele s Haasem odmítla učinit v této věci rozhodnutí.

Nesourodé složení konference způsobilo, že její rezoluce i manifest byly velice pružné, ba kompromisní. Manifest konference vyzýval ke všeobecné mezinárodní stávce proti válce a na obranu ruské revoluce; k manifestu se připojili představitelé některých stran, které se jednání konference neúčastnily.

III. zimmerwaldská konference plně potvrdila Leninův závěr, že zimmerwaldské sdružení definitivně zkrachovalo a že je třeba okamžitě z něj vystoupit a založit III., komunistickou internacionálu. Rezoluce konference zhodnotil Lenin v nedokončeném

článku Úkoly naší strany v internacionále (viz Spisy 26, Praha 1956, s. 210–212). — 84

- ⁴⁰ *Mezirajonovci* — členové mezirajonní organizace sjednocených sociálních demokratů, která vznikla v Petrohradu na podzim roku 1913 v rámci úsilí o jednotu SDDSR. Mezirajonovci se pod heslem jednoty snažili sjednotit bolševickou a menševickou organizaci v Petrohradu, přičemž vytvořili další, vlastní frakční organizaci. Patřila k ní část bývalých bolševiků smířlivecky naladěných vůči oportunistům a menševici-trockisté.

Za první světové války zastávali mezirajonovci centrstické stanovisko, uznávali válku za imperialistickou, byli proti sociálšovinismu, ale nesouhlasili s naprostou roztržkou s menševiky.

V roce 1917 prohlásila mezirajonní organizace, jejímiž členy byli V. Volodarskij, A. Joffe, A. Lunačarskij, D. Manuilskij, L. Trockij, M. Urickij, I. Jureněv aj., že souhlasí s linií bolševické strany. Proto ve volbách do petrohradských obvodních dum v květnu až červnu 1917 bolševici vystupovali v bloku s mezirajonovci. Na VI. sjezdu SDDSR(b) byla mezirajonní organizace (asi 4000 členů), která se rozešla s menševiky-obranáři, přijata do bolševické strany. Další události ukázaly, že někteří mezirajonovci (Lunačarskij, Manuilskij, Volodarskij, Urickij aj.) skutečně skoncovali se svou centrstickou minulostí, ale Trockij s malou skupinkou svých nejbližších stoupenců přerušil boj proti bolševismu jen dočasně a „do strany vstoupil proto, aby v ní mohl bojovat proti leninismu a vnutit jí svou oportunistickou, protistranickou politiku“ (Dějiny KSSS, Praha 1973, s. 221).

Mezirajonovci vydávali svůj tiskový orgán — časopis *Vperjod* (v roce 1915 vyšlo jedno číslo vydané ilegálně). Vydávání časopisu bylo obnoveno v roce 1917; od června do srpna vycházel legálně jako orgán petrohradského mezinárodního výboru sjednocených sociálních demokratů (internacionalistů); vyšlo osm čísel. Po VI. sjezdu strany se složení redakce změnilo a 9. číslo časopisu vyšlo jako orgán ÚV SDDSR(b). V září bylo z usnesení ÚV vydávání časopisu zastaveno. — 86

- ⁴¹ *Menševici-internacionalisté* — nepočtené křídlo menševické strany, zastávající za první světové války nedůsledně internacionalistické stanovisko. Nejvýznačnějšími představiteli byli L. Martov, J. Larin, A. Martynov a další. Od dubna do června 1917 vydávali menševici-internacionalisté měsíčník *Internacional*.

Menševici-internacionalisté zastávali centrstické pozice. Ruské šovinisty sice kritizovali, ale báli se od nich organizačně odtrhnout

a odmítali základní teze leninské taktiky bolševické strany v otázkách války, míru a revoluce.

Bolševici se několikrát pokusili spojit s internacionalisty ke společným akcím proti sociálšovinistům. V únoru 1915 předložil Lenin v odpovědi redakci listu *Naše slovo* návrh prohlášení o shromáždění sil internacionalistů a o rozchodu se sociálšovinisty (Viz *Spisy* 21, Praha 1957, s. 121—124), ale menševici-internationalisté se k ráznému rozchodu s nimi neodhodlali. Otázka sjednocení s internacionalisty byla projednávána na petrohradské městské konferenci a na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR(b) a rovněž na VI. sjezdu strany. Proti oportunistickému heslu jednoty se sociálšovinisty vytyčil VI. sjezd „třídní revoluční heslo — jednotu všech internacionalistů, kteří se skutečně rozešli s menševiky-imperialisty“, a vyzval všechny revoluční síly v sociální demokracii, aby „přerušili organizační spojení s obránci a aby se sjednotili kolem SDDSR“ (srov. KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 335). Vůdcové menševiků-internationalistů Martov a Astrov, kteří si kladli řadu nepřijatelných podmínek, zavinili, že ke sjednocení nedošlo. Někteří menševici-internationalisté (J. Larin) však vstoupili do bolševické strany.

Po vítězství Říjnové revoluce část menševiků-internationalistů emigrovala a stali se z nich nepřátelé sovětské moci; jednotliví představitelé této skupiny vstoupili do bolševické strany a pracovali v sovětských institucích. — 86

⁴¹ „*Socialistický*“ *ministerialismus* — millerandismus — oportunistická taktika účasti socialistů v buržoazních reakčních vládách. Označení pochází z roku 1899, když francouzský socialista Millerand vstoupil do buržoazní vlády Valdeka-Rousseaua.

Otázka millerandismu se projednávala v roce 1900 na pařížském kongresu II. internacionály. Kongres schválil smírliveckou rezoluci předloženou K. Kautským, která odsuzovala účast socialistů v buržoazní vládě, ale připouštěla ji jako možnost v „mimořádných“ případech. Této výhrady využili francouzští a jiní socialisté, aby ospravedlnili svůj vstup do vlády imperialistické buržoazie za první světové války. Lenin označoval ministerialismus za revizionismus a renegátství a upozorňoval, že sociálreformisté se vstupem do buržoazní vlády pokaždé stali pro kapitalisty loutkami, nástrojem vlády k balamucení mas. — 86

⁴² Jde o rezoluci petrohradské městské konference o vztahu ke stranám socialistů-revolucionářů, sociálních demokratů (menševiků),

ke straně tzv. „nefrakčních“ sociálních demokratů a k podobným politickým proudům a rezoluci VII. (dubnové) celoruské konference O spojení internacionalistů proti maloburžoaznímu obráňskému bloku. Autorem obou rezolucí byl Lenin (viz Sedmá /dubnová/ celoruská konference SDDSR(b). Petrohradská městská konference SDDSR(b). Duben 1917. Protokoly, 1958, s. 50–51; KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 299 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 285–286, 456).

Petrohradská městská konference SDDSR(b) byla svolána na základě usnesení petrohradského výboru ze 6. (19.) dubna a konala se 14.–22. dubna (27. dubna–5. května) 1917. Volby probíhaly podle klíče jeden delegát na 200 členů strany. Konference se zúčastnilo 57 delegátů, mezi nimiž byli zástupci finské, estonské, lotyšské, polské a litevské organizace, zástupci vojenské organizace a rovněž dva zástupci mezirajonovců.

Na program konference byly tyto otázky: současná situace a naše úkoly; stanovisko k sovětu dělnických a vojenských zástupců a jeho reorganizace; výstavba stranické organizace; postoj k sociální demokracii jiných směrů; městské volby; štvání proti Pravdě.

Lenin byl zvolen čestným předsedou konference, přednesl hlavní politický referát o současné situaci, byl členem návrhové komise pro vypracování rezolucí o stanovisku k prozatímní vládě a o válce, předložil rezoluci o obecních volbách aj. Odhalil také Kameněvův pokus v jeho projevu a v pozměňovacích návrzích k Leninově rezoluci o stanovisku k prozatímní vládě prosadit požadavek kontroly nad ní jako pokus kompromisnický, jako politiku Čcheidzeho a Stěklova.

Konference schválila drtivou většinou hlasů Leninovu rezoluci o stanovisku k prozatímní vládě.

Usnesení petrohradské městské konference svědčila o tom, že se petrohradští bolševici semkli kolem Leninových Dubnových tezí; Leninovu taktiku schválila velká stranická organizace hlavního města. Rezoluce petrohradské konference se ze značné části staly základem rezolucí VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b).
— 86

“ *Social-demokrat* — ilegální list, ústřední orgán SDDSR, vycházel od února 1908 do ledna 1917, 1. číslo v Rusku, potom bylo jeho vydávání přeneseno za hranice; čísla 2–32 (únor 1909–prosinec 1913) vyšla v Paříži, čísla 33–58 (listopad 1914–leden 1917) v Ženevě. Celkem vyšlo 58 čísel, z toho pět s přílohou. Od prosince

1911 byl redaktorem listu Social-demokrat Lenin; list uveřejnil přes 80 Leninových článků a noticetek.

Za první světové války sehrál list Social-demokrat významnou úlohu v boji proti mezinárodnímu oportunismu, nacionalismu a šovinismu, v propagování bolševických hesel, v burcování dělnické třídy a pracujících mas k boji proti imperialistické válce a jejím iniciátorům. Na stránkách listu vyšel Leninův článek O hesle Spojených států evropských, v němž poprvé vyslovil myšlenku, že socialismus možná zvítězí zpočátku jen v jedné zemi. List Social-demokrat byl široce distribuován v Rusku, jeho nejzávažnější články byly přetiskovány v místních bolševických listech, což pomáhalo politicky vzdělávat a v internacionálním duchu vychovávat ruský proletariát a připravovat masy k revoluci.

List Social-demokrat významně přispěl k semknutí internacionalistických sil v mezinárodní sociální demokracii. Přes všechny překážky vyplývající z válečného stavu se dostával do mnoha zemí.

Lenin vysoce hodnotil zásluhy listu Social-demokrat za první světové války a později napsal, že bez prostudování článků v něm otištěných „se neobejde žádný uvědomělý dělník, který chce pochopit vývoj idejí mezinárodní socialistické revoluce a jejího prvního vítězství 25. října 1917“ (Spisy 27, Praha 1962, s. 216). — 89

- ⁴⁵ *Trudovici* — (Trudovická skupina) — skupina maloburžoazních demokratů ve Státních dumách v Rusku, složená z rolníků a příslušníků narodnický smýšlející inteligence. Trudovickou frakci vytvořili v dubnu 1906 rolničtí poslanci v I. státní dumě. V dumě trudovici kolísali mezi kadety a sociálními demokraty. Za první světové války zastávala většina trudoviků stanovisko sociálšovinistické.

Po únorové revoluci vyjadřovali zájmy kulactva a aktivně podporovali prozatímní vládu. Trudovik Zarudnyj, který se stal ministrem spravedlnosti po červencových událostech, pronásledoval bolševickou stranu. Říjnovou revoluci přijali trudovici nepřátelsky, přešli do tábora kontrarevoluční buržoazie. — 89

- ⁴⁶ *Naša zarja* — legální měsíčník menševiků-likvidátorů; vycházel v Petrohradu od ledna 1910 do září 1914. Časopis řídil A. N. Potresov, spolupracovali s ním S. O. Cederbaum, F. I. Dan aj. Časopis se stal centrem likvidátorů v Rusku. Od počátku první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko. — 89

- ⁴⁷ *Čheidzeho frakce* — menševická frakce ve IV. státní dumě, v jejímž

čele stál N. S. Čcheidze. Za první světové války zastávala centristické stanovisko, ve skutečnosti ve všem podporovala politiku ruských sociálšovinistů. Oportunistickou linii Čcheidzeho frakce kritizoval Lenin v člancích Má organizační výbor a Čcheidzeho frakce vlastní linii? a Čcheidzeho frakce a její úloha (viz Sebrané spisy 27, Praha 1986, s. 259–265; sv. 30, Praha 1987, s. 254–258) a v jiných dílech. — 89

- ⁴⁸ První ruská revoluce 1905–1907 výrazně ovlivnila dělnické a revoluční hnutí v Evropě a v Asii. Hrdinný boj ruských dělníků ukázal, že takzvané „pokojné období“ v dělnickém hnutí (1872 až 1904) skončilo. Roku 1905 se pod vlivem stávkového boje v Rusku převalila evropskými zeměmi vlna stávek a demonstrací za všeobecné volební právo (Viedeň, Praha, řada německých měst).

Revoluce z let 1905–1907 v Rusku měla obrovský vliv na probuzení revolučního hnutí v asijských zemích — v Turecku, v Persii a v Číně. Roku 1908 došlo k buržoazní revoluci v Turecku. V letech 1905–1911 probíhala revoluce v Persii, byla však potlačena spojeným úsilím britského a ruského imperialismu. V letech 1910 až 1911 došlo k revolučnímu hnutí v Číně, které vedlo až k buržoazní revoluci, k pádu dynastie Čching a k vytvoření buržoazní republiky. — 90

- ⁴⁹ Článek Epizoda z dějin Sociálně demokratické dělnické strany Ruska napsala N. K. Krupská jako odpověď na pomlouvačnou kampaň, rozpoutanou buržoazním a esersko-menševickým tiskem proti Leninovi a dalším bolševikům, kteří se vrátili do Ruska přes Německo. Lenin při redigování článku N. K. Krupské napsal do něj tuto vsuvku. Článek byl uveřejněn 13. (26.) května 1917 v listě Soldatskaja pravda č. 21. Do Sebraných spisů je vsuvka zařazena poprvé.

Soldatskaja pravda — bolševický deník, vydávaný v Petrohradu od 15. (28.) dubna 1917 jako orgán vojenské organizace při petrohradském výboru SDDSR(b); od č. 26 z 19. května (1. června) se stal orgánem vojenské organizace při ÚV SDDSR(b). Vycházel v nákladu 50–75 tisíc výtisků; polovina nákladu byla posílána na frontu. V roce 1917 pracoval v redakci listu A. F. Iljin-Ženevskij, V. I. Něvskij, A. I. Podvojskij aj. V listě bylo otištěno přes šedesát Leninových článků, z nichž některé byly určeny výhradně pro tento list. Do listu přispívali M. M. Volodarskij, F. E. Dzeržinskij, M. I. Kalinin, N. K. Krupská, N. V. Krylenko, D. Z. Manuilskij, V. R. Menžinskij a jiní činitelé bolševické strany. List byl velmi populární mezi vojáky. Po červencových událostech

roku 1917 ho buržoazní prozatímní vláda zastavila. Od července do října 1917 vycházel list pod názvy Rabočij i soldat a Soldat. Od 27. října (9. listopadu) 1917 začal vycházet pod původním názvem. V březnu 1918 bylo vydávání listu zastaveno na základě usnesení ÚV KSR(b) o nahrazení listu Děrevenskaja bědnota, Děrevenskaja pravda a Soldatskaja pravda listem Bědnota. — 91

⁵⁰ Jde o deklaraci, kterou vydala 6. (19.) května 1917 první koaliční prozatímní vláda (viz poznámku 20). Ve 3. článku této deklarace se uvádí: „Prozatímní vláda bude důsledně a energicky bojovat proti hospodářskému rozvratu v zemi dalším plánovitým uskutečňováním státní a veřejné kontroly nad výrobou, dopravou, směnou a rozdělováním produktů a v naléhavých případech zajistí také organizaci výroby.“ — 93

⁵¹ Přednášku *Válka a revoluce* přednesl Lenin v aule budovy námořní kadetské školy na Vasiljevském ostrově v Petrohradu. Honorář věnoval „železnému fondu“ listu Pravda, založenému v roce 1914 pro posílení ilegálního bolševického tisku. Bylo přítomno přes 2000 posluchačů.

Text přednášky *Válka a revoluce* byl dlouho považován za ztracený. Teprve po mnoha letech se našel záznam přednášky, pořízený neznámou rukou. Byl předán Leninovu institutu a 23. dubna 1929 otištěn v Pravdě. — 95

⁵² Viz Clausewitz, *O válce*, sv. I, 5. vyd., 1941, s. 43. — 96

⁵³ *L'Humanité* — deník, který roku 1904 založil Jean Jaurès jako orgán Francouzské socialistické strany. Za první světové války byl list v rukou nejpravicejšího křídla Francouzské socialistické strany a zaujímal šovinistické stanovisko. Roku 1918 se šéfredaktorem listu stal významný činitel francouzského a mezinárodního dělnického hnutí Marcel Cachin. V letech 1918—1920 bojoval list proti imperialistické politice francouzské vlády, která vyslala vojska proti Sovětskému Rusku. V prosinci roku 1920, kdy v Tours došlo k rozkolu Francouzské socialistické strany a kdy byla vytvořena Komunistická strana Francie, stal se list jejím ústředním orgánem. — 100

⁵⁴ Na začátku první světové války Německo hrubě porušilo belgickou neutralitu, obsadilo Belgii a snažilo se využít jejího území k zasažení rozhodujícího úderu Francii. Okupace trvala až do konce

války (srpen 1914—1918) a značně poškodila hospodářství země, především průmysl.

Němečtí imperialisté považovali Belgii za válečnou kořist a snažili se z ní získat vše, co potřebovali pro svou armádu.

Lenin poukazoval na imperialistický charakter první světové války a jako dvě ohniska národně osvobozovací války uváděl Belgii a Srbsko. — 102

⁵⁵ *Zemlja i volja* — deník, který vydával v Petrohradu od 21. března (3. dubna) do 13. (26.) října 1917 oblastní výbor strany eserů. — 105

⁵⁶ *Třetí Francouzská republika* — buržoazní republika nastolená ve Francii po revoluci v září 1870. Existovala do července 1940, kdy po porážce hitlerovskými armádami kapitulantská klika Pétaina a Lavalova vnutila zemi fašistický režim „vlády ve Vichy“.

Rychlý rozvoj finančního kapitálu ve Francii v poslední čtvrtině 19. století vyvolal podle Leninových slov „krajní zostření anexionistické (koloniální) politiky“ francouzské imperialistické buržoazie, která v parlamentě obratně zastírala své loupeživé války republikánskými frázemi. Republikánská a demokratická Francie se v té době snažila získat střední Afriku (Kongo), Tunisko, Madagaskar, Vietnam a Súdán. — 106

⁵⁷ *Civilní listina* — část státního rozpočtu v konstitučních monarchiích určená na osobní výdaje monarchy a na potřeby jeho dvora. — 109

⁵⁸ Jde o rezoluci VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) O současné situaci, jejímž autorem je Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 301—303 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 476—479). — 111

⁵⁹ *Basilejský manifest z roku 1912* — manifest o válce, schválený na mimořádném mezinárodním socialistickém kongresu v Basileji, který se konal 24.—25. listopadu 1912. Manifest varoval národy před hrozbou blížící se světové imperialistické války, odhaloval loupeživé cíle této války a vyzýval dělníky všech zemí, aby vedli rozhodný boj za mír a aby proti „kapitalistickému imperialismu postavili sílu mezinárodní solidarity proletariátu“. Do basilejského manifestu byl zařazen bod z rezoluce stuttgartského kongresu (1907) zformulovaný Leninem o tom, že v případě vypuknutí imperialistické války musí socialisté využít hospodářské a poli-

tické krize vyvolané válkou k uspišení pádu třídní nadvlády kapitalistů a k boji za socialistickou revoluci. — 116

⁶⁰ *Sjezd delegátů z fronty* se konal 12.—17. (25.—30.) května 1917 v Petrohradu. Zabýval se problematikou války, sbratřování na frontě, dezerce, válečných zajatců aj. Pod vlivem menševiků a eserů sjezd sbratřování na frontě odmítl a schválil pokračování ve válce. Navrhl, aby při petrohradském sovětu byla do té doby, než bude ustaven celoruský sovět dělnických a vojenských zástupců, zřízena frontová sekce.

Rezoluce, o níž se Lenin v textu ještě zmiňuje, byla uveřejněna 14. (27.) května 1917 v 57. čísle Pravdy. Prohlašovalo se v ní, že „stručná zpráva o schůzi z 12. (25.) května, otištěná v listu Reč a dalších buržoazních listech, absolutně neodpovídá skutečnosti“ a pobuňuje překrucováním fakt. — 119

⁶¹ Lenin cituje rezoluci O současné situaci, schválenou na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR(b). Autorem rezoluce byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 301—303 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 476—479.). — 122

⁶² Jde o prohlášení delegace doněckých dělníků na hospodářském odboru při petrohradském sovětu dělnických a vojenských zástupců. Delegáti byli do Petrohradu vysláni konferencí dělníků uhelného a hutního průmyslu jižního Ruska, konanou na přelomu dubna a května 1917, aby na ministerstvu obchodu, průmyslu a práce a s jeho podporou dosáhli zvýšení mezd málo placených kategorií dělníků.

Delegace doněckých dělníků ve svých prohlášeních uváděla přesvědčivá fakta o sabotážích, prováděných majiteli a řediteli šachet a hutí, kteří se snažili revolučně smýšlející dělníky vyhledávat, a informovala o nesnesitelných materiálních podmínkách havířů a hutníků. — 124

⁶³ Jde o rezoluci VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) O spojení internacionalistů proti maloburžoaznímu obranářskému bloku, napsanou V. I. Leninem (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 299 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 456). — 128

⁶⁴ *Priboj* — legální bolševické nakladatelství, založené v Petrohradu začátkem roku 1913 a řízené ústředním výborem strany.

Nakladatelství Priboj reagovalo na různé otázky dělnického hnutí. Protože vzniklo v období takzvané „pojišťovací kampaně“, vydávalo literaturu k otázkám sociálního pojištění dělníků. Později na pokyn ÚV strany věnovalo nakladatelství velkou pozornost vydávání populárních brožur agitačně propagačního charakteru k sociálně politickým a stranickým otázkám. V prosinci 1913 byl vydán kapesní kalendář Průvodce dělníka na rok 1914 s Leninovým článkem Stávky v Rusku, v roce 1914 sborník Marxismus a likvidátorství s Leninovými články a jiná marxistická literatura.

Na začátku první světové války, kdy se vystupňovala perzekuce carské vlády proti dělnickému tisku, muselo nakladatelství Priboj přerušit svou činnost a obnovilo ji teprve v březnu 1917.

V roce 1917 vydalo nakladatelství řadu Leninových prací: Dopisy o taktice. Dopis první, s přílohou Dubnových tezí, Úkoly proletariátu v naší revoluci, Poučení z revoluce, Materiály k revizi programu strany, Hrozící katastrofa a jak jí čelit. V roce 1918 se nakladatelství Priboj sloučilo s nakladatelstvím Kommunist, které vzniklo sloučením několika nakladatelství (Volna, Žizň i znanije aj.). — 128

- ⁶⁵ *Prosvěščenije* — legální společenskopolitický měsíčník, teoretický orgán bolševiků; vycházel od prosince 1911 do června 1914 v Petrohradu nákladem až 5 tisíc výtisků.

Byl založen z Leninova podnětu namísto zastaveného bolševického časopisu Mysl. S časopisem spolupracovali V. V. Vorovskij, A. I. Uljanovová-Jelizarovová, N. K. Krupská, V. M. Molotov, M. S. Olminskij, J. V. Stalin a M. A. Saveljev. Beletristickou rubriku řídil A. M. Gorkij. Lenin řídil časopis z Paříže, později z Krakova a Poronina; redigoval články a udržoval pravidelnou korespondenci s členy redakce. *Prosvěščenije* uveřejnilo řadu Leninových prací, zejména o národnostní otázce.

Časopis odhaloval oportunisty — likvidátory, oत्वisty, trockisty a rovněž buržoazní nacionalisty, ukazoval, jak má dělnická třída bojovat za nového revolučního rozmachu, propagoval bolševická hesla ve volební kampani do IV. státní dumy a vystupoval proti revizionismu a centrismu ve stranách II. internacionály. Sehrál významnou úlohu v marxistické internacionalistické výchově uvědomělých dělníků v Rusku.

Těsně před první světovou válkou carská vláda časopis zastavila. Na podzim 1917 bylo vydávání obnoveno, ale vyšlo pouze jedno dvojčíslo s Leninovými články Udrží bolševici státní moc? a K revizi programu strany.

Leninova zmínka o druhém názvu časopisu — Kommunist —

svědčí o záměru obnovit vydávání časopisu pod názvem Prosvěšče-
nije nebo Kommunist. — 129

- ⁶⁶ Jde o rezoluci O válce, schválenou VII. (dubnovou) celoruskou konferencí SDDSR(b). Autorem rezoluce byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 290—292 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 430—433). — 130
- ⁶⁷ *Finansovaja gazeta* — večerník s politickými, finančními, hospodářskými, průmyslovými a burzovními zprávami, vydávaný v Petrohradu od roku 1915 do roku 1917. — 137
- ⁶⁸ *Jedinstvo* — legální list, pravicový orgán skupiny menševiků-obránců v čele s G. V. Plechanovem; vycházel v Petrohradu. V květnu až červnu 1914 vyšla čtyři čísla. Od března do listopadu 1917 vycházel denně. Od prosince 1917 do ledna 1918 vycházel pod názvem Naše jedinstvo. List se stavěl za podporu prozatímní vlády, za koalici s buržoazií, za „pevnou moc“ a zároveň bojoval proti bolševikům a uchyloval se často k metodám bulvárního tisku. Lenin se vyjádřil, že list Jedinstvo „napomáhá podvratným živlům, které vyhrážejí násilím, pogromy a pumovými atentáty“, a označoval jej za „hašteřivý list“ (Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 256 a 334). Říjnovou revoluci a zavedení sovětské moci přijal list nepřátelsky. — 142
- ⁶⁹ *Izvěstija userossijskogo sověta krestjanskich deputatov* — deník, oficiální orgán celoruského sovětu rolnických zástupců. Vycházel v Petrohradu od 9. (22.) května do prosince 1917 a tlumočil názory pravicového křídla eserské strany. K Říjnové revoluci se stavěl nepřátelsky. Pro své kontrarevoluční působení byl zastaven. — 148
- ⁷⁰ Jde o dvě rezoluce: O agrární otázce a O současné situaci, které schválila VII. (dubnová) celoruská konference SDDSR(b). V obou se zdůrazňovala nutnost znárodnit půdu. Jejich autorem byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 293—295 a 301 až 303; Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 452—455 a 476—479). — 151
- ⁷¹ Viz N. K. Krupská, *Pedagogické spisy*, sv. 1, Praha 1957, s. 424 až 426. — 155

- ⁷² *Sociálšovinismus* — nacionalistický směr v mezinárodním sociálně demokratickém hnutí, který vznikl za první světové války, když většina vůdců stran II. internacionály přešla ze stanoviska proletářského internacionalismu a mezinárodní solidarity dělníků na stranu imperialistické buržoazie svých zemí.

Sociálšovinismus, který vedl ke krachu II. internacionály za první světové války, navazoval na dlouhodobý předválečný vývoj mezinárodní sociální demokracie, stále víc prostoupené oportunistem, jemuž nebyl kladen včas a energicky odpor. Sociální oporou sociálšovinismu byla privilegovaná a dobře placená vrstva „dělnické aristokracie“, kterou buržoazie imperialistických států financovala ze svých koloniálních zisků.

Významnými představiteli mezinárodního sociálšovinismu byli: A. Südekum, Ph. Scheidemann, G. Noske (v Německu), H. M. Hyndman, A. Henderson (v Anglii), G. Plechanov, P. Maslov, A. Potresov (v Rusku), M. Sembat, J. Guesde, G. Hervé (ve Francii), L. Bissolati (v Itálii), E. Vandervelde (v Belgii), C. H. Branting (ve Švédsku) aj.

Sociálšovinismus Lenin charakterizoval v pracích *Válka a sociální demokracie v Rusku*, *Krach II. internacionály*, *Socialismus a válka*, *Oportunismus a krach II. internacionály* i v rezolucích konference zahraničních sekcí SDDSR (viz *Sebrané spisy* 26, Praha 1986, s. 39–48, 231–286, 327–372; sv. 27, Praha 1986, s. 117–132; sv. 26, Praha 1986, s. 184–190) a dalších. — 158

- ⁷³ *Centrismus* — odrůda oportunismu v mezinárodním dělnickém hnutí, charakteristická pro sociálně demokratické strany II. internacionály. Nebezpečnost centrismu pro mezinárodní dělnické hnutí byla v tom, že bojoval proti marxismu, ale zastíral to používáním marxistické terminologie. Zároveň dále udržoval organizační spojení s otevřeným oportunistem a snažil se udržet jeho vliv (a tedy i vliv buržoazie) na masy. Zvláště velkou škodu způsobili centristé dělnickému hnutí za první světové války. Ačkoli se označovali za internacionalisty, nepodnikali nic, aby připravili dělnickou třídu k aktivnímu boji proti válce, odmítali heslo přeměny imperialistické války ve válku občanskou a byli ve stejných stranách společně se zapřísáhlými sociálšovinisty.

„Centrismus“ je říší ušlechtilých maloburžoazních frází,“ psal Lenin, „internacionalismu slovy a zbabělého oportunismu a pochlebování sociálšovinistům skutky“ (*Sebrané spisy* 31, Praha 1987, s. 198). Hlavou a teoretikem centrismu byl K. Kautsky, který přišel s teorií „ultraimperialismu“; Lenin ji označil za nesmírně rafinovanou, nesmírně šikovně zfalšovanou rádobu vědeckou

a rádoby mezinárodní teorii sociálšovinismu. Centristé v Rusku — trockisté — razili heslo „ani vítězství, ani porážky“, o němž Lenin napsal: „Kdo je pro heslo ‚ani vítězství, ani porážky‘, ten je vědomý či bezděčný šovinista nebo v nejlepším případě smířlivý maloměšťák, v každém případě je však nepřítel proletářské politiky a přívrženec nynějších vlád a nynějších vládnoucích tříd“ (Sebrané spisy 26, Praha 1985, s. 309).

K představitelům centrismu patřili: H. Haase, G. Ledebour (v Německu), J. Longuet, A. Pressemanne (ve Francii), Ph. Snowden a R. MacDonald (v Anglii), M. Hillquit (v USA), F. Turati, C. Treves, D. E. Modigliani (v Itálii), R. Grimm (ve Švýcarsku), B. Adler (v Rakousku) a L. Trockij, L. Martov a P. Axelrod (v Rusku).

Lenin centrismus charakterizoval v člancích Krach II. internacionály, O porážce vlastní vlády v imperialistické válce, Socialismus a válka, Úkoly proletariátu v naší revoluci (viz Sebrané spisy 26, Praha 1985, s. 231—286, 305—310, 327—372; sv. 31, Praha 1987, s. 175—213) a jiných. — 158

⁷⁴ Lenin se odvolává na svůj článek Jedna zásadní otázka (viz tento svazek, s. 234—236), v němž uvádí citát z Engelsovy práce Ke kritice návrhu sociálně demokratického programu z roku 1891 (viz K. Marx - B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 279). — 160

⁷⁵ K. Marx - B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 280. — 177

⁷⁶ První celoruský sjezd rolnických zástupců se konal v Petrohradu 4.—28. května (17. května—10. června) 1917. Hlavním organizátorem sjezdu byli eseri, kteří také značně ovlivnili volby delegátů v jednotlivých místech. Na sjezdu bylo přítomno 1115 delegátů — účastníků guberniálních rolnických sjezdů a příslušníků armádních rolnických organizací. Na sjezdu měli převážnou většinu eseri. Práci bolševické frakce řídil Lenin, který na sjezdu také vystoupil a napsal návrh rezoluce. Bolševiky podporovala takzvaná skupina 14 nestraníků, zorganizovaná M. V. Frunzem (Michajlovem). Většina delegátů sjezdu patřila k zámožnému rolnictvu, vesnickou chudinu zastupovali vojenští delegáti.

Na programu byly tyto otázky: koaliční prozatímní vláda, zásobování, válka a mír, agrární otázka aj. Na sjezdu se střetli bolševici a eseri, protože obě strany se snažily získat rolnictvo. Ke zvlášť ostrému boji mezi nimi došlo kvůli otázce půdy. Lenin ve svém projevu a v rezoluci předložené jménem bolševické frakce

navrhl, aby byla prohlášena za celonárodní vlastnictví a okamžitě předána rolníkům bez úhrady.

Přes velmi kladný ohlas Leninova projevu se eserským vůdcům podařilo sjezd ovládnout, protože rolníky oklamali. Sjezd schválil politiku buržoazní prozatímní vlády i vstup „socialistů“ do vlády, vyslovil se pro pokračování ve válce „až do vítězného konce“ a pro ofenzívu na frontě a souhlasil s odkladem řešení pozemkové otázky až do svolání Ústavodárného shromáždění, jak to navrhovali eserši.

Eferský výkonný výbor rolnických sovětů, zvolený na sjezdu, prováděl kompromisnickou politiku. Přijatá usnesení vyjadřovala zájmy vesnické buržoazie.

Vystoupení V. I. Lenina a bolševiků měla obrovský význam při politické výchově rolnictva. Leninův projev k agrární otázce byl vydán v masovém nákladu, takže se s ním mohli seznámit lidé na venkově i vojáci, a pomohl získat pracující rolníky na stranu bolševiků. — 181

⁷⁷ Rukopis tohoto dokumentu má název Návrh rezoluce k agrární otázce, předložený *N. Leninem* na celoruském sovětu rolnických zástupců jménem sociálně demokratické frakce. Návrh rezoluce k agrární otázce vyšel jako leták a byl rozdán delegátům sjezdu. — 183

⁷⁸ Jde o rezoluci o agrární otázce, schválenou na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR(b). Autorem rezoluce byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 293—295 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 452—455). — 186

⁷⁹ *Hlavní pozemkový výbor* byl ustaven v dubnu 1917 prozatímní vládou na nátlak silícího rolnického hnutí za vyřešení pozemkové otázky. Převážnou většinu v něm měli kadeti a eserši. Jeho úkolem bylo shromažďovat podklady a zpracovávat materiály pro pozemkovou reformu. V jednotlivých místech se této práci věnovaly místní pozemkové výbory.

Prozatímní vláda zakládala hlavní pozemkový výbor a místní pozemkové výbory s cílem co nejdříve oddalovat řešení agrární otázky, odvést rolnictvo od revolučních forem boje za půdu na cestu reforem shora a zachovat statkářské vlastnictví půdy.

Po Říjnové revoluci se hlavní pozemkový výbor snažil zabránit realizaci leninského Dekretu o půdě a v prosinci 1917 byl z rozhodnutí rady lidových komisařů rozpuštěn. — 186

⁸⁰ *I. státní дума* (takzvaná Vitteho дума) byla svolána 27. dubna (10. května) 1906 podle nařízení předsedy vlády S. J. Vitteho. Do I. státní dumy bylo zvoleno 478 poslanců, kadeti měli v dumě více než třetinové zastoupení.

Dumě byly předloženy dva hlavní návrhy zákona o půdě: kadetský, který podepsalo 42 poslanců, a trudovický, takzvaný návrh sto čtyř. Na rozdíl od trudoviků se kadeti snažili zachovat statkářské vlastnictví půdy a připouštěli vyvlastnění za výkupní poplatky „podle spravedlivého odhadu“ jedině té statkářské půdy, kterou převážně obdělávali rolníci vlastním inventářem nebo která byla propachtována. Bolševici podporovali trudoviky, kteří se více blížili snahám rolnictva získat půdu. 8. (21.) července 1906 carská vláda I. státní dumu rozpustila.

II. státní дума byla svolána 20. února (5. března) 1907. Její složení bylo levější než složení I. dumy, i když nepřímé a nerovné volby do ní probíhaly v atmosféře vojenských polních soudů a represálií. Byl to důsledek výraznější diferenciacie politických stran, růstu třídního uvědomění a také účasti bolševiků ve volbách.

Bolševici využívali dumu k demaskování carismu a zrádcovské úlohy kontrarevoluční buržoazie, hlásali a propagovali v ní revoluční program strany, snažili se vymanit rolnictvo z vlivu liberálů a vytvořit v dumě revoluční blok zástupců dělnické třídy a rolnictva. Linie bolševiků byla novou, revoluční marxistickou linií v činnosti zástupců proletariátu v parlamentních institucích. Menševici naopak uplatňovali v dumě oportunistickou taktiku podpory kadetů.

Ústředním bodem jednání v I. i ve II. státní dumě byla agrární otázka.

V polovině roku 1907, kdy bylo zřejmé, že dělníci a rolníci nemají dosti sil k vítězství nad carismem, se carská vláda rozhodla dumu rozpustit. V noci na 3. (16.) června 1907 byli členové sociálně demokratické frakce dumy zatčeni a 3. (16.) června byla II. státní дума carským dekretem rozpuštěna. — 187

⁸¹ Jde o prohlášení hlavního pozemkového výboru, schválené 20. května (2. června) 1917 na druhém zasedání hlavního pozemkového výboru. Prohlášení obsahovalo tvrzení, že připravovaná pozemková reforma zajistí, aby všechna zemědělská půda přešla do užívání pracujícího zemědělského obyvatelstva, avšak definitivní řešení pozemkové otázky vyhradila Ústavodárnému shromáždění. Hlavní pozemkový výbor, který hájil zájmy statkářů, se ve svém prohlášení kategoricky postavil proti rozdělování statkářské půdy a prohlásil, že „pokusy živelně uspokojovat obyvatelstvo

v jeho pozemkových potřebách zabíráním cizí půdy znamená vážné nebezpečí pro stát“. — 188

- ⁸² *Neoficiální porada členů IV. státní dumy* se konala 20. května (2. června) 1917; předsedal jí M. V. Rodzjanko. Porada projednávala agrární otázku v souvislosti se zahájením činnosti hlavního pozemkového výboru, jehož první schůze se konala 19. května (1. června). Zprávu přednesl oktábrista statkář S. A. Šidlovskij, který odmítl dělení statkářské půdy a prohlásil, že těžiště agrární otázky „spočívá nikoli v hospodaření v malém, ale v nutnosti zvýšit produktivitu půdy“.

Rezoluce, kterou účastníci porady přijali, se snažila rolníky bojující o půdu zastrašit. Varovala, že řešení agrární otázky násilnou cestou povede k nekonečným sporům, střetům, k neúrodě a hladu, a rolníci v ní byli vyzýváni, aby vyčkali do svolání Ústavodárného shromáždění. — 188

- ⁸³ Rolníci v Rusku se jako třída feudální společnosti dělili na tři velké skupiny: 1. rolníci soukromých vlastníků půdy (statkářů), 2. rolníci státní a 3. rolníci úřední (patřili carské rodině). Každá z těchto skupin se zase dělila na několik kategorií a podskupin, které se od sebe lišily svým původem, formou držby půdy a jejím užíváním, právním postavením, pozemkovými vztahy atd. Rolnická reforma z roku 1861, kterou provedla carská vláda ve prospěch feudálních statkářů, zachovala pestrou škálu rolnických kategorií, které se v podstatě udržely až do roku 1917. Podrobněji o tom viz V. I. Lenin, *Sebrané spisy* 16, Praha 1984, poznámka 103. — 199

- ⁸⁴ *Vědomosti občestvennogo gradonačalstva* — deník, oficiální orgán správy hlavního města Petrohradu, vycházel od 8. (21.) března 1917 jako pokračování listu *Vědomosti sankt-petěrburgskoj gorodskoj policii*, vydávaného od roku 1839 pod různými názvy. Od 22. června (5. července) 1917 vycházel pod názvem *Věstník gorodskogo samoupravlenija*. List podporoval politiku buržoazní prozatímní vlády. Brzy po Říjnové revoluci byl zastaven. — 206

- ⁸⁵ Jde o rezoluci zabývající se postojem ke straně socialistů-revolucionářů, ke straně sociálních demokratů (menševiků), ke straně takzvaných nefrakčních sociálních demokratů a k podobným spřízněným politickým směrům, schválenou 22. dubna (5. května) petrohradskou městskou konferencí SDDSR(b), a Rezoluci o spojení internacionalistů proti maloburžoaznímu obranářskému

bloku, schválenou 29. dubna (12. května) 1917 VII. (dubnovou) celoruskou konferencí SDDSR(b). Autorem obou rezolucí byl Lenin (viz Sedmá (dubnová) celoruská konference SDDSR(b). Petrohradská městská konference SDDSR(b). Duben 1917. Protokoly, 1958, s. 50—51; KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 299 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 285—286, 456). — 207

- ⁸⁶ *Lidoví socialisté (enesové)* — členové maloburžoazní Lidové socialistické strany práce, která se v roce 1906 odštěpila od pravého křídla strany socialistů-revolucionářů (eserů). Enesové prosazovali vytvoření bloku s kadety. Lenin je proto nazýval „sociálkadety“, „maloburžoazními oportunisty“ a „eserskými menševiky“, kolísajícími mezi kadety a esery, a zdůrazňoval, že se tato strana „velice málo liší od kadetů, neboť vyškrtává z programu republiku i požadavek veškeré pudy“ (Sebrané spisy 14, Praha 1983, s. 44). V čele strany stáli N. F. Anněnskij, V. A. Mjakotin, A. V. Pešechonov aj. Za první světové války zastávali lidoví socialisté sociálšovinistické stanovisko.

Po únorové buržoazně demokratické revoluci 1917 se strana lidových socialistů sloučila s trudoviky a aktivně podporovala činnost buržoazní prozatímní vlády, do níž vyslala své zástupce. Po Říjnové revoluci se enesové účastnili kontrarevolučních spiknutí a ozbrojených akcí proti sovětské moci. V době zahraniční vojenské intervence a občanské války se strana rozpadla. — 207

- ⁸⁷ *Skupina Jednota* — nepočetná skupina sociálních demokratů, kterou v letech 1917—1918 tvořili krajně pravicoví menševici-obranáři, bývalí likvidátoři aj. Oficiálně byla ustavena v březnu 1917. Organizace skupiny Jednota byly v Petrohradu, v Moskvě, Baku a některých jiných městech. K jejím vůdcům patřil G. V. Plechanov a bývalí likvidátoři A. F. Burjanov a N. I. Jordanskij. Skupina Jednota nevěřila ve vítězství socialistické revoluce, a proto bezvýhradně podporovala buržoazní prozatímní vládu, požadovala, aby se v imperialistické válce pokračovalo až „do úplného vítězství“, a společně s buržoazním a ultrareakčním tiskem štvála proti bolševikům. Ve volbách do petrohradských obvodních dum předkládala buď samostatnou kandidátku, nebo se spojila s menševiky, esery aj. Podporovala červnovou ofenzívu a po červencových událostech agitovala pro zavedení „pevné moci“, tj. vojenské diktatury. Organizačně se skupina rozpadla v létě 1918. Jejím orgánem byl list Jedinstvo (viz poznámku 68). — 207

⁸³ *Celoruská konference menševických a sjednocených organizací* se konala 7.—12. (20.—25.) května 1917 v Petrohradu. Na konferenci bylo přítomno 88 delegátů s rozhodujícím a 35 delegátů s poradním hlasem, zastupujících 44 830 lidí. Na programu byly tyto otázky: vztah k prozatímní vládě a účast v ní, postoj k válce, obnovení internacionály, agrární otázka a jiné. Konference zaujímala ve všech bodech programu kontrarevoluční, antisocialistické stanovisko: schválila vstup socialistů do koaliční vlády a souhlasila s její podporou, odsoudila sbratřování vojáků na frontě, obhajovala posilování bojeschopnosti armády, ve shodě s buržoazními stranami konstatovala, že pozemkovou reformu může provést jedině Ústavodárné shromáždění, a vyzývala k „energickému boji proti anarchistickému zabírání půdy a jiným způsobům svévolného řešení otázky“. Konference schválila usnesení petrohradského sovětu o svolání mezinárodní socialistické konference a pověřila organizační výbor účasti na III. zimmerwaldské konferenci. — 208

⁸⁹ *Rezoluci o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozrátu* napsal Lenin pro nadcházející konferenci petrohradských závodních výborů. 25. května (7. června) 1917 byla rezoluce uveřejněna v moskevském bolševickém listu Social-demokrat a podepsána ústředním výborem strany. 2. (15.) června ji otiskla Pravda jako návrh rezoluce, předložený organizačním byrem pro svolání konference. 31. května (13. června) byla rezoluce schválena převážnou většinou hlasů a postoupena komisi ke konečnému zpracování; text potvrzený komisí konference schválila na závěrečném zasedání 3. (16.) června a následující den jej uveřejnila ve svém 73. čísle Pravda.

Lenin rezoluci analyzoval v článku *Hospodářský rozrát a boj proletariátu proti němu* (viz tento svazek, s. 305—307). — 211

⁹⁰ Lenin má na mysli dvě nařízení prozatímní vlády, uveřejněná 24. a 27. května (6. a 9. června) 1917. V prvním z nich se uvádí, že prozatímní vláda považuje situaci v Kronštadtu za hroživou a naprosto nepřijatelnou, druhý upozorňoval „všechny občany Kronštadtu, že pokyny prozatímní vlády musí bezpodmínečně plnit“. — 231

⁹¹ Jde o rezoluci VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) O sovětech dělnických a vojenských zástupců. Autorem rezoluce byl Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí

a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 304—305 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 457—458). — 234

⁹² *Erfurtský program* Sociálně demokratické strany Německa byl schválen v říjnu 1891 na sjezdu v Erfurtu. Ve srovnání s gothajským programem z roku 1875 znamenal pokrok. Vycházel z marxistického učení o nevyhnutelném zániku kapitalistického výrobního způsobu a jeho nahrazení socialistickým. V programu se zdůrazňovalo, že dělnická třída musí vést politický boj, že strana je vedoucí silou tohoto boje apod. Avšak i erfurtský program obsahoval závažné ústupky oportunistu. Engels podrobil návrh erfurtského programu zevrubné kritice (Ke kritice návrhu sociálně demokratického programu z roku 1891 — viz K. Marx - B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 267—282). Byla to v podstatě kritika oportunistu celé II. internacionály, pro jejíž strany byl erfurtský program jakýmsi vzorem. Vedení německé sociální demokracie však Engelsovu kritiku stranickým masám zatajilo, takže se k jeho závažným připomínkám při vypracovávání definitivního znění programu nepřihlédlo. Lenin (i Plechanov až do svého obratu k menševismu) považoval za hlavní nedostatek, za zbabělý ústupek oportunistu to, že erfurtský program mlčky přešel diktaturu proletariátu. — 235

⁹³ K. Marx - B. Engels, Spisy 22, Praha 1967, s. 278. — 236

⁹⁴ *Russkaja gazeta* — list vydávaný v letech 1904—1906 v Petrohradu. — 242

⁹⁵ *Vperjod* — bolševický dělnický list; řídil jej Lenin a vydávala ilegálně ve Vyborgu redakce listu Proletarij v době od 10. (23.) září 1906 do 19. ledna (1. února) 1908. Vyšlo 20 čísel. Od druhého čísla vycházel jako orgán místních výborů SDDSR; propagoval program SDDSR, vysvětloval taktiku bolševiků a poukazoval na oportunistickou taktiku menševiků a eserů. Podrobně objasňoval vše, co dělníky zajímalo (stávky, boj proti vylukám, otázky odborů, boj rolníků o půdu, hnutí v armádě) a pohotově reagoval na nejdůležitější události mezinárodního dělnického hnutí.

Důležité místo v listu zaujímaly otázky stranického života: vysvětlovala se v něm usnesení V. (londýnského) sjezdu SDDSR a usnesení celorukých, městských a okresních konferencí SDDSR. *Vperjod* měl úzké spojení s dělnickými čtenáři. Uveřejnil řadu Leninových článků. — 243

⁹⁶ Jde o nóty francouzské a britské vlády, zaslané jako odpověď na prohlášení prozatímní vlády z 27. března (9. dubna) 1917 a uveřejněné v tisku 28. května (10. června). Francouzská nota (shodně s britskou) schvalovala úmysl prozatímní vlády dosáhnout nezávislosti Polska a oznamovala, že Francie má v úmyslu „osvobodit“ Alsasko a Lotrinsko a že chce od Německa dosáhnout náhradu svých škod. Britská nota se všemožně snažila ospravedlnit účast Anglie ve válce. V obou nótách byla vyjádřena naděje, že Rusko bude spolu s nimi pokračovat ve válce „až do úplného vítězství“. — 245

⁹⁷ *Závodní výbory* — třídní proletářské organizace, které vznikly v březnu 1917. Za jejich předchůdce jsou pokládány rady továrních starostů a další volené orgány, které vznikaly v obdobích revoluční aktivity z prozatímních stávkových výborů.

Činnost závodních výborů byla hned od samého počátku velmi rozsáhlá: vypracovávaly a předkládaly majitelům závodů a továren požadavky dělníků, prakticky vyhlásily osmihodinový pracovní den, kontrolovaly přijímání a propouštění pracovních sil, zakládaly oddíly dělnické milice, bojovaly proti sabotážím podnikatelů, sháněly suroviny a palivo, aby podniky nemohly být zastaveny, apod. Aktivně se účastnily Říjnové revoluce. V roce 1918 se sloučily s odbory a staly se jejich základními organizacemi.

I. petrohradská konference závodních výborů se konala 30. května až 3. června (12.—16. června) 1917. Zúčastnilo se jí 568 delegátů ze závodních výborů, z byra odborových svazů a dalších organizací dělníků z Petrohradu a okolí. Na konferenci se projednávaly otázky o situaci v průmyslu, o kontrole a řízení výroby v Petrohradu, o úkolech výborů a o jejich úloze v odborovém hnutí aj.

Došlo k ostré výměně názorů mezi bolševiky a menševiky kvůli úloze závodních výborů a kvůli dělnické kontrole. Menševici se snažili co nejdříve omezit politickou a hospodářskou úlohu těchto výborů a dělnickou kontrolu nahradit státní kontrolou s účastí buržoazních stran. Konference schválila převážnou většinou bolševické rezoluce.

Konference významně přispěla k výměně zkušeností o činnosti výborů a k upevnění boje za dělnickou kontrolu. Proto také zvolila stálou ústřední radu závodních výborů, která měla 25 členů.

Lenin se jednání konference osobně účastnil. Zformuloval Rezoluci o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu (viz tento svazek, s. 211—213). Její analýzou se zabýval v článcích Maloburžoazní stanovisko k hospodářskému rozvratu a Hospodářský rozvrat a boj proletariátu proti němu (s. 263—265,

305—307), v nichž kritizoval stanovisko menševiků na konferenci a obhajoval taktiku bolševické strany v otázce dělnické kontroly nad výrobou. — 255

⁹⁸ A. V. Lunačarskij, který hovořil před Leninem, navrhl předložit francouzské a britské vládě ultimátum požadující, aby se připojily ke koncepci míru bez anexí a kontribucí a aby bylo vyhlášeno příměří na všech frontách. „Současně,“ řekl Lunačarskij, „se musíme obrátit na národy spojeneckých zemí a rovněž Německa a Rakousko-Uherska s výzvou, aby vyvinuly tlak na své vlády všemi dostupnými prostředky. Bude-li chtít německá vláda i po tomto ultimátu pokračovat ve válce, vyjde plně najevo její lež o tom, že vede válku obrannou.“ — 257

⁹⁹ Viz A. I. Gercen, *Sobranije sočiněnij*, t. XVII, 1959, s. 69. — 269

¹⁰⁰ V textu citovaný leták delegáta I. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců N. V. Krylenka vojákům, dělníkům a rolníkům, jenž vysvětluje program bolševiků, byl v plném znění uveřejněn v knize *Bolševické organizace Ukrajiny v období přípravy a realizace Říjnové revoluce (březen—listopad 1917)*, Kyjev 1957, s. 371—374. — 273

¹⁰¹ *I. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců* se konal 3.—24. června (16. června—7. července) 1917 v Petrohradu. Sjezdu se zúčastnilo 1090 delegátů, kteří zastupovali 305 dělnických, vojenských a rolnických sjednocených organizací, 53 okresních, oblastních a guberniálních sovětů, 21 organizací bojující armády, 8 týlových vojenských organizací a 5 organizací námořnictva. Bolševiky, kteří měli v té době v sovětech menšinu, zde zastupovalo 105 delegátů. Převážná většina delegátů patřila k menševicko-eserskému bloku a k malým skupinám, které ho podporovaly. Na programu bylo 12 otázek: revoluční demokracie a vládní moc, postoj k válce, příprava Ústavodárného shromáždění, národnostní otázka, agrární otázka aj. Lenin přednesl projev o postoji k prozatímní vládě a projev o válce. Menševici a esefi vyzývali ve svých rezolucích k upevnění kázně v armádě a k ofenzívě na frontě, k podpoře prozatímní vlády, rozhodně odmítali předání moci sovětům a prohlásili (ministr Cereteli), že v Rusku neexistuje ani jedna politická strana, která by byla ochotna převzít všechnu moc. Lenin jménem bolševické strany lakonicky odpověděl: „Existuje!“ a oznámil, že bolševická strana je kdykoli „ochotna převzít všechnu moc“.

Bolševici intenzivně využívali sjezd k tomu, aby odhalili imperialistickou politiku prozatímní vlády a kompromisnickou taktiku menševiků a eserů. Předložili sjezdu ke všem základním otázkám vlastní rezoluce a obhajovali je zde. Svá vystoupení adresovali nejen delegátům sjezdu, ale přímo širokým vrstvám lidu — dělníkům, rolníkům a vojákům. Odhalovali protilidovou, kontrarevoluční podstatu zahraniční politiky prozatímní vlády a imperialistický charakter války a dokazovali, že prozatímní vláda není schopna zachránit zemi před hospodářským rozvratem. Konstatovali, že politika dohod s kapitalisty naprosto ztroskotala, a ve své rezoluci navrhovali, aby za jediné řešení bylo uznáno předání veškeré státní moci celoruskému sovětu dělnických, vojenských a rolnických zástupců. Esero-menševická většina sjezdu se ve svých usneseních rozhodla pro podporu prozatímní vlády, schválila vládou připravovanou ofenzívu na frontě a odmítla předání moci sovětům. Sjezd zvolil ústřední výkonný výbor, který byl činný až do II. sjezdu sovětů. Skládal se převážně z eserů a menševiků.

Lenin při hodnocení významu sjezdu napsal, že „skvěle a názorně“ předvedl ústup eserských a menševických vůdců od revoluce (viz tento svazek, s. 323). — 277

- ¹⁰² Srov. K. Marx - B. Engels, Spisy 36, Praha 1973, s. 671. — 281
- ¹⁰³ Lenin má na mysli usnesení Sedmé (dubnové) celoruské konference SDDSR(b), konané v Petrohradu 24.—29. dubna (7.—12. května) 1917 (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 288—305). — 282
- ¹⁰⁴ Jde o první celoruský sjezd rolnických zástupců, konaný 4.—28. května (17. května—10. června) 1917 (viz poznámku 76), který schválil usnesení o budoucím politickém uspořádání Ruska. — 284
- ¹⁰⁵ Lenin má na mysli článek V. Bazarova Co dál?, který vyšel 4. (17.) června 1917 ve 40. čísle listu Novaja žizň a zabýval se možností ukončit válku. Bazarov obhajoval vedení separátní války, což mělo zachránit revoluci. — 286
- ¹⁰⁶ Lenin má na mysli to, že britská vláda vydala vůdci Nezávislé dělnické strany Anglie Ramsayi MacDonaldovi pas pro cestu do Ruska, kam byl pozván výkonným výborem petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. MacDonaldově cestě

zabránil britský svaz námořníků, který odmítl řídit loď určenou pro jeho cestu. — 286

- ¹⁰⁷ *Provolání petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců K národům celého světa* schválila esersko-menševická většina sovětu pod tlakem širokého hnutí pracujících, bojujících za ukončení války, na zasedání sovětu 14. (27.) března 1917. Následujícího dne bylo uveřejněno v listech Pravda a Izvěstija petrogradského sověta rabočich i soldatskich deputatov.

Provolání, plně nabubřelých frází o míru, vyzývalo národy bojujících zemí „ke společným rozhodným akcím ve prospěch míru“, avšak neodhalovalo dobovačný charakter války, nenavrhovalo žádná praktická opatření boje za mír a v podstatě omlouvalo buržoazní prozatímní vládu za pokračování v imperialistické válce. — 287

- ¹⁰⁸ V červnu 1917 obsadila Itálie Albánii. Vyhlásila sice její nezávislost, ale ve skutečnosti se Albánie stala jejím protektorátem.

V téže době v Řecku přinutily Británie a Francie hospodářskou blokadou, která vyvolala v zemi strašlivý hlad, a okupováním mnoha řeckých oblastí krále Konstantina zřít se trůnu a dosadily k moci svého stoupence Venizelose. Řecko tak bylo vtaženo do války na straně Dohody proti vůli obrovské většiny obyvatelstva.

Persie byla za války okupována britskými a ruskými vojsky. Začátkem roku 1917, kdy úplně ztratila samostatnost, byla obsazena na severu ruskými a na jihu britskými vojsky.

Všechny tyto akty imperialistického násilí podporovali diplomaté prozatímní vlády. — 288

- ¹⁰⁹ Jde o prohlášení byra bolševické frakce a byra sjednocených sociálních demokratů-internacionalistů na I. celoruském sjezdu sovětu a o požadavek zařadit do programu především otázku prozatímní vládou připravované ofenzívy na frontě. V prohlášení se uvádělo, že tuto ofenzívu si prosazují imperialistické kruhy spojenců, že kontrarevoluční kruhy v Rusku tak chtějí soustředit moc v ruku skupiny vojáků, diplomatů a kapitalistů a zasadit úder revolučnímu boji za mír a vybojovaným pozicím ruské demokracie. Prohlášení varovalo dělnickou třídu, armádu a rolnictvo před nebezpečím, které zemi hrozí, a vyzývalo sjezd, aby okamžitě odrazil kontrarevoluční nápor.

Sjezd návrh byra frakce SDDSR(b) zamítl. — 288

- ¹¹⁰ Jde o zákaz celoukrajinského armádního sjezdu, který vydal

ministr vojenství prozatímní vlády Kerenskij. Přes tento zákaz se sjezd konal 5.—12. (18.—25.) června 1917 v Kyjevě. Sjezd schválil „Universál“ o autonomii Ukrajiny, vydaný ukrajinskou Centrální radou.

Kontrarevoluční politiku prozatímní vlády a stran menševiků a eserů vůči Ukrajině Lenin kritizoval ve svých článcích Ukrajina a Ukrajina a porážka vládnoucích stran v Rusku (viz tento svazek, s. 355—356, 364—367). — 299

- ¹¹¹ *Social-demokrat* — deník, orgán moskevského oblastního byra, moskevského výboru, později i moskevského okruhového výboru SDDSR(b), který vycházel od března 1917 do března 1918. V jeho redakci postupně pracovali M. S. Olminskij, I. I. Skvorcov-Stěpanov, A. A. Solc, J. M. Jaroslavskij aj.

V listě *Social-demokrat* vyšla řada Leninových článků a dokumentů: Dopisy zdaleka (Dopis 1), O úkolech proletariátu v nynější revoluci, Provolání k vojákům všech válčících zemí, Projev o postoji k Prozatímní vládě z 4. (17.) června, pronesený na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců, aj. (Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 37—48, 138—143, 321—323; tento svazek, s. 279—290). V květnu 1918, kdy se sovětská vláda a ústřední výbor strany přestěhovaly do Moskvy, splynul list *Social-demokrat* s listem *Pravda*. — 304

- ¹¹² *Vorwärts* — deník, ústřední orgán Sociálně demokratické strany Německa. Vycházel z rozhodnutí sjezdu strany v Halle od roku 1891 v Berlíně pod názvem *Vorwärts*. *Berliner Volksblatt* jako pokračování listu *Berliner Volksblatt* (vycházejícího od roku 1884). Engels v tomto listu bojoval proti nejrůznějším projevům oportunismu. Od druhé poloviny 90. let, po Engelsově smrti, se listu zmocnilo pravé křídlo strany a redakce soustavně uveřejňovala články oportunistů. *Vorwärts* vysvětloval tendenčně boj proti oportunismu a revizionismu v SDDSR, čímž podporoval ekonomisty a později, po rozštěpení strany, menševiky. V období reakce uveřejňoval pomlouvačné články Trockého, aniž umožnil Leninovi a jiným bolševikům tyto pomluvy vyvracet a objektivně zhodnotit situaci ve straně. Za první světové války zaujímal *Vorwärts* sociálněšovinistické stanovisko; po Říjnové revoluci se stal jedním z center protisovětské propagandy. Vycházel v Berlíně do roku 1933. — 308

- ¹¹³ *Pánové, kteří se zasloužili o 3. červen* — buržoazní statkářské strany (pravice, oktábristé, kadeti), kterým kontrarevoluční volební

zákon z 3. (16.) června 1917 oklešťující už tak omezené volební právo dělníků a rolníků umožnil získat obrovskou převahu ve III. a IV. státní dumě.

Pánové, kteří se zasloužili o 3. červen, se pravidelně scházeli na takzvané neoficiální porady poslanců IV. státní dumy. Jedna z těchto porad se konala 3. (16.) června 1917, v den, kdy začal jednat celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců. Tato časová shoda nebyla náhodná: kontrarevoluční strany ruské buržoazie a statkářů se zjevně pokoušely vyvíjet politický nátlak na maloburžoazní kompromisníky — menševiky a esery, kteří měli na sjezdu většinu.

Porada projednávala zahraniční politiku. Hovořili na ní významní předáci oktábristů a kadetů V. A. Maklakov, P. N. Miljukov, V. V. Šulgin aj. Všichni žádali plnění smluvních závazků vůči spojencům a skoncování s revolucí. Ve stejném duchu byla koncipována i rezoluce schválená poradou. — 310

¹¹⁴ *Voljanaroda* — deník, orgán pravého křídla eserské strany, vydávaný v Petrohradu od 29. dubna 1917 a zastavený v listopadu 1917. Později vycházel pod jinými názvy. V únoru 1918 byl definitivně zastaven. — 316

¹¹⁵ Jde o protokol ze schůze členů SDDSR, jež se konala 8. dubna (25. března) 1917. Referuje o jednání ruských emigrantů různých politických směrů s předsedou mezinárodní socialistické komise švýcarským socialistou R. Grimmem a s tajemníkem švýcarské sociálně demokratické strany levým zimmerwaldovcem F. Plattenem o průjezdu přes Německo.

Lenin podnikal pokusy odjet ze Švýcarska do Ruska, sotvaže se potvrdila věrohodnost zpráv o únorové revoluci. „Jsem celý *bez sebe*, že nemohu jet do Skandinávie!! Neodpustím si, že jsem si netroufal jet v roce 1915!“ psal I. F. Armandové 2. (15.) března 1917 (Spisy 35, Praha 1957, s. 259). Avšak návrat emigrantů-internacionalistů do Ruska brzdila jak prozatímní vláda, tak vlády „spojenců“ — Anglie a Francie. V seznamu osob, které měly být podle pokynů ruské politické policie na hranicích zadrženy, figurovali především zimmerwaldovci, internacionalisté a odpůrci imperialistické války; bez překážek se mohli vrátit jenom obranáři. Lenin věděl, že návrat do Ruska bude problematický, a proto hledal možnost ilegálního překročení hranic; svědčí o tom jeho korespondence s V. A. Karpinským (Ženeva) a s J. S. Haneckým (Stockholm).

6. (19.) března na neoficiální poradě ruských stranických center

v Bernu předložil Martov plán na průjezd Německem výměnou za Němce internované v Rusku. Lenin tento plán horlivě podporoval, zejména když 11. (24.) března pozastavila ruská mise v Bernu vybavení dokumentů pro návrat do Ruska řadě emigrantů.

Jednání s německým vyslancem ve Švýcarsku o propuštění ruských politických emigrantů do vlasti přes Německo zahájil švýcarský sociální demokrat, federální rada R. Grimm, ale vzhledem k jeho obojakému chování (viz tento svazek, s. 321) pověřili bolševici organizaci cesty zimmerwaldovce a tajemníka Švýcarské sociálně demokratické strany F. Plattena, který celou záležitost také dokončil. Německá vláda přijala podmínky průjezdu ruských emigrantů přes Německo. Tyto podmínky, jak dosvědčil F. Platten, vypracoval Lenin. Podmínky zaručovaly exteritorialitu vagónu při jeho průjezdu přes Německo, osvobození od celní prohlídky, pasové kontroly a prověřování politického smýšlení projíždějících osob; styk německých správních orgánů s projíždějícími měl být veden jedině přes F. Plattena, který je doprovázel.

Všechny podmínky a okolnosti odjezdu byly zaprotokolovány a protokol byl zaslán představitelům zimmerwaldovské levice — v Německu P. Levimu (P. Hartsteinovi), ve Francii F. Lorientovi a H. Guilbeauxovi, v Polsku M. Brońskému a ve Švýcarsku F. Plattenovi.

Kromě toho byl jejich jménem připraven dokument pro tisk, který ve Stockholmu podepsali i švédští levicoví sociální demokraté (C. Lindhagen, F. Ström, C. Karlsson, T. Nerman a K. Kihlbom) a v Norsku A. Hansen; v tomto dokumentu představitelé shora jmenovaných stran prohlašovali: „My, nížepodepsaní, známe překážky, které kladou dohodové vlády odjezdu ruských internacionalistů. Známe podmínky, za nichž německá vláda povolila průjezd do Švédska... My, nížepodepsaní internacionalisté z Francie, Švýcarska, Polska, Německa, Švédska a Norska, se domníváme, že naši stejně smýšlející ruští soudruzi mají nejen právo, ale i povinnost využít tuto příležitost k průjezdu do Ruska. Přejeme jim hodně zdaru v jejich boji proti imperialistické politice ruské buržoazie, v boji, který je součástí našeho společného boje za osvobození dělnické třídy, za socialistickou revoluci.“ Toto prohlášení bylo uveřejněno v 86. čísle listu švédských levicových sociálních demokratů Politiken 15. dubna 1917.

Protože se ve francouzském tisku objevily zprávy, že ministr zahraničí P. N. Miljukov hrozí emigrantům, jedoucím přes Německo, zatčením pro velezradu, podepsali všichni emigranti v čele s Leninem bez ohledu na politickou orientaci toto prohlášení:

„Já, nížepodepsaný, stvrzuji svým podpisem, že

1. jsem byl seznámen s podmínkami, které dojednal F. Platten s německým vyslanectvím;

2. se podřídím příkazům F. Plattena jako vedoucího transportu;

3. jsem byl seznámen se zprávou v *Petit Parisien*, podle níž ruská prozatímní vláda vyhrožuje, že dá zatknout a obviní z velezrady ty ruské občany, kteří projedou Německem;

4. veškerou politickou odpovědnost za svůj průjezd беру na sebe;

5. Platten mi zaručil průjezd pouze do Stockholmu. 9. dubna 1917 Bern—Curych“ (Ústřední stranický archiv Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS).

K odjezdu došlo 27. března (9. dubna); 31. března (13. dubna) přijel Lenin se skupinou emigrantů do Stockholmu a téhož dne odjel přes Finsko do Ruska. Spolu se Zinovjevem informoval po příjezdu do Petrohradu na žádost emigrantů, kteří přijeli ze Švýcarska, výkonný výbor petrohradského sovětu na zasedání 4. (17.) dubna 1917 o průjezdu přes Německo. Výkonný výbor zprávu vyslechl a usnesl se „okamžitě se obrátit na prozatímní vládu a podniknout opatření, aby se do Ruska mohli ihned vrátit všichni emigranti bez ohledu na jejich politické názory a stanovisko k válce“. Na témž zasedání se Lenin stal členem výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců.

Přes všechna tato naprosto zřejmá a nezvratná fakta se buržoazní a esersko-menševický tisk pokoušel zneužít průjezd přes Německo k pomlouvačným kampaním v boji proti bolševické straně, jejíž vliv na masy rychle vzrůstal. — 316

¹¹⁶ Jde o demonstraci plánovanou ústředním výborem bolševiků na 10. (23.) června 1917, kterou I. celoruský sjezd sovětů zakázal.

Začátkem června byla situace v Petrohradu velmi napjatá. Prozatímní vláda válku protahovala, připravovala ofenzívu, nastaly potíže se zásobováním, což vyvolalo nespokojenost a roztrpčení dělníků i vojáků. Když vláda vydala pokyn, aby vojáci obsadili Durnovovu vilu sloužící jako letní sídlo a vyklidili z ní dělnické organizace Vyborské Strany, vypukla stávková. 7. (20.) června stávkovaly čtyři závody a 8. (21.) už dvacet osm.

8. (21.) června se konala porada ústředního výboru a petrohradského výboru SDDSR(b) se zástupci dělníků ze všech obvodů a vojenských jednotek, závodních výborů a odborových organizací z Petrohradu. Jako první promluvil V. I. Lenin. Aby se předešlo eventuálním provokacím a zbytečným obětím, bylo rozhodnuto zorganizovat pokojnou demonstraci. Ústřední výbor SDDSR(b) jednomyslně rozhodl, aby se demonstrace konala 10. (23.) června.

Toto rozhodnutí ústředního výboru mělo velký ohlas mezi masami a vyvolalo značné obavy jak ve vládních kruzích, tak mezi menševiky a esery, kteří se rozhodli ji nepřipustit. 9. (22.) června večer vydal sjezd sovětů, v němž měli rozhodující vliv, rozhodnutí o zákazu veškerých pouličních demonstrací na tři dny.

Ústřední výbor bolševické strany, který nechtěl bojkotovat rozhodnutí sjezdu sovětů, se pozdě v noci z 9. na 10. června usnesl demonstraci odvolat. Do továren, na závody i do kasáren byli rozesláni členové ústředního a petrohradského výboru, straníční aktivisté, aby dělníky a vojáky přesvědčili, že nemají jít demonstrovat. Akce bolševiků byla úspěšná: dělníci a vojáci souhlasili, že demonstrace by momentálně neměla smysl. Prokázalo se tak, že vliv strany na masy roste, že strana dokáže s nimi udržovat spojení a že bolševické vedení je pružné. Dva dny poté se esersko-menševické vedení I. celoruského sjezdu sovětů rozhodlo, že demonstraci uspořádá 18. června (1. července). Toho dne měla být zahájena ofenzíva ruských vojsk na frontě a vůdcové kompromisnických stran chtěli demonstrovat důvěru mas k prozatímní vládě.

Ústřední výbor a petrohradský výbor v čele s Leninem se zasloužily o to, aby demonstrace tlumočila skutečné smýšlení mas a aby bolševici toto důležité pokojné střetnutí s menševiky a esery o vliv na masy vyhráli. Lenin se osobně podílel na přípravách k demonstraci: formuloval hesla, kontroloval přípravu plakátů a praporů, instruoval dopisovatele, sestavoval telegramy místním bolševickým organizacím, staral se, aby byl dostatečný počet bolševických řečníků, a účastnil se mítinku na Martově poli.

18. června (1. července) se demonstrace zúčastnilo asi 500 000 petrohradských dělníků a vojáků. Převážná většina demonstrantů šla pod revolučními hesly bolševické strany. Jen malé skupinky nesly hesla kompromisnických stran projevující důvěru prozatímní vládě. Demonstrace ukázala, jak vzrostla revolučnost mas a jak se obrovsky zvýšily vliv a autorita bolševické strany. Zároveň znamenala naprostý neúspěch pro maloburžoazní kompromisnické strany, které podporovaly prozatímní vládu. Červnovou demonstraci Lenin charakterizoval v člancích Osmnáctý červen a Tři krize (viz tento svazek, s. 376–378, 444–448) aj. — 334

¹¹⁷ Dělnické organizace vyborského obvodu (odborový svaz pekařů, organizace lidové milice na Vyborské Straně aj.) a anarchisté obsadili po vítězství únorové revoluce opuštěnou vilu carského ministra Durnovo s rozsáhlou zahradou, které dělnické obyvatelstvo tohoto obvodu využívalo k odpočinku.

7. (20.) června vydala prozatímní vláda příkaz k vyklizení

Durnovovy vily. Toto rozhodnutí vyvolalo protesty petrohradských dělníků, zejména dělníků z vyborské strany. Rada závodů vyhlásila stávkou. Vláda ustoupila, ale v noci na 19. června (2. července) byl k vile vyslán ozbrojený oddíl kozáků a vojáků, který vtrhl dovnitř, dva anarchisty zabil a 59 lidí zatkl. Převážná většina zatčených neměla s anarchisty nic společného, takže je museli brzy propustit. Ozbrojené přepadení Durnovovy vily vyvolalo mezi dělnictvem silné pobouření.

Buržoazní tisk po několik týdnů podrobně líčil „hrůzy“, které se údajně děly v Durnovově vile, a celý případ rozsáhle zneužíval v boji proti revolučnímu smýšlení mas a proti bolševikům. — 334

¹¹⁸ Hlavní teze tohoto návrhu byly převzaty do textu prohlášení ústředního výboru SDDSR(b) a byra bolševické frakce na I. celoruském sjezdu sovětů v souvislosti s tím, že I. celoruský sjezd sovětů zakázal pokojnou demonstraci, kterou bolševická strana plánovala na 10. (23.) června 1917. Prohlášení bylo uveřejněno v Pravdě č. 80 z 13. (26.) června 1917. — 341

¹¹⁹ Jde o projev ministra prozatímní vlády menševika Cereteliho přednesený 11. (24.) června 1917 na společném zasedání předsednictva I. celoruského sjezdu sovětů, výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a byra všech sjezdových frakcí. Toto zasedání svolali esersko-menševičtí předáci a chtěli na něm využít svou početní převahu a zasadit úder bolševické straně. Cereteli ve svém kontrarevolučně laděném projevu označil demonstraci, kterou bolševici plánovali na 10. (23.) června, za „spiknutí sloužící bolševikům k převzetí moci“. Bolševici na znamení protestu opustili zasedání. Lenin se tohoto zasedání odmítl zúčastnit a nedoporučil účast ani ostatním bolševikům (viz tento svazek, s. 348). — 343

¹²⁰ Jde o prohlášení ústředního výboru SDDSR(b) a byra bolševické frakce na I. celoruském sjezdu sovětů, které bylo zveřejněno 11. (24.) června 1917 na společném zasedání předsednictva sjezdu sovětů a výkonného výboru petrohradského sovětu, výkonného výboru sovětu rolnických poslanců a byra všech sjezdových frakcí. Jeho základem se stal návrh napsaný Leninem (viz tento svazek, s. 341–342).

V prohlášení se uvádělo, že demonstrace plánovaná na 10. (23.) června se nekonala ne kvůli zákazu prosazenému esersko-menševickou většinou sjezdu sovětů, ale protože ji ústřední výbor bolševické strany odvolal. Poukazovalo se v něm na to, že eserši

a menševici ustupují kontrarevolučním a reakčním silám, a na to, že obviňování bolševiků z vojenského spiknutí jsou jenom pomluky menševicko-eserského bloku.

Bolševici chtěli prohlášení zveřejnit na zasedání sjezdu sovětů 12. (25.) června, avšak předsedající tomu zabránil. Prohlášení bylo odevzdáno předsednictvu sjezdu sovětů. Přestože bolševici demonstraci odvolali, byla na tomto sjezdovém zasedání schválena rezoluce odsuzující bolševickou stranu. — 352

- ¹²¹ *Ukrajinská Centrální rada* — kontrarevoluční buržoazně nacionalistická organizace. Ustavil ji blok ukrajinských buržoazních a maloburžoazních nacionalistických stran a skupin na celoukrajinském národním kongresu v Kyjevě v dubnu 1917. Předsedou rady byl ideolog ukrajinské buržoazie M. S. Hruševskij, jeho náměstkem V. K. Vynnyčenko. Jejími členy byli Petljura, Jefremov, Antonovyč a další nacionalisté. Podporovala ji městská a vesnická buržoazie, kulaci a maloburžoazní nacionalistická inteligence. Centrální rada se snažila vytvořit ukrajinský buržoazní stát a využívala k tomu národně osvobozovacího hnutí na Ukrajině. Předstírala, že bojuje za národní nezávislost, ve skutečnosti však usilovala o to, aby nedopustila vítězství socialistické revoluce na Ukrajině. Rada podporovala prozatímní vládu, a to i přes vzájemné neshody týkající se poskytnutí autonomie Ukrajině.

Po vítězství Říjnové revoluce se rada prohlásila za nejvyšší orgán tzv. Ukrajinské lidové republiky a zahájila otevřený boj proti sovětské moci; stala se jedním z hlavních center kontrarevoluce v Rusku.

Na I. celoukrajinském sjezdu sovětů konaném v prosinci 1917 v Charkově byla Centrální rada rozpuštěna a Ukrajina prohlášena sovětskou republikou. Rada lidových komisařů RSFSR uznala ukrajinskou sovětskou vládu jako jedinou zákonnou vládu na Ukrajině a usnesla se poskytnout jí okamžitou pomoc proti kontrarevoluční radě. V prosinci 1917 a v lednu 1918 docházelo po celé Ukrajině k ozbrojeným povstáním proti Centrální radě za ustavení a obnovení sovětské moci. V lednu 1918 přešla sovětská vojska na Ukrajině do útoku, 26. ledna (8. února) obsadila Kyjev a svrhla vládu buržoazní rady.

Poražená Centrální rada, vyhnaná z území sovětské Ukrajiny, neměla oporu mezi pracujícími masami, a proto se spojila s německými imperialisty, aby se pokusila svrhnout sovětskou moc a restaurovat na Ukrajině buržoazní zřízení. Při mírových jednáních Sovětského Ruska s Německem poslala rada do Brestu Litevského svou delegaci a za zády sovětské delegace uzavřela s Německem

separátní mír, podle něhož odváděla Německu ukrajinské obilí, uhlí a suroviny a dostávala vojenskou pomoc proti sovětské moci. V březnu 1918 se rada spolu s rakousko-německými okupanty vrátila do Kyjeva, kde se stala loutkou v jejich rukou. Když se Němci přesvědčili, že rada je proti revolučnímu hnutí na Ukrajině naprosto bezmocná a že nedokáže zajistit ani požadované dodávky potravin, koncem dubna ji rozehnali. — 355

¹²² *Maleňkaja gazeta* — reakční bulvární list; vydával jej v Petrohradě od září 1914 do července 1917 A. A. Suvorin; od května 1917, kdy začal spekulovat se sympatiemi mas k socialismu, vycházel s podtitulkem „list nadstranických socialistů“. Po únorové revoluci 1917 vystupoval proti bolševické straně a vedl zuřivou pomlouvačnou kampaň proti Leninovi. — 363

¹²³ Jde o mimořádnou vyšetřovací komisi pro vyšetření protizákonného jednání při výkonu funkcí. Zabývala se činností bývalých ministrů, přednostů a jiných vysokých úředníků v civilních, vojenských i námořních institucích. Komisi ustavila prozatímní vláda 11. (24.) března 1917. 16. (29.) června byly v listech Děň, Birževyje vědomosti, Novaja žizň a jiných uveřejněny závěry komise v záležitosti provokatéra Malinovského. — 368

¹²⁴ Náměstek ministra vnitra carské vlády Džunkovskij v roce 1914 zjistil, že poslanec IV. státní dумы Malinovskij je provokatér. 7. (20.) května 1914 to Džunkovskij sdělil na „čestné slovo“ předsedovi dумы Rodzjankovi. Rozhodli se, že Malinovského z dумы odstraní, ale tak, aby „z toho nebyl skandál“. Malinovskému bylo navrženo, aby se vzdal poslaneckého mandátu a odjel za hranice. Malinovskij byl odhalen až v červnu 1917, kdy mimořádná vyšetřovací komise pro vyšetření trestných činů staré moci uveřejnila materiály z archívů policejního oddělení. Odhalení provokatéra Malinovského využil buržoazní a menševicko-eserský tisk k vystupňování pomlouvačné kampaně proti bolševikům. V roce 1918 byl Malinovskij předán soudu a odsouzen revolučním tribunálem k trestu smrti. — 368

¹²⁵ Tento článek byl napsán jako reakce na sdělení vlády o záležitosti Malinovského, které uveřejnila vyšetřovací komise.

Při vyšetřování trestné činnosti bývalého ministra a jiných vysokých úředníků ministerstva vnitra, kdy vyšlo najevo i provokatérství Malinovského, si právní zástupce N. A. Kolokolov předvolal 26. května (8. června) 1917 V. I. Lenina ke svědecké výpovědi.

Ve své výpovědi Lenin uvedl: „Slyšel jsem, že v Moskvě přibližně v roce 1911 vzniklo podezření ohledně politické činnosti Malinovského, ale my jsme se přesný obsah dověděli až po jeho náhlém odchodu ze Státní dumy na jaře 1914. Pokud jde o moskevské pověsti, vznikaly v době, kdy ‚špionomanie‘ vrcholila a fakta se sdělovala až po důkladném prověření.

Po odchodu Malinovského jsme jmenovali vyšetřovací komisi (Zinovjev, Hanecki a já). Vyslechli jsme řadu svědků, konfrontace Malinovského s jinými lidmi, napsali jsme stovky stran protokolů z těchto výpovědí (bohužel za války se ledacos ztratilo nebo zůstalo v Krakově). Ani jeden člen komise nedokázal objevit jediný důkaz. Malinovskij nám zdůvodnil svůj odchod osobními pohnutkami. Prý šlo o ženskou čest a uvedl nám řadu svědků ve Varšavě i v Kazani, mezi nimi, pokud se pamatují, i jméno jednoho profesora kazaňské univerzity. Připadalo nám to všechno pravděpodobné, bouřlivý temperament Malinovského tomu ještě také nasvědčoval a nechtěli jsme věci zveřejňovat. Rozhodli jsme se pozvat svědky do Krakova nebo poslat za nimi důvěrníky komise do Ruska. Tomu však zabránila válka.

Nicméně všichni tři členové komise došli k názoru, že Malinovskij není provokatér, což jsme prohlásili v tisku“ (Ústřední stranický archiv Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS). Provokátérství Malinovského bylo odhaleno v roce 1917 při vyšetřování zločinů bývalého ministra vnitra a dalších vysokých úředníků.

Závěry vyšetřovací komise, o nichž se v textu zmiňuje, se kontra-revoluce snažila využít k boji proti rostoucímu politickému vlivu bolševiků na dělníky, rolníky a vojáky. Svědčí o tom tendenčnost výkladu Leninovy svědecké výpovědi. Při přetiskování vládního sdělení se buržoazní a esersko-menševické listy záměrně dopustily ještě mnoha dalších hrubých chyb a nepřesností v citátech z Leninovy svědecké výpovědi. — 369

¹²⁶ V Leninově svědecké výpovědi zní toto místo takto: „Já osobně jsem musel nejménou uvažovat takto: po Azefově aféře mě už nic nepřekvapí. Ale nevěřím, že tu jde o provokátérství nejen proto, že nevidím žádné důkazy ani usvědčující materiál, ale ani proto, že kdyby byl Malinovskij provokatér, tajná policie by tím nezískala tolik, jako si pomohla naše strana Pravdou a celým legálním aparátem.

Je jasné, že když tajná policie chtěla dostat provokatéra do dumy a odstraňovala kvůli tomu odpůrce bolševismu apod., byla vedena hrubou představou o bolševismu, řekl bych jeho jarmareční karika-

turou: bolševici prý budou „organizovat ozbrojené povstání“. A dostat všechny nitky tohoto připravovaného povstání do rukou, to už — z hlediska tajné policie — stálo za to podstoupit jakákoli rizika, aby se Malinovskij dostal do Státní dumy a do ústředního výboru.

Jenže když tajná policie obojího dosáhla, ukázalo se, že Malinovskij je jen jedním z článků dlouhého a nerozpojitelného řetězu, spojujícího (ještě k tomu z různých stran) naši ilegální základnu s dvěma největšími orgány působení strany *na masy*, totiž s Pravdou a se sociálně demokratickou frakcí v dumě. Oba tyto orgány musel provokatér chránit, aby se před námi ospravedlnil“ (Ústřední stranický archiv Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS). — 369

- ¹²⁷ Leninův referát byl těžištěm jednání celoruské konference frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b). Podle vzpomínek M. S. Kedrova předsednictvo konference rozhodlo, že se jejího zasedání může zúčastnit jako jediný zástupce nebolševického tisku zpravodaj listu Novaja žizň, pokud bude o jejím jednání objektivně referovat.

Leninův referát se zachoval ve dvou variantách: v záznamu zpravodaje listu Novaja žizň, který jej uveřejnil následující den — 21. června (4. července) 1917, a v záznamu M. S. Kedrova.

Celoruská konference frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b) se konala 16.—23. června (29. června—6. července) 1917 v Petrohradě. Zúčastnilo se jí 167 delegátů, zastupujících 43 frontové a 17 týlových vojenských bolševických organizací, jež sdružovaly asi 26 000 členů strany. Konferenci svolalo organizační byro vojenské organizace ústředního výboru. Lenin přednesl na konferenci referáty o současné situaci a o agrární otázce. V rezoluci O současné situaci, přijaté na konferenci, se uvádělo, že úkolem vojenské organizace SDDSR(b) je bolševická propaganda a agitace mezi vojáky, byla v ní obsažena výzva k boji proti imperialistické válce a proti pokusům o dílčí dezorganizační akce, poukazovalo se v ní na to, že síly proletariátu a revoluční armády se musí důkladně připravit na novou etapu revoluce. K agrární otázce byla schválena rezoluce dubnové konference. Konference konstatovala, že pravidelná armáda musí být nahrazena ozbrojenými dělnickými prapory Rudé gardy, které byly řízeny volenými dělnickými organizacemi, a policie musí být nahrazena lidovou milicí (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 306—317). Konference se usnesla, že list Soldatskaja pravda

bude ústředním orgánem vojenských organizací SDDSR(b), potvrdila návrh stanov vojenské organizace a zvolila celoruské ústřední byro vojenských organizací ve složení M. S. Kedrov, N. V. Krylenko, V. I. Něvskij, N. I. Podvojskij aj. Konference významně upevnila spojení proletariátu s masami vojáků a pomohla bolševikům „rozvíjet práci mezi vojáky“ (Dějiny KSSS, Praha 1960, s. 215). — 379

¹²⁸ Jde o ofenzívu ruských vojsk na frontě v červnu 1917, o níž na naléhání britských a francouzských imperialistů rozhodla prozatímní vláda. Ofenzíva byla zpočátku úspěšná, ruská armáda postoupila vpřed a zajala několik tisíc vojáků. Únava vojáků, nepochopení cíle ofenzívy a špatná technická připravenost způsobily, že německá vojska frontu prolomila a ruská vojska musela ustoupit. Za deset dnů bojů přitom ztratila kolem 60 000 vojáků.

Neúspěch ofenzívy znamenal i neúspěch veškeré politiky prozatímní vlády a esersko-menševického obranářského bloku, který ji podporoval. Na druhé straně ovšem značně stoupl vliv bolševiků na dělníky a vojáky, kteří se znovu a znovu přesvědčovali o správnosti jejich programu. Líčení obrovských ztrát při ofenzívě vyvolalo mohutnou vlnu pobouření pracujících a urychlilo začátek nové politické krize v zemi. — 381

¹²⁹ *Celoruská konference odborových organizací* (třetí) se konala 21.—28. června (4.—11. července) 1917 v Petrohradu. Byla to první legální celoruská konference ruských odborů. Zúčastnilo se jí 211 delegátů s rozhodujícím hlasem, kteří zastupovali 1 400 000 odborářů. Bolševiky z velkých průmyslových center Ruska (Petrohrad, Moskva, Kyjev, Ivanovo-Vozněsensk, Ural) na konferenci zastupovalo 73 delegátů.

Na konferenci se vyhroutil ideový boj mezi bolševiky, sjednocenými s malou skupinkou menševiků-internacionalistů, a mezi menševiky, esery, bundovci aj. ve všech hlavních otázkách programu. Menševici využívali řeči o „jednotě odborového hnutí“ k propagování „neutrálnosti“ odborů, k zastírání nutnosti rozhodného třídního boje proti buržoazii a podpoře kompromisnické politiky esersko-menševických sovětů. Bolševici navrhli rezoluci o úloze proletářské strany v odborovém hnutí, v níž se upozorňovalo na to, že úspěch boje dělnické třídy závisí na koordinovanosti akcí stranických a odborových organizací a že „neutrálnost“ odborů je škodlivá. V rezoluci o úkolech odborů se uvádělo, že svou úlohu mohou splnit jedině tehdy, budou-li důsledně bojovat proti imperialistické válce, proti „občanskému míru“ s buržoazií a proti

účasti socialistů v buržoazní vládě. Nepatrnou většinou 10—12 hlasů byly na konferenci schváleny rezoluce předložené menševiky-obranáři. Bolševická část delegátů ovlivnila schválení požadavku, aby byl okamžitě vydán dekret o osmihodinové pracovní době, o zákazu přesčasové práce aj.

Na konferenci byla zvolena prozatímní Ústřední rada odborů a schváleny stanovy příštího sjezdu. — 391

¹³⁰ Jde o III. sjezd strany socialistů-revolucionářů, který se konal koncem května a začátkem června 1917 v Moskvě. V průběhu jednání se projevil zásadní neshody mezi pravým a levým křídlem eserské strany v některých otázkách, mimo jiné i v postoji k válce: leví eseri na rozdíl od prozatímní vlády odmítali politiku prodlužování války. Volby do ústředního výboru eserské strany se konaly 2. (15.) června. Při uveřejnění volebních výsledků bylo vydáno prohlášení, že mnoho delegátů hlasovalo proti kandidatuře A. F. Kerenského vzhledem k jeho pracovnímu vytížení na ministerstvech vojenství a námořnictví, a ne z politických důvodů.

J. Breško-Breškovská, která patřila k zakladatelům a nejstarším členům eserské strany, považovala fakt, že Kerenskij nebyl zvolen, za intriku a uveřejnila v tisku prohlášení, že na znamení protestu odmítá členství v ústředním výboru eserské strany. — 397

¹³¹ 6. (19.) května 1917 byl v buržoazních a esersko-menševických listech uveřejněn seznam „socialistických“ ministrů, kteří se stali členy prozatímní vlády. O koaličním vládním kabinetu viz poznámku 20. — 405

¹³² *Celoruská konference zástupců průmyslu a obchodu* se konala 1.—2. (14.—15.) června 1917 v Petrohradu za předsednictví kadeta N. N. Kutlera. Konference projednávala situaci v průmyslu a metody boje proti hospodářskému rozvratu. Konference byla sice věnována vysloveně hospodářským otázkám, její rezoluce však vyjadřovaly negativní postoj k dělnické třídě a socialistické revoluci. Velcí průmyslníci požadovali, aby prozatímní vláda zakročila proti zavádění osmihodinového pracovního dne a proti zvýšení dělnických mezd a vyhrožovali uzavřením závodů a továren. Konference rozhodla o založení jednotného celoruského orgánu obchodu a průmyslu, složeného ze zástupců velkých obchodně průmyslových sdružení, který by chránil zájmy průmyslníků. — 406

¹³³ *Věstník finansov, promyšlennosti i torgovli* — týdeník ministerstva

financi; vycházel v Petrohradu od listopadu 1883 do roku 1917 (do ledna 1885 pod názvem Ukazatel pravitel'stvennych raspordžajzenij po ministerstvu finansov). Přinášel vládní nařízení, ekonomické stati a přehledy. — 408

- ¹³⁴ *Neoficiální porada členů IV. státní dумы*, o níž se Lenin zmiňuje, se konala 28. června (11. července) 1917 v Tavridském paláci za předsednictví Rodzjanka. Oficiálně měla na programu projednání otázek finanční a hospodářské situace v zemi. Ve skutečnosti však jejím hlavním úkolem bylo vyvinout nátlak na koalici prozatímní vládu a přinutit ji, aby se nezabývala agrární otázkou, zejména aby odmítla přijmout zákon o zákazu koupě a prodeje půdy.

Neoficiální porada členů IV. státní dумы měla posílit kontrarevoluční živly v boji proti revolučně smýšlející dělnické třídě a pracujícímu rolnictvu, v boji proti vlivu bolševiků. — 416

- ¹³⁵ 2. (15.) července po obdržení prvních zpráv o odražení červnové ofenzívy vystoupili kadeti — ministři Šingarjov, Manuilov, Šachovskoj — z koalici prozatímní vlády. Tento krok zdůvodnili oficiálně tím, že nesouhlasí se stanoviskem vlády k ukrajinské otázce: v prohlášení adresovaném ukrajinské Centrální radě prozatímní vláda slibovala, že po vzájemné dohodě bude jmenován jako správní orgán generální sekretariát, kdežto kadeti požadovali, aby ukrajinskou otázku řešilo až Ústavodárné shromáždění.

Skutečnou příčinou odchodu kadetů z vlády byla však snaha vyvolat vládní krizi a vyvinout tak nátlak na „socialistické“ ministry, aby souhlasili s kontrarevolučním programem kadetů — s odzbrojením Rudé gardy, odvelením revolučních vojsk z Petrohradu a se zákazem bolševické strany. — 421

- ¹³⁶ *Ústřední výkonný výbor* byl zvolen na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců, který se konal v červnu 1917 (viz poznámku 101). Tvořilo ho 107 menševiků, 101 eser, 35 bolševiků, 8 sociálních demokratů, 4 trudovici a „lidoví socialisté“ a 1 bundovec. Předsedou výboru byl zvolen menševik N. S. Čcheidze. V tomto složení ústřední výkonný výbor pracoval až do II. sjezdu sovětů. — 425

- ¹³⁷ Lenin má na mysli masové demonstrace v Petrohradě 3.—4. (16.—17.) července 1917. Vojáci, námořníci a dělníci takto vyjádřili své pobouření nad tím, že prozatímní vláda poslala vojska do předem prohrané ofenzívy. Hnutí začalo 3. (16.) července

ve vyborském obvodu vystoupením 1. kulometného pluku. Hrozilo, že demonstrace přeroste v ozbrojené povstání proti prozatímní vládě.

Bolševická strana tehdy s ozbrojenou akcí nesouhlasila, protože se domnívala, že revoluční krize v zemi ještě nedozrála. Na zasedání ústředního výboru, svolaném na 3. (16.) července, bylo rozhodnuto se demonstrace neúčastnit. Ke stejnému rozhodnutí dospěla i druhá petrohradská městská konference bolševiků, která se konala v téže době. Delegáti konference se vypravili na závody a do obvodů, aby přesvědčili masy, že nemají demonstrovat. Akce však přesto začala a už se nedalo ji zastavit.

Ústřední výbor spolu s petrohradským výborem a vojenskou organizací vzal v úvahu celkovou atmosféru a ještě 3. (16.) července v pozdních večerních hodinách rozhodl se demonstrace účastnit, aby zajistil její pokojný a organizovaný charakter. Lenin byl v té době mimo Petrohrad. Když se dověděl o událostech, vrátil se 4. (17.) července dopoledne do Petrohradu, ujal se řízení akcí a odpoledne 4. (17.) července pronesl projev ke kronšadtským námořníkům, v němž vyzýval k ukázněnosti, vytrvalosti a bdělosti (viz V. I. Lenin, Spisy 34, Praha 1957, s. 23).

Demonstrace 4. (17.) července se zúčastnilo přes 500 000 lidí. Probíhala pod bolševickými hesly Všechnu moc sovětům! aj. Avšak esersko-menševičtí představitelé tento požadavek odmítli.

Prozatímní vláda s vědomím a souhlasem ústředního výkonného výboru vyslala proti pokojné demonstraci junkerské a kozácké oddíly, které začaly do demonstrantů střílet. Navíc byly z fronty povolány kontrarevoluční vojenské oddíly.

Na Leninem řízené poradě členů ústředního výboru a ústředního výkonného výboru, která se konala v noci ze 4. na 5. července, bylo rozhodnuto demonstraci organizovaně ukončit. Menševici a eseři společně s buržoazií zaútočili proti bolševické straně. Bolševické listy, mezi nimi i Pravda a Soldatskaja pravda, byly prozatímní vládou zastaveny, byla zdemolována dělníky financovaná tiskárna Trud. Dělníci byli odzbrojováni a zatýkáni, probíhaly prohlídky a pogromy. Revoluční jednotky petrohradské posádky byly odvolány z hlavního města a poslány na frontu.

Po červencových dnech přešla moc v zemi plně do rukou kontrarevoluční prozatímní vlády. Sověty veškerou moc ztratily. Dvojvládí skončilo. Skončilo pokojné období revoluce. Bolševická strana měla teď za úkol připravovat ozbrojené povstání, které by prozatímní vládu svrhlo. Lenin charakterizoval toto období v člancích Tři krize, Odpověď, Marxismus a povstání, Ruská revoluce a občanská válka (viz tento svazek, s. 444–448; Spisy 25,

Praha 1956, s. 211—222, Spisy 26, Praha 1956, s. 12—17, 18—32) a dalších pracích. — 425

¹³⁸ Lenin má na mysli tento fakt: v dubnu 1917 pomlouvač a intrikán G. A. Alexinskij, který začal spolupracovat s buržoazním listem Russkaja volja (žádný socialistický list s ním nechtěl spolupracovat), nabídl své služby také výkonnému výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců. Výkonný výbor k tomu zaujal toto stanovisko: „Vzhledem k tomu, co vyšlo o činnosti G. A. Alexinského najevo, nepokládá výkonný výbor tuto spolupráci za žádoucí. Bude-li se chtít rehabilitovat, je výkonný výbor ochoten se na vyšetřování podílet.“ — 425

¹³⁹ *Živoje slovo* — ultrareakční deník bulvárního charakteru, vydávaný v Petrohradu od roku 1916 za redakce A. M. Umanského nejdříve pod názvem Novaja maleňkaja gazeta a od 8. (21.) března 1917 pod názvem Živoje slovo. Od srpna 1917 vycházel pod názvem Slovo a ještě později jako Novoje slovo. Byl zastaven vojenským revolučním výborem při petrohradském sovětu v říjnu 1917. — 426

¹⁴⁰ *Svaz pro osvobození Ukrajiny* — buržoazně nacionalistická organizace, kterou na začátku první světové války založila skupina ukrajinských buržoazních nacionalistů. Svaz počítal s porážkou carského Ruska ve válce a kladl si za úkol usilovat o odtržení Ukrajiny od Ruska a vytvoření buržoazně statkářské ukrajinské monarchie pod německým protektorátem. — 429

¹⁴¹ *Londýnský sjezd* — II. sjezd SDDSR se konal ve dnech 17. (30.) července—10. (23.) srpna 1903. Prvních 13 zasedání probíhalo v Bruselu, protože však sjezd sledovala policie, byl přeložen do Londýna.

Odchod polských sociálních demokratů z II. sjezdu SDDSR, kde měli poradní hlas, souvisí s jejich nesouhlasem s bodem programu SDDSR o právu národů na sebeurčení. Na zasedání programové komise se polští sociální demokraté mylně domnívali, že tento bod půjde na ruku polským nacionalistům, a proto navrhovali jeho vyškrtnutí. Na sjezdovém zasedání však otevřeně s obhajobou svých návrhů nevystoupili. — 430

¹⁴² Na tomto místě text článku uveřejněného v listu Listok Pravdy končí. V ústředním stranickém archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS je uschována strojopisná kopie, která obsahuje i poslední větu článku. Nahoře na první straně kopie článku je

neznámou rukou napsáno Provolání. Článek byl pravděpodobně připraven k vytištění ve formě letáku, ale po demolování bolševické tiskárny Trud už k jeho vydání nedošlo. — 433

¹⁴³ *Dreyfusova aféra* — provokační proces, inscenovaný v roce 1894 reakčními monarchistickými kruhy francouzské vojenské kliky proti důstojníkovi francouzského generálního štábu Dreyfusovi, který byl židovského původu a kterého falešně obvinili ze špionáže a vlastizrady. Dreyfusova odsouzení k doživotí, k němuž dala podnět reakční vojenská klika, využila francouzská reakce k podněcování antisemitismu a k útoku proti republikánskému režimu a demokratickým svobodám. Když v roce 1898 zahájili socialisté a pokrokoví představitelé buržoazní demokracie Émile Zola, Jean Jaurès, Anatole France aj. kampaň za revizi Dreyfusova případu, nabyla kampaň vyloženě politický ráz a rozdělila Francii na dva tábory: na republikány a demokraty, a na blok monarchistů, klerikálů, antisemitů a nacionalistů. V roce 1899 dostal Dreyfus na nátlak veřejného mínění milost a byl propuštěn na svobodu; avšak teprve v roce 1906 byl rozhodnutím odvolacího soudu rehabilitován a znovu přijat do armády. — 437

¹⁴⁴ Zasedání ústředního výboru a petrohradského výboru SDDSR(b) v noci ze 4. na 5. (ze 17. na 18.) července 1917 přijalo usnesení ukončit červencovou demonstraci. Bylo vydáno provolání k dělníkům a vojákům, v němž se pravilo, že demonstrace, jež měla ukázat sílu bolševických hesel, jejich význam a nutnost pro osvobození národů od války, od hladu a od záhuby, splnila svůj účel. Provolání vyzývalo dělníky a vojáky, aby klidně a organizovaně demonstraci ukončili a připravovali síly pro další boj. Bylo uveřejněno 5. (18.) července v 99. čísle Pravdy a podepsáno ústředním výborem a petrohradským výborem SDDSR(b), mezirajonním výborem SDDSR, vojenskou organizací při ústředním výboru SDDSR(b) a komisí dělnické sekce sovětu dělnických a vojenských poslanců. — 439

¹⁴⁵ *Listok Pravdy* — jeden z názvů legálního bolševického deníku Pravda. Vyšlo jedno číslo 6. (19.) července 1917 (místo normálního čísla Pravdy) vzhledem k tomu, že v noci ze 4. na 5. (ze 17. na 18.) července demolovali junkeři a kozáci redakční místnosti Pravdy. V listě Listok pravdy vyšlo provolání ústředního a petrohradského výboru SDDSR(b) a vojenské organizace SDDSR(b) pod názvem Klid a ukázněnost a rovněž Leninovy články Kdo má moc a kde je kontrarevoluce? Sprosté pomluvy reakčních listů a Alexinské-

ho, Pomluvy a fakta, Téměř k podstatě věci, Nová Dreyfusova aféra? (viz tento svazek, s. 425—432, 433, 434—435, 436, 437 až 438). — 441

¹⁴⁶ *Švédští leví socialisté* (neboli strana mladých) — levicový směr ve švédské sociální demokracii. Za první světové války zastávali „mladí“ internacionalistické stanovisko a hlásili se k zimmerwaldské levici. V květnu 1917 založili Levicovou sociálně demokratickou stranu Švédska. Na sjezdu této strany v roce 1919 bylo přijato usnesení o vstupu do Komunistické internacionály. Revoluční křídlo strany vytvořilo v roce 1921 Komunistickou stranu Švédska. — 441

¹⁴⁷ Vzhledem k tomu, že tiskárna Pravdy byla 5. (18.) července 1917 na pokyn prozatímní vlády zničena, vyšel článek *Tři krize* v 7. čísle časopisu *Rabotnica* 19. července (1. srpna). Redakce časopisu ve snaze, aby se toto číslo dostalo mezi nejširší masy, vytiskla na obálce provolání ke všem dělníkům, dělnicím, odborovým organizacím, závodním výborům, kolektivům a obvodům SDDSR(b) obsahující naléhavou výzvu zajistit, aby toto číslo časopisu dostal co nejširší okruh čtenářů.

Rabotnica — legální ženský časopis, orgán ústředního výboru SDDSR(b), založený z Leninovy iniciativy. Vycházel v Petrohradu od 23. února (8. března) do června 1914 za finanční podpory dělnic. Vyšlo sedm čísel, z nichž tři policie zkonfiskovala. Na redakční práci se aktivně podílely I. F. Armandová, A. I. Jelizarovová, N. K. Krupská, L. R. Menžinská, J. F. Rozmirovičová, K. N. Samojlovová a L. N. Stalová.

10. (23.) května 1917 bylo jeho vydávání obnoveno a vycházel až do ledna 1918. Významně přispěl k politickému vzdělávání dělnic v období, kdy bolševická strana připravovala socialistickou revoluci v Rusku. — 444

¹⁴⁸ Nepodařilo se zjistit, o jaký článek jde. V 7. čísle časopisu *Rabotnica*, v němž vyšla práce *Tři krize*, takový článek není. — 444

¹⁴⁹ Jde o to, zda se má Lenin dostavit k soudu buržoazní prozatímní vlády pro pomlouvačné obvinění ze špionáže ve prospěch Německa.

Obvinění bolševiků z vlastizrady ve prospěch Německa za to, že bojovali za přeměnu imperialistické války ve válku občanskou a byli pro porážku carské vlády ve válce, začala hned v prvních dnech války šířit carská tajná policie.

Po únorové revoluci roku 1917, kdy se strana bolševiků začala orientovat na přípravu socialistické revoluce v Rusku, zahájil pomlouvačnou kampaň proti bolševikům buržoazní a esersko-menševický tisk v souvislosti s průjezdem skupiny bolševiků v čele s Leninem přes Německo. VII. (dubnová) konference v rezoluci O válce tyto metody buržoazního tisku rázně odhalila.

Úměrně růstu bolševického vlivu na masy dělníků a vojáků, o němž svědčily červnové a zejména červencové události, pomlouvačná kampaň proti bolševikům se stupňovala. Ve snaze oslabit vliv bolševické strany na dělníky a také na vojáky vyrobila kontrarevoluce za pomoci kontrarozvědky materiál o Leninově spojení s německým generálním štábem. Protože na carskou kontrarozvědku se lidové masy dívaly podezřívavě a s nedůvěrou, rozhodla se uveřejnit v tisku toto vědomě falešné obvinění s podpisy bývalého poslance II. státní dумы proslulého pomlouvače a intrikána G. Alexinského a narodovoljovce V. Pankratova.

4. (17.) července prohlásil Alexinskij před výborem novinářů, že prý disponuje dokumenty, které Leninovo obvinění potvrzují, a žádal, aby byly uveřejněny v tisku. Toto obvinění bylo tak absurdní a nepravděpodobné, že dokonce i předseda ústředního výkonného výboru Čcheidze na žádost J. V. Stalina jako člena ÚVV telefonoval 4. (17.) července do redakcí všech velkých listů, aby toto pomlouvačné obvinění nedovolily otisknout. Ale 5. (18.) července bulvární, krajně reakční plátek Živoje slovo prohlášení podepsané Alexinským a Pankratovem otiskl a příští den vyšlo i v jiných listech (podrobněji viz o tom v článku Kdo má moc a kde je kontrarevoluce? — tento svazek, s. 425—432).

Štvanice proti Leninovi se ještě víc vystupňovala. Prozatímní vláda dala příkaz k Leninovu zatčení.

Vzhledem k nesmyslnosti obvinění, jímž kontrarevoluce zjevně chtěla svého politického odpůrce pomluvit a připravit ho o důvěru mas, zastával Lenin — který 5. (18.) července odešel do ilegality — názor, že se musí dosáhnout toho, aby soud byl veřejný, dostavit se před něj, pomluvu vyvrátit a udělat z něj soud nad kontrarevoluční prozatímní vládou.

Otázka, zda se má Lenin před soud dostavit, měla celostranický význam a projednávala se několikrát v nejvyšších stranických orgánech. 7. (20.) července se o ní jednalo v bytě J. S. Allilujeva na poradě členů ústředního výboru a stranických pracovníků. Byli zde přítomni V. P. Nogin, G. K. Ordžonikidze, J. V. Stalin, J. D. Stasovová aj. Článek K otázce, mají-li se bolševičtí předáci dostavit před soud, napsaný 8. (21.) července (vyšel však až v roce 1925), je pravděpodobně shrnutím závěrů této porady. Táž

otázka se projednávala na rozšířeném zasedání ÚV SDDSR(b) spolu s představiteli petrohradské a moskevské bolševické organizace, konaném 13.—14. (26.—27.) července 1917. Přítomni byli Bokij, Bubov, Bucharin, Volodarskij, Molotov, Nogin, Podvojskij, Stalin, Saveljev, Sverdlov, Sokolnikov, Rykov aj. Porada se vyslovila proti tomu, aby se Lenin před soud dostavil. V dopise redakci listu Proletarskoje dělo, uveřejněném 15. (28.) července, Lenin psal: „Změnili jsme svůj úmysl podrobit se nařízení prozatímní vlády o našem zatčení... O nějaké legální půdě, a dokonce ani o konstitučních zárukách, které existují v západních buržoazních zemích, se dnes nedá v Rusku ani mluvit. Svěřit se dnes do rukou státních orgánů by znamenalo svěřit se do rukou Miljukovů, Alexinských, Pereverzevů, do rukou rozzuřených kontrarevolucionářů, pro něž jsou všechna obvinění proti nám pouhou epizodou v občanské válce“ (Spisy 25, Praha 1956, s. 183—184).

Vzhledem k tomu, že mezi členy strany byly na tuto otázku dva názory, byl předložen k projednání nejvyššímu orgánu strany VI. sjezdu SDDSR(b), který se konal 26. července (8. srpna) až 3. (16.) srpna 1917. U této otázky se v závěrečném projevu ke zprávě o politické činnosti ÚV zastavil J. V. Stalin a vyslovil se pro to, aby se Lenin před soud dostavil, pokud mu bude zaručena osobní bezpečnost a soud bude probíhat demokraticky, a v tomto duchu také navrhl rezoluci. Řekl: „V tuto chvíli stále ještě není jasné, kdo má v rukou moc. Není záruka, že nebudou podrobeni hrubému násilí, jestli je zatknou (Lenina a Zinovjeva. *Red.*). Něco jiného je, bude-li soud probíhat demokraticky a bude-li zaručeno, že je nebudou bít. Na tuto naši otázku nám na ústředním výkonném výboru odpověděli: ‚Nevíme, co se může stát.‘ Dokud se situace ještě nevyjasnila, dokud stále ještě trvá zastřený boj mezi mocí oficiální a mocí faktickou, nemá žádný smysl, aby soudruzi k soudu šli. Bude-li však stát v čele moc, která dokáže našim soudruhům zaručit, že nedojde k násilí, která bude mít aspoň trochu cti... pak tam půjdou“ (Šestý sjezd SDDSR(b). Protokoly, Moskva 1958, s. 27—28).

Pro to, aby se Lenin k soudu dostavil (pod podmínkou, že mu bude zaručena osobní bezpečnost, že vyšetřování bude veřejné, že na něm budou zastoupeni představitelé ústředního výkonného výboru sovětů a že bude přítomna porota), se vyslovili V. Volodarskij, I. Bezrabortnyj (D. Z. Manuilskij) a M. Laševič a navrhli vlastní rezoluci (viz tamtéž, s. 32). Plni konstitučních iluzí neviděli fakt, že dvojládí skončilo ve prospěch kontrarevoluční buržoazie.

Opačné stanovisko — aby Lenin za žádných okolností před soud nešel — hájili na sjezdu F. E. Dzeržinskij, N. A. Skrypnik,

A. G. Šlichter a jiní. Musíme jasně a důrazně říct, pravil Dzeržinskij, že dobře udělali ti soudruzi, kteří V. I. Leninovi poradili, aby se nedal zavřít. Musíme vysvětlit soudruhům, že nedůvěřujeme prozatímní vládě a buržoazii a že nevydáme Lenina do té doby, dokud nezvítězí spravedlnost, tj. do té doby, až tento hanebný soud přestane existovat.

Po kolektivním projednání schválil VI. sjezd strany jednoduše rezoluci, v níž se vyslovil pro to, aby se Lenin k soudu nedostavil, vyjádřil „ostrý protest proti pobuřující štvanci prokurátorů, špiónů a policajtů na vůdce revolučního proletariátu“ a zaslal pozdrav V. I. Leninovi. — 449

¹⁵⁰ V závorkách uvádí Lenin články rezoluce O agrární otázce, schválené 28. dubna (11. května) 1917 na VII. (dubnové) celoruské konferenci SDDSR(b). Rezoluci napsal V. I. Lenin (viz KSSS v rezolucích a usneseních sjezdů, konferencí a plenárních zasedání ÚV, díl I, Praha 1954, s. 293–295 a Sebrané spisy 31, Praha 1987, s. 452–455). — 456

¹⁵¹ Leninova zkratka ((V. o.)) zřejmě znamená Vasiljevskij ostrov. V té době se konaly na Vasiljevském ostrově nové volby do obvodního sovětu. Po jejich skončení se obranáři, kteří v nich zůstali v menšině, odmítli podřídit většině a dvakrát (28. dubna a 2. května (11. a 15. května)) odešli ze schůzí, čímž znemožnili další práci. — 457

¹⁵² Koncept nazvaný *Ke sjezdu sovětů* je buď původním konceptem Lenina projevu o postoji k prozatímní vládě na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců (viz tento svazek, s. 279–290), nebo konceptem článku, který nebyl napsán. — 463

SEZNAM LITERATURY,
KTEROU V. I. LENIN CITUJE
NEBO O NÍŽ SE ZMIŇUJE*

- [1] *Авилов, Б. В. [Проект резолюции о мерах борьбы с хозяйственной разрухой, внесенный на конференции заводских комитетов]. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 36, 31 мая (13 июня), стр. 3. Под общ. загл.: Конференция заводских комитетов. — 255, 263*
- [2] — *«Разруха» в министерстве торговли. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 60, 28 июня (11 июля), стр. 1. — 406*
- [3] *Андреев, Г. О партиях. — «Социал-Демократ», М., 1917, № 59, 1 июня (19 мая), стр. 3. — 304*
- [4] — *О партиях. Письмо крестьянина. — «Правда», Пг., 1917, № 68, 10 июня (28 мая), стр. 1. — 304*
- [5] *Базаров, В. Конфликт в Донецком бассейне. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 24, 16 (29) мая, стр. 1. — 124*
- [6] — *Современная анархия и грядущий Наполеон. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 30, 24 мая (6 июня), стр. 1. — 219*

* Česká redakce přetiskuje tento seznam literatury z 5. ruského vydání v nezměněné podobě.

V textové části jsou bibliografické prameny přeloženy a opatřeny číslem v hranaté závorce, které odkazuje na originální název díla a jeho bibliografické údaje v tomto seznamu.

Knihy, noviny a časopisy s Leninovými poznámkami jsou označeny hvězdičkou. Tyto výtisky jsou uloženy v Archívu Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS. *Čes. red.*

[7] — *Что же дальше?* — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 40, 4 (17) июня, стр. 1. — 286

Базельский манифест — см. Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage.

[8] *Баланс Петроградского Учетного и Ссудного банка к 28 февраля 1917 г.* — «Вестник Финансов, Промышленности и Торговли», Пг., 1917, № 18, 7 (20) мая, стр. 228, в приложении: Балансы кредитных учреждений. — 408

[9] «*Без аннексий*». — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 67, 16 мая, стр. 2. — 130, 131, 215, 267, 284, 296, 298

[10] «*Биржевые Ведомости*», Пг. — 249

— Вечерний вып., Пг., 1917, № 16195, 21 апреля (4 мая), стр. 2—3. — 323

— Утренний вып., Пг., 1917, № 16206, 28 апреля (11 мая), стр. 4. — 26

— Вечерний вып., Пг., 1917, № 16207, 28 апреля (11 мая), стр. 4. — 26

— Утренний вып., Пг., 1917, № 16210, 30 апреля (13 мая), стр. 6. — 28

— Утренний вып., Пг., 1917, № 16286, 16 (29) июня, стр. 4. — 369

— Вечерний вып., Пг., 1917, № 16317, 4 (17) июля, стр. 2—3. — 435

[11] *Борьба между трудом и капиталом.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 70, 19 мая, стр. 1—2. — 221, 222

[12] *Борьба с экономической разрухой.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 70, 19 мая, стр. 2—4. — 221—224

[13] *В Главном земельном комитете.* — «Речь», Пг., 1917,

№ 117 (3859), 20 мая (2 июня), стр. 3. — 186, 188—189, 191, 195

- [14] В *международном отделе*. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 78, 30 мая, стр. 4. — 259—262
- [15] В *Совете рабочих и солдатских депутатов*. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 62, 10 мая, стр. 3. — 81
- [16] В *Совете рабочих и солдатских депутатов*. — «Речь», Пг., 1917, № 112 (3854), 14 (27) мая, стр. 5. — 111, 112, 121, 124, 125, 325, 328, 373, 402, 403
- [17] «Ведомости Общественного Градоначальства», Пг., 1917, № 56 (101), 17 мая. Бесплатное прил. к газ. «Ведом. Обществ. Градон.», № 56 (101), стр. 1—12. На прил. ошибочно указано: № 57 (101). — 206, 209, 210
- [18] «Вестник Финансов, Промышленности и Торговли», Пг., 1917, № 18, 7 (20) мая, стр. 228, в приложении: Балансы кредитных учреждений. — 408
- [19] «Вечернее Время», Пг., 1917, № 1813, 5 (18) мая, стр. 1. — 55—57
- [20] Во *Врем. правительстве*. Распоряжение об очистке дачи Дурново. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 86, 8 июня, стр. 10. — 334
- [21] *Водовозов, В. В. Договор с Румынией*. — «День», Пг., 1917, № (1620) 59, 14 мая, стр. 2. — 107, 108—109
- [22] — *Опубликование тайных договоров*. — «День», Пг., 1917, № (1613) 52, 6 мая, стр. 1. — 77

Воззвание Исполнительного комитета — см. К социалистам всех стран.

Воззвание от 14 марта — см. К народам всего мира.

Воззвание Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов к армии — см. К армии.

- [23] *Вольский, С. Украинская автономия. [Передовая]. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 49, 15 (28) июня, стр. 1. — 361*
- [24] *«Воля Народа», Пг. — 397*
— 1917, № 31, 4 июня, стр. 1—2. — 316, 321
- [25] *«Вперед», Пг. — 243*
- [26] *[Всероссийский съезд Советов рабоч. и солд. депутатов]. Заседание 4-го июня. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 84, 6 июня, стр. 4—10. — 279, 281, 282, 310, 313, 323—325*
- [27] *[Всероссийский съезд Советов рабоч. и солд. депутатов]. Заседание 5 июня. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 85, 7 июня, стр. 11—16. — 328, 329, 330, 332, 373, 402*
- [28] *Всероссийский съезд Советов рабоч. и солд. депутатов. Заседание 8 июня. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 88, 10 июня, стр. 1—5. — 334*
- [29] *[Всероссийский съезд Советов рабоч. и солд. депутатов]. Заседание 9 июня. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 88, 10 июня, стр. 5—8. — 299*
- [30] *Всероссийский съезд Советов рабоч. и солд. депутатов. Заседание 19 июня. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 96, 20 июня, стр. 6—7. — 381, 402, 403*
- [31] *Выборы в районные думы. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 59, 27 мая, стр. 1. Под общ. загл.: Петроград, 27 мая (9 июня). — 230*

- Выступление А. Ф. Керенского — см. Последние известия.*
- [32] *Via Циммервальд — Берлин — Стокгольм — Петроград.* — «Воля Народа», Пг., 1917, № 31, 4 июня, стр. 1—2. — 316, 321
- [33] *Герцен, А. И. Плач.* — 269
- [34] *Грибоедов, А. С. Горе от ума.* — 410
- [35] *Грозные симптомы.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 82, 16 июня, стр. 1—2. — 362
- [36] *Декларация Главного земельного комитета.* — «Речь», Пг., 1917, № 118 (3860), 21 мая (3 июня), стр. 5. Под общ. загл.: В Главном земельном комитете. — 188, 463
- [37] *Декларация обновленного Временного правительства.* — «Речь», Пг., 1917, № 105 (3847), 6 (19) мая, стр. 4. Под общ. загл.: Обновленный состав Временного правительства. — 93, 105, 453
- [38] *Делегация финляндской (социал-)демократии в Организацион(ном) комитете.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 42, 28 апреля, стр. 2. — 24, 25
- [39] *Дело Малиновского.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 63, 24 мая, стр. 2. — 229, 230
- [40] *«Дело Народа»,* Пг. — 144, 209, 266, 275, 288, 384
- 1917, № 39, 3 мая, стр. 1. — 42
- 1917, № 41, 5 мая, стр. 1. — 55—57
- 1917, № 44, 9 мая, стр. 1. — 225
- 1917, № 48, 13 мая, стр. 2. — 225, 319
- 1917, № 51, 17 мая, стр. 1. — 131, 214
- 1917, № 57, 25 мая, стр. 1. — 225, 226, 266—268
- 1917, № 59, 27 мая, стр. 1, 2. — 229, 261

- 1917, № 60, 28 мая, стр. 1. — 246
- 1917, № 63, 1 июня, стр. 1. — 274, 288
- 1917, № 75, 15 июня, стр. 1. — 361, 364—367
- 1917, № 84, 25 июня, стр. 4. — 402—404, 416, 421
- 1917, № 92, 5 июля, стр. 1. — 444
- 1917, № 93, 6 июля, стр. 1. — 444, 446

[41] *Дело провокатора Малиновского. Показания Ленина и Зиновьева.* — «Биржевые Ведомости», Утренний вып., Пг., 1917, № 16286, 16 (29) июня, стр. 4. — 369

[42] *Дело Р. В. Малиновского.* — «День», Пг., 1917, № (1647) 86, 16 июня, стр. 3. — 369

[45] «День», Пг. — 250, 389, 397, 398

— 1917, № (1604) 33, 14 апреля, стр. 2. — 37—39, 188, 189, 190, 193, 194, 195, 196

— 1917, № (1613) 52, 6 мая, стр. 1. — 76

— 1917, № (1620) 59, 14 мая, стр. 2. — 107, 108

— 1917, № (1647) 86, 16 июня, стр. 3. — 369

— 1917, № (1652) 91, 22 июня, стр. 1. — 389

[44] *Дневницкий, П. Н. Враги народа.* — «Единство», Пг., 1917, № 44, 20 мая, стр. 2. — 232, 233, 319

[45] *Доклад министра земледелия.* — «Дело Народа», Пг., 1917, № 84, 25 июня, стр. 4. — 402—404, 416, 421

Документы о проезде через Германию — см. Via Циммервальд — Берлин — Стокгольм — Петроград.

[46] «Единство», Пг. — 142, 208, 209, 217, 229, 250, 306, 319, 320, 384, 397, 426

— 1917, № 34, 9 мая, стр. 2. — 208

— 1917, № 42, 18 мая, стр. 1. — 142

- 1917, № 44, 20 мая стр. 2. — 232, 233, 320
- 1917, № 83, 7 июля, стр. 1. — 446
- [47] *«Живое Слово»*, Пг. — 426, 431, 433, 437, 440
- [48] *Завещание 2-го Интернационала*. (Об отношении пролетариата к войне). — «Правда», Пг., 1917, № 8, 14 марта, стр. 3; № 9, 15 марта, стр. 3. — 116
- [49] *Замечания составившейся на конференции 24—29 апреля 1917 г. секции по поводу общей (теоретической) части программы*. — В кн.: Материалы по пересмотру партийной программы. Под ред. и с предисл. Н. Ленниа. Пг., «Прибой», 1917, стр. 9—11. (РСДРП). — 155, 163
- [50] *Заявление Временного правительства о войне*. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 27, 29 марта, стр. 1. — 76
- [51] *Заявление Всероссийскому съезду Советов*. — «Правда», Пг., 1917, № 80, 26 (13) июня, стр. 1. — 343, 352, 353
- [52] *Заявление по вопросу о наступлении*. — «Правда», Пг., 1917, № 75, 20 (7) июня, стр. 2. Под общ. загл.: Всероссийский съезд Советов. — 288, 289, 313
- [53] *[Заявление рабочей делегации о снятии с себя ответственности за возможные осложнения в южном горнопромышленном районе]*. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 73, 24 мая, стр. 7, в ст.: Совещание о донецкой промышленности. — 248
- [54] *«Земля и Воля»*, Пг. — 104, 397
- 1917, № 36, 6 мая, стр. 1. — 455
- [55] *Зиновьев, Г. Е. Вопросы и ответы*. Товарищам делегатам Всероссийского крестьянского съезда. — «Правда», Пг., 1917, № 56, 26 (13) мая, стр. 2. — 120
- [56] *Иванович, С. Бояться ли нам победы?* — «Рабочая Га-

зета», Пг., 1917, № 93, 29 июня, стр. 2—3. — 413

[⁵⁷] *«Известие об аресте прапорщика Круссера»*. — «Речь», Пг., 1917, № 122 (3864), 27 мая (9 июня), стр. 4, в отд.: Телеграммы. Под общ. загл.: Разные. — 231, 232

[⁵⁸] *«Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов»*, Пг., 1917, № 8, 17 мая, стр. 3. — 214, 215

— 1917, № 10, 19 мая, стр. 4. — 148—151, 195, 196

— 1917, № 15, 26 мая, стр. 7. — 416, 417

— 1917, № 17, 28 мая, стр. 2. — 284

[⁵⁹] *«Известия Московского Совета рабочих депутатов»*, 1917, № 98, 29 июня (12 июля), стр. 3. — 411

[⁶⁰] *«Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов»*. — 78, 92, 94, 130, 131, 135, 144, 305, 447

— 1917, № 15, 15 марта, стр. 1. — 214, 285, 287, 291—292, 295, 298, 301, 303, 386

— 1917, № 27, 29 марта, стр. 1. — 76

— 1917, № 32, 5 апреля, стр. 2. — 91

— 1917, № 55, 2 мая, стр. 1—2. — 31—33, 34—36

— 1917, № 56, 3 мая, стр. 1. — 37

— 1917, № 59, 6 мая, стр. 1—2. — 54

— 1917, № 60, 7 мая, стр. 1. — 78, 112

— 1917, № 62, 10 мая, стр. 3, 5. — 80, 81, 84, 108

— 1917, № 63, 11 мая, стр. 2—4. — 92, 94

— 1917, № 67, 16 мая, стр. 2. — 130—131, 214, 267, 284, 296, 298

— 1917, № 68, 17 мая, стр. 2, 3. — 133, 135, 144

— 1917, № 70, 19 мая, стр. 1—4. — 204, 221—224

- 1917, № 73, 24 мая, стр. 7. — 248
- 1917, № 74, 25 мая, стр. 5. — 234, 236
- 1917, № 75, 26 мая, стр. 5. — 416
- 1917, № 76, 27 мая, стр. 5. — 231
- 1917, № 78, 30 мая, стр. 4. — 259—262
- 1917, № 84, 6 июня, стр. 4—10. — 279, 281, 282, 310, 313, 323—325
- 1917, № 85, 7 июня, стр. 11—16. — 328, 329, 330, 332, 373, 402
- 1917, № 86, 8 июня, стр. 10. — 334
- 1917, № 88, 10 июня, стр. 1—8, 10. — 299, 334, 335, 336, 337, 339, 342, 343, 344, 445, 461
- 1917, № 90, 13 июня, стр. 7—8. — 352—354, 373, 396
- 1917, № 96, 20 июня, стр. 6—7. — 381, 402, 403
- 1917, № 104, 29 июня, стр. 11. — 410
- 1917, № 109, 5 июля, стр. 1, 3. — 434, 447
- 1917, № 110, 6 июля, стр. 3—6. — 436

[⁶¹] *Ильин, И. Из весенних настроений.* — «Земля и Воля», Пг., 1917, № 36, 6 мая, стр. 1. — 455

[⁶²] *Историческое заседание.* — «Правда», Пг., 1917, № 80, 26 (13) июня, стр. 1—2. — 344, 347, 357, 358, 362

[⁶³] *К армии.* [Воззвание Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 55, 2 мая, стр. 2. — 34—36

[⁶⁴] *К выборам в районные думы.* — «Дело Народа», Пг., 1917, № 39, 3 мая, стр. 1. Под общ. загл.: Муниципальное дело в программе с.-р. — 42

[⁶⁵] *К делу Малиновского.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 83, 17 июня, стр. 2—3. — 385

- [66] *К народам всего мира.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 15, 15 марта, стр. 1. Подпись: Петроградский Совет рабочих и солдатских депутатов. — 214, 285, 287, 291, 294, 298, 301, 303, 386
- [67] *К населению Петрограда! К рабочим! К солдатам! К всем честным гражданам! Клевета должна быть разоблачена! Клеветников под суд! [Листовка].* Б. м., [1917]. 1 стр. Подпись: Центральный Комитет РСДРП. — 443
- [68] *К созданию революционной власти.* [Передовая]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 56, 3 мая, стр. 1. — 37
- [69] *К социалистам всех стран.* [Обращение Исполнительного комитета Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 55, 2 мая, стр. 1—2. — 31—33
- [70] *Кадеты и Временное правительство.* [Передовая]. — «День», Пг., 1917, № (1652) 91, 22 июня, стр. 1. — 389
- [71] *Карамзин, Н. М. Чувствительный и холодный.* Два характера. — 423
- [72] *Ко всем отделам труда при Советах раб. и солд. деп.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 70, 19 мая, стр. 1. Подпись: Отдел труда Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов. — 204, 221
- [73] *Ко всем трудящимся, ко всем рабочим и солдатам Петрограда.* [Постановление ЦК РСДРП(б) об отмене демонстрации]. — «Правда», Пг., 1917, № 78, 23 (10) июня, стр. 1. — 335, 343, 445, 461
- [74] *[Козловский, М. Ю.] Письмо т. Козловского.* — «Листок «Правды»», Пг., 1917, 19 (6) июля, стр. 2. — 440, 441

- [75] *Крестьянский съезд*. — «Речь», Пг., 1917, № 110 (3852), 12 (25) мая, стр. 4. — 119
- [76] *Крестьянский съезд*. — «Русская Воля». Вечерний вып., Пг., 1917, № 96, 4 мая, стр. 3. — 54
- [77] *Кризис металлической промышленности*. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 104, 29 июня, стр. 11. — 410
- [78] *Кронштадт*. — «Речь», Пг., 1917, № 122 (3864), 27 мая (9 июня), стр. 2. — 231
- [79] *Кронштадт*. От Временного правительства. — «Речь», Пг., 1917, № 122 (3864), 27 мая (9 июня), стр. 5. — 231
- [80] *Крылов, И. А. Кот и Повар*. — 141, 228
- [81] *Курляндия и большевики-ленинцы*. — «Единство», Пг., 1917, № 42, 18 мая, стр. 1. — 142
- [82] *Л. Г. Дейч на конференции меньшевиков*. — «Единство», Пг., 1917, № 34, 9 мая, стр. 2. — 208
- [83] [*Ленин, В. И.*] *Благодарность*. — «Правда», Пг., 1917, № 74, 19 (6) июня, стр. 3. — 321
- [84] — *Где власть и где контрреволюция?* — «Листок «Правды», Пг., 1917, 19 (6) июля, стр. 1—2. — 437, 441, 443, 444
- [85] — *Грозит разруха*. — «Правда», Пг., 1917, № 57, 27 (14) мая, стр. 1. — 121
- *К проекту переработки программы. Старый и новый тексты программы* — см. Ленин, В. И. Старый и новый тексты программы.
- [86] — *Как мы доехали*. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 32, 5 апреля, стр. 2. — 91

- [87] — *Какие заявления делала наша партия о войне перед революцией.* — «Правда», Пг., 1917, № 56, 26 (13) мая, стр. 1—2. — 116
- [88] — *Каша в головах.* (Еще об аннексиях). — «Правда», Пг., 1917, № 60, 31 (18) мая, стр. 2. — 214
- [89] — *Крепость цепи определяется крепостью самого слабого звена ее.* — «Правда», Пг., 1917, № 67, 9 июня (27 мая), стр. 1. — 229
- [90] — *Лублиановщина.* — «Правда», Пг., 1917, № 27, 8 апреля, стр. 2. Подпись: Н. Ленин. — 103, 142
- [91] — *Не имея чистого, принципиального оружия, они хватаются за грязное.* — «Правда», Пг., 1917, № 68, 10 июня (28 мая), стр. 3—4. — 229
- [92]* — *Несколько тезисов.* От редакци. — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. — 90, 116, 456
- [93] — *О войне.* [Резолюция, принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.] — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 1—2. — 130
- [94] — *О пересмотре партийной программы.* [Резолюция, принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.] — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 4. — 457
- [95] — *О предложении Боргбьерга.* [Резолюция, принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.] — «Правда», Пг., 1917, № 41, 9 мая (26 апреля), стр. 1. Под общ. загл.: Резолюция Всероссийской конференции РСДРП. — 456
- [96] — *О «самочинном захвате» земли.* (Плохие доводы «соц.-революционеров»). — «Правда», Пг., 1917,

№ 62, 2 июня (20 мая), стр. 2. Подпись: Н. Ленин. — 194

[97] — *О текущем моменте.* [Резолюция, принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.] — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 3—4. — 111, 122, 326, 331, 457

[98] — *Об объединении интернационалистов против мелкобуржуазного оборонческого блока.* [Резолюция, принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.] — «Правда», Пг., 1917, № 46, 15 (2) мая, стр. 3. Под общ. загл.: Всероссийская конференция РСДРП. — 86, 128, 207, 457

[99] — *Об отношении к Временному правительству.* Проект резолюции, принятый единогласно комиссией, выбранной Всероссийской конференцией. — «Правда», Пг., 1917, № 42, 10 мая (27 апреля), стр. 1. — 347, 431, 457

[100] — *Один принципиальный вопрос.* («Забывшие слова демократизма»). — «Правда», Пг., 1917, № 68, 10 июня (28 мая), стр. 3. — 160

— *Постановление заграничной коллегии ЦК РСДРП. 18 (31) марта 1917 г.* — см. Ленин, В. И. Протокол собрания членов РСДРП, объединенной Центральным Комитетом, от 8 апреля 1917 г.

[101] — *Проект изменений теоретической, политической и некоторых других частей программы, составленный Н. Лениным.* — В кн.: Материалы по пересмотру партийной программы. Под ред. и с предисл. Н. Ленина. Пг., «Прибой», 1917, стр. 4—8. (РСДРП). — 155

[102] — *Проект резолюции об отношении к партиям социалистов-революционеров, социал-демократов (меньшевиков), партии так называемых «нефракционных» социал-демократов и т. п. родственным, политиче-*

ским течениям, [внесенный на Петроградской общегородской конференции РСДРП(б). 1917 г.]. — 86, 207

- [105] — Проект резолюции по аграрному вопросу, представленный Н. Лениным на Всероссийский Совет крестьянских депутатов от имени социал-демократической фракции. [Листовка]. Б. м., [1917]. 1 стр. — 186
- [104] — Проекты резолюций, предложенные на заседании Петербургского комитета РСДРП(б) 30 мая (12 июня) 1917 г. — 251, 252—253
- [105] — Протокол собрания членов РСДРП, объединенной Центральным Комитетом, от 8 апреля 1917 г. — «Воля Народа», Пг., 1917, № 31, 4 июня, стр. 1—2. Под общ. загл.: Via Циммервальд — Берлин — Стокгольм — Петроград. — 316, 321
- [106] — Разруха и пролетарская борьба с ней. — «Правда», Пг., 1917, № 73, 17 (4) июня, стр. 1. — 326
- [107] — Резолюция. — «Правда», Пг., 1917, № 73, 17 (4) июня, стр. 1—2. Под общ. загл.: Конференция фабрично-заводских комитетов. — 305, 306
- [108] — Резолюция о войне, [принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.]. — «Правда», Пг., 1917, № 44, 12 мая (29 апреля), стр. 1. — 70, 113, 296, 429, 456
- [109] — Резолюция о Советах рабочих и солдатских депутатов, [принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.]. — «Правда», Пг., 1917, № 46, 15 (2) мая, стр. 3. — 429, 457
- Резолюция о текущем моменте — см. Ленин, В. И. О текущем моменте.
- Резолюция об отношении к Временному правительству — см. Ленин, В. И. Об отношении к Временному правительству.

- *Резолюция об экономических мерах борьбы с разрухой* — см. Ленин, В. И. Резолюция.
- [¹¹⁰] — *Резолюция по аграрному вопросу, [принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.]*. — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 2. — 148, 150, 151, 186, 189, 456
- [¹¹¹] — *Резолюция по национальному вопросу, [принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.]*. — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 3. — 26, 456
- *Резолюция по поводу предложения Боргбьерга* — см. Ленин, В. И. О предложении Боргбьерга.
- [¹¹²] — *Речь по вопросу об органе Петербургского комитета на заседании Петербургского комитета РСДРП(б) 30 мая (12 июня) 1917 г.* — 252
- *Соображения по поводу замечаний секции Всероссийской Апрельской конференции* — см. Ленин, В. И. Соображения по поводу предыдущих замечаний.
- [¹¹³]* — *Соображения по поводу предыдущих замечаний.* — В кн.: Материалы по пересмотру партийной программы. Под ред. и с предисл. Н. Ленина. Пг., «Прибой», 1917, стр. 11—12. (РСДРП). Подпись: Н. Ленин. — 155
- [¹¹⁴]* — *Старый и новый тексты программы.* — Там же, стр. 18—32. — 155
- [¹¹⁵] — *У последней черты.* — «Социал-Демократ», Женева, 1915, № 48, 20 ноября, стр. 2. — 441
- [¹¹⁶] — *«Фокусы рук» и фокусы политической беспринципности.* — «Правда», Пг., 1917, № 67, 9 июня (27 мая), стр. 2—3. — 229

- [117] «Листок «Правды»», Пг., 1917, 19 (6) июля, стр. 1—2. — 437, 441, 443, 444
- [118] М. В. Родзянко о Малиновском. — «Русская Воля», Пг., 1917, № 143, 18 июня, стр. 5. — 385
- [119] М. И. Терещенко о своих задачах. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 62, 10 мая, стр. 3. — 80, 108
- [120] «Маленькая Газета», Пг. — 363
- Манифест Базельского международного социалистического конгресса — см. Завещание 2-го Интернационала.*
- [121] Маркс, К. Конфиденциальное сообщение. Около 28 марта 1870 г. — 131
- [122] — Письмо Ф. Энгельсу. 2 ноября 1867 г. — 131
- [123] (Маслов, С. Л.) «Временные правила пользования землей». — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 10, 19 мая, стр. 4. Под загл.: Доклад С. Л. Маслова. — 148—151, 195, 196
- [124] * Материалы по пересмотру партийной программы. Под ред. и с предисл. Н. Ленина. Пг., «Прибой», 1917. 32 стр. (РСДРП). — 155, 163
- [125] Молчание — золото. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 59, 27 мая, стр. 2, в отд.: Печать и жизнь. — 229, 260—261
- [126] Мстиславский, С. Д. Заметки. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 44, 9 мая, стр. 1. — 225
- [127] Муниципальная платформа РСДРП. — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 39, 25 апреля, стр. 2; № 40, 26 апреля, стр. 2; № 41, 27 апреля, стр. 2. — 42
- [128] На краю гибели. — «Речь», Пг., 1917, № 107 (3849), 9 (22) мая, стр. 2. — 79

- [129] *«Наша Заря»*, Пг. — 89
- [130] *Не слушайте провокационных призывов!* [Резолюция, принятая на Первом Всероссийском съезде Советов рабочих и солдатских депутатов]. — *«Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов»*, 1917, № 88, 10 июня, стр. 10. — 335, 336, 337, 338, 342, 343, 358
- [131] *«Новая Жизнь»*, Пг. — 86, 306, 326, 458
- 1917, № 17, 7 (20) мая, стр. 3. — 70, 71, 74
- 1917, № 24, 16 (29) мая, стр. 1. — 124
- 1917, № 30, 24 мая (6 июня), стр. 1. — 219
- 1917, № 36, 31 мая (13 июня), стр. 3. — 255—256, 263
- 1917, № 40, 4 (17) июня, стр. 1. — 286
- 1917, № 41, 6 (19) июня, стр. 1. — 326
- 1917, № 49, 15 (28) июня, стр. 1. — 361
- 1917, № 50, 16 (29) июня, стр. 4. — 369
- 1917, № 60, 28 июня (11 июля), стр. 1. — 406
- 1917, № 61, 29 июня (12 июля), стр. 1. — 411
- [132] *«Новое Время»*, Пг. — 76, 225, 227, 250, 322, 363
- 1917, № 14787, 27 мая (9 июня), стр. 5. — 227
- [133] *Нота Временного правительства*. 18 апреля 1917 г. — *«Речь»*, Пг., 1917, № 91 (3833), 20 апреля (3 мая), стр. 4, в отд.: Последние известия. — 21, 76, 80, 108
- [134] *Ноты французского и английского правительств*. — *«Рабочая Газета»*, Пг., 1917, № 67, 28 мая, стр. 2. — 245—246
- [135] *Ночное заседание трех высших коллегий*. — *«Биржевые Ведомости»*. Вечерний вып., Пг., 1917, № 16195,

21 апреля (4 мая), стр. 2—3. Подпись: А. Гессен.—
323

[136] *О борьбе с хозяйственной разрухой.* (Резолюция Экономического отдела Исполнительного комитета Совета рабочих и солдатских депутатов). — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 63, 11 мая, стр. 3—4. — 92, 94

[137] *О демонстрации.* [Постановление об окончании демонстрации и о возобновлении работ]. — «Правда», Пг., 1917, № 99, 18 (5) июля, стр. 4. — 439, 444

[138] *О единстве и разьединенности.* — «Дело Народа», Пг., 1917, № 48, 13 мая, стр. 2, в отд.: Печать и жизнь. — 225, 319

Обращение Исполнительного комитета Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов к социалистам всех стран — см. К социалистам всех стран.

[139] *Обращение министра труда ко всем рабочим России.* — «Речь», Пг., 1917, № 149 (3891), 28 июня (11 июля), стр. 3. — 405

[140] *Объединенное заседание Центр. Исп. Ком. С. р. и с. д. и Исп. ком. кр. деп. 4 июля.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 110, 6 июля, стр. 3—6. — 436

[141] [*Объявление об образовании Центрального комитета по восстановлению и поддержанию нормального хода работ в промышленных предприятиях.*] — «Вечернее Время», Пг., 1917, № 1813, 5 (18) мая, стр. 1. — 55—57

[142] [*Объявление об образовании Центрального комитета по восстановлению и поддержанию нормального хода работ в промышленных предприятиях.*] — «Дело Народа», Пг., 1917, № 41, 5 мая, стр. 1. — 55—57

[143] [*Объявление об образовании Центрального комитета по восстановлению и поддержанию нормального*

года работ в промышленных предприятиях]. — «Речь», Пг., 1917, № 104 (3846), 5 (18) мая, стр. 1. — 55—57

- [144] *От Временного правительства.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 88. 10 июня, стр. 10. — 339, 461
- [145] *Отложение Украины.* [Передовая]. — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 81, 15 июня, стр. 1—2. — 365
- [146] *Отмена распоряжений о приостановлении земельных сделок.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 75, 26 мая, стр. 5. Под общ. загл.: Во Временном правительстве. — 416
- [147] *Перевод ноты английского посла на имя министра иностранных дел.* Петроград, 11 (24) мая 1917 г. — «Речь», Пг., 1917, № 123 (3865), 28 мая (10 июня), стр. 4. — 245
- [148] *Перевыборы Совета рабочих и солдатских депутатов.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 68, 17 мая, стр. 2. — 234
- [149] *Петроград, 31 марта.* [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 76 (3818), 31 марта (13 апреля), стр. 1. — 103, 106
- [150] *Петроград, 5 мая.* [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 104 (3846), 5 (18) мая, стр. 2. — 51
- [151] *Петроград, 9 мая.* [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 107 (3849), 9 (22) мая, стр. 2. — 73
- [152] *Петроград, 14 мая.* [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 112 (3854), 14 (27) мая, стр. 2. — 124
- [153] *Петроград, 17 мая.* [Передовая]. — «Финансовая Газета», Пг., 1917, № 468, 17 мая, стр. 2. — 137—139

- [154] *Петроград, 25 мая (7 июня)*. Три ответа. [Передовая]. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 57, 25 мая, стр. 1. — 225, 226, 266—268
- [155] *Петроград, 28 мая (10 июня)*. Ультиматум. [Передовая]. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 60, 28 мая, стр. 1. — 246
- [156] *Петроград, 1 июня*. [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 126 (3868), 1 (14) июня, стр. 1. — 274—275
- [157] *Петроград, 1 (14 июня)*. «Самоопределение» Греции. [Передовая]. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 63, 1 июня, стр. 1. — 274—275, 288
- [158] *Петроград, 3 июня*. [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 128 (3870), 3 (16) июня, стр. 2. — 308
- [159] *Петроград, 14 июня*. [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 137 (3879), 14 (27) июня, стр. 1. — 356
- [160] *Петроград, 18 июня*. [Передовая]. — «Речь», Пг., 1917, № 141 (3883), 18 июня (1 июля), стр. 1. — 389
- [161] *Петроград, 6 (19) июля*. Момент обязывает. [Передовая]. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 93, 6 июля, стр. 1. — 444, 446
- [162] *Планы коалиционного министерства*. — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 17, 7 (20) мая, стр. 3. — 70, 71—72, 74
- Платформа меньшевиков* — см. Муниципальная платформа РСДРП.
- Платформа народников* — см. К выборам в районные думы.
- [163] *Плеханов, Г. В. Две недели на размышление*. — «Единство», Пг., 1917, № 83, 7 июля, стр. 1. — 446
- [164] *Подавайте список партии народной свободы!* [Обращение от редакции]. — «Новое Время», Пг., 1917, № 14787, 27 мая (9 июня), стр. 5. — 227

- [165] *Положение в Интернационале и задачи РСДРП.* [Резолюция, принятая на Седьмой (Апрельской) Всероссийской конференции РСДРП(б). 1917 г.]. — «Правда», Пг., 1917, № 46, 15 (2) мая, стр. 3. Под общ. загл.: Всероссийская конференция РСДРП. — 84
- [166] *[Положение Исполнительного комитета Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов об организации комиссии по созыву Международной конференции].* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 62, 10 мая, стр. 5. Под общ. загл.: В международном отделе. — 84
- [167] *Положение Московского промышленного района.* (От собств. петроградск. корресп.). — «Известия Московского Совета рабочих депутатов», 1917, № 98, 29 июня (12 июля), стр. 3. — 411
- [168] *Последние известия.* — «Речь», Пг., 1917, № 106 (3848), 7 (20) мая, стр. 3. — 79, 271
- [169] *Постановление Всероссийского Совета крестьянских депутатов о будущем политическом устройстве России, единогласно принятое в вечернем заседании 26-го мая.* [1917 г.]. — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 17, 28 мая, стр. 2. Под общ. загл.: Всероссийский Совет крестьянских депутатов. — 284
- [170] *Постановление по аграрному вопросу.* (25 мая 1917 г.). — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 15, 26 мая, стр. 7. — 416, 417
- [171] * *Постановления съезда [крестьян Пензенской губернии] по вопросу о временных мерах к разрешению земельного вопроса.* [Листовка]. Пенза, типолит. Малкина, [апрель 1917]. 2 стр. Подпись: Президиум Крестьянского съезда. — 197
- [172] «Правда», Пг. — 28, 70, 78, 87, 103, 109, 119, 128, 130, 143, 156, 186, 187, 251, 271, 321, 431, 433, 434, 435, 441

- 1917, № 8, 14 марта, стр. 3; № 9, 15 марта, стр. 3. — 116
- 1917, № 27, 8 апреля, стр. 2. — 103, 142
- 1917, № 33, 15 апреля, стр. 2. — 37—39
- 1917, № 41, 9 мая (26 апреля), стр. 1. — 456
- 1917, № 42, 10 мая (27 апреля), стр. 1. — 347, 431, 456
- 1917, № 44, 12 мая (29 апреля), стр. 1. — 70, 113, 296, 429, 456
- 1917, № 46, 15 (2) мая, стр. 3. — 84, 86, 128, 207, 234, 457
- 1917, № 56, 26 (13) мая, стр. 1—2. — 116, 120
- 1917, № 57, 27 (14) мая, стр. 1. — 119, 121
- 1917, № 60, 31 (18) мая, стр. 2. — 214
- 1917, № 62, 2 июня (20 мая), стр. 2. — 194
- 1917, № 67, 9 июня (27 мая), стр. 1, 2—3. — 229
- 1917, № 68, 10 июня (28 мая), стр. 1, 3—4. — 160, 229, 304
- 1917, № 73, 17 (4) июня, стр. 1—2, 3. — 305, 306, 326, 385
- 1917, № 74, 19 (6) июня, стр. 3. — 321
- 1917, № 75, 20 (7) июня, стр. 2. — 288, 289, 313
- 1917, № 78, 23 (10) июня, стр. 1. — 335, 343, 445, 461
- 1917, № 80, 26 (13) июня, стр. 1—2. — 343, 347, 352, 353, 357, 358, 362
- 1917, № 99, 18 (5) июля, стр. 4. — 439, 444

Предложение тов. Смилги — см. В Главном земельном комитете.

[173] *Представители финляндского сейма в Петрограде.* — «Биржевые Ведомости». Утренний вып., Пг., 1917, № 16206, 28 апреля (11 мая), стр. 4. — 26

- [174] *Призыв к спокойствию.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 80, 14 июня, стр. 2. — 357
- [175] *Программа и организационный устав партии социалистов-революционеров, утвержденные на первом партийном съезде.* Изд. Центрального комитета п. с.-р. Б. м., тип. партии соц.-рев., 1906. 32 стр. (Партия социалистов-революционеров). — 387
- [176] * *Программа Российской социал-демократической рабочей партии.* — В кн.: Программа и устав Российской с.-д. рабочей партии, принятые на 2-м съезде партии 1903 г. с поправками, принятыми на Объединительном съезде в Стокгольме 1906 г. Пг., «Прибой», б. г., стр. 3—13. (РСДРП). — 24, 90, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165—168, 169, 170—171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 186, 187, 293, 387, 392
- [177] *Проект декларации Временного правительства.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 59, 6 мая, стр. 1—2. Под общ. загл.: В каких условиях наши товарищи вступили в правительство. — 54
- [178] *Проект изменения тех пунктов программы, которые относятся к народному образованию.* — В кн.: Материалы по пересмотру партийной программы. Под ред. и с предисл. Н. Ленина. Пг., «Прибой», 1917, стр. 16—18. (РСДРП). — 155
- [179] *Проект изменения экономической программы-минимум.* — Там же, стр. 13—16. — 155
- [180] «Просвещение», Пг. — 129
- [181] *Противники нового правительства.* [Передовая]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 60, 7 мая, стр. 1. — 78, 112
- [182] «Рабочая Газета», Пг. — 144, 209, 229, 237, 245, 305, 326, 331, 361, 384, 396, 413, 415
- 1917, № 35, 20 апреля, стр. 1. — 226

- 1917, № 39, 25 апреля, стр. 2; № 40, 26 апреля, стр. 2; № 41, 27 апреля, стр. 2. — 42
- 1917, № 42, 28 апреля, стр. 2. — 24, 26
- 1917, № 56, 14 мая, стр. 1—2. — 248—250, 281, 325, 329
- 1917, № 57, 16 мая, стр. 1—2. — 226
- 1917, № 63, 24 мая, стр. 2. — 229, 230
- 1917, № 66, 27 мая, стр. 2. — 237
- 1917, № 67, 28 мая, стр. 2. — 245—246
- 1917, № 80, 14 июня, стр. 2. — 357—360
- 1917, № 81, 15 июня, стр. 1—2. — 365
- 1917, № 82, 16 июня, стр. 1—2. — 362
- 1917, № 83, 17 июня, стр. 2—3. — 385
- 1917, № 93, 29 июня, стр. 1—3. — 413—414, 419

[183] *Разоблаченные лжецы.* — «Правда», Пг., 1917, № 57, 27 (14) мая, стр. 1. — 119

[184] *Расследование по делу Малиновского.* (От министра юстиции). — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 50, 16 (29) июня, стр. 4. — 369

[185] *Расформирование 4-х полков.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 76, 27 мая, стр. 5. Под общ. загл.: Во Временном правительстве. — 231

[186] *Расформирование 4-х полков.* — «Речь», Пг., 1917, № 122 (3864), 27 мая (9 июня), стр. 5. — 231

[187] *Резолюции Всероссийской конференции Российской социал-демократической рабочей партии, состоявшейся 24—29 апреля 1917 года.* — «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 1—4. — 66, 151, 273, 282, 456

- [188] [Резолюция Первого Всероссийского съезда Советов рабочих и солдатских депутатов о запрещении демонстраций на три дня]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 88, 10 июня, стр. 10. Под загл.: Всероссийский съезд Советов рабочих и солдатских депутатов постановил. — 335, 342, 343, 344, 445, 461
- [189] [Резолюция Первого Всероссийского съезда Советов рабочих и солдатских депутатов о событиях 9 и 10 июня 1917 г.]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 90, 13 июня, стр. 7—8. Под общ. загл.: События 9 и 10 июня. — 352—354, 373, 396
- Резолюция Главного земельного комитета — см. Декларация Главного земельного комитета.
- [190] [Резолюция Исполнительного комитета Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов о мероприятиях по ликвидации создавшегося конфликта в Донецком бассейне]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 68, 17 мая, стр. 3. Под общ. загл.: В Исполнительном комитете. — 144
- [191] [Резолюция Всероссийского Совета крестьянских депутатов о войне]. — «Известия Всероссийского Совета Крестьянских Депутатов», Пг., 1917, № 8, 17 мая, стр. 3. Под общ. загл.: Всероссийский Совет крестьянских депутатов. — 214, 215
- [192] Резолюция [о наступлении, принятая на совещании членов Государственной думы. 3 (16) июня 1917 г.]. — «Речь», Пг., 1917, № 129 (3871), 4 (17) июня, стр. 4—5. Под общ. загл.: Совещание членов Государственной думы. — 310
- [195] [Резолюция об отношении Кронштадта к Временному правительству]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 74, 25 мая, стр. 5, в ст.: Ликвидация кронштадтских событий. — 234, 236

[194] *Резолюция [по аграрному вопросу, принятая частным совещанием членов Гос. думы].* — «Речь», Пг., 1917, № 118 (3860), 21 мая (3 июня), стр. 5. Под общ. загл.: Совещание членов Гос. думы. — 188

[195] *Резолюция солдатской секции Сов. р. и с. деп.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 88, 10 июня, стр. 10. — 461

Резолюция съезда делегатов с фронта от 13 мая — см. Разоблаченные лжецы.

[196] *[Резолюция экономического отдела Исполнительного комитета Петроградского Совета рабочих и солдатских депутатов о мерах борьбы с разрухой].* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 68, 17 мая, стр. 3. Под общ. загл.: В Исполнительном комитете. — 133, 144

[197] «Речь», Пг. — 37, 51, 74, 79, 103, 111, 112, 119, 142, 144, 230, 231, 236, 250, 306, 308, 396, 426

— 1917, № 76 (3818), 31 марта (13 апреля), стр. 1. — 103, 106

— 1917, № 91 (3833), 20 апреля (3 мая), стр. 4. — 21, 76, 80, 108

— 1917, № 93 (3835), 22 апреля (5 мая), стр. 4. — 21

— 1917, № 100 (3842), 30 апреля (13 мая), стр. 5. — 28

— 1917, № 104 (3846), 5 (18) мая, стр. 1, 2, 3—4. — 51—53, 55—57

— 1917, № 105 (3847), 6 (19) мая, стр. 4. — 93, 105, 453—454

— 1917, № 106 (3848), 7 (20) мая, стр. 3. — 79, 271

— 1917, № 107 (3849), 9 (22) мая, стр. 2. — 73—74, 79

— 1917, № 110 (3852), 12 (25) мая, стр. 4. — 119

— 1917, № 112 (3854), 14 (27) мая, стр. 2, 5. — 111,

112, 119, 120, 121—122, 124, 125, 325, 328, 373, 402, 403

— 1917, № 117 (3859), 20 мая (2 июня), стр. 3. — 186, 188, 190, 195

— 1917, № 118 (3860), 21 мая (3 июня), стр. 5. — 188, 463

— 1917, № 122 (3864), 27 мая (9 июня), стр. 2, 4, 5. — 231, 232

— 1917, № 123 (3865), 28 мая (10 июня), стр. 4. — 245

— 1917, № 126 (3868), 1 (14) июня, стр. 1, 3. — 269, 270, 274—275, 299

— 1917, № 128 (3870), 3 (16) июня, стр. 2. — 308

— 1917, № 129 (3871), 4 (17) июня, стр. 3—5. — 310, 313—314, 324, 331

— 1917, № 137 (3879), 14 (27) июня, стр. 1, 3. — 355—356

— 1917, № 141 (3883), 18 июня (1 июля), стр. 1. — 389—390

— 1917, № 149 (3891), 28 июня (11 июля), стр. 3. — 405

— 1917, № 150 (3892), 29 июня (12 июля), стр. 4. — 416—417

[198] *Ростов, Н. Два полюса.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 93, 29 июня, стр. 1—2. — 419—420

[199] *Руки прочь!* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 66, 27 мая, стр. 2. — 237

[200] «Русская Воля», Пг. — 54, 142, 225, 230, 250, 363

— Вечерний вып., Пг., 1917, № 96, 4 мая, стр. 3. — 54

— 1917, № 143, 18 июня, стр. 5. — 385

[201] «Русская Газета», Спб. — 242

- [202] *Салтыков-Щедрин, М. Е. Благонамеренные речи.* — 229
- [203] *Сандомирский, А. Борьба за организацию промышленности. (Из Донецкого бассейна).* — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 61, 29 июня (12 июля), стр. 1. — 411
- [204] *Сердитая критика.* — «Новая Жизнь», Пг., 1917, № 41, 6 (19) июня, стр. 1. — 326
- [205] *Следствие по делу Малиновского.* — «Правда», Пг., 1917, № 73, 17 (4) июня, стр. 3. — 385
- [206] *Совещание членов Гос. думы.* — «Речь», Пг., 1917, № 118 (3860), 21 мая (3 июня), стр. 5. — 463
- [207] *Совещание членов Государственной думы.* — «Речь», Пг., 1917, № 129 (3871), 4 (17) июня, стр. 3—5. Подпись: Як. Лив—ь. — 313, 314, 324, 331
- [208] «Солдатская Правда», Пг., 1917, № 13, 16 (3) мая. Приложение к газете «Солдатская Правда», стр. 1—4. — 26, 66, 111, 122, 130, 148, 150, 151, 186, 189, 273, 282, 326, 331, 456, 457
- [209] *Сообщение Временного правительства.* — «Речь», Пг., 1917, № 93 (3835), 22 апреля (5 мая), стр. 4. Под общ. загл.: Отголоски ноты Временного правительства. — 21
- [210] *[Сообщение о предполагаемом выступлении В. И. Ленина перед делегатами с фронта].* — «Биржевые Ведомости». Утренний вып., Пг., 1917, № 16210, 30 апреля (13 мая), стр. 6. Под общ. загл.: Выступления А. И. Гучкова, А. Ф. Керенского и И. Г. Церетели на съезде фронтовых делегатов. Подпись: А. Гесен. — 28
- [211] *[Сообщение о предполагаемом выступлении В. И. Ленина перед делегатами с фронта].* — «Речь», Пг., 1917, № 100 (3842), 30 апреля (13 мая), стр. 5. Под общ. загл.: Съезд делегатов с фронта. — 28
- [212] *[Сообщение Петроградского телеграфного агентства*

- об украинском съезде). — «Речь», Пг., 1917, № 126 (3868), 1 (14) июня, стр. 3. Под общ. загл.: Украинский съезд. — 269, 270, 299
- [213] *Сообщение французского посольства в Петрограде.* — «Речь», Пг., 1917, № 123 (3865), 28 мая (10 июня), стр. 4. — 245
- [214] «Социал-Демократ», [Вильно—Спб.] — Париж — Женева. — 89
- * — Женева, 1915, № 47, 13 октября, стр. 2. — 89, 116, 456
- 1915, № 48, 20 ноября, стр. 2. — 441
- [215] «Социал-Демократ», М., 1917, № 59, 1 июня (19 мая), стр. 3. — 304
- [216] *Списки кандидатов, рекомендованных в гласные районных дум.* — «Ведомости Общественного Градоначальства», Пг., 1917, № 56 (101), 17 мая. Бесплатное прил. к газ. «Ведом. Обществ. Градон.», № 56 (101), стр. 1—12. На прил. ошибочно указано: № 57 (101). — 206—207, 209, 210
- [217] *Споры о «мире без аннексий».* — «Дело Народа», Пг., 1917, № 51, 17 мая, стр. 1. — 131, 214
- [218] *Старая погудка.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 35, 20 апреля, стр. 1. — 226
- [219] *Статистика землевладения 1905 г.* Свод данных по 50-ти губерниям Европейской России. Спб., тип. Минкова, 1907. 199 стр.; L стр. табл. (Центр. стат. ком. М-ва внутр. дел). — 191, 192, 193, 199, 202
- [220] *Страна в опасности.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 56, 14 мая, стр. 1—2. — 248—250, 281, 325, 329
- [221] *Странная осведомленность.* — «Речь», Пг., 1917, № 112 (3854), 14 (27) мая; стр. 2. — 119, 120
- [222] *Стрельба на Невском.* — «Биржевые Ведомости». Ве-

черный вып., Пг., 1917, № 16317, 4 (17) июля,
стр. 2—3. — 435

[223] *Стрельба на Невском.* — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 109, 5 июля, стр. 3. — 447

[224] *Товарищи рабочие и солдаты Петрограда!* [Воззвание о мирной и организованной демонстрации. 4 (17) июля 1917 г. Листовка. Б. м., 1917]. 1 стр. Подписи: ЦК РСДРП, Петербургский комитет РСДРП, Межрайонный комитет РСДРП, Военная организация при ЦК РСДРП, Комиссия рабочей секции Совета рабочих и солдатских депутатов. — 444

[225] *[Товарищи рабочие и солдаты Петрограда! Воззвание о мирной и организованной демонстрации. 4 (17) июля 1917 г.]*. — «Дело Народа», Пг., 1917, № 92, 5 июля, стр. 1. Под общ. загл.: Документы. — 444

[226] *Товарищи рабочие и солдаты.* [Обращение Исполнительных комитетов Всероссийского Совета рабочих, солдатских и крестьянских депутатов по поводу демонстрации 3 и 4 июля]. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 109, 5 июля, стр. 1. — 434

[227] *Украинская автономия.* — «Речь», Пг., 1917, № 137 (3879), 14 (27) июня, стр. 3. — 355

[228] *Урок русской демократии демократии финской.* — «Биржевые Ведомости». Вечерний вып., Пг., 1917, № 16207, 28 апреля (11 мая), стр. 4. — 26

[229] «*Финансовая Газета*», Пг., 1917, № 468, 17 мая, стр. 2. — 137—139

[230] *Частное совещание членов Гос. думы.* — «Речь», Пг., 1917, № 104 (3846), 5 (18) мая, стр. 3—4. — 51—53, 111, 126

- [²³¹] *Частное совещание членов Гос. думы.* — «Речь», Пг., 1917, № 150 (3892), 29 июня (12 июля), стр. 4. — 416
- [²³²] *Чего хочет новое Временное правительство.* 3. Борьба с хозяйственной разрухой. — «Известия Петроградского Совета Рабочих и Солдатских Депутатов», 1917, № 63, 11 мая, стр. 2—3. — 92
- [²³³] *Череванин, Н. Борьба за мир и оборона.* — «Рабочая Газета», Пг., 1917, № 57, 16 мая, стр. 1—2. — 226
- [²³⁴] *Чернов, В. М. Ложный вывод из правильной предпосылки.* — «Дело Народа», Пг., 1917, № 75, 15 июня, стр. 1. — 361, 364—367
- [²³⁵] [*Шингарев, А. И. Телеграмма раненбургскому уездному комиссару о решении земельного вопроса.*] — «Правда», Пг., 1917, № 33, 15 апреля, стр. 2, в ст.: [Ленни, В. И.] «Добровольное соглашение» между помещиками и крестьянами? — 37—39
- [²³⁶] — [*Телеграмма раненбургскому уездному комиссару о решении земельного вопроса.*] — «День», Пг., 1917, № (1604) 33, 14 апреля, стр. 2, в ст.: Пономарев, К. Самовольные «разделы». — 37—39, 188, 189, 190, 193, 194, 195, 196
- [²³⁷] *Энгельс, Ф. К критике проекта социал-демократической программы 1891 г.* Конец июня 1891 г. — 160, 235
- [²³⁸] — *Письмо Ф. А. Зорге.* 29 ноября 1886 г. — 281
- [²³⁹] — *Письмо Ф. Келли-Вишневецкой.* 27 января 1887 г. — 281
- [²⁴⁰] — *Пражское восстание.* 17 июня 1848 г. — 131
- [²⁴¹] *Abgeordnetenhaus.* 27. Sitzung. 16. März. — «Vorwärts», Berlin, 1916, Nr. 76, 17. März. Beilage zu Nr. 76 des «Vorwärts», S. 2. — 287

- [²⁴²]* «*Appeal to Reason*», Girard, 1915, No. 1,032, September 11, p. 1. — 117.
- [²⁴³]*Clausewitz, K. Hinterlassene Werke über Krieg und Kriegführung.* Bd. 1, T. 1. Vom Kriege, Berlin, Dümmler, 1832. XXVIII, 371 S. — 96, 99.
- [²⁴⁴]* *Debs, E. When I shall Fight.* — «*Appeal to Reason*», Girard, 1915, No. 1,032, September 11, p. 1. — 117.
- [²⁴⁵] «*L'Humanité*», Paris. — 100.
- [²⁴⁶] *Manifest der Internationale zur gegenwärtigen Lage, [angenommen auf dem Außerordentlichen Internationalen Sozialistenkongreß zu Basel].* — In: Außerordentlicher Internationaler Sozialistenkongreß zu Basel. Berlin, Buchh. «Vorwärts», 1912, S. 23—27. — 297
- [²⁴⁷] *Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891.* — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis. 20. Oktober 1891. Berlin, «Vorwärts», 1891, S. 3—6. — 235
- [²⁴⁸] «*Vorwärts*», Berlin. — 253, 308, 346.
1916, Nr. 76, 17. März. Beilage zu Nr. 76 des «*Vorwärts*», S. 2. — 287

JMENNÝ REJSTŘÍK

ADLER Friedrich (1879—1960) — rakouský sociální demokrat, jeden z teoretiků austromarxismu. V letech 1910—1911 byl redaktorem orgánu Švýcarské sociálně demokratické strany Volksrecht a později tajemníkem Rakouské sociálně demokratické strany. Dne 21. října 1916 zastřelil rakouského ministerského předsedu K. Stürgkha. Adler byl jedním ze zakladatelů centristické Dvaapůlté internacionály (1921—1923), později (1924—1940) se stal generálním tajemníkem Socialistické dělnické internacionály. — 114, 346

ALEXANDR I. (ROMANOV) (1777—1825) — ruský car (1801—1825). — 25—26

ALEXANDR III. (ROMANOV) (1845—1894) — ruský car (1881—1894). — 40

ALEXINSKIJ G. A. (nar. 1879) — sociální demokrat, za revoluce 1905 až 1907 se přikláněl k bolševikům. V letech reakce byl otcovistou a patřil k organizátorům protistranické skupiny Vperjod. Za první světové války se projevoval jako sociálšovinista, psal do několika buržoazních listů. V roce 1917 se po návratu do Ruska přiklonil k Plechanovově skupině Jednota, stál na straně kontrarevolucionářů. V červenci 1917 vyrobil společně s vojenskou kontrarozvědkou falešné dokumenty, v nichž pomlouval Lenina a bolševiky. V dubnu 1918 uprchl za hranice. V emigraci se připojil k táboru nejkrajnější reakce. — 425—426, 430—431, 433, 449

AVILOV B. V. (Tigrov) (1874—1938) — sociální demokrat, novinář a statistik. Na III. sjezdu SDDSR zastupoval charkovskou bolševickou skupinu Vperjod, k menševikům tam ale zaujímal smířlivé stanovisko. V roce 1905 se aktivně účastnil ozbrojeného povstání v Charkově. Od dubna 1917 pracoval v redakci menševického listu Novaja žizň a v srpnu téhož roku se stal členem sociálně demokratické organizace internacionalistů. V roce 1918 zanechal politické činnosti. Až do roku 1928 pracoval v Ústřední statistické správě

SSSR, od roku 1929 ve Státní plánovací komisi RSFSR, později v lidovém komisariátu dopravy. — 222, 255—256, 263—264, 306—307, 406

AVKSENĚJEV N. D. (1878—1943) — jeden z vůdců strany eserů, člen jejího ústředního výboru. Za první světové války byl zarytým sociálšovinistou; spolupracoval na obranářské publikaci *Za rubežom* a s tiskovými orgány obranářů *Novosti a Prizyv*. Po únorové revoluci 1917 se stal předsedou výkonného výboru Celoruského sovětu rolnických zástupců, ministrem vnitra ve druhé koaliční prozatímní vládě Kerenského a později předsedou kontrarevoluční prozatímní rady Ruské republiky (předparlamentu). Po Říjnové revoluci organizoval kontrarevoluční vzpoury. V roce 1918 se stal předsedou tzv. ufského direktoria, později emigroval, za hranicemi pokračoval v aktivním boji proti sovětské moci. — 411

AZEF J. F. (1869—1918) — spoluzakladatel strany eserů a jeden z vůdců její „bojové organizace“. Od roku 1892 tajný agent policejního departmentu. Aby si získal důvěru vedoucích představitelů eserů, připravil a uskutečnil několik teroristických akcí. V téže době udal několik členů eserské strany a její „bojové organizace“. V roce 1906 zabránil atentátu na ministra Durnova a v roce 1907 na Mikuláše II. V roce 1908 byl Azef odhalen. — 237—238, 369

„BABUŠKA“ — viz Breško-Breškovskaja J. K.

BAZAROV V. (vl. jm. Rudněv V. A.) (1874—1939) — ekonom a filozof, překladatel Marxových a Engelsových děl; od roku 1896 pracoval v sociálně demokratickém hnutí. V letech 1905—1907 přispíval do řady bolševických listů, v období reakce se odklonil od bolševismu a stal se jedním z hlavních představitelů machistické filozofie. V roce 1917 patřil mezi internacionalisticky smýšlející menševiky, redigoval menševický list *Novaja žizň*; vystupoval proti Říjnové revoluci. Od roku 1921 pracoval ve Státní plánovací komisi SSSR. — 219, 222, 286, 306—307

BEBEL August (1840—1913) — významný představitel německé sociální demokracie a II. internacionály. Do politického života vstoupil v první polovině 60. let, byl členem I. internacionály. V roce 1869 založil společně s W. Liebknechtem Sociálně demokratickou dělnickou stranu Německa (eisenaušských). Byl několikrát zvolen poslancem Říšského sněmu, bojoval za sjednocení Německa demokratickou cestou. V 90. letech a po roce 1900 vystupoval proti refor-

mismu a revizionismu v německé sociální demokracii. Lenin nazval jeho projevy proti bernsteinovcům „příkladem obhajoby marxistických názorů a boje za opravdu socialistický ráz dělnické strany“ (Sebrané spisy 23, Praha 1985, s. 394–395). — 117

BĚDNYJ Děmjan (vl. jm. Pridvorov J. A., „Mužik vrednyj“) (1883 až 1945) — významný sovětský básník, člen bolševické strany od roku 1912. V roce 1911 začal přispívat do bolševických listů Zvězda a Pravda. Jeho básně a bajky jsou prodechnuty duchem třídního boje proti kapitalistickému systému a jeho apoletům. V letech cizí vojenské intervence a občanské války působil na frontě jako agitátor. V básních, bajkách, písních a pamfletech Bědného se odráží život sovětských lidí v období socialistické výstavby. Za Velké vlastenecké války publikoval na stránkách Pravdy básně o sovětském patriotismu. — 133

BETHMANN-HOLLWEG Theobald von (1856–1921) — německý reakční státník. V letech 1905–1907 byl pruským ministrem vnitra, v letech 1907–1909 říšským ministrem vnitra a vicekancléřem, v letech 1909–1917 zastával úřad říšského kancléře. Potlačoval dělnické hnutí a aktivně se podílel na rozpoutání první světové války. V červenci 1917 odešel do výslužby a zanechal politické činnosti. — 31

BIŇŠTOK G. O. — menševik, spolupracovník menševického časopisu Internacional. Bojoval proti socialistické revoluci a byl nepřítelem sovětské moci. Za kontrarevoluční činnost byl zbaven sovětského občanství. — 458

BISOLATI Leonida (1857–1920) — spoluzakladatel Italské socialistické strany a jeden z vůdců jejího krajně pravicového reformistického křídla. V letech 1896–1904 a 1908–1910 byl redaktorem ústředního orgánu této strany listu Avanti! Od roku 1897 byl členem parlamentu. V roce 1912 byl z Italské socialistické strany vyloučen a založil takzvanou socialistickou reformistickou stranu. Za první světové války zastával sociálšovinistické stanovisko, vyslovoval se pro účast Itálie ve válce na straně Dohody. V letech 1916–1918 byl ministrem bez portfeje. — 308

BLANC Louis Jean Joseph — (1811–1882) — francouzský maloburžoazní socialista, historik. Popíral nesmiřitelnost třídních rozporů za kapitalismu, byl odpůrcem proletářské revoluce, prosazoval kompromis s buržoazií. Za únorové revoluce ve Francii roku 1848 se stal členem prozatímní vlády. Byl předsedou vládní komise pro dělnické

otázky (lucemburská komise) a svou kompromisnickou taktikou pomáhal buržoazii odvádět dělníky od revolučního boje. V roce 1871 byl zvolen do Národního shromáždění, ale k Pařížské komuně se nepřiklonil, zůstal v řadách jejích odpůrců. — 134, 307, 323, 357, 359—360

BLANQUI Louis-Auguste (1805—1881) — významný francouzský revolucionář, představitel utopického komunismu, účastník pařížských povstání a revolucí v letech 1830—1870. Stál v čele několika revolučních společností. Nechápal rozhodující úlohu organizace mas pro revoluční boj, moci chtěl dosáhnout s nevelkou skupinou revolučních spiklenců. Marx i Lenin vysoce oceňovali Blanquiho revoluční zásluhy, ale zároveň ostře kritizovali jeho chyby a nesprávnou spikleneckou taktiku. Lenin napsal: „Blanquismus je teorie popírající třídní boj. Blanquismus očekává, že se lidstvo vymaní z námezdního otroctví ne cestou třídního boje proletariátu, nýbrž cestou spiknutí nevelké menšiny inteligence.“ (Sebrané spisy 13, Praha 1983, s. 103). — 68

BOGDANOV A. (vl. jm. Malinovskij A. A.) (1873—1928) — sociální demokrat, filozof, sociolog, ekonom, povoláním lékař. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. V letech reakce a nového revolučního rozmachu stál v čele otzovistů a vedl protistranickou skupinu Vperjod. Ve filozofii se pokoušel vytvořit svůj vlastní systém — empiriomonismus (odřůdu subjektivně idealistické machistické filozofie). Lenin podrobil jeho názory kritice v díle Materialismus a empirio-kriticismus. Na poradě rozšířené redakce listu Proletarij v červnu 1909 byl Bogdanov z bolševické strany vyloučen. Po Říjnové revoluci patřil k inspirátorům a organizátorům Proletkultu. Byl zakladatelem a ředitelem Ústavu pro transfúzi krve. — 243

BORGBJERG Frederik (1866—1936) — dánský reformista, jeden z vedoucích představitelů Sociálně demokratické strany Dánska. Od roku 1892 byl členem jejího ústředního výboru, v letech 1911—1924 šéfredaktorem ústředního orgánu strany Social-Demokraten. V roce 1898 se stal poslancem dánského parlamentu. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. Na jaře 1917 přijel do Petrohradu s návrhem uspořádat konferenci socialistů válčících zemí. Imperialistický charakter tohoto návrhu odhalil Lenin, který Borgbjerga nazval „agentem německé vlády“. K Říjnové revoluci zaujal Borgbjerg nepřátelské stanovisko. V roce 1919 se podílel na obnovení II. internacionály (v Bernu). V letech 1924—1926 byl ministrem sociální péče a v letech 1929—1935 ministrem osvěty. — 456

BREŠKO-BREŠKOVSKAJA J. K. („Babuška“) (1844—1934) — spoluzakladatelka a čelná představitelka strany eserů, patřila k jejímu pravekému křídlu. Do politické práce se zapojila v 70. letech jako členka narodnického hnutí. Byla několikrát vězněna a roku 1878 vypovězena do vyhnanství. Po únorové revoluci 1917 energicky podporovala prozatímní vládu. Na III. sjezdu strany eserů (koncem května—začátkem června 1917) odmítla stát se členkou jejího ústředního výboru na protest proti tomu, že do tohoto výboru nebyl zvolen Kerenskij. Byla stoupenkyní imperialistické války „do vítězného konce“. Po Říjnové revoluci aktivně bojovala proti sovětské moci. V roce 1919 odjela do USA, později žila ve Francii, kde se účastnila pomlouvačné kampaně proti Sovětskému Rusku, podporovala přípravu nové intervence a přispívala do emigrantského orgánu Dni, vycházejícího v Paříži. — 397

CATILINA Lucius Sergius (108—62 př. n. l.) — římský politik, patricij, organizátor spiknutí proti aristokratickým představitelům republiky. — 337

CAVAIGNAC Louis Eugène (1802—1857) — francouzský generál a reakční politik, účastník bojů o dobytí Alžírsku (1831—1848). Neblaze proslul barbarickými metodami vedení války. Po únorové revoluci v roce 1848 byl generálním guvernérem v Alžírsku, od května 1848 — po zvolení do francouzského Ústavodárného shromáždění — ministrem války. Od června 1848 stál v čele vojenské diktatury a s mimořádnou krutostí potlačil červnové povstání pařížských dělníků. Od července do prosince 1848 měl v rukou veškerou výkonovou moc.

Jak ukázal Marx, Cavaignac zosobňoval „diktaturu buržoazie prováděnou šavlí“ (K. Marx - B. Engels, Spisy 7, Praha 1959, s. 62). — 347, 357—360, 366—367

CEDERBAUM I. O. — viz Martov L.

CERETELI I. G. (1882—1959) — jeden z menševických vůdců. V letech reakce a nového revolučního rozmachu vystupoval jako likvidátor. Za první světové války byl centristou. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru petrohradského sovětu, byl obráněm a stoupenkem koalice s buržoazií. V květnu 1917 se stal členem prozatímní vlády jako ministr pošt a telegrafů. Po červencových událostech byl jmenován ministrem vnitra, podnítil štvavou kampaň proti bolševikům. Po Říjnové revoluci byl jedním z vůdců kontra-revoluční menševické vlády v Gruzii. Po vítězství sovětské moci

v Gruzii emigroval. — 36, 46—47, 50—53, 63, 70, 72, 75, 79—80, 94, 220, 234—236, 249, 260, 265—267, 275, 310—313, 315, 324—325, 329, 343—344, 347, 357—359, 362, 381—382, 384, 389—390, 398, 400, 402, 407, 411—412, 414, 418, 422, 426, 431

CLAUSEWITZ Carl von (1780—1831) — pruský generál, význačný buržoazní vojenský teoretik. Bojoval proti napoleonské Francii jako štábní důstojník pruské (1806, 1814 a 1815) a ruské (1812—1814) armády. V letech 1818—1830 byl ředitelem Vojenské akademie v Berlíně. Napsal několik prací o dějinách napoleonských a jiných válek. Ve své hlavní práci *Vom Kriege* [O válce] (1832—1834) vyslovil tezi, že válka je pokračování politiky jinými prostředky. Clausewitz však vycházel z idealistické teorie o „nadřídícím“ státu, nepochápal třídní podstatu politiky a války; v politice viděl projev „harmonie“ zájmů různých tříd uvnitř státu, metafyzicky odděloval zahraniční politiku od vnitřní, absolutizoval válku jako „věčný“ prostředek řešení rozporů mezi státy. Tyto a jiné Clausewitzovy vojenské teorie převzali němečtí císařští i fašističtí militaristé za základ pro svou agresivní dobrodružnou vojenskou doktrínu. — 96, 99

ČAJKOVSKIJ N. V. (1850—1926) — narodnik, později eser a lidový socialista. Za první světové války byl obranářem. Po únorové revoluci 1917 se stal členem ústředního výboru sjednocené Lidové socialistické strany práce a zasedal ve výkonném výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a ve výkonném výboru Celoruského sovětu rolnických zástupců. Po Říjnové revoluci byl stoupencem ozbrojené intervence proti sovětskému státu a organizátorem protisovětských vzpour. Na severu Ruska prosazoval zájmy amerických, anglických a francouzských interventů. V roce 1918 patřil k zakladatelům kontrarevoluční organizace Svaz obrození Ruska. Od srpna 1918 stál v čele eserské kontrarevoluční prozatímní vlády Severní oblasti se sídlem v Archangelsku. V roce 1919 emigroval do Paříže, aktivně podporoval Děnikina a Vrangela. — 346

ČEREVANIN N. (vl. jm. Lipkin F. A.) (1868—1938) — publicista, později menševický předák, likvidátor. Po srpnové protistranické konferenci v roce 1912 se stal členem menševického ústředí (organizačního výboru). Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. V roce 1917 redigoval petrohradský menševický list *Rabočaja gazeta* a později menševický orgán, časopis *Rabočij internacional*. K Říjnové revoluci se stavěl nepřátelsky. — 221, 226, 411

ČERNOV V. M. (1876—1952) — jeden z vůdců a teoretiků eserské strany, v letech 1902—1905 redaktor jejího ústředního orgánu *Revolucionnaja Rossija*. Za první světové války se pod rouškou levicových frází fakticky hlásil k sociálšovinismu. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem zemědělství v prozatímní vládě. Užíval krutých represálií proti rolníkům, kteří se zmocnili statkářské půdy. Po Říjnové revoluci organizoval vzpoury proti sovětské vládě. V roce 1920 emigroval a pokračoval v protisovětské činnosti. — 36, 46—47, 50—53, 63, 70, 72, 75, 79, 94, 135, 191, 208, 220, 225, 230, 237, 260, 265—267, 274—275, 310—312, 315, 324—325, 329, 347, 359, 361, 364, 381—382, 384, 389—390, 397—398, 400, 402—404, 407, 411—412, 416, 418, 421—422

ČHEIDZE N. S. (1864—1926) — jeden z představitelů menševismu. Byl poslancem III. a IV. státní dumy za Tifliskou gubernii, stál v čele menševické frakce ve IV. dumě. Za první světové války byl centristou. Za únorové revoluce se stal členem prozatímního výboru Státní dumy; patřil k obranářům. Byl předsedou petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců, předsedou ústředního výkonného výboru prvního volebního období, aktivně podporoval prozatímní vládu. Po Říjnové revoluci se stal předsedou kontrarevolučně orientovaného Ústavodárného shromáždění Gruzie. Po nastolení sovětské moci v Gruzii emigroval v roce 1921 do Francie. — 36, 89, 426, 431, 433

DAN F. I. (vl. jm. Gurvič F. I.) (1871—1947) — jeden z menševických vůdců. Za první světové války vystupoval jako obranář. Po únorové revoluci 1917 byl členem výkonného výboru petrohradského sovětu a členem předsednictva ústředního výkonného výboru prvního volebního období, podporoval prozatímní vládu. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci. Začátkem roku 1922 byl jako nepřítel sovětského státu vypovězen. — 398, 411

DEBS Eugène Victor (1855—1926) — význačný představitel dělnického hnutí v USA. V roce 1893 založil Americký svaz železničářů a byl jeho prezidentem do roku 1897. Patřil k zakladatelům sociálně demokratické strany, která se v letech 1900—1901 stala základem Socialistické strany. Za první světové války se Debs projevoval jako internacionalista, odsuzoval zrádovství sociálšovinistů a agitoval proti vstupu USA do války. Vítězství Říjnové revoluce uvítal. V roce 1918 byl za protiimperialistickou činnost odsouzen k desetiletému vězení, avšak v roce 1921 byl amnestován. — 117

DEJČ L. G. (1855—1941) — účastník narodnického a poté sociálně demokratického hnutí. Vstoupil do organizace Zemlja i volja; později byl členem organizace Čornyj pereděl. V roce 1883 pomáhal zakládat skupinu Osvobození práce; vydával a přepravoval do Ruska marxistickou literaturu. Na II. sjezdu SDDSR zastupoval skupinu Osvobození práce, patřil k menšinovým jiskrovcům. Po sjezdu byl menševikem, v letech reakce likvidátorem. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. Po únorové revoluci 1917 řídil společně s Plechanovem list pravicových menševiků-obránářů Jedinstvo. Po Říjnové revoluci zanechal politické činnosti, věnoval se vydávání literární pozůstalosti G. V. Plechanova a psal články o dějinách osvobozenického hnutí v Rusku. — 208

DOBROSKOV I. V. (vl. jm. Dobroskok) — provokatér. Od roku 1901 byl agentem charkovské carské tajné policie a od roku 1904 petrohradské. V letech 1904—1905 žil v zahraničí, kde pracoval pro policii zejména mezi menševiky a esery. Po odhalení v roce 1905 se stal úředníkem petrohradské tajné policie. V roce 1914 byl jmenován policejním náčelníkem v Petrozavodsku. — 237

DREYFUS Alfred (1859—1935) — důstojník francouzského generálního štábu, žid, roku 1894 nevině odsouzený k doživotním nuceným pracím na základě lživého obvinění z vlastizrady. Díky protestním vystoupením dělnické třídy a pokrokově orientované inteligence byl roku 1899 omilostněn a roku 1906 rehabilitován. — 437—438, 440

DŽUGAŠVILI J. V. — viz Stalin J. V.

DŽUNKOVSKIJ V. F. (nar. 1865) — roku 1905 moskevský gubernátor, v letech 1913—1915 náměstek ministra vnitra a velitel speciálního četnického sboru. Od srpna 1915 sloužil v armádě. — 368, 385

ENGELS Bedřich (1820—1895) — spoluzakladatel vědeckého komunismu, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu, přítel a spolupracovník K. Marxe (životopis viz v Leninově článku Bedřich Engels, Sebrané spisy 2, Praha 1980, s. 15—27). — 131, 136, 160, 177, 235—236, 281

FÜRSTENBERG J. S. — viz Hanecki J. S.

GERCEN A. I. (1812—1870) — revoluční demokrat, materialistický filozof, publicista a spisovatel, pokračovatel děkabristických tradic. Řadu let žil ve vyhnanství. V lednu 1847 byl nucen emigrovat.

V roce 1852 založil v Londýně ruskou tiskárnu a položil základy svobodného ruského tisku v zahraničí. Nejdříve vydal několik revolučních provolání, brožur a článků a v roce 1855 začal vydávat almanach Poljarnaja zvezda; od roku 1857 vydával s N. P. Ogarjovem časopis Kolokol.

Lenin zhodnotil Gercenovu úlohu v dějinách osvobozenického hnutí v Rusku v článku Gercenově památce (viz Sebrané spisy 21, Praha 1984, s. 286–293). — 269–270

GOLDMANN M. I. — viz Liber M. I.

GRIMM Robert (1881–1958) — jeden z vůdců Švýcarské sociálně demokratické strany. V letech 1909–1918 byl jejím tajemníkem a šéfredaktorem listu Berner Tagwacht. V roce 1911 se stal členem švýcarského parlamentu. Za první světové války byl centristou a předsedal zimmerwaldské a kientalské konferenci. Byl také předsedou mezinárodní socialistické komise a jedním ze zakladatelů centristické Dvaapůlté internacionály. V letech 1945–1946 byl zvolen předsedou Národní rady Švýcarska. — 308, 316, 321

GROMAN V. G. (nar. 1874) — sociální demokrat menševik. Byl autorem jednoho z návrhů agrárního programu, které byly předloženy IV. (sjednocovacímu) sjezdu SDDSR. Podílel se na redakci menševického časopisu Naše dělo. V letech reakce patřil k likvidátorům. Od začátku únorové revoluce v roce 1917 řídil zásobování v Petrohradě. Po Říjnové revoluci pracoval několik let v hospodářských a správních orgánech. V roce 1931 byl odsouzen za kontrarevoluční činnost. — 223–224

GUČKOV A. I. (1862–1936) — velkokapitalista, organizátor a vůdce strany oktábristů. Za první světové války zastával funkci předsedy ústředního výboru pro řízení válečného průmyslu a byl členem Mimořádné rady obrany. Po únorové revoluci 1917 byl jmenován ministrem vojenství a vojenského námořnictva v prozatímní vládě. V srpnu 1917 se zúčastnil organizování Kornilovova povstání. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské vládě a později emigroval. — 21, 27, 35, 55, 261, 324, 346, 362, 380, 382

GUESDE Jules (vl. jm. Basile Mathieu Jules) (1845–1922) — organizátor francouzského socialistického hnutí a II. internacionály. Politicky začal pracovat v druhé polovině 60. let. Pod vlivem Marxových a Engelsových prací se přiklonil k marxismu. V roce 1901 založil spolu se svými přívrženci Socialistickou stranu Francie, která

se v roce 1905 sloučila s reformistickou Francouzskou socialistickou stranou ve Francouzskou sekci dělnické internacionály (SFIO).

Guesde měl velký podíl na rozšíření marxistických idejí a na rozvoji socialistického hnutí ve Francii. Byl několikrát zvolen poslancem. V otázce vztahu proletariátu k válce zaujímal mylné stanovisko a podceňoval úlohu strany v boji dělnické třídy. Po vypuknutí první světové války zaujal sociálšovinistické stanovisko a vstoupil do buržoazní vlády. V roce 1920 se nepřipojil k většině delegátů Francouzské socialistické strany, jež se na kongresu v Tours rozhodla vstoupit do Kominterny. — 308

GUILBEAUX Henri (1885—1938) — francouzský socialista, publicista. Za první světové války byl centristou, vydával pacifistický časopis Demain, vyslovoval se pro obnovení mezinárodních styků. V roce 1916 se účastnil kientalské konference. Od počátku 20. let pobýval v Německu jako korespondent listu L'Humanité. Později přešel na trockistické pozice a spolupracoval s nacionalistickým tiskem. K SSSR se stavěl nepřátelsky. — 120

GURVIČ F. I. — viz Dan F. I.

GUŽON J. P. — velkopřumyslník. Od roku 1900 byl ředitelem správní rady akciové společnosti Moskevského hutního závodu (do poloviny roku 1917), členem Francouzské společnosti vzájemné pomoci a předsedou Společnosti majitelů továren a závodů moskevské průmyslové oblasti. — 410, 412

HANECKI J. S. (vl. jm. Fürstenberg) (1879—1937) — významný představitel polského a ruského revolučního hnutí, od roku 1896 člen sociálně demokratické strany. Zúčastnil se mnoha sjezdů Sociální demokracie Království polského a Litvy a rovněž II., IV. a V. sjezdu SDDSR. Na V. sjezdu SDDSR byl zvolen členem ústředního výboru. Byl také členem hlavního vedení SDKPaL. Na VI. sjezdu SDKPaL (1908) z hlavního vedení pro neshody v mnoha vnitrostranických otázkách vystoupil a po rozkolu v polské sociální demokracii v roce 1912 byl jedním z vůdců takzvané opozice rozlammovců, která těsně spolupracovala s bolševiky. Za první světové války se přikláněl k zimmerwaldské levici. V roce 1917 byl členem zahraničního byra ÚV SDDSR(b). Po Říjnové revoluci pracoval v lidovém komisariátu financí a později v diplomatických službách. Byl členem kolegia lidového komisariátu obchodu a Nejvyšší národohospodářské rady. V roce 1935 se stal ředitelem Muzea revoluce SSSR. — 429—431, 441

HELPHAND A. L. — viz Parvus

HENDERSON Arthur (1863—1935) — jeden z vůdců Labouristické strany a anglického odborového hnutí. V letech 1908—1910 a 1914—1917 byl předsedou labouristické parlamentní frakce. Za první světové války zaujímal sociálšovinistické stanovisko, vstoupil do Asquithovy koaliční vlády a poté vojenské vlády Lloyda George. Po únorové revoluci 1917 přijel do Ruska agitovat za pokračování ve válce. V roce 1919 byl jedním z organizátorů II. (bernské) internacionály a od roku 1923 předsedou exekutivy sjednocené (II.) Socialistické dělnické internacionály. Několikrát byl členem anglické buržoazní vlády. — 262, 266—268, 308

HOFFMANN Arthur Hermann (1857—1927) — švýcarský státník a politik, povoláním advokát. Patřil k vedoucím činitelům liberální strany. Od roku 1911 byl členem švýcarské vlády, v letech 1914—1917 byl jejím předsedou. Řídil švýcarskou zahraniční politiku. V červnu 1917 podal demisi a věnoval se pouze advokátní praxi. — 321

HUYSMANS Camille (1871—1968) — významný činitel belgického dělnického hnutí, profesor filologie, žurnalista. V letech 1904—1919 byl tajemníkem mezinárodního socialistického byra II. internacionály, patřil k centristům. Několikrát byl členem belgické vlády. V letech 1946—1947 zastával úřad ministerského předsedy. Od roku 1910 byl poslancem parlamentu; v letech 1936—1939 a 1954—1959 předsedou poslanecké sněmovny. V posledním období svého života propagoval navázání kontaktů socialistických stran s KSSS a obnovení jednoty mezinárodního dělnického hnutí. — 259

ILJIN I. — spolupracovník petrohradského listu eserů Zemlja i volja, autor básně Z jarních nálad, uveřejněné v 36. čísle listu z 6. května 1917. — 455

IONOV (vl. jm. Kojgen F. M.) (1870—1923) — sociální demokrat, jeden z předáků Bundu, později člen komunistické strany. Od roku 1893 pracoval v sociálně demokratických kroužcích v Oděse. V roce 1903 byl zvolen členem ÚV Bundu. V prosinci 1908 se účastnil V. konference SDDSR, v hlavních otázkách hájil pozice menševiků stoupenců zachování ilegální strany, později zaujímal smířlivecké stanovisko vůči likvidátorům. Za první světové války patřil k internacionalistickému křídlu Bundu. Po Říjnové revoluci vstoupil do KSR(b) a pracoval ve votském oblastním výboru strany. — 237

ИОРДАНСКИЙ Н. И. (1876—1928) — sociální demokrat, menševik. Za první světové války vystupoval na podporu válčení. Po únorové revoluci 1917 se stal komisařem prozatímní vlády pro armády Jihozápadního frontu. V roce 1921 vstoupil do KSR(b); v roce 1922 pracoval v lidovém komisariátu zahraničních věcí a ve Státním nakladatelství, později byl zplnomocněným zástupcem v Itálii. Od roku 1924 se věnoval literární činnosti. — 208

ЖЕРМОЛЕНКО Д. С. (nar. 1874) — praporčík. Sloužil ve vojenské kontrarozvědce. — 426, 429, 437, 440—441

КАС В. Д. — viz Kamkov B. D.

КАМЕНЁВ Л. В. (vl. jm. Rozenfeld) (1883—1936) — člen SDDSR od roku 1901. V letech reakce a nového revolučního rozmachu se stavěl smířlivecky k likvidátorům, otzovistům a trockistům. V roce 1915 byl vězněn a před carským soudem se zřekl bolševického hesla porážky carské vlády v imperialistické válce. Po únorové revoluci 1917 vystupoval proti orientaci strany na socialistickou revoluci. V říjnu 1917 uveřejnil spolu se Zinovjevem v polomenševickém listu Novaja žizň prohlášení, že nesouhlasí s usneseními ústředního výboru o ozbrojeném povstání. Tím vyzradil prozatímní vládě plány strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu významných funkcí. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany; v listopadu 1917 souhlasil s vytvořením koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, v roce 1925 patřil k organizátorům tzv. nové opozice, v roce 1926 k čelným představitelům protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) vyloučen ze strany jako aktivní činitel trockistické opozice. V roce 1928 přiznal své chyby a byl do strany znovu přijat, avšak v protistranické činnosti neustal; v roce 1932 byl ze strany znovu vyloučen, v roce 1933 opět přijat a v roce 1934 potřetí vyloučen. — 443

КАМКОВ В. Д. (vl. jm. Кас) (1885—1938) — člen eserské strany, jeden ze zakladatelů a vůdců strany levých eserů. V roce 1918 vystupoval proti brestlitevskému míru a byl jedním z iniciátorů zavraždění německého vyslance Mirbacha a organizátorů povstání levých eserů v Moskvě. Za kontrarevoluční činnost byl vězněn a souzen vojenským tribunálem. Později pracoval v oblasti statistiky. — 261

КАТКОВ М. Н. (1818—1887) — statkář, reakční publicista. Politicky začal pracovat jako stoupenec umírněného šlechtického liberalismu. Začátkem 60. let přešel do reakčního tábora. V letech 1863—1887

vydával a redigoval list *Moskovskije vědomosti*, který se stal tribunou monarchistické reakce. Katkov sám sebe nazýval „věrným hlídacím psem samoděržaví“. Jeho jméno se stalo symbolem krajní reakce. — 361

KERENSKIJ A. F. (1881—1970) — eser, poslanec IV. státní dумы. V du-mě byl po určitou dobu předsedou Trudovické skupiny. Za první světové války zastával sociálšovinistické názory. Po únorové revoluci 1917 byl ministrem spravedlnosti, poté ministrem vojenství a vojenského námořnictva a později předsedou prozatímní vlády a vrchním velitelem. Po Říjnové revoluci aktivně bojoval proti sovětské moci. V roce 1918 emigroval. — 79, 225, 230, 258, 266—267, 269—271, 274—275, 280, 314—315, 324, 359, 380, 384, 397—398, 413—414, 430—431, 433, 437, 450, 463

KOGAN I. M. — viz Rostov N.

KOJGEN F. M. — viz Ionov

KONOVALOV A. I. (nar. 1875) — jeden z největších textilních továrníků v Rusku. Byl poslancem IV. státní dумы a patřil k organizátorům bloku progresistů. V letech 1915—1916 zastával funkci místopředsedy ústředního výboru pro řízení válečného průmyslu. V prvních dvou prozatímních vládách roku 1917 byl ministrem obchodu a průmyslu, v poslední, Kerenského vládě, se stal jejím místopředsedou. Po Říjnové revoluci emigroval. — 50, 94, 109—111, 271, 325, 406

KONSTANTIN I. (1868—1923) — řecký král (1913—1917 a 1920—1922). — 274

KOZLOWSKI M. J. (1876—1927) — činitel polského a ruského revolučního hnutí, člen sociálně demokratické strany od roku 1900, bolševik. Byl členem hlavního vedení Sociální demokracie Království polského a Litvy. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru petrohradského sovětu a Ústředního výkonného výboru prvního volebního období a předsedou vyborské obvodní dумы. Po Říjnové revoluci zastával funkci předsedy petrohradské mimořádné vyšetřovací komise, poté byl členem kolegia lidového komisiátu spravedlnosti a předsedou malé rady lidových komisařů. V roce 1919 se stal lidovým komisařem spravedlnosti Litvy a Běloruska. V letech 1923—1927 pracoval jako hlavní právní zástupce lidového komisiátu dopravy. — 429—431, 440—441

KRUPSKÁ N. K. (1869—1939) — profesionální revolucionářka, vynikající pracovnice komunistické strany a sovětského státu; žena V. I. Lenina. Členkou strany se stala v roce 1898. Do revoluční činnosti se zapojila v roce 1890 v marxistických studentských kroužcích v Petrohradě, později propagovala sociálně demokratické myšlenky mezi dělníky. V roce 1895 vstoupila do petrohradského Svazu boje za osvobození dělnické třídy. V dubnu 1896 byla zatčena a odsouzena k tříletému vyhnanství, které si odpykávala ve vesnici Šušenskoje a potom v Ufě. V roce 1901 emigrovala, pracovala jako tajemnice v redakci Jiskry. Po II. sjezdu SDDSR se stala tajemnicí redakce bolševických listů Vperjod a Proletarij. Za první revoluce 1905 v Rusku byla tajemnicí ústředního výboru strany v Rusku. V roce 1907 znovu emigrovala. V letech reakce se aktivně účastnila boje proti likvidátorům a otzovistům; po pražské konferenci SDDSR (1912) pomáhala Leninovi udržovat kontakt se stranickými organizacemi v Rusku, s Pravdou a s bolševickou frakcí ve IV. státní dumě. Po únorové revoluci 1917 se vrátila s Leninem do Ruska, pracovala v sekretariátu ústředního výboru strany; aktivně se účastnila příprav Říjnové revoluce i revoluce samé. Po revoluci byla členkou kolegia lidového komisariátu osvěty, od roku 1921 vedla hlavní správu politickoosvětových institucí, od roku 1929 pracovala ve funkci zástupkyně lidového komisaře osvěty. Napsala řadu prací o otázkách lidového vzdělávání, komunistické výchovy, ženského a mládežnického hnutí. Je autorkou knihy vzpomínek na V. I. Lenina. Od roku 1924 byla členkou ústřední kontrolní komise, od roku 1927 členkou ÚV VKS(b); rovněž byla členkou Celoruského ústředního výkonného výboru a ústředního výkonného výboru SSSR po všechna volební období, poslankyní a členkou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR prvního volebního období. — 91, 155

KRUSSEK — praporčík. Prozatímní vláda ho uvěznila za vystoupení na shromáždění operující armády v Besarábii (květen 1917). Krusser vyzýval vojáky, aby nedůvěřovali prozatímní vládě a odmítali bojovat na frontě. Dokazoval, že je nutné se s Němci bratřit. — 231—232

KRYLENKO N. V. (Bram A.) (1885—1938) — sociální demokrat, člen strany od roku 1904, později sovětský státník a politik. Po únorové revoluci 1917 se Krylenko účastnil celoruské konference frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b). Byl delegátem I. celoruského sjezdu sovětů. Pracoval v redakci listu Soldatskaja pravda. Aktivně se zúčastnil Říjnové revoluce. Byl zvolen do první sovětské vlády jako člen výboru pro vojenské a námořní záležitosti, později se stal vrchním velitelem ozbrojených sil. Od roku 1918 pracoval v so-

větských justičních orgánech jako předseda Nejvyššího tribunálu CÚVV, náměstek lidového komisaře spravedlnosti, prokurátor republiky; od roku 1931 byl lidovým komisařem spravedlnosti RSFSR, od roku 1936 lidovým komisařem spravedlnosti SSSR. Na XV. a XVI. sjezdu strany byl zvolen členem ústřední kontrolní komise. — 273

KUKOVECKIJ A. I. (vl. jm. Bukoveckij) (nar. 1881) — člen ekonomického odboru výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců prvního volebního období (1917). — 223

KUTLER N. N. (1859—1924) — význačný představitel Konstitučně demokratické strany. Pracoval na ministerstvu financí, byl ředitelem hlavní berní správy, v letech 1905—1906 ministrem zemědělství. Byl poslancem II. a III. státní dумы za Petrohrad. Patřil k autorům kadetského návrhu agrárního programu. Po únorové revoluci 1917 zasedal díky svým úzkým kontaktům ve finančních a průmyslových kruzích v různých komisích při ministerstvu obchodu a průmyslu; hájil zájmy průmyslníků z jižního Ruska. Po Říjnové revoluci pracoval v lidovém komisariátu financí. — 92, 248

LARIN J. (vl. jm. Lurje M. A.) (1882—1932) — sociální demokrat menševik, jeden z vůdců likvidátorského směru v sociální demokracii. Aktivně se zapojil do protistranického srpnového bloku. Za první světové války se hlásil k centristům. Po únorové revoluci 1917 stál v čele skupiny menševiků-internacionalistů, kteří vydávali časopis *Internacional*. V srpnu 1917 byl přijat do bolševické strany. Po Říjnové revoluci pracoval v sovětech a v hospodářských organizacích. — 458

LENIN V. I. (vl. jm. Uljanov) (Lenin N.) (1870—1924) — viz Životopisná data. — 21, 28, 40, 65—66, 85, 89, 91, 95—97, 99, 102, 104 až 105, 108—109, 111—115, 128—129, 143, 151, 155—156, 163, 176—177, 185—186, 188, 191, 194—197, 201, 205, 251—254, 257—258, 279, 285, 288, 290, 292, 296, 301, 304, 308, 322, 369—370, 379, 427, 429, 431, 433, 437, 443

LETAILLEUR E. — viz Lysis

LIBER M. I. (vl. jm. Goldmann) (1880—1937) — jeden z vůdců Bundu. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. Po únorové revoluci se stal členem výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a členem předsednictva ústřední-

ho výkonného výboru prvního volebního období. Zastával menševické pozice a byl přívržencem koaliční vlády. K Říjnové revoluci se stavěl nepřátelsky. Později pracoval v hospodářských institucích.

— 342

LIEBKNECHT Karl (1871—1919) — významný činitel německého a mezinárodního dělnického hnutí; syn Wilhelma Liebknechta, advokát. Do socialistického hnutí se zapojil už jako student, aktivně bojoval proti oportunistu a militarismu. V roce 1912 byl zvolen poslancem Říšského sněmu. Na začátku první světové války rozhodně vystoupil proti podpoře „vlastní“ vlády v loupeživé válce a jako jediný v Říšském sněmu hlasoval proti válečným úvěrům (2. prosince 1914). Byl jedním ze zakladatelů a vůdců revolučního Spartakova svazu. V roce 1916 byl odsouzen k nuceným pracím. Za listopadové revoluce 1918 v Německu stál spolu s Rosou Luxemburgovou v čele avantgardy německých dělníků, redigoval list *Die Rote Fahne*, byl jedním ze zakladatelů Komunistické strany Německa a vůdců povstání berlínských dělníků v lednu 1919. Po potlačení povstání byl bestiálně zavražděn bandami Noskeho. — 114, 118—119, 258, 287, 308, 346

LIEBKNECHT Wilhelm (1826—1900) — významný pracovník německého a mezinárodního dělnického hnutí, jeden ze zakladatelů a vůdců Sociálně demokratické strany Německa. Od roku 1875 až do konce života byl členem ústředního výboru strany a odpovědným redaktorem jejího ústředního orgánu *Vorwärts*. V letech 1867—1870 byl poslancem Severoněmeckého říšského sněmu a po roce 1874 byl několikrát zvolen poslancem Německého říšského sněmu. Parlamentní tribunu využíval k odhalování reakční zahraniční i vnitřní politiky pruských junkerů. Za revoluční činnost byl nejednou vězněn. Aktivně se účastnil práce I. internacionály a zakládání II. internacionály. Marx a Engels si Wilhelma Liebknechta velmi vážili, zároveň však kritizovali některé jeho chyby smířlivého charakteru. — 253

LIPKIN F. A. — viz Čerevanin N.

LJACHOV V. P. (1869—1919) — plukovník carské armády; neblaze proslul při potlačování národně osvobozenického hnutí na Kavkaze a v Íránu (perská revoluce 1905—1911). Za první světové války byl generálním gubernátorem černomořské turecké pobřežní zóny. V únoru 1919 byl jmenován vrchním velitelem Děnikinových vojsk v Terecko-dagestánském kraji. Za urputných bojů bělogvardějské

Dobrovolnické armády proti kavkazským národům byl Ljachov zabit. — 110, 284

LLOYD GEORGE David (1863—1945) — anglický státník a diplomat, vůdce liberální strany. Od roku 1890 byl členem parlamentu, v letech 1905—1908 ministrem obchodu a v letech 1908—1915 ministrem financí. Značně ovlivnil politickou linii britské vlády při přípravě první světové války. Vystupoval proti revolučnímu hnutí proletariátu, všemi prostředky se snažil znemožnit nebo alespoň oddálit vytvoření revoluční dělnické strany v Británii. V letech 1916 až 1922 se snažil jako předseda vlády posílit pozice britského imperialismu na Blízkém a Středním východě a na Balkáně a tvrdě potlačoval národně osvobozené hnutí v koloniálních a závislých zemích. Po Říjnové revoluci byl jedním z inspirátorů a organizátorů vojenské intervence a blokády sovětského státu. Po řadě politických neúspěchů podal v roce 1922 demisi. — 381—382

LORIOT Ferdinand (1870—1930) — francouzský socialista. Za první světové války se projevoval jako internacionalista, na kientalské konferenci se připojil k zimmerwaldské levici. V letech 1920—1927 byl členem Francouzské komunistické strany. Jako delegát se zúčastnil III. kongresu Komunistické internacionály. V lednu 1925 vystoupil na IV. sjezdu FKS proti usnesením V. kongresu Kominterny. V roce 1927 byl jako pravcový oportunista z komunistické strany vyloučen. — 120

LUNAČARSKIJ A. V. (1875—1933) — sovětský státník a veřejný činitel. V revolučním hnutí pracoval od začátku 90. let. Působil v redakcích bolševických listů Vperjod, Proletarij a později Novaja žizň. V letech reakce se od marxismu odklonil, vstoupil do protistranické skupiny Vperjod a požadoval spojení marxismu s náboženstvím. Za první světové války stál na pozicích internacionalismu. Začátkem roku 1917 vstoupil do skupiny mezirajonovců a byl s ní na VI. sjezdu SDDSR přijat do strany. Po Říjnové revoluci zastával až do roku 1929 funkci lidového komisaře osvěty a od roku 1929 byl předsedou vědeckého výboru při ústředním výkonném výboru SSSR. V srpnu 1933 byl jmenován chargé d'affaires SSSR ve Španělsku. Napsal mnoho prací o umění a literatuře. — 257

LURJE M. A. — viz Larin J.

LVOV G. J. (1861—1925) — kníže, velkostatkář, zemstevní činitel, kadet. Byl členem I. státní dumy. Za první světové války řídil

Celoruský svaz zemstev, později byl jedním z předsedů spojeného Svazu zemstev a měst — organizací imperialistické buržoazie a statkářů. Po únorové revoluci 1917 zastával od března do července funkci ministerského předsedy a ministra vnitra v prozatímní vládě; patřil k iniciátorům krvavého zúctování s petrohradskými dělníky a vojáky v červencových dnech roku 1917. Po Říjnové revoluci emigroval; pomáhal organizovat vojenskou intervenci proti Sovětskému Rusku. — 36, 70, 75, 220, 260, 269—270, 323, 325, 366, 403—404, 414, 421, 463

LYSIS (Letailleur Eugène) — francouzský buržoazní ekonom, autor mnoha prací o finančních a politických otázkách. — 100

MACDONALD James Ramsey (1866—1937) — anglický politik, jeden ze zakladatelů a vůdců Nezávislé labouristické strany a Labouristické strany. Ve straně i v II. internacionále uskutečňoval krajně oportunistickou politiku. Hlásal reakční teorii třídní spolupráce a postupné přeměny kapitalismu v socialismus. Na začátku první světové války zaujal pacifistické stanovisko, později otevřeně podporoval imperialistickou buržoazii. V letech 1918—1920 se snažil zabránit anglickým dělníkům v jejich boji proti intervenci západních států v Sovětském Rusku. V letech 1924 a 1929—1931 byl ministerským předsedou. MacDonalдова vláda krutě potlačovala národně osvobozené hnutí v britských koloniích a uskutečňovala protidělnickou politiku. V letech 1931—1935 stál MacDonalď v čele takzvané národní vlády, jejíž politiku určovali konzervativci. — 286

MACLEAN John (1879—1923) — významný pracovník anglického dělnického hnutí, povoláním učitel. Věnoval se osvětové revoluční práci mezi skotskými dělníky. Před první světovou válkou se připojil k levému křídlu Britské socialistické strany a stal se jedním z jejích vůdců ve Skotsku. Za první světové války zaujímal internacionalistické stanovisko, prováděl aktivní revoluční protiválečnou propagandu, patřil k organizátorům a vůdcům masových demonstrací a dělnických stávek; za tuto činnost byl perzekvován. V dubnu 1916 byl zvolen do vedení Britské socialistické strany. V posledních letech svého života zanechal aktivní politické činnosti. — 286—287

MAKLAROV V. A. (1870—1957) — kadet, statkář, povoláním advokát. Jako právní zástupce se účastnil četných politických procesů. Za Moskvu byl poslancem II., III. a IV. státní dумы. Byl členem ústředního výboru Konstitučně demokratické strany. Po únorové

revoluci 1917 od července 1917 byl vyslancem prozatímní vlády v Paříži, později emigroval. — 52, 284, 292, 313—315, 324

MALINOVSKIJ A. A. — viz Bogdanov A. A.

MALINOVSKIJ R. V. (1876—1918) — provokatér, agent moskevské tajné policie. V roce 1906 se ze zjištěných důvodů přidal k dělnickému hnutí, stal se členem dělnického výboru a tajemníkem vedení Svazu kovodělníků. Od roku 1907 dobrovolně informoval policii; v roce 1910 byl zařazen mezi agenty carské tajné policie. V bolševické straně zastával řadu významných funkcí. Roku 1912, za pomoci tajné policie, která mu odstraňovala z cesty nežádoucí osoby, byl na pražské konferenci SDDSR zvolen do ústředního výboru a stal se poslancem IV. státní dumy za dělnickou kurii Moskevské gubernie. Na žádost ministra vnitra rezignoval v roce 1914 na poslanecký mandát a odjel do zahraničí. V roce 1918 přijel do Sovětského Ruska, byl zatčen, předán soudu a na základě rozsudku Nejvyššího tribunálu Celoruského ústředního výkonného výboru zastřelen. — 229—230, 237—238, 368—369, 385, 417

MANUILOV A. A. (1861—1929) — buržoazní ekonom, významný představitel Konstitučně demokratické strany a redaktor listu *Russkije vědomosti*. V letech 1905—1911 byl rektorem moskevské univerzity, v letech 1907—1911 členem Státní rady a v roce 1917 se stal ministrem lidové osvěty v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci emigroval. Po návratu z emigrace přednášel na sovětských vysokých školách. Je autorem řady prací z oblasti ekonomie. — 362

MARKOV N. J. (Markov II.) (nar. 1876) — velkostatkář, reakční politik carského Ruska, jeden z vůdců černosotňovských pogromistických organizací Svaz ruského národa a Svaz archanděla Michaela. Byl poslancem III. a IV. státní dumy za Kurskou gubernii a jedním z představitelů pravého křídla v dumě. Po Říjnové revoluci emigroval. — 199

MARTOV L. (vl. jm. Cederbaum J. O.) (1873—1923) — jeden z čelných představitelů menševismu. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od 90. let. V letech reakce a nového revolučního rozmachu patřil k likvidátorům, redigoval list *Golos social-demokrata* a účastnil se protistranické srpnové konference (1912). Za první světové války byl centristou, po únorové revoluci 1917 stál v čele skupiny menševiků-internacionalistů. Po Říjnové revoluci vystupoval proti sovětské moci. V roce 1920 emigroval do Německa a v Berlíně vydával

- kontrarevoluční menševický časopis *Socialističeskij věstnik*. — 91, 128, 261, 397, 458
- MARX Karel (1818—1883) — zakladatel vědeckého komunismu, geniální myslitel, vůdce a učitel mezinárodního proletariátu [viz Leninův článek Karel Marx (Stručný životopis a výklad marxismu) — Sebrané spisy 26, Praha 1986, s. 67—115)]. — 131, 136, 281
- MASLOV S. L. (1873—1938) — pravicově orientovaný eser. Po únorové revoluci 1917 se stal členem výkonného výboru Celoruského sovětu rolnických zástupců. Od září 1917 zastával funkci ministra zemědělství v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci pracoval v hospodářských organizacích a vědeckých institucích. Je autorem řady prací o agrární otázce. Jeho knihu *Křesťjanskoje chozjajstvo* [Rolnické hospodářství] podrobil Lenin v roce 1921 ostré kritice. — 148—151
- MASLOVSKIJ S. D. — viz Mstislavskij S. D.
- MEŇŠIKOV M. O. (1859—1914) — reakční publicista, spolupracovník černosotňovského listu *Novoje vremja*. Lenin ho nazval „věrným hlídacím psem carské černé sotni“ (Sebrané spisy 20, Praha 1984, s. 164). Po Říjnové revoluci aktivně bojoval proti sovětské moci. V roce 1919 byl za kontrarevoluční činnost zastřelen. — 361
- MIKULÁŠ II. (ROMANOV) (1868—1918) — poslední ruský car (1894—1917). Z rozhodnutí uralského oblastního sovětu dělnických a vojenských zástupců v Jekatěrinburgu [Sverdlovsk] byl 17. července 1918 zastřelen. — 25, 35—36, 38, 56, 58, 63, 66—67, 76, 80, 107, 109, 112, 114, 117, 137, 203, 247, 283, 293, 295—296, 310, 313, 372, 399
- MILJUKOV P. N. (1859—1943) — vůdce Konstitučně demokratické strany, významný ideolog ruské imperialistické buržoazie, historik a publicista. V říjnu 1905 se zúčastnil zakládání Konstitučně demokratické strany, později byl předsedou jejího ústředního výboru a redaktorem ústředního orgánu *Reč*. Byl poslancem III. a IV. státní dumy. Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zahraničních věcí první prozatímní vlády. Po Říjnové revoluci byl jedním z organizátorů cizí vojenské intervence proti Sovětskému Rusku a aktivním činitelem bělogvardějské emigrace. — 22, 27, 35, 51, 74, 79—80, 99, 108—109, 120, 233, 261, 274, 284, 288, 292, 296, 313—314, 324—325, 331, 346, 362, 366, 382, 447

MSTISLAVSKIJ S. D. (vl. jm. Maslovskij) (1876—1943) — ruský spisovatel. Od roku 1904 byl členem strany eserů. Po únorové revoluci spolupracoval s eserským listem Dělo naroda. Byl členem ústředního výboru strany levých eserů. Po zavraždění německého vyslance Mirbacha ze strany levých eserů vystoupil a stal se členem ústředního výboru ukrajinských borořbistů. Od roku 1921 byl bezpartijní. V letech 1922—1926 pracoval jako redaktor neperiodických tiskovin Rudé odborové internacionály. V posledních letech života pracoval ve vydavatelství Velká sovětská encyklopedie a v dalších sovětských vydavatelstvích. — 225

MUŽIK VREDNYJ — viz Bědnyj Děmjan

NAPOLEON I. (vl. jm. Bonaparte) (1769—1821) — francouzský císař (1804—1814 a 1815). — 25—26, 79

NATANSON M. A. (1850—1919) — revoluční narodnik, později eser. V revolučním hnutí začal pracovat v roce 1869. Patřil k zakladatelům narodnické organizace Zemlja i volja a v roce 1893 se podílel na založení strany Narodnoje pravo. Roku 1900 vstoupil do eserské strany a stal se členem jejího ústředního výboru. Za první světové války se přikláněl k centrismu. Po únorové revoluci 1917 patřil k zakladatelům strany levých eserů; jejich spiknutí proti sovětské moci v roce 1918 odsoudil. — 91

NĚKRASOV N. V. (nar. 1879) — poslanec III. a IV. státní dumy za Tomskou gubernii, profesor, kadet. V roce 1917 se stal ministrem spojů, později ministrem bez portfeje a ministrem financí v prozatímní vládě. V létě 1917 z Konstitučně demokratické strany vystoupil. Za sovětské vlády pracoval v Ústředním svazu spotřebních družstev. — 366

NOVYCH G. J. — viz Rasputin G. J.

ОТЦОВ — viz Žitomirskij J. A.

PALČINSKIJ P. I. (1875—1929) — inženýr, zakladatel syndikátu Produchol. Měl úzké kontakty s bankovními kruhy. Po únorové revoluci 1917 se stal náměstkem ministra obchodu a průmyslu v prozatímní vládě. Byl inspirátorem sabotážních akcí průmyslníků a bojoval proti demokratickým organizacím, čímž „se... velmi smutně proslavil po celém Rusku“ (Spisy 25, Praha 1956, s. 360). 25. října (7. listopadu) 1917 byl velitelem obrany Zimního paláce. Po Říjnové

revoluci patřil k organizátorům sabotážních akcí v sovětském průmyslu. V roce 1929 byl zastřelen. — 406—407, 411—412

PARVUS (vl. jm. Helphand A. L.) (1869—1924) — menševik; koncem 90. let a na přelomu století pracoval v Sociálně demokratické straně Německa, patřil k jejímu levému křídlu. Po II. sjezdu SDDSR se připojil k menševikům. Propagoval teorii permanentní revoluce, z níž později Trockij učinil nástroj boje proti leninismu. Za první světové války byl Parvus sociálšovinistou a agentem německého imperialismu. Od roku 1915 vydával renegátský časopis Die Glocke. — 440—441

PAŠIĆ Nikola (1845—1926) — předseda vlády Srbska v letech 1891 až 1892 a 1904—1918; v letech 1921—1926 v Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. V mládí se přikláněl k Bakuninovým názorům. Roku 1881 stál u zrodu Radikální strany. Prováděl reakční a anti-sovětskou vnitřní i zahraniční politiku. — 77

PEREVERZEV P. N. — advokát, trudovik, sympatizoval s esery. Po únorové revoluci 1917 zastával v první prozatímní vládě úřad ministra spravedlnosti. V červenci 1917 uveřejnil falešné dokumenty proti Leninovi a bolševikům, které vyrobil Alexinskij spolu s vojenskou kontrarozvědkou. — 334, 416, 449

PEŠEČONOV A. V. (1867—1933) — buržoazní veřejný činitel, publicista. V 90. letech patřil k liberálním narodníkům. Spolupracoval s časopisem Russkoje bogatstvo a roku 1904 se stal členem jeho redakce; přispíval do liberálně monarchistického časopisu Osvobožděníje a do eserského listu Revoljucionnaja Rossija. V letech 1903—1905 byl členem Svazu osvobození od roku 1906 jedním z vůdců maloburžoazní strany lidových socialistů (enesů). Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zásobování v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci bojoval proti sovětské moci, roku 1922 emigroval. — 46—47, 220, 260, 328—330, 332, 373, 402, 418

PLECHANOV G. V. (1856—1918) — marxistický filozof, literární historik a estetik, představitel ruského a mezinárodního dělnického hnutí, první propagátor marxismu, sociální demokracie a II. internacionály v Rusku. V roce 1883 založil v Ženevě první ruskou marxistickou organizaci — skupinu Osvobození práce. Bojoval proti narodnictví, vystupoval proti revizionismu v mezinárodním dělnickém hnutí. Po roce 1900 redigoval spolu s Leninem list Jiskra a časopis Zjarja. V letech 1883—1903 napsal řadu prací, které sehrály důležitou roli

v obhajobě a propagaci materialistického světového názoru. Ovšem již tehdy se dopouštěl závažných chyb, které byly zárodkem jeho pozdějšího přechodu k menševismu. Po II. sjezdu SDDSR zaujal smířlivecké stanovisko vůči oportunistům a později se přiklonil k menševikům. Za první revoluce v Rusku 1905—1907 souhlasil v zásadních otázkách s menševiky. V období reakce a nového revolučního rozmachu vystupoval proti machistické revizi marxismu i proti likvidátorství. Postavil se do čela skupiny menševiků stoupenců zachování ilegální strany. Za první světové války přešel k sociálšovinistům. Po únorové revoluci se vrátil do Ruska a podporoval prozatímní vládu, neboť se domníval, že Rusko ještě nedozrálo pro přechod k socialismu. S Říjnovou revolucí nesouhlasil, ale proti sovětské moci nebojoval.

Lenin vysoce hodnotil Plechanovy filozofické práce a jeho úlohu v šíření marxismu v Rusku; zároveň ho však ostře kritizoval za odklon od marxismu a závažné politické chyby. — 32—33, 35, 89, 209, 217, 225—226, 229—230, 232—233, 260, 268, 308, 319, 384, 386, 425, 435, 441, 446

POINCARÉ Raymond (1860—1934) — francouzský politik, povoláním advokát. V roce 1887 byl zvolen poslancem, od roku 1893 byl několikrát členem vlády, v níž byl představitelem nejagresivnějších kruhů francouzské buržoazie. V roce 1912 se stal ministerským předsedou a v letech 1913—1920 prezidentem. Ve všech těchto funkcích aktivně připravoval světovou válku. Po Říjnové revoluci organizoval vojenskou intervenci proti Sovětskému Rusku. V letech 1922—1924 a 1926—1929 byl opět ministerským předsedou. Byl silně protisovětsky zaměřen, útočil i na práva a demokratické svobody francouzských pracujících, pronásledoval francouzské komunisty. — 260

POLOVCEV P. A. (nar. 1874) — generál, v létě 1917 velitel vojsk petrohradského vojenského okruhu. V červencových dnech dal rozkaz ke střelbě do pokojných demonstrantů a k zpusťování redakčních místností Pravdy. Po Říjnové revoluci emigroval. — 431, 434

POTRESOV A. N. (1869—1934) — jeden z vůdců menševického hnutí. V letech reakce a nového revolučního rozmachu byl ideologem likvidátorství, významně ovlivnil menševické orgány Vozrožděnie a Naša zarja. Za první světové války patřil k sociálšovinistům. Po Říjnové revoluci emigroval. Přispíval do Kerenského týdeníku Dni a svými články útočil proti sovětské moci. — 397—398

PRIDVOROV J. A. — viz Bědnyj Děmjan

RADEK K. B. (1885—1939) — účastník sociálně demokratického hnutí v Haliči, Polsku a Německu od roku 1900. Přispíval do časopisů německých levicových sociálních demokratů. Za první světové války byl internacionalistou, ale přikláněl se k centrismu. Zastával nesprávné stanovisko k otázce práva národů na sebeurčení. Roku 1917 se stal členem bolševické strany. Při diskusi o brestlitevském míru patřil k „levým komunistům“. Od roku 1923 byl aktivním členem trockistické opozice. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) za frakční činnost ze strany vyloučen. V roce 1930 byl rehabilitován a znovu přijat do strany, ale v roce 1936 za protistranickou činnost opět vyloučen. — 119

RAKOVSKIJ Ch. G. (1873—1941) — účastník sociálně demokratického hnutí v Bulharsku, Rumunsku, Švýcarsku a ve Francii. Za první světové války patřil k centrismům. V roce 1917 se stal členem bolševické strany. Po Říjnové revoluci vykonával funkce ve straně i v sovětech. Od roku 1918 byl předsedou rady lidových komisařů Ukrajiny, od roku 1923 pracoval jako diplomat v Anglii a ve Francii. Patřil k členům trockistické opozice, byl proto v roce 1927 na XV. sjezdu VKS (b) ze strany vyloučen. V roce 1935 byl do strany znovu přijat, avšak za protistranickou činnost byl v roce 1938 opět vyloučen. — 308

RASPUTIN G. J. (vl. jm. Novych) (1872—1916) — mnich rolnického původu, dobrodruh, favorit Mikuláše II. a jeho ženy. V roce 1907 si jako „svatý muž“ a sibiřský „prcok“ získal důvěru carské rodiny a zneužíval jí ve svůj prospěch. Rasputinovština byla projevem tmářství, fanatismu a morálního rozkladu vládnoucích kruhů carského Ruska. V prosinci 1916 byl v Petrohradu zavražděn monarchistickou opozicí. — 34, 114

RIBOT Alexandre-Félix-Joseph (1842—1923) — francouzský státník, představitel zájmů imperialistické buržoazie, povoláním advokát. V letech 1892—1893, 1895 a 1917 zastával úřad ministerského předsedy. Několikrát byl ministrem v různých vládách. Aktivně vystupoval za vytvoření rusko-francouzského svazku. — 381—382

RODIČEV F. I. (nar. 1856) — tverský statkář a zemstevní činitel, jeden z vůdců Konstitučně demokratické strany a člen jejího ústředního výboru, právník. Byl poslancem Státní dumy ve všech volebních obdobích. Po únorové revoluci 1917 se stal v prozatímní vládě komisa-

řem pro záležitosti Finska. Po Říjnové revoluci emigroval. — 26

RODZJANKO M. V. (1859—1924) — velkostatkář, jeden z vůdců okta-
bristické strany, monarchista. Od března 1911 byl předsedou III.
a pak i IV. státní dумы. Za únorové revoluce 1917 organizoval
kontrarevoluční prozatímní výbor Státní dумы a později i „tajnou
poradu“ členů Státní dумы. Patřil k vůdcům Kornilovova povstání.
Po Říjnové revoluci se připojil k Děnikinovi, pokoušel se sjednotit
všechny kontrarevoluční síly k boji proti sovětské moci. Později
emigroval. — 362, 366, 368, 385, 416—418

ROLLAND Romain (1866—1944) — francouzský spisovatel, hudební
vědec, nositel Nobelovy ceny, pacifista. Po Říjnové revoluci sympa-
tizoval se sovětským státem, v roce 1935 jej navštívil. Za druhé světo-
vé války podporoval francouzské protifašistické hnutí odporu. — 120

ROMANOVCI — dynastie ruských carů; vládli v letech 1613—1917. —
190, 199, 310

ROSTOV N. (vl. jm. Kogan I. M.) — v roce 1917 přispíval do menševic-
kého orgánu *Rabočaja gazeta*. — 419

RUDNĚV V. A. — viz Bazarov V.

РЫКОВ A. I. (1881—1938) — člen SDDSR od roku 1899. Byl delegá-
tem III. a IV. sjezdu SDDSR. V období reakce zaujal smířlivecký
postoj k likvidátorům, otzovistům a trockistům. Po únorové revoluci
1917 vystupoval proti orientaci strany na socialistickou revoluci.
Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí. Několikrát
vystoupil proti leninské politice strany: v listopadu 1917 byl pro
vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů; v roce 1928
patřil k vůdcům pravicově oportunistické frakce ve straně; v roce
1937 byl za protistranickou činnost z VKS(b) vyloučen. — 237

SALTYKOV-ŠČEDRIN M. J. (Ščedrin N.) (1826—1889) — ruský spisovatel,
satirik, revoluční demokrat. Kritizoval feudálně absolutistický režim
v Rusku a vytvořil celou galérii typů statkářských tyranů, carských
byrokratů, bázlivých liberálů a jako první v ruské beletrii vylíčil
typ měšťáckého chamtivce. Hlavního hrdinu románu *Gospoda Golovljovy* [*Golovlevské panstvo*], *Jidáška*, nazval Lenin nesmrtel-
nou postavou a nejednou ji, stejně jako jiné postavy ze Saltykovových
děl, připomínal ve svých pracích, když demaskoval různé protilidové
sociální skupiny a politické strany. Díla Saltykova-Ščedrina vysoce
ocenil rovněž K. Marx. — 229

SANDOMIRSKIJ A. — v roce 1917 menševik-internacionalista, spolupracoval s listem Novaja žizň. — 411

SAVVIN N. N. — roku 1917 náměstek ministra obchodu a průmyslu v prozatímní vládě. Byl představitelem průmyslových kruhů, vykonával funkci místopředsedy Hlavní hospodářské rady. — 406

SEMBAT Marcel (1862—1922) — jeden z reformistických vůdců Francouzské socialistické strany, novinář. Od roku 1893 byl členem poslanecké sněmovny. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. Od srpna 1914 do září 1917 byl ministrem veřejných prací v takzvané vládě národní obrany. V únoru 1915 se zúčastnil londýnské konference socialistů dohodových zemí, jejímž cílem bylo sjednotit tyto socialisty na platformě sociálšovinismu. — 308

SCHEIDEMANN Philipp (1865—1939) — jeden z vůdců krajně pravicového oportunistického křídla německé sociální demokracie. Od roku 1903 patřil k sociálně demokratické frakci v Říšském sněmu, od roku 1911 člen představenstva Sociálně demokratické strany Německa. Za první světové války vystupoval jako sociálšovinista. Za listopadové revoluce 1918 v Německu patřil do takzvané rady lidových zmocněnců a byl inspirátorem štvavé kampaně proti spartakovcům. V únoru až červnu 1919 stál v čele koaliční vlády Výmarské republiky. V letech 1918—1919 patřil k organizátorům krvavého potlačení německého dělnického hnutí. Později aktivní politické činnosti zanechal. — 32—33, 35, 262, 268, 308

SKOBELEV M. I. (1885—1939) — menševik, povoláním inženýr. V sociálně demokratickém hnutí pracoval od roku 1903. Ve IV. státní dumě zastupoval ruské obyvatelstvo Zakavkazska. Za první světové války se přiklonil k centristům. Po únorové revoluci 1917 byl místopředsedou petrohradského sovětu a prvního ústředního výkonného výboru a od května do srpna 1917 ministrem práce v prozatímní vládě. Po Říjnové revoluci se s menševiky rozešel, pracoval v družstevním hnutí a později v lidovém komisariátu zahraničního obchodu. Od roku 1922 byl členem KSR(b), zastával odpovědné hospodářské funkce. V letech 1936—1937 pracoval v Celosvazovém výboru pro rozhlas. — 47, 80, 111—112, 121—122, 124, 135, 220, 234—236, 249, 258, 260, 266—267, 271, 275, 315, 325, 328, 373, 384, 398, 402, 405—407, 418

SKOROPIS-IOLTUCHOVSKIJ A. F. (nar. 1880) — ukrajinský buržoazní nacionalista. Za první světové války spoluzakladatel a představitel

buržoazně nacionalistické organizace Svaz osvobození Ukrajiny, byl zplnomocněným představitelem svazu v Berlíně. Z příkazu německého vojenského štábu prováděl nacionalistickou propagandu mezi ukrajinskými válečnými zajatci v německých zajateckých táborech. — 429

SMILGA I. T. (1892—1938) — člen bolševické strany od roku 1907. V stranických funkcích pracoval v Moskvě a Petrohradu. Po únorové revoluci 1917 byl členem kronštatdského výboru SDDSR(b) a předsedou oblastního výkonného výboru armády, námořnictva a pracujících Finska. Po Říjnové revoluci zastával funkci zplnomocněného představitele rady lidových komisařů RSFSR ve Finsku, byl členem Revoluční vojenské rady republiky a místopředsedou Nejvyšší národohospodářské rady. V období diskuse o odborech (1920—1921) obhajoval platformu Trockého. V roce 1927 byl na XV. sjezdu VKS(b) jako aktivní činitel trockistické opozice ze strany vyloučen. V roce 1930 byl znovu přijat do strany a později byl za protistranickou činnost opět vyloučen. — 186, 191

SOKOLOV A. V. — viz Volskij S. A.

SONNINO Giorgio Sydney (1847—1924) — italský státník a diplomat. V letech 1906, 1909—1910 byl ministerským předsedou a v letech 1914—1919 ministrem zahraničních věcí. V roce 1915 uzavřel v Londýně smlouvu s Dohodou, která zaručovala Itálii získání rozsáhlých teritorií zejména na úkor držav Rakousko-Uherska na jihu. V roce 1917 uzavřel podobnou smlouvu s Anglií a Francií. Podle ní měla Itálie anektovat značná území a získat sféry vlivu v Malé Asii. — 381

SPIRIDONOVÁ M. A. (1884—1941) — patřila k vedoucím činitelům eserské strany. Za atentát spáchaný v roce 1906 na Luženovského, hlavního organizátora černosotňovských pogromů v Tambovské gubernii, byla odsouzena a poslána na nucené práce. Po únorové revoluci 1917 patřila k levému křídlu eserů a po vytvoření strany levých eserů v listopadu 1917 se stala členkou jejího ústředního výboru. Vystupovala proti uzavření brestlitevského míru, aktivně se účastnila kontrarevolučního povstání levých eserů v červenci 1918 a poté pokračovala v nepřátelské činnosti proti sovětské moci. Později politické činnosti zanechala. — 445

STALIN J. V. (vl. jm. Džugašvili) (1879—1953) — významný činitel ruského a mezinárodního revolučního dělnického hnutí, KSSS a so-

větského státu. Do SDDSR vstoupil v roce 1898; po II. sjezdu strany se stal bolševikem. Stranicky pracoval v Tiflisu (Tbilisi), v Baku, Batumi a v Petrohradu. V lednu 1912 byl kooptován do ÚV zvoleného na VI. (pražské) konferenci SDDSR. Podílel se na redigování bolševického listu Pravda. Za Říjnové revoluce byl členem vojenského revolučního ústředí pro přípravu povstání. Na II. celoruském sjezdu sovětů byl zvolen lidovým komisařem pro národnostní záležitosti. V době cizí vojenské intervence a občanské války byl členem Revoluční vojenské rady republiky a odpovídal za stranickou činnost v několika frontech. V roce 1922 byl zvolen generálním tajemníkem ÚV KSR(b).

Stalin sehrál významnou roli při realizaci Leninova plánu industrializace SSSR a kolektivizace zemědělství, v boji za výstavbu socialismu, za nezávislost sovětského státu a za posílení míru. Stál v čele boje proti trockistům, pravicovým oportunistům, buržoazním nacionalistům. Od roku 1941 byl předsedou rady lidových komisařů a později rady ministrů SSSR. Za Velké vlastenecké války (1941—1945) byl předsedou Státního výboru obrany, lidovým komisařem obrany a vrchním velitelem sovětských ozbrojených sil. Ve Stalinově činnosti se projeví i negativní rysy. V odpovědných stranických a státních funkcích se totiž dopustil hrubého porušování leninských zásad kolektivního vedení, norem stranického života a socialistické zákonnosti.

Hlavní díla: Marksizm i nacionalnyj vopros [Marxismus a národnostní otázka] (1912—1913), Ob osnovach leninizma [O základech leninismu] (1924), K voprosam leninizma [K otázkám leninismu] (1926), Ekonomičeskije problemy socializma v SSSR [Ekonomické problémy socialismu v SSSR] (1952) (česky Spisy 1—13, Praha 1949—1953). — 426

STĚPANOV V. A. (nar. 1872) — důlní inženýr, kadet. Byl poslancem III. a IV. státní dумы. V roce 1917 zastával funkci náměstka ministra obchodu a průmyslu v prozatímní vládě. — 406

STOLYPIN P. A. (1862—1911) — státník carského Ruska, velkostatkář. V letech 1906—1911 byl předsedou rady ministrů a ministrem vnitra. S jeho jménem je spjato období kruté politické reakce, pro niž bylo příznačné časté uplatňování trestu smrti v zájmu potlačení revolučního hnutí (stolypinská reakce v letech 1907—1910). Byl autorem agrární reformy, jejímž cílem bylo získat na vesnici oporu carskému absolutismu. Jeho pokus upevnit samoděržaví shora v zájmu buržoazie a statkářů však ztroskotal. V roce 1911 Stolypina zavraždil v Kyjevě agent tajné policie, eser Bogrov. — 310, 313, 417

STRUVE P. B. (1870—1944) — buržoazní ekonom a publicista, jeden z vůdců Konstitučně demokratické strany, nejvýznamnější představitel legálního marxismu, spolupracovník a redaktor časopisů *Novoje slovo* (1897), *Načalo* (1899) a *Žizň* (1900). Struve „doplňoval“ a „kritizoval“ ekonomické a filozofické učení Marxe, sympatizoval s představiteli vulgární buržoazní politické ekonomie a hlásal malthuziánství. Byl jedním z teoretiků a organizátorů liberálně monarchistické organizace Svaz osvobození (1903—1905) a redaktorem jejího tiskového orgánu, časopisu *Osvobožděníje*. Po založení strany kadetů v roce 1905 se stal členem jejího ústředního výboru. Po Říjnové revoluci byl fanatickým nepřitelem sovětské moci, členem kontrarevoluční Vrangelovy vlády; později emigroval. — 306

SUVORIN A. S. (1834—1912) — ruský novinář a vydavatel. Vydával v Petrohradu od roku 1876 list *Novoje vremja*, od roku 1880 časopis *Istoričeskij věstnik*, ale také uměleckou a odbornou literaturu. — 55

ŠINGARJOV A. I. (1869—1918) — kadet, zemstevní činitel a publicista, povoláním lékař. Od roku 1907 byl členem ústředního výboru Konstitučně demokratické strany. Za Voroněžskou gubernii byl poslancem II. a III. státní dumy, za Petrohrad poslancem IV. státní dumy. V dumě byl vůdcem frakce kadetů. Po únorové revoluci 1917 se stal ministrem zemědělství v první prozatímní vládě a později ministrem financí v druhé prozatímní vládě. — 37—39, 50, 94, 188, 190, 193, 220, 324—325, 362, 366, 403, 414, 463

ŠUB G. V. — pracovník hospodářského oddělení výkonného výboru petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců prvního volebního období v roce 1917. — 223

ŠULGIN V. V. (1878—1976) — statkář, poslanec II., III. a IV. státní dumy za Volyňskou gubernii. Vystupoval jako monarchista a nacionalista. Redigoval list *Kijevljanin*, orgán ruských nacionalistů. V roce 1917 aktivně podporoval prozatímní vládu. Po Říjnové revoluci byl jedním ze zakladatelů bělogvardějské armády, pomáhal generálům Alexejevovi, Děnikinovi a Vrangelovi. Emigroval a v zahraničí pokračoval v boji proti sovětské vládě. Ve 20. letech politické činnosti zanechal. — 51, 111, 126, 362

TEREŠČENKO M. I. (nar. 1888) — majitel největších ruských cukrovarů, milionář. Po únorové revoluci byl ministrem financí a později ministrem zahraničních věcí v prozatímní vládě. Aktivně uplatňoval imperialistickou politiku války „až do vítězného konce“. Po

Říjnové revoluci uprchl do zahraničí; byl jedním z organizátorů kontrarevoluce a vojenské intervence proti Sovětskému Rusku. — 75, 80, 94, 108, 110—111, 220, 260—261, 271, 284, 288, 324—325, 366, 414, 463

THOMAS Albert (1878—1932) — francouzský politik, sociálreformista. Od roku 1910 vedl parlamentní frakci socialistické strany. Za první světové války byl sociálšovinistou. Stal se ministrem zbrojního průmyslu ve francouzské buržoazní vládě. Po únorové revoluci 1917 přijel do Ruska, kde agitoval pro pokračování ve válce. V roce 1919 patřil k organizátorům II. (bernské) internacionály. V letech 1919—1932 stál v čele Mezinárodního výboru práce při Společnosti národů. — 74, 262, 266—267, 308

TOMSKIJ M. P. (1880—1936) — člen SDDSR od roku 1904. V letech reakce zaujímal smířlivecký postoj k likvidátorům, otzovistům a trockistům. Po únorové revoluci 1917 pracoval jako člen výkonné komise petrohradského výboru SDDSR(b). Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí, avšak nejednou vystupoval proti leninské politice strany. V roce 1928 stál spolu s Bucharinem a Rykovem v čele skupiny pravicových oportunistů ve VKS(b). — 243, 252

TROCKIJ L. D. (vl. jm. Bronštejn) (1879—1940) — nepřítel leninismu. V letech reakce a nového revolučního rozmachu hlásal teorii „nefrakčnosti“, avšak ve skutečnosti zaujímal pozici likvidátorství. V roce 1912 zorganizoval protistranický srpnový blok. Za první světové války byl centristou, bojoval proti Leninovu stanovisku v otázkách války, míru a revoluce. Po únorové revoluci 1917 se vrátil z emigrace, vstoupil do skupiny mezirajonovců a společně s nimi byl na VI. sjezdu SDDSR přijat do bolševické strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí. V roce 1918 se stavěl proti brestlitevskému míru; v letech 1920—1921 stál v diskusi o odborech v čele opozice. Od roku 1923 vedl frakční boj proti leninskému programu výstavby socialismu a proti generální linii strany; prohlašoval, že socialismus nemůže v SSSR zvítězit. V roce 1927 byl vyloučen ze strany, v roce 1929 byl za protisovětskou činnost vypovězen ze SSSR a v roce 1932 zbaven sovětského občanství. — 241—242, 458

ULJANOV A. I. (1866—1887) — revolucionář, narodovoljovec, starší bratr V. I. Lenina. V roce 1883 začal studovat přírodní vědy na fyzikálně matematické fakultě petrohradské univerzity. Na univerzitě se zapojil do revolučního hnutí, studoval díla Marxe, prováděl po-

litickou propagandu mezi dělníky. Ideově směřoval od narodovoljovství k marxismu. Obětavě bojoval proti carismu. V roce 1886 stanul spolu s P. J. Ševyrjovem v čele skupiny rozvíjející tradice organizace Narodnaja volja. Skupina připravovala atentát na Alexandra III. Uljanov byl však 1. března 1887 zatčen. Místo obhajoby pronesl politickou řeč. Byl odsouzen k trestu smrti oběšením a popraven ve Šlisselburské pevnosti. — 40

UMANSKIJ A. M. — novinář, vydavatel reakčního listu *Živoje slovo*, který v červenci 1917 jako první v Petrohradu uveřejnil pomluvy Alexinského a Pankratova namířené proti Leninovi a bolševikům. — 426

VANDERVELDE Émile (1866—1938) — vůdce Belgické dělnické strany, předseda mezinárodního socialistického byra II. internacionály, revizionista a krajní oportunist. Za první světové války byl sociálšovinistou, vstoupil do buržoazní vlády, ve které vedl různá ministerstva. Po únorové revoluci 1917 přijel do Ruska, kde agitoval za pokračování v imperialistické válce. Říjnovou revoluci odmítal a aktivně podporoval ozbrojenou intervenci proti Sovětskému Rusku. Vynaložil velké úsilí, aby byla obnovena II. internacionála. V letech 1925—1927 byl ministrem zahraničních věcí. — 260, 266, 308

VENIZELOS Eleutherios (1864—1936) — řecký politik a státník. V letech 1910—1915, 1917—1920, 1924, 1928—1932 a 1933 zastával úřad premiéra. Založil (1910) a vedl liberální stranu, reprezentující zájmy velkoburžoazie spjaté s anglo-francouzským kapitálem. V roce 1917 díky své podpoře anglických a francouzských imperialistů, kteří vyhnali z Řecka krále Konstantina, orientujícího se progermánsky, zavlekl zemi do první světové války na straně Dohody. — 274

VICHLJAJEV P. A. (1869—1928) — statistik a agronom, liberální národník, příslušník strany eserů, vedoucí hospodářského oddělení tverské zemstevní správy a v letech 1907—1917 statistického oddělení moskevské zemstevní správy. V prozatímní vládě byl náměstkem ministra zemědělství. Po Říjnové revoluci pracoval v Ústřední statistické správě a přednášel na moskevských vysokých školách. — 208

VILÉM II. (Hohenzollern) (1859—1941) — německý císař a pruský král (1888—1916). — 31, 35—36, 63, 66, 119, 260, 308, 317

VODVOZOV V. V. (1864—1933) — ekonom a publicista liberálně na-

rodnického zaměření. Od roku 1904 byl členem redakce listu *Naša žižň*. V roce 1906 spolupracoval s levicovým kadetským listem *Tovarišč*, za volební kampaně do II. státní dumy se stal trudovikem. V roce 1912 publikoval v časopisu *Zaprosy žizni*, s nímž spolupracovali kadeti, lidoví socialisté a menševici-likvidátoři. V roce 1917 byl členem redakce časopisu *Byloje* a spolupracoval s liberálně buržoazním listem *Děň*. K Říjnové revoluci se stavěl negativně. V roce 1926 emigroval. — 76–77, 107–109

VOLSKIJ S. A. (vl. jm. Sokolov A. V.) (nar. 1880) — sociální demokrat. Po II. sjezdu SDDSR se přiklonil k bolševikům. V letech reakce a nového revolučního rozmachu patřil k otzovistům, byl spoluzakladatelem a lektorem frakční školy na Capri a v Bologni a stal se členem protistranické skupiny *Vperjod*. Po únorové revoluci 1917 pracoval ve vojenské sekci petrohradského sovětu. K Říjnové revoluci se stavěl negativně, emigroval, ale zanedlouho se do Sovětského Ruska vrátil. Pracoval v lesním výrobním družstvu, ve Státní plánovací komisi a v lidovém komisariátu obchodu. Od roku 1927 se zabýval publicistickou činností. — 361

ZASLAVSKIJ D. I. (1880–1965) — významný novinář a publicista. V roce 1900 se zapojil do revolučního hnutí. Roku 1903 vstoupil do *Bundu*. Za první světové války zastával obranářská stanoviska. V roce 1917 byl zvolen do ústředního výboru *Bundu* a v letech 1917–1918 ostře vystupoval proti bolševikům. V roce 1919 přehodnotil své politické názory, přiznal jejich nesprávnost a začal podporovat sovětskou moc. Přispíval do listů *Leningradskaja pravda*, *Krasnaja gazeta*, *Izvěstija* a v roce 1928 se stal stálým spolupracovníkem *Pravdy*. Roku 1934 byl přijat do KSSS. — 396

ZINOVJEV G. J. (vl. jm. Radomyslskij) (1883–1936) — člen SDDSR od roku 1901. V letech 1908–1917 žil v emigraci, byl členem redakce ústředního orgánu strany *Social-demokrat* a bolševického listu *Proletarij*. V letech reakce se stavěl smířlivecky k likvidátorům, otzovistům a trockistům. Za první světové války zastával internacionalistické stanovisko. V období příprav Říjnové revoluce a v jejím průběhu kolísal. V říjnu 1917 vyslovil spolu s Kameněvem v menševicky zaměřeném listu *Novaja žižň* svůj nesouhlas s rozhodnutím ústředního výboru o ozbrojeném povstání. Prozatímní vládě tak vyzradil plány strany. Po Říjnové revoluci zastával řadu odpovědných funkcí. Několikrát vystoupil proti leninské politice strany; v listopadu 1917 byl stoupencem vytvoření koaliční vlády za účasti menševiků a eserů, v roce 1925 patřil k organizátorům „nové opozi-

ce“, v roce 1926 k vůdcům protistranického trockisticko-zinovjevovského bloku. V listopadu 1927 byl za frakční činnost vyloučen ze strany, v roce 1928 mu bylo členství obnoveno, v roce 1932 byl znovu ze strany vyloučen, v roce 1933 opět přijat. V roce 1934 byl za protistranickou činnost vyloučen ze strany potřetí. — 89, 91, 119—120, 443

ЖИГОМІРСКИЙ J. A. („Otcov“) (nar. 1880) — provokatér, povoláním lékař. Od roku 1902 spolupracoval s výzvědnou službou carského policejního departmentu v zahraničí. Podával informace zejména o bolševických organizacích v zahraničí. V roce 1917 byla jeho provokatérská činnost odhalena. — 237

ŽIVOTOPISNÁ DATA

(*Květen—červenec 1917*)

- Květen—červenec* Lenin žije v Petrohradu, řídí činnost ústředního výboru a ústředního orgánu bolševické strany — listu Pravda.
2. (15.) *května* Leninovy články „Krise moci“, Finsko a Rusko a Dopis redakci vycházejí v 46. čísle Pravdy.
3. (16.) *května* Leninovy články Obhajoba imperialismu zastíraná líbivými frázemi a Neradostný dokument vycházejí v 47. čísle Pravdy. V příloze k 13. číslu listu Soldatskaja pravda jsou uveřejněny rezoluce VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) s Leninovým úvodem. Lenin píše článek Buržoazie zstrašuje lid, který vychází 4. (17.) *května* ve 48. čísle Pravdy.
- Nejdříve 4. (17.) května* Lenin píše teze vztahující se k svolání prozatímní vlády o její zahraniční a vnitřní politice.
- Nejdříve 4. (17.) května* Lenin odpovídá na dopis vojenského výboru 8. jízdní dělostřelecké baterie (bojující armády) a v této odpovědi uvádí svůj životopis (Nedokončený životopis).
5. (18.) *května* Leninovy články Co nejdříve a Zapomněli na to hlavní (Municipální platforma strany proletariátu) jsou uveřejněny v 49. čísle Pravdy.
6. (19.) *května* Leninovy články Třídní spolupráce s kapitálem, nebo třídní boj proti kapitálu?, O pevné revoluční moci, Do vínku právě narozené... „nové“ vládě, „Nová“ vláda už zaostává nejen za revolučními dělníky, ale i za rolnictvem vycházejí v 50. čísle Pravdy.

Lenin píše článek *Chťeji zaskočit dělníky*. Článek vyšel v 51. čísle *Pravdy* 20. (7.) května.

*Nejdříve 6.
(19.) května,
nejpozději 8.
(21.) května*

Lenin píše osnovu referátu o výsledcích VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) pro schůzi petrohradské organizace.

*Před 7. (20.)
květnem*

Lenin píše *Pokyny pro zástupce volené v plucích a v závodech do sovětu dělnických a vojenských zástupců*.

7. (20.) května

Lenin píše *Otevřený dopis delegátům celoruského sjezdu rolnických zástupců*. Dopis byl uveřejněn 24. (11.) května v 19. čísle listu *Soldatskaja pravda*.

8. (21.) května

Lenin přednáší *Zprávu o výsledcích VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) na schůzi petrohradské městské organizace, která se konala v Námořní kadetské škole*. Lenin posílá telegram J. S. Haneckému (Fürstenbergovi) do Stockholmu a sděluje mu, že je vyslán zvláštní delegát na mezinárodní zim-merwaldskou konferenci.

9. (22.) května

Leninův článek „*Faktické příměří*“ vychází v 52. čísle *Pravdy*.

10. (23.) května

Leninovy články *Tajemství zahraniční politiky, Jedna z tajných smluv, Tón ministra a Hledá se Napoleon* vycházejí v 53. čísle *Pravdy*.

Lenin hovoří na konferenci mezirajonců o podmínkách společného postupu internacionalisticky zaměřených sociálně demokratických skupin a proudů s bolševickou stranou.

Lenin píše články *Smutný ústup od demokratismu a O svolání mezinárodní, takzvané socialistické konference s účastí sociálšovinistů*. Články vyšly 12. (25.) května v 55. čísle *Pravdy*.

11. (24.) května

Leninův článek *Nic se nezměnilo* vychází v 54. čísle *Pravdy*.

12. (25.) května

Lenin mluví na mítinku dělníků *Putilovova závodu*

a Putilovových loděnic o současné situaci a úkolech proletariátu.

Lenin mluví na mnohatisícovém shromáždění dělníků Loděnic admirality, Francouzsko-ruského závodu a jiných závodů o současné situaci a úkolech proletariátu. Shromáždění se konalo na protest proti odsouzení B. Adlera.

Před 13. (26.) květnem Lenin upravuje a doplňuje text článku N. K. Krupské Epizoda z dějin Sociálně demokratické dělnické strany Ruska. Článek vyšel 13. (26.) května v 21. čísle listu Soldatskaja pravda.

13. (26.) května Leninovy články Strana proletariátu ve volbách do obvodních dum a Co před revolucí prohlašovala naše strana o válce vycházejí v 56. čísle Pravdy.

14. (27.) května Leninův článek Hrozí hospodářský rozvrat vychází v 57. čísle Pravdy.
Lenin přednáší o válce a revoluci na mnohatisícovém shromáždění v aule Námořní kadetské školy.

První polovina května Lenin hovoří o současné situaci na společném masovém shromáždění dělníků Obuchovova, Semjannikovova, Alexandrovova a dalších závodů nacházejících se za Něvskou bránou. O tomto tématu hovoří také na společném mnohatisícovém shromáždění dělníků z železničních dílen Nikolajevské dráhy, z Alexandrových strojíren, Něvských loděnic a Semjannikovových strojíren, z Palovy, Torntonovy a Varginovy továrny a dalších podniků nacházejících se u Něvské brány.

16. (29.) května Leninův článek Opovržením hodné metody vychází v 58. čísle Pravdy.

16. a 17. (29. a 30.) května Leninův článek Neodvratná katastrofa a přehnané sliby vychází v 58. a 59. čísle Pravdy.

17. (30.) května Lenin hovoří o současné situaci na předvolebním shromáždění dělníků závodu na výrobu trub (k volbám do petrohradského sovětu dělnických a vojenských zástupců a do závodního výboru tohoto závodu)

a jiných podniků nacházejících se na Vasiljevském ostrově. Touto otázkou se zabývá také v Petrohradu na shromáždění dělníků ze závodu Ajvaz a studentů Polytechnického institutu.

18. (31.) května Leninovy články K otázce sjednocení internacionalistů, Zmatek v hlavách (Znovu o anexích), Proti hospodářskému rozvratu zvýšením počtu komisí a Další odklon od demokratismu vycházejí v 60. čísle Pravdy.

Lenin píše článek Zase další lež a Dopis redakci.

19. května (1. června) Leninovy články Jak kapitalisté zastrašují lid, Další trestuhodný čin kapitalistů, Zase další lež a Dopis redakci vycházejí v 61. čísle Pravdy.

20. května (2. června) Leninovy články Zaniklo dvojládí? a O „živelném zabírání“ půdy (Špatné argumenty socialistů-revolucionářů) vycházejí v 62. čísle Pravdy. Lenin píše předmluvu k brožuře Materiály k revizi programu strany.

21. května (3. června) Lenin referuje o současné situaci a úkolech proletariátu na schůzi dělníků továrny Skorochood a jiných podniků nalézajících se za Moskevskou bránou v Petrohradu.

22. května (4. června) Lenin hovoří o agrární otázce na I. celoruském sjezdu rolnických zástupců a jménem bolševické frakce sjezdu přednáší vlastní návrh rezoluce.

Mezi 23. a 27. květnem (5. a 9. červnem) Lenin píše článek Dva nedostatky. Článek zůstal nedokončen.

24. května (6. června) Leninův článek Strany ve volbách do petrohradských obvodních dum vychází v 64. čísle Pravdy.

Před 25. květnem (7. červnem) Lenin píše osnovu rezoluce a Rezoluci o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu, aby mohla být předložena na I. petrohradské konferenci závodních výborů. Rezoluce byla uveřejněna 25. května (7. června) ve 64. čísle moskevského bolše-

- vického listu Social-demokrat a podepsána ústředním výborem bolševické strany.
25. května
(7. června) Leninův článek Dohoda s kapitalisty, nebo svržení kapitalistů? (Jak ukončit válku) vychází v 65. čísle Pravdy.
Lenin píše článek „Kejkle“ a kejklřství politické bezzásadovosti.
- Po 25. květnu
(7. červnu) Lenin si připravuje osnovu článku nebo příspěvku pro I. celoruský sjezd sovětů dělnických a vojenských zástupců.
27. května
(9. června) Leninovy články Pevnost řetězu je dána pevností jeho nejslabšího článku, Kapitalisty musíme usvědčovat, Zprávy o hospodářském rozvratu a „Kejkle“ a kejklřství politické bezzásadovosti vycházejí v 67. čísle Pravdy.
28. května
(10. června) Leninovy články Reakční síly podporují kadety, menševici a narodnici jsou s kadety v jedné vládě, Hanebný blok menševiků a narodníků se skupinou Jednota, Kontrarevoluce přechází do útoku („Jakobini bez lidu“), Jedna zásadní otázka („Zapomenutá slova“ demokratismu) a Nemají čistou, principiální zbraň, a tak chytli špinavou vycházejí v 68. čísle Pravdy.
Lenin píše doslov k brožuře Úkoly proletariátu v naší revoluci.
29. května
(11. června) Lenin píše dopis K. Radkovi do Stockholmu, že je třeba ihned se rozejít s zimmerwaldským sdružením a urychlit svolání mezinárodní porady levice, aby mohla být založena III. internacionála. Prosí, aby mu sdělil, zda dostal zprávu od V. A. Karpinského, že posílá Leninovi Závěr ke knize Agrární program sociální demokracie v první ruské revoluci 1905 až 1907 a články O karikatuře marxismu a „imperialistickém ekonomismu“.
30. května
(12. června) Lenin mluví na zasedání petrohradského výboru SDDSR(b) a předkládá návrhy rezolucí k otázce samostatného tiskového orgánu petrohradského vý-

- boru; předkládá faktické prohlášení ohledně dělnické tiskové komise při listu Vperjod v roce 1906 (komise pro tiskové orgány).
- 31. května**
(13. června) Leninovy články O škodlivosti fráží a Kapitalisté si tropí posměch z lidu vycházejí v 69. čísle Pravdy. Lenin hovoří na I. petrohradské konferenci závodních výborů o dělnické kontrole průmyslu. Konference schvaluje Leninovu Rezoluci o opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu. Lenin hovoří o současné situaci na zasedání bolševické frakce I. celoruského sjezdu sovětů.
Lenin píše Dopis obvodním výborům petrohradské organizace SDDSR (bolševiků) v souvislosti s usnesením petrohradského výboru SDDSR(b) o vydávání samostatného tiskového orgánu.
Lenin píše článek Maloburžoazní stanovisko k hospodářskému rozvratu.
- Konec května — začátek června* — Lenin pověřuje A. M. Kollontajovou, aby se zúčastnila sjezdu Sociálně demokratické strany Finska v Helsinkách a prosadila tam rezoluci o vystoupení z II. internacionály a připojení k zimmerwaldské levici; rediguje návrh rezoluce, kterou Kollontajová napsala.
- Květen* Lenin připravuje k tisku brožuru Materiály k revizi programu strany. Brožura byla vytištěna v první polovině června 1917.
- Květen—červen* Lenin píše doslov ke své brožuře Politické strany v Rusku a úkoly proletariátu.
- 1. (14.) června** Leninovy články Ospravedlňování ostudy, Maloburžoazní stanovisko k hospodářskému rozvratu a Smítko v cizím oku vycházejí v 70. čísle Pravdy.
- 2. (15.) června** Leninův článek To je nedemokratické, občane Kerenskij! vychází v 71. čísle Pravdy.
- 3. (16.) června** Leninovy články Bolševismus a „rozklad“ armády a Komu se smějete? Sami sobě se smějete! vycházejí v 72. čísle Pravdy.

- 3.—24. června Lenin se účastní jednání I. celoruského sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců.
(16. června—7. července)
4. (17.) června Leninovy články Hospodářský rozvrat a boj proletariátu proti němu a Tisící prvá lež kapitalistů vycházejí v 73. čísle Pravdy.
Na večerním zasedání I. celoruského sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců Lenin vyvrátil Cereteliho tvrzení, že v Rusku neexistuje politická strana, která by byla ochotna převzít veškerou moc v zemi. Když rázně odpověděl, že taková strana „existuje“, měl na mysli stranu bolševiků. Na tomto zasedání hovoří o stanovisku k prozatímní vládě.
6. (19.) června Lenin se účastní rozšířeného zasedání ústředního výboru SDDSR(b) a souhlasí s tím, aby v Petrohradu byla uspořádána pokojná demonstrace dělníků a vojáků s bolševickými hesly: Proti buržoazním ministrům, Proti dohodě s kadety, Za předání moci sovětům.
Leninovy články Ultrareakcionáři z 3. června jsou pro okamžitou ofenzívu, Spolek pro zastavení revoluce a Poděkování vycházejí v 74. čísle Pravdy.
7. (20.) června Leninovy články Existuje cesta ke spravedlivému míru? O nepřátelích lidu, K záležitosti „Grimm“ a Poznámka vycházejí v 75. čísle Pravdy.
8. (21.) června Leninovy články „Velký ústup“, O užitečnosti věcné polemiky, Epidemie důvěřivosti a Vrabec v hrsti, nebo holub na střeše? vycházejí v 76. čísle Pravdy.
Na rozšířené poradě ústředního výboru, petrohradského výboru, vojenské organizace a obvodních výborů SDDSR(b) se zástupci vojenských jednotek a závodů Lenin hovoří o pokojné demonstraci a o smýšlení dělníků a vojáků.
9. (22.) června Leninův článek Zavádět socialismus, anebo odhalovat lidi okrádající státní pokladnu? vychází v 77. čísle Pravdy. Lenin hovoří o válce na I. celoruském sjezdu sovětu dělnických a vojenských zástupců.

- V noci z 9. na 10. června (z 22. na 23. června)* Lenin se účastní zasedání bolševické frakce I. celoruského sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců a zasedání ústředního výboru SDDSR(b), na němž bylo rozhodnuto odvolat demonstraci stanovenou na 10. (23.) června.
Společně s dalšími členy ústředního výboru připravuje materiály pro Pravdu v souvislosti s usnesením ústředního výboru o odvolání demonstrace. Materiály vyšly 23. a 24. (10. a 11.) června v 78. a 79. čísle Pravdy a byly podepsány ústředním výborem SDDSR(b).
- 10. (23.) června* Lenin píše návrh rezoluce schválené na rozšířené poradě členů ústředního výboru, petrohradského výboru a vojenské organizace se zástupci obvodních výborů a vojenských jednotek. Porada schválila usnesení ústředního výboru o odvolání demonstrace stanovené na 10. (23.) června a mobilizovala bolševiky k boji proti kontrarevoluci, která se zaktivizovala.
- 11. (24.) června* Leninovy články Popletové a strašpytlové, Narážky, „Pověsti znepokojující obyvatelstvo“ a Záhada vycházejí v 79. čísle Pravdy.
Lenin píše Návrh prohlášení ÚV SDDSR(b) a byra bolševické frakce celoruskému sjezdu sovětů k zákazu demonstrace.
Na zasedání petrohradského výboru SDDSR(b) hovoří o odvolání demonstrace.
- 13. (26.) června* Leninův článek Na přelomu a Dopis redakci vycházejí v 80. čísle Pravdy.
- 14. (27.) června* Leninovy články Zahraniční politika ruské revoluce a Rozporuplné stanovisko vycházejí v 81. čísle Pravdy.
- 14.—18. června (27. června—1. července)* Lenin se aktivně účastní příprav na červnovou demonstraci.
- 15. (28.) června* Leninův článek Ukrajina vychází v 82. čísle Pravdy.

16. (29.) června Leninovy články Z jakého třídního zdroje přicházejí a „přijdou“ Cavaignacové? a Hanba! vycházejí v 83. čísle Pravdy.

Lenin sděluje telegraficky zahraničnímu byru ústředního výboru ve Stockholmu, že 18. června mají revoluční síly demonstrovat proti kontrarevoluci pod hesly: Pryč s kontrarevolucí! Všechnu moc sovětům! Proti politice ofenzív! aj.

16.—23. června (29. června—6. července) Lenin se aktivně podílí na jednání celoruské konference frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b), konané ve vojenském klubu Pravdy (palác Kšešinské). Je zvolen do předsednictva.

17. (30.) června Leninovy články Jak bojovat proti kontrarevoluci, Ukrajina a porážka vládnoucích stran v Rusku, Před soud s Rodzjankem a Džunkovským za to, že kryli provokatéra! a Podivné překrucování citátů vycházejí v 84. čísle Pravdy.

Lenin píše dopis zahraničnímu byru ústředního výboru SDDSR(b) do Stockholmu, v němž žádá, aby se rozhodně rozešlo s zimmerwaldským sdružením a aby usilovalo o založení III. internacionály, v níž by byla zastoupena jediné levice a jež by bojovala proti kautskistům.

18. června (1. července) Leninovy články Vládnoucí a odpovědné strany a Další komise vycházejí v 85. čísle Pravdy.

Lenin se účastní shromáždění demonstrantů na Martově poli.

Řídí neoficiální poradou ústředního výboru SDDSR(b) o výsledcích demonstrace 18. června (1. července).

V Pravdě je uveřejněn seznam kandidátů do funkce poslanců petrohradské městské dumy. Mezi kandidáty za bolševickou stranu je uváděn i V. I. Lenin.

20. června (3. července) Leninův článek Osmnáctý červen vychází v 86. čísle Pravdy.

Lenin referuje o současné situaci na celoruské konferenci frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b). Na I. celoruském sjezdu sovětů dělnických a vojenských zástupců je zvolen za člena celoruského ústředního výkonného výboru.

- Mezi 20. a 23. červnem (3. a 6. červencem)* Lenin referuje na celoruské konferenci frontových a týlových vojenských organizací SDDSR(b) o agrární otázce.
- 21. června (4. července)* Leninovy články Revoluce, ofenzíva a naše strana, Čím se vlastně lišíte od Plechanova, páni eseri a menševici? a Jak se Rozdjanko ospravedlňuje vycházejí v 87. čísle Pravdy.
- 22. června (5. července)* Leninův článek Kam přivedli revoluci eseri a menševici? vychází v 88. čísle Pravdy.
- 24. června (7. července)* Leninovy články Je možné zastrašit dělnickou třídu „jakobínstvím“? a O nutnosti založit odborový svaz zemědělských dělníků Ruska (Článek první) vycházejí v 90. čísle Pravdy.
- 25. června (8. července)* Leninovy články O nutnosti založit odborový svaz zemědělských dělníků Ruska (Článek druhý) a Revoluce v rozkladu vycházejí v 91. čísle Pravdy.
- 27. června (10. července)* Leninovy články Třídni přesun a Zázraky revoluční energie vycházejí v 92. čísle Pravdy.
- 29. června (12. července)* Leninovy články Fráze a fakta a Jak zatajují zisky páni kapitalisté (K otázce kontroly) vycházejí v 94. čísle Pravdy.
- 29. června—4. července (12. až 17. července)* Lenin se zotavuje z nemoci a tráví několik dní na chatě V. D. Bonče-Brujeviče ve vsi Nejvola nedaleko stanice Mustamjaki ve Finsku (dnes Roščinský okres Leningradské oblasti).
- 30. června (13. července)* Leninovy články Krize se blíží, hospodářský rozvrat se prohlubuje a Jak to jen udělat? vycházejí v 95. čísle Pravdy.
- 1. (14.) července* Leninovy články Jak a proč byli rolníci oklamáni? a Kdo za to odpovídá? vycházejí v 96. čísle Pravdy.
- 3. (16.) července* Lenin píše článek S čím mohli počítat kadeti, když odcházeli z vlády?

4. (17.) července Lenin se vrací z Finska, kde několik dní odpočíval u V. D. Bonče-Brujeviče, do Petrohradu, protože ve městě propukly červencové nepokoje. Hovoří krátce k demonstrantům z balkónu paláce Kšešinské.

V noci ze 4. na 5. (ze 17. na 18.) července Lenin se účastní zasedání ústředního výboru a petrohradského výboru SDDSR(b), na němž bylo rozhodnuto demonstraci ukončit; bylo zde také zformulováno svolání k pracujícím a vojákům, v němž byli vyzýváni, aby klidně a organizovaně demonstraci ukončili a připravovali se k dalšímu boji.

Jede se podívat do redakce Pravdy, která byla krátce po jeho odjezdu zdemolována junkery.

5. (18.) července Leninův článek Všechnu moc sovětům! vychází v 99. čísle Pravdy.

5. července až 24. října (18. července až 6. listopadu) Lenin udržuje v ilegalitě (Petrohrad, stanice Razliv, Finsko, Petrohrad) úzké spojení s ústředním výborem SDDSR(b), usměrňuje jeho činnost a dále spolupracuje s bolševickými listy, v nichž vychází řada jeho zásadních politických článků a noticek.

5. (18.) července Lenin přechází časně ráno v doprovodu J. M. Sverdlova do konspirativního bytu M. L. Sulimovové (Petrohradská Strana, nábřeží řeky Karpovky č. 25, byt 18), kde zůstává do rána 6. (19.) července. Píše články Kdo má moc a kde je kontrarevoluce?, Sprosté pomluvy reakčních listů a Alexinského, Pomluvy a fakta, Téměř k podstatě věci a Nová Dreyfusova aféra? Články vyšly 6. (19.) července v listu Listok Pravdy.

Nejdříve 5. (18.), nejpозději 7. (20.) července Lenin píše krátký dopis L. B. Kameněvovi. Prosí ho, aby v případě jeho smrti zařídil vydání jeho práce Marxismus o státu.

6. (19.) července Lenin ráno přechází z bytu M. L. Sulimovové na Vyborskou Stranu do bytu dělníka V. N. Kajurova (Jazykovova ulice č. 2) a zůstává tam několik hodin. Odpoledne se účastní porady výkonné komise petrohradského výboru SDDSR(b), která se konala ve strážním domku závodu Ruský Renault. Rezolutně

odmítá politickou generální stávkou; předkládá vlastní návrh svolání k dělníkům, v němž jsou dělníci vyzváni, aby od 7. (20.) července nastoupili znovu do práce. Výkonná komise Leninovo svolání schvaluje.

Večer řídí užší poradu členů ÚV SDDSR(b) o červencových událostech, která se konala v bytě M. V. Fofanovové (Vybořská Strana, Serdobolská ulice, č. 1/92, byt 41). Pozdě večer přechází do bytu N. G. Poletajeva (Mytninská ulice 33/19, byt 1), kde zůstává do rána 7. (20.) července.

*V noci ze 6.
na 7. (z 19. na
20.) července*

V bytě Jelizarovových, kde V. I. Lenin a N. K. Krupská bydleli (Petrohradská Strana, Široká ulice 48/9, byt 24), provádějí junkeři domovní prohlídku.

*6.—7. (19. až
20.) července*

Lenin píše článek Dreyfusiáda.

7. (20.) července

Prozatímní vláda vydává příkaz k Leninovu zatčení. Lenin přechází dopoledne z bytu N. G. Poletajeva do bytu S. J. Allilujeva (Rožděstvenská ulice 17a, byt 20) a zůstává tam asi tři dny (do pozdního večera 9. (22.) července).

V dopise byru ústředního výkonného výboru celoruského sovětu dělnických a vojenských zástupců Lenin protestuje proti domovní prohlídce v jeho bytě.

Píše články K vyvrácení hanebných pověstí a Tři krize. Radí se s V. P. Noginem, G. K. Ordžonikidzem, J. V. Stalinem, J. V. Stasovovou aj. o tom, zda se dostavit před soud buržoazní prozatímní vlády.

8. (21.) července

Lenin píše článek K otázce, mají-li se bolševičtí předáci dostavit k soudu.

O B S A H

Předmluva	7—20
1917	
„KRIZE MOCI“	21—23
FINSKO A RUSKO	24—27
DOPIS REDAKCI	28
OBHAJOBA IMPERIALISMU ZASTÍRANÁ LÍBIVÝMI FRÁZEMI	31—33
NERADOSTNÝ DOKUMENT	34—36
BURŽOAZIE ZASTRAŠUJE LID	37—39
*NEDOKONČENÝ ŽIVOTOPIS	40
CO NEJDŘÍVE	41
ZAPOMNĚLI NA TO HLAVNÍ (<i>Municipální platforma strany proletariátu</i>)	42—45
TŘÍDNÍ SPOLUPRÁCE S KAPITÁLEM, NEBO TŘÍDNÍ BOJ PROTI KAPITÁLU?	46—48
O PEVNÉ REVOLUČNÍ MOCI	49—50
DO VÍNKU PŘÁVĚ NAROZENÉ... „NOVÉ“ VLÁDĚ	51—53

* Hvězdičkou jsou označeny titulky Institutu marxismu-leninismu při ÚV KSSS.

„NOVÁ“ VLÁDA UŽ ZAOSTÁVÁ NEJEN ZA REVOLUČNÍMI DĚLNÍKY, ALE I ZA ROLNICTVEM	54
CHTĚJÍ ZASKOČIT DĚLNÍKY	55–57
POKYNY PRO ZÁSTUPCE VOLENÉ V PLUCÍCH A V ZÁVODECH DO SOVĚTU DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ	58–60
OTEVŘENÝ DOPIS DELEGÁTŮM CELORUSKÉHO SJEZDU ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ	61–65
*ZPRÁVA O VÝSLEDČÍCH VII. (DUBNOVÉ) CELORUSKÉ KONFERENCE SDDSR(b) NA SCHŮZI PETROHRADSKÉ ORGANIZACE 8. (21.) KVĚTNA 1917	66–69
„FAKTICKÉ PŘÍMĚŘÍ“	70–72
TAJEMSTVÍ ZAHRANIČNÍ POLITIKY	73–75
JEDNA Z TAJNÝCH SMLUV	76–77
TÓN MINISTRA	78
HLEDÁ SE NAPOLEON	79
NIC SE NEZMĚNILO	80
SMUTNÝ ÚSTUP OD DEMOKRATISMU	81–83
O SVOLÁNÍ MEZINÁRODNÍ, TAKZVANÉ SOCIALISTICKÉ KONFERENCE S ÚČASTÍ SOCIÁLŠOVINISTŮ	84
*PROJEV NA SHROMÁŽDĚNÍ V PUTILOVOVĚ ZÁVODĚ 12. (25.) KVĚTNA 1917 (<i>Stručná novinová zpráva</i>)	85
STRANA PROLETARIÁTU VE VOLBÁCH DO OBVODNÍCH DUM	86–88

CO PŘED REVOLUCÍ PROHLAŠOVALA NAŠE STRANA O VÁLCE	89—90
*VSUVKA DO ČLÁNKU N. K. KRUPSKÉ EPIZODA Z DĚJIN SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ DĚLNICKÉ STRANY RUSKA	91
HROZÍ HOSPODÁŘSKÝ ROZVRAT	92—94
VÁLKA A REVOLUCE. <i>Přednáška ze 14. (27.) května 1917</i>	95—118
OPOVRŽENÍHODNÉ METODY	119—120
NEODVRATNÁ KATASTROFA A PŘEHNANÉ SLIBY	121—127
(Článek první)	121
(Článek druhý)	124
K OTÁZCE SJEDNOCENÍ INTERNACIONA- LISTŮ	128—129
ZMATEK V HLAVÁCH (<i>Znovu o anexích</i>)	130—132
PROTI HOSPODÁŘSKÉMU ROZVRATU ZVÝŠENÍM POČTU KOMISÍ	133—134
DALŠÍ ODKLON OD DEMOKRATISMU	135—136
JAK KAPITALISTÉ ZASTRAŠUJÍ LID	137—139
DALŠÍ TRESTUHODNÝ ČIN KAPITALISTŮ	140—141
ZASE DALŠÍ LEŽ	142
DOPIS REDAKCI	143
ZANIKLO DVOJVLÁDÍ?	144—147
O „ŽIVELNÉM ZABÍRÁNÍ“ PŮDY (<i>Špatné argumenty socialistů-revolucionářů</i>)	148—151

<i>MATERIÁLY K REVIZI PROGRAMU STRANY</i>	153—179
1. PŘEDMLUVA	155
2. NÁVRH ZMĚN V TEORETICKÉ A POLITICKÉ ČÁSTI PROGRAMU A V NĚKTERÝCH JEHO JINÝCH ČÁSTECH	157
*3. ÚVAHY O PŘIPOMÍNKÁCH KOMISE VII. (DUBNOVÉ) CELORUSKÉ KONFERENCE SDDSR(b)	163
*4. K NÁVRHU NA PŘEPRACOVÁNÍ PROGRAMU	165
*I. CELORUSKÝ SJEZD ROLNICKÝCH ZÁSTUPCŮ <i>4.—28. května (17. května—10. června) 1917</i>	181—205
1. NÁVRH REZOLUCE K AGRÁRNÍ OTÁZCE	183
*2. PROJEV O AGRÁRNÍ OTÁZCE 22. KVĚTNA (4. ČERVNA) 1917	186
STRANY VE VOLBÁCH DO PETROHRADSKÝCH OBVODNÍCH DUM	206—209
DVA NEDOSTATKY	210
REZOLUCE O EKONOMICKÝCH OPATŘENÍCH K BOJI PROTI HOSPODÁŘSKÉMU ROZVRATU	211—213
DOHODA S KAPITALISTY, NEBO SVRŽENÍ KAPITALISTŮ? (<i>Jak ukončit válku</i>)	214—216
PEVNOST ŘETĚZU JE DÁNA PEVNOSTÍ JEHO NEJSLABŠÍHO ČLÁNKU	217—218
KAPITALISTY MUSÍME USVĚDČOVAT	219—220
ZPRÁVY O HOSPODÁŘSKÉM ROZVRATU	221—224
„KEJKLE“ A KEJKLÍŘSTVÍ POLITICKÉ BEZZÁSADOVOSTI	225—226
REAKČNÍ SÍLY PODPORUJÍ KADETY, MENŠEVICI A NARODNÍCI JSOU S KADETY V JEDNÉ VLÁDĚ	227—228
HANEBNÝ BLOK MENŠEVIKŮ A NARODNIKŮ SE SKUPINOU JEDNOTA	229—230

KONTRAREVOLUCE PŘECHÁZÍ DO ÚTOKU („ <i>Jakobíni bez lidu</i> “)	231—233
JEDNA ZÁSADNÍ OTÁZKA („ <i>Zapomenutá slova</i> “ <i>demokratismu</i>)	234—236
NEMAJÍ ČISTOU, PRINCIPIÁLNÍ ZBRAŇ, A TAK CHYTLI ŠPINAVOU	237—238
*ZASEDÁNÍ PETROHRADSKÉHO VÝBORU SDDSR(b) <i>30. května (12. června) 1917</i>	239—244
*1. PROJEV K OTÁZCE TISKOVÉHO ORGÁNU PETROHRADSKÉHO VÝBORU	241
*2. FAKTICKÁ POZNÁMKA V SOUVISLOSTI S KOMISÍ PŘI LISTU VPERJOD	243
*3. NÁVRHY REZOLUCÍ	244
První rezoluce	
Druhá rezoluce	
O ŠKODLIVOSTI FRÁZÍ	245—247
KAPITALISTÉ SI TROPÍ POSMĚCH Z LIDU	248—250
DOPIS OBVODNÍM VÝBORŮM PETROHRADSKÉ ORGANIZACE SDDSR (BOLŠEVIKŮ)	251—254
*PROJEV NA I. PETROHRADSKÉ KONFERENCI ZÁVODNÍCH VÝBORŮ 31. KVĚTNA (13. ČERVNA) <i>1917. Stručná novinová zpráva</i>	255—256
*PROJEV NA ZASEDÁNÍ BOLŠEVICKÉ FRAKCE I. CELORUSKÉHO SJEZDU SOVĚTU DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ 31. KVĚTNA (13. ČERVNA) 1917. <i>Stručná novinová zpráva</i>	257—258
OSPRAVEDLŇOVÁNÍ OSTUDY	259—262
MALOBURŽOZNÍ STANOVISKO K HOSPODÁŘSKÉMU ROZVRATU	263—265
SMÍTKO V CIZÍM OKU	266—268
TO JE NEDEMOKRATICKÉ, OBČANE KERENSKIJ!	269—270

BOLŠEVISMUS A „ROZKLAD“ ARMÁDY	271—273
KOMU SE SMĚJETE? SAMI SOBĚ SE SMĚJETE!	274—275
<i>*I. CELORUSKÝ SJEZD SOVĚTŮ DĚLNICKÝCH A VOJENSKÝCH ZÁSTUPCŮ 3.—24. června (16. června—7. července) 1917</i>	277—304
*1. PROJEV O POSTOJI K PROZATÍMNÍ VLÁDĚ 4. (17.) ČERVNA	279
*2. PROJEV O VÁLCE 9. (22.) ČERVNA	291
HOSPODÁŘSKÝ ROZVRAT A BOJ PROLETARIÁTU PROTI NĚMU	305—307
TISÍCÍ PRVÁ LEŽ KAPITALISTŮ	308—309
ULTRAREAKCIONÁŘI Z 3. ČERVNA JSOU PRO OKAMŽITOU OFENZÍVU	310—312
SPOLEK PRO ZASTAVENÍ REVOLUCE	313—315
PODĚKOVÁNÍ	316
EXISTUJE CESTA KE SPRAVEDLIVÉMU MÍRU?	317—318
O NEPŘÁTELÍCH LIDU	319—320
K ZÁLEŽITOSTI „GRIMM“	321
POZNÁMKA	322
„VELKÝ ÚSTUP“	323—325
O UŽITEČNOSTI VĚCNÉ POLEMIKY	326—327
EPIDEMIE DŮVĚŘIVOSTI	328—329
VRABEC V HRSTI, NEBO HOLUB NA STŘEŠE?	330
ZAVÁDĚT SOCIALISMUS, ANEBY ODHALOVAT LIDI OKRÁDAJÍCÍ STÁTNÍ POKLADNU?	331—333
POPLETOVÉ A STRAŠPYTLOVÉ	334—336

NARÁŽKY	337—338
„POVĚSTI ZNEPOKOJUJÍCÍ OBYVATELSTVO“	339
ZÁHADA	340
*NÁVRH PROHLÁŠENÍ ÚV SDDSR(b) A BYRA BOLŠEVICKÉ FRAKCE CELORUSKÉMU SJEZDU SOVĚTŮ K ZÁKAZU DEMONSTRACE	341—342
*PROJEV NA ZASEDÁNÍ PETROHRADSKÉHO VÝBORU SDDSR(b) 11. (24.) ČERVNA 1917 K ODVOLÁNÍ DEMONSTRACE	343—345
NA PŘELOMU	346—347
DOPIS REDAKCI	348
ZAHRANIČNÍ POLITIKA RUSKÉ REVOLUCE	349—351
ROZPORUPLNÉ STANOVISKO	352—354
UKRAJINA	355—356
Z JAKÉHO TŘÍDNÍHO ZDROJE PŘICHÁZEJÍ A „PŘIJDOU“ CAVAIGNACOVÉ?	357—360
HANBA!	361
JAK BOJOVAT PROTI KONTRAREVOLUCI	362—363
UKRAJINA A PORÁŽKA VLÁDNOUCÍCH STRAN V RUSKU	364—367
PŘED SOUD S RODZJANKEM A DŽUNKOVSKÝM ZA TO, ŽE KRYLI PROVOKATÉRA!	368
PODIVNÉ PŘEKRUCOVÁNÍ CITÁTŮ	369—370
VLÁDNOUCÍ A ODPOVĚDNÉ STRANY	371—373
DALŠÍ KOMISE	374—375

OSMNÁCTÝ ČERVEN	376—378
*REFERÁT O SOUČASNÉ SITUACI NA CELORUSKÉ KONFERENCI FRONTOVÝCH A TÝLOVÝCH VOJENSKÝCH ORGANIZACÍ SDDSR(b) 20. ČERVNA (3. ČERVENCE) 1917. <i>Stručná novinová zpráva</i>	379—380
REVOLUCE, OFENZÍVA A NAŠE STRANA	381—383
ČÍM SE VLASTNĚ LIŠÍTE OD PLECHANOVA, PÁNI ESEŘI A MENŠEVICI?	384
JAK SE RODZJANKO OSPRAVEDLŇUJE	385
KAM PŘIVEDLI REVOLUCI ESEŘI A MENŠEVICI?	386—388
JE MOŽNÉ ZASTRAŠIT DĚLNICKOU TŘÍDU „JAKOBÍNSTVÍM“?	389—390
O NUTNOSTI ZALOŽIT ODBOROVÝ SVAZ ZEMĚDĚLSKÝCH DĚLNÍKŮ RUSKA	391—395
Článek první	391
Článek druhý	393
REVOLUCE V ROZKLADU	396—398
TŘÍDNÍ PŘESUN	399—401
ZÁZRAKY REVOLUČNÍ ENERGIE	402—404
FRÁZE A FAKTA	405—407
JAK ZATAJUJÍ ZISKY PÁNI KAPITALISTÉ (<i>K otázce kontroly</i>)	408—409
KRIZE SE BLÍŽÍ, HOSPODÁŘSKÝ ROZVRAT SE PROHLUBUJE	410—412
JAK TO JEN UDĚLAT?	413—415
JAK A PROČ BYLI ROLNÍCI OKLAMÁNI?	416—418

KDO ZA TO ODPOVÍDÁ?	419—420
S ČÍM MOHLI POČÍTAT KADETI, KDYŽ ODCHÁZELI Z VLÁDY?	421—422
VŠECHNU MOC SOVĚTŮM!	423—424
KDO MÁ MOC A KDE JE KONTRAREVOLUCE?	425—432
SPROSTÉ POMLUVY REAKČNÍCH LISTŮ A ALEXINSKÉHO	433
POMLUVY A FAKTA	434—435
TÉMĚŘ K PODSTATĚ VĚCI	436
NOVÁ DREYFUSOVA AFÉRA?	437—438
*VÝZVA VÝKONNÉ KOMISE PETROHRADSKÉHO VÝBORU SDDSR(b)	439
DREYFUSIÁDA	440—442
K VYVRÁCENÍ HANEBNÝCH POVĚSTÍ	443
TŘI KRIZE	444—448
K OTÁZCE, MAJÍ-LI SE BOLŠEVIČTÍ PŘEDÁCI DOSTAVIT K SOUDU	449—450
PŘÍPRAVNÉ MATERIÁLY	
*Teze k prohlášení prozatímní vlády	453—454
*Osnova zprávy o výsledcích VII. (dubnové) celoruské konference SDDSR(b) na schůzi petrohradské organizace 8. (21.) května 1917	455—458
*Osnova rezoluce o ekonomických opatřeních k boji proti hospodářskému rozvratu	459—460
*Návrh rezoluce z porady zástupců obvodních výborů	

a vojenských jednotek z Petrohradu spolu se zástupci ústředního výboru a petrohradského výboru 10. (23.) června 1917	461—462
Ke sjezdu sovětů	463—464
Seznam dosud nenalezených Leninových prací (Květen—červenec 1917)	467
Seznam prací a publikací, na jejichž redigování se V. I. Lenin podílel	468—469
Seznam prací, jejichž autorem byl pravděpodobně V. I. Lenin	470—471
Poznámky	472—531
Seznam literatury, kterou V. I. Lenin cituje nebo o níž se zmiňuje	532—563
Jmenný rejstřík	564—596
Životopisná data	597—608

V. I. L E N I N
S E B R A N Ě S P I S Y

3 2

Podle 5. ruského vydání V. I. Lenin, Polnoje sobranije sočiněnij, tom 32, Politizdat, Moskva 1977, připraveného Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, přeložil kolektiv překladatelů. Kontrolní redaktorka Eva Schächterová. Odpovědný redaktor Jaroslav Smetáček. Obálka, vazba a grafická úprava Milan Hegar. Výtvarný redaktor František Kraus. Technický redaktor Pavel Bednář. Vydání II. Praha 1987. Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 5712. (6825.) publikaci. Vytisklo Rudé právo, tiskařské závody, Praha. Náklad 1—30 000. AA 29,30 (text 28,79, ilustrace 0,51), VA 30,24. Tematická skupina 00/3. Cena brož. výt.

10,70 Kčs, váz. výt. 16,— Kčs.

73/202 - 21 - 8.5

25 - 014 - 87 Kčs 16,—